Pörély Flórián Imre

Graphicus

I.

Magyar Grafika

1921. 24. rajz

A 4-ed rét alatti
művészmonográ-
fiák sorát nyitja.

VASTAGH GYULA
MŰVÉSZI SZALÓNJA

IV Akadémia u. 5

Tek.

Szentiványi Gyula
mnak

Helyben.

XI Lágymányosi út 16

Perényi Imre

a MATI igazgatója

rod

Építés – Építészet.

1949. I. évf. 3. sz. 56. l.

(A MATI keretében
érvényesülve.)

WEINWURM

IV., KÁ

KITÜNTETÉSEK:
1885. BUDAPESTI ORSZÁGOS KIÁLLITÁS NAGY ÉREM
BÉCS 1873.
TRIESZT EZUST ÉREM
BRÜSSEL 1899.
BARCELONA 1889.
PÁRIS 1901.

ELSŐ MAGYARO
CINKOGRAFIAI

SOK
MŰ

TELEFON 1700

SZ

Országos mier

1906 7/19.

	1905		
–	január	11	1 autotypia
1267	august	13.	1 fotolypia

Peter Attila, gyermekrajzoló

Részt vett a Petőfi-gyermekrajz-
pályázaton.

Szécsy Péter: Jaunt hajtár, Kalocsai vétem 6.

ESTI HIRLAP, I Bp. 1973. aug. 18.

Perényi Tibor dr.
Jakobán
IX. Vaihár Ernő
11. 7.

MKSz 1947

Kitűnni

Perényi Tibor szobráig

Műveket Nap', 1954. júl. 25. 4. óra

M.D.K.

Perényi Tibor szobrászmüvész

Gózon Gyula, a Nemzeti Szinház Kossuth-dijas müvészét mintázta meg.
A Gózon-portrét bemutatja a lap. repr.

K é p e k - H i r e k c. rovat
Szinház és Mozi. Bp. 1956. ápr. 13. IX. évf.
15. sz. 19. l.

Perényi Tibor MDK

Kittenberger Kálmán Afrika-kutató, bronz

Mücsarnok 1955 VI. Magy. Képzőm. Kiáll.

MDK

Perényi Tibor

Kittenberger Kálmán
Afrika-kutató bronz 40 cm

VI.Magyar Képzőművészeti Kiállitás.Műcsarnok.
1935.Kat. 46.1.

MDK.

Perenyi Tibor szobrasz

"Kittenberger Kálmán Afrikai -kutató" /bronz/

VI.Magyar Képzőművészeti Kiállitás
Mücsarnok,1955. 46.1.

Perényi Tibor
Koreai fiu, hársfa
Hajós Alfréd első magyar Olimpikon portréja, bronz
Kittenberger Kálmán portréja, bronz

Nyári Szabad. Ernst Múz. 1954. jul. 1o 1.

MDK

dr. Perényi Péterné

Bronzéremmel tüntették ki az 1937-évi parisi nemzetközi világkiállitason.

Cikk: A párisi világkiállitás magy. pavillonj kiváló nagy sikerének mérlege.

Magyar Iparművészet 1938. 179.l.

Báró Perényi Péterné, ip.müv.

Tányér.
22. 28. Bokály.
Nagy zöld korsó.
Nagy bokály.
Tányér.
Kis tányér.
Váza.

MDK

Perényi Péterné br. iparművész

Kiállitója az állandó mintakiállitásnak, kerámiával.

Magy.Iparművészet, 1939. 22o.lap

KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA

31 nap **DECEMBER** 51. hét

14 Vasárnap		Nikáz *Szilárdka*
15 Hétfő		Valér *Johanna*
16 Kedd		Etelka *Albina*
17 Szerda		Lázár *Lázár*
18 Csütörtök		Grácián *Auguszta*
19 Péntek		Pelágia *Viola*
20 Szombat		Timót vt. *Teofil*

Perényi P.-né br

l.

MAGYAR IPARMŰVESZET

1937. 163. l.

MDK

br,Perényi P.-né,iparmüvész
keramikus

munkái szerepelnek a párizsi világkiállítás magyar pavilonjában/annak tervezője:Györgyi Dénes műépitész/.

Illusztr. 163.l. fent.

Magyar Iparművészet, 1937./X/. illusztrációk.
A párizsi világkiállítás magyar pavilonjáról.
157.-164.l.

Perényi Péterné báró

l.

Szépmüvészet

1943. 34. l.

Perényi Péterné, báróné, ip.müv.

karakteres darabjai mutatják be több népmüvészeti vidék produkcióit.

R.Szörédi Ilona: A kultuszminiszter nyitotta meg a XX kerámikai kiállitást.
Uj Magyarság. 1942 nov.7. 6.1.

MDK

Perényi Rezsőné

népművész

a /nyíregyházai/ népművészeti és házi ipari szövetkezetben brokátpaplan készitő.

Varázslók között: Ahol a perzsaszőnyeget, a brokátpaplant és a függönyöket készitik.
KELETMAGYARORSZÁG, Nyíregyháza. 1957. jun. 1.

Percinyi Péter

festő.

Petrus Percinyi codici
sacra picturis illus-
trando inmotus est.
Wesprin. biogr. Cent III.
(I-II) p. 335.

Rómer Flóris hagy. XIV. cs.

MDK

PERÉNYI PÉTER

Eger vár birtoklója,a váron épitkezéseket ezközöl.

Gerő László:Eger. Budapest 1954.p.15.

Képzőművészeti Alap kiadása.

MDK

PERÉNYI PÉTER

sárospataki várában található reneszánsz emlékek
re utalás.

Gerő László:Eger. Budapest 1954.p.28.

Képzőművészeti Alapk kiadása.

MDK

Perényi Miklós

A Lipótvárosi Casino sportházának terve, megvásárolták. Repr.

Művészet, 1938. 22.1.

T. 3696.

tképét szemléljük, a háttérben
a DONAV-on vitorlás hajó köti
begő mondatszalagon, mely fölött

WEISSENBVRG.

10.5 cm.

Perényi Miklós

Perényi Miklós építészmérnök,
V. Rothermere-u. 2. ☎128-293

Bptávb 1940 szept. 7i

Perényi Miklós

Perényi Miklós családi ház terve és nyaraló-villája tárgyilagos, célszerű építkezési formákat érvényesít. Valószínűleg oka volt arra, amiért a ház egyik ablakát keret nélkül, a másikat ezzel feltűnő ellentétben, nehéz kerettezéssel építette. A nyaraló — illően a dús növényzetű környezethez — játékosabb megoldású, kedvesebb, bár méreteiben kisebb.

Beer Jenő: Építészet a Műcsarnok tavaszi tárlatain. Művészet, 1940. 34. sz. 71. l.

Postafiók 214.

Perényi Miklós

Családi ház a Lovas-
uton.
Völgy utcai uszoda
Terverte Jeni
A Műcsarnok építészeti
kiállításáról.

Művészet 1940.
34. o.

Szállitottunk

a mai napon:

17/5116 m.

Budapest, 193 7 XII 20 h

Visszaküldendő lap

25570. K. M. E. Ny.

Perenyi László

szül. 1906. okl. építész-
mérnök Budapest
1932 jan. 29.
felvétetett a Magyar Mér-
nöki Kamarába.

MMEE Kör
1932. 57. l.

ából származhatik. BFEM-nek a fogyasztói beren-
mpontjából bármikor felülvizsgálni, felelősséget
még akkor sem, ha felülvizsgálatot eszközöltek.
eket kikapcsolni és ismét bekapcsolni egyedül

si pontjától (transzformátor vagy házikapcsoló-
érő után csakis azon ingatlanon szabad felszerelni,
ezetékek elhelyezésére igénybe venni tilos.
átott közegeinek a berendezések megvizsgálása,
ogyasztás helyére való bemenetelt megengedni.
a. A fogyasztói vezetékek a csatlakozástól (transz-
yasztók által tartandók karban, de az árammérő
FEM értesítendők, mert e vezetékek kikapcsolása
zott berendezőcégnek nincsen megengedve.
fogyasztás mérésére szolgáló árammérők rend-
dját BFEM állapítják meg. A BFEM a felszerelt
bármily célt is szolgáljanak azok, nem állít.
olvánnyal ellátott alkalmazottai vannak jogosítva.
ogosítva vannak elektrolytikus rendszerű áram-
alapján elszámolni.
ékain való mindennemű kezelés (manipuláció), az

ára nézve lásd 15. pontot.
ely egyéb közlések elintézését BFEM csak akkor

tatásuktól számított 30 napon belül kifogás nem

k mutatkozik, úgy az elszámolás alapjául BFEM
ló időszakában történt fogyasztás, vagy az előző
ke vétetik alapul.

Perényi Miklós

építészhallgató

rajza 1927.

Megfagyott muzsikus

67. Ismeretlen festő.
A XVIII. századból.

(67.) Guadányi Jozsef gr.

364

Derékon alól, balra fordul, bélésű prémkalpagját, baljával pedig o fogja. Parókája egyszer fodritott, sze kipödrött bajusza fekete, arcza lebere nya, nadrágja és fehérprémes bekecse k fehér zsinór[öv szorítja.

Vászon, méretei 103: 74 cm.
— Dégenfeld Lajos grof ajándék
[redacted]

Kifüggesztésére vonatkozó ad
A Nemzeti Muzeumban. 1878: VI
1883: VIII. 384. -
A Tört. Képcsarnokban. 1884: I

Perczyi Miklós
építész

1.

Tér és Forma
1934. 272. l.

Perényi Miklós MDK

és Lukács Gábor:A Lipótvárosi Casino sport-
házának terve,megvásárolták.Repr.

Művészet,1938, 22 l.

Perényi Miklós MDK

Családi ház a Lovas uton.Fényképek és két szint rajza.

Uj házak - uj épitkezés?

Tér és Forma.1934.9.sz.

Perényi Miklós,

1931-ben épült tervei nemzeti az 1-sö
nagy hegyeket hídjai zsebét, egy vasút
feletti gyalogos felüljáró Balatonszemesen.
Európai viszonylatban is az első híd volt.

Dr. Vajda Pál: A magyar hídépítés, Bp. 1964

Perényi Miklós

és Lukács Gábor

A Lipótvárosi Casino
sportházainak terve,
megvásárolták

Repr.

Művészet

1938. 22. l.

Perényi Miklós

MDK

a MÁVÁG hidosztályán dolgozik

A vashidak szerelése terén különleges szerelése feladatokat oldott meg.

94.o.

Dr. Mihailich Győző: A XIX. és XX. századbeli magyar hidépítés története. Bp. 1960.

Perényi M.

MDK

MÁVAG mérnök

A II. Világháboru alatt lerombolt hidak ujjáépitésénél szerzett érdemeit.

79.o.

Dr. Mihailich Győző: A XIX. és XX. századbeli magyar hidépités története. Bp. 1960m

Pereiji Mihály

ácsm.

Fülpösdaróc 1766.

l.

Balogh fatornyok

47. l.

Király Béla, líceumi tanár arc-
képe III. 145.

Peremyshlany

ácsm. 1783

l.

Balogh-fatornyból

148.C

19–15

rpád pékmester,
vár, Kövespad-u. 8.
18–46

id

stván sütőmester,
id 97

zsef pékmester, Léva,
M.-u. 31. 1–64

zsef, Makó, Sirkert-
1–60
nos, Makó. Tulipán-
3–12

vásárhely

ter Márton
ster, Marosvásár-
ákóczi Ferenc-u. 17.
5-76

pékmester, Marosvásár-
suth Lajos-u. 53. 1–95

szló sütődéje, Maros-
ely, Kossuth Lajos-
3–84

s sütöde, Marosvásárhely,
r-u. 7. 7–41

r

ászló ifj. sütőmester,
r, 1–14

lan, Miskolc Arany János-
25–61
pék, Miskolc, Szt. István-
58–48

u. 40. 23–43

Pécs

Nemecskay József sütőmester,
Pécs, Karmelita-köz 1. 38–16

Sárvár

Schranz Mátyásné özv. Sárvár. 55

Sopron

Trogmayer Gyula sütődéje, Sopron,
Szentmihály-u. 1. 5–35

Szabadka

MISZÁJLOVICS
***JÓZSEF*, pékmester,**
Szabadka, Bercsényi-u. 58.
Telefon: 4-72

Polyvás János sütőmester,
Szabadka, Biró Antal-tér 4.
Telefon: 5–17

Szeged

Becsky Antal sütőm. Szeged,
Fecske-u. 3. 23–67

Kohn Benő sütöde, Szeged, Petőfi
Sándor-u. 3. 13–21
SZŐGI SÁNDOR, sütőmester, Szeged,
Maros-u. 45. 24–58

Székesfehérvár

FISCHER SÜTÖDE, Székesfehérvár,
Berényi-u. 2. 2–65
Mohai Ferenc sütő, Sztvár, Simor-
u. 33. 8–55

Szilágysomlyó

Duha Rozália sütődéje,
Szilágysomlyó, Csorgó-u. 2.
61

magyar gyártmány

Pereny'i dühök

ács

1766. Fülpösdaróc

Balról

45. l.

MDK

Perényi Lenke

polg.isk. rajztanári és kéziunkatanitónői oklevelet szereztek.

Képzőm. Főisk. Évk. 1914-15. 66 l.

Perényi Lenke.

Az Uj Müvészek Egyesülete -Ume- alapitó tagja 1925-ben.

Bende J: A Képzőmüvészeti egyesületek története,kézirat.

Perényi Lenke.

A "Kut" müvésztársaság által rendezett kiállitáson részt vett 1925-ben.

Bende J: A Képzőművészeti egyesületek tröténete

MDK

St.Perényi Lenke

Rózsaszinház, olaj

KUT VII. kiáll. N. Szal. 1925. márc.

13 l.

A miniszter rendelet

Rómer

miniszteri tanácsos

A M. emlékek Orsz. Bizottságá

Perényi Lenke

1915

Ki tud róla?

A Rajzlaunak Ezre-
nilette.

Varga Katalin

Zádor István

St. Pereūja Lenke

festō

l.

KUT II. kiäll.

Nemreti Fralon

1925. märc

ricchio. Sz. Perigrábanc?, 1454. ben, †

-ig-ban.

3

ma.

derékon alól, s kissé jobbra hajló fejjel
Madonna keresztbe tett térdein ülve tart.
ernek Jézust, ki jobbját áldásra emeli és
térdén nyugtatja. Mária öltözete kék fej-
ely alól fehér fátyol látszik ki. Kék palást é
ha arany szegéllyel. Jézus testét fehér Rendő-
körülcsavarva. A Madonna mögött dics-
tényleret és körülötte nyolcz Seraf látható.
pillérben nyugvó tagozat koszorúzati keret
AVE MARIA" s alatta szemléltetik, hogy a pillér
talra-
(az üdvözletet mondó Gábor arkangyal kerekba
ggal és jobbra hallgató keretette két keretet
Máriát)
nézzük ezre.

a, mérete: 52.5 : 46
yrker Jáun László ajándéka

Perényi Lenke

Az Új Művészek Egyesületének
egyik alapítója volt 1925-ben

UME 1931. évi kiáll. katalógusa.

Perémyi Lenke

1911/12 - 1914/15

Ferképzomfoiskévk

12. l.

MDK

S.Perényi Lenke,

Amerikában másfél éve tengődik lelket ölő fizikai munkával, csak hogy művészi mondanivalóját müveivel elmondhassa.

A Szinyei Merse Pál Társaság által dijazott müvek kiállításáról. -Magyarság. 1925.III.19. 16.l.

Esztár (Hajdú)

Erdődy-kúria földszintes, 3+
klasszicizáló. Később a Szuny-
(1820 körül)
(Bihar vármegye és Nagyvárad. M.
Jónet, 1955)

P

MDK

Rerényi Lenke

alapitó tag. 1925.

UME 3. kiáll. N.Szal. 1931, febr.

W. R. V. : — The Cochran collection of persian manuscripts.

Bulletin of the Metropolitan Museum of art

New-York, 1913, p. 80-86, 3 fig.

(Perényi László)
építész cikke

(7 A diplomata
nődéséhez. Fórum
1948. III. évf. 652–
654. l.

v á n y

amely összeget az 1935. február
emlékek Országos Bizottságában
0.740/1935. sz.rendelete alap-
kiutalt javadalom terhére a Bi-
n köszönettel felvettem.

Perényi László

Perényi László okl. építészmér. nők, VIII. József-krt 35. 132-930

Bptávb 1940 szept.

Pevenyi László, a NÁÉV főmérnöke.
az I. Környezetesztétikai konferenciát
jan. 19.-én rendezik meg Salgótarjánban
a város építését Pevenyi László ismer-
teti.

Nógrád, 1976. jan. 15.

MDK

Petényi L.építész

MÉMOSZ székház

Major Máté:Építészetünk helyzetéről Csillag,X.évf.
1956.október

Pe rényi László szigorló épitészmérnök M.D.K.

A mónoki Széchenyi-Andrássy kastély felhasználásával és mellette uj épületek telepitésével zanfolyamok rendezésére szolgáló intézményt tervezett.

Gárdonyi Jenő:Zeneiskola, muzeum
Érdekes diplomaterveket készitettek az épitészet-
történeti tanszék fiataljai
Magyar Nemzet 1963. julius 25 . 3.l.

(16,136 sz. portalap

Példányszám elszám

Előállításadat 1932. évi ju

Eladadatok 1934 június 3
Tintelet példányról ~~[illegible]~~ ela
Schulek János műépítésznél, ~~[illegible]~~

1934. ju

1932 julius 20-án Schulek János műépítőnek I. sz. elsőrendű
" május 30-án " " " II. "
III. "
1934 szept. 15-én " " " IV. "

Ebből levonandó: visegrádi erdőőrlaknál vezetékes
és Schulek J. műép. által a Talaur részére való átültetésre

Schulek János műépítőnek ~~[illegible]~~ elrendelő
elrendelés részletes példá- Budapest 193
nyon rendelem:

Perényi Kandid

cisz. rendi Tanár

Eger

Szerkesztői dolgozatok. Középiskolák III. cs. TV. osz. tanulói számára.

Szerk. Szirtes Ignác.

Magyar Rajztanárok Országos Egyesületének Értesítője

1905. VII. Évf. 5. sz. 370. l.

Kedveres Barátom!

Mellékelten küldöm a már megbü
dött Györi Szemlére vonatkozó számlát. Sajnos
néhány szám már teljesen ki fogyott. Ha kezem
adnál belőlük példányt, küldeni fogom.

Pereiny Kálmán
festő

írót

Mikszáth Kristóf Lajos:

Hanyi Istók; rábaközi
regék könyve -

Soproni Levente

1943. 46. l.

Perényi Kálmán

Perényi Kálmán. Spanyolország és Itália ragyogó ege alól hazatérve is megtalálja a kis pillanatban a nagy lehetőséget; Bánfalva és a soproni utca a kisbíróval leköti. Egy ízes csendélete általánosan tetszett a megnyitás napján és sokan tudakolták, ki ez az idegen művész, aki pedig helybéli, csak évek hosszú sorát töltötte külföldön.

Csatkai Endre:

A [Sopron] Képzőművészeti Kör 33. kiállítása.

Új Soproni Újság

1943. szept. 7.

PERÉNYI KÁLMÁN, festő

A soproni Széchenyi Gimnázium tanulója volt és az iskola Berzsenyi Önképzőkörében rajzolgatott.-1914-ben ez a méltatlanúl agyonhallgatott művész első díjat nyert.
272.old

SZABÓ JENŐ: A Rajzoktatás száz éve a soproni Széchenyi István Gimnáziumban 272.old.

Soproni Szemle, Helytört.Folyóirat. XXX. 3.sz.
Sopron, 1976.

Perényi Kálmán

- a soproni Hegyaljai Felszabadulási Tábla-ton szerepelt 1977-ben

Emlékére Dolnai Tibor, Fulyek Gabriella, Szél György, Bekés Imre, Sz Egyed Emma, Gáspárdy Sándor, Gyöngy Tamás, Rázó József, Remete Kálmán, Szarka Árpád, Fejér Zoltán, Szűts Szabó Sándor, D. Hoffer Erzsébet, Perényi Kálmán, T. Balás Edit, Kormányos Erzsébet, Deseő Etelka, Kühl Hadár

Gáspárdi Sándor: A soproni hegyközségi élet eseményei 1916-1944 ben

Soproni Szemle 1918/1 XXXII évf. 365 old

MDK

Perényi Kálmán

Erdőszéle, vf.

Márciusi hó, of.

Élüzem ünnepély, of.

Felszabadulási Ünnepi Hónap keretében rend. képzőm.kiáll.kat.Sopron

Perényi Kálmán
festő

M.D.K.

Részt vett a soproni kiállításon.

M. Kiss Pál: A soproni művészeti munkacsoport kiállítása
Művészet, 1964. április – 36 lap.

MDK

Perényi Kálmán

szerepelt a tárlaton.

/-ó/: Soproni ünnepi hetek.

KISALFÖLD 1964. jul. 7.

Perényi Kálmán

Perényi-hagyaték

Magyar Filharp

1986. IV. 28.

Perányi Kálmán MDK

Résztvett a tárlaton

5-6): A soproni képzőművészek őszi tárlata.
KISALFÖLD. 196[illegible]. okt./XI 16.

ЖЖЖ

ЖЖЖЖЖ ЖЖЖЖЖЖЖ Ж ЖЖЖЖЖЖ

ЖЖЖЖЖЖЖ

Perényi Kálmán

MDK

Szerepelt a tárlaton

"Tél"

(-): Megnyilt a soproni képzőművészek állandó kiállitása.
Kisalföld. 1962. máj. 22.

2.

Perányi Kálmán

2.

MNK

szerepelt a Győr-Sopron megyei művészek tárlatán, melyő Győr után Sopronban is bemutatnak.

"Parkban"

Hárs György: Megyei képzőművészeink tárlata.
Kisalföld XVII/ 1963 máj. 5.

Perényi Kálmán
1896 Sopron -

Hosszabb ideig Olaszországban mint tájképfestő dolgozott.

Csatkai Endre: A soproni képzőművészet története
Sopron 1962. 25.l.

Perényi Kálmán MDK

Szerepelt a városi Festőterem épületében rendezett kiállitáson.

Farkas György: A soproni képzőművészeti munkacsoport kiállitásáról.

Kisalföld, 1962 okt. 26.

MDK

Perényi Kálmán
egyképpel
szerepelt a tárlaton.

/hamar/: A soproni őszi tárlat.

Kisalföld. 1968. okt.10.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Perenyi Istvan

d.

Somogyi Antal dr

A városmajori
új templom.
Bpp. 1934. 7 l.

MDK

Perényi Irma, festö

Vaszary János, tanitványa.

(e.a.):
A Képzömüv. Föisk. növ. kiáll. - Mücs.
Ujság. 1928. máj. 20. 22.l.

MDK.

Perényi Kálmán

1965-ben Sopronban kiállitott.

Kisalföld 1965 ápr.lo. lap -

Perényi Imre.

Varsány János műemlékei.

Munkája megjelent a Képzőművészeti Főiskola műemlékeinek kiállításán.

Ujság, 1928. Május 20.

M.D.K

V. Perényi Irén

Torockói népviselet után tervezett divatrajzát hozza a lap a "Divatüzenetek" c. rovat keretében.

Szinházi Magazin, Bp. 1939. dec. 2. II. évf. 49. ~~lap.~~ sz. 41.lap

Perényi Imre

1923/24 – 1926/27

Ferképzőmfoiskolvk

1211.

*Budapest, 192*6. augusztus 25.

k Országos Bizottsága,

B U D A P E S T .

Bizottság 1926. junius hó 30-án kelt
felhivott bennünket, hogy a budavári
ral kapcsolatos kir. esküemelvény fel-
k alapján haladéktalanul kezdjük meg. -
t. Bizottság kivánságának eleget tet-
alapozási munkálatok elvégeztettek és
egy része van még hátra. -
rződésünk értelmében 60 %-os anyagáre-
t volna a munka megindításával, de ezt
üépitész urnál tett sürgetésünk dacára

Percünyi Imre

dr. atterveró

l.

Vadonné Percünyi

Imre.

/kapcsolatos -

e v é l

s tömbmegbizottaihoz.

Kartárs!

26-án pénteken este 7 órakor tar-
Mester-u.19.sz. alatti iskola
ázmegbizottaival együtt megjelen-

vatal felkéri a ház és tömbmeg-
most már névszerint is irják ösz-
éves korig, a következőképpen:
1923 január 1-től december 31-ig
lapon az 1943 január 1-től a mai
ind a két összeiró lapon a kö-

ési éve, hónapja és napja, anyja
él a szülő foglalkozása és utca,

Perényi Imre

nagyasszonyi

laid.

Vadonmé Pe-

rényi Imrén

alat.

p. *Osztrák festő, 1440 körül: Szent István vértanu megkövezése.*

Percepji Jrei

lasd

Vadonné Percepji

Jrém alatt is.

(Perényi Imre)

. Lilla

( ) A kolhozok építészete. Új Építészet. 1947. 162-163. l.

Kehely, mint consecrationalis ajándék. Egyházművészeti Lap, III., 1882., 344—346. l. — Gerevich PA, 193. l.

EREKLYETARÓ,
Szent Sebestyén ereklyéjével. Aranyozott réz.
Mag. 31 cm.
Magyar munka, 1830 körül.

EREKLYETARTÓ,
Szent Adalbert karjának részletével, aranyozott réz. Talpas.
Mag. 38 cm.
Osztrák munka, 1880 körül.
Reiner Lajos segédpüspök birtokából.
Lepold Katalógus 243. sz.

EREKLYETARTÓ,
a három kassai vértanú ereklyéivel, ezüstözött réz.
Neogót stílű.
Mag. 38 cm.
Magyar munka, 1880 körül.
Kohl Medárd hagyatékából.
Lepold Katalógus 254. sz.

KÖRMENETI KERESZT,
ezüst, plasztikus Krisztus-testtel és evangelista mellképekkel.
Mag. 197 cm.
Bécsi munka, 1880 körül.
Simor prímás készíttette.

KÉT MISEKANNA,
kristályból, aranyozott ezüst foglalatban.
Mag. 15 cm.

(Perényi Imre)

Cikke

a Olaszországi
tanulmányok. Új
Építészet. 1947
283–288. l.

em áll rendelkezésünkre a Müemlékek
kiadványa, amely a törzskönyvezett
: tisztelettel kérem méltóztassék
n a Zemplén vármegyei vonatkozó
átani a fenti célra.
hogy a kérdéses müemlékek jegyzé-
t — amennyiben a müemlékek egy
ik — részben pedig hiányos, illet-
jén azok a helyi tényezők, akik az
lószinüleg téves szempontból felfog-

gos Bizottságának

B u d a p e s t.

VI.,Állatkert utca 1.

1

< Perényi Imre >

cikke

< > Bevezető. Új Épí-

tészet. 1948. 5. [Új

Csepel] száma.

Pereny Imre

med

Kozma Lajos:

Gyermekvédelmi épitkezések. Uj Epitészet. 1948. 5. [Uj Csepel] sz. 188, 189. l.

Tanoncotthon terve rajz.

A személyek kinevezése nincs és nem is lehet.

Br2 930. Divald graf. müint.

[illegible] Műemlékek Orsz. Bi-
ga tervezetesen nem hay-
dó drága pénzen olyan
rép-duplumokat átvenni,
[illegible]ének elkészítésére meg-
[illegible] sem adott.

Pest 1930 dec. 1.

Dr. Henszlmann

〈Pereiny Imre〉 cikke az Építéstudományi Intézet vezetője 1948-ban

〈〉 Új Csepel a dolgozók városa. Megjegyzések a kiállításhoz. Új Építészet 1948. 6. sz. 214, 215. l. rajzokkal.

Dr Hóman Bálint úrnak
Nemzeti Múzeum főigazgató-
jának

Budapest

II.

Nagyságos

Dr Márton Lajos úrnak
a Ns. Nemzeti Múzeum
régészeti osztályának megbízott
igazgatója

Budapest.

I - II.

A nagyméltó. Vallás- és Közokt.
ü. Miniszter Úr f. évi július hó
19-én 340-1/2-1930. sz-a.
s rendeletével Méltóságodat
Nagyságodat

<Perényi Imre>
építész
könyve

<> Városépítés a
Szovjetunióban.
Bp., Új Magyar Könyv-
kiadó, 1947.
Ism. Granasztói
Pál, Tér és Forma
1947 284. l.

FELVETTE	LEMEZSZÁM

< Perényi Imre >

épitész címe

( ). Beveréses Major Máté: Az új épitészet elméleti kérdései (Bp 1948) c. füzetében.

Wir bitten Sie höflichst, den

auszufüllen und uns mit m

wieder zugehe

Mit verbindlichem

in ausgezeichneter

DIE REDAKTION

Pereiyi Imre

Szerenti az
Új Épitészet
c. folyóiratot
1946, 1947, 1948.
évfolyamai
jelentek meg eddig

. kép. *Szarvserleg, 1400 körül.*

n Csehország címere és Pálóczy-címer. ros, hólyagos szájon fekete sas és vörös áltakozik. Alatta a frízben ember- ólyagos fedőn újabb csokor. A szarv olna, fülkéiben alakok sasos és orosz- rel, felette zöldzománcos talajon Szent a sárkány. Szent György alakja új. A ién beütött rozetta és C betű. A fedőn E. DECORI ET INTEGRITATI IT. JOANNES CARD. SIMOR. ılített új részek ebből az időből. A Pá- alatt háromsarkantyús címer: a len- mir-nemzetségé. Mag. 69 cm. — ka 1400 körül.

Pereñyi Imre

Városépítés a
Szovjetunióban c.
könyvének ívei.

Fekete Miklóstól
Sorrunk (Pécs)
1947. 675. l.

EGYETEMI NYOMDA NAPTÁRA

1948

Perényi Imre

építész

szerkeszti az Új Épí-

tészet c. művészetis

tudományos folyóirat

szt. 1946. tól.

Kedves Barátom !

Szives érdeklődésedre közlöm,hogy a Müemlékek Országos Bizottsága behatóan foglalkozik a gyöngyöstarjáni templom ügyével. A templomot épitész kiküldöttünk megtekintette,alaposan megvizsgál

< Perémyi Imre >

cikke

< > Olaszországi tanulmányok. Új Építészet 1947. 283-288. l.

< Percival Imre >

Könyve.

( ) A korszerű tervezés a gondasájos építkerés alapja.
Pp. 1949.
Ism. Rados Kornél:
Építés – Építészet
1949. I. évf. 1-2. f.
64. 65. l.

497/1902. 1/óm. Érkezett: október 24.

Budapest 902 VIII 23

Tekintetes Titkár Úr!

Van szerencsém egy hív. nyugtát
arról értesíteni, hogy levéltárunk
helységek archivumaiból
helységek ellátni és a mely
nálam hiánnal aláírtakat,
melyek megkötésére szükséges
[illegible]

Pereinpi Imre

1957- megvált
állásától

Sz. Endre
közlése.

1957. aug.

ékintetes Országos
ának

Budapesten

584-1903 számú átiratára, a
ött másolat rajzot, mellékel-
rmaztatom.—

Perényi Imre

Szabad Művészet

1950. 11. 12. 4 kép.

ia.

una delle

erti, libe-
o il Tea-

brica a sei piani; tanto che tra gli archeologi si è convenuto di dargli scherzosamente il nome di grattacielo della Roma antica.

Più innanzi, allargata la stretta Via di Tor de' Specchi, e demolite le due chiesette di S. Andrea in Vincis e di S. Nicola, le cui membra sono state religiosamente raccolte, si è potuta liberare la meravigliosa pendice del colle, dove sono apparsi larghi e pittoreschi tratti della Rupe Tarpea. L'elemento scenografico si unisce qui a quello archeologico; di fronte si eleva il convento di S. Francesca Romana, con le sue fiere muraglie medioevali; nello sfondo appare il Teatro di Marcello. Un giudice assai competente, Marcello Piacentini, ha detto che questa sistemazione delle pendici capitoline, che per la parte artistica è

Perényi Imre >

cikke

( ) Építészetünk útja.
Szabad Nép. 1949.
nov. 13.

összes – a pénzjegyeket jóv-
t – darabokat, melyek az
ik : mai napon Angster
Pécsre, bérmentessen el –

Köteles tisztelettel

ndrási Sebestyén.

Perényi Imre

irod

Major Máté :=

Építészetünk útja.

Építés – Építészet.

1949. I. évf. 6–7 sz.

VIRIBUS UNITIS

OSZTRÁK CSÁSZÁRI
ÉS
MAGYAR KIRÁLYI UDVARI
FÉNYKÉPÉSZ

A NÉMET CS
ÉS POROSZ KIRÁLY
UDVARI SZÁ

Erdélyi

BUDAP

IV., SEMMELWEIS-UTC
A KOSSUTH LAJ

913. febr. 21.

Müemlékek Országos Bizott

A m. kir. áll

munkát, azonkivül mellékelt kis fü

M.D.K.

Perényi Imre, építész, tanár

I. fokozatu 10.000 Ft-os Ybl-díjat kapott.

Kiosztották az 1955.évi Ybl Miklós díjakat

Építők Lapja, 1956. márc. 12.

sü üzemcimbe, J veszélyességi osztályba,

natkozólag az 1907: XIX. tc. 39. §-ának
n a munkaadó a fentebb megállapitott
kifizetett javadalmazások arányában vesz
llapitott balesetbiztositási költségek fede-
nként egyszer, és pedig legkésőbb február
és a kerületi munkásbiztositó pénztárak
lelő munkabérbevallási ürlapokon minden
nkabéreket külön-külön felsorolni.
**tkezések munkabérjegyzékei munka-
tővé tétele céljából külön vezetendők
2. bekezdése értelmében három évig**

i tartoznak **nemre, korra és a bér vagy**
il mindazok, akik ezen balesetbiztositási
y munkáknál, illetve azokkal helyi vagy
en **akár állandóan, akár ideiglenesen,**
alkalmazva.

olás:

és Balesetbiztositó Pénztár igazgatóságá-

és munkák, illetve az azok fő- és mellék-
1907: XIX. tc. 3. §-a, illetve e törvény-
a kötelezettek;

ilágosság rt. 39772

K

Pereny Imre

és

Sebestyén Gyula

tovább

szerzik az Építőipari teljesítményi normák c. kiadványt, amely az Építéstudományi Intézet kiadásában jelenik meg 1948-ban

Perényi Imre prof
BJ. fiziológia
Zsitva Tibor
VÁROSTÓRO orvos.

Gárdonyi I.: Építkezési
kérdésekről [illegible]
az Ybl Miklós-díj adási
[illegible].
MN. 1956 márc 4

Perényi Imre, épitész M.D.K.

Gádoros, Preisich é Szrogh korös tervei szerint a Dózsa György úton felépült Szakszervezeti Szálloházat az 50-es evek legjobb épületei közöl emliti:

Major, Máté: Ungarische Baukunst ~~xxxxxxxxx~~ von heute

Kulturelles Leben in Ungarn. /Red: Zoltán Halász/.
Bp. 1966. 363 l. 26 t. 279. old.

M.D.K.

Pereínyi Imre, építész (1913-

tervezte, Gádorossal és Preisich-csel közösen a Szakszervezeti Székházat [Dózsa György-utca 1947-1948 körül].

Information Hungary, Szerk. Erdei Ferenc,
Akadémiai Kiadó, Bp. 1968. 955. old.
+ Kép 954. "

Perényi Imre

A palota helyreállítási tervei elkészítésével a Középületkezelő Intézet Fanáky István vezetése alatt álló osztálya foglalkozik, Perényi irányításával mellett.

Gerő László: A budai várpalota rövid építéstörténete.
MTA. II. Társ. tört. Tud. Oszt. közl. II. köt. 1. sz. (1951.) 60. l.

MDK

Perényi Imre építész

Felszabadult Bp. művészete . N.Szal. 1960.

M.D.K.

Pereiny Imre, építész

Gádoros Lajos, Preisich Gábor és Szrogh György társaságában tervezte 1947-1949 között a budapesti Szakszervezeti Székházat (Dózsa György-út), mely a két világháború közötti korszak modern építészeti stílusa teljes érvényre jutásának lett a helye.

Antal Kampis: Kunst in Ungarn,
Bp. 1966. Corvina

371. old.

M.D.K.

Perényi Imre, épitész

Gádoros, Presics és Szrogh hóros tervei szerint, épült MEMOSZ-bérlakásokat jelzi a közvetlenül 1945 utáni évek erős lendületü modern irányzatát

- Major Máté hozzászólása a MTA ankétján "Az ujkori magyar müvészet periodizációjának problémái"-ról
- Müvészettörténeti Értesitő, Bp. 1967. XVI. évf. 1. sz. 12. old.

Perényi Imre MDK

főépitész előadása: 2.400.000 lakos számára tervezik a jövő Budapestjét

Népszava, 1958. jun. 13.

Perényi Imre

MDK

terve második helyen dijazva

Z s.T: A dunaparti és magdolnavárosi lakótelep tervpályázatának ismertetése. Tér és Forma. 1946. 10.sz. műsz. rajzokkal.

MDK

Perényi Imre

Sebestyén Gyulával szerkeszti az Épitőipari teljesitményi szaknormák c. kiadványt, mely az

Épitéstudományi Intézet kiadásában 1948-ban jelenik meg.

M.D.E.

PERÉNYI József építész

Pp. városrendészeti tervei.

Pp. Épitő- Fa- és Épitőanyagipari Dolgozók Szakszervezeti Székháza (terv.) (1944-45)

Társtervező: Gádoros L., Arezsák Gy. Kropf Gy.

Redos Jenő: Magyar épitészettörténet Bp. 1961.

336, 344. 345. l.

ea. D. A.

PERÉNYi Imre építész

a. Budapesti Építőipari és Közlekedési Műszaki Egyetem rektora az a városépítési tanszék vezetője

Gárdonyi Jenő: Tornyszálloda, uj üdülőtelep, sport pálya

Érdekes témákat adtak fel a végzős építész hallgatók

Magyar Nemzet 1962. julius 18. 3.l.

Perényi Imre MDK

Budapest főépitésze

42 milliót költenek idén a budai vár, az I. ker. müemléképületek és lakóházak ujjáépitésére.
Népszava, 1959. jan. 25.

MDK

Perényi Imre

Építéstudományi Közl. I. évf. 1948.

Perényi Imre

MÉK

Perényi Imre

1955 évi Ybl Miklós-dijas
I. fokozat.
Magyar Épitőművészet
1956. 4. szám

MDK

Perényi Imre prof. Bp.főépitésze

Gárdori J.: Epitkezési kérdéseinkről nyilatkoznak az Ybl Miklós-dij idei nyertesei

M N. 1956. márc.4.

PERÉNYI Imre ,dr épitész M.É.K.
Weim Ernő, Preisich Gábor

Budapest és környéke általános rendezési terve
Társtervező: Berczik András, Brenner Jánoe, Jancsó
Vilmos, Dr. Prinz Gyula
Főmunkatársak: Gulácsy Béla, Horváth Sándor, Dr. Ko
Kovácsházy Frigyes, Dr. Szabó Dezső, Turczer László
Dr. Veredi János

Helyesbités

Magyar Épitőmüvészet 1962/2. 64.l.

Perényi Imre MDK
építész

Építészetünkről c.cikke

Szabad Nép 1950.szept.13. 7 l.

MDK

Perényi Imre építész

A MÉMOSZ székházának egyik tervezője

Uj Építészet 1948. 293 l.

Perényi Imre épitész

MDK

Épitők Szakszervezete Székháza repr.

Gádoros Lajos:Tiz év épitészete a középületek kritikájának tükrében Magyar Épitőművészet 1955.IV.évf. 97.l.

Perényi Imre épitész MDK

Vass-Horvicsek: Az 1954.évi Mezőgazdasági Kiállitás
Magyar Építőművészet 1955.IV.évf.1-2.sz.50-53.l.

Perényi Imre, MDK
építész

Budapest, Épitő-, Fa-, és ~~Építőipari~~ Épitőanyagipari Dolgozók Szakszervezeti Székházának egyik tervezője.

3 repr. Tervezők: Gádoros Lajos
Perényi Imre
Preisich Gábor
Szrogh György

MagyÉp 1945-55.

Perényi Imre, MDK

építész

Budapest általánosvárosrendezési tervjavaslatánál egyik meghivott tervező.

MagyÉp 1945-55. kb. 30. o. (a könyv ninvs lapszámozva.)

MOK

Perémyi Imre az Építőipari Műszaki Egyetem tanára

a magyar városok építéstörténetének sorozatos feldolgozására irányuló munka kezdeményezője. (D mű - Borbíró - Valló: Győr - előszavának és ő az írója.)

Borbíró - Valló: Győr, Bp. 1956. 13-14. l.

7. l.

MDK

Perényi Imre épitész

Gönczi-Szabó:Az 1956.évi magyar müvészettörténeti irodalom bibliografiája Müvért 1957.VI.évf.4.sz. 338.l. 350.l.

Perényi Imre épitész MDK

Építőipari dolgozók szakszervezeti székházax repr.

Preisich Gábor:Budapest tiz éve Magyar Építőművészet
1955.IV.évf.3-5.sz.79.l.

Pereszlényi Imre
építész

M.D.K.

A Városi Tanács felszólítására a város építészeti koncepciója kérdésében javaslatot dolgozott ki.
(Munkatársak: Dittrich Ákos, Faragó Kálmán, Hlechenast Péter)

Budapesti Városi Tanács V.B. Ismertetője. Bp. 1953. 31 l.

Pereszlényi Imre
építész

M.D.K

A Városi Tanács 12 építészt szólított fel, hogy a város építészeti koncepciója kérdésében javaslataikat dolgozzák ki. Ezek között szerepel Pereszlényi Imre is (munkatársai: Dávidházi Faragó Kálmán, Tömöry János)

Budapest Városépítészeti Kérdései (1954.) 24 lap.

M.D.K.

Perényi Imre
építész

Áttekinthető városszerkezet kialakításáról ír.

Budapest Városépítészeti Kérdései (1953) 62 lap.

MDK

Perényi Imre épitész

Bonta János:A Magyar Épitőművészek Szövetsége MDP aktiva vezetősége 1955.évi április hó 26-i ülésének anyagából Magyar Épitőművészet 1955.IV.évf. 9-10.sz.315-317.l.

M. P. K.

PERÉNYI Imre építész

1955: Ybl-díjas I-fok.

Magyar Építőművészet 1956.(V.) 4.sz. 101.l.

Pesényi Imre

Kozma Lajossal és Major M.-val az Új Építészet c. lap szerkesztői.

Major Máté: Az épitészet uj világa, Magvető, 1969, 272.l.

Perényi L.

A HÉMOSZ-t építette többekkel együtt / Szrogh Gy.,
Gdolovas L., Preisich G./.

Major Máté: Az épitészet uj világa, Magvető, 1969, 90. l.

Perényi Imre

A MÉMOSZ épülete Gádoros Lajossal, Preisich Gáborral, Szrogh György-gyel. Az épület elemzése, jelentőségének méltatása.

281.l.
Major Máté: Az építészet új világa. Magvető, 1969.

Perényi Imre épitész MDK

részvétel a pályázaton III.dij.

Tillai Ernő:Pécs déli városrész rendezési tervpályázata Magyar Épitőművészet 1956.V.évf.1.sz.4.l.

Perényi Imre

Könyve:
A korszerű város. Gondolatok a városépítés múltjáról és jövőjéről. - Bp. 1967, Műszaki Kiadó.
cikke: Iparfejlesztés - városfejlesztés. - Magyar Tudomány 1967. 12. köt. 12. sz. 760-768. l.

Az 1967. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Irt. 1970. 1.sz. 68-107. l./

76. l.

Perényi Imre

Granasztói Pál: Városépitészetünk néhány időszerü elméleti kérdése, doktori értekezés és Major Máté, Perényi Imre és Pogány Frigyes opponensi véleményei. - Épités- és Közlekedéstudományi Közlemények, 1967. 11. kötet, 1.sz. 143-171X l.

Az 1967. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Ért. 1970. 1.sz. 68-107. l./

76. l.

Perényi Imre

Perényi Imre épitész MDK

részvétel a pályázaton repf .

Valentiny Károly:Pécs déli városrész tervpályázatá-
ház Magyar Épitőművészet 1956.V.évf.1.sz.6.1.

Pesényi Imre, – építőm.

A vasi falu építészete:
Dr. Dömötör Sándor

Vasi M. Szemle, Szombathely
1956. márc. 4.

le. D. K.

PERÉNYi Imre építész

Lemondta. Tervezés irányítója

Farkas Tibor – Polonyi Károly: Beszámoló
a délmagyarországi árvízsujtotta
területek újjáépítéséről
Magyar Építőművészet 1956. (V.) 272. l.

le. D U.

TERÉNYI Imre épületei

Lásd:

Kertli P – Perényi: Beszélő, újjáépítés helyszíni irányítója

Farkas Tibor – Polonyi N: Beszámoló a délmagyarországi átvészsújtotta területek újjáépítéséről
Magyar Építőművészet 1956. (V.) 273. l.

Perényi Imre

MDK

épitész

Sztálin téri MÉMOSZ épületét Gádoros Lajos, Perényi Imre, Preisich Gábor és Szrógh György tervezték.

310-311. o.

Borsos-Sódor-Zádor:Budapest. Bp. 1959.

ele. D. A.

PERÉNYi Imre életéről

Részt vett az új moszkvai városmegyei tervezésében

magyar Nemzet 1960 (XVI.) 147. sz. 3. o.

Sf. J. magyar életének is részt vesz-
ner az új moszkvai városmegyei
tervezésében

K. D. U.

PERÉNYI J. üdülő

Bp. XIV. Építő- Fa- és Építőanyag-ipari Dolgozók Szakszervezeti Üdülője

Társtervező: Gádoros L. – Preisich G. – Kragh Gy.

Gerő László: Építészeti stílusok

Bp. 1957. 136. l.

Perényi Ilona

textil

1933-34

Iparm. Isk. Évk.

1930-34. 46. l

35-ig Szt.Miklós, azóta Sz.Mária/
a Visitatio szerint: bitonytalan, hogy
s Canonica Visitatio szerint sikmenny e-
el. 1753-ban uj főoltárt kapott. Tornya
lom Borovszky szerint a XVIII. század
796-ban épült. 1809-ben kibővitették és
gyobbitották és befejezték a templomot.
kor épült a tornya is. 1898-ban gyökeresen

lu középső része felett áll. Keletelt.
s, homlokzattornyos barokk templom. A
présszel, benne kapu, felette ablak.
ó párkány felett a homlokzaton három-
torony, mind a négy oldalon egy-egy ab-
. Az egész templom mentén magas lábazat,
lépcsőfok vezet fel a főbejárathoz. Or-
a hajó délnyugati oldalán, felette kis

Perényi Ilona, textiles, 1937. végbizonyitványt nyert

Iparművészeti Isk. Évk. 1880-1941. Bp. 1942.
33 l.

MDK

Perényi Ilona, textilmüv.

Iparm. Isk. Évk. 1934-36.

43.1.

Terényi Imre épitész N.D.K.

A zsámbéki templomrom helyreállitási tervének egyik konzulense

Egy olvasónk irja

Müemlékvédelem 1961 / V. / 3. sz. 188.1.

MDK

Kaffka Péter, Kismarty-Lechner Jenő, Perényi Imre és Zöldy Emil készitettek el a nagyszabásu elgondolásokat.

A Közmunkatanács mint a Margitszigetet tulajdonosa bibelgezbette az ujjáépitési terveit.

A Margitszigetet déli részén épitik fel az uj gyógyszállókat.

Magyar Nemzet, 1946. febr.16.

Perényi Imre, [építész]

MDA

A külsőtéri terápia.

(A.): Magyar építőművészek a
harmadik kongresszuson

6

ESTI HIRLAP, 1963. szept. 5.

Milyen pályázatokon vett részt: . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

Milyen megbizásai voltak (vannak): . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

Jelentősebb müvei:. . . . . .

. . . . . .

Pecznyi Gyuri

Pályázatnyertes épület

Major M.: Gondolatok – tetők: épület – natúr anyagból

Kritika 1965 10 n. 17 l

rdőiv

sok művészetéről:

Milyen pályázatokon vett részt: . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

Milyen megbizásai voltak (vannak): . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

Jelentősebb müvei:. . . . . .

. . . . . .

Pecelyi Imre

Építészmérnöke az Új Építészetnek.

Major Máté: Gondolatok - tettek:
építészetünk mozgalmai

Kritika 1965 10 sz. 14. l.
16. l.

Irodalmi Archívum
Fotósok művészetéről:

dr. Perényi Imre, [építész?]

MDK

A magyar delegáció vezetőjeként részt vett a Nemzetközi Lakásépítési és Tervezési Szervezet kongresszusán a svédországi Göteborgban.

— : Hír

10.

NÉPSZABADSÁG 1965. júl. 7.

Perényi Imre, Ybl-díjas építész
a MÉSZ Mesteriskola előadásai.

I. ciklus 1970-72.
Perényi Imre, Mócsényi Mihály, Bakáts Tibor, Dedk Sándor: Urbanizáció és környezetvédelem.

II. ciklus 1972-74.
Perényi Imre: a településtudomány időszerű kérdései.

Magyar Építőművészet, 1989, 1-2. szám, 3-4. old.

M.D.K.

Perényi J. [unos]. építész

nevét említi a könyv "Szépművészet" C. fejezetének szerzője /Németh Lajos/, mint akit Gádoros, Preisich és Szrőcki építészekkel közösen 1947-1949 között az Építők Szakszervezeti Szálloda terve.

Hongrie 66. Bp. 1966. Szerk.: Gárdos, Miklós

Ed. Pannónia, 199. old.

Pěvely Imre

U. 4193

vod

Ma Este. 1925.

szept. 24. (P. vati-
kání rajzai, kép-
vel.)

MDK

Pérelyné Toth Lili iparmüvész

Ötvösmunkákat állitott ki az Ipm.Társ.karácsony
vásárán.

Pesti Napló 1936.dec.5. 11.1.

J. Perelle

rekviestrit

Läsd

Dahlberg-et.

Perelle

l.

Schoenkörpersroth

78. l.

á
ui
lit
ei
ís
19
ja.
pe
nu.
tos.
ért
jét). .
szer
zsef
kus .
F. ki
1982
ljana,
Galé
1993,

Péceli Zsuzsa

Noreg

ártük azt a folyama-

gyűjtemény hivatalos

tésmennyé vált. Meg-

múltban és a mában.

t nyernie az olvasó-

mindennapi életütjá-

. akik e rohamosan

ndenről az általános

Meghalt Péreli Gabriella

Hetvenéves korában súlyos betegség következtében meghalt Péreli Gabriella író, újságíró – tudatta lapunkkal a család.

Az 1924-ben született *Péreli* Gabriella különleges személyiség volt, bármihez fogott, megmutatkozott a tehetsége. Először a világhírű *Angelo* fotóművész modellje volt, majd manökenként és divattervezőként dolgozott, filmekben statisztált. Az iparművészeti iskolában textilfestéssel foglalkozott. Az ötvenes években ő festette a filmszínházak legszebb óriásplakátjait. Közben írni kezdett, először humoreszkeket a *Ludas Matyi* című lapnak. A New York kávéház, a Luxor kávéház állandó vendége volt; itt írt, rajzolt, élt. Első drámáját, a *Roncsderbyt* 1989-ben mutatta be a *Madách Kamaraszínház*. A második darabját, amelyet haláláig írt, a *Játékszín* készül színpadra állítani. Akik ismerték, tudják, hogy Péreli Gabriella mindig egyenesen és „stílusosan" élt, humorérzékét haláláig nem veszítette el.

(d. m.)

Péreli Gabriella

Magyar Hírlap 1994. dec. 10.

MDK

Péreli Gabi divatrajzoló

[Következtethetőleg saját tervei és rajzai a mellékelt közöli íráshoz tartoznak. I (repr.)

Péreli Gabi: Strandruhák.

Nők Lapja, Bp. 1953. július 23. [18. l.]

MDK

Péreli Gabi, divatkereső

[Kikövetkeztethetőleg saját rajzai a nevével közölt szövegnek tartoró divatképek.] (repr.

Péreli Gabi: Jön az ősz!

Nők Lapja, Bp. 1953. augusztus 20. [18.l.]

MOK

Péreli Gabi divattervező

rajzai és tervei – divattervek – repr.

Mit varrjunk maradékból? (Képtelival.)

Nők Lapja, Bp. 1953. május 7. [18.l.]

MDK

Péreli Gabi, divatkrvos

rajzai (divattervek) repr.

diáiskolásoknak.

(Nők lapja, Bp. 1953. szeptember 3. [18.l.]

MDK

Péreli Gabi, „Divatkirály"

[Kikövetkeztethetőleg saját tervei és rajzai a nevével megjelenő írással közöltek.] (repr.)

Péreli Gabi: Nyaralni megyünk...

Nők Lapja, Bp. 1953. július 9. [18.l.]

M.D.K.

Pérely Gabi

A "Divatmazsolák" c. rovatban két divatrajza szerepel, melyeket bemutat a lap.

Szinházi Magazin, Bp. 1943. márc. 31.-ápr.6.
VI. évf. 15. sz. 44-45. lap

MDK

Péreli Gabi divattervező

(ruhatervei repr.)

Péreli Gabi: Nyári ruhák leendő anyáknak.

Nők Lapja, Bp. 1953. június 4. [18.1.]

Pereczi Pfeiffer József

Miveset 1911-47

RETURN POSTAGE GUARANTEED

Pereuyi - Pfeiffer

Nobrait

Győri fiú. 1910 előtt Párisban élt. s elsajátította tanulmányait különböző mestereknél. Nagy lovasszobrokat csinált Algíriában, Brazíliában és monumentális alkotásai vannak Franciaország több városában, de idegen nevekre kell rávésnie.

Tábla Párismagy 83. l.

4227. J. Robusti

A mester sz. Veneziában
† ugyanott

Pietro Loredano d

Térdig van ábrázolva
Mindkét kezével a párnáz
Gyűrűjét baljának negy

bajusza és körszakálla ő
szeme szürke. Öltözete: sü
kon megkötött köntös. A
jobbról pedig draperia lóg

Vászon, méretei 125 : 1
értéke 22000 K. — Néhai gr
november 14-én (1429–908
jóváhagyására vonatkozó ad
nál. — Bejelentetett 1913 má

Kifüggesztésére vonatko
ban. 1913 : 108. *Jacopo Rob*
Loredano doge képmása.

Jegyzet. Az e festményre

a) a törzsleltárban (19
retto: Kapuziner. Ölgemälde, i
(In der Stiegenhalle);

b) a leltári kivonatban
retto: Portrait des Dogen M
Treppenhaus, II. Étage);

c) a hagyományi jegyzék
il Tintoretto: Mocenigo doge

d) az átvételi okmányba
il Tintoretto: Mocenigo doge

Hag. 1912.
Palffy

Perényi Pfeiffer József

SZOBRÁSZAT.

Kossuth Lajos szobra a párisi Nagy Szalon-ban. — Perényi-Pfeiffer József műve. — Jeltelen cikk. Vasárnapi Ujság, dec. 25.

1910.

(Művészet 1911. 47. l.)

A Gyöngyösi Lexikonban Pfeiffer alak vetten be. Szerk.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Enged

.....

a műhelyfőnök
a

8. sorsz. Műhelyi minta

Pereczi Pfeiffer Jenő

Dobsza

László

Vas. kvs

1910. 1082. l.

Rerényi-Pfeiffer szobrász

MDK

Tábori K: Páris magyarjai. Bp. é.n. 83 l.

GYMÁS István (Újvidék, 1955. aug. 25.): or- fotográfus, író.

elemi isk.-t és a .-ot Zentán fe- be. A Debreceni tem Orvostudo- yi Karán ált. or- okl. szerzett 82), közben mű- ettörténetet is ta-

1982-ben katonaorvos Jugoszlávia külön- ő részein. A törökkanizsai Pszichiátriai Kór- ban (1983), majd a zentai mentőszolgálatnál gozott (1984–1986). A lendvai (1986–1991), a raszombati egészségház orvosa (1991-től), ben a Ljubljanai Egyetemen pszichiátriai okl. rzett (1994). Elmegyógyászati rendelője volt a raszombati egészségházban (1994–2000), pszi- átriai szakorvosi magánpraxisa van Rakičan- Lendván él és alkot. Fotózással 1972-től kez- foglalkozni, a *Debreceni Fiatal Fotósok Stú- jának* tagja, kiállításokon 1976-tól vesz részt. nyképeket, főként tájképeket, színes és feketé- hér fotogramokat, tájmontázsokat készít. Tájké- n gyakran örökíti meg a Mura és a Tisza folyót környéküket. Fényképeit lapokban, folyóiratok- n könyvillusztrációként, falinaptárakban is rend- eresen közlik. Részt vett a temerini TAKT mun- ájában és egy fotogramjával szerepelt a TAKT tíszéves munkáját összefoglaló retrospektív kiál- lításán (1995). Írásai, esszéi, könyvei, műelemzé- sei folyamatosan jelennek meg a szlovéniai, mo.-i és a vajdasági magyar folyóiratokban és lapokban 1993-tól). A Muravidéki Magyar Írócsoport tag- ja. Fényképeivel, alkotásaival kiállításokon szere- pel Szlovéniában, Mo.-on és a Vajdaságban. Ta- nulmányaiban a művészeti alkotást az asztrálmí- toszi vonatkozásain keresztül próbálja elemezni – értelmezni (pl. Frederico Fellini *Casanova* c. film- jét). Fellini *Casanova* c. filmjéről szóló könyve szerb nyelven is megjelent (1998). Legutóbb Jó- zsef Attila életét és életművét dolgozta fel *A míti- kus József Attila* címmel (2005).

F. kiállításai: önálló: Városi Könyvtár (Törökkanizsa, 1982); Ifj. Otthon (Zenta, 1985); Városi Színház (Ljubljana, 1992), Repanšek Galéria (Radomlje, 1992); Želva Galéria (Jesenice, 1992); Garestin Galéria (Varazsd, 1993); Várgaléria (Lendva, 1993); Cserföld (1993); Művészek és Műpártolók Egyesülete (Debrecen, 1994); Várgaléria (Muraszombat, 1995); Impala-ház (Szeged, 1995); Babylonia Kultúrközp. (Berlin, 1996); Esztergom (1997); Bp. (1998); Kápolnatárlat (Kapolcs, 1999); Magyarok Háza (Bp., 1999); Szlovén Kulturális Közp. (Szentgotthárd, 2000); Városi Művel. Közp. (Zalaegerszeg, 2000); Szenátorház (Eger, 2000); MurAmore (Zsinagóga, Lendva, 2002); ~ fényképeinek kiállítása (Lendvai Várgaléria, 2004, Muraszombati Galéria, Muraszombat, 2004); **csoportos:** A 20. TAKT retrospektív tárlata (Zentai Városi Múz., 1995); Kortárs magyar művészek kiállítása (Művel. Ház, Nána, 2001); Kortárs magyar művészek kiállítása (Tardoskedd, 2001); Magyar könyvillusztráció Magyarország határain kívül 1918-tól napjainkig (Corvina-kiállítótermek, OSZK, Bp., 2001); A Muravidéki Baráti Kör Kulturális Egyesület képzőművész tagjainak kiállítása (Bp., 2002).

F. m.: könyve: Casanova napja. Fellini Casanovájának asztrálmítoszi vonatkozásai. (Győr, 1993); Mura: tu bi lahko lebdela duša. Hier kann man die Seele umherschweifen lassen. (Murska Sobota, 1994); Kazanovi Dan-Sunce (astralnomitski aspekti Felinijevog filma). Szerb nyelvre ford. Marta Mitić. (Šabac, 1998); Utazások Fellinivel a Zenekari próbára... (filmelemzések) (Pilisvörösvár, 2002); Magsejtés: 12 esszé. (Pilisvörösvár, 2004); **írásai a Muratáj folyóiratban:** Az őrségi sas: újabb szempontok Aquila János életművének értelmezéséhez. (1995/1); A napútfestő pillangói: magfestészet. (1999/1); Miképpen a Nap ragyog: fénylett népének közepette: elmélkedések az ezredfordulón, a magyar millennium évében legendáink Szent Lászlójáról a bántornyai freskók kapcsán. (2000/1); Lendva, Hegy. (2000/1); **az Orbis folyóiratban:** Csimpilimpi hová mész? – asszociációk Weöres Sándor: Cigány c. verse kapcsán. (1997/3–4); Az őrségi sas. (1998/3–4); Autó-

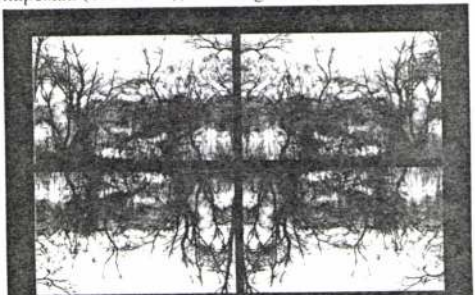

Fotogram

Péreli Izessa

Norsk

sejtését keltik a lélekben. A ki korunk irodalmának kórtanát fogja megirni, becses anyagot talál majd ebben a műben, *Török* Irma sok finom érzéssel akarta velünk megértetni az alakot. De ehhez a gigantikus perverzitáshoz nem tudott gyöngébb fizikumával fölérni. Váradi fordítása szép és enyhíti az eredetit.

A széleburdit is csak az új és virtuóz fordítás kedvéért emlitjük. De vagy roszul mondták a rímeket, vagy nagyon elszoktunk a rímek ekkora bőségétől és prepotenciájától: kissé zavarólag hatottak. A darab tréfái is kissé zörgőseknek tetszettek. Ha valaki ezt a művet modernizálná, az nagyszerű komikumot bányászhatna ki belőle. Jó előadás.

A szent liget kitünő műhely terméke, de stilusban elvétették a szerzők. A bohózat eszközeivel dolgoznak, de egyúttal a szatirának is nyitnak nagy vásárt. Ez a két dolog a mi izlésünk szerint nem igen összeférő. Ámde a franczia drámaipar oly gazdag, hogy minden kombinácziót megpróbálnak és mindent tetszetősen kombinálnak. A szatira oly könnyed! Egy csepp méreg sincsen benne. De lám a kabaré itt is tért hódit. Valódi betétet engednek meg maguknak a szerzők, pompás tánczprodukcziót. *Hegedüs* páratlan ebben a száraz komikumban, és partnerje, *Mészáros* Giza, a bájosságnak gazdagon fölszerelt «raktára». A komikusok mind jók.

A kis lord, ez a becses angol idillikum alkalmat ad a szinháznak Fényes Annus, a csodagyermek, produkcziójára. De roszul mondtam: ez a gyermek nem csodagyermek, ez igazi kis művésznő. Nem lep meg koraérettségével, de érett gyermek-művészetével. Minden csodagyermek elsápad mellette. Az angol szentimentálizmus kedvessé, a kis leány művészete műélvezetté teszi a darab megtekintését.

De valljuk meg; szinházi élvezetből egy héten belül épen elég.

Alexander Bernát.

KOSSUTH LAJOS SZOBRA A PÁRISI NAGY SZALONBAN.

Tizenöt évi párisi időzés nem változtatott egy magyar szobrász, Perényi-Pfeiffer József ideálisan hazafias érzelmein, kiállította egy Kossuth-szobor vázlatát a párisi Nagy Szalonban s hozzá különösen lelkes szöveget irt egy bronzlapra franczia nyelven. A vázlattal egyik hazai Kossuth-szobor pályázaton vett részt, hol kiemelték szépségeit. A feliratban azonban nem keressük a kivételest, hiszen egy művészről van szó, ki csak bronzzal és agyaggal óhajt sikereket elérni. Mégis kedvesek nekünk e sorok és rokonszenves a belőlük kiáradó lelkesedés. A franczia szöveg magyar fordítása ez:

«A magyar függetlenségi harcz hőse: Kossuth Lajos. Felszólította a magyar nemzetet megsértett alkotmánya megvédelmezésére. Hatalmas szavára a nemzet minden rétege egyesült egy fönséges lelkesedésben s a haza képe összetartja őket az ellenség súlyosan nyomasztó nagy erőivel szemben. A hazafiak harczolnak és elbuknak jogaik kétségbeesett és hősi védelmében. Jött a szomorú, de dicsőséges leveretése az eltiport hazának. Kossuth számüzetésben! A hadsereg haldoklik és megsemmisül ezeréves jogai védelmében. Majd a nemzet ujjászületése, a szent jogok biztositva s a függetlenség megszerezve.»

Perényi József szobrász győri származású és már több önálló művét vitték ki Franczia-országból külföldre; Algirnak és Braziliának készitett egy-egy monumentális szobrot s mivel anyagi eszközei az ily vállalkozásokat nem közelitették meg, szövetségben egy más szobrásszal, esetleg a ki ki tudta használni a talentumát. Legutóbb odahaza a Csányi László zalaegerszegi szoborpályázaton vett részt szép sikerrel.

Peréni-Pfeiffer József Kossuth-szobor vázlata a párisi Nagy Szalonban.

DIVATLEVÉL.

Páris, deczember havában.

Karácsony előtt a nagy világvásárosok képe teljesen megváltozik. Kétszeres kinálat mellett kétszeres forgalmat látunk. A hatalmas áruházak külön karácsonyi kiállitást rendeznek, a legcsábitóbb keretben téve ki közszemlére mindazt, a mi a nők és gyermekek szivét megörvendezteti. A férfiak e tekintetben második helyre kerülnek — talán, mert főleg ők a vásárlók.

Vagyont érő drágaságok mellett filléres apróságokat látunk itt. E raffinált elrendezésnek az az eredménye, hogy mindenki, szegény és gazdag egyaránt érdeklődik a karácsonyi vásár iránt. Ezt bizonyitják a boltok előtt torlódó fogatok és a kirakatok előtt őgyelgők százai.

A divatnak nagy szerepe jut a karácsonyi vásáron, mert hiszen a női öltözék czélja ma nem csupán a szükséges czélszerűség, hanem első sorban a szeszélyes, fényűző változatosság, a mely mindig ujdonságokat követel meg. Ezt ama szűk ruhák is bizonyitják, melyek csaknem lehetetlenné teszik a gyors és biztos járást. Nyáron alúl egy széles pánttal összefogták az alj bőségét, most oly testhez állóvá szabják, hogy ugyancsak mester kezének kell lennie, a mely kifogástalanul elkészitse.

A kabátok inkább rövidek, alul szintén testhez állók, úgy, hogy alig tudjuk megkülönböztetni, hol végződik a kabát és hol kezdődik az alj. Ez a szabály áll a jelenleg annyira kedvelt bársonyruhákra is, melyeket egészen egyszerűen, legfeljebb kevés zsinórral diszitve, készitenek. A bársony feketeségéhez pompásan illik a fehér hermelin, mely mindenkor királynője marad e legelőkelőbb prémeknek.

A mi a szőrmét illeti, pazarul bánnak vele a tervező divatművészek. A nyakbavetők és karmantyúk akkorák, hogy a nők alig tudnak velük elbánni. A karmantyú egész kötény, a nyakbevető széles és hosszú. Az ő segitségükkel szélesedik ki némileg a nők felső teste, mig a rövid és szűk ruha alól kivágott lakkczipő és áttört harisnya villan ki.

A bluzok kevésbbé divatosak, leginkább kimona-alakban, egy darabból szabottan viselik: De többnyire nem különálló ruhadarabnak, hanem az alj szövetéből készitve és olykor hozzá is varrják. Ezt a suit-ruhát, (magyarúl folytatólagos) úgy viselik mint az egybeszabottat.

A bársonyruhához természetesen bársonykalapot viselnek. A magas, kürtőszerű forma mellett sok a széles, lapos kalap is. Látunk harangformát, mely teljesen eltakarja a hajat és részben az arczot is. Sok a kecses diszszé összeállitott, egyenes toll, melyet minden szinre megfestenek. Azonfelül fekete bársonykalapra gyakran hermelin-sávot öltenek, a mi nagyon előkelő diszt ad.

Estélyi ruhát jelenleg tunika nélkül nem készitenek. Illetve a szűk selyemaljra egy a tulajdon vagy teljesen elütő szinben készült tülltunikát borítanak. Hogy micsoda színeket állitanak — olykor vakmerőséggel határos merészséggel egymás mellé — az csodálatos. Zöld és kék, sárga és lila, kék és vörös, de micsoda árnyalatokban lesznek e szinek megválasztva! Művészi szinérzék kell hozzá, hogy a jelenlegi hatásokat elérhessük.

A tunika többnyire ezüst vagy arany csillámmal van tele himezve, az aljára és a derék kivágása köré is ilyen szegélyt öltenek. Mert sok gyöngy és csillám nélkül nincs báli ruha. A szűk tunika szorosan megsimúl az alakon, kigyószerű vonalakban emelve ki karcsúságát.

Szinházi köpenyeket illetőleg gyönyörű ujdonságok vannak. Első helyen állnak a puha, fekete selyemből készültek, melyeket rózsaszinű selyemmel bélelnek és ép ilyen hajtókákkal diszitenek. Párisi nőnek annál is czélszerűbbek ezek, mert ott a nagy távolságok miatt nem mehet mindig kocsin a szinházba, estélyre. Villamoson, omnibuszon pedig sokkal kevésbbé feltűnő egy fekete selyemköpeny, mint az eddig szokásos, világos posztóköpenyek.

A karácsonyi ajándékok között nagy szerepe jut itt az ékszereknek, melyeket káprázatos tömegben látunk mindenhol felhalmozva. Fehér tüzű gyémántok, lángoló ruhának — mind megannyi vágygerjesztői a női sziveknek. Rendkívül kecsesek az apró ékkövekkel és gyöngyökkel kirakott, vékony aranylánczon függő csecsebecsék. Minden nő a kezében viseli e hasznos apróságokat, melyek természetesen olcsóbb fémből is készülnek.

Gyönyörűek még a valódi csipkével szegett zsebkendők, melyek itt mesés olcsó áron kaphatók. Két-három koronáért már valódi, vert csipkével szegett zsebkendőt lehet vásárolni. Nem csoda tehát, hogy minden előkelőbb nő ezt viseli. Igaz, hogy nem annyira használati tárgy ez, mint inkább disz, — alig tenyérnyi.

Csekély töredékét soroltam el a nagyvilág karácsonyi divatágainak, de valójában a Jézuska tárháza kiapadhatatlan.

Sárosi Bella.

ÉGI ÉS FÖLDI SZERELEM.

REGÉNY. (Vége.)

Irta **Neera.** – Olaszból fordította **Balla Ignácz.**

Ott állottak egymással szemben, sápadtan, megkinozva, ijedten, de mégis szilárd elhatározással arczukon. Tekintetük egymásba furódott és lelkükben, ebben a pillanatban tört össze valami.

— Figyelj rám, — mondta végre Lilia, lerogyott a karosszékbe és magához ölelte Ippolitót, a ki letérdelt mellette. De mintha ebben ki is merült volna lelki ereje, szótlanul nézett maga elé és kezét a fiú vállára támasztotta. Ha beszélni akart volna most, talán kitör belőle a sirás. És most nem akart sirni.

— Lilia? Lilia?

Ippolito halk szavában könnyek, zokogások, gyönyörök és remények, kétségbeesések és alázatos könyörgések, édes tirannizálások, halk győzelmi ujongások és aggodalmas tépelődések reszkettek, egész vak, szilaj, fellobbanó, ártatlan ifjúsága ott reszketett hangjában.

— Lilia, mit akarsz most nekem elmondani?

Lilia felvetette szemét és tekintetével magához akarta lánczolni az ifjút, a ki ott térdelt lábainál. Az ő Ippolitója! Annyira az övé, hogy megölhetné, ha akarná? De hatalmának tudata, a helyett, hogy megrészegitette volna, mélységes szomorúsággal töltötte el.

— Ippolito, el kell válnunk!

Igazán Lilia ajkáról hangzottak el ezek a szavak, a melyek megtöltötték a levegőt és a melyet a falak is hallhattak? Ezek a rettenetes, istenkáromló szavak? És semmi sem, senki sem tiltakozott ellenük, még ő sem, a lángoló szerelmes, a ki némán, mintha villám sujtotta volna, ott feküdt Lilia előtt és arczát Lilia ölébe rejtette.

A halálküzdelem pillanatában felébredt újból Lilia bátorsága. Lágyan czirógatni kezdte Ippolito haját, olyan lágyan és gyöngéden, hogy részvéte igazi, nagy, végtelen nagy fájdalmat árult el. Fehér kezecskéivel simogatta, beczézgette Ippolitót, azzal a kézzel, a mely a sebet ütötte és a melynek a sebet be is kell heggesz-

Ferenczy Károly (Zakouskine gróf) és Mészáros Giza (Adrienne).

Ferenczy Károly és Mészáros Giza orosz táncza.

A SZENT LIGET, FLERS ÉS CAILLAVET VIGJÁTÉKA A VIGSZINHÁZBAN. — Veres fölvételei.

annak hivnak, üres szó. A kik előtte hasrafekszenek, azokat megrúgja azzal, hogy minduntalan a fülükbe rágja: Én valamikor sikkasztottam, tudjátok-e ezt? Azok meg kénytelenek ezt lenyelni és édesen mosolyogni, a miben neki pokoli kedve telik. (Nekünk is.) A környezet, melyben látjuk, különben megérdemel minden rúgást. Mind férgesek. A képviselő, kinél lakik, vesztegetni jár a miniszteriumokba, üzletfelei érdekében és még roszabbat is tesz, a pénzt zsebrevágja és hazudja, hogy vesztegetésre kellett. Ügyvédi irodát nyit, de ügyvédi diplomája nem lévén, züllött ügyvédet tart, a ki szignál helyette. De főleg a nők! Zilzerné megcsalja a férjét; a férj ezt a kedvező alkalmat felhasználja, hogy kedves apósán újabb pénzbugygyasztó eret vágjon. A pénz elegendő mennyiségben befolyván, Zilzer úr kibékül Zilzernével és Zilzerné kibékül Zilzer úrral. Igaz, hogy ez az egész ügy csak a példa kedvéért van a darabban, a férji és a női becsület illusztrálására, más kapcsolata nincs a főtémával; az is igaz, hogy fölötte brutális dolog, de hat. Mennyi nyilt és lappangó elkeseredés lehet a mi társadalmunkban, hogy a darabban minduntalan fölhangzó korbácsütéseken ujjong a közönség! A mi becsületünk csupa képmutatás, mondja a szerző és a közönség tapsol. Ehhez a negativumhoz azonban nincsen pozitivum. Mit csináljunk a becsület fogalmával? Egészen kiküszöböljük? Végre is nem mindegyikünk sikkaszthat húsz éves korában. A sikkasztást meg lehet bocsátani, de a probléma nem oldódik meg, ha kitűnik, hogy mind bűnösök vagyunk. Azért a bűn — bűn. A darabnak ez az ügye nem intéződik el tisztán.

A másik sem, a szerelmi. Osváth ugyanis nagyon szerelmes az említett kepviselő feleségébe, a ki az egyedüli tiszta, igazán becsületes egyéniség az egész társaságban. Mikor nagyszerű gyémántot ajánl föl az asszonynak, ez haragosan visszautasitja és férjétől kér oltalmat Osváth ellen. De a képviselőnek, a ki fülig el van adósodva, szüksége van Osváthra és azért tréfára fogja a dolgot. Az asszony meghökken. Mi ez? De szenvedélyesen szereti a férjét és nem gondolkodik tovább. Megtörténik azonban, hogy a férj vesztegető pénzek révén csunya bajba keveredik és az öngyilkosság szélére kerül. A nő szerelme még egyszer föllobban és Osváthtól kér segítséget. Osváth hajlandó pénzt adni, de — az asszony szeretője legyen. Az asszony kényszerhelyzetben van, megigéri. Osváth lemond a kényszerített szerelemről, de midőn a nő férje nem is kérdi tőle, honnét, hogyan szerezte a pénzt, az asszony lelke megfordul. Férje szemelátára ölelkezik Osváthtal és távozik vele. A férj meghunyászkodottan elfordul.

Mi köze van a becsületkérdésnek ehhez a szerelmi ügyhöz, és megfordítva? Igazán szerette a nő férjét és igazán utálta-e Osváthot? Itt nagy homályosságok vannak a szerző gondolataiban, mégis ezek a gondolatok, nem pedig a karakterek, viszik a darabot. De hogy a társadalom becsületfogalma megérdemelte a pellengérre állitást, az szent igaz. És ez az igazság szerezte meg a szerzőnek a közönség rokonérzését. Hathatósan segítette ebben *Alszeghy* Irma a képviselő nejének szerepében.

Mint a falevelek, Giacosának, kinek bájos Apródja mindnyájunk emlékezetében él, egyik régibb falevele, melyet valamely szeszélyes szél most fújt ide a Nemzeti Szinház szinpadjára. Kissé hervadt ez a falevél. Abból az időből való, midőn az olasz veristák nagy kedvvel és tudással rajzolták a nyomor pusztító munkáját. De Giacosa nem rendelkezik a veristák keménységével, kérlelhetetlenségével és következetességével. Puha, finom ecsettel rajzolja a pusztulást is. Nagyszerűen felel meg ennek a darab címe. A hervadt falevél is oly puhán, nesztelenül hull a földre, mint az ő alakjai. Vihar se kell hozzá, a sarat se látjuk, mely a falevelet alaktalanná áztatja és szennyezi. Rosini csődbe kerül, anyagi csődbe, azután erkölcsibe. Gyönge, tehetetlen ember, igavonó, folyton dolgozik, de családját nem birja se kormányozni, se nevelni. Legkeserűbb tapasztalata az, hogy nem tudja, mi történik a házában. Ez az erkölcsi csőd. Ő maga becsületes ember marad, de mit ér a becsület, ha vak és ezzel tehetetlenné válik? Nem tudja, hogy felesége (a második) megcsalja, hogy a fia egy becstelen, de gazdag nő hálójába kerül, a kit nőül fog venni. De mindez szinte hangtalanul folyik; mint a hogy a falevelek hullnak. Ebben a sötétlő ködben azonban egy bájos Madonna-arcz tűnik föl, Orsini leánya. Eleinte elmosódó vonásokkal, azután mind tisztább körvonalakban. A leány elkeseredik, már-már a halálba akar menni, de apja jósága és egyik rokonának szerelme megtanitja, hogy hinni kell az életben és a jóságban. Boldog lesz. Váradi Aranka ezt a leányt igazi poezissel játszotta, majdnem minden szinészi hamis dísz nélkül, egyszerű hangon, egyszerű lélekkel. Nekem tetszett a darab, mint kissé dekadens iróművészet finom, grácziás alakítása.

Hofmannsthal Elektraját gondosan meg kell különböztetni Sophoklesétől, ámbár a szinlapon az van, hogy Sophokles után irta a szerző; de a könyvkiadás czimén ez a forrásmegnevezés hiányzik és ez felel meg a tényállásnak. Nincsen ebben a műben semmi Sophoklesből, csak a téma és néhány motivum, de ez szabad jószág volt már az ókorban és ma is az. A görög élet perspektivája egészen kiányzik a műből, a mythos háttere is. Csak a bosszúlihegő Elektra maradt, a ki embertelenül gyűlöli anyját, mert megölte apját. Ez a gyűlölet nem közönséges emberi indulat, az paroxizmus, az őrjöngő betegség, az hisztéria. Elektra folyton a földön fetreng, üvölt, olyan mint egy beteg állat, fú mint a macska, mozdulatai sem emberiek, ugrik, szökik, körben fut; mikor a baltát kiássa, melylyel anyját meg akarja ölni, olyan mint a kutya, ha a földet túrja. Miért nevezte a szerző ezt az alakot Elektrának? Micsoda gúnynyal akarja velünk elhitetni, hogy ilyen lehetett a szépségimádó görög népnek, e mélységesen emberi népnek, egyik ideális alakja? De görög mezbe ily torzképet öltöztetni, egyike azoknak a kontrasztoknak, melyekben a perverzus izlés gyönyörűségét találja. Az átalakitás java része azonban a nemi élet elfajulásának belekeverése. Elektra az elfonnyadt szűz, a kiben a bosszú elhervasztotta nőiességét: ennek szanaszét heverő romjai ijesztő látványúl szolgálnak. Még néha föllobognak rémes, sápadt lángok, melyek hallatlan szörnyűségek

rétegében fogadták, egyik jele annak, hogy a kiváló poéta ma már nem él abban a szellemi elhagyatottságban és értetlenségben, amelyben fiatal éveit végigküzdötte. S jele ennek az a szerető izgalom is, amellyel a müvelt magyar társadalom két uj könyvének, a *Holmi*-nak és a *Hárfa* verseskötetnek megjelenését várja. Ez a hárfa ma már nemcsak aeolhárfa, amely a levegő apró rezdüléseit gazdag ömléssel zengi tovább, hanem bübájos hangszer is, amelynek egyszerü tónusai mögé az értő lelkek megrázkódtatása szolgáltatja a kisérő zenét. Juhász Gyula ma már nagy nemzeti költőnek számit, élő klasszikusnak, *poëta laur.atusnak*. De irtózatosan megszenvedett érte...

Incognitus

Kodolányi János: Két lányarc

(Két regény. Athenaeum kiadása. 131 old. Ára 4.20 pengő.) Kodolányi János a magyar regényirodalomnak már nemcsak igérete, hanem egyik első sorban álló reprezentánsa. Egy sor könyv áll a háta mögött, amelyekben a magyar föld, a paraszti élet, az eleven rög kinját és örömét ritka éleslátással és drámai erővel tárta föl. Uj könyve azért is nagy meglepetés, mert az iró uj emberalakokra irányitja nagyitóüvegét: a kispolgárnak, a kis-urnak

nemcsak szenvedélyektől és ösztönöktől, hanem az intellektus izgalmaitól is rázott tipusai felé. Két bravurosan meglátott és megfestett női portré ez a könyv és körülöttük dobogó-lobogó férfiszivek: két regény, amely nemcsak okos és fölényes ember- és társadalomszemléletével, hanem mulatságos voltával is bizton számithat a sikerre és a közönség tetszésére.

Szemes Ferenc: Szaid és Szabina

(Bp. Saly E. könyvterjesztő vállalata, 1928. 575 lap, ára 9.— pengő.) Hatalmas terjedelmü munka. Három nemzedék történetét öleli fel: Felicián Péter, a tudós, a kutató, akitől két fiát ragadta el a háboru és aki azóta szakadatlanul a csodaszer feltalálásán munkálkodik, amely a születendő gyermeket fiuvá változtatja. Igy reméli öldöklés nélkül leapasztani az elszaporodott emberiséget. Roger, a fiu, aki sajátmagának halálahirét költi, hogy ne kelljen visszatérnie olyan társadalomba, amelytől örökre megundorodott a lövészárkok és fogság idején. Szaid, az unoka, már nem ismeri az emberi társadalmat. Apja világában, Szibéria rengetegeiben születik, él, gyümölcsökkel táplálkozik, állatbőrökkel takarózik, embert szülein kivül nem ismer. Külön törvényei vannak; logikája is eltér a többi emberétől. Gondolkodás nélkül leüti az ellenfelet, legyen az állat vagy ember. A véletlen, helyesebben az iró fantáziája a másik unokát is a magányba sodorja. A különbség csak az, hogy Szabina nem választja az egyedüllétet, hanem egy hajókatasztrófa sodorja a lakatlan szigetre, ahol paradicsomi ártatlanságban, félig elvadultan serdül fel, amig hosszu évek elteltével reá nem találnak. Ugyanegy időben Szaidra is ráteszi a kezét a civilizáció. Rövid ideig elkápráztatja őket az elképzelhetetlen pompa, kényelem, amit az oltóanyag által elővarázsolt mérhetetlen gazdagság nyujt nekik, de a vége az, hogy megfogják egymás kezét és most már együtt indulnak vissza, ahonnan jöttek: a magányba. Megközelitőleg sem lehet rövid tartalmi ismertetést adni Szemes Ferenc regényéről, mert cselekménye oly sokszálu, fantáziája oly hatalmas, mondanivalója oly sok, hogy rövid tartalma is kötetnyi lenne. Fantáziája, amellyel a Gynarchia uralmát rajzolja, vagy egyéb utopisztikus államforma és társadalmi berendezkedés képét adja, Wellsével vetekszik. Érzések: szerelmek és szenvedések kifejezésére megkapóan emberi szavakat talál. Eltörpülnek a távolságok és határok, a hegyóriások és a technika gigantikus csodái az emberi elme és az emberi érzések nagyszerüsége mellett.

Litteratura, 1929, 4-7.

NÉGYSZEM KÖZT

az iróval, aki feketén lát

Pierre Mac Orlan, a francia avant-gardista irodalom egyik legjelentősebb alakja, a világháborut a pusztulás egyik kis epizódjának tartja — Uj hitre és uj erkölcsre van szüksége az emberiségnek — Korunk gyorsasága a biztos lezuhanás felé viszi a világot

Saint-Cyr sur Morin, március hó vége.

Beszélgetünk. Odahuz az ablakhoz. Fönséges panoráma. Dombok, amelyeken még mindig a tél koszoruja, szibériai vastagságu hó csillog. Fák, amelyeknek vékonyra fagyott ágai ugy nyulnak fel az ég felé, mint a tavaszi meleget kérő

Pour mes amis de Literatura
avec l'amicale pensée de
Pierre Mc Orlan

szomoru emberkarok. Ott a dombok aljában folyó; jégtükrén halászok lékeket vágtak. A dombok aljában erre mifelénk ablakunkig nyultan alvó szántóföldek, amelyek most uj életadásra pihenik ki magukat. Messziről, megint csak onnan a dombok mögül, már kászolódik az este. A lómezők elszürkülnek. A fák csupasz ágait homály szövi át. A befagyott folyó feketén szenderül bele az esti csöndbe. Nehézjárásu gallparasztok, akik saját földjük életerőt gyüjtő titkos pihegését most hasonló ablakok mellől hallgatják, már holnapi munkájuknak tervét szövik.

Pierre Mac Orlan lámpát gyujt.

Most tisztán látom dolgozószobáját.

Öblös, mély. A falak hosszában a mennyezetig felérő könyvszekrények. Középen egy diófából faragott nehéz iróasztal. Egy sarokban embermagasságu grammofon. Az ajtó mellett századokat látott szekrény, ebben ötezer lemez. Egy kis asztalkán rádió. A diván sarkában két nagy harmonika. Az egyik olasz, a másik német gyártmány. A könyvszekrények mezejét képek szakitják meg. Utrillo, Manet, Pascin, Braque és másoknak a képei. Öles lángokat vető kandalló, mély gyomrában a tüz muzsikát komponál.

Beszélgetünk.

Nézem az arcát. Az évek ráncokat szaggattak belé. A szeme nyugtalan, belső tüzek hordozója. A homloka csontos, mégis boltivben hajlik a szemöldökére. Az orra kicsi, majdnem elvész arcának nyugtalan sikjában. A negyvenet már meghaladta. Nem fáradt, pedig a Place Pigalle-tól eddig kacskaringós utat tett meg.

Mert onnan indult André Salmonnal, Francis Carcóval, Blaise Cendrars-ral. Még a háboru előtt indultak. Indulásukban már a jövő kataklizmoszának, a viharnak riadóját fujták. Akkor talán még maguk sem tudták, de érezték, szemünk elé álmodták. Nyugtalan fiatalságuk már akkor kilobogózott a *l'art pour l'art* langyos melegéből és egy halódó irodalmi kornak, agóniáját élő müvészetnek ők voltak a sirásói.

— Most azután merre? — kérdezem Pierre Mac Orlant.

— Merre? — felel kérdéssel a kérdésemre. — Előre, korunk a sebesség kora. Nincsen megállás, percek, szempillantások alatt omlik össze az, ami tegnap örök volt, amire mint megdönthetetlenre esküdtünk. Rohanunk, rohanásunknak nincsen mértéke, addig rohanunk, amig véres fejjel rá nem ébredünk rohanásunk lehetetlen voltára.

— Tehát a végbe rohanunk.

— Oda, mert nagy pusztulás szakadt az emberre, amely elől a gyorsaságba menekül. Minden recseg, minden ropog, romboló erők tartanak bennünket hatalmukban, szorongatnak, fojtogatnak bennünket és ennek a fekete epokának, az

Párizsi bohém-kávéház. Pérely rajza

arrivéek, festők, szobrászok, a *Café de la Rotonde*-ba pedig a nagyvilág mindenféle rangú és rendű intellektuelje, aki Párizsban megfordul.

A Montparnasse a művészvilág birodalma, a Rotonde-kávéház a főváros. Ami a világnak Párizs, az Párizsnak a Rotonde. Minden túlzás nélkül...

A Montparnasse- és Raspail-körút sarkán ez a kávéház Európa szellemi életének valóságos centruma, ahol mindenféle fajta törekvésnek reprezentánsai naponta találkoznak. Ennél színesebb, tarkább, mindenfélébb társaság a föld egyetlen pontján sem verődik össze. Írók, színészek, festők, filozófusok, költők, szobrászok, modellek, képárusok és a slepp: hisztérikák, feministák, kokaincsempészek s az a kétes elem, amely a világon mindenütt a bohémek széles köpenye alá szeret meghúzódni.

Itt, a *Rotonde*-ban, ahol a világ mindenféle nációjának kegyeltje és kitagadottja, mindenféle szellemi áramlatnak ellensége és fanatikusa verődik össze, az állandó, nagy emberkavargásban még egy törzsasztal sem alakulhat ki, mint ahogy egy tutaj szálfái sem maradhatnak együtt a viharzó tengeren.

*

Amikor a Montparnasse-negyed művészkávéházairól ír az ember, meg kell emlékeznie külsőségeiről is, mert ebben az esetben azok is lényegesek.

Valamennyi kávéház valóságos kis múzeuma a modern és túlmodern pikturának. A Rotonde, a Closerie des Lilas, a Napolitain, a Dome falait képek százai borítják. Állandó kiállítási termek ezek: aki vendég, az ki is állíthat.

És nincs is ebben semmi, nem lealacsonyítása ez a művészetnek, kivált Párizsban, ahol az ilyenfajta képvásárnak százados tradicióí vannak. Kerek száz esztendőn át a szegény festők a *Pont Neuf*-ön árulták képeiket s ott volt kiállítva *Chardin* egyik híres képe, a „Raie", amely most a Louvreban van. A forradalom idején ezen a hídon *Creux*-képeket lehetett venni, öt frankért darabját...

A kávéházi képkiállítást a kubisták kezdték. A kubizmus megbukott, a praktikus divat megmaradt..

Itt, a Montparnasse kávéházaiban nincsen zsűri, nincsen versengés, nincsen kritika. A tehetség útja szabad. Aki jó képeket fest, az el is adja.

Párizs minden műgyüjtője, kritikusa, képkereskedője buzgón látogatja a Montparnasse kávéházait s nem egy kis névtelen piktor ezekből a kávéházakból indul neki, hogy meghódítsa a világot.

*

Néha egészen kis, negyedrangú café-k, eldugott, lebujszerű *bistro*-k jutnak a halhatatlanság dicsőségéhez. És egy-egy kávés alakja jelentős írói alkotásokban él tovább. A Rotonde megalapítójáról, a derék, jószívű Libion úrról verseket, novellákat írtak, regényekben szerepeltették. Meg vannak a mai kornak is a Raguenau-i, ezek az igazi apró maecenas-ok, kik az irodalom és művészet éhes verebeit, a kezdés nehézségeivel küzdő bohémeket táplálják puszta tehetségükre hitelezve. Francis *Carco* ifjúkori emlékeiről írva, könnyes meghatottsággal emlékszik meg a *La Bolée* nevű kis bistro tulajdonosáról, *Hubert*-ről, akit író és költő vendégei *Hubert le Magnanime* névvel tiszteltek meg s akiről Jacques *Doyssord* dicsőítő költeményt írt.

Ez az irodalmilag egyáltalán nem művelt, de mindenképpen primitív ember nem hitelezett a bistro-ját látogató csavargóknak, éjjeli lepkéknek, munkásoknak, bohémekhez dörgölődző lumpoknak, — csak az íróknak és költőknek.

— Majd fizetnek, ha már boldogultak — szokta mondani.

Csakhogy gyorsabban tönkremegy egy hitelező kávés, mint érvényesül a tehetséges író!

Hubert egyszercsak, szokása ellenére, éjfélkor mindig feleségére hagyta a *bistro*-t és reggelig nem került elő. Egészen véletlenül derült ki, hogy a vásárcsarnokba megy dolgozni és mint kirakodómunkás keresi meg azt, amit kedves, fiatal íróira, poétáira költ naponta...

*

Aki Párizst valóban ismerni akarja, az csak járja szorgalmasan a kávéházait. A múzeumok a nagy Multat ismertetik meg vele, a kávéházak a nagy Jelent.

Sehol oly tisztán és jellegzetesen nem rajzolódik az ember szeme elé a modern élet kontúrja, mint ezekben a mozgalmas, ragyogó és hangulatos, vagy eldugott s régi emlékeket őrző ódon cafékban...

Uj Idők 1927. XXXIII. 15. sz

Az álmok városa

— Regény —

15. folytatás

Irta: **Ernest Temple-Thurston**

Egyedül jogosított magyar fordítás.

XXXIII.

London, február tizenhat.

A természet gyűlöli a befejezetlen dolgokat. A nagy szövőszéken, amelyen az Idő szövi az élet színes szövetét, nincsenek befejezetlen részletek. Minden motivum kell, hogy a maga jelképességében tökéletes legyen és a Sorsot képviselje. A természetben nincsenek befejezetlen vonalak. Nincsenek elfelejtett árnyékok, el nem dolgozott szálak.

Amikor John elbucsúzott Jilltől a kapu alatt és amikor a kis fehér zsebkendő eltünt a víz csillogó fényében, John visszatért a házba és meg volt győződve arról, hogy visszavonhatatlanul vége mindennek. Elmondták az utolsó szót.

Amikor erre gondolt, nem számolt a két fehér fejjel, amely ott volt fölötte az ablakban. Az ő Sorsa beteljesedett. Az ő számára a lehetőségek kimerültek. De az öregek számára: nem. Őket még meg kellett nyugtatni.

Ettől a naptól kezdve a fehérhajú kicsi asszony úgy várta John és Jill esküvőjét, mint élete legszebb álmának beteljesülését. Már csak ebben élt, erre gondolt. Csalódása megrendítő volt, amikor Jill levelét megkapta. De a hite azért nem ingott meg.

Természetes, hogy Johnnal is beszélt a dologról. Egy délelőtt, amikor együtt ültek a kertre néző ablakban, elmondta fiának, amit gondolt.

Hogy szeretik egymást, az kétségtelen. Az öregasszony olyan határozottan beszélt erről a szerelemről, ahogyan csak az asszonyok tudnak. Hiszen ők értenek legjobban hozzá.

— Igazán azt hiszed, anyám, hogy szeret engem? — kérdezte a reménykedés egy pillanatában John.

Az édesanyja megfogta a kezét.

— Hát mit gondolsz, miért jött Velencébe? — kérdezte. — Nincs a világon semmi, amit meg ne tenne érted. Nincs olyan hely, ahova el ne menne, hogy téged láthasson. Hát nem érted?

Tulajdonképpen rossz volt, hogy ezt mondta. Oh, vannak dolgok, amelyeket Jill nem tenne meg érte. Hiszen igaz, hogy a szerelméről való lemondás neki is nagy áldozat. De azért John mégsem hitte, hogy Jill annyira szereti őt, amennyire az édesanyja mondta. Nem, ezt nem kellett volna mondania. Ettől kezdve John megint magábamélyedt. Nem tudta rászánni magát arra, hogy elmondja az édesanyjának a teljes igazságot, azért hát inkább nem is beszélt.

— A családja nagyon gazdag — mondta. Egészen más társadalmi osztályba tartoznak, mint mi. Nincs jogom feleségül kérni. Még a szerelméhez sincs jogom.

Ettől kezdve kerülte ezt a tárgyat. Ettől kezdve megközelíthetetlen maradt, akárhogy próbálkozott is vele a fehérhaju öregasszony.

— Semmit sem tudok kivenni Johnból, — panaszkodott egy este a férjének. — Egyáltalán nem akar beszélni róla.

Az öreg ember átölelte a sötétben a kicsi asszonyt . . .

— Rémképekkel gyötröd magad, kedvesem, — mondta álmosan. — Tegnap éjszaka is felébredtem és láttam, hogy ébren vagy. Úgy látszik, egyáltalán nem aludtál.

— Bizony nagyon keveset, — vallotta be az öregasszony.

— Ne búsulj. Bizd rá a Jóistenre. John majd egyszer mindent el fog mondani. A fiatal emberek sokszor felülnek a magas lóra és megpróbálnak küzdeni a természet ellen. De, én mondom neked, hogy ez kárbaveszett fáradság. A természet szélmalom. Ha fuj a szél, mindnyájunkból kiőrli a magot. Szeles napon nem tanácsos szembeszállni vele. És nem tanácsos felhuzni a vitorlát, ha szélcsend van. Előbbutóbb úgyis megint fújni fog a szél.

— Fújni fog a szél, — gondolta ásítva és a másik oldalára fordult. — Rövidesen ismét fújni fog a szél.

És már aludt is. A kis fehérhaju asszony vakon bizott az urában. Szentül hitte, hogy minden úgy van, ahogyan az ura mondja.

Bizony, az életben nem gyakran fordul elő, hogy húsz évi házasság után a férfi a felesége szemében még mindig a megbizhatóság eszményképe. Többnyire eljön az idő, — elég szomorú, hogy így van, mert az élet csak akkor ér valamit, ha vannak eszményképeink, — eljön az idő, amikor a bölcseség szavai: az önzés szavaivá változnak. És akkor nehéz hinni bennük. Pedig a legtöbb ember bölcsesége: az önzés bölcsesége, lefordítva a mások nyelvére.

Valami véletlen szerencse folytán, — vagy szebb talán, ha úgy mondjuk, hogy: azért, mert szerették egymást, — az öreg embert megkímélte ettől a tragédiától a sors. Mert tragédia, ha a férfi már nem a megbízhatóság eszményképe a felesége szemében. Egyetlen férfi sem szereti, ha filozófiája mögött valami alacsony indítóokot keresnek, különösen akkor nem szereti, ha jogosan keresnek mögötte ilyesmit.

A fehérhajú asszony tehát még mindig bízott ura csalhatatlan bölcseségében. Ezen az éjszakán legalább is nem tépelődött tovább. Az ura felé fordította fehér fejét és ő is elaludt. És valahányszor az ura megfordult éjszaka az ágyban, ő is megfordult. Húsz és egynehány év alatt az ilyesmi szinte gépiessé válik. Húsz év után, ha addig birtuk, már könnyebb az élet.

A kis öreg asszony az utolsó pillanatig remélte, hogy John mégegyszer szóbahozza majd a dolgot és ezer különféle módon megpróbálta, hogy ráterelje a beszélgetést.

De John olyan ügyesen, mint valami üldözött vad, mindannyiszor kikerülte a csapdát, és óvatosan más ösvényre siklott.

Még elutazása napján is azt remélte az édesanyja, hogy mond valamit és amíg karjával átfogta a nyakát, a fülébe sugta:

— Nincs semmi mondanivalód, John?

— Nincs semmi, drágám, — felelte John és majd megszakadt a szíve, mikor látta a keserű csalódást az édesanyja szemében.

Aztán elment.

A széles ablaku, nagy szobában, meg a kicsi kis szobában, amely ott húzódott meg a nagy szoba mellett, most megint, egy teljes esztendőn keresztül nem fog megcsendülni a hangja. S egy teljes éven keresztül esténként, ismét csodálkozva fog felnézni a két öreg, ha Claudina belép a szobába.

— Csak nem akarod azt mondani, Claudina, hogy már tíz óra?

És talán, ahogy mulnak majd a napok és fogy az év, a meglepetés gyöngébb lesz és a fölkiáltás halkabb.

Uj Idők

Szépirodalmi, művészeti és társadalmi képes hetilap

Előfizetési ára negyedévre 400 K

Szerkeszti Herczeg Ferenc

Előfizetési ára félévre 800 K

XXVIII. évfolyam | 1922 november 19 | 47. szám

Bögrék

— Elbeszélés —

Itta: Moly Tamás

Egyenletes, könnyü lépésekkel járta Ndyakubi az erdőt. Mindegy volt neki, honnan jön és nem bánta, hova jut. Nem fűzte semmi a helyhez, melyet elhagyott s talán meg se látja, ha kanyargó útja visszaviszi oda, ahonnan elindult.

Fiatal volt; a lába fürge, a karja erős, a keze ügyes. Ahogyan ott járt az erdő terebélyes, húsoslevelü fái alatt, a kúszó indák között, melyek sokszínű pompás virágokat bontottak, olyan volt, mint fekete márványból remekbe faragott szobor, mely fiatalsága erejében duzzadó férfit ábrázol; szobor, mely jóságos vagy gonosz szellem erejétől — ki tudná megmondani, hogyan történt?! — életre kelt csodálatos módon és most itt bolyong az erdőben, magányosan, távol mindentől, mindenkitől.

Ndyakubi arca sugárzón fekete; duzzadó húsos ajkai, szélesen megrajzolt lapos orrcimpái körül, feketén izzó szemében, melyet világítón fog körül a szeme fehérje, a legnagyszerűbb jókedv kifejezése ragyogott gazdagon. Amerre pillantása esett, néki a látvány mindenütt kedves, vidám, jóleső volt; az ő belső elégedettsége verődött vissza diadalmasan mindenen, ami körülötte egybeszövődő élet.

Ahol itt járt, nem volt ez út, ő haladt erre úgy lehet: elsőnek, talán utolsónak; de azért úgy lépkedett, mintha előtte már tízszer tíz erős, szélesvállu, izmoslábu fiatalember tapodta volna járható ösvénnyé az útját; nem is gondolt erre még annyi ideig sem, míg ragyogó vidám szemére szemhéja rebben; nem volt ez néki különös.

A néger magába szívta az erdő nagyszerü csöndjét, hallgatta a füle mellett elröppenő rovar furcsa vékony muzsikáját, halkan fölkacagott és próbálta utánozni. Figyelmesen hallgatta a madár messziről felhangzó búgását s próbált búgni ő is; észre se vette és értelmet adott a madár füttyének, a maga szavát fűzte hozzá szövegnek és hangosan énekelt, mintha madár lenne, mely beszélni tud. És máris elképzelte, hogy a mindenféle állat, melyet ismer, tud beszélni csakúgy, mint ő. És elgondolta, hogy mit is beszélget a virágmadár, meg a rigó, meg a teknősbéka egymással, meg az elefánt... csakúgy, mint ahogyan az emberek beszélgetnek egymással, vagy talán még okosabban. S amire nézett, amit meglátott, az mind élt, ahogyan ő él, s ezért nem törődött vele, merre jár és hová jut.

Ment, ment; ráért, hiszen nem akart eljutni sehová. Egyszerre csak egy kis tisztásra bukkant. Gyors lába most tétovázott egy pillanatig; megállt és Ndyakubi odasímult egy fa törzséhez; s el volt felejtve a rovar zizzenése, a madár füttye, falevél rebbenése, állatok beszélgetése, minden.

A tisztás túlsó szélén, ágakból rakott, szalmával fedett kis kunyhó előtt ült valaki... ember, látszatra olyan, mint, Ndyakubi, aki most elfojtva lélegzetét, nézte.

A kunyhó előtt az ember a földön ült és lába szárát kissé maga alá húzta — dolgozott; a keze agyagot gyúrt s a feje a munkája fölé hajolt. Fején a göndör

A nyolcvanéves Rákosi Jenő — Pérely Imre rajza

haj piszkosan szürke, nem oly ragyogón fekete már, mint a ráleső fiatalemberé, aki a fatörzshöz símulva nézi. Nagy gonddal és nagy figyelemmel dolgozott az öreg. Ügyesen tapasztotta, símította az erre a célra összekevert földet. Látszott, hogy már régen tudja, hogyan kell megcsinálni, amihez most fogott. Keze minden mozdulatának meg volt az értelme és az eredménye.

Ndyakubi elcsodálkozva látta, hogy a sárból, melyet az öreg elkészített magának, kis edény lesz, s a fiatalember tudta, hogy ez bögre; azt is tudta, hogy mirevaló, ámbár még sohasem volt bögréje és nem is kellett néki eddig.

Az öreg nem sejtette, hogy meglesik. Elkészült a munkája nagyjával s most két keze ujjaival, az ujjak hegyével, kartávolságra tartotta szemétől óvatosan a bögrét s lassan forgatta; nézte. Vékony csontos középső ujjával végigsimított az edény még puha, engedelmes anyagán; azután széles mutatóujjával — ez sem olyan már, mint egy ujj, inkább olyan, mint egy szerszám — igazított az edény belsejében a formán. Végül a mutatóujja hegyesre csiszolt körmével vonalakat húzott az edény külső falára dísznek, és nem is nagyon gondolkozott azon, ezt hogyan és miképpen csinálja. Amikor ezzel megvolt, az edényt gondosan kitette a napra, hogy a tüze keményre égesse. Azután visszaült a helyére és elégedetten nézte a napfényben előtte álló frissen gyúrt edényt.

Ndyakubi pedig, maga se tudta, miért teszi, kieresztette most a torkából a madár édes füttyét, melyet reggel hallott. A fütty nagyszerüen sikerült s a fiatal néger nem gondolt arra, hogy nem is látta azt a madarat, melynek szavát ilyen pompásan tudja utánozni.

Az öreg felpillantott. Fölnézett a fára, melynek törzse mögött az ifjú leskelődött. S amikor Ndyakubi meglátta az öregember ráncos, ártatlan, fáradt arcán, erőtlen ajkai körül az elcsodálkozást, nagyot nevetett és előkerült a fatörzs mögül; odaállt a meghökkent öregember elé.

— Néztelek, amikor azt ott csináltad — mondotta — és láttam, hogy meg vagy elégedve a munkáddal és örülsz neki, hogy most készen áll ott a napsütésben. S erre ez úgy jött magától s én kieresztettem torkomon a madárfüttyöt, mert ugyebár, örömödben te nem tudsz kiengedni ilyen füttyöt a torkodon?

És Ndyakubi újra hallatta a madárfüttyöt és elégedetten vigyorgott.

— Ezt jól csinálod, — mondotta az öregember! — Tehát nézted, hogyan gyúrom a bögrét; ilyet még nem láttál, úgy-e? Ülj le ide mellém, az árnyékba. Szép és jó a napsütés, amikor árnyékba ülve élvezhetjük erejét. Itt egy banán-ág, sárga héjú, érett a gyümölcse. Együnk.

A fiatal néger leült az öreg mellé. Ettek az illatos édes gyümölcsből. A jókedvű ifjú beszélt az öregnek:

— Tudok én ám mást is, nemcsak a madár fütytyét utánozom.

És vidám iparkodással idézte fel, amit reggel az erdőben kódorogva látott, hallott, tapasztalt. Elmondta még, amit eddig csak homályosan elgondolt, hogyan leste meg az állatokat és hogyan hallgatta ki, hogy mit beszélnek.

Az öreg ügyelt vendége minden szavára és bólogatott is hozzá; mosolygott, de amit most hallott, mindez nem lepte meg őt egy csöppet sem. Amikor a fiatalember elmondott mindent, amit hirtelenében tudott és elapadt ajkán a szó, az öreg megkérdezte csöndesen:

— Mi a neved?

— Ndyakubi.

— Látod, Ndyakubi, te most szóltál hozzám s én ezt nagy örömmel hallgattam. Emlékezetemben föl-idézted ezzel azt az időt, amikor én voltam olyan, amilyen most te vagy: fiatal, erős, ki figyel minden zörejre, kilesi az állatok szavát és gondtalanul járkáló vidám fiatalember. Én is tudtam mindezt, amihez te ma értesz; madár füttyét, tücsök cirpelését, vadméhedöngését, lomb suttogását utána csinálni. De mondd, Ndyakubi, mindez hová lesz? Eltűnik. Alighogy elmondtad, belevész a levegőbe, mint a lélegzeted, amely ezt kihozta a fejedből. És mi marad? Nem marad semmi. Talán ... talán egy emlék, ha jön egyszer egy fiatalember és szintén ezt csinálja. Mert ki teszi azt, hogy emlékezzék csak azért, mivel te olyan ügyesen tudod elmondani, hogy mi mindent láttál ma reggel az erdőben. Ki fog reád emlékezni?

A fiatal néger fölvonta koromfekete szemöldökét csudálkozón s meredten nézett tágra nyilt szemmel az ördögre: és így szólt hozzá alázatosan:

— Nem értelek.

— Persze, persze, — dünnyögte az öreg. — Megérted az állatok beszédét, de még nem érted meg az emberét.

Az öreg fölvett a jobb kezével egy marék homokos földet, melyet széjjeldörzsölt s a bal tenyerébe peregtette lassan. Ezt olyan különös mozdulattal tette, hogy a fiatal néger bámulva nézte, mint aki csodát lát.

— Így peregnek le napjaink, a tieid csakúgy, mint az enyéim, — mondotta az öreg és fölsóhajtott. Azután kifeszítette a bal tenyerét, fölemelte a szájáig és ráfújt; a homok szerteszállt és beleveszett a föld porába. És ez marad meg az egészből. Miért vagy vidám és miért vagy szomoru? Miért vagy éhes és miért vagy jóllakott? Miért járod az erdőt és miért térsz pihenni? Miért figyelsz a madár füttyére és miért hallgatod az állatok beszédét? Amit tudsz, az veled vénül, az nyom nélkül elmulik.

A fiatal néger alázatosan hallgatta ezt és lehorgasztotta a fejét. Eközben a szeme végigsiklott az előtte elterülő kis erdőrészen. Meglátta a napra tett bögrét. Most elmosolyodott, fölegyenesedett, az öreghez fordult és kérdezte:

— Miért csináltad ezt az edényt?

Az öreg bólogatott.

— Ez az egyetlen, amit az ember csinálhat, aki fölismerte az igazságot úgy, mint én: bögrét. Amikor megértettem, hogy elveszünk és nyomunk se marad a kunyhónk előtt, akár itt se jártunk volna, elfogott a nagy bánat. Fájt, hogy el fogok tűnni csakúgy, mint ahogyan eltűntek már sokan, el se tudjuk mondani, mennyien. S az volt a vágyam, hogy maradjon utánam mégis valami, ami mutatja, hogy éltem reggeltől estig, holdtöltétől holdtöltéig. És így támadt bennem az a nagy gondolat, hogy bögréket csinálok. Eleinte nem ment könnyen, de szívós munka és akarat, nagy figyelem és termékeny szeretet meghozták a kívánt eredményt. Egyre jobb bögrét tudok gyúrni, egyre jobban meg tudom csinálni, úgy hogy maradandó alakja legyen.

Az öreg néger nagyon meg volt elégedve a munkájával, ez kiérzett a hangjából és most dicsekedett is:

— Nagyon sok bögrét csináltam már eddig. Amit ma meg tudok csinálni délig, ahhoz nékem eleinte sok munka kellett. Dolgoztam regeltől estig és megint reggeltől estig és sokáig, amíg elkészültem vele úgy, hogy kitehettem a napra. De mindig jobban ment a munka. Azután kitaláltam, hogy a bögre oldalára rákarcolok kedves cifraságot, eleinte csak dísznek csi-

Pérely Imre

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188—296, 188—307

1969 OKT 24

MAGYAR NEMZET

1091

NAPLÓ

Pérely Imre grafikusművész műveiből nyílik meg emlékkiállítás október 27-én Pápán a Jókai Mór művelődési központ Bartók-termében.

Pirely Imre

U. 4028.

Az Est. 1925. szept. 12.

(P. albuma a Szent-
évről.)

A Szentév alkalmából
Rómában készült rajzait
tartalmazza. Most jelent
meg. XI. Pius pápát
és udvarát mutatja be
fotografiáron.

Dr ÁGH GÉZA

FÖLDRAJZ

A POLGÁRI FIÚISKOLÁK I. OSZTÁLYA SZÁMÁRA

AZ ÚJ TANTERV ÉS UTASÍTÁSOK SZERINT ÍRTÁK

HORVÁTH KÁROLY, MOLNÁR BÉLA, TELLÉR GYULA

NEGYEDIK KIADÁS

I. RÉSZ: MAGYARORSZÁG

örkapitányságot, hogy megtudja, mi történt az esztergomi fogolytáborban.

Amikor a csehek egész Barsmegyét és Esztergom vármegye felét megszállották már, magam sem sürgettem már távozásomat a főispáni székből, mert ezt az akkori rendkivüli sulyos viszonyok között nem tartottam volna helyesnek. Mikor a cseh továbbterjeszkedés veszélye már elmult, az esztergomi radikálisok nagy örömére az ellenforradalmár esztergomi főispán végre eltávozott hivatalából.

A magyar földben talált őskori kincsek külföldre vándorolnak.

Miért szüntette meg az ásatásokat a Nemzeti Muzeum régiségtára? Egy idegen állam kér engedelmet a kormánytól őskori tárgyak felkutatására. — Az aranyszarvas és a bodrogkeresztúri kettős sír. — A Régiségtár öt évi munkája.

Azok a prehisztorikus leletek, amelyeket az elmult évek ásatásai vetettek felszinre, fokozott mértékben irányitották rá a tudományos körök figyelmét a földalatti Magyarországnak évezredek óta porladó kincseire: a messzi mult ködében elveszö korok véres harcainak drámai bizonyitékaira, a honfoglalás előtti idők, a bronz-, a rez- és a La Téne-korszak csodálatos „kulturájára". Sajnos, a tudományos köröknek ez az érdeklődése tulajdonképen csak egészen elméleti jelentőségü, mert a történelemelőtti Magyarország históriai és nyers anyagi szempontokból egyaránt felmérhetetlen értékü kincseinek feltárására éppen azok nem gondolnak komolyan, akiknek kötelességük volna, hogy *a magyar földben parlagon heverő óriási értékeket megmentsék és konzerválják a nemzeti vagyon számára.*

A Magyar Nemzeti Muzeum régiségtára, amelynek a háboru alatt csaknem teljesen be kellett szüntetnie kutatásait, 1920-ban ujból hozzálátott a munkához, de már az első ásómetszések után kiderült, hogy *nem rendelkezik azokkal az anyagi eszközökkel, amelyek egy komoly, eredményesnek igérkező ásatási terv keresztülviteléhez szükségesek.* Az anyagi eszközök hiányát nem sikerült pótolni a cserkészek igénybevételével sem, mert a dunapentelei ásatások költségvetése szerint a cserkészcsapatoknak a földmunkálatoknál való alkalmazása jelentékenyen költségesebb, mint a földmunkások foglalkoztatása.

A Régiségtár ásatásainak szünetelése természetesen fájdalmas veszteséget jelent az országra. Rendszeres „*állami*" ásatások helyett most élelmes üzletemberek által támogatott „*kontárkutatások*" folynak és mi sem természetesebb, minthogy *a magyar földből előkerülő, nem ritkán hatalmas vagyonokat reprezentáló történelmi emlékek részint elkallódnak, részint, ha a kalmárszellem felismeri bennük az értéket, külföldi műgyüjtők és muzeumok birtokába jutnak.* A Régiségtár, miután esztendők óta hasztalanul kopogtat az illetékes tényezőknél azért az összegért, amelyre egy, az egész országra kiterjedő rendszeres ásatási terv keresztülvitelére szüksége volna, nagy magárahagyatottságában *nemrég maga is külföldi támogatást akart e célból igénybevenni* és csak azért mondott le erről a szándékáról, hogy a föltárásra kerülő magyar emlékek tulnyomó része külföldre ne vándoroljon.

Nyolcezer aranykoronát kér a Régiségtár évente a magyar kormánytól ásatások céljaira. Mindössze ekkora összegre volna szüksége egy nagy föltárási munka keresztülvitelére és mégis, hasztalan kopogtat érte és hasztalan keresi a társadalom áldozatkészségét is. A Régiségtár barátai egy-egy tetszetős műtárgyért, szoborért, képért, ötvösműért hajlandók áldozni, a földből előkerülő lelettárgyakért azonban, amelyeknek valódi becsét csak a szakember ismeri fel, nem hoznak áldozatot.

A kormány rideg zárkózottsága mellett tehát a társadalom szükkeblüsége is hozzájárult ahhoz, hogy

a magyar mult és a magyar föld évezredes emlékei közül már eddig is sokkal több jutott külföldi gyüjtők birtokába, mint amennyivel a magyar muzeumok és mügyüjtők rendelkeznek.

Ilyen viszonyok közepette azután már alig csodálkozhatik valaki azon, hogy amint ez a régi, beteg, a halállal küzködő Törökországban is megtörtént annak idején, *most — amint értesülünk — nálunk is jelentkezik egy idegen állam és koncessziót kér a kormánytól hazánkban végzendő ásatásokra.*

Érdekes adatok feküsznek előttünk a Régiségtárnak az elmult években folytatott ásatásairól. Négy évvel ezelőtt, 1920 május és junius havában folytatta a bajóti *Jankovich*-barlang feltárását. Ezt a munkát azonban, amely nagy eredménnyel kecsegtetett, rövidesen abba kellett hagynia, mert *nem rendelkezett megfelelő anyagi erővel ahhoz, hogy a barlangnak mélyebben fekvő részeiből eltávolittassa a földtömegeket.*

Néhány hónappal később megkezdte a Régiségtár a zemplénmegyei *bodrogkeresztúri* őskori telep kiaknázását. Ennek a telepnek a létezését a véletlen hozta napfényre. Munkások akadtak rá utépités közben.

Az első lelet, amely itt ásó alá került, közel egy kilogram sulyu bronzkori aranykincs volt, amelyet a Régiségtár megváltott. Az uttest egy kiterjedt bronzkori lakótelepet metszett keresztül és mellette, a Bodrogra hajló szelid lejtésü dombon egy nagy temetkezési hely terült el. Gróf *Széchenyi-Wolkenstein Ernő* nagybirtokos nemcsak hogy megengedte a ritka emlékek napfényre kerülésével kecsegtető terület feltárását, hanem anyagilag is támogatta a munkát. Ennek köszönhető, hogy *a Régiségtár komolyan nekiláthatott a legjelentősebb eneolitikus telepek egyikének rendszeres kutatásához. Gazdag, uj formáju keramikus anyag került innen a Muzeumba.* Fémtárgyat keveset találtak, ékszert mindössze egy aranyfüggőt.

A következő évben, 1921-ben a Régiségtár minden rendelkezésére álló anyagi eszközzel hozzálátott a bodrogkeresztúri rézkori temető feltáráshoz. ***Ebben a temetőben, kedvező fekvése miatt, a kőkorszak óta egészen a La Téne-korig minden idő otthagyta*** *nyomait.* Leginkább azonban a rézkor embereinek jellegzetes emlékei az uralkodók. A horgositott helyzetben nyugvó halottak mellett seregével hevernek

a sirokban a szebbnél szebb cserépedények. Előkerült a temető környékén egy házalaku urna is, majd kibontakoztak a földből egy bronzöntő műhely maradványai. Megszámlálhatatlan bronzszög hever itt egy halomban. *A legbecsesebb leletek közé tartoznak itt a feltárt kettős sirok, amelyek közül egyet sikerült teljesen épen kiemelni és a Muzeumba szállitani.*

A bodrogkeresztúri ásatásokon résztvett Van *Giffen* hollandi tanár, a groningai muzeum őskori osztályának vezetője is.

Még ebben az évben a sopronmegyei nagyhirü Purgstallra helyezte át a Régiségtár kutatásainak szinterét. Itt azonban az ásatásoknak nem volt eredményük, mert *a terep fölötti erdő fáinak gyökérzete minden cserépedényt szétmorzsolt a földben.*

Szovát községben is végzett ásatásokat a Régiségtár, a föltárt nagyvándorláskorabeli szláv temetőből azonban csak durván készült agyagedények kerültek elő. A kétségtelenül szegény és müveletlen nép fémtárgyakat nem tett a sirokba.

A mult év február havában Csongrád mellett XI. századbeli sirokat találtak, majd szeptember és október havában tiz évi szünetelés után folytatták a tószegi ásatásokat.

Október végén már *Tápiószentmártonban* dolgoznak a Régiségtár tudósai. Az eredményt egyenesen szenzációssá teszi *egy csodálatos lelet.* Már a végük felé járnak az ásatási munkálatok, amikor *váratlanul előkerül a földből egy erős aranytartalmu, elektronból vert szarvasalaku ruhadisz. Ez a Krisztus előtti III. századból származó szkita tárgy,*

amelyet jóval később a népvándorlás hullámai vetettek nyilván Magyarország földjére, a legnagyobb ritkaságok közé tartozik, amelyhez hasonlót eddig Európában csak Oroszországban találtak. Blaskovich Aladár, akinek földjén a ritka leletre ráakadtak, az aranyszarvast a Muzeumnak ajándékozta.

Nemrég folytatták az ásatásokat a szkita szavas lelőhelyén, azonban egyetlen olyan tárgy sem bukkant elő a földből, amely a III. századbeli emlékkel kapcsolatban állt volna. Alig kétséges, hogy a pompás aranyszarvast eredeti tulajdonosának valamelyik késő őse hozta el magával örökség gyanánt a szarmát sikságról. A Régiségtár kutatóinak annyit mindenesetre sikerült megállapitaniok, hogy a *tápiószentmártoni halom, amelyet tulajdonosa Attila dombjának nevezett el, már a Hallstadt és a La Téne-korban is települő helyül szolgált.*

Májusban *Nyirlugason* tizenegy óriási obszidián nucleus kerül a Régiségtár birtokába. Akkora példányok, hogy egész Európában ritkitják párjukat. Juniusban Tiszaszentimrén, a Návay-birtokon felbukkant őskori telepen végeztet a Muzeum próbaásatást és egy érdekes őskori égetőkemencét tár föl.

Most szünetelnek az ásatások és ezért a kormány és a társadalom egyaránt felelősek. A magyar földnél őskori kincsekben gazdagabb terület egész Európában nincs és igazán megfontolást érdemelne, vajjon, csak a materiális szempontok figyelembevételével is, nem volna-e kötelessége a kormánynak, hogy föltárja a földalatti Magyarország dús kincseit?

Győri Imre.

Segits magadon! . . .

Életkép a jótékonyság világából egy telvonásban és több levonásban.

Szinhely: kicsi, de barátságtalan szoba, nem annyira barokk, mint barak-stilusban berendezve. A családapa az asztal mellett azon sopánkodik: milyen jó volna, ha legalább B-listás volna! De még csak el sem csapták semmiféle hivatalból. A családanya az ágy és a kétségbeesés szélén ül. Mondanunk sem kell, hogy igen sok gyerek.

Az ajtón kopognak.

A családfő *(csüggedten, mint aki tudja, hogy nem a pénzeslevélhordó kopogtat):* Szabad!

Előkelő ur *(lép be. Körülnéz, szimatol, erősen fintorog):* Hm. Elég rossz hely. Akkor hát jó helyen járok. Önök az a bizonyos nyomorgó család, amelyet keresek. Látom, szorgalmasan nyomorognak. Kérem, ne zavartassák magukat. Csak folytassák tovább.

A család *(szót fogad.)*

Az előkelő ur: De mégis — ezer bocsánat — félbe kell szakitanom az önök abbeli buzgó foglalkozását. Nagy ujságot kell önöknek bejelentenem. Önök nem is sejtik, milyen szerencse érte önöket . . .

A családapa: Szerencse, minket? Egész életünkben nem volt a szerencséhez szerencsénk . . .

Az előkelő ur: De most van. Betoppant önökhöz a szerencse az én személyemben. Tudják önök, hogy a *Segits magadon* önsegélyző jótékonysági vállalat mint szövetkezet az önök javára nagyszabásu ünnepet rendezett?

A családanya *(fölkél az ágy és kétségbeesés széléről):* A mi javunkra?

Az előkelő ur: Igenis. Egyesületünk alapszabályszerüleg gyakorolja ugyanis a könyörüzletet . . .

A családanya: A könyörületet?

Az előkelő ur: Nem a könyörületet, hanem a könyörüzletet. A könyörület inkább könyör, mint üzlet, a könyörüzlet inkább üzlet, mint könyör. A kettő közt lényeges a különbség, amint az elmondandókból ki fog tünni. Tehát az ünnepség fényesen sikerült. S én most eljöttem, hogy az eredményről beszámoljak. Mert nálunk rend van. Elszámolásunk hajszálnyira stimmel. Magyarul hangol. Azaz lehangol. Brutto bevétel volt 24 millió korona . . .

A családapa és családanya: Huszonnégy millió korona! Jóságos Isten!

Az előkelő ur: Hohó! Lassan a testtel. Ebből mindenekelőtt levonásba kerül az ügynökök harminc százaléka, akik e kincset a jótékonyság oltárára összegyüjtötték. Krisztus koporsójára se gyüjtötték ingyen . . . Marad 15 millió . . .

A családapa: Még az is nagy pénz! Még abból is vehetünk pár kiló kenyeret, ha ugyan ujabban nem emelnek a pékek . . .

Az előkelő ur: Hohó! Még lassabban a testtel. Más kiadások is merültek fel. Autóköltségek a védnurak és védhölgyek fölkérése alkalmával.

A családapa *(egy megjótékonyozottól hallatlan vakmerőséggel):* Autó? Nem lehetett volna ezt villamoson elintézni?

Az előkelő ur: Villamoson? Hogy még nagyobb legyen a kiadás? Azután virágok a jótékony vásáron közreműködött hölgyeknek: hat millió.

A családapa *(mint fent):* Virágok?

Az előkelő ur: No igen. A hölgyek persze szivességből működtek közre, illett tehát, hogy azért a potom pár millióért egy pár szál virággal kedveskedjünk nekik. Ezt, ha ön gavallér, megérti.

A családapa *(nem érti):* Persze, hogy megértem.

Az előkelő ur: Egyéb kiadások: egy millió. Rendkivüli kiadások: három millió. Előre nem látott kiadások négy millió. Diszkrét kiadások: két millió. Indiszkrét kiadások: három millió. Egyenleg: két milliónégyszázhatvanhétezer korona és 12 fillér . . .

A családapa és családanya *(némiképen kiábrándulással):* Tehát két milliót mégis csak kapunk?

Az előkelő ur *(elbámulva ennyi járatlanságon):* Mi az, hogy *kapnak?* Ki mondta, hogy önök ennyit *kapnak?*

A családapa *(félénken):* Hiszen azt méltóztatott az imént mondani, hogy az egyenleg kétmilliónyolcszáz . . .

Az előkelő ur: Ugy van. Az egyenleg pontosan ennyi. Mert a mi elszámolásunk pontos. De ez az egyenleg nem az önök javára mutatkozik. Ez nem a tiszta haszon. Ez a tiszta deficit.

A családapa *(levegő után kapkod):* De-fi-cit?

Az előkelő ur: Igen. Nálunk rend van. Elszámolunk egy fillérig. Önök fizetnek két milliónyolcszáz . . .

Az apa és anya *(jobbra, balra szédülnek):* Mi fizetünk?

A jótékony ur: No igen. Hát ki fizessen, ha nem önök? Tán a könyörüzlet altruista egyesület mint szövetkezet? Hát kiknek a javára rendeztük ezt az egész hacacáré? Viselhette itt a rizikót más, mint önök? Fizessenek is, amig szépen vannak, mert különben még egy jótékony ünnepet rendezünk az önök javára — s abból még nagyobb baj lehet!

(A nyomorgó család megdermed e fenyegetésre. Térden állva kérik az igazgatót, álljon el sötét szándékától. Még egy ilyen jótékony ünnep és teljesen el vannak veszve! Ijedtében még a függöny is legördül.)

Yorrick.

Diplomaták a miniszterelnöknél.

Gróf *Bethlen István* miniszterelnöknél szombaton megjelent *Schioppa Lőrinc* pápai nuncius, továbbá gróf *Durini di Monza* olasz követ és gróf *Sembeck* lengyel követ, akik üdvözölték abból az alkalomból, hogy a kormányzó a Magyar Érdemkereszt nagykeresztjével kitüntette.

Életem legérdekesebb emléke.

Elmondja: Beniczky Ödön volt belügyminiszter.

A forradalom előestéjén, 1918 október 30-ikán Budapestre siettem Esztergomból, ahol az utolsó két törvényes kormány főispánja voltam. Aznap délután esztergomi lakásomon arról értesitett telefonon Trencsénből az ottani főispán, *Mednyánszky László*, hogy Budapesttel nem tud telefonösszeköttetést kapni és azért engem kér, hogy utazzam nyomban Budapestre, s eszközöljem ki a honvédelmi minisztériumban, hogy azonnal inditsanak Trencsénbe egy megbizható honvédzászlóaljat, mert cseh csapatok gyülekeznek a határhágón, s minden pillanatban tartani kell e cseh szabadcsapatok betörésétől. Azonnal Budapestre siettem, *gróf Hadik János* miniszelnökhöz, akit a miniszterelnökségen találtam, amint épen megalakitandó kormányának tagjaival, *báró Kürthy Lajossal, Rakovszky Istvánnal, Návay Lajossal, Nagyatádi Szabó Istvánnal* és *Huszár Károllyal* tanácskozott. Hadik Jánost isteni nyugalma nem hagyta el, hatalmas csibukjából vigan szállt a füst, s ugy vettem észre, hogy zavarja előadott kérésem, mert bosszankodva szabadkozott. Azt mondta: öt az egész dolog nem érdekli, a határvédelem nem is tartozik reá, beszéljek a honvédelmi miniszterrel. Átmentem *Szurmay* tábornokhoz, aki a legnagyobb megrökönyödésemre kijelentette, *hogy egy honvédzászlóalj nem sok ugyan, de ő még ennyit sem tud küldeni a trencséni határ biztositására.* Ez október 30-ikán, a forradalom kitörésének estéjén történt. A honvédelmi minisztérium körül a szegedi negyvenhatos ezred vont kordont, s mikor a kapu előtt gépkocsimba beszálltam, a kordon egyik örmestere előzékenyen kinyitotta az autó ajtaját. Megkérdeztem az örmestertől, hogy milyen a legénység hangulata. Az örmester azt a feleletet adta, hogy már vagy harmadik napja áll itt az ezred a minisztérium körül, tétlenül lézengenek a katonák, s azt mondják, hogy menten rendet csinálnának Pesten, csak küldenék át őket oda.

Megnyugodva távoztam és bizony nagyon meglepett, amikor a Muzeum-utcai lakásomon éjjel egy óra tájban az *Astoria* szálló felöl hangzó állandó géppuskatüz riasztott fel álmomból. Telefonon felhivtam a főkapitányságot, hogy megtudjam, mi történt. A központ belekapcsolt egy beszélgetésbe, amelyet az ügyeletes rendőrtanácsos folytatott *dr. Váry Albert* főügyész urral, a budapesti királyi ügyészség akkori vezetőjével. A rendőrtanácsos jelentette a főügyésznek, hogy *a katonatanács átvette a hatalmat és épen most foglalta el a főkapitányság épületét.* Feltehető, hogy a fogházakból ki fogják szabaditani az összes rabokat. Még arra is emlékszem, hogy *dr. Váry Albert* főügyész arra kérte az előttem ismeretlen rendőrtanácsost, hasson oda, hogy a foglyok kiszabaditása vérontás nélkül menjen végbe.

Ezután felhivtam telefonon *Szmrecsányi György* barátomat és főispán-kollégámat, mivel azt gondoltam, hogy jó volna mindkettönket a valószinüleg folyamatban levő ellenintézkedések végrehajtásánál *gróf Hadik János* rendelkezésére bocsátani. Szmrecsányi helyeselte elhatározásomat, de képtelenek voltunk gróf Hadik János hollétét megállapitani. Utolsó telefonkisérletemnél a központ már azzal felelt, hogy a Nemzeti Tanács rendeletéből min-

den kapcsolás tilos. Ezekután lefeküdtem s reggelig jóizüen aludtam.

Reggel a Muzeum-körut már tele volt lövöldöző katonákkal megrakott teherautókkal, s amikor az utcán ezt a külföldi illusztrált lapokból ismert moszkvai képet láttam, azt hittem, hogy nem forradalom, hanem proletárdiktatura van Budapesten, s csak amikor nagynehezen elhatoltam a Katolikus Népszövetség Kossuth Lajos-utcai helyiségéig, tudtam meg, hogy *gróf Károlyi Mihályt* a király kinevezte miniszterelnökké, s az uj kormány még aznap megalakul. Erre a hirre nagy kö esett le a szivemről.

Visszamentem Esztergomba, mert a király azt üzente mindenkinek, akiben megbizott, hogy senki ne hagyja el a helyét. Ezenkivül az országgyülési néppárt, amelynek a főispáni karban egyik képviselője voltam, két izben is hozott párthatározatot, hogy *a főispánok maradjanak a helyükön.* Mindazáltal, amikor láttam, hogy a dolgok egyre inkább balra tolódnak, a törvényhatóság egyhangu bizalmi határozatával nem törödve, benyujtottam lemondásomat, amelynek elfogadását azonban *dr. Csernoch János* hercegprimás a belügyminisztériumban heteken át késleltette. Igy maradtam még egy darabig Bars vármegye és Esztergom vármegye főispáni székében.

1919 január elején volt. Egy este, ugy hat óra tájban a párkánynánai állomásfönökség áttelefonált hozzám a főispáni hivatalba, hogy Érsekujvárról egy cseh páncélvonatot jeleztek, amely be akar futni Párkánynánára. Miután az állomásfönökségnek nincs módjában ezt megakadályozni, szabadra állitja a pályát. Esztergomban akkor nehány civilruhában járó tartalékos tiszten és egy pár öreg törzstiszten kivül semmiféle katonai erö nem állott rendelkezésre, igy be kellett érni azzal, hogy a csehek közeledését jelentettem Budapestre. Az Esztergomban levő zászlóalj fiatal tisztjei még ez alkalommal sem voltak kimozdithatók a kávéházból, s igy az emlitett nehány tartalékos tiszt és öreg törzstiszt állott össze, felfegyverkezett Mannlicherral és szuronnyal s egy improvizált hidörséggé alakult az esztergomi oldalon. El voltunk határozva, hogy, amennyiben a csehek a dorogi szénbányák elfoglalására tennének kisérletet, legalább nehány puskánkkal és a rendelkezésünkre álló egyetlen gépfegyverrel megkiséreljük az ellenállást.

A törzstisztek jómagammal együtt az egész januáriusi éjszakát az esztergomi hidfönél töltötték el, mert onnan gépfegyverünkkel pásztázhattuk volna a hidat, ha a csehek rá mertek volna lépni. Odaát azonban Párkánynánán semmi sem mozdult reggelig, és reggel felé sikerült megállapitanunk, hogy az olasz alpini uniformisba bujtatott csehek egyelöre beérték az állomás mellett levö kocsma megszállásával, a legénység pedig nem hagyta el a páncélvonatot. Később azután, mikor kivilágosodott, a csehek egy elég erös járört küldtek, amely azonban a hidnak csak láttávoláig hatolt elöre. Az éjszaka elég kellemetlenül telt el, egészen biztosra vettem, hogy az akkori szokásokhoz képest a csehek Esztergomban is elsösorban a főispánt viszik el tuszul, nehány havi lipótvári, vagy brünni tartózkodásra. *Dr. Csernoch János* hercegprimás, amikor a csehek érkezését hirül vette, oldalkanonokjával igen helyesen nyomban elutazott Budapestre.

Estefelé a csehek is felvonultattak egy hidörséget a párkányi oldalon. Budapesttöl katonaságot helyeztek kilátásba, mire Esztergomban, ahol mindaddig ugyszólván csak a lapokból értesültek arról, hogy forradalom van, *általános rémület tört ki.* Meg is érkezett a fövárosból egy katonai csapat, élén egy tiszttel, aki egy hölggyel karonfogva menetelt csapatja elött. Sikerült mihamar meggyözni a honvédelmi minisztert, hogy a küldött segélycsapatokra semmi szükség, igy a katonaságot visszahivták, amire a rend és nyugalom nyomban helyreállott Esztergomban. Ez alatt az idö alatt a két hidörség tétlenül farkasszemet nézett egymással napokon keresztül. Ma sem értem, hogy a csehek miért érték be Párkánynánával, és a dorogi szénbányákra való tekintettel, miért nem igyekeztek maguknak Esztergomban is olyan hidföt biztositani, mint amilyet Pozsonyban, Ligetujfalunál csináltak maguknak. A fiatalabb tiszti generáció magatartása miatt komoly ellenállást amugy sem tudtunk volna tanusitani.

Mikor egész Budapest lázban volt, hogy az Esztergom mellett levő kenyérmezöi táborból kitörtek az orosz foglyok és a főváros felé menetelnek, hogy azt kirabolják, óriási izgalom támadt, de nem Esztergomban, hanem Budapesten, ahol széleskörü intézkedéseket tettek. Mi Esztergomban csak másnap reggel a budapesti ujságokból értesültünk a nagy izgalomról, még pedig elképedve, hiszen az oroszoknak a táborból való kitöréséről és Budapestre való vonulásáról elsösorban nekünk kellett volna tudni. Mint ismeretes, az egész vaklárma volt, de jellemző, hogy a Károlyi-kormány, amely a rémhireknek felült, söt azokat maga terjesztette, annyira fejétvesztette volt, hogy a kérdéses estén és éjszakán nem jutott eszébe akárcsak egyszer is felcsengetni a főispáni irodát, vagy az alispáni hivatalt, vagy a rend-

---

bukkantam, s egy cédula ötlött a szemembe: *Haláleset miatt zárva.* Valami hideg félelem szoritotta össze a mellemet, de rögtön utána gondolkozni kezdtem. Ki halhatott meg itt? Nem valószinü, hogy Klementin. Sokkal közelebbi az a feltevés, hogy az öreg nagynéni. Söt néhány pillanatnyi töprengés után egész bizonyosnak látszott. Mégis szivem hangosan dobogni kezdett, amikor egy kapu alól kilépö embert megkérdeztem:

— Ki halt meg itt, kérem? Talán az öregasszony.

— Nem az öregasszony, hanem a huga. — Hangzott a válasz. — Szegény, fiatal teremtés . . .

Határozottan emlékszem, hogy a fák vibrálni kezdtek elöttem. De azért tovább kérdeztem.

— Mikor halt meg?

— Tegnapelött. Ma délután van a temetése.

— Hol?

— A Farkasréten.

Gondolkodás nélkül a villamoshoz siettem és néhány perc mulva már utban voltam a farkasréti temetö felé. Különös koszoruillatuk van ezeknek a halottas villamosoknak, s az emberek is egészen mások bennük. Borzongás fogott el. És határozottan éreztem, hogy ha Klementin a halott, akkor emléke egy életen át kisérteni fog.

Dideregve léptem be a temetökapun. Az esö csöndesen szitálni kezdett és én a halottasház környékén megpillantottam egy fekete menetet. Valami különös ösztön huzott arrafelé, s valóban: néhány pillanat mulva megláttam a gyászfátyolos nagynénit, amint görnyedten megy a koporsó után. Nem akartam idegen gyászolók közé tolakodni s igy nem olvashattam el a koporsó feliratát. Csak akkor férközhettem közelebb, amikor a koporsót már leeresztették a sirba. Ajkamba harapva állottam ott, de ekkor valami feloldódott bennem. Éreztem, hogy nem Klementint temetik. S mintha csak érzésem megerösitése lett volna, egyszerre csak egy ismerös meleg tekintet siklott végig az arcomon. Felpillantottam. Klementin gyászruhában ott állott a sir szélén, s mikor egy pillanatra feltekintett, pillantása találkozott az enyémmel. Arcába szökött a vér. Azután ismét fájdalmához menekült.

Aznap nem beszélhettem vele. Másnap reggel pedig egyszerüen nem jutott többé az eszembe. Halálának elképzelése, s a temetöi izgalom olyan indulatokat kavart fel bennem, hogy ezekben elviharzott mindaz, amit Klementin jelentett bennem. Végigéltem halálát és feltámadását, olyan mélységes fájdalmat és örömet okozott nekem, amire a szerelem nem is lehet képes. Igy hát velem szemben a nö akaratlanul is betöltötte rendeltetését. Nem is álmodtam róla soha többé.

Egyszer találkoztunk. Futólag köszöntem neki és tovább mentem. De éreztem, hogy utánam néz. Azután egy nap levelet kaptam töle. Hogy honnan tudhatta meg a cimemet, még ma sem jöttem rá. A levélben arról értesitett, hogy férjhez megy. Meg kell ezt mondania nekem, mert én vagyok az egyetlen, aki, ha akarom, változtatni tudnék a dolgon. Nem is érti, honnan veszi a bátorságot ehhez az öszinteséghez, de valami sejtés azt sugja neki, hogy bizhat bennem. Nagyon kér, hogy keressem fel.

A trafikban találkoztunk. Egyedül ült a gázlámpa alatt, s mikor beléptem, mélyen elpirult. És ott a cigarettásdobozok között, mialatt kósza mozdonyok fütyültek lent a délivasutnál, remegö hangon megvallotta, hogy szerelmes belém. Egy csókkal bucsuzott tölem. Azután kiléptem az estébe és nem láttam többé soha . . .

— Hát ezt magyarázzátok meg — tette hozzá csöndesen Demeter.

nyel, még a feleségéért sem. A rokonság gyűlölete és az ura gyávasága elkeseríti Erzsit, aki megundorodik a gazdagok lélek- és szívnélküli világától és vágyik vissza a „szép szegénységbe". Kapóra jön Miska, aki épen búcsúzni akar, mielőtt újra elutazik s a búcsúzóról magával viszi Erzsit is a szegénységbe, a boldogságba.

A színház Móricz Zsigmond darabját Dayka Margit vállaira rakta. Erős színészvállak ezek. Elbírják a legnehezebb feladatot is. Dalos, vidám, mint a mezei pacsirta, de szíve szomorúsága a hangját is elnémítja. Olyan a mosolygása, mint mikor a frissen zöldülő, harmatos fűre rácsillan az első reggeli napsugár, de haragjában egy nép, egy társadalmi réteg feltartóztathatatlan háborgása zúg. A sorban közvetlenül Peéry Piri következik, aki az irigy, sötétlelkű sógorasszony szerepében nyujtott kifogástalan alakítást. A vércse vijjogása és az ördög patadobogása kiséri minden jelenetét. Félelmetesen reális. Mértéktartó Solthy György nagygazda-figurája. Görbe János tüzes napszámoslegény, csupa darabos életerő. A szerelme, a hencegése, az elkeseredése egy-egy színfolt az alföldi magyar paraszt életéből. A fiatal színésznek azonban meghaladta erejét a szerep. A lélek belső forrósága, amely az elégedetlen parasztfiut űzi, hajtja, szögletes mozdulatok zürzavarává lett a színpadon. Csak láttuk a szerepét, érezni nem éreztünk belőle semmit. A falu harangszava kondul meg és visszhangzik lágyan, Toronyi Imre szavával. Tiszta szívű, egyeneslelkű falusi bíró. Kitűnő felkészültséggel formázta meg Orbán Viola egy öreg parasztasszony és Weszely Pál a gazdagságba váratlanul belecsöppent, részeges zsellérember figuráját. Hamvaspozsgás Ölvedy Zsóka, nagyszerű Simon Marcsa, Baló Elemér és Puskás Tibor, de nem szabad kifelejtenünk Losonczy, Zilahy, Balázs, Berki, Gábor, Vadnai, Ékes Mária, Hangay Márta, Szendrei Márta, Bartha Jolán és Ilosvay Katalin nevét sem. A darabot Pünkösti Andor

Pécsely Imre

A szolgalegény és a falusi kismadár: Görbe János és Dayka Margit (Madách Színház: Kismadár)

be. A falusi énekes madárról, a dolgoskezű Kis Erzsiről szól a történet, aki szívéből szereti a földet, a munkát, a falujét és annak egyik erősszívű és izmostestű legényét, Tar Miskát. Hiába szeretik azonban egymást, a menyegzőt nem tudják megtartani mert földhözragadt szegények. Miska elkeseredésében ott is hagyja a falut, megy a városba többet keresni. Erzsi nem győzi visszavárni és hozzámegy Komáromi Boldizsárhoz, a módos nagygazdához. Aranyélete van az ura mellett, pénze van, földje, mindene, csak éppen — boldogsága nincs. Az irígy Komáromi-rokonság ki akarja utálni a parasztból lett új asszonyt, aztán meg Tar Miska sem ment ki egészen az emlékezetéből. A falu nagyban készül az iskolabálra. Miska is megérkezik rá Pestről és felkeresi Erzsit. A találkozás veszekedéssel végződik, mert a legény azt akarja, hogy Erzsi a szeretője legyen. Az asszony az urához fordul segítségért és felszólítja, hogy védje meg őt, álljon ki érte és küzdjön meg Miskával. A nagygazda azonban nem mer kiállni a legény-

Megnyilt a Madách Színház!

Meglehetős izgalmak után, a színháznyitás varázsának bűvöletében, neonfényes káprázatban gyűlt össze a közönség a színház előcsarnokában, hogy „megvizitálja" az új helységet. A pesti közönség első látásra dönt élet vagy halál felett. Elmegy a bemutatóra ezer ember és tíz perccel az előadás után egész Pest tudja, hogy érdemes-e a vállalkozás a közönség kegyeire vagy sem...

Mindent meg is tett a vezetőség, hogy a bemutatón illő felkészültséggel fogadja a közönséget. A friss szagú színházban Móricz Zsigmond „Kismadár" című darabját mutatták be. A pici — talán egy kicsit túlon túl is pici — zín padot a magyar föld s zava csengte tele és a magyar kenyér friss szaga illatozta

— Visszajött Tar Miska!... (Dayka Margit, Toronyi Imre)

Édős, Polla néni, a nagygazda és a lelketlen sógorasszony: Orbán Viola, Simon Maresa, Solthy György és Peéri Piri

Délibáb

PÉRELY RAJZAI

rendezte. Nagyszerű meglátásokkal állította be a falusi miliőben játszódó színjátékot. Sokat kellett küzdenie az apró színpad nehézségeivel, de Bercsényi Tibor díszletmeglátásai segítségével még ezt az akadályt is közmegelégedésre háritotta el.

*

A Shakespeare-felújítások sorában a „Vihar" következett a Nemzeti Színház színpadán. A nagy angol drámaíró utolsó műve meseelemekkel átszőtt történelmieskedő színjáték, melyben a líraiság tombol a drámai mag rovására. De ha tudjuk az író célját, megértjük ezt a Shakespeare-darabot is. Búcsúdarab ez, mintegy tartalomjegyzéke az összes addiginak. A „Vihar"-ban életrekelnek a jellegzetes Shakespeare-hősök: a trónjától fosztott uralkodó, a trónkövetelő, a cselszövő, összeesküvő királyi rokonok, a fiatal shakespeari szerelmesek és az állatember (Caliban).

A színház új rendezésben — Szilassy Gyuláé a nagy feladat — meglepő új színeket kap a játék anélkül, hogy a kötelező shakespearei egyszerűséget egy pillanatra is szem elől téveszteték volna, jóllehet a „Vihar" nem is kivánja meg azt a speciális egyszerűséget az előadásmódban, mint a többi Shakespeare-játékok. A hangsúlyozott líraiság a kiállításban több gazdagságot enged meg a rendezőnek és a díszlettervezőnek is.

A milanói és a nápolyi trón körül dúl a harc, mely — szinte szentségtörésnek érződik shakespearei viszonylatban, de — happyenddel végződik. Prospero, akiben az író sajátmagát rajzolja, irányítja az események kormánykerekét és két szolgájával, Ariellel és Calibánnal huzatván az evezőt, a történet hajóját a biztos, széltől is védett, boldog révbe kormányozza. Lehotay Árpádnak Prospero szerepében kitűnő alkalmat adott az előadás arra, hogy ezerszínű tehetségének új árnyalatában mutatkozzék be. Calibant a színház két fiatal tagja, Rajczy Lajos és Major Tamás felváltva játszotta. Érdekes, hogy a Caliban szerepnek a két színész más-más oldalát hangsúlyozta, domborította ki. Rajczy a humoros felén fogta meg a szerepet, Major pedig a rémségeset, a szörnyet tartotta a jellegzetesebbnek. Mind a ketten méltó utódai a nagyemlékű Sugár Károly felejthetetlen alakításának. Unghváry László könnyed, de roboszlus színészi erejű Arielje, Szörényi Éva hamvasrózsa Mirandája és Szabó Sándor Ferdinándja elsőrangú nemzetiszínházi alakítás. Ujlaky László a klasszikus szín-

Lehotay Árpád
és Unghváry László

Ujlaky László
és Várkonyi Zoltán

játszás minden zeg-zugában ismerős, kár, hogy a színháznál kissé elhanyagolják ezt a kitűnő színészt. Nagyobb szerepekre tartjuk hivatottnak Várkonyi Zoltánt is. A humort jóízűen, Tapolczai Gyula és Matány Antal képviseli. Táray Ferenc méltásógteljes, Balázs Samu markáns alakítása emelkedik még ki a hibátlan teljesítmények sorozatából. Horváth János díszletei meghittek, ízlésesek és a darab lírai hangulatát művészien színesítik.

Harasztos

*

Operett-ősbemutatón voltunk Szegeden és képzeljék, ebben az operettben az események nem a vezérigazgató és a gépírókisasszony körül torlódtak, nem volt benne nemzetközi kalandor-romantika, sem cigányozó brazil kávéültetvényes, hiíjával volt a vastag szójátékoknak és mégis elsőrendűen mulattunk. Ez valami más volt, mint a tömegízlés posványaiba kényszerített átlag-operettek, ízes, színes, magyar tárgyú és magyar lelkű daljáték volt.

Rajczy Lajos

Marschalkó Lajos és Liszt Nándor „Selmeci bál"-ja multunk egyik legmozgalmasabb és történelmi színekben leggazdagabb szakaszából merítette tárgyát, a szabadságharc korából s a kitűnő szerzők szövegben, versben egy, a mai operett igényein túlmenő hiteles, pompásan megrajzolt, pezsdítően magyaros zenés korképet állítottak a hálás szegedi közönség elé. Görgey vitéz huszártisztjének és a szerelmes zipszer kislánynak a szabadságharc forgatagában felizzó szerelme a mesebeli aranyszál, amely csillogva végigvonul

Tapolczai Gyula

Az összeesküvők: Rajczy Lajos, Matány Antal
és Tapolczai Gyula (Nemzeti Színház: Vihar)

Az orvos: De az Isten szerelméért, hát hova akar itt elbujni?

II. páciens (körülnéz. Megáll egy életnagyságu szobor előtt, mely villanylámpát tart a kezében): Mi ez itt?

Az orvos: Valami antik nő, az ókori villanyvilágítás istennője. (Felgyujtja.)

II. páciens: Csavarja le! (Orvos lecsavarja.) Az istennőt le fogjuk venni a talapzatáról és ideiglenesen betoljuk a hálószobába. Jöjjön, segítsen. (Megteszi.) Most pedig szépen levesszük a huzatot a kanapéról (egyidejüleg lehúzza), ennek a segítségével bátor leszek félórára helyettesíteni az istennőt. Előbb azonban vágunk két kis lyukacskát a szemeknek.

Az orvos (aki eddig szótlanul nézte): Micsoda szemeknek?

II. páciens: A szemeknek, amik bele fognak látni az ön veséjébe. (Feláll a talapzatra, kinyujtott kezébe fogja a revolvert s magára veszi a vászonhuzatot, mely egészen eltakarja, a lyukakon keresztül azonban mindent lát, ami a szobában történik.) Mindent látok! És olyan éles fülem van, mint egy nyúlnak! Ha egy mozdulatot tesz, vagy egy szóval figyelmezteti rám őnagyságát, akkor holnap a kerepesi temető halottasházában alussza az ebédutáni álmocskáját!

Az orvos: Meg kell adni, hogy uraságod kedélyes ember! Határozottan eredeti ötletei vannak.

II. páciens (kinyujtott karját a revolverrel az orvos felé tartja): Bocsássa be őnagyságát!

Az orvos (ijedten): Ne csiklandozzon azzal a revolverrel!

II. páciens (egyik lábával lelép a talapzatról és a revolvert az orvos mellének szegzi): Egy-kettő! — Egy-kettő!

Az orvos (kitárja a középajtót s a kezével int a III. páciensnek, aki még nem látható, a II. ezalatt visszamegy a talapzathoz és mozdulatlan pózba helyezkedik): Nagyságos asszonyom!

III. paciens: (belép. Csinos, jókedvü, kissé szeles, szőke asszony. Amikor az ajtó bezárul mögötte, egy másodpercig olyan mozdulatot tesz, mintha valami nagyon kedveset akarna mondani az orvosnak, de erre nem kerül sor, mert a doktor hirtelen megszólal).

Az orvos (komoly orvosi udvariassággal beszél): Nagyságos asszonyom, tudom, hogy az idegei nem bírják ki a várakozást, hát soronkívül fogadom. Ne mondjon köszönetet, ez orvosi kötelességem.

III. paciens: De hiszen . . .

Az orvos: Tudom, mit akar mondani; a többiek esetleg rossznéven veszik, hogy kivételezek. Nem baj, nem baj, majd megbékülnek. Bevette a vélidolt, amit rendeltem?

III. paciens: A velidolt.

Az orvos: Teringettét! Hát egy kicsit rosszabb íze van, mint az ananász-kompótnak, de ananász-kompóttal még senkit sem gyógyítottak ki egy sulyos idegbajból. Intézkedett a svédtorna iránt?

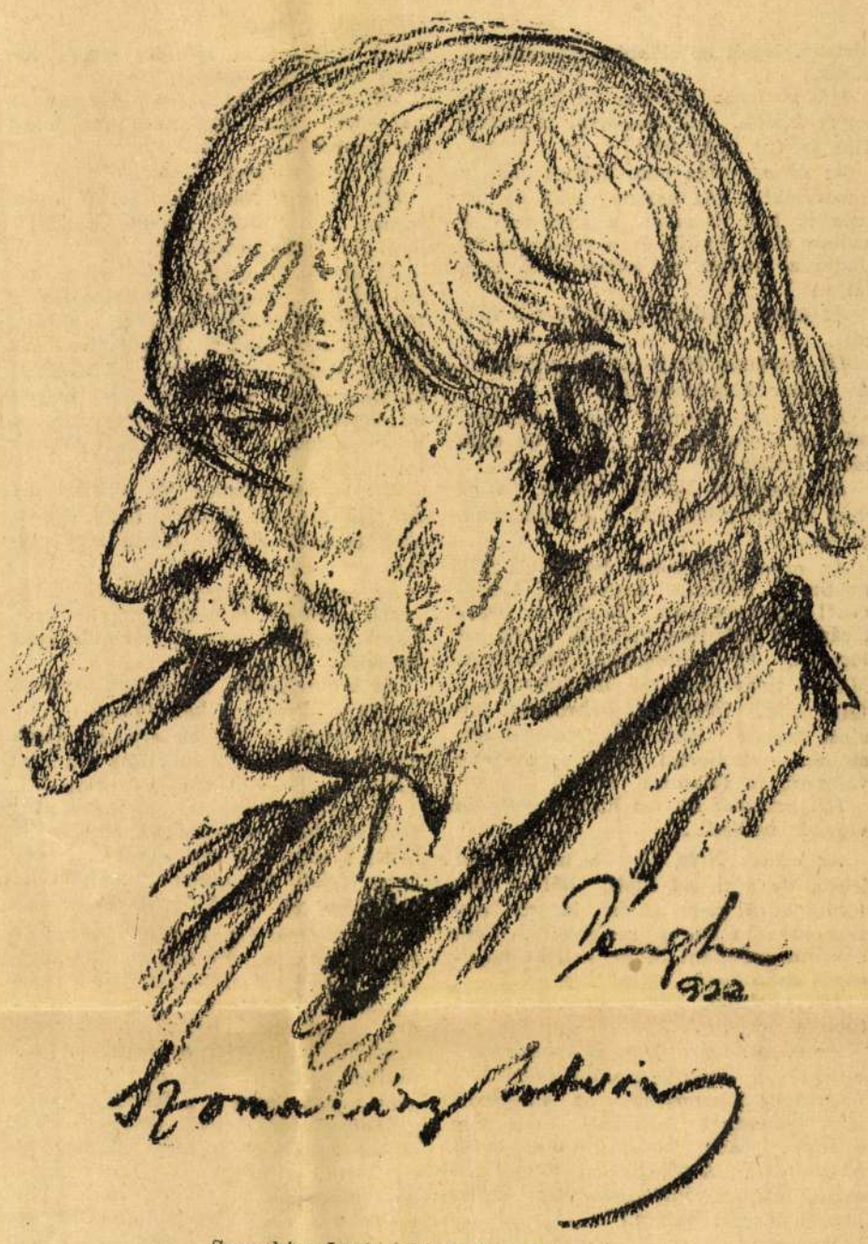

Szomaházy István: Pérely Imre Imre rajza

III. páciens: Jézus Máriám, én azt hiszem . . .

Az orvos: Hogy tulságosan kifárasztja? Szó sincs róla. Eleintén nem mondom, de később, ha a falovat, a nyujtót, a perecet megszokja . . .

III. paciens: A perecet? Micsoda perecet?

Az orvos: Hehe! Nem a sósperecet, hanem a kötélperecet, amin hintázni fog, hogy a becses idegeit elzsibbassza. Nem is képzeli nagyságos asszonyom, micsoda eredményeket érünk el a pereccel a modern ideggyógyászatban.

III. paciens: Nem értem . . .

Az orvos: Sok kollégám se érti, de így van. A perec-gyakorlatok, melyek közvetlenül az idegrostokra hatnak, jótékonyan befolyásolják az egész idegrendszert s a testi fáradság már körülbelül egyenlő a gyógyulással. Erről vasárnap egy igen érdekes cikket irtam az orvosi hetilapba. (Amíg a fenti párbeszéd folyik, a szobor kiváncsian előhajol és érdeklődéssel figyel. Az asszony, aki háttal áll, nem látja.)

III. paciens: Hát kérem én nem tudom, hogy miket beszél maga nekem a perecről, de . . .

Az orvos: Üljön le! meg fogom vizsgálni a szívműködését. Üljön le! Üljön le! Üljön le! (Az asszony, mint aki az egész dolgot nem érti, de valamit sejt, körülnéz, mire a szobor

LÁSZLÓ ÉS FEKETE
BUDAPEST, IV., KORONAHERCEG-UTCA 14—16.
KÜLÖNLEGES NŐI- ÉS FÉRFIKELMÉK ÉS SELYMEK ÁRUHÁZA ::: BEVÁSÁRLÁSI TELEP: LONDON, PÁRIS, LYON

Uj Idők 1922. XXVIII. 52-ik.

hirtelen ismét az előbbi pózba helyezkedik.)

III. paciens: Kérem, ne kiabáljon, ugyis leülök. (A szoborral szemben álló székre akar ülni.)

Az orvos: Nem oda, hanem ebbe a karosszékbe. (Az asszony leül, az orvos is leül szemben a szoborral, a szobor előre hajlik és a revolvert kidugja a lyukon. Az asszony ezt nem látja.)

Az orvos (ijedten, önkéntelenül hátrál).

III. paciens: Mi baja? (Hátrafordul. A szobor kiegyenesedik.)

Az orvos: Semmi, úgy éreztem, mintha léghuzam volna itt. Adja csak ide a pulzusát.

III. paciens: Nohát kérem, most már megelégeltem ezt a komédiázást, és ha . . .

Az orvos (gúnyosan felkacag): Komédia! A pulzusa kegyednek komédia?! Jegyezze meg, hogy az egész terápia a pulzuson alapszik s aki ezt tagadja, az közönséges szélhámos. Már a nagy Galenus megmondta . . . (Már előbb fölkelt a székről és mialatt beszélt, leült az íróasztal elé, szembe a szoborral. Amíg az asszony válaszol, ír valamit.)

III. paciens: Én azt hiszem, vagy én vagyok bolond . . .

Az orvos: Nem akarok udvariatlan lenni, de ami azt illeti, hát a kettőnké közül nem az én idegrendszerem mondta föl a szolgálatot. Nem akarom mondani, hogy kedves nagyságos asszonyom éppen bolond . . .

III. paciens: Nahát ez már mégis több a soknál! . . .

Az orvos: Igen, igen, az őszinteséget rossznéven veszik a doktortól. Hja nagyságos asszonyom, az idegorvos nem mondhat bókokat, mint egy udvarló. (Ásít, nyujtózkodik, kezét hátra teszi. A közönség nem veszi észre, hogy e pillanatban egy cédulát akaszt a saját hátára.)

III. paciens: Na, most már elég volt a gorombaságaiból! Várhatja, amig a lábamat még egyszer beteszem . . . (Föl akar állni, de az orvos, aki ezenközben fölkelt az íróasztal mellől, gyöngéden visszanyomja a székébe.)

Az orvos: Nem szabad idegesnek lenni, a doktor bácsi jót akar . . . (Egy receptet ad neki.) A receptet meg fogja csináltatni és lefekvés előtt bevesz belőle 25 cseppet. Reggelre pedig egy nagyszerű pilulácskát kap tőlem! (Az orvosságos szekrényhez lép, kivesz belőle egy dobozt. A közönség és az asszony, aki dühösen megfordul, most megpillantják hátán a cédulát, melyet a szobor helyzeténél fogva nem láthat. A cédulán ez áll: „Vigyázat! Az ura a szobor helyén áll!") Vigye el az egész skatulyát s minden reggel vegyen belőle két szemet.

III. paciens (aki most már mindent megértett): És . . . és . . . azt hiszi, hogy ez használ? . . .

Az orvos: Egész biztos.

III. paciens: Nem, nem tudok hinni benne. Azok után, amiket harminc nap óta végig próbáltam.

Az orvos: Nagyságos asszonyom, talán azt hitte, hogy egy-két látogatás az idegorvosnál már elegendő ahhoz, hogy a betegségéből kigyógyítsa? Az ember előbb próbálkozik, kisérletez, tanulmányozza a beteget, — hiszen mi voltaképp nem a tüdőt vagy a szivet, hanem a paciens lelkét kopogtatjuk ki.

III. paciens: Drága jó főorvos úr! Én gyakran azt hiszem, hogy engem csak egyetlen doktor tudna kigyógyítani.

Az orvos: Kicsoda?

III. paciens: A halál! Higyje meg, tessék meghinni, nem is élet már, amit én élek . . .

Az orvos: Nono, nagyságos asszony. Egy kis jó egyéni kezelés . . .

III. paciens: Minek éljek? Kinek van öröme az én életemből? Ha arra gondolok, hogy a szegény uram . . .

Az orvos: Kérem, a mai férjek megszokták, hogy a feleségük ideges. Elároljuk magának egy titkot? A modern férjet egyenesen kellemesen izgatja, ha egy kissé ideges a felesége.

III. paciens: Oh, kedves főorvos úr, én nem a léha, divatos, romlott idegzetü férjekről beszélek, akiket a rendellenességek izgatnak, hanem az én drága, szegény puritán, romlatlan uramról, aki olyan egyszerű, mint a pipitér a mezőn. Aki úgy szeret engem, mintha nem is a felesége, hanem a lánya volnék, aki egész nap töri magát, csakhogy nekem minden kényelmem meglegyen. Akinek nincs egyebe a világon, mint az a kis házi tűzhelye s aki azért is hálás, ha egy gombot a hálóingére felvarrok. Megreped a szívem, ha rágondolok!

Az orvos: Ugyan már miért repedne? Mert ideges? Óriási! Attól még a legjobb feleség lehet. Igen, ha nem szeretné . . . Vagy nem szereti?

III. paciens: Minden percben meg tudnék halni érte.

A szobor (aki eddig is közbe játszott, most meghatottságában a könnyeit törli a vászonburkolat alatt).

Az orvos: Na lássa! Maga egy jó, hűséges kis feleség, az urának tehát nem lehet semmi panasza. Hogy egy kicsit ideges? Annyi baj legyen. Nekünk idegorvosoknak is élnünk kell...

III. paciens: Igen, de ha meggondolom . . .

Az orvos: Ne gondoljon meg semmit. A gondolkodás csak egy ostoba szokás. Ez okozza a legtöbb idegességet . . .

III. paciens: Ha meggondolom, hogy egyszer . . . Most még csak tudom valahogy türtőztetni magamat, a nyugodtat és boldogat játszom, nehogy a drágámnak egy rossz percet szerezzek . . . Most még tudom szimulálni a nyugodtat . . . Mindent megteszek, nehogy azt az angyalt fölizgassam. Mosolyogva fogadom, ha nehéz napi munkájából hazajön, de mi lesz, ha a betegség elhatalmasodik rajtam . . . ha igazságtalan leszek hozzá, ha a rossz hangulatomat éreztetem vele . . . ha annyi erőm se lesz, hogy a munka verejtékét letöröljem az arcáról . . . hiszen mije van szegénynek más, mint az a jó kis családi tűzhelye.

(A szobor ismét hangosan sírva fakad.)

III. paciens (felugrik): Istenem, itt valaki van a szobában.

Az orvos: De drága nagyságos asszonyom, ne izgassa magát! Egy kis hallucinálásba még senki se halt bele.

III. paciens: Esküt tettem volna rá, hogy itt valaki sírt! Nézze, egészen elöntött a melegség. (Leveszi a kalapját s a szobor karjára akasztja.)

Az orvos: Semmi, igyék egy pohár vizet. (Tölt neki.) Na, jobban érzi magát?

III. paciens (bágyadtan): Egy kissé. Inkább százszor én haljak meg, mint hogy egy rossz percet okozzak neki.

A szobor (elragadtatásában ajkához szoritja a kalapot s a vászon burkolatán át megcsókolja).

III. paciens: Mit tudja ön, hogy mi a családi élet? Kicsiny, de kedves lakás, melyben kézimunkáim fölött naphosszat ő rá gondolok. Néhány kedves angol regény. A tűz pattog a kandallóban s a világos lámpa alatt a meghitt ebédlőben, három boldog ember eszi megelégedetten a pörkölt csirkét.

Az orvos: Három? Ki a harmadik?

III. paciens: Nem beszéltem még róla? A nemes barátról, aki férjemnek csöndes társa a speditőr irodában? Ő is agglegény, mint ön, de azért nem érzi magát elhagyottnak. Az ő számára is ott áll egy szék a terített asztalnál s egy tányér, egy pohár, meg egy pár eszczájg az abroszon. Azt merném mondani, hogy a szegény Frédi már szinte hozzátartozik a boldogságunkhoz.

Orvos (a könnyeit törli): Boldog Frédi! Nekem senki sem készít eszcájgot az asztalra.

III. paciens: Sír a lelkem, ha arra gondolok, hogy egyszer ennek a drága idillnek vége szakad! Ha az a két jó ember, aki reggeltől estig a speditőr irodában dolgozik, ha az a két áldott lélek tudná, hogy esténként egy álar-

Ezüst evőkészletek

kazettában, 12 személyes komplett, ezüst értékben nagy választékban.
Arany, ezüst, brilliáns beváltás.
SZIGETI NÁNDOR ÉS FIA
Budapest, IV., Muzeum-körut 17. Alapittatott 1867

„EUNISZ" uri nők szalonja. English spoken. On parle Francais. Kelengyekészités, fehérneművarrás, legujabb himzett ruha divatkreációk, függönyök, jumper, filethorgolás, montirozás. Damjanich-u. 24 Telefon: József 55—66

RÉZ- ÉS VASBUTOR
sodronyágybetét és gyermekkocsi
nagy választékban legolcsóbban szállit HIKKER Gyár Holló-utca 3/a. szám. Telefon: József 124—12.
Minta-raktár Dohány-utca 6/a. sz. Telefon József 61—97.

ZSEBKENDŐVÁSÁR!
SZÉKELY JENŐNÉL, Kammermayer Károly-u. 2. (Szervita-tér sarkán)

Perényi
ESTI HIRLAP
1957 SZEP 2 2

Mi lesz veled, dunapart

Tervekről és megvalósításról nyilatkozik Budapest főépítésze

Mi lesz a pesti és budai dunapart rendezésével? Meddig maradnak a mai elhanyagolt állapotukban, rontva a városképet? Mielőtt ezeket a kérdéseket feltettük volna *Perényi Imrének*, Budapest főépítészének, a városrendezési osztály vezetőjének, végigjártuk a két partot.

Gödör, buktató

Lekanyarodunk a Petőfi hídról a Műegyetemi rakpartra. Az Egry József utcánál elhanyagolt, gazos terület éktelenkedik, néhány ismeretlen célú téglabódéval. A parton kavicshegyek és a volt „Mancihíd" vasalkatrészei.

A Műegyetemi rakpart a belterületnek talán leggöröngyösebb útja, *csupa gödör, buktató*. Előtte a parton a 24. Építőipari Vállalat sódertelepe. Nem idevaló, de annyira megtelepedett a vállalat, hogy anyagkezelőjének *még téglaőrházat is építtetett*.

Távolabb az egyik lejáró lépcsőt az Aszfaltút Építő szálláskocsija torlaszolja el; környéke *csupa lom, piszok*. A Gellérthegy előtti támfalat már javítják, de javítani kellene a rakpart kőkerítését is, amely *sok helyen töredezett*. A szép vaskorlát rozsdás. A kerítés számos lámpaoszlopa hiányzik, amelyik pedig megvan, *azon sincs lámpafej*. Pedig a budai dunapart lámpafüzérét ismét épségben szeretnénk látni...

Minaret-kémény

Az Erzsébet-híd budai hídfőjének környéke lehangoló látvány. A Szent Imre-fürdő romjaiból *minaretként magaslik ki egy kazán kéménye*. A Beloiannisz-rakpart és a Fátyol utca sarkán gazzal benőtt telek. A Budai kioszk mögötti ház egy részét még a világháborúban lebombázták, azóta sem építették fel. Teljesen elhanyagoltak *az Apród utca épületei, valamint a Várbazár, Ybl Miklós alkotása*.

A Lánchíd felé közeledve, egy öreg, háromemeletes bérház úgy meredezik az útközépen, mint valami szuvas fog. Lánchíd utca 8. Megérett a lebontásra. Körülötte gazzal borított telkek.

Raktárházak a palotasorban

A Bem rakpart és Pala utca sarkán üres telek. A Batthyány téren ott éktelenkedik a földalatti felvonulás épülete. Előtte *házmagas kavicshegyek, majd ismét üres házhely*, a Csalogány utca sarkán.

A Lukács- és a Császár-fürdő dunapartra néző homlokzata szomorúan elhanyagolt. Az egy évtizede elgazosodott előkertet azonban most egyengetik, s tavaszra kertészetileg rendbehozzák.

A pesti oldalon a rakparti lejárók összetöredezve. A Széchenyi utca és a rakpart sarkán *ideiglenes, földszintes raktárházak törik meg a paloták sorát*. A Lánchíd után a Lloyd-palota helye, valamint a Dunapalota, a Hungária és a Carlton szálló helye beépítetlen. A közraktárak sem nyújtanak szép látványt. Miképpen engedhették meg a Közúti Hídfenntartó Vállalatnak hogy a régi, összebombázot Hangya-raktárak romjaiban é környékén sok száz mét hosszúságban monstre szerel műhelyt rendezzen be?...

Szállodasor a tervben

A gyors helyszíni szeml után kérdeztük meg a városrendezési osztály vezetőjét mi lesz a dunapartokkal?

— Legfontosabb feladatunk — válaszolta *Perényi Imre* — *a főútvonalak helyreállítása*, de már a következő ütemben rákerül a sor a dunapartok rendezésére. A városrendezési osztály *szorgalmazza az Erzsébet-híd megépítését*. A hídfőket mielőbb rendezni kell. A budai hídfőnél forgalmi csomópontot alakítunk ki. Aránylag nem is túlnagy költséggel rendbe tudjuk majd hozni a rakpartokat és a foghíjak beépítésére is sor kerül. Ez idő szerint nem tudom megmondani, hogy mikor, de *feltétlenül folytatjuk a dunaparti szállodasor újraépítését, nagyjából az elpusztultak helyén*. Az Akadémiával szemközt álló Lloyd-palota területének beépítésére többféle elgondolás is van. Annyi bizonyos, hogy ezt a telket középület részére tartjuk fenn.

Várbazár-park, Római-fürdő

— Jövőre befejeződik a Gellért Szálló homlokzatának helyreállítása, s remélem a jövő év folyamán a Gellérthegy alján a romos kerítését is. Ezt követi a Várbazár rendbehozása. *Az előtte lévő területet parkosítjuk*. El akarjuk távolítani az itt álló egyetlen rozoga bérházat, amely akadályozza a terület rendezését. A pesti oldalon feladatunknak tekintjük a Petőfi-híd szomszédságában levő vasszerkezeti gyártelep megszüntetését. Távlati tervünk *a Rómaipart* rendezése. Ez a rendezés az óbudai hajógyári szigetet területére is kiterjed. Az egész vidéket *a pihenés és a sport* céljára akarjuk biztosítani. Rendbehozzuk a rézsűket, kiépítjük a partmenti utat. A rendezés szempontja, hogy ezen a partrészen ne legyen sűrű, zsúfolt a beépítés; *apró házak helyett megfelelő épületeket gondolunk, de mérsékelt magasságúakat*. A Rómaipart rendezésével kapcsolatban árvízvédelmi feladatokat is megoldunk, ezek a munkálatok már a jövő évben megkezdődnek. Az egységes rendezési terv egyébként készül.

Budapest főépítésze végül elmondotta, hogy a dunapartok rendezésének kérdésével ez év végén foglalkozik majd a fővárosi tanács végrehajtó bizottsága. Döntés tehát még nincs a részletekről, a főépítész csak a városrendezési osztály elgondolásairól beszélt.

Pakots György

javítóhoz küldött V8-as Ford-gyártmányú kocsi esete. A teljes javítás első határideje még 1956 decemberében lejárt. Ekkor új határidőt szabtak meg: 1957. július 31-re. S most, szeptember 3-án kelt levélben értesítették a kocsitulajdonos KÓJÁL-t, hogy a kocsin levő osztófej selejt, ilyen sehol sem kapható és ezért *a javítást felfüggesztik.* Majd másfél év kellett ahhoz, mig az V. Autójavító Vállalatnál erre rájöttek.

Nem egy vállalat panaszkodik: miért kötelezik őket arra, hogy csak egy *kijelölt* vállalatnál szabad javíttatni, holott házilag *olcsóbban és gyorsabban* meg tudnák a javítást csinálni. A KGM garázsaihoz tartozó műhelyben például 20 000 forintért tudnának egy generáljavítást elvégezni, ugyanakkor a III. sz. Autójavítónál ugyanezért a munkáért 32 000 forintot kértek tőlük.

400 alkatrész — házilag

Miért drága a javítás? Az V. sz. Autójavító Vállalat főmérnöke például a többi között elmondotta, oly leromlott állapotban küldik a kocsikat megjavítani, hogy sokszor több munka van velük, mintha újat csinálnának. Ezenkívül a *pótalkatrész hiánya* is jelentősen emeli a költségeket és elhúza a határidőt. Az autókereskedelmi vállalatok nem tudnak gondoskodni nemcsak az úgynevezett típuson kívüli külföldi kocsik alkatrészeinek pótlásáról, hanem még a hazai gyártmányúakról sem. Ezért a javító vállalatoknak házilag kell a sokfajta kocsihoz alkatrészt gyártani. Még az Ikarus-autóbuszokhoz is! *A darabonkénti gyártás pedig sokkal többe kerül, mint a gyári széria-munka.*

Például egy Ikarus-autóbuszhoz való ajtócsukló-szerkezetet házilag 309 forint költséggel állítanak elő, holott árjegyzéki ára csak 178,50 forint. De nem lehet kapni. Egy úgynevezett békazáró-fogó 14,80 helyett 54,57 forintba, egy excenter-kar 2,30 helyett 13,47 forintba kerül, ha darabonként készítik. Ilyen többletköltséggel csupán az Ikarus-kocsikhoz mintegy *350—400 alkatrészt kell házilag, kisműhelyben előállítani.* Hol van akkor még a többi kocsitípus? A kézi munkán kívül

Szabadság

LAPKIADÓ VÁLLALAT
SAJTÓFIGYELŐ SZOLGÁLAT
Budapest VII., Lenin körút 9—11
Telefon: 227-651, 221-285

Jókai-ny. 4760

Súlyos
lenség tört
lin úton le
házban. F
éves gy
hosszabb
kül hagyt

Távolbalátó az eszpresszóban

— *Végre, jönnek a duplák!...* (Kaján rajza).

BÉKELIGET SZARVASON
több világ

A világhírű szarvasi arborétumot számos külföldi, köztük szovjet vendég tekintette meg az idén. A vendégeknek feltűnt a gyönyörű kertben az egyik népes fa- és cserjecsoport, amelyben több világrész növényei: a kaukázusi és a spanyol fenyő, a szibériai törpe fenyő, a virginiai mocsári ciprus, az amerikai óriási tuja, a görögországi babérmeggy, a magyar galagonya, a himalájai könnyfenyő és más fák növekednek együtt. A szovjet vendégek egyike — amint *Balla András*, az arborétum vezetője elmondotta, — meg is jegyezte, hogy a politikusok elmaradtak a kertészek mögött. Szavait a küldöttség másik tagja megtoldotta:

— A kertészeknek viszont ollójuk is van és a nem oda-

Ma délben megnyílt a
Bizományi Áruház V.

ŰVÉSZETI
UKCIÓJA
Iparművészeti Múzeumban

KIÁLLÍTÁS:
7. szeptember 21—29.
5: 1957. október 1-től

Perényi Irén

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

KISALFÖLD

1968 OKT 20

— □ —

— Párizsi nemzetközi kiállításon szerepel Vadonné Perényi Irén soproni festőművész két alkotásával. A tárlatot tegnap délután nyitották meg. A soproni művésznő immár negyedik alkalommal vesz részt ezen a párizsi kiállításon, amelyen különböző országokból való mesterek műveit mutatják be évenként rendszeresen.

1024

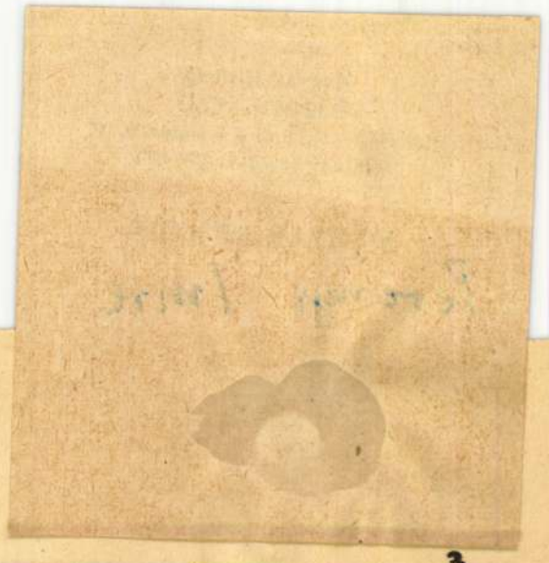

GONDJA?

a XXIII-as számú Építővállalatot, hogy nagyobb gondot fordítson az építkezésekre, de eredménytelenül.

milyen

Az erők összefogása

A moszkvai nyilatkozat különösen figyelemre méltó útmutatást ad, amikor a figyelmet a tömegkapcsolatok fáradhatatlan fejlesztésére, *a hazafias demokratikus erők egységes frontjának megteremtésére irányítja.* Hazánkban messzemenően *szükség van olyan erős népfront-mozgalomra,* amely átfogja a széles tömegeket, kifejezésre juttatja a népi egységet, igényli *az egész dolgozó nép aktív részvételét, egységes és céltudatos munkáját a szocializmus építésében.* A nyilatkozat még jobban megerősít bennünket abban a hitünkben, hogy jó úton járunk, ha a *Hazafias Népfrontban* tömörítjük a párt irányítása alapján tevékenykedő fizikai és szellemi dolgozókat, akik a maguk munkaterületén, közéleti, tudományos és kulturális szakmai tevékenységükkel készek az ország szocialista építésében részt vállalni.

A tömegekkel való szoros kapcsolat megteremtésének feltételei ma kedvezőek — a nyilatkozatnak ez a megállapítása különösen érvényes a mi viszonyainkra. Az ellenforradalmi támadás nagy iskola volt, a magyar nép minden rétege számára. Azzal a tanulsággal járt, hogy a dolgozó embernek sok féltenivalója van, s személyes érdeke fűződik a népi hatalom szilárdságához. Rádöbbentek, mit vesztettünk volna, ha az ellenforradalom győzelme esetén visszasüllyedünk a tőkések és földbirtokosok jármába. Nemcsak a munkások és a parasztok, akik gyáruk és földjük védelmére keltek, de az értelmiségiek és a józan kispolgárok túlnyomó többsége is egyre inkább felismeri, hogy *csak a kommunisták vezetése a biztosíték arra, hogy a szocializmus és a béke útján fejlődjön tovább az ország s egyéni sorsuk.*

A dolgozó tömegeknek létkérdésük fűződik a párt vezetőszerepének maradéktalan érvényesüléséhez — erre tanította meg az ellenforradalom a tömegeket.

Ugyanakkor *a párt számára is létkérdés a tömegekkel való jó kapcsolat megvalósítása.* A néptömegek aktív támogatása nélkül — a Szovjetunió és a baráti szocialista országok nagyvonalú erkölcsi és anyagi támogatását is beleszámítva — nem valósulhatott volna meg az ország politikai és gazdasági konszolidálása olyan fokon, hogy ma csodálattal tekint teljesítményünkre a világ. A magyar nép hangulata, termelőkedve megelevenedett, szervezkedő fiatalságunkban friss, új vér buzog, országos értekezletükön a magyar asszonyok egységesen tettek hitet a párt és a kormány politikája mellett.

A kommunista és munkáspártok értekezlete és deklarációja fontos határállomása nemcsak a nemzetközi munkásmozgalomnak, de az egész emberi társadalom fejlődésének — a mi fejlődésünknek is. Ami benne útjelzés, hozzánk szóló hasznos tanács, azt használjuk fel javunkra és erősödésünkre, hogy népünk a közös célban eggyéforrva gyorsabban haladhasson előre a megkezdett úton.

---

gét még nem ismerjük. *33 millió forintot kap a kerület, ezt főleg az egészségügyi és a kereskedelmi hálózat fejlesztésére akarjuk fordítani.* Egészségügyi berendezéseink elmaradottak. Orvoshiány is van és a meglevő kórház gépi felszerelését kellene kiegészítenünk, modernizálnunk. Tulajdonképpen

új kórházat szeretnénk építeni a kerület részére,

mert a mostani ugyan hozzánk tartozik költségvetési szempontból, de a vasgyáré, tehát bizonyos fokig önálló. Ennek *csak 400 ágya van, ez kevés 65 ezernyi lakosunknak.* A költségvetési keretből addig is a meglevő egészségügyi hálózatot akarjuk jobbá tenni.

Kereskedelmi hálózatunk az ellenforradalom következtében megrongálódott. A kerület külső részét megfelelő üzlethálózattal szeretnénk ellátni; a belső részen levő megrongálódottakat pedig rendbe akarjuk hozatni. *Fejlesztenünk kell közlekedésünket is.* A kisvasút nem tudja lebonyolítani az itt dolgozók szállítását.

Vissza akarjuk állítani a Pesterzsébet és Csepel között régen üzemben tartott HÉV-hálózatot.

Ezt pár évvel azelőtt az autóbuszállomány megnövekedése idején megszüntettük. Akkor nem is volt baj, ma azonban az autóbuszok már tönkrementek és nem kapunk újakat.

Ugyancsak *bővíteni akarjuk víz- és csatornahálózatunkat,* mert itt is nagy hiányaink vannak még.

Újabb intézkedések a vízhiány megszüntetésére

Új kutakat, a fürdők forrásvizét vezetik a hálózatba
Hetenként ötször éjszakai korlátozás?

A vízszolgáltatás kétnapos éjszakai korlátozása kísérlet volt annak a megállapítására: hogy a Császár fürdő, a Lukács fürdő és a Széchenyi fürdő forrásvizét is

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor-u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR NEMZET

Perényi Imre

1957 NOV 24.

139

Budapest legszebb műemlék-kerületévé alakítják a VÁR-NEGYEDET

A Vár sorsa tizenkét éve foglalkoztatja a főváros közönségét. Jogosan, hiszen a Vár Budapest történeti múltjának élő dokumentuma, mai városképének jelentős tényezője. A Minisztertanács határozatából az év eleje óta a főváros a Vár-negyed gazdája. (A várpalota továbbra is az Építésügyi Minisztérium kezében maradt.) A Vár új gazdájára nehéz feladatok várnak.

Mi lesz a Vár-negyeddel? erről kértünk tájékoztatást *Perényi Imre* egyetemi tanártól, a főváros főépítészétől:

— Ez év októberében a tanács városrendezési és építészeti osztálya mellett működő tervvéleményező bizottság, az Építésügyi Minisztérium képviselői jelenlétében megvitatta és jóváhagyta a Vár-negyed rendezési tervét. Most már van elfogadott terv, ennek alapján a főváros végre

hozzákezd a Vár-negyed újjáépítéséhez.

A jövő évben nagy lendülettel megindul a munka. Egyelőre *6 millió forintot fordítanak új lakások építésére, illetve sortatarozásra.* A foghíjas területeket beépítik, 1958-tól kezdve száz új lakást adnak át rendeltetésének.

Felsorolta a főépítész az újjáépítési munkálatokat: *új lakások épülnek a Szentháromság* tér 3, 8, 9, 11, az *Úri* utca 4, 26, 28, 30, 41, *Dísz* tér 8, *Fortuna utca* 18, 21, *Országház* utca 6, *Tárnok* utca 9, 11, 13; *Táncsics Mihály* utca 20. *Sortatarozzák* a *Dísz* tér 11, 16, *Fortuna* utca 6, 7, 8, 10, 12, *Országház* utca 5, 7, 10, 11, 12, 14, 16, 17, *Szentháromság* tér 5, *Tárnok* utca 6, 18, 22, 24, *Úri* utca 2, 6, 8, 9, 11, 12, 15, 17, 19, 20, 22, 24, 29, 31, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40; és 68 szám alatti épületeket. *Restaurálják* a *Tárnok* utca 16, *Úri* utca 13, *Hess András* tér 3, *Dísz* tér 12, 15, *Táncsics Mihály* utca 16, *Úri* utca 18, 27, 52, *Fortuna* utca 14, *Móra Ferenc* utca 2, 4 és az *Országház* utca 20 szám alatt levő, műemléknek nyilvánított házakat. Parkírozni fogják a *Hess András* teret és a *Mátyás templom* előtt elhúzódó teniszpályát. Megjavítják az utcai világítást.

— Nehéz kérdés elé állítanak — folytatta Perényi Imre — a foghíjak helyén épülő házak. Ezeket nem akarjuk mechanikusan a régi Vár-negyed stílusában, »stílushamisítással« felépíteni. Inkább valami korszerűt adunk, anélkül, hogy eltávolodnánk a Vár kialakult városképétől. Őszintén meg kell mondani, hogy az eddigi kísérletek nem jártak sikerrel. Ezért a tanács azon gondolkodik, hogy felkérik a legjobb magyar építészeket — esetleg személy szerint —, ezeknek a terveknek az elkészítésére. A helyreállítási program teljesen világos. Reméljük, néhány év alatt teljesen kialakul Budapest egyik legértékesebb műemlék kerülete.

Sokkal

nehezebb a helyzet a várpalota

megoldásánál. Közismert, hogy a palota jelenlegi koncepciója *Hausmann* nevéhez fűződik. A háború okozta rombolások olyan nagymérvűek voltak, hogy amikor 1950-ben az Építésügyi Minisztérium a tervezési munkákat elrendelte, felvetődött annak a lehetősége, hogy a várpalota esetleg új fogalmazásban jelenjen meg. A Középülettervező Vállalat kollektívája, *Janáki István* építész vezetésével éveken keresztül fáradozott ezen a munkán. A helyes megoldás elősegítésére zártkörű pályázat is volt. Véleményünk szerint ezek a kísérletek — bár elismerjük e munkák magas művészi értékét —, főleg városképi vonatkozásban nem elégítettek ki. A Hausmann-féle kupola hátratolása, méreteinek megváltoztatása, a festőileg esetleg túlmozgalmas tetőalakítás leegyszerűsítése, a homlokzati hangsúly átdolgozása véleményünk szerint kedvezőtlenebb helyzetet teremtene, mint a régi Hausmann-féle koncepció. Ezért javasoltuk az Építésügyi Minisztériumnak, hogy a romok által hagyott lehetőség felhasználásával, bizonyos korrekciókkal *inkább a régi koncepciót állítsák helyre.* Úgy érezzük, hogy ezekben a kérdésekben az építési közvélemény, de talán *Janáki István* szerzői kollektívája is egyetért velünk.

A tervezési munkát akadályozza, hogy még nem döntötték el a várpalota rendeltetésének sorsát. Álláspontunk, hogy legfelsőbb intézményeink reprezentatív elhelyezésére a várpalota a legalkalmasabb. De elképzelhetőnek tartjuk, hogy ezenkívül

a művészet, a tudomány

több intézménye is hajlékot kapjon a palotában. Ezeket a kérdéseket mielőbb tisztázni kell, hogy hozzákezdjenek Budapest városképe felett uralkodó épületkomplexum helyreállításához.

Budapest főépítésze elmondta még, hogy a fővárosi tanács hozzákezdett *a Vár-negyed környékének* megfelelő kialakításához is. Még ebben az évben befejezik a Clark Ádám tér és a Döbrentei tér közötti romos terület parkírozását. Igen elhanyagolt állapotban van *Ybl Miklós* alkotása, az Ybl-bazár. Nemcsak városépíszeti szempontból fontos, hogy

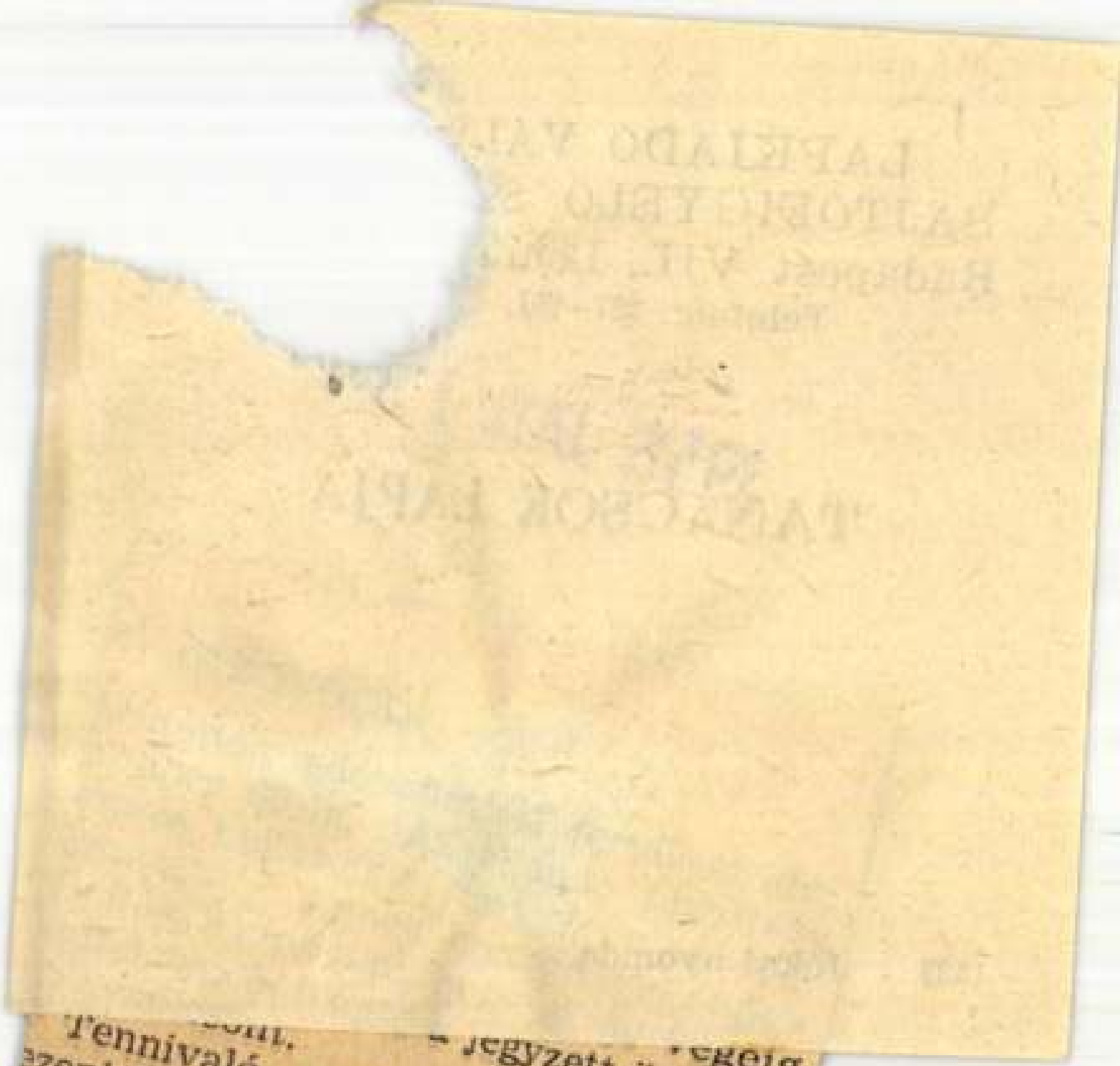

Tennivaló azonban bőven akad
ezenkívül is: a községfejlesztési
hozzájárulás befizetése körül csak
33 százalékra állnak, s a munka
végzésében az állandó bizottság ré-
éről nagyobb kezdeményezésre

LAPKIADÓ VÁ
SAJTÓFIGYELŐ S
Budapest VII., Leni
Telefon: 227—631,

1956 JAN 1

TANÁCSOK LÁPJA

1522 -

PERÉNYI IMRE:
A MAGYAR FALU ÉPITÉSZETE

Az első olyan magyar mű, amely egységbe foglalja a magyar falu építészetével kapcsolatos ismereteket. Kiemelkedően szép és gazdag képanyag mutatja be falvaink építészeti gyakorlatát. Értékét növeli hogy segítséget nyújt az új formák az új stílus kialakításához. Mező gazdaságunk fejlődése eredményeképpen tízezrek építkeznek. A könyv számukra ad választ, hogy milyen legyen az új otthon, gazdasági épület.

BÉLYEGMENTES
(1885/1879. P. M. sz. rendelet megállapított személyes illetékmentesség folyián.)

...NOS-UTCA 18
...LAPÍTÁSI ÉV 1577
...: 37.473 ÉS 57.124.

...mlékek Országos Bizottsága
Budapest

...S CSAK JELEN ÜLEMBE	EGYSÉGÁR		ÖSSZES ÁR		ÖSSZES ÁR	
	AP	f.	AP	f.	AP	f.
...aler...des						

csemők ellen — mondta —, mutassák meg az oroszok ellen is, milyen nagy legények.

Négy nyilas zászlóaljat még aznap bevetettek Újpest határában, de másnap már nyomuk sem volt a kijelölt arcvonalszakaszon, mert az előretörő szovjet csapatok részben megsemmisítették, részben pedig megfutamították őket.

December 27-én délután hirtelen megszünt a szovjet ágyuzás. Hangszórók szólaltak meg a szovjet állásokból és ugyanakkor repülőgépek röpcédulák százezreit dobálták a fővárosra. Így, valamint rádió útján közölte *Malinovszki* és *Tolbuchin* marsall a körülzárt német és magyar csapatokkal, hogy a «felesleges vérontás elkerülése végett és azért, hogy Budapest épen maradjon, hogy történelmi értékű kincsei, kulturális és művészi emlékei, valamint a lakosság megmeneküljön a pusztulástól, szüntessék be az ellenállást.

Az ultimátum leszögezte, hogy aki megadja magát, annak garantálják az életét, személyi biztonságát, élelemmel való azonnali ellátását, a betegeknek és sebesülteknek pedig a szükséges orvosi segítséget. A magyar katonák számára pedig külön hangsulyozta az ultimátum, hogy ha megadják magukat, személyi adataik felvétele után azonnal hazatérhetnek családjukhoz.

Az ultimátumot a szovjet haderők hatalmas hangszórói a december 28-áról 29-re virradó éjjelen, valamint december 29-én nappal többször is megismételték és egyben azt is közölték, hogy a szovjet parlamenterek (Múzeum-körút 9) és *Fábián* Károly kereskedő (Dankó-utca 38) ellen. Fábián megszökött, elrendelték körözését. A jövőben az Elektromos Művek szakemberei és a főkapitányság még szigorúbban ellenőrzik az áramtolvajokat. A feloroltak ellen szigorú eljárás indult.

Középkori buzogányt

adott át *Nagy* Pál kereskedő *Goldmann* Egmondnak, aki sem a buzogányt nem adta vissza, sem annak ellenértékét nem fizette ki. Nagy Pál feljelentésére Goldmann ellen megindult az eljárás.

25.000 forint értékű

ingóságot lopott el *Szőnyi* Gyula kísérletügyi főtisztviselő feleségétől házvezetőnője, *Valkai* Mária. A rendőrség őrizetbe vette.

Elgázolta egy autó

Ócsöd és Békásszentandrás közötti műúton *Farkas* Antal ócsödi lakost, aki segédmotorkerékpárjával haladt. Farkas a helyszínen meghalt.

Amerikában újból sürgetik a prohibíciót

Az ittas állapotban elkövetett bűncselekmények száma a USA-ban 1940-től 1946-ig 1,077.390-ről 1.404.774-re emelkedett. Nem csoda tehát, hogy még azok is, akik régebben a prohibíció ellen harcban álltak, most belátják, hogy kell valami erélyes lépést tenni az alkoholizmus leküzdésére. A Hearst-lapok, amelyek annakidején éles küzdelmet folytattak a korlátozások ellen, most felszólítást intéznek a törvényhozáshoz, védjék meg az amerikai asszonyokat törvénnyel a saját őrültségük ellen és óvják meg a közületet attól a szerencsétlenségtől, amelyet az alkoholizmus terjedése idéz fel. Nem valószínű, hogy újból visszatérjenek a szigorú tilalom rendszeréhez, de biztos, hogy erélyes intézkedésekkel fogják az iszákosság terjedését meggátolni.

BÚTORSZÖVETEK!
SZŐNYEGEK!
...mélyen leszállított áron
HARIS-CÉGNÉL,
HARIS-KÖZ 3

Perényi Imre

A közösségi életforma is kifejezésre jut az új típusházaknál

A magasépítési tervező intézet kedden bemutatta az építésügyi minisztérium 1949-es építési terveit. *Gádoros* Lajos helyettes igazgató és *Tabéry* Iván osztályvezető részletes felvilágosítást adtak az építésügyi főigazgatóság nagytermében kiállított tervekről. A mult évben leginkább egyszobás, hálófülkés kislakásokat építettek, az idei tervekben azonban *kétszobás* lakások szerepelnek. A *csepeli minta* alapján készült kétemeletes házakban a lakások 35.4 köbméter térfogatuak. Az idén erre a mintára épülő lakások 55.7 köbméter nagyságuak. A *Lehel*-téri építkezésnél a mult évben 44.8, az idén 52.2 köbméter térfogatú lakások létesülnek. A vidéki típuslakásoknál 48-ról 51.5 köbméterre emelték a térfogatot. A 12 szobánál nagyobb lakóépületekben *központi fűtés és melegvíz lesz.* Típuslakások egységára *44.800 forint.* A három emeletnél magasabb házakban egy-egy típuslakás *58—59.000* forintba kerül, mert itt vasbeton szerkezettel kell az épületet ellátni, míg három emeleten alul *téglából* épülnek a házak és a legolcsóbb építkezési anyag ma még mindig a tégla. A magasabb lakóházakba *liftet* is építenek. Falun egy-egy típuslakás általában 20.000 forintba kerül, ennek felét az állam adja kölcsön, egy részét a leendő lakónak kell készpénzben adnia, viszont a munkáját és a helybeli szállítási költséget beszámítják. Építenek úgynevezett *minimál-lakásokat* is falun, ezek 14.000 forintba kerülnek. A bányászlakások és a drágább falusi lakások úgynevezett *vizesblokk* rendszerrel készülnek, tehát az egész lakásban van melegvíz. A mult évben háromszobás *orvosi lakásokat* építettek vidéken 200.000 forintos költséggel, az idei tervek szerint *két szoba, rendelő, várószoba és mellékhelyiség* lesz a falusi orvoslakásokban és ezek 124.000 forintba kerülnek. Nagyobb lakásépítkezés lesz az idén *Csepelen, Miskolcon, Győrben, Újpesten,* ahol mindenütt 96—96 lakás épül. Budapesten pedig, a Nagyvárad-téren 200 lakásos házcsoportot emelnek. Az 1949. évi tervek kivitelének egyik fő szempontja az, hogy az építési anyagárakat, amelyeknek szorzószáma még mindig 6.8, legalább *20%-kal leszállítsák.*

A tervbemutató után *Darvas* József építésügyi miniszter elnöklésével tárcaközi értekezletet tartottak. Résztvett *Bognár* József polgármester is. *Perényi* Imre, a Tervező Intézet igazgatója előadta, hogy az eddigi hibák kiküszöbölésével az idén a *falusi lakások térfogatának csökkentésével a városi kislakásokat nagyobbakra építik.*

Darvas József miniszter kifejtette, hogy a falusi építkezéseknél a gazdaságosság, szociális és egészségügyi szempontok mellett, a *közösségi életforma irányvonalának is kifejezésre kell jutnia.* Ennek megfelelően nem különálló lakásokat, hanem ikerházakat, sorházakat, esetleg emeleles házakat építenek. Ez költség szempontjából is kedvezőbb, mert 15—20 százalékkal olcsóbb a szabadonálló építkezéseknél. **M. I.**

A mai román irodalom

A Román-Magyar Társaságban szerdán este a mai román irodalomról tartott érdekes előadást Francisc *Pacurariu*, a budapesti román követség sajtótanácsosa. Rövid visszapillantást vetve a román irodalom történetére, megállapította, hogy ez mindig egy szegény, elnyomott, kiuzsorázott nép irodalma volt. Már a XVI. századtól kezdve jelentkezik román költők és írók hangjában az erős szociális tartalom. Csak a XX. század elején vált a román irodalom dekadenssé, amikor tehetségben kiváló művelői a l'art pour l'art meddő formai játékát űzték. A 44-es felszabadulás azután feloldotta a román irodalmat is és ettől az időtől kezdve költők és írók jelentős sora vallja a szocializmus forradalmi elvét: *az irodalom is csak a nép fölemelkedésének eszköze lehet.*

A Gödör vonósnégyes a *Fővárosi Zenekar* kaptárából kirepülő negyedik kvartett. Helyeselünk minden jó igyekezetet, de kérdéses, hogy lehet-e *havi 40.* de még 30 zenekari szolgálat mellett, *komoly* kamarazene tevékenységet folytatni. Göndörék felelete sem pozitív. A két hegedűs nyers hangja determinál. *Schubert* ötösén a közreműködő *Banda* Ede művészete sem tudott segíteni, *Mozart* oboanégyesében pedig váratlanul megbokrosodott *Szeszler* Tibor hangszere.

Művészi síremlékek ROROS JÓZSEF
szállítás ott áron Dob-utca 2.

Magyar Nemzet
1949 Febr. 10.

~~Gyergyó Péter~~

Perényi Imre

további

V

V

V

...ia. A2 alsó rész felső zárodásán
...nckép: lovas, egyszarvús és sasos
...alatta delfines középrész, végül
...eni talp: háromszögű alapon három
... zománcos szfinx, karmaikban
... címerpajzsával.
...oo—1410 körül készült Rokon emlé-
...rium Montalto; Goldenes Rössel
...donna Toledo; és Szent Katalin,
...randból, Newyork, Morgan-gy.)
...g sienai magyar ötvös munkája,
... szerint párisi munka. E részhez
...készíttette a talpat, mely hihetőleg
...on dolgozó lombard ötvös alkotása.
... zománcképek analógiái: Nagy zo-
...i (Bécs, Kunsthistorisches Muse-
...on (Milano, Museo Poldi Pezzoli),
...ella tükre (Granada, Székesegyház)
...m (Gandia, Collegiale). A talp
...ombard, v. ö. Nagy ostensorium
...gyház).

...agy Zsigmond király révén került
...agy Mátyás idejében. Fraknói sze-
...Merész Károly halála után annak
...kodott némelyet megszerezni. —
... Corvin János örökölte, ki Bakócz
...gosította el, majd 1494-ben neki
...Erről eredeti oklevél az esztergomi
...árában.) Bakócz hagyatékából ju-
...a. — 1553., 1594., 1609., 1654. és
...k.

...—137. l. — Zalka János: Két ős-
...t az esztergomi főegyház kincs-
...lagyar Sion, III., 1865., 62—66. l.
...mann: A bécsi 1873. évi világ-
... magyarországi kedvelőinek régé-
...ya. Bp. 1875—1876., 215—218. l.
...d. Akadémia ... AÉ, X., 1876.,

Termelőcsoportjaink fejlesztésének újabb, jelentős eredményei

Vasárnap a Nemzetközi Szövetkezeti Nap ünnepségein a termelőcsoportok tagsága új lendülettel indult felvilágosító munkára, hogy az őszi szántástvetést már az új csoporttagokkal erősödött munkaszervezettel vigye győzelemre.

Baranya megyében vasárnap öt új termelőcsoport alakult. Szajkon 18, Pacsotán 15, Tófün 15, Hetvehelyen 15, Fekeden 20 dolgozó parasztcsalád kezdte meg az együttes munkát. Ezzel a megye termelőcsoportjainak száma 151-re emelkedett. *Vas* megyében 36 családdal 245 holdon új csoport alakulását ünnepelte Rábasömjén község. Rábafüzesen a nemrég még csak 16 családból álló tszcs ma már 167 családdal több mint 2000 holdon folytat társasgazdálkodást. *Győr* megyében egész sor termelőcsoport alakult át ezen a napon önálló termelőszövetkezetté — így többek között a hegyeshalmi Táncsics-, a fertőrákosi Ságvári- és a péri Micsurin-csoport. Ez utóbbi az ünnepségen — a turkevei Vörös Csillag termelőszövetkezet felhívásához csatlakozva — párosversenyre hívta a mihályi Táncsics-csoportot és felhívta a megye valamennyi csoportját párosverseny kötésére. Vállalták, hogy a minisztertanács határozatában megjelölt határidő előtt elvégzik az őszi munkát.

Az országszerte megmutatkozó szép eredmények mellett sok helyen még mindig elzárkózás mutatkozik az egyénileg dolgozó parasztoktól. Azok a csoportok maradnak el a tszcs-fejlesztésben, ahol gyengén, vagy egyáltalán nem működik az üzemi pártszervezet. Termelőcsoportjaink a felvilágosító munka javításával, a pártszervezetek erősítésével, a pártélet élénkítésével szüntessék meg a csoportfejlesztés terén mutatkozó hibákat, hogy nap mint nap erősítve és mélyítve kapcsolatukat az egyénileg dolgozó parasztsággal, még erősebb csoportokkal végezhessék el a jövőévi kenyerünket biztosító őszi munkát.

Földes és Bihartorda példája nyomán terjed a községek párosverseny-mozgalma

Vasárnap hangzott el a földesi parasztok Bihartordához intézett párosversenyfelhívása és máris mutatkoznak a jelei annak, hogy az őszi mezőgazdasági munkák versenye még rohamosabban terjed el az országban, mint a terménybeadási verseny Mindszent és Szegvár emlékezetes felhívása nyomán. Máris a községek egész sora ajánlotta fel, hogy a minisztertanács határozatában előírt időpont előtt befejezik az őszi munkát. Aroktő, Ujiráz, Pápadereske, Zaláta, Jászladány, Nagyút, Kaba, Tordás, Hegyszentmárton és még sok község dolgozó parasztsága vállalta, hogy 5—10 nappal a határidő előtt elvégzik az őszi szántás-vetést. A munkafelajánlások mellett, a földesiekhez hasonlóan máris sok község dolgozó parasztsága párosversenyre szólította valamelyik szomszéd községet. Mócsa a szőnyieket, Litke Szécsényt, a battonyiakat Bucsa, a sajóörsieket Cigánd, Endrefalvát Ludányhalász, Levél községet Mosonszolnok, Kiskomáromot Galambok község szólította párosversenyre.

A versenyfelhívások és csatlakozások bizonyítják, hogy a földesi kezdeményezés nagy visszhangra talál dolgozó parasztságunknál és a verseny lendülete hozzájárul majd, hogy az idén még jobb és még korábban végzett munkával az ideinél is nagyobb termés előfeltételeit teremtsük meg.

Vezessük be az ötjegyes osztályozást iskoláinkban

Egy pedagógus levele

Kedves Elvtársak!

Nagy örömmel olvastam a kultuszminisztérium lapjának legutóbbi számában az iskolai osztályzásról írt cikket. A cikk bemutatja a jelenlegi hétjegyű osztályzás csődjét és arra a végső következtetésre jut, hogy iskoláink munkájának megjavításához hozzátartozik a hétosztályzatos rendszer megszüntetése és a minősítés új, a Szovjetunió tapasztalatain alapuló *ötosztályzatos rendszerének* kidolgozása.

A túlzott követeléseket támasztott multévi tankönyveknek a minősítés terén a hétjegyű osztályozás felelt meg, mindkettő az ellenség maximalista követeléseit szolgálta. A tankönyvek hibáit az új tanévre jórészt már kijavítottuk, szükséges, hogy az osztályzás terén is kiküszöböljük az ellenség kártevésének következményeit. A maximalista követeléseket mutatja például, hogy hetest (kitűnőt) a rendelet értelmében csak olyan diáknak lehet adni, akinek a többiekkel szemben, az átlagosnál lényegesen nagyobb tudásbeli többlete van. Így sok gyermek egész iskolai pályafutása alatt nem éri el a legjobb osztályzatot s ez gyakran elkedvetlenedéssel jár. Emellett azonban nehéz is pontos különbséget tenni a hatos (jeles) és hetes (kitűnő) osztályzat között, s így a megbúvó ellenségnek könnyen módjában áll a munkás- és dolgozó parasztszármazású gyermekeket a jobb tudás mellett is rosszabbul bírálni. Ugyanez a helyzet a „jó", „közepes" és „elégséges" osztályzatnál is, a fokozat itt is teljesen elmosódik. Ami pedig a két negatív osztályzatot, a „gyengét" és az „elégtelent" illeti, ezek alkalmazása is teljesen bizonytalan. De nincs is szükségük két jegyre, hiszen mindkettővel lehet javítóvizsgát tenni, illetve a javítóvizsgán nyert „gyenge" osztályzat éppúgy osztályismétlésre kötelez, mint az „elégtelen".

A hétjegyű osztályzással együtt vezették be azt is, hogy a tanulók átlagos tanulmányi eredményét összes osztályzatainak középértéke alapján számítják ki. A középérték azonban elmossa, leplezi az egyes tanulók tanulmányi eredménye között levő valódi különbséget. A mi iskolánkban is előfordult, hogy egy tanuló hét tárgy közül hatból „elégséges" osztályzatot kapott, és egyedül énekből volt „kitűnő"-je, az átlagos tanulmányi eredménye így „közepes"-re emelkedett. De éppúgy „közepes" volt az a másik diák is, akinek négy tárgyból „közepes" és három tárgyból „jó" osztályzata volt. És ez mindennapos eset. A középértékkel kiszámított tanulmányi átlag tehát csupán a tanulmányi eredményt emeli, nem pedig a tényleges tanulmányi színvonalat.

Úgy gondolom, hogy a tanuló átlagos tanulmányi eredményét sokkal helyesebb, igazságosabb ahhoz mérni, hogy hány tárgyból van 5-ös, 4-es vagy másféle osztályzata. Ha minden tárgyból a legjobb osztályzatot nyeri el, természetesen ezzel megérdemli, hogy „kitűnő"-rendű legyen. Ha egy vagy legfeljebb két tárgyból van az 5-ös helyett 4-ese, akkor még „jeles"-rendű lehet. Ez a rendszer kiküszöböli a középértékszámítás hiányosságait.

A Szovjetunió iskoláiban már több mint hat éve bevezették az ötosztályzatos rendszert és ez a gyakorlatban igen kitűnően bevált. Megkönnyíti, előreviszi a tanár és tanuló munkáját egyaránt. Kiküszöböli az osztályzatból az elmosódottságot, lazaságot, harcba viszi a pedagógusokat és diákokat, hogy egyre jobb és jobb eredményt érjenek el, s lehetővé teszi, hogy a jegyek valóban a tanulmányi színvonal pontos kifejezői legyenek.

Sok pedagógus-társammal, szülővel, diákkal beszéltem erről a kérdésről s mindnyájan nagy örömmel fogadták a hetes rendszer megszüntetésének és az ötös rendszer megvalósításának gondolatát. Mi, a hernádutcai általános iskola pedagógusai, úgy látjuk, hogy az ötosztályzatos rendszer nagymértékben támogatja majd nevelőmunkánkat és hozzájárul ahhoz, hogy az ellenség aknamunkájának az osztályzás terén még meglévő maradványát megsemmisítsük és összes iskoláinkban még inkább fellendítsük a tanulmányi színvonalat.

Speiser Márton,
a VII. ker. Hernád-u. 46. ált. fiúiskola igazgatója.

Levél egy jó népnevelő módszerről

Kedves Elvtársak!

Olvastam a Szabad Nép szeptember 12-i számában két népnevelőnek a beszélgetéséről, a tervkötvény sorolásával kapcsolatban. Az egyik Kenyeres Károlyné elvtársnő, a XIII/14-es körzet népnevelője, összehívta lakására a pártonkívüli dolgozókat és ott elbeszélgetett velük arról, hogy mennyi mindent köszönhetnek a tervkölcsönnek, mennyi minden épült az országban, a kerületben, amiben benne vannak az egy évvel ezelőtt jegyzett forintok is. Ez helyes és követendő példa és Kenyeresné elvtársnő kezdeményezéséhez mi is csatlakozni szeretnénk.

Megbeszéljük népnevelőinkkel, hogy ők is hívják össze lakásukon a pártonkívüli dolgozókat és beszélgessenek velük

az eredményekről, a tervkölcsönkötvények kisorsolásáról.

Mert a mi körzetünkben is vannak szép eredmények. Ezeket emlékezetébe idézzük a népnevelőknek, hogy a kerületre, a körzetre vonatkozó adatokat jól ismerjék és azokról is beszélgessenek. A tervkölcsönjegyzésnek is köszönhetjük itt a körzetben korszerű bölcsődénket, óvodánkat.

Az általános iskolánk építését befejeztük, régi vágyunk is teljesült: a 35-ös villamos kijár a forgalmitelepig. A régi bölcsőde helyiségében ipari tanulók kaptak otthont és nyílt egy új KÖZERT-fiók is. Itt épült fel egy hatalmas gyár körzetünkben, a Szellőzőművek.

Ugynevezett *ugratóiskolát* is kaptunk. Ebben az iskolában nagyrészt azok a munkásgyermekek tanulnak, akiket az elmult években a reakció elbuktatott az iskolákban, még ha nem is tanultak annyira rosszul. Most ebben az iskolában egyszerre végeznek el két osztályt. Így például, aki a mult évben VI-ba járt és most már VIII-ba kellene járnia, az itt egy év alatt végzi el a VII. és VIII. osztályt, behozza az elmaradást.

Biztosak vagyunk abban, hogy ezek a beszélgetések, amelyeket a népnevelőink lakásán tartanak, közelebb hozzák a pártonkívüli dolgozókat a pártszervezethez és nagy lesz a nevelőhatásuk, különösen azért, mert *maguk a pártonkívüli dolgozók is el fogják mondani, hogy a saját életükben mennyi minden változott az elmult év alatt*, mit vásároltak a tervkölcsönjegyzés óta, mennyit emelkedett az életszínvonaluk.

Eitzinger Ferencné,
XI/11-es körzet propagandistája.

Kétnapos értekezletet tartott a népművelési minisztérium a Rákosi Mátyás-kultúrházban

A népművelési minisztérium népművelési főosztálya hétfőn és kedden népművelési értekezletet tartott a Rákosi Mátyás-kultúrházban.

Az értekezleten résztvettek a megyei tanácsok oktatási, népművelési osztályainak vezetői, a népművelési alosztály-vezetők, a népművelési alosztály kultúrotthon-reszortfelelősei, a DISZ, az MNDSZ, az MSZT, a SZOVOSZ, a DÉFOSZ, a művészeti és nemzetiségi szövetségek képviselői és a megyei propagandisták.

Az első napon Nemes Dezső elvtárs, a népművelési minisztérium politikai csoportfőnöke az őszi és téli népművelési feladatokat ismertette. Kedden Biró Vera elvtársnő, a népművelési főosztály helyettes vezetője a kultúrotthonmozgalom gyakorlati kérdéseiről beszélt. Mindkét előadáshoz számosan szóltak hozzá.

— Nyilvános vitát rendez az Írószövetség csütörtökön este 7-kor a *Művészeti Szövetségek Házában, Veres Péter*: „Szolgaság" című regényéről. Előadó: Karinthy Ferenc. Belépés díjtalan.

Szeptember 15-én lesznek az egyetemeken és főiskolákon az ünnepélyes évnyitók

Egyetemeinken és főiskoláinkon szeptember 15-én délelőtt tíz órakor tartják az évnyitó ünnepségeket.

A budapesti Műszaki Egyetem ünnepélyét az aulában rendezik meg, ahol *Jóboru Magda* elvtársnő, közoktatásügyi államtitkár mond ünnepi beszédet. A Közgazdasági Egyetem évnyitóján a Vasas-székházban *Kovács* József elvtárs, a VKM nevelésügyi főosztályának vezetője beszél. A budapesti Tudományegyetem a Zeneakadémián rendezi évnyitóját, ezen *Tolnai* Gábor elvtárs, a VKM egyetemi főosztályának vezetője mond ünnepi beszédet.

A szegedi Tudományegyetem évnyitóján *Orbán* László elvtárs, a VKM csoportfőnöke, a debreceni Tudományegyetemen *Topálovich* Pál elvtárs, egyetemi főosztályvezető-helyettes, a pécsi Tudományegyetemen *Evellei* István elvtárs, az egyetemi ügyosztály vezetője, a miskolci Műszaki Egyetemen pedig *Löke* Endre elvtárs, a műszaki felsőoktatási ügyosztály vezetője beszél.

— A SZABADSÁG-HÍDON szeptember 12-én kezdődő közúti helyreállítási munkák miatt este 22 órától reggel 5 óráig, mintegy kétheti időtartamra a lovaskocsik forgalma szünetel.

Építészetünkről

(Hozzászólás a „Néhány szó építkezéseink stílusáról" című cikkhez)

Benedek Árpád elvtárs a Szabad Nép multvasárnapi számában fontos kérdésben nyilvánította véleményét. Épületeink, városaink külső megjelenéséről van szó.

Az építőművészet, amely a technika és művészet szintézise, talán — a „legaktivabb" művészet, hiszen alkotásai állandóan szem előtt vannak. I. Zsoltovszky akadémikus, az egyik legismertebb szovjet építész mondotta:

„A szépség nem szeszélye, hanem szükséglete az embernek. A szépség fokozza a hangulatot, jókedvre derít. Ha az ember szép épületet lát, önkénytelenül is megszereti azt. Ez a szeretet később átmő a szép utca, szép tér és az egész város szeretetévé."

Építőművészetünk útja tehát jelentős kérdése társadalmunknak. Ma már alig akad valaki, aki ne értené meg, hogy a társadalmi változásoknak művészetünkben — beleértve építőművészetünket is — komoly változásokat kell eredményezniök. Érthető tehát, hogy a Szabad Nép cikkét komoly érdeklődéssel fogadták építészeti körökben is.

Több mint egy esztendeje heves és szenvedélyes vita folyik építőművészeink között építészetünk elméleti és gyakorlati kérdéseiről. Ebben a vitában nem sikerült egységes álláspontra jutnunk. Építészeink egyrésze a Szovjetunió szocialista-realista építőművészetét tartja mind elméletileg, mind gyakorlatilag útmutatónak a magyar építőművészet fejlődésében, iránymutatónak a szocialista-realista építőművészet számára, amely az egészséges történelmi hagyományok továbbfejlesztésében és a sztálini emberre-gondolás jegyében fogalmazta meg elméletét és alkotta meg gyakorlatát. Mi magunkévá tettük I. Zsoltovszkynak az alábbiakban megfogalmazott célkitűzését:

„Az építész, aki népe számára takarékos, egyszerű, kényelmes és szép épületeket alkot — népének szolgája és minden erejét, képességét a kommunizmust építő emberről való gondoskodásra áldozza."

Építőművészeink között még jelentős számban vannak azonban olyanok, akik haladó szellemű építészeknek vallják magukat és általában „elismerik" a szocialista-realizmus elvét a művészetben, de gyakorlatban „elhallgatják" a Szovjetunió építészetének eredményeit, nem ismerik el a magyar építészeti hagyományok jelentőségét és lényegében kisebb „korrektúrákkal" a nyugati építészeti gyakorlatot tartják példaképüknek.

Építészetünkben még nem sikerült létrehozni azokat a lényegbeli változásokat, amelyek például az irodalom, film, színház és — a mostani kiállítás igazolja — képzőművészetünk terén bekövetkeztek. Nem sikerült azt a fordulatot megteremteni, amelyet a nagy társadalmi változások megkövetelnek. Mégis ezen a téren is van némi eredmény. Ezek azonban csak később jelentkezhetnek, mivel az ilyen jelentősebb létesítmények megtervezése és felépítése több mint egy esztendőbe telik. A most munkában levő építkezések között a miskolci nehézipari műegyetem (tervező: Janáky István), a salgótarjáni megyeháza (tervező: Németh Pál), a váciúti iparostanuló iskola (tervező: Rimanóczy Gyula) és még több más épület már egy-egy lépést jelent a fejlődés útján.

Benedek elvtárs nagyon helyesen látta meg a dolgokat: formaszegénységben szenvedünk, „divatszerűen" tervezünk. Vannak periódusok, amikor pl. travertin kőburkolat, mezőtúri vöröstégla-burkolat, túlméretezett és sehova sem vezető tisztaüveg-bejáratok stb. a divat. Ilyen divat pl. az épületnek „Corbusier-féle" oszlopra való állítása. Divat a hullámpalával egyoldalra lejtő tető. Divat el nem készülő színes ponyvákat tervezni, virágvályúkat, „kőkerteket" rajzolni, amelyek sohasem készülnek el és az épület sivár marad.

Egyszóval sok a divat, csak egy nem „divatos", az, hogy változatos, gazdagabb építészetet teremtsünk.

Ebből a formaszegénységből, zsákutcából, amelybe a nyugati modern „művészet" jutott, csak egy út vezethet ki — a Szovjetunió építészetének útja!

És amiről itt szó van: a stílus kérdése nemcsak esztétikai, nemcsak politikai, hanem a gazdaságossággal összefüggő kérdés is.

Nem a Szovjetunió építészetére jellemző gazdag plasztikai kiképzés okoz többköltséget, hanem az az építészet, amelynél a formalista, kozmopolita tervezés a lényeg. Ez jelentkezik például abban is, hogy egy épület tervezésénél nem az a döntő szempont, milyen világításra van szükség, mik a fűtési költségekben, karbantartásban jelentkező következmények, mennyi a szellőzési szükséglet stb., hanem egyre-másra vezetik le a padlóig a túlméretezett üvegfelületeket, pedig ezek mögött világosságot felfogó asztalok, fűtőtestek vannak, amelyek a nyithatóságot gátolják; nyáron káprázik a szem, a hőségtől fulladozni lehet, télen viszont a páraviz önti el a helyiséget. Teljesen hibás továbbá — a vadkővel való burkolás túlzott alkalmazása, ami tisztára grafikai elragadtatás és ami külföldi folyóiratok nyomán kapott különösen lábra. Az Alföld kellős közepére hajók, vagonok, teherautók jó távolról szállítják a követ, hogy tervezőink itt az Alföld hangulatától idegen vadkő-felületeket futtassanak fel sokszor három-négy emelet magasra is.

A régi görög építészek mondották: nem minden szép, ami drága és nem kell okvetlenül drágának lennie annak, ami szép. Az arra való hivatkozás, hogy plasztikusabb épületeket azért helytelen építeni, mert ez drágább és országunk gazdasági helyzete ezt még nem engedi meg — demagógia, a kozmopolitizmus álcázása. Sajnos, építtetőink sokszor hiszik el és teszik magukévá ezt az „érvet". Hisz egy négyzetméter kemény mészkő burkolat 220 forint, ugyanakkor pedig egy négyzetméter vakolat 10—14 forint, tehát középületeink sima burkolással, amelyekre Benedek elvtárs hivatkozott, nemcsak sivárak, hanem nagyon is sokba kerülnek.

Még egy-két, a városaink beépítésével kapcsolatosan felvetett fontos kérdésről: Lebecsüljük a színek jelentőségét az építészetben. Az újonnan készült épületeink majdnem kizárólag fehérek, vagy világosszürkék. Ezek nemcsak unalmasak és a városkép szempontjából nem kielégítőek, de nem is praktikusak, mert alig hogy elkészülnek — az eső, a por, a füst, a korom megüli, kikezdi őket és rövid idő multán az épületek már olyanok, mintha több évtizede állanának. A színt (festés, burkolás) okvetlenül alkalmaznunk kell, ez élénkítené városainkat.

Nyugaton a „modern építészek" kiszolgálóivá, áldozataivá lettek az uralkodó osztály reklámpolitikájának, amelynek kizárólagos célja az, hogy külsőségével az épület felhívja magára a közfigyelmet, mitsem törődve a környező épületekkel, az utcáknak, tereknek már kialakult hangsúlyával és hangulatával. Építészeink, helytelenül, átvették a nyugati kapitalista építészetnek ezt az öncélú „művészet"-i felfogását. Egész sor új épület, például a Nehézipari Épülettervező Iroda székháza a Bécsi-utca és a Deák Ferenc-utca sarkán (tervező: Vineze Pál), vagy az új épület a Belgrád-rakparton (tervező: Körmendy Nándor), nincs semmiképp sem összehangolva a környező épületekkel, bántóan kirí a többi épület közül. Azokat a foghíjakat, amelyeket az ostrom okozott Budapest utcáin és terein, az évtizedeken keresztül kialakult városképbe beleillő épületekkel kell beépíteni.

A fenti problémákat tervezőink legjobbjai felismerték. Azon kell lennünk, hogy ezeket a hiányosságokat minél hamarabb kiküszöbölhessük. Ismétlem: példaképünk ezen a területen is a Szovjetunió, ahol a Bolsevik Párt és a szovjet kormány szüntelen gondoskodásának eredményeként az építészet hatalmas állami jelentőségű üggyé vált.

A kedvező feltételek nálunk is megvannak. A Párt és kormányunk messzemenően támogatja munkánkat. Rajtunk, építőművészeken múlik, hogy korunkhoz méltó alkotásokat teremtsünk.

Perényi Imre,
az építésügyi minisztérium főosztályvezetője.

A plovdivi városi bolgár kórus az Egyesült Izzóban

A Magyarországon vendégszereplő plovdivi városi bolgár kórus kedden délután az Egyesült Izzó dolgozóihoz látogatott el. *Görög* László, az üzem dolgozói nevében üdvözölte a bolgár vendégeket.

Ivan *Petrov*, az együttes vezetője köszönetet mondott a magyar dolgozók vendégszeretetéért. A műsoron a plovdivi városi énekkar — amely egyik legjelentősebb képviselője a bolgár kórus-kultúrának — szebbnél-szebb bolgár, szovjet és magyar kórusműveket és népdalokat adott elő.

Kultúrbrigádok figyelmébe!

A SZOT és a népművelési minisztérium közös kiadásában megjelent és az üzemekbe már kiküldötték a kultúrbrigád műsor-anyagot. Kultúrbrigádjaink használják fel a tervkölcsönkötvényhúzás napjaiban, ebédszünetekben és értekezletek előtt tartandó műsoruk-ban.

— „ÉLŐ VIZ" — CIMMEL nem régen jelent meg Moszkvában Alexej Kozsevnyikov szovjet író regénye, amely korunk egyik legérdekesebb témájáról: a természet átalakításáról, a szárazság elleni hadjáratról szól. A regény cselekménye Hakassziában, Szibéria egyik autonóm területén játszódik.

Titkos pálinkafőzőket, feketézőket és áruhalmozókat tartóztattak le

A napokban eljárás indult *Kárpátvölgyi* István keceli volt bornagykereskedő és fia ellen. Kárpátvölgyi — akit ez év februárjában tilos pálinkafőzésért már 6400 forintra büntettek — újabb súlyos jövedéki kihágást követett el, amely egyben a közellátás elleni bűncselekmény is.

Fiával együtt árpából és búzából — tehát kenyérgabonából — pálinkát főztek és azt feketén forgalomba hozták.

Pálinkafőzőkészüléküket egy földbeásott barlangban tartották. Természetesen, nem fizettek adót a pálinkafőzés után és így 23.226 forinttal megkárosították az államot.

Kárpátvölgyi István kulákcsaládból származik. Apjának 18 hold szőlője és 26 hold szántója van. Fia borhyista, nyugatos repülőhadnagy volt, akinek a felszabadulás óta semmiféle foglalkozása sincs. A titkos pálinkafőzéssel napi 150 forint tiszta jövedelmük volt.

Kárpátvölgyiék a tilosan főzött pálinka egy részét *Vörös* István keceli lakosnak adták el. Vörös borügynök volt, de

engedélyét jelenleg szüneteltetti, adót nem fizet. Ennek ellenére szesz-közvetítéssel foglalkozik.

Az üzlet jövedelmező. A felszabadulás óta egy 20.000 forint értékű sarokházat építtetett. Az illegális borügynökségen kívül közellátási vétséget is követett el, két malacát zablisztte etette és padlásán hat zsák feketén vásárolt lisztet találtak. Az eljárás ellene is megindult.

★

A rendőrség letartóztatta *Hamar* Péter jászalsószentgyörgyi postai ellenőrt. Hamar Péter lakásán a házkutatások során

169 kiló cukrot, 60 kiló sót, 48 darab mosószappant, 100 méter női ruhaanyagot, 260 doboz gyufát, 35 pár férficipőt, 40 pár nőicipőt, 24 nőiruhát, hat férfiöltönyt, nyolc szőnyeget, 50 kiló zsírt, 45 kiló szalonnát, 230 kiló lisztet, négy mázsa búzát, öt mázsa kukoricát találtak.

Még felsorolni is sok, amit Hamar összehalmozott.

Eljárás indult *Szutzki* Ferenc pápai vendéglős ellen. Szutzki üzlethelyiségében,

a kirakat állványába beépített titkos rekeszben különféle csempészárukat találtak.

Többek között 48 kiló csokoládét, körülbelül 5000 darab külföldi cigarettát, 11 darab fémfürészlapot, 21 pár amerikai nylon-harisnyát. *Mózer* Vince nevű alkalmazottja lakásán további 71 pár nylon-harisnyát, 15 kiló csokoládét, rengeteg cigarettát és más csempészárut rejtegettek. Ifj. *Szutzki* Ferenc és Szutzki Dezső budapesti lakásán pedig többek között kerékpáralkatrészeket és 20 kiló csokoládét találtak. A négytagú banda ezeket a csempészárukat feketén hozta forgalomba.

Egyedül a csempészéssel okozott anyagi kár 26.274 forint

— ennyi vámmal rövidítették meg hazánkat.

★

A békésmegyei bíróság háromévi börtönre ítélte *Prohászka* Dezső orosházi volt borkereskedőt.

Prohászka titkos pálinkafőzéssel foglalkozott. Ilymódon 730.000 forint kárt okozott az elmult hónapokban a magyar népgazdaságnak.

Prohászka bűne azonban nemcsak jövedéki kihágás, hanem súlyos, közellátás elleni bűncselekmény is:

a pálinka legnagyobb részét cukorból főzte. Csak a legutóbbi hónapokban 17 mázsa cukrot főzött fel szesznek.

Prohászka jól keresett ezen az üzleten, egy liter pálinkánál körülbelül háromszoros haszon ütötte markát. A feketén főzött pálinkát barátainak, orosháza-környéki kulákoknak adta el.

Hasonló bűncselekmények leleplezéséért rendőrségünk és a pénzügyőrség tovább folytatja a harcot. Ebben nagy segítségükre vannak azok az öntudatos dolgozók, akik leleplezik a népgazdaságot megkárosító feketézőket, csempészeket és spekulánsokat.

Tervszerűtlenség, az ifjúság távolmaradása és az ellenőrzés hiánya veszélyezteti az MHK őszi sikerét

A kedvező őszi időjárást is tekintetbe vették az MHK őszi próbázásainak lebonyolításánál. Szeptemberre esik a próbák legnagyobb része, amelyre ütemtervet készítettek a sportszervezetek, üzemek, gépállomások, hivatalok sportvezetői. Az MHK második időszakának hűvösvölgyi megnyitása után úgy látszott, hogy az ősszel jobban sikerül majd a próbák lebonyolítása, mint tavasszal — már csak azért is, mert a sportfelelősök által benyujtott ütemtervek általában látszatra megfeleltek. Minden terv azonban csak annyit ér, amennyit megvalósítanak belőle: ez érvényes a sportra is és a szeptember első napjaiban szerzett tapasztalatok azt mutatják, hogy

az MHK-tervek nagyrésze csak — terv maradt!

Komoly elmaradás van a legtöbb üzemben, jóllehet éppen az üzemek dolgozóit kell még ebben a hónapban lepróbáztatni. Különösen feltünő, hogy egyes nagyüzemekben, ahol pedig minden lehetőség megvan a sportélet fejlesztéséhez, szinte *alig tudnak eredményt felmutatni az őszi MHK-ban.* Igy például a *Rákosi Müvekben,* ahol tavasszal sem volt kielégítő az MHK megszervezése, felborult az ütemterv, amelyet az MHK őszi időszakára állítottak össze és a dolgozók számához viszonyítva alig néhányan tették le eddig az MHK-próbákat. Néhány nappal ezelőtt

a Gépgyár két napra tervezett próbázásán egyetlen egy MHK-részvevő sem jelent meg,

hétfőn pedig a *Vasöntő* 160 próbázója közül hosszabb várakozás után is *csak 37 jelentkezett.* A súlyos hiányosságok legfőbb oka az, hogy a sportfelelősök — bár a multban szerzett tanulságok erre intették őket — *nem fordultak segítségért az üzemi pártszervezetekhez, nem mutatták be idejében az MHK-ra vonatkozó munkaterveket* és ennek az lett a következménye, hogy fontos termelési kérdésekkel foglalkozó értekezletek időpontja ütközött az MHK-próbázásokkal. Az MHK sikerét veszélyezteti az is, hogy a részvevők mozgósítása mechanikusan megy végbe, gyorsan lehadart röpgyüléseken igyekeznek az MHK fontosságára felhívni a dolgozók figyelmét. Nem használják ki Csepelen azt sem, hogy a gyárnak kiváló, sokszáz főből álló élsportcsapata van.

Az élsportolók jó segítséget tudnak nyujtani az MHK előkészítésében,

mind a dolgozók körében való népszerüsítéssel, mind pedig az edzéseken nyujtott tanácsokkal.

De ugyanezek a hibák megtalálhatók más üzemekben is. A MAVAG-ban főleg az ifjúsági vonalon van nagy elmaradás, mert a DISZ-szervezet nem segíti eléggé a sportmozgalmat.

A Kelenföldi Textilkombinátban sem megfelelő az ifjúság sportélete.

Az üzem ifjúmunkásai közül 400-an neveztek az MHK-ra s ebből csak egy kis rész próbázott az első időszakban. Most, a második időszakban még edzésre sem járnak azok a fiatalok, akiknek pedig ősszel meg kellene szerezniök a jelvényt. Ebben az üzemben általában *igen kevés gondot fordítanak a tömegsportra* és ez nagyon meglátszik MHK-eredményein.

A szeptemberi próbázások során sok üzemben mutatkozó

ellanyhulást elősegítette az ellenőrzés hiánya is.

Nem ellenőrízték az egyes üzemekben az MHK-sportmozgalom fejlesztését a pártszervezetek és az üzemi bizottságok, de elhanyagolták az üzemek sportmunkájának ellenőrzését a szakszervezetek sporttitkárai is. Az MHK-ban százezrek próbáztak a tavasszal és ezeket a tömegeket az ősszel is elő kell készíteni a próbázásra, hogy eleget tegyenek minden követelménynek, amelyet számukra az MHK előír. Az ellenőrzés fokozottabb megszervezésével, a hiányosságok kiküszöbölésével be lehet hozni az elmaradást, amely ma még erősen mutatkozik az MHK-ban. A *tervszerűség fokozása, az edzések és próbázások jó lebonyolítása, a dolgozók körében végzett felvilágosító munka, a pártszervezetek és az üzemi bizottságok támogatása:* ezek az MHK-sportmozgalom területén a legközelebbi feladatok.

MHK mezei és középtávfutóversenyeket rendeznek

Az atletikai szövetség és a Munkára, Harcra Kész-sportmozgalom Központi Irányító Bizottsága felszólította a szakszervezeteket, ifjúsági szervezeteket és sportegyesületeket, hogy a sportmozgalom őszi időszakában szereplő állóképességi próbák előkészítése érdekében *rendezzenek szeptember folyamán mezei és középtávfutó-versenyeket az MHK részvevői számára.* A versenyeken való indulás beszámít a kötelező két edzésbe, ha pedig a futóverseny részvevője már igazolni tudja a két kötelező edzést, akkor a verseny próbának számít.

A versenyszámok férfiak részére: 1500 m síkfutás és 3000 m mezei futás, a nők részére: 400 m síkfutás és 800 m mezei futás. A korcsoportok megegyeznek az MHK korcsoportjaival.

Az első motoros MHK-próbát szombaton délután rendezik a Hüvösvölgyben. Ugyancsak szombaton kezdődnek a próbázások a kajakozásban is.

Szeptember 24-én lesz a magyar—albán labdarúgómérkőzés

Az albán válogatott labdarugócsapat kedden reggel elutazott Budapestről Prágába. Mint ismeretes, az albán labdarugók hosszadalmas, fárasztó utazás után kimerülten érkeztek Budapestre egy nappal a magyar—albán mérkőzés kitűzött időpontja előtt. A nagy kerülő azért kellett megtenniök, mert a Tito-klikk az albán sportolók számára is el akarja zárni a népi demokráciákhoz vezető utat. Ez a mesterkedés azonban nem járt sikerrel: *az albán labdarugók vállalták a tiznapos, fáradságos utat, mert mindenképpen fenn akarják tartani a sportkapcsolatokat a baráti országokkal.* Albán sportbarátaink budapesti tartózkodásuk alatt kipihenték fáradalmaikat és így folytatták az útjukat Prágába, ahol szeptember 17-én lesz a csehszlovák—albán válogatott mérkőzés.

Az Országos Sport Hivatal vezetői az elutazás előtt megbeszélést folytattak az albán csapat vezetőivel és *megállapodtak, hogy az albán válogatott együttes Prágából visszafelé jövet szeptember 24-én mérkőzik a magyar válogatottal.* A mérkőzés színhelye az újpesti Dózsa-stadion. *A szeptember 10-i időpontra megváltott jegyek érvényesek* a szeptember 24-én lebonyolításra kerülő mérkőzésre.

A szeptember 24-i bajnoki forduló mérkőzéseit októberben, egy hétköznap rendezik meg.

„Tiszta légkört valamennyi sporttelepen"

Az ÉDOSZ levele az egyesületben mutatkozó hibákról és azok kijavításáról

„Tiszta légkört valamennyi sporttelepen" cím alatt az elmúlt héten két levelet közöltünk. Az egyikben a *Győri Vagongyár* néhány dolgozója hívta fel a figyelmet az ÉDOSZ—Győri Vasas mérkőzéssel kapcsolatban több hiányosságra, a másikban pedig az *Országos Sport Hivatal* jelentett be erélyes intézkedéseket. Most az ÉDOSZ SE hozzászólását közöljük.

„Az ÉDOSZ elnöksége és valamennyi tagja a két megjelent nyilatkozat tartalmával teljes egészében egyetért. Csak helyeselni tudjuk a dolgozók részéről észlelt hibák kiküszöbölését célzó segítségnyújtást és helyeselni tudjuk a felsőbb sportszervek intézkedését is, amely határozottan kíván végetvetni ennek a szellemnek.

A mi álláspontunk is az, hogy csak olyan játékvezető vehessen sipot a kezébe, aki hozzáértéssel és határozottsággal a szocialista sport fejlesztését szolgálja. Sportegyesületünk vezetői minden erejükkel arra törekednek, hogy sportolóinkat a népi demokráciához hű, becsületes, fegyelmezett, harcos sportolókká neveljék. E téren jelentős fejlődés történt. Sportolóink közül többen jól megállják helyüket a szocialista építőmunkában, egyesek ki is tüntek kiváló termelési eredményeikkel és élmunkássá váltak. Mindezek ellenére azonban

mutatkozik politikai elmaradottság egyesületünkben, amelyben nem kis része van az ÉDOSZ SE vezetőségének.

Emiatt sportolóink nem értik meg teljes egészében azokat a feladatokat, amelyek a magyar sport érdekében előttünk állnak.

Hiba volna azonban, ha ezt a kérdést csak tagjaink felé vetnénk fel, mert meg kell állapítani, hogy e téren mind a legfelső sportszervezetek, mind a Szakszervezeti Tanács sportosztályának útmutatására szükségünk van. Az ÉDOSZ már több ízben tett kezdeményezést annak az áldatlan állapotnak a megszüntetésére, amely nemcsak az Üllői-úton, hanem az ÉDOSZ szereplése alkalmával más pályákon is megnyilvánult. Nem kétséges, hogy a sportpálya közönségének csak egy jelentéktelen részét alkotják azok, akik hangoskodással és az ellenfél lebecsülésével igyekszenek olyan légkört teremteni, amelyet játékosaink is teljes egészében elítélnek. Ebben az értelemben nyilatkozott már számos játékosunk is és kérte, hogy szünjön meg annak a kis csoportnak a provokativ magatartása.

Amikor az ÉDOSZ elnöksége határozottan kijelenti, hogy elítél minden olyan magatartást, amelyet a pályán a becsületes sportszerető közönség közé befurakodott kis csoport tanusít, ugyanakkor szükséges, hogy a felsőbb sportszervezetek is a legmesszebbmenő támogatást nyujtsák. Miként a SZOT sportosztálya, úgy

az Országos Sport Hivatal is mondjon minden időben határozott, őszinte, nyilt bírálatot, tárja fel az egyesületek hibáit

és mutassa meg azt az utat, amely a munka helyes irányában való vitelhez szükséges. Mi gondoskodunk arról, hogy a magunk területén megtisztítsuk a kétes elemektől a sporttelepeket és biztositjuk, hogy a sportolók magatartása is a szocialista sport fejlődését fogja szolgálni.

Száraz István,
az ÉDOSZ SE titkára."

Mi lesz a totóban?

A 38. számú totó-szelvényen szereplő mérkőzéseken az esélyek a következők:

Diosgyőri Vasas—Textiles 2, 2. Tatabányai Tárna—Dózsa x, 2. Szegedi SZMTE—Salgótarjáni Tárna 1, 2 Előre—Szombathelyi Lokomotiv 1, x. Csepeli Vasas—Győri Vasas 1, 1. BDSE—Vasas x, 2. ÉDOSZ—Postás 1, 1. Honvéd—Dorogi Tárna 1, 1. DVSK—Ózdi Vasas 1, x. Hatvani VSK—Salgótarjáni Vasas 1, x. M. Dinamó—Pápai Textiles 1, 1. Kecskeméti SZTE—Szegedi Honvéd 2, 2. Pótmérkőzések: Nagykanizsai VSK—ÉDOSZ Lendület 1, 2. Kaposvári ÉDOSZ—Soproni Lokomotiv 1, 1. Debreceni Lokomotiv—Miskolci Lokomotiv 2, 2. Pécsi Tárna—Csillaghegyi Textiles 1, x.

A BUKARESTI NEMZETKÖZI ATLETIKAI VERSENY részvevői hétfőn diszvacsorán vettek részt, amelyen többek között felszólalt Ungur Imre, a magyar csapat vezetője. Hangsúlyozta, hogy a magyar atléták jó eredményüket a szovjet edzési rendszer átvételének köszönhetik. Kedden a verseny részvevői kirándulást tettek a Sznagov-tóhoz. A magyarok ma délben hazaindulnak.

MERSÉKLŐDIK A MELEG

A Meteorológiai Intézet jelenti: Hazánkban kedden tovább erősödött a felmelegedés. A hőmérséklet általában 30—32, sőt Szolnokon 33, Békéscsabán 34 fokig emelkedett. A nyugatról előretörő friss léghullámok érkezését csak a helyenkint megélénkülő északnyugati szél és Keszthelyen egy kisebb zápor jelezte. Budapesten kedden 21 órakor a hőmérséklet 24 fok. Várható időjárás ma estig: Mérséklelt, helyenkint élénk nyugati-északnyugati szél. Változó felhőzet, néhány helyen — inkább csak északon és nyugaton — kisebb záporeső. A meleg egy-két fokkal mérséklődik.

A moszkvai rádió műsorából:

VASÁRNAP, SZEPTEMBER 17.

Moszkva I:
19.00: Zeneművek Moszkváról.
21.00: Táncest.
22.05: Hangverseny.

Moszkva II:
18.45: Hangverseny.
21.20: Tánczene.

Moszkva III:
17.00: Tánczene.

HÉTFŐ, SZEPTEMBER 18.

Moszkva I:
17.15: Könnyüzene.
18.00: Orosz népdalok.

Moszkva II:
22.05: Könnyüzene.

Moszkva III:
21.00: Könnyüzene.

KEDD, SZEPTEMBER 19.

Moszkva I:
17.30: Könnyüzene.
19.50: Tarka művészest.

Moszkva II:
16.50: Dal, tánc, muzsika.
17.45: Hangverseny a népi demokráciák országainak.

SZERDA, SZEPTEMBER 20.

Moszkva I:
18.00: Filmzene.

Moszkva II:
16.00: Tarka zene.

Moszkva III:
17.00: Csajkovszkij-művek.

CSÜTÖRTÖK, SZEPTEMBER 21.

Moszkva I:
17.30: Könnyüzene
22.05: Operett-részletek.

Moszkva II:
16.00: Tarka művészest.

Moszkva III:
18.00: Tarka művészest.
20.30: Tánczene.

PÉNTEK, SZEPTEMBER 22.

Moszkva I:
17.15: Orosz szerzők románcai.
18.00: Műkedvelők hangversenye.

Moszkva II:
19.30: Tarka zenekari-est.

SZOMBAT, SZEPTEMBER 23.

Moszkva I:
18.05: A béke védelmében. Zenés irodalmi est.
23.05: Filmzene.

Moszkva II:
16.50: Kamarazene.
21.30: Orosz dalok.

Moszkva III:
20.30: TáncZene.

★

HULLÁMHOSSZAK: Moszkva I: 1734, 1935, 433.6, 50.36, 49.75, 48.94, 41.27, 31.58, 30.86, 25.36, 25.21, 19.65, 19.49 méteres; Moszkva II: 1141, 330.4, 30.61, 40.93 méteres; Moszkva III: 344 méteres hullámhosszon.

SZÍNHÁZAK MŰSORA

Nemzeti: Szentivánéji álom (7). — **Madách:** Liliomfi (7). — **Belvárosi:** Mélyszántás (7). — **Vidám:** Ingyenélők (7). — **Fővárosi Varieté:** Májusfa (8). — **Rádió:** Vihar a Carmen körül (Petőfi 22.00). — **Fővárosi Nagycirkusz:** Szeptemberi vidám műsor (4, 8).

MOZIK MŰSORA

SZERENCSÉS HAJÓZÁST: SZIKRA ½5, ¾7, 9. **URÁNIA** 4, ¼7, ½9. **Dózsa** 4, 6, 8. **Felszabadulás** ½5, ¼7, ½9. **Táncsics** (Csepel) ½6, ¾8. **Korzó** (Ujpest) 4, 6, 8. **Royal** (Kispest) 6, 8.
RESZKET A FÖLD: VÖRÖS CSILLAG (prolongálva) 5, 7, ¼10. **Tátra** (Pesterzsébet) ½6, ½8.
MUZSIKÁL AZ IFJUSÁG: Uttörő 4, 6.
ÖTSZÁZASOK: Duna 5, 7, 9. **Forum** ½5, ¾7, 9. **Corvin** 4, ¼7, ½9. **Munkás** ¾6, 8. **Brigád** (Pestlőrinc) ½6, ½8.
AZ UZSORÁS: Május 1. ½5, ¼7, ½9. **Bethlen** 4, ¼7, ½9. **Szabadság** (Ujpest) 6, ½9.
KINA HARCOL: Fáklya d. u. ½5-től este 11-ig folytatólag.
SZTALIN, AKIT A LEGJOBBAN SZERETÜNK, kisérőműsor a következő mozikban: **Duna, Forum, Corvin, Brigád** (Pestlőrinc), **Munkás, Táncsics, Fény** (Ujpest).
BÉKE IFJU HARCOSAI, kisérőműsor a következő mozikban: **SZIKRA, URÁNIA.**
RAJTTÓL A CÉLIG, kisérőműsor a **Pátria** mozlban.
VITAMIN A. B. C., kisérőműsor a **Szabadság** és **Fény** (Ujpest) mozikban.
Szabadság útján: Ugocsa 4, 6, 8.
Jégmezők lovagja: Studio 4, ¼7, ½9.
El a kezekkel Koreától: Pátria 4, ¼7, ½9.
Katka: Kamara 4, ¼7, ½9.
Diadalmas Péter: Ady ½4, 6, ½9.
Szerencse fel: Savoy 4, ¼7, ½9.
Vihar előtt: Tinódi ½5, ½7, ½9.
Elsősztályosok: Eldorádó 4, 6, 8.
Halló Moszkva: Bástya 11, ½2, 4, ½7, 9. **Zuglói** ½5, ½7, ½9.
Végzetes éjszaka: Elit ½5, ½7, ½9.
Orel-gőzös pusztulása: Szabadság ½5, ½7, ½9.
Szerelmem: Kossuth 4, ¼7, ½9.
Sivatagi tizenhármak: Óbuda ½5, ½7, ½9.
Volt egyszer egy kislány: Admiral ¾5, ¾7 ¾9.
Szibériai rapszódia: Rákóczi kertmozi (Csepel) ¾6, 8.
Boldog aratás: Vesta 10, 12, 2, 4, 6, 8.
Győzelmes visszatérés: Astória ¼6, ½8.
Tűz: Phönix 11, 1, 3, 5, 7, 9.
Csendháborító: Olympia ½5, ½7, ½9.
Centercsatár: Marx 4, 6, 8. **Roxy** ½11, ½1, ½3, ½5, ½7, ½9.
Figaro házassága: József Attila 4, ¼7, ½9.
Harmadik csapás: Glória ½5, ½7, ½9.
Egy élet muzsikája: Krisztina 4, 6, 8.
Micsurin: Hunnia 4, 6, 8.
Dr. Pirogov: Éva ½5, ½7, ½9.
Abáj dalai: Otthon 4, 6, 8.
Valahol a Volga mentén: Előre 6, 8.
Arika: Árpád ½6, ½8.
Operától a jazzig: Ipoly ½5, ½7, ½9.
Első boxkesztyű: Béke ½5, ½7, ½9.
Aranyszarv: Hazám 4, 6, 8.
Jóreménység: Pluto ½5, ½7, ½9.
Élet vándorai: Tátra ½5, ½7, ½9.
Holnap felé: Partizán 4, 6, 8.
Híradó mozi: 1. Magyar híradó. 2. Szovjet híradó. 3. Traktorbrigád. 4. Szovjet Uttörő híradó. 5. Dalol a préri. Előadások: reggel 9-től este 11-ig folytatólag.
Fénymozi (Ujpest): 1. Magyar híradó. 2. Szovjet híradó. 3. Sztálin, akit a legjobban szeretünk. 4. Vitamin A. B. C. 5. Hortobágy. 6. Masenka születésnapja. Előadások: 5, ½7, 8.

A RÁDIÓ MŰSORÁBÓL

CSÜTÖRTÖK:

KOSSUTH-RADIO:

5.00: Indulók. — **5.20:** Lapszemle. — **5.30:** Falurádió. — **6.00:** Vidám zene. — **6.45:** Hírek. — **7.00:** Baráti népek dalaiból. — **8.00:** Lapszemle. — **8.10:** Színes muzsika. — **12.00:** Hírek. — **12.15:** A váci Vox Humana énekkara. — **13.30:** Hangos Ujság. — **14.00:** Hírek. — **14.10:** Gyermekrádió. — **14.45:** Szomszédaink — barátaink. — **15.30:** Női szemmel. — **15.55:** Román és lengyel muzsika. — **16.10: Szovjet napok — szovjet emberek.** — **16.20:** Iskolások rádiója. — **17.00:** Hírek. — **17.10:** Népdalfeldolgozások. — **17.35: A tanácsok kapcsolata a dolgozó tömegekkel.** Előadás. — **17.50:** Termelési híradó. — **18.05:** Ifjúsági rádió. — **20.00:** Hírek. — **20.20:** Tiz perc sport. — **21.00:** Népnevelők műsora. — **21.30:** Howard Fast elbeszélése: A gyermek és a hajó. — **22.00:** Hírek. Sporthírek. — **24.00:** Hírek.

PETOFI-RADIÓ:

5.30: MHK-negyedóra. — **5.45:** Magyar nóták. — **6.05:** Termelési lapszemle. — **6.30:** Verbunkosok. — **6.45:** Jó reggelt gyerekek! — **7.15:** Szórakoztató zene. — **9.00:** Tarka muzsika. — **10.10:** Hírek. — **15.00:** Iskolások rádiója. — **16.50:** El a kezekkel Koreától! Diadalmas zászló. — **17.20: Az amerikai tőke leigázza Jugoszláviát.** Előadás. — **17.35:** Szórakoztató zene a moszkvai rádió műsorából. — **19.00: Egyéni tanulók konzultációja. A marxizmus-leninizmus tanítása a háború és béke kérdéséről. Népfrontpolitika Magyarországon.** — **19.45:** Erkel Ferenc: Bánk bán. Operaközvetítés.

SZABAD NÉP
a Magyar Dolgozók Pártja központi lapja
Szerkeszti a szerkesztőbizottság
Kiadja a SZABADSÁG lapkiadóvállalat
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest VIII., Blaha Lujza-tér 3. Tel.: 343—104, 343—105, 343—107, 343—108. Egyéni előfizetés 143—012 143—017. Üzemi előfizetés: 136—121, 137—816, 138—621. Előfizetési díj: havi 11 Ft. Csekkszámla a Magyar Nemzeti Banknál: 5971.
SZIKRA Lapnyomda

APRŐHIRDETÉSEK

APRÓHIRDETÉS ÁRA: Hétköznap szavanként 2 forint
Vasárnap szavanként 3 forint
Az első szó két szónak számít

HIRDETÉSEKET FELVESZ: Népszava kiadóhivatal
Budapest, VII., Rákóczi út 54 és
a Magyar Hirdető Vállalat irodái

Az apróhirdetés ára feladható postautalványon, vagy a postán kapható blanco csekken. Csekkszámla számunk: 75 915 001—8.

ÁLLÁS

Vasesztergályosokat — széria munkára felveszünk. Jelentkezés: Vörös Csillag Traktorgyár XIX. Hofherr A u. 3—15. Munkaerőgazdálkodás.

A MÁVAG Mozdony- és Gépgyár

ALKALMAZ

gyakorlattal rendelkező:

lemezlakatos, vasszerkezeti lakatos általános lakatos, csőlakatos (csőszerelő), csúcseszterályos, revolveresztergályos, vésős, marós, gyalus, fúrós, villanyhegesztő, mintaasztalos, kőműves

szakmunkásokat.

Jelentkezés: Budapest, VIII., Kőbányai út 21. II. sz. kapu. Személyzeti oszt. Vidékről bejáró dolgozók díjtalan MÁV utazásban részesülnek

Azonnal felveszünk műszaki vezetőnek, feltétlen megbízható, több üzem irányítására alkalmas sütőipari szakmunkást, aki lehetőleg érettségivel és megfelelő erkölcsi bizonyítvánnyal rendelkezik. — Jelentkezni lehet: Baja, Szamuely Tibor utca 13. Bajai Sütőipari V.

KÖMŰVEST, építőipari **segédmunkásokat felveszünk.** Jelentkezés: Baross u. 83—85, építkezés

Felvételre keresünk kizárólag budapesti munkára budapesti vagy környékbeli lakost, kőműveseket, szobafestőmázolókat, férfi és női segédmunkásokat. Jelentkezés: IX. ker., Tatarozó Vállalat IX., Üllői út 127 szám. Munkaügyi osztály.

Faipari Vállalat

üzemi ellenőrt keres

számviteli — esetleg szakmai — gyakorlattal rendelkezők jelentkezését kérjük. »Ellenőr« jeligére a kiadóba

Segédmunkásokat felveszünk üzemi és rakodó munkára. Kereseti lehetőség 1200—1500 Ft között. Egyszeri étkeztetést és munkásszállást biztosítunk Budapesti Kénsavgyár munkaügyi osztálya. Bp. IX., Kén u. 5 szám.

É. M. SZERELŐIPARI VÁLLALAT Budapest, VIII., Kisfaludy utca 9

KERES

azonnali belépésre

olyan begyakorlott önálló

lakatosokat és segédmunkásokat,

akik öntöttvas kazánok szereléséhez értenek. Valamint

FELVESZ

gyakorlott **villanyhegesztőket, központi fűtés szerelőket,** segédmunkásokat pesti és vidéki munkára. Külszolgálati költség fizetve

É. M. 45. sz. Állami Építő Vállalat felvesz kőműves szakmunkásokat és férfi segédmunkásokat, nagy-budapesti munkára. Vidékieknek munkásszállást, üzemi étkezést (ebéd), napi hat forint különélési pótlékot, havi egyszeri hazautazási költségtérítést biztosítunk. Jelentkezés VI., Szív utca 60. sz., fszt. 9, naponta fél 8—4 óráig.

Ipari tanulókat, kovács és bognár szakmába felveszünk. — Kocsigyártó Szövetkezet, XIII., Frangepán utca 41.

Érettségizett, katonaviselt fiatalember, bármilyen munkát vállal. »Megbízható 728« jeligére, Felszabadulás téri hirdetőbe.

Kőműves, ács, állványozó, szobafestő és mázoló, kőfaragó műköves szakmunkásokat és építőipari **segédmunkásokat** azonnalra felveszünk. XIII., Tatarozó Vállalat, V., Zrínyi utca 16.

Sürgősen felvételre keresünk márós, lemezlakatos, fényező elektro és általános műszerész szakmunkásokat. — Medicor Röntgenművek, X., Gyömrői út 128. Telefon: 348—055.

Első Magyar Gazdasági Gépgyár (EMAG) Budapest, XI., Hunyadi János u. 2. fő kereseti lehetőséggel felvesz szerelőlakatosokat, lemezlakatosokat, villanyhegesztőket és betanított gépmunkásokat (férfiakat). Jelentkezni lehet az üzem munkaerőgazdálkodásán, naponta 7—12 óra között.

2. sz. Épületelemgyár (Bp., III., Szentendrei út 147) felvesz férfi **segédmunkásokat,** 20 éves kortól. Szállás biztosítva

Vegytisztítói vasalónő, megbízható, tiszta, erkölcsös, nagytakarítást, nagymosást, nagyvasalást, minden hétén egy egész napra, vagy két egész napra házakhoz ajánlkozik. Budára is. Renner Borbála. VI., Bajcsy-Zsilinszky út 39. fszt. 27.

Képzett elektro- és rádiószerész elhelyezkedne. »Sürgős« jeligére. Felszabadulás téri hirdetőbe.

Bejárónőt heti háromszorra keresek. Mártirok útja 59. III. 1.

Esztergályos tanulót felveszek. Tóth, II., Gyorskocsi u. 44. Telefon: 154—822.

LAKÁS

Nagybátony bányavidéken I. emeleti 2 szobás, összkomfortos lakásomat elcserélném, Pesten vagy Budán 1 szobásért is. Érdeklődni du. 5-től, VII. ker., Dembinszky u. 16. fszt. 4.

Wekerlei kettőszobás, félkomfortos, 39 Ft bérű kertes lakásomat elcserélném Zuglóban vagy Gyöngyösi út környékén hasonlóra vagy egy szoba komfortosra. Róna, VIII., Kőfaragó u. 2, 9—17 óráig.

Minisztériumi — kéthónapos felrendelés miatt — albérletet keres egyedülálló »Dolgozó nő — 1491« jeligére, Felszabadulás téri hirdetőbe.

Elcserélném kispesti szoba, konyha, kisverandás kertes lakásom kettőszobásra lehetőleg Újpesten. Telefon: 292—900. 147. mellék. Kosztolnikné.

Városmajor utca elején egy szoba félkomfortos házfelügyelői lakásomat elcserélném nagyobb főbérletire megegyezéssel. Telefon: 358—445.

Elcserélem budai liftes, központi fűtéses, 1ól 16-vedelmező házfelügyelőségem nagyméretű komfortos főbérletiért. 360—556.

Két szépfekvésű, összkomfortos társbérletet adunk egy önálló lakásért. »Budai és zuglói 686« jeligére, Felszabadulás téri hirdetőbe.

Összeköltözők! Pasaréti nagyméretű háromszobásért kérünk egyszobás és kétszobás főbérletet Budán. 165—190.

Egyedülálló fiatal villamosmérnök bútorozott szobát keres. Telefon: 297—070/205. 8—16 óráig.

Elcserélném két szoba összkomfortos modern budai lakásomat háromnégyszobás hasonló budaira. 352—953.

Nagyobb lakásleválasztási lehetőséget keresek. Társbérlőnek, vagy albérlőnek szoba-konyhás cserelakást adok. Telefon: 222—497, vagy levélben »Ép. mérnök« jeligére, a Népszava kiadóba

Elcserélném — szoba-konyhás, gázos, házfelügyelőségem. Hasonló főbérletire. V., Váci utca 59.

Szabadrendelkezésű lakást keresek szoba konyhától, Budapesten vagy közvetlen környékén közlekedésnél. Telefon: 356—325.

Leválasztásra egyszobás, hallos lakrészt, központi fűtéssel adok. Molnár, Anker köz kettő.

Jövedelmező házfelügyelőségem elcserélném, 1 szobás lakásra. V., Néphadsereg u. 15.

Keresünk kettőszobás összkomfortos főbérleti lakást. Adunk két főbérleti garzont. Telefon 7—8-ig. 181—716.

Elcserélném 2 szobakonyhás, különálló társbérleti lakásomat, 3 szoba összkomfortra. — Gáz, villany, pince külön van. VIII., Krúdy u. 4. II. lépcső II. em. 12/a. Érdeklődni lehet egész nap. Lehet külső kerületben is.

Vennék egy szoba-konyhás szabadrendelkezésű lakást magas térítéssel, lehetőleg Újpesten. Telefon: 268—364.

Elcserélném pesti 2 szobás uteai komfortos lakásom budai egyszobás komfortosra. Telefon: 334—938.

Elcserélném vagy eladnám modern 3 szoba összkomfortos budai dunaparti, elsőemeleti öröklakásomat egy szoba hallos, kisszobásra, II. emeletig Budán. Érdeklődni este 6—9-ig. 150—164 telefonon.

Szétköltözők! Adunk világos szoba, konyhát, ipari árammal, plusz egy főbérleti szobát Budán, egy szoba komfortért, esetleg félkomfortért, vagy kétszobásért belterületen. Érdeklődni szombat, vasárnap egész nap, hétköznap 5 óra után. VII., Szövetség u. 18. fszt. 6.

Szoba-konyhás, kamrás, gázos lakást kölcsönös ráfizetéssel cserélek, hasonló utcai elsőemeletivel. Székely Bertalan u. 20. fszt 7 Négytől — fiatig.

Albérleti üres vagy bútorozott szobát keres egyedülálló fiatalember augusztus 1-re, XIV. kerületben. Értesítést »Csendes otthon 29271« jeligére a kiadóba kérek.

Jövedelmező 2 szobás, félkomfortos házfelügyelőséget szép lakásra, ráfizetek. VII., Szövetség 11.

Elcserélném világos, napos, egy szoba, konyha, fürdőszoba, véc, kamrás lakásom kettőszobás összkomfortosra. VIII., Bacsó Béla 25. II. 18.

Elcserélném Calvin tér környékén levő telefonos, kétszobás komfortos lakásomat komfortos egyszobásra, környéken. 187—116 hat után.

Elcserélném 2 szoba félkomfortos lakásomat Kispest vagy Pestlőrinc területén 3 szobás kertesre. IX., Szamuely u. 50. III. 9. Székely.

Jövedelmes 2 szobás, komfortos házfelügyelőségem elcserélném hasonló lakásért. V., Apáczai Cseie János u. 5.

Magányos dolgozó nő egy kis bútorozott szobát keres, se nem főz, se nem mos. Cím: II., ker., Frankel Leó út 17—19. Vida Erzsébet.

Elcserélném egy szoba komfortos, központi fűtéses, háztartási árammal, kérek egy szoba hallos, személyzetis központi fűtéses, termál vízzel, Lipótvárosban, ráfizetéssel. Megtekinthető este 7—8-ig: Visegrádi u 28/a. fszt. 1

BÚTOR

Rekamiék, kárpitozott bútorok készítése, javítása, részletre is. VII., Damjanich u. 33. Keletitől 5 percre. 78, 70 trolibusz.

REKAMIÉK,
fotelok, székek
több havi fizetési könnyítéssel
KÁRPITOSNÁL
Bajcsy-Zsilinszky út 25. (udvarban)

Igényesnek mahagóni háló eladó. Ügynökök kizárva. VII., Rákóczi út 38. II. emelet 8.

Modern konyhabútor igényesnek eladó. Márkus, Lenin körút 70. I. em. 3—7 óráig.

Fehér ágy, éjjeliszekrény, asztal, komód, világos kombinált berendezés olcsón eladó. Telefon: 130—795.

REKAMIÉK
székek, fotelok, garnitúrák, legyezősek is, készítése, javítása **Roszman** kárpitosnál. VIII., József utca 11

Kombinált szekrény, finom szép hálószobabútor, csillár eladó. — VII., Elemér utca 23. III. 18.

Rekamié, kétfekhelyes, fotelokkal, székekkel, eladó, Klauzál utca 18. Házfelügyelőnél.

Kombinált szekrény, háromméteres, dió, eladó, igényesnek. Újpest, Kölcsey utca 16/a. asztalos. Víztoronynál.

Hálószoba, kombinált szekrény fizetési kedvezménnyel asztalosnál. Hársfa utca 10/b. Telefon: 221—334.

Komplett jávorbetétes cseresznyefa hálő, rekamié, íróasztal, fotelok eladók. Pécel, Bajcsy út 38. Harsányi. 62-es autóbusz, vagy vonat Keletiből.

Ebédlőbútor eladó. — Schreiber, Pesthidegkút, Ady Endre 101.

Jókarban levő piros huzattal 1 db kétszemélyes rekamié, 2 db fotel, 4 db szék sürgősen eladó. XII., Előfás út 48. Szabadsághegy.

Intarzlás — fehér szekrény, sublót, diner, konyhabútor eladó. Javítást, átalakítást vállalok. Asztalosműhely, VII., Klauzál tér 3.

Vennék fehér előszobaszekrényt (akasztóst), privától. Telefon: 122—289. 12—5 között. Nagy Kálmánné.

Rekamié, fotelágy, kihúzós asztal eladó. Vajda-Hunyad utca 39. fszt. 6.

Kombinált szekrény, kaukázusi dió eladó. — Telefon: 156—469.

Új kaukázusi dióháló igényesnek eladó. XIII., Csángó utca 14. fszt. 17. Megtekinthető egész nap.

Ovális asztal hat kárpitozott székkel eladó. VIII., József utca 49.

Dupla rekamié, két fotel, két szék, kihúzható asztal, üveglappal cseresznyefából eladó. Telefon: 311—459.

RÁDIÓ, HANGSZER

Bécsi zongora eladó. Telefon: 366—088.

RÁDIÓJÁT
Televíziólát, takásan javítja DOSA rádió-service. T.: 181—166

Supraphon lemezjátszó eladó. VI., Rippl-Rónai 38. Bálint.

NDK hangszerek
érkeztek
a
FŐVÁROSI
HANGSZERBOLTOKBA!
TANGÓHARMONIKA
SAXOPHON
KLARINÉT
DOB
ZONGORA
nagy választékban

Márkás zongorák, pianínók megbízásból eladók. Budai Márton zongorakészítőnél. — VIII., Luther u. 1/c. Telefon: 143—526 (Rákóczi útnál).

MOTOR, JÁRMŰ

Pénzestársat keresek, félig kész »Törpeautó építéséhez 1356« jeligére, a Felszabadulás téri hirdetőbe.

Kitűnő állapotban levő 14. Vauxhall, pótalkatrészekkel, igényesnek eladó. Telefon: 380—480. hétköznap 12—2-ig.

Új Moszkva 250 köbcentis csőnákfarmotor, 4 személyes testtel eladó. Érdeklődni egész nap. Telefon: 335—139.

IZS, 350-es, prima, eladó. Tanács körút 7. 17—19 óra között.

Négyszemélyes kocsi — prima állapotban eladó. Mindennap csak 4-től 7-ig. II., Nyúl utca 13/a. II. 2.

Négyszemélyes, négyajtós, 1220 köbcentis személyautó, igényesnek eladó. Oldalkocsis Pannónia motorkerékpárt beveszek. Réfi. XIV., Zichy Géza tér 17. óra után: 227—165.

Generálozott
WIPPON
tehergépkocsit
utánfutóval, új gumikkal
ELCSERÉLNE
állami vállalat 0,5—0,75 tonnás tehergépkocsiért vagy furgonért. Érdeklődés telefonon: 200—722, 8—16 óra között

125 köbcentis új K—55 motorkerékpár sürgősen eladó. Telefon: 123—362.

Generáljavított Adler Junior, kifogástalan állapotban, 33 000 Ft-ért eladó. Megtekinthető: Bp., X., Mázsa tér 5—6. 7 órától 18 óráig. Telefon: 137—290. Temesi.

Tőkesúlyos vitorláshajó Balatonon eladó. Nagy, Bp., Belgrád rakpart 26.

Opel Rekord 1957 tip., újszerű állapotban eladó. »Rekord 2098« jeligére. Felszabadulás téri hirdetőbe.

1100-as FIAT speciál versenyautó plusz Simka alváz és karosszéria eladó. Árpád fejedelem út 48. Telefon: 352—257

250-es Triumph jó állapotban, új gumival, új oldalkocsival különkülön is, olcsón eladó. XIII., Lehel u. 6. II. 11.

500-as Gnome Rone oldalkocsis motorkerékpár prima állapotban eladó. Budapest, VIII., József körút 22—24. Csatári. Telefon: 343—855.

Prima országúti versenykerékpár igényesnek eladó. X., Noszlopi u. 34. Konkoly.

Eladó Dongó motor, — Mátra kerékpárral, új állapotban. VIII., Koltói Anna utca 5—7. garázs.

200-as DKW olcsón eladó. XI., Ecseri út 19.

125 köbcentis motorom elcserélem harmonikára vagy televízióra. — XX., Török 35. Nagy.

125 köbcentis DKW sürgősen eladó. XXI., Vasas u. 50.

NDK gumicsónak, vadonatúj, sürgősen eladó. XIX., Bartók Béla utca 13. Kossuth térnél.

Kétpárevezős kielbot eladó. Telefon: 339—487.

125-ös piros export Danuvia, mint az új. — 125-ös teleszkópos Csepel jó állapotban eladók. — Megtekinthető: mindennap de. 11—19 óráig. Majakovszkij u. 17. fszt.

Eladó jó állapotban levő Opel Kadett. VIII., Tűzoltó 47. Richter.

Háromszemélyes túrakajak igényesnek eladó. 3200-ért. Megtekinthető egész nap. Debreceni György, Felsőgöd, Kolozsvári u. 18. Érdeklődni 9—4-ig. 384—586.

GÉP, MŰSZER

Tízfejes cérnázó, hatfejes keresztorsózó, olcsón eladó. Motorkerékpárért cserélhető. Pesterzsébet, Ságvári utca 11.

ANYAGBESZERZŐK, FIGYELEM!
Hossz- és revolverautomatára
forgácsolási munkát
4—30 mm áteresztésig
VÁLLALUNK
Világítástechnikai Vállalat, Budapest, XIV., Francia út 11 Telefon: 497—569

Vibromat szemszedőgép, új, eladó. V., Tanács körút 22. Szemfelszedőüzlet, kapu alatt.

Centrifúga, új, vörösréz kosárral eladó. Kovács lakatos, VII., Dob 2 szám.

Bőrdíszműves varrógép és Pfaff szárnégyes, motoros eladó. Rökk Szilárd utca 17 második udvar, fszt. 1.

Cipőfűzőzsinórgép, négyfejes, bélvezetőszerkezettel és egy filmvégelőgép, eladó. Mátyásföld, Hunyadi utca 25.

6/35-ös és 12/25-ös keszty űkötőgép, valamint 8—10 hengerrel körkötőgép eladó. XIV. ker., Korong u. 24. Somogyiné.

16 kalapácsos daráló, 13,6 LE. villanymotorral, új állapotban eladó. Bucem, VIII., Asztalos Sándor u. 12.

500 db fém fürdőfogas állványokkal sürgősen eladó. Bucem, VIII., Asztalos Sándor u. 12.

Kerékpár Dongóval. — varrógép, háztartási jégszekrény, gyermekágy, eladó. Telefon: 161—345.

Elektromos hűtőszekrény, üzemképes állapotban, 120 literes, 5000 forintért. Cím: Rudnai IX., Lenhossék u. 4.

Figyelem! Mindennemű szerszám, valamint kokillák készítését vállalom. Guti, XX., Pesterzsébet, Tinódi u. 42.

Singer szabógép, jó állapotban előre-hátra varró, eladó. VIII., Nagyfuvaros utca 14. fszt. 8.

RUHÁZAT

Valódi bőrkabát, új, középtermetre, eladó. — XI., Petzvál utca (volt Albert) 73. Kiss.

Eladó trópikál öltöny, sportzakó és női kiskosztüm: 420—953.

ÜDÜLÉS

Leányfalun, Duna és közlekedés mellett szoba kiadó. Telefon: 139—334.

Balatonalmádiban különbejáratú bútorozott szoba megbízható házaspárnak idényre — azonnal kiadó. »Szép kilátás« jeligére a kiadóba.

Kiadó 3 hónapra nyaralás céljára Szabadsághegyen főbérleti luxusgarzon. Telefon: 205—440. Máral.

FELHÍVÁS

Feleségemtől külön élek, sem anyagi, sem erkölcsi felelősséget nem vállalok. — Bereczky György, Bp., XV. Beller Imre u. 89.

ADÁS-VÉTEL

Televízió mosógép, ágy matraccal, bambusznádasztal, rádió, tűzhely, vasaló, rezsó és falióra eladó. Telefon reggel 7-től 19 óráig: 405—352. XIII., Dózsa György út 124. Rajnai.

DUNYHÁT, PÁRNÁT használtat vennék
Tel.: 222—646

Angol, vajszínű, nagyméretű gyapjútakaró eladó. Telefon: 259—055. Este 18 óráig.

Alumínium roletta-rúd
szabályozható,
könnyen kezelhető, rendkívül tartós
Kapható az összes
VASSZAKÜZLETEKBEN ÉS FÖLDMŰVESSZÖVETKEZETI BOLTOKBAN

Kifogástalan állapotban levő keleti faliszőnyeg és 12 személyes használatlan lendamaszt ábrosz, szalvétákkal privától eladó. Telefon: 423—992, 42-es mellékállomás. 8-tól fél 5-ig.

Hibátlan, 320/150 keleti Perbent szőnyeg magánfélnek eladó. Háromszázötvenhat—hétszáznegyvenhat.

Kisipari krómozott gyerek sportkocsi jó állapotban, igényesnek eladó. Horváth, I., Lovas út 18. I. 2.

Háztartásom feloszlatom. Kombinált szoba, ülőgarnitúrák, kisebb szekrény, keleti és magyar perzsaszőnyegek, függöny, fehérnemű, evőeszköz eladó, minden délután és vasárnap egész nap. — XI., Ulászló utca 57. magasföldszint.

Butángáz tartozékai átadók. Kassay. — II., Apostol u. 13.

Kerékpár Dongóval. — varrógép, háztartási jégszekrény, gyermekágy, eladó. Telefon: 161—345.

500 db fém fürdőfogas állványokkal sürgősen eladó. Bucem, VIII., Asztalos Sándor u. 12.

Elektromos hűtőszekrény, üzemképes állapotban, 120 literes, 5000 forintért. Cím: Rudnai IX., Lenhossék u. 4.

Morzsoltkukorica, 25 q. eladó. IX., Ráday utca 10. Házfelügyelő.

Víkendház gömbfából eladó. XIV., Varsó u. 8.

Víkendház gömbfából eladó, IX., Gubacsi út 9. Lovodics.

Ikerablak, 180x165, — négyszárnyú ablak, 105x120, kétszárnyú, 45x130, ajtó tokkal. Loósz, Práter u. 67.

Siemens rádió mikró lemezjátszóval, ugyanott szemfelszedőgép 110 voltra eladó. Érdeklődés: 155—930.

VEGYES

Fodrászüzlet, modern, jól bevezetett, buszmegálló közelében, betegség miatt sürgősen eladó. Felvilágosítást csak zárt levélre, Kocsár, Szabadság út 17, fodrász.

1000 Ft-tal jutalmazzuk
azt, aki 1500 kg őrölt **polyamid feldolgozására vagy értékesítésére** használható, érdemi
javaslatot tesz
Érdeklődés:
Budapest, V., Mérleg utca 6 SZÖVETKEZET

Lottónyertesek, figyelem! Tárgyjutalom sorsolás villanytűzhely nyerőjétől megvásárolnám nyereményét. — Azonnal előre kifizetem. Ladányiné. Telefon: 293—223.

Vaslemezből hasított
PATKÓVASAT
és
RÁFVASAT
minden méretben leszabunk és jutányos áron szállítunk
HASZONVAS ELŐKÉSZÍTŐ VÁLLALAT
Budapest, XX., Dezső u. 5.
Telefon:
344—359 344—396
Árusítás fogyasztók részére közvetlenül a fővárosi és vidéki MEH telepeken

Zsákjavítás, jutakeszty ük, jutakötény, abrakos tarisznya, felmosórongy, Hesszián, készítését vállaljuk. Kérjen árajánlatot, XX. ker., F. M. Sz. Budapest, XX., Hősök tere 1.

Kisebb tárgyak csiszolását, nikkelezését, zománcozását
VÁLLALJA
szériában is
GYÁLI VEGYESIPARI KTSZ
Telefon: Gyál 2

Víkendház építését rövid határidőre is vállalok, VIII., Illés u. 9. fszt. 3. Haigató.

Olaszka, kardigánkötés, eladás, átszabás, nylonharisnyakötés, táskakészítés, zippzárjavítás, Lenin körút 50-es.

Szétszedhető víkendház és deszkabódé eladó. — II., Frankel Leó u. 76.

Fényképészműterem a Belvárosban átadó, elcserélhető. Telefon: 341—758, este.

INGATLAN

Telek Mártonhegyen, — 300 négyszögöl, házépítésre alkalmas, jutányosan eladó, Reggel kilenc óráig és este 6 órától. Telefon: 356—967.

Öröklakást 3 szobás összkomfortos, saját kerttel, Böszörményi útnál sürgősen eladó. Esetleg egy szoba hallos összkomfortossal — megegyezéssel cserélhető. 158—304. 9 óráig.

I., Lovas út 10. 1—3—5 szoba, hallos, öröklakás építéséhez társakat keresek. Érdeklődni: XIV., Tábornok u. 15. Pete.

Balatonkenesén beköltözhető nyaraló eladó. Érdeklődni pénteken és szombaton Hangyal Tivadarnál, Szabadságtelepen.

Budán, XII. kerületben családi ikerház építésére alkalmas telket, gyümölcsöst vennék szép kilátással, jó közlekedési lehetőséggel. Telefon: 353—012, vagy levélben a kiadóhivatalba »Ikerház« jeligére.

Eladó víkendház Gárdony, tóparton, telekkel. Legmodernebb kivitel. 206—171. 9-től 6-ig.

Soroksáron családi ház eladó, szőlőskertes, beköltözhető. 120 ezerért. Sztálin útja 154.

Kétlakásos, társasház építésére is alkalmas 166-os telek eladó. 68-as végállomásnál. — Gál, XIX., Kulcs utca 12.

Beköltözhető egyszobás öröklakást vennék, első emeletig. »Készpénz — 75052« jeligére, Felszabadulás téri hirdetőbe.

Velencei üdülőtelepen, állomáshoz és strandhoz közel fekvő 5. telek eladó. Felvilágosítás du. 4—6. Telefon: 223—804.

200 négyszögöl gyümölcsös, közműves, víkendházas, közel a közlekedéshez. — Mátyásföld, László u. 27/a helyszínen.

Eladó szőlőgyümölcsös, épres, egy része Budakalász, Szent István telep, HÉV állomásnál, egész nap a helyszínen, Németh.

Pesthidegkúton, főútvonalon kislakásos, kertes, esetleg beköltözhető ház eladó. Telefon: 125—670. 7—16 óráig.

Bérelnék budai kertet, gyümölcsöst, víkendházzal. V., Nádor utca 24., házfelügyelő.

Gyálligeten, beépíthető területen, 320-as és 200-as házhely, négyszögölenként huszonöt forintért, Diósdon 1200 négyszögöles, Ilkamajorban kettőszázas telkek négyszögölenként tizenöt forintért eladók. 340—288. 16—18 óráig.

Beköltözhető egy szobakonyhás családi ház, 200 négyszögöl termő gyümölcsösben sürgősen eladó. 55 000. Pesti hasonló cserelakás előny. XXII., Damjanich 96. 3-as autóbusz és helyiérdekűvel Diósároki megállótól öt perc.

Lőrincen 250-es gyümölcsös kis házzal eladó. Érdeklődni: XVIII. Móricz Zsigmond 26.

Eladó igényesnek beköltözhető kertes családi ház, kettőszobás összkomfortos, közlekedéseknél. Kispest, Kossuth L. u. 3/a.

Beköltözhető családi ház eladó Újpesten, a Széchenyi utcában. FIK, Újpest, Bajcsy-Zs. 8. Telefon: 493—105.

Budapest, XVI. kerület, János utca 20, háromszobás komfortos, üvegverandás családi ház, 300-as gyümölcsösben, beköltözhetőséggel eladó. Környékbeli szoba, konyhás házat vennék, vagy cserelakást beszámítok. Tulajdonos: VIII., Rákóczi u. 45, kapu alatti műhely.

Eladó 270 öles telek, villamosmegállónál, villasorban, XVI. kerületben, VIII., Mező Imre út 3. fodrásznál.

Csillaghegyen, HÉV mellett, 180 öles gyümölcsös, lakott víkendházzal, bekerítve eladó. Pekényi, III., Tímár u. 30. 3—6-ig.

Vennék beköltözhető egyszobás házrészt, lehetőleg komfortosat. — »Nyugalom 2049« jeligére, Felszabadulás téri hirdetőbe.

Zugló legszebb helyén, Pétervárad utcában társasház építésére telek, tervekkel eladó. XIV., Nagy Lajos 140. II. 3.

Háromlakásos ház eladó, 1x2, 2x1 szobás lakással, XV. ker., Bethlen Gábor u. 91. ajtó 3.

Balatoni villa, három szoba összkomfort, eladó. Azonnal beköltözhető. Balatongyörök, Arany János u. 13.

Ötvenezret + részletet, életjáradékot fizetek cserelakással beköltözhető 2—3 szobás öröklakásért, házért. 221—302, este.

HÁZASSÁG

Egyetemet végzett, magas, nőtlen, könyvelő, intelligens, jól szituált élettársat keres. »Huszonöttől harmincötig« jeligére, kiadóba.

59 éves, értelmiségi dolgozó nő, élettársat keres. »Lakással rendelkező 74852« jeligére Felszabadulás téri hirdetőbe.

56 éves, 170 magas, nyugdíjas, házam van. Nyugdíjas hölgy ismeretségét keresem, házasság céljából. Fényképes választ a kiadóba. »Boldogság 29168« jeligére.

59 éves, független nyugdíjas rk. özvegyember főbérlettel, saját nyugdíjjal rendelkező rendes élettársat keres. »Megértés 29259« jeligére, a Népszava kiadóba.

26/166 fiatalember megismerkedne jobb családból származó munkásleánnyal, házasság céljából. »Őszirózsa« jeligére, Felszabadulás téri Hirdetőbe.

Jó megjelenésű, szolid, szőke varrónő férjet keres, 53—60 becsületes dolgozó szakmunkást. »Erzsébet« jeligére, Felszabadulás téri Hirdetőbe.

Házasság céljából keresek ifzéves kislányomnak szerényigényű negyveneves dolgozó mamát ötvenes, deresedő vagyok, lakás van; választ kérem »Csendes otthon 36806« jeligére; Felszabadulás téri Hirdetőbe

36 éves, egyedül maradt, gyermekszerető nő keresi korrekt, intellektuális férfi ismeretségét házasság céljából »Édes mostoha« jeligére, a Kiadóba.

Finomlelkű, csinos, értelmiségi leány — anyagiakkal, intellektuel ismeretségét keresi, 38—40-ig, házasság céljából. Leveleket »San Salvatore 72013« jeligére, Felszabadulás tér 1.

Csinos, 23 éves értelmiségi leány, budapesti lakással, diplomás férjet keres, 25—31-ig. — Kalandorok kizárva. — Fényképes válaszokat »Fortuna 1371« jeligére, Felszabadulás téri hirdetőbe.

Diplomás, 35 éves, 4000-rel, keresi házasság céljából művelt, kimondottan szép, jóalakú leány, asszony ismeretségét, harmincig. — Gyermek nem akadály. »Rogerius 678« jeligére, Felszabadulás téri hirdetőbe.

160 magas, 38 éves, kissé csúnya, nőtlen, kórházi portás, havi 1100 fixszel., házasság céljából megismerkedne egy komoly, gyári munkásleánnyal, aki nem dohányzik, 29—32 évig, csak fényképes levélre válaszolok. — »Hollomiglan, holtáig« lan szeretem 72007« jeligére, Felszabadulás tér 1 szám.

Karcsú, szőke, csinosnak mondott, 35 éves — dolgozó özvegyasszony — ismeretség hiányában, ezúton keresi egy becsületes iparos ismeretségét, »Házasság céljából 2000« jeligére, Felszabadulás téri hirdetőbe.

Egy 18 éves, csinosnak mondott fekete, dolgozó leány, ezúton keresi egy hozzáillő fiatalember ismeretségét »Házasság céljából 2161« jeligére, Felszabadulás téri hirdetőbe.

Két középtermetű, 29 éves barna, 24 éves, szőke szakmunkás fiatalember megismerkedne lómodorú, vígkedélyű lányokkal, házasság céljából levelet »Kettecskén« jeligére, kiadóba kérünk.

31 éves, elvált, jómegjelenésű művezető, házasság céljából megismerkedne kimondottan csinos, jóalakú leánnyal vagy független asszonnyal. »Tavasz vége« jeligére a kiadóba.

2 izr. barátnő, 36—38, filigrán, jó állással, otthonnal rendelkeznek, teljesen egyedülállóak, megismerkednének, házasság céljából, 45-ig jobb iparos vagy műszaki értelmiségivel. — Válasz a kiadóba »Egy kis árva nem akadály« jeligére.

26 éves, 170 magas, özv., önálló kiskereskedő, társaság hiányában megismerkednék komoly, jómegjelenésű, lehetőleg izr. férfival, 40-ig, házasság céljából. Választ a kiadóba kérek. »Csak komoly« jeligére.

Barna, 30/165, értelmiségi nő, házasság céljából komoly, intelligens férfi fényképes levelére válaszol. — »Gyöngyhalász 29245« jeligére, a kiadóba.

Szőke 26/175, értelmiségi leány, házasság céljából diplomás vagy érettségizett férfi fényképes levelét várja. — »Ezüst sirály 29244« jeligére a kiadóba.

Jóállású, elvált mérnök, házasság céljából megismerkedne hozzáillő, jómegjelenésű, 24—30 éves, 165—170 magas, karcsú, gyermektelen nővel. »Diszkrét 74846« jeligére, Felszabadulás téri hirdetőbe.

1958 jún. 13.

NÉPSZAVA

Élénk északi szél

Várható időjárás: Tovább tart a hűvös idő. Sok helyen még eső. A felhőzet holnap a Dunántúlon már felszakadozik. Élénk, helyenként erős északi, északkeleti szél. Várható legmagasabb nappali hőmérséklet pénteken 13—16 fok között. Távolabbi kilátások: A hőmérséklet kissé emelkedik. — A Duna vízállása Budapestnél 302 cm.

MŰTÉT A GYÁRBAN. A Gheorghiu-Dej Hajógyárban jól kiépített egészségügyi hálózat működik. Az üzemorvosi rendelőkön kívül szakrendelés is áll a dolgozók rendelkezésére. Igénybevehetik a sebészeti, belgyógyászati, fogászati, szemészeti és terhes szakrendelést, a reumatikus betegek részére pedig rövidhullám-, histamin- és kvarckezelés van. A sebészet szakszerű műtővel rendelkezik, úgyhogy sürgős esetekben, kisebb sérüléseknél műtéteket is végezhetnek. Képünk: sebészeti kisműtét. A képen dr. Székely László főorvos és Pöntör József műtőasszisztens

(MTI Foto — Bartal Ferenc felvétele)

Chlorocid-szirup, Tetran-drazsé, Polivitamin „8", Hibernál

Új magyar gyógyszerek

A napokban tartott sebészkongresszus alkalmából *a Chinoin* és az *Egyesült Gyógyszer- és Tápszergyár gyógyszerkiállítást* rendezett. A kiállításon — a sebészek számára eredményesen alkalmazható — már forgalomban lévő és a közeljövőben forgalomba kerülő gyógyszereket mutatnak be.

Az antibiotikum készítmények közül jelentősek a mellékhatások nélkül alkalmazható *penicillinsók* és a *streptomicin-kombinációk* új formái.

A széles hatású antibiotikumok közül az általános fertőzés elleni szerek egyike a *Chlorocid drazsé és kenőcs* már fogalomban van. Rövidesen elkezdik — főleg a gyermekgyógyászat részére — gyártani az ízetlen *Chlorocid-szirupot*. Az általános fertőzés elleni szert, a *Tetrant*, már gyártják drazséalakban. Ennek az injekciós, tablettás, sebhintőporos és sulfoamidokkal kombinált formáját a jövő év közepéig hozzák forgalomba. Ez teljesértékű hasonlója a külföldi Terramicinnek.

A *vitaminok* területén eddig fennálló *hiányt pótolja* majd a drazséalakú *Polivitamin »8«*. Ebben az összes szükséges vitaminok megtalálhatók. Az új helyi érzéstelenítőt, a *Lidocaint* a sebészetben azoknál alkalmazhatják majd, akik érzékenyek a Novocainra. A már ismert idegnyugtató, a *Hibernál* — amely ugyancsak egyenlő értékű a hasonló külföldi készítménnyel — injekciós kúp- és oldatformában is kapható lesz.

A kiállításon bemutatják a Reanal finomvegyszergyár új készítményét, a cinkpólya legújabb formáját, az *Elastosan-pólyát*, melyet a lábszárfekély ellen alkalmazhatnak majd eredményesen. *(Tóth)*

JAGUÁR BÉBI született a müncheni Hellabrunn állatkertben. Egyelőre még mindig fáradt és mindig éhes. A lábacskái is meglehetősen csámpásan állnak még, de a bajor főváros fennállása 800 éves évfordulójának ünnepségeire — amelyeken a bébi is szerepet kap — majd csak kiegyenesednek

2 400 000 lakos számára tervezik a jövő Budapestjét

Perényi Imre főépítész előadása a városrendezési és fejlesztési tervekről

A Hazafias Népfront budapesti bizottsága csütörtökön ülést tartott, amelyen *Perényi Imre*, Budapest főépítésze tartott előadást *»Budapest jövőjének ismertetése a városrendezési tervek tükrében«* címmel. Elmondotta, hogy a kétmillió lakosú nagyváros mindennapi szükségleteinek kielégítése jelentős mértékben túlhaladja a jelenlegi igazgatási határokat. 175 000 dolgozó utazik ma naponta Budapest és környéke között. A mintegy 600 000 lakosú Pest környéki terület fejlődését is összhangba kell hozni Budapest fejlődésével.

Hangsúlyozta, hogy *a város jelenlegi szerkezete kedvezőnek mondható, enyhítendő azonban a belterület zsúfoltsága, míg a külső terület tömörebben beépíthető.* A pesti oldalon *növelni kell a zöldterületet*, Budapest főútvonalrendszerét *további sugaras és gyűrűs útvonalak* létesítésével kívánják kiegészíteni és részben bontás, részben árkádosítás útján *szélesítik az utakat.* Az átmenő forgalom csökkentése érdekében a Hungária körút nyomvonalában *kétszintű átmenő forgalmat lebonyolító útvonalat építenek.*

A távlati terv — a természetes szaporulatot figyelembe véve — 2 400 000 lakos elhelyezését tűzi ki célul. *Az új lakások jelentős részét a Fiastyúk utcában, a Kerepesi úton, az Üllői úton, Kelenföldön és a csepeli lakótelepen építik, továbbá elsősorban a főútvonalakon és a város foghíjas, vagy kevésbé kiépített részein, az Árpád-híd és a Margit-híd között a Duna mindkét oldalán, a hídfők környékén és Lágymányoson.* A város környékén létesítendő lakótelepekkel párhuzamosan fokozzák az iskolaépítést.

Végül a nagyobbszabású közintézmények elhelyezéséről, így a dunaparti szállodasor kialakításáról, a tabáni gyógyszálló elhelyezéséről és az irodaházak építéséről szólt Budapest főépítésze, majd bejelentette, hogy *a városkép rendezése* a Kiskörútra, a dunapart mindkét oldalára és *már ebben az évben fokozatosan a Várnegyedre és környékére* terjed ki. *(szentiványi)*

Világsiker — de itthon is jó lenne a finom lendamaszt

A brüsszeli világkiállítás magyar pavilonjának éttermében vakítóan fehér, feltűnően könnyű, finom damaszt asztalnemű fogadja a látogatókat. Az abroszok és asztalkendők éppen annyira megérdemlik a figyelmet, mint a feltálalt ételek. *27-es fonalból készítette őket a Budakalászi Textilművek*, hazai anyagból. Azelőtt legfeljebb 21-es lendamasztot gyártottak itthon, de tavaly berendezték az irezőműhelyt, s most már ennél is vékonyabb, finomabb lendamasztot szállíthatnak angol, ausztráliai, svéd, panamai és más rendelőiknek. A gyárban egyébként több mint 300 cikket állítanak elő s panaszuk, hogy *a finom damasztáru és a vidám, élénk színű törlőruhák* iránt a belkereskedelem szinte egyáltalán nem érdeklődik.

A Budakalászi Textilművek, amely *húsz esztendő alatt két és félszeresére emelte termelését* négyzetméterben (az emelkedés túlnyomó része az 1950 utáni időkre esik), *exportja pedig ugyanezen idő alatt majdnem százszorosára nőtt*, sok ésszerű újítással alapozza meg a további még jobb eredményeket. Még arra is gondjuk volt, hogy nemrég a szövéselőkészítő műhely falait s a gépsorokat tartó oszlopokat derűs, világos, idegnyugtató színekkel fessék át. Egy jacquardgépek legutóbbi szövegbeszövésre alkalmaztak: rendelés szerint *a szálloda vagy étterem nevét szövik be az asztal- és ágyneműbe vagy konyharuhába.* Egy másik újítás segítségével levágják gyártás közben a férfiöltönyökhöz használatos lószőrszita szélén kiálló szálait, ami egymaga évi százezer forint megtakarítást eredményez. Egész évre egyébként az irezőműhely működése, a különböző újítások, s a vegyszer-felhasználás ésszerűsítése és más intézkedések révén *több mint kétmillió-kétszázezer forint megtakarítást terveznek.*

Kár, hogy éppen legfinomabb termékeiket nem ismerheti meg az itthoni vásárlóközönség, pedig a közismerten nagy tartósságú, és az eddigieknél finomabb minőségű hazai nyersanyagból készülő lentermékek nyilván itthon is sikert aratnának. *(—ag—)*

Tíz üzlet árusít a jövőben leértékelt holmit

Amint megírtuk, a Rákóczi úton levő Alkalmai Áruház — a többi áruházakhoz hasonlóan — elsőosztályú cikkek árusítására rendezkedik be. A *leértékelt árukat* ezentúl — az eredeti hírtől eltérően — nemcsak három, hanem *tíz*, a város különböző helyein levő üzletben hozzák forgalomba, hogy a nagyközönség mindenütt hozzájuthasson az olcsóbb cikkekhez. Leértékelt holmikat árusítanak a *VII., Majakovszkij utca 49, a IV., Árpád út 58, az V., Calvin tér 3, a XIII., Róbert Károly körút 67, a XIV., Kerepesi út 32* alatti üzletekben, valamint *Csepel* és *Pestlőrinc* egy-egy üzletében, ezenkívül pedig néhány piacon is.

Gomba-*szüret export*

Sokszáz vándortarisznyás gombázó szállta meg a Mátra, a Bükk és a Bakony erdeit. A langyos júniusi eső kicsalogatta a földből a barnasapkás vargányákat; megkezdődött a gombaszüret.

Az Erdei Termékeket Feldolgozó és Értékesítő Vállalat újpesti raktára készen áll az erdő ajándékának fogadására. Az Európa-hírűvé lett magyar gombát itt gyűjtik össze, s innen indítják Franciaországba, Svájcba, Olaszországba, Nyugat-Németországba. Évente félmillió dollár értékű gombát exportálunk. A világpiacon a vargánya és a róka gomba örvend a legnagyobb népszerűségnek. Eddig mindkettőt szárítva küldtük külföldre, az idén azonban Miskolcon előtartósító üzem létesül. *(K. Gy. J.)*

Ízlik a briós és a fonott mákoskalács

— de ki süti majd, ha elnéptelenedik a szakma?

Csütörtök délelőtt a budapesti 2. számú Élelmiszeripari Tanuló Iskolában *szakmunkásvizsgát tettek a sütőipari tanulók.* A különböző »vizsgatételek« kiosztása után fürge kezek formálták *a briót, a zsemlét, a kiflit, a mákos fonottkalácsot és a kenyeret.*

— Az írásbeli és szóbeli vizsga után az idén 32 sütőipari tanulót bocsátunk gyakorlati vizsgára — *tájékoztatott Smolcz Lajos*, az intézet igazgatója. — A tervek szerint 120 tanulónak kellene végeznie. *A következő tanévre 120 tanulót vehetünk fel, s eddig mindössze nyolc jelentkezett.* A szakmát úgyszólván az elnéptelenedés veszélye fenyegeti.

— *Mi ennek az oka?* — tettük fel a kérdést *Kovács Józsefnek*, a fővárosi tanács élelmiszeripari igazgatósága helyettes vezetőjének.

— Sok fiatal elképzelésében még mindig a felszabadulás előtti idők »pékinasa« él, aki hajnalban kelt, télen-nyáron biciklivel, vagy kosárral a hátán hordta szét a kenyeret, vagy süteményt, és sokszor éjszaka lett, mire lepihenhetett. Sütőipari tanulóink ma már csak tanulással és szakmai gyakorlattal töltik munkaidejüket. Üzemeink az utóbbi években több mint háromezer gépet kaptak, *a legnehezebb munkákat — például a liszt szitálását vagy a tészta dagasztását — általában már nem kézierővel végzik.* Az elmúlt év folyamán megszüntették az állandó éjszakai munkát is, ami tovább javította a sütőipari dolgozók munkakörülményeit. *A szakmai képzés ideje aránylag rövid, mindössze két, érettségizetteknek egy év.* A tanulóidő alatt az ipari tanulók *az eltöltött időtől függően emelkedő fizetést, munkaruhát, védőitalt, ebédet, illetve étkezési költségtérítést kapnak.* Gondolnak arra is, hogy a tanulókat *lakásukhoz közel eső munkahelyre* osszák be.

A szakma iránt érdeklődő általános iskolát végzett tanulók az általános iskolák igazgatóinál vagy pedig a 2. számú Élelmiszeripari Tanuló Iskolában kaphatnak tájékoztatót.

(jankovszky)

Szigorúbban ellenőrzik a nyári szezonban a zenés szórakozóhelyek műsorait

A különböző zenés szórakozóhelyek, varieték most kötik le nyári műsoraikat. Jelenleg a tanácsoknak semmi beleszólásuk sincs abba, hogy a vendéglátóipar különböző egységeiben milyen könnyű műsorokkal lépnek majd a szórakozni vágyó közönség elé. A kerületi tanácsok népművelési osztályai, s a fővárosi tanács népművelési osztálya elhatározta, hogy a nyári szezonban a tavalyinál szigorúbban és rendszeresen ellenőrzi: Budapest zenés szórakozóhelyei csakugyan ízléses, színvonalas, a közönség igényeit kielégítő számokat tűznek-e műsorukra. Ha a tanácsok ellenőrei nem megfelelő színvonalú számokkal, jelenetekkel találkoznak, lépéseket tesznek, hogy azokat mielőbb levegyék a műsorról.

SVÉD DIÁKOK FALFESTMÉNYEI. A stockholmi Solberga iskola három legfelső osztálya diákjai előtt nem titok a nagyszabású falfestészet. A képzőművészeti órák alatt tanáruk: Svenn Gunnar Örtonström irányításával 18×3,5 méter nagyságú tablót festettek az ebédlő falára. A képsorozaton minden látható a középkori stockholmi utcáktól kezdve egészen a mai

szputnyik-korig

Zárójeles példák

MEG A TARKA MACSKA

Hogy ki izgult jobban — mi, a mélyen tisztelt vendégek és szülők, vagy a másodikos buksifejű fiúk, vagy netán a tanító bácsi — azt nem lehet tudni. De ahogy visszagondolok a vizsgára, legkevésbé a gyerkőcök voltak izgatottak. Ők úgy voltak ezzel a vizsgával: megtanulták, amit kellett, ugyan mi izgulni való van az egész ünnepségen?

— Azok a zárójeles példák — suttogták a szülők egymásnak. — Most meg a nyelvtan nehéz tudománya. — Végignézek a szülőtársakon és látom, hogy mind számolja a zárójelest, aztán hirtelen megkönnyebbülten abbahagyja, mert csemetéje már magasba lendítette a karját.

De hogyan is megy a kobakocskába ez a sok tudomány, hiszen még csak nyolc esztendősek, és a példák oly nehezek és bonyolultak. Tudnak Kossuthról, szavalják — nemcsak úgy elmondják — Petőfit.

Aztán tudomány ide, tudomány oda — nem zavarja őket az ünneplő ruha, a sok vendég és a virág. Énekből is vizsgáznak és ott, az esőkabát szegélyezte teremben önfeledten nevetve játsszák a »Három tarka macskát«.

Az Angol utcai másodikosoknál így történt. Nyilván így lehetett máshol is...

(lendvai)

160 BOR A DÖNTŐBEN — nincs könnyű dolga a zsürinek. 624 féle bor közül 160-at ítéltek alkalmasnak arra a Veszprém megyei borversenyen, hogy részt vehessenek az országos versenyben. Gyenis Gábor bíráló bizottsági tag, régi szőlősgazda az olaszrizlinget vizsgálja nagy szakértelemmel

(MTI Foto — Bereth Ferenc felvétele)

A pedagógusok bérrendezésére fordított 220 millió felhasználásáról

nyilatkozott a Népszavának Péter Ernő, a pedagógusszakszervezet főtitkára

A pedagógusok bérrendezésének előkészítésében, a végrehajtási utasítás kidolgozásában és a besorolások végrehajtásában fontos feladat jut a pedagógusok szakszervezetének is. Ezekről beszélgetett munkatársunk *Péter Ernővel*, a pedagógusok szakszervezetének főtitkárával.

– Hogyan vett részt a szakszervezet a bérrendezés előkészítésében?

Kádár János elvtárs emlékezetes angyalföldi beszédét — amelyen a többi között a pedagógusok bérének rendezését is bejelentette — megelégedéssel és örömmel fogadták a nevelők. S most, a szavak tettekké váltak.

— Szakszervezetünk évek óta alapos, tervszerű munkával segítette és segíti ma is az állami szervek, elsősorban a Művelődésügyi Minisztérium helyes bérpolitikájának kialakítását. Mint V. küldött közgyűlésünk — a korábbi intézkedések jelentőségének elismerése mellett — megállapította: a pedagógusok bérszintje más munkaterületeken dolgozó, hasonló végzettségű szakemberek béréhez viszonyítva, lemaradt. A szakszervezet, együtt a SZOT-tal, a Művelődésügyi Minisztériummal és a többi illetékes szakminisztériummal mérlegelte a lehetőségeket. Így készültek el a korábbi tervek figyelembe vételével a javaslatok. A kormány e javaslatok alapján hozott határozatot. A döntés szerint *havi 18,3 millió forintot lehet felhasználni a bérrendezésre.*

– Hogyan használják fel ezt az összeget?

— 15,5 millió forintot az *alapbérek* emelésére, 1,7 millió forintot az *óradíjak* rendezésére, 0,3 millió forintot *a tanácsok oktatási dolgozói jutalmazására*, illetve a *tanulmányi felügyelők bérezésére*, 800 000 forintot az általános iskolai napközis pedagógusok óraszámának, valamint a nevelőotthoni nevelők többletmunkájának csökkentésére, illetve díjazására használnak fel.

— Ez a béremelés mintegy 82 000 pedagógus részére átlag 13,6 százalékos alapbér, illetve átlagbéremelést biztosít. A végzettségtől függően az óvónők átlagosan 152 forint, a tanítók 176 forint, a főiskolai végzettségű tanárok 186 forint és az egyetemi végzettségű tanárok 203 forint átlagbéremelést kapnak.

– Mi lesz a bérezés alapja?

— A bérezés alapja továbbra is: a képesítés, a munkaviszonyban töltött idő, a területi csoport és a betöltött munkakör. A pedagógusok alapfizetése a jövőben is törzsfizetésből, a vezetői és működési pótlékból áll, amelyhez esetenként egyéb pótlékok is járulnak. A végrehajtás költségkihatásának pontos megállapítása céljából próba-besorolásokat végzünk.

– Az alapbérekben lesznek-e új pótlékok?

— Alapbérekben két új pótlék lesz. Az egyik a mérnöktanárok részére fizethető *mérnöki pótlék*, amelynek összege a tervezet szerint 400 forintig terjedhet. Ugyancsak új az *általános iskolai napközis pótlék*. Ennek összege egységesen 140 forint. Bevezetése a napközis munka megbecsülését hivatott szolgálni. Itt említem meg, hogy a tervezet *az általános iskolai napközi otthon vezetőinek kötelező óraszámát a jelenlegi harmincról 25-re kívánja csökkenteni.* Ugyanakkor *a nevelőotthoni nevelők heti 48 órás munkaidején belül heti 36 órában határozta meg a gyermekekkel közvetlen foglalkozási időt.* A diákotthonokban és iparitanuló-otthonokban a munkaidő változatlan marad, de a jelenlegi 100 forintos pótlék 200 forintra emelkedik.

– Mikor készül el és milyen lesz a végrehajtási utasítás?

— Az előkészítő munka első része befejeződött. Az utasítástervezet — amelynek szerkesztésében szakszervezetünk is közreműködött — elkészült és jelenleg az érdekelt szakminisztériumok és szakszervezetek véleményének összegyűjtése és megvitatása folyik. Ettől függetlenül azonban *minden pedagógus, akit a rendelkezés érint, 1959. január 1-től a felemelt munkabért visszamenőleg megkapja.*

Az új utasítás hatálya az eddigieken kívül kiterjed a népművelési, tanulmányi és ifjúságvédelmi felügyelőkre is. Sok vita végére tesz pontot azzal, hogy *a besorolás feltételeit azokra a pedagógusokra is kiterjeszti, akiknek az alkalmazása meghatározott időre szól.*

– Hogyan segíti a szakszervezet a bérrendezés végrehajtását?

— Szakszervezetünk nemcsak az előkészítésből, hanem a végrehajtásból is kiveszi a részét. Az elkövetkezendő napokban a megyei és járási tisztségviselőkre sok munka vár a besorolás pontos és gyors lebonyolításában. Már a próba-besorolásokra is nagy gondot fordítunk, ellenőrizzük a pénzügyi kihatásokat. Szakszervezeti szerveinknek arra is ügyelniük kell, hogy a Munka Törvénykönyve rendelkezései szerint *mindenkinek jogában legyen fellebbeznie*, ha a besorolással nem ért egyet. A legfontosabb azonban, hogy alapos, körültekintő munkával lehetőleg a hibáknak elejét vegyék. Ha mégis sor kerülne panaszok benyújtására, *szakszervezeti szerveink ügyelnek rá, hogy azokat az illetékes járási pedagógus közös egyeztető bizottságok nyolc napon belül letárgyalják.*

Befejezésül meg kell említeni, hogy már 1956-ban, és különösen az ellenforradalom időszaka alatt és még utána is az értelmiség közt elég széles körben lehetett találkozni olyan nézetekkel, amelyek kétségbe vonták a munkásosztály vezető szerepét. Az elmúlt két esztendő alatt a pedagógusok közt is megindult az ilyen nézetek tisztázása.

A most végrehajtott bérrendezés is ékes bizonyítéka annak, hogy a munkásosztály vezető szerepe az értelmiség fokozottabb megbecsülését jelenti — fejezte be nyilatkozatát Péter Ernő. **Zs. P.**

Legyen kultúrpark a Népliget

Martin Ferencnek, a Szaktanács titkárának nyilatkozata a SZOT-titkárság javaslatairól

Nagy kultúrház, téli-nyári cirkusz, állandó jellegű szabadtéri színpad, strand, sportpályák, korszerű gyermekjátszóterek építését tervezik

A múlt ősszel közölte a *Népszava*, hogy a SZOT titkársága javaslatot terjesztett a fővárosi tanács végrehajtó bizottsága elé a Népliget rendezésével kapcsolatban. Azóta valóságos mozgalom, társadalmi összefogás alakult ki a főváros e szép területének rendezésére. A *Hazafias Népfront*, az azóta megalakult *szakmaközi bizottságok, a KISZ, a nőtanács* és más egyéb társadalmi szervek is ötletes javaslatokat juttattak el a fővárosi tanácshoz.

Olvasóink közül már sokan kérdezték: mi lett a különböző javaslatok sorsa? *Martin Ferencet*, a SZOT titkárát kértük meg, hogy tájékoztassa olvasóinkat.

— Az érdeklődés érthető — kezdte nyilatkozatát Martin Ferenc. — Nemcsak arról van szó, hogy fővárosunknak a természet által is gazdagon megajándékozott zöldterületét, a Népligetet — a város képéhez igazítsuk; a környezetén levő területek, sőt *egész Budapest lakossága kulturális és szórakozási igényeinek kielégítése is megkívánja a rendezést.*

— A SZOT-titkárság javaslatának az a lényege, hogy a Népligetet *állandó jellegű és az embereket vonzó kultúrparkká kell fejleszteni*, ahol fiatalok és idősebbek egyaránt megtalálják szórakozásukat. Véleményünk szerint a kulturális szórakozásnak a legváltozatosabb formáit lehet itt megvalósítani. Ezért javaslatunkban a többi között *egy nagy kultúrház, téli-nyári cirkusz építése, állandó szabadtéri színpad és egy 15—20 000 főt befogadó strand létesítése, valamint nagyszabású sportrendezvények — motorversenyek — lebonyolítására alkalmas pályák és korszerű gyermekjátszóterek építése szerepel.* Tartalmában hasonló elgondolásaik vannak a többi társadalmi szerveknek is.

— Örömmel közölhetem — mondotta Martin Ferenc —, hogy mind a SZOT, mind a többi szervek javaslatai *megértésre találtak a fővárosi tanácsnál* és más állami szerveknél is. Éppen a napokban kereste fel a SZOT, a vasasszakszervezet, a szakmaközi bizottságok és a KISZ képviselőinek küldöttsége a fővárosi tanács vezetőit ebben az ügyben, ahol közölték, hogy valamennyi beérkezett javaslatot feldolgozták és *február 15-ig elkészül az így összeállított program. Március végén már a fővárosi tanács végrehajtó bizottsága* tárgyalja és amennyiben elfogadja az előterjesztést, úgy *még ez év végére elkészül a Népliget teljes rendezésének perspektivikus terve.*

Martin Ferenc elmondotta, hogy igen jelentős állami eszközökre van szükség, de *számítanak a főváros lakosságának és a különböző társadalmi szerveknek a közreműködésére is, mert előreláthatólag sok millióba kerül az egész terület rendezése.* Az illetékes állami tervezővállalatok már dolgoznak a Népliget hasznosítható területeinek felmérésén, valamint az építkezés műszaki terveinek a kialakításán. **(L.)**

TELJESEN FELÜGYELET NÉLKÜL, távműködtetéssel dolgozik a Beloiannisz Híradástechnikai Gyár segéd-hálózati agregátor berendezése, melynek prototípusa most készült el. Ha nagyfontosságú híradástechnikai berendezések áramellátásában zavar áll be, a berendezés automatikusan működésbe jön, úgy hogy a kiesést a fogyasztó észre sem veszi

(Gonda György felvétele)

16 millió pár lábbeli

Az 1959. évi tervekről tárgyalt a Bőripari Dolgozók Szakszervezetének központi vezetősége

A Bőripari Dolgozók Szakszervezetének központi vezetősége szombati ülésén megvitatta a bőr-, cipő-, és szőrmeipar 1959. évi tervét, amelyet *Barabás Bálint* iparigazgató ismertetett. A lakosság növekvő szükségleteinek kielégítése érdekében 16 millió pár lábbeli készül, 697 000 pár bőrcipővel több, mint a múlt évben. Az össztermelésen belül 47 százalékkal növekszik az export is. A bőrgyárak a talpbőr készítését 6,7 százalékkal, a felsőrészbőrökét 14,5 százalékkal növelik.

A gazdaságos termelés érdekében kísérleteket folytatnak olyan nyersanyagok felkutatására, amelyekkel drága importanyagokat lehet megtakarítani.

Az üzemek műszaki fejlesztésére, a gépesítésre, a szociális beruházásokra a bőriparban 24 millió forintot, a cipőiparban pedig 20 millió forintot fordítanak.

A továbbiakban a központi vezetőség megtárgyalta a szakszervezet ez évi programját, majd jóváhagyta a költségvetést.

Jövőben a szakmai minősítés lesz az alapja az előléptetéseknek és a kitüntetéseknek

Csergő János kohó- és gépipari miniszter beszámolója a minisztérium országos személyzeti értekezletén

Szombaton a Kohó- és Gépipari Minisztérium az iparigazgatóságok, az üzemek és a személyzeti osztályok vezetőinek részvételével országos személyzeti értekezletet rendezett, amelyen *Csergő János* kohó- és gépipari miniszter tartott beszámolót.

Az ellenforradalmat megelőző időszak személyzeti munkájáról szólva rámutatott arra, hogy az sokszor túlzottan titokzatossá, egyoldalúvá és bürokratikussá vált. *A régi műszaki értelmiséggel szemben egyesek bizalmatlanul viselkedtek.* Hangsúlyozta: *mindazokat a régi értelmiségi dolgozókat, akik hajlandók velünk dolgozni a szocializmus építésében, támogatni kell, nem szabad velük szemben fenntartásokat alkalmazni.*

Kormányunk megteremtette annak feltételét, hogy *minél nagyobb számban utazhassanak a Szovjetunióba és a baráti országokba értelmiségi dolgozók.* A különböző gyárak és intézmények együttműködési szerződést kötöttek a baráti országokban levő vállalatokkal és intézményekkel. *A fiatal értelmiségiek fejlődéséhez az is szükséges, hogy idegen nyelveket tanuljanak.*

Ezután rátért azokra a feladatokra, amelyeket a gazdasági vezetőknek és a személyzeti osztályoknak kell a közeljövőben elvégezniük. *A személyzeti osztályok munkáját* — mondotta — *összhangba kell hozni a műszaki fejlesztési tervek megvalósításához szükséges szakember-neveléssel és a továbbtanulással.* A személyzeti osztályoknak nemcsak a vezetőkkel, hanem az egyszerű munkásokkal is törődniük kell, közülük kell kiválasztani azokat, akik érdemesek arra, hogy esti technikumi vagy egyetemi oktatásban részesüljenek.

Külön feladatként jelölte meg *a technológusok képzését és a velük való foglalkozást*, mert ez az a terület, ahol a legnagyobb az ipar lemaradása. A gazdasági vezetőknek és a személyzeti osztályoknak gondoskodniuk kell arról is — a párt és a kormány politikájának megfelelően —, hogy azok *a pártonkívüli dolgozók, akik érdemesek rá, tudásuknak és népi demokráciánk iránti hűségüknek megfelelő vezető beosztásokba kerülhessenek.*

A szakmai minősítés bevezetésével kapcsolatban *Csergő János* elmondotta, hogy azt a dolgozók örömmel fogadták, mert *a szakmai minősítésben a gazdasági vezetők nyíltan és őszintén nyilvánítják véleményüket.* A minősítésnek elsősorban *a dolgozók szakmai felkészültségét, szorgalmát és egyéb tulajdonságait kell tartalmaznia.* Ha a dolgozó egyetért vele, aláírja, ha nem, megjegyzéseit joga van a minősítéshez csatolni. A minősítések elkészítésében mindig a nevelő szándék vezérelje az üzemek vezetőit. Bejelentette, hogy *a jövőben a szakmai minősítés lesz az alapja a kitüntetéseknek és az előléptetéseknek.*

Csergő János beszámolója után kitüntetéseket nyújtott át a legjobb személyzeti dolgozóknak.

Repülő-piramisok és atomfúziós raketák

A tudomány tervei az ionoszféra rejtett energiájának hasznosítására

Fejünk felett, az atmoszféra felső rétegeiben *felbecsülhetetlen mennyiségű és mindmáig kiaknázatlan energia rejtőzik*, amellyel transzkontinentális repülőgépeket, bolygóközi rakétákat és Földünk körül keringő mesterséges holdakat lehetne mozgatni.

Ennek a rejtett energiának a forrása *a Nap és a csillagok sugárzása, a kozmikus sugárzás és a meteorok.* A napsugarak és a kozmikus sugarak nagy energiával rendelkeznek, s az atmoszférában levő nitrogén- és oxigénatomokról leszakítanak egy vagy több elektront — ionizálják a nitrogént és az oxigént —, vagy pedig atomokra bontják a gázmolekulákat.

Atomok tánca a légkörben

A légkör alsóbb rétegeiben, ahová már csak a kis energiájú sugarak jutnak el — az atmoszféra ugyanis elnyeli az életre káros és veszélyes nagy energiájú sugarak jó részét — *az oxigénatomok molekulákat alkotnak*, míg a felső rétegekben csupán éjszaka képeznek molekulákat. Ugyanis a felkelő Nap sugarainak hatására az atmoszféra magasabb rétegeiben *a molekulát alkotó két oxigénatom elválik egymástól, s eközben elnyelik a napsugár energiájának egy részét.* 250 kilométer magasságban a gázok kizárólag atomállapotban léteznek. *A Ráktérítő és a Baktérítő között*, ahol a legerősebbek a Nap sugarai, *a déli órákban körülbelül 50 kilométerrel a tengerszint felett helyezkedik el az a légréteg, amelyben a gáz atomállapotban van.*

A különféle sugarak hatására *az atmoszféra felsőbb rétegeiben képződik az ionoszféra*, a kisebb-nagyobb mértékben ionizált gázok rétege.

Egy kilogramm gáz ionizálásához körülbelül 9800 kg/kalória energiára van szükség, míg ugyanilyen mennyiségű gáz atomokra történő szétbontásához 3700 kg/kalóriára.

Amikor a Nap lenyugszik, *új jelenségek zajlanak le az atmoszférában. Az ionizált atomok elnyelik a legközelebb levő elektronokat, az atomok pedig molekulákká egyesülnek.* Mindkét jelenség során energia szabadul fel. Mégpedig tekintélyes mennyiségű.

Egy kilogramm levegő atomjainak molekulákká történő egyesülésekor *848 kg/kalória energia válik szabaddá*, s ha ez a folyamat gyorsan zajlana le, *a felszabaduló energia 3000 fok Celsiusra hevítené a levegőt.*

Különleges hajtómű

Nappal a napsugárzás megakadályozza az oxigén atomjainak egyesülését. *Vannak azonban olyan anyagok, amelyek szinte »semlegesítik«* a napsugarakat, katalizátorokként hatnak, *és elősegítik az atomfúziót és az energia-felszabadulást.*

A. Jurjev szovjet mérnök nemrégiben arról számolt be, hogy már 1954-ben felvetődött a gondolat: *olyan rakéta- és repülőgép-hajtóműveket kellene szerkeszteni, amelyek az atmoszféra felső rétegeiben rejlő energiát hasznosítják.*

A hajtómű a következőképp működne: az atomikus állapotban levő levegő a szerkezet száján keresztül beömlik a hajtóműbe, ahol *a katalizátor hatására molekulákká egyesül. A felszabaduló energia felheviti az oxigént, amelynek térfogata ennek következtében kitágul* s arra készteti, hogy a hajtómű hátsó, fokozatosan kiszélesülő részén távozzon, mégpedig nagy sebességgel, s így módon *lökőerő keletkezik.*

A hajtómű hasznosítására építendő rakéta piramis alakú lenne. Kiszámították, hogy egy 27 méter átmérőjű rakéta két kilométer/másodperc sebességről 11,2 kilométer/másodperc sebességre történő felgyorsításához mindössze egy tonna katalizátorra — sal létromanhidrid — lenne szükség.

Az újfajta hajtómű kipróbálását minden valószínűség szerint a repülőgépeknél kezdik. *A szárnyak végére építendő hajtóműveknek az lesz a szerepük, hogy a repülőgépmotorok segítségével kellő magasságba — körülbelül 50—60 kilométer — jutó légi jármű sebességét fenntartsák.* Hasonló szerepet tölthetnek be az újfajta hajtóművek a rakétával kilőtt szputnyikoknál is.

Az ilyen jellegű kísérletek után kerülhet majd sor a kétlépcsős rakéták építésére, amelyeknél az első lépcső megfelelő magasságba viszi a rakétát, ahonnan a második lépcsőbe épített újfajta hajtómű juttatja tovább a rakétát.

Hogyan juthat vissza a Földre a rakéta

Az atmoszféra felső rétegeiben rejlő energiát hasznosító hajtómű *a rakéták landolásának, földre való visszatérésének problémáját is érinti.* A hajtómű a felhevített és kitágult levegő kiáramlási irányának megváltoztatásával *hátrafelé ható taszítóerőt is létre tud hozni*, s így módon *az atmoszférában lefékezheti a Föld felé közelítő rakétát.* A hajtómű fékező erejének és a nagyméretű ejtőernyők alkalmazásának kombinációjával tehát lehetségesnek látszik a rakéták és szputnyikok Földünkre való visszajuttatása. *(gi)*

Tömpe István sajtótájékoztatója a mezőgazdaság helyzetéről

Szombat délelőtt a Magyar Újságírók Országos Szövetsége székházában *Tömpe István*, az MSZMP Központi Bizottságának tagja, a földművelésügyi miniszter első helyettese sajtófogadást adott. A fogadáson megjelentek a hazai sajtó képviselői, a baráti államok hazánkban tartózkodó laptudósítói, és a külföldi hírügynökségek munkatársai.

Tömpe István az újságírók kérdéseire válaszolva tájékoztatást adott *a magyar mezőgazdaság helyzetéről, ismertette a termelőszövetkezeti mozgalom fejlesztésének időszerű kérdéseit.* (MTI)

A pedagógus bérrendezésről
(Nyilatkozat a 2. oldalon)

*

Változatosabb szereposztásra van szükség a magyar filmekben
(Riport a 3. oldalon)

*

A reklám jelentősége
(Riport az 5. oldalon)

*

Hőstett 32 méter magasban
(Riport a 12. oldalon)

Világ proletárjai egyesüljetek!

NÉPSZAVA

A MAGYAR SZAKSZERVEZETEK KÖZPONTI LAPJA

87. ÉVFOLYAM, 21. SZÁM ÁRA 80 FILLÉR 1959. JANUÁR 25, VASÁRNAP

Mikojan:

Bár még fennáll a hidegháború, a légkör általában kedvező a béke megszilárdítására irányuló lépések megtételére

A szovjet miniszterelnök-helyettes moszkvai sajtóértekezlete amerikai útjáról

Mikojan, a Szovjetunió Minisztertanácsának első elnökhelyettese, az Egyesült Államokban tett utazásáról visszatérve, szombat délután *sajtófogadást tartott Moszkvában.* A miniszterelnökhelyettes sajtókonferenciája iránt hatalmas érdeklődés nyilvánult meg: *a Kreml Szverdlov termében több mint 300 szovjet és külföldi újságíró, fotoriporter, filmriporter gyűlt össze.*

Mikojan, Gromiko külügyminiszter és *Patolicsev* külkereskedelmi miniszter kíséretében jelent meg a teremben. Gromiko megnyitó szavai után *Mikojan* emelkedett szólásra, s rövid bevezetés után a következőket mondotta:

— Az Amerikai Egyesült Államokban tett látogatásom során módomban volt felkeresni *Washingtont, Clevelandot, Detroitot, Chicagot, San Franciscót, Los Angelest és New Yorkot.* Igen érdekes beszélgetéseket folytattam az amerikai nép legkülönbözőbb rétegeinek képviselőivel, *munkásokkal, alkalmazottakkal, diákokkal, üzletemberekkel, társadalmi és politikai személyiségekkel s az amerikai sajtó, rádió és televízió sok képviselőjével.* Az amerikaiak, akikkel beszélgettünk, *igen melegen fogadtak bennünket és a szovjet nép iránti legjobb kívánságaiknak adtak kifejezést.*

— A *Ford-*, a *Chrysler-*, a detroiti *General Motors*-gyár

(Folytatás a 7. oldalon)

A »SÁGVÁRI ENDRE« GÉPIPARI TECHNIKUMBA a VIII. általános iskola elvégzése és a sikeres felvételi vizsga letétele után veszik fel a tanulókat. A felvettek között sok tanulónak van már egyéves üzemi gyakorlata. A technikum oktató műhelyét a legkorszerűbb gépekkel szerelték fel. A műhely mellett bemutatóterem is rendelkezésre áll a tanítás színvonalának emelése érdekében. A technikumnak 200 személyes diákotthona és 13 lakásos lakóépülete van. Maga az iskolaépület 10 holdas kertben foglal helyet. A technikumban 390, a dolgozók esti és levelező tagozatán ugyancsak 390 fő tanul. Az iskolai oktatáson kívül különböző tanfolyamokat is tart a technikum: esztergályos, ív- és lánghegesztő, kazánfűtő, továbbá KPM gépjárművezetőtanfolyamot. A technikum hallgatói a IV. év végén sikeres képesítő vizsga után technikusi oklevelet nyernek, s utána üzemben helyezkednek el vagy egyetemen folytatják tovább tanulmányaikat. — A képen: Vereb Ilona, Vereb János IV. éves hallgatók motorblokkot szerelnek

(MTI Foto — Bartal Ferenc felv.)

Díszebéd a román nagykövetségen

Vasile Gliga, a budapesti román nagykövetség ideiglenes ügyvivője a román—magyar baráti, együttműködési és kölcsönös segélynyújtási egyezmény 11. évfordulója alkalmából szombaton díszebédet adott a Román Népköztársaság nagykövetségének helyiségében. Megjelent *dr. Sik Endre* külügyminiszter, *Sebes István* külügyminiszterhelyettes. Ott volt *Ion Rab*, a Román Népköztársaság külügyminisztériumának osztályvezetője.

Kádár János vezetésével elutazott az MSZMP küldöttsége az SZKP XXI. kongresszusára

Kádár János, a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága első titkára vezetésével szombat délben elutazott a Magyar Szocialista Munkáspárt küldöttsége a Szovjetunió Kommunista Pártja XXI. kongresszusára. A küldöttség tagjai: Apró Antal, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a Minisztertanács első elnökhelyettese és Fock Jenő, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a Központi Bizottság titkára.

A küldöttséget a Nyugati pályaudvaron Biszku Béla, Kiss Károly, Marosán György, dr. Münnich Ferenc, az MSZMP Politikai Bizottságának tagjai és Szilágyi Dezső, az MSZMP Központi Bizottsága külügyi osztályának vezetője búcsúztatta.

(MTI Foto — Vigovszki F. felvétele)

Az év derekán terjesztik a kormány elé a 15 éves lakásépítési programot

Az építőiparban 16 nap, az építőanyagiparban 12 nap átlagos nyereségrészesedés várható

Trautmann Rezső miniszter beszámolója az ÉM aktívaértekezletén

Aktívaértekezletet tartottak szombaton az *Építésügyi Minisztériumban.* A tanácskozáson *az építőipar elmúlt évi munkáját és az idei tennivalókat* vitatták meg. A beszámolót *Trautmann Rezső* építésügyi miniszter tartotta.

— Előzetes számítások szerint — mondotta a miniszter — az építőipar *107 százalékra* teljesítette 1958. évi tervét. Az önköltség-csökkentésben is jelentősek az eredmények. Az építőipari vállalatok *kétszer nagyobb nyereséget értek el a tervezettnél*, s így átlagosan 16 napos nyereségrészesedésre számíthatnak.

Elmondotta a miniszter, hogy 1958-ban *11 365 lakást adtak át.* Ez 210-zel *több*, mint a terv előírása, de 1173-mal *kevesebb*, mint amennyit szerződésileg vállaltak. A hiányzó lakások átadása most van folyamatban. A tervezett 573 tanterem helyett 589-et építettek fel.

Az építőanyagipar 104 százalékra teljesítette elmúlt évi tervét. Az iparág várható nyereségrészesedése 12 nap körül mozog.

Az 1959-es feladatokról szólva elmondotta Trautmann elvtárs, hogy az építőipar terve *21,6 százalékkal nagyobb* a tavalyinál. Ez évben *14 000—15 000 lakást, és 700 iskolai tantermet építenek fel* a minisztérium vállalatai.

Az *építőanyagipar* termelése *nyolc százalékkal* emelkedik 1959-ben. Ezen belül *mozaik- és cementlapból* 9,1, *tetőfedő-palából* 19, *cserépből* 10, *síküvegből* 34,2 százalékkal gyártanak többet.

A 15 éves távlati lakásépítési program kidolgozása most folyik, s *az év derekán terjesztik majd a kormány elé.*

Trautmann elvtárs beszámolóját vita követte, melynek során felszólalt *Szurdi István* elvtárs, az MSZMP Központi Bizottságának tagja és *Brutyó János* elvtárs, az Építő-, Fa- és Építőanyagipari Dolgozók Szakszervezetének főtitkára is. *(mk)*

42 milliót költenek idén a budai Vár, az I. kerületi műemléképületek és lakóházak újjáépítésére

Új iskolák és közintézmények a Vízivárosban — Parkok a Vár-oldalban Filmpalota a Krisztinában — Szálloda a Szentháromság téren

Az I. kerületi tanács végrehajtó bizottsága és a kerületi Hazafias Népfront elnöksége ankétot rendezett a Népművelési Intézetben, ahol *Perényi Imre*, Budapest főépítésze *beszámolt az I. kerület távlati fejlesztéséről.*

Az előadó rámutatott: *az I. kerület történelmi adottságainál fogva, műemléki szempontból a főváros legfontosabb területe.* A kerület jövőjéről szólva részletezte a *Víziváros fejlesztését:* a tervek már elkészültek és a *városrész fő tengelyéül két kerület határán a Csalogány utcát jelölték ki.* A teljes újjáépítés során ezen a környéken körülbelül *négyezer lakás építése válik lehetővé.* Ezzel egyidejűleg *számos iskola, közintézmény is létesül.* A Várhegy északi és keleti lejtőjét oly módon fejlesztik, hogy *a meredek helyeken parkokat létesítenek, és biztosítják a szabad rálátást a Várhegyre.* A Naphegy keleti lejtőjét a Várhegy-oldalhoz hasonlóan építik ki: az úgynevezett zöldfatelek helyén *korszerű filmszínházat emelnek, és visszaállítják a tradicionális jellegű »Zöldfa« Éttermet.* A városképpel összehangolják a *Semmelweis-ház* környékét, hogy az Erzsébet-híd felől nézve szép látványt nyújtson.

Az egykori királyi palota helyreállítását a kormányzat az Építésügyi Minisztériumra bízta. A tervezési munkák jó ütemben haladnak; az elvi döntés szerint *visszaállítják az eredeti Hausmann-féle épületmegoldást*, míg a részletkiképzést a finomabb és értékesebb *barokk Hillebrand-kivitelezés* képezi. A *tetőfelépítmény egyszerűbb lesz*, a kupolát a régi helyen, esetleg korszerűbb megoldásban állítják fel. *Még ebben az évben 23 millió forintot fordítanak a palotakomplexum helyreállítására.*

Az I. kerület *műemlék-jellegű lakóházainak helyreállítására ez évben mintegy 11 millió forintot költenek. A várnegyedi lakóházak felújítására az évi hitelkeretből nyolcmillió forintot irányoztak elő.*

Tervezik még *18 üres telken új lakóházak építését*, a megkezdett sortatarozások befejezését, a *Kapisztrán tér* beépítését, *a Szentháromság téren egy korszerű szálloda emelését.* Helyreállítják a volt Belügyminisztérium és Pénzügyminisztérium épületeit, *korszerűsítik a közvilágítást a Várnegyed történelmi jellegének figyelembevételével*, az utak és terek burkolatait teljesen rendbehozzák, és folytatják az Ybl-bazár restaurálását. *A Kossuth-híd* lebontása után *rendezik a rakpartot*, a *Lánchíd* hídfőjénél is módosításokat hajtanak végre. Az *Erzsébet-híd* megépítésekor *rendezik a Döbrentei tér forgalmát*, a *Batthyány teret az óbudai villamosok fejállomásává, illetve trolibusz-végállomássá képezik ki.* (jankovszky)

„Új napot, pirosat..."

AZ ORSZÁGGYŰLÉSI KÖNYVTÁR tanácsköztársasági külön gyűjteményének termeiben vagyunk. Olyan kincsek között, amelyeket a felszabadulás előtt »Nem kölcsönözhető«, »Szigorúan bizalmas« és más efféle — az ilyen hétpecsétes, s főként robbanékony — titkoknak kijáró jelzésekkel páncélszekrényekben őriztek és a felszabadulás után sem igen kerültek a nagyközönség kezébe.

A falakról a kalapácsos ember és Pór Bertalan, Uitz Béla felejthetetlen vöröskatonái tekintenek le ránk. S szinte fülünkben csendülnek össze a rímek, amint a falon függő, egykori röpcéduláról betűzzük Várnai Zseni »Új május«-ának versszorait:

»Csudákkal terhesült az
ősidők méhe
Új napot, pirosat csókolt föl
az égre...«

LENIN: »A HARC ÚTJA« című tanulmányának 1918-ban Lipcsében megjelent első magyar nyelvű kiadása, Kun Béla, Szamuely Tibor könyvei, a Közoktatásügyi Népbiztosság brosúrái, röpcédulák, a Tanácsköztársaság különböző újságai, folyóiratai, szaklapjai, rendeletek, a Tanácsok Országos Gyűlésének jegyzőkönyvei, a pártkongresszus anyagai, a Munkás-, Katona- és Földművestanácsok tagjainak névsora, a II. vörös hadtest hadparancsai — mindez megtalálható a gazdag anyagban. Hetenként egyszer bárki megtekintheti, a kutatók pedig bármikor könnyen hozzájuthatnak.

Eredetiben vehetjük kézbe Korvin Ottó, Mosolygó Antal és más forradalmi szocialisták gyújtóhangú röpcéduláját. Amint olvassuk, szinte megelevenedik az a nap — 1918. november 16-a... A parlament előtti térre hívta össze a Károlyi-kormány a burzsoá köztársaság kikiáltására hivatott népgyűlést.

Más ilyen történelmi »apróság«: gyerekkézzel írott dokumentum. »A tavasz hasadására megszületett új világrend nekünk, diákoknak is meghozta régvárt óhajtásunkat, az ifjúság teljes önkormányzatát... A korhadt falak közé új élet üde levegőjét hozzuk...« — így kezdődik a kiáltvány, amely azután figyelmeztet: »A rendbontók a proletárállam ellenségei a munkakerülőkkel együtt. Az iskolakerülés pedig munkakerülés. Az iskolakerülőkkel szemben tehát kíméletlenül fogunk eljárni...« — A budapesti VIII. kerületi, Horánszky utcai községi főreáliskola tanulóinak forradalmi proklamációja ez. A kiáltványt az iskola direktóriuma szerkesztette, amelynek Vértes György, az Országgyűlési Könyvtár igazgatója, e nagyszerű gyűjtemény összeállítója is tagja volt.

— November 20 és január 20 között körülbelül négyszázan kerestek fel bennünket. A párt és az állam vezetői, régi harcosok, tizenkilencesek, pártfőiskolások és sok-sok küldöttség, diákcsoportok, üzemi munkások és természetesen tudományos kutatók. Itt dolgozott a többi között Lebovics professzor, a lvovi egyetem kandidátusa is, aki doktori disszertációja témájául a Magyar Tanácsköztársaság történetét választotta. Most is két tudományos munkaközösség tagjai kutatnak az olvasóteremben — mondotta Vértes György — és hozzátette: — Most viszont én kérek valamit. Írják meg, hogy a tanácsköztársasági különgyűjtemény még korántsem teljes és mi természetesen azt szeretnénk, ha a teljes anyag 75 százalékát tartalmazó gyűjteményünk kiegészülne.

MINDEN VIDÉKI KÖNYVTÁRAT és a magánszemélyeket is arra kérjük, engedjék át, vagy helyezzék az Országgyűlési Könyvtárban örökletétbe a birtokukban levő ritkaságokat: a Tanácsköztársaság eredeti dokumentumait.

Köves Judit

5.); A táj. A Jugoszláviai Magyar Művel. Társaság III. tematikus vándorkiállítása. Kat. (2000); 9+1 Ómoravica 1978–2000. Kat. (2000); B[alázs]. A[rth]. V[aléria]: Gy. H. (KMML, 2. k. Bp., 2000); Ezerszáz év a Kárpát-medencében. A Makói Művésztelep millenniumi albuma. (Makó, 2001); Ötvenéves a Zentai Művésztelep. Kat. (Zenta, 2002); Találkozás – Susret. Kat. (Szabadka – Subotica, 2002); [Balázs-Arth Valéria]: Gy. H. (RÚL, 9. k. Szekszárd, 2002); Csurgó 1967–2002. Kat. (Szabadkai Szabadegyetem Galériája, 2003); Mai magyar iparművészek Vajdaságban. Savremena primenjena umetnost vojvođanskih Mađara. Kat. (Képzőművészeti Találkozó – Likovni susret, Subotica – Szabadka, 2003); Ludas 2002. Kat. Salon likovnog susreta 27. 02. –15. 03. 2003. Képzőművészeti Találkozó Szalonja 2003. 02. 27. –03. 15.; 25 éves az ómoravicai 9+1 Művésztelep 25 godina Umetnicke kolonije 9+1 u Staroj Moravici. Kat. (2003); Kovacsev Ninkov Olga: A vajdasági magyar könyvillusztráció 1918–2000. („Az elsüllyedt jelek" I. A 20. századi magyar könyvillusztráció Magyarország határain kívül 1918-tól napjainkig. Bp., 2003); 9+1 Ómoravica 2003–2004. Kat. (2004); Hírmozaik. (Csal. K., 2005. okt. 27.); Mihályi Katalin: A művészet állandó kihívás. Gy. H. szabadkai képzőművész Szervátiusz Jenő-díjas. (M. Szó, 2005. nov. 26., 27.); Mai vajdasági magyar iparművészek kiállítása. Savremena primenjena umetnost vojvođanskih Mađara. Kat. (Képzőművészeti Találkozó – Likovni susret, Szabadka, 2005); Izložba – Kiállítás. Kat. Ekonomski fakultet – Közgazdasági Kar, Szabadka 29. 12. 2005.

Ma kezdődik a magyar-lengyel-csehszlovák vívóverseny

Ma délután 6 órakor kezdődik a Vasas pasaréti úti Tornacsarnokában a lengyel-csehszlovák-magyar vívótalálkozó. A csehszlovák csapat már pénteken reggel megérkezett Budapestre, a lengyelek pedig táviratban közölték, hogy ma este érkeznek meg. A lengyelek akadályoztatása miatt a szombat-vasárnapi műsor megváltozott. Délután 5 órakor a *csehszlovák-magyar női tőr, a csehszlovák-magyar férfi tőr és a csehszlovák-magyar kardvívó-versenyre kerül sor.* Vasárnap délután 4 órától a lengyel-magyar párbajtőr, a csehszlovák-magyar párbajtőr, a lengyel-magyar női tőr és a lengyel-magyar kardversenyt rendezik.

A csehszlovák csapattal ez év júniusában Prágában találkoztak utóljára a magyar vívók. Ezen a versenyen mind a négy számban győztek, de a csehszlovákok bebizonyították, hogy igen komoly ellenfelek, különösen a férfi tőrben. A lengyel vívókkal 1947-ben Katowiceban versenyeztek a magyar csapat tagjai. Legtöbbjük igen tapasztalt, rutinos vívó és ellenük sem lesz könnyű dolguk a magyar versenyzőknek.

Pénteken éjjel megérkezett és ma délután edzést tart Újpesten a svéd válogatott

Egy nappal az esztendő utolsó nemzetközi labdarúgó mérkőzése előtt egyre több szó esik a magyar-svéd találkozóról. Elsősorban természetesen azokon a helyeken, ahol a nagy találkozó előkészületeit intézik.

A Magyar Labdarúgó Szövetségben

átalakított, kicsinosított helyiségek várják a külföldi vendégeket. A szövetség vezetői a svéd csapat budapesti tartózkodásának idejére gazdag programról gondoskodtak. A svéd labdarugók szombat délután edzést tarthatnak a vasárnapi mérkőzés színhelyén, este pedig az Operába látogatnak el. Vasárnap délelőtt a svéd csapat szintén résztvesz a Lánchíd ünnepélyes felavatásán, majd a mérkőzés után díszvacsorát rendeznek tiszteletükre. A labdarugó sport szakértői egyébként nagyon bíznak abban, hogy a magyar csapat a szezonzáró nemzetközi mérkőzésen is megállja a helyét.

— *A felszabadulás óta a magyar válogatott még egyetlen mérkőzését sem veszítette el Budapesten* — mondja *Krajcsovics* István elvtárs, a szövetség főtitkára. — *Idén külföldön is csak egy vereség érte a nemzeti válogatottat s ilyen eredmények után fogosan várhat a közvélemény magyar győzelmet. Mindamellett a labdarugásban már sokszor történtek meglepetések és ez arra inti a magyar játékosokat, hogy egy pillanatra se bízzák el magukat.*

Az újpesti stadionban

pénteken szakértő szemmel vizsgálgatták, mennyit ártott a napok óta tartó esőzés a pálya talajának. Megállapították, hogy a nagyszerűen füvesített és kiváló talajú játéktér alkalmas a nemzetközi mérkőzés lejátszására, csupán arról lehet szó, hogy ez alkalommal nem tartanak előmérkőzést. Az újpesti stadion környékén nagy létszámú apparátussal gondoskodnak vasárnap már kora délelőttől a rend fenntartásáról és hogy különösebb zsúfoltság ne támadjon, *a kapukat már 12 óra előtt megnyitják.* A mérkőzés egyébként fél 2-kor kezdődik.

A Sportlétesítmények NV

alkotmányutcai irodáiban még pénteken is kézről-kézre adták egymásnak a kilincset a jegyigénylők. Valamennyien szomorúan távoztak, mert a rendelkezésre álló *csaknem 50 ezer belépőjegy már mind egy szálig elfogyott,* úgyhogy vasárnap az újpesti stadion pénztárai sem nyitnak ki. A jegyek elosztása ismét — mint minden nagyobb nemzetközi mérkőzésnél — gondot okozott és szerkesztőségünkbe is számtalan panaszos levél érkezett, amelyekben 800—1000-es létszámú üzemek nehézményezik, hogy mindössze 10—12 belépőjegy jutott számukra. A *Sportlétesítmények NV* eddig nem tette közzé, hogy ezúttal milyen szempontok szerint osztotta szét a jegyeket és ez is egyik magyarázata annak, hogy sokan méltatlankodnak.

A magyar válogatott

margitszigeti szálláshelyén

péntek délelőtt könnyű mozgást végzett, utána az egész csapat együttesen megtekintette a *Szovjet Festők Kiállítását.* A játékosok valamennyien egészségesek és bíznak abban, hogy a stockholmi 2:2-es eredményt vasárnap győzelem követi.

Megérkeztek a svédek

A svéd labdarugó válogatott csapatot péntek délelőtt hiába várták a Magyar Labdarugó Szövetség vezetői a budaörsi repülőtéren. A kedvezőtlen időjárás miatt a repülőgép nem indulhatott el Bécsből. A svéd válogatott délután szállt vonatra és csak péntek éjjel érkezett meg Budapestre. A svéd szövetségi kapitány elmondotta, hogy a svéd játékosok péntek délelőtt Bécsben edzést tartottak és szombat délután a vasárnapi mérkőzés színhelyén, *az ujpesti Stadionban tartanak újabb edzést.*

A vasárnapi mérkőzésről a magyar rádió teljes beszámolót ad. Az első félidőt 13.30-tól a Petőfi-, a második félidőt pedig 14.30 órától a *Kossuth*adó hullámhosszán közvetíti. A svéd rádió ugyancsak helyszíni közvetítést ad, a magyar rádió idegennyelvű riporterei pedig angol, francia és német nyelvű felvételeket készítenek a rövidhullámú műsor részére.

Évente 40.000 futball-labdára van szükség

Péntek este a Kereskedelmi Alkalmazottak Szabad Szakszervezete helyiségében ankéton vitatták meg a sportcikkek gyártásának kérdéseit. *Korbacsics* Pál, a Sportszerkereskedelmi NV vezetője elmondotta, hogy különböző hibák mutatkoznak a textíliák minőségénél és több gondot kell ezentúl fordítani a *futball- és röplabdák* előállítására is. Megemlítette, hogy ez annál is lényegesebb, mert ez a két sport a dolgozók igen nagy tömegét érdekli és ma már *Magyarországon évi 40.000 futball-labdára van szükség.* Beszámolt az eddig elért eredményekről is: bejelentette, hogy amíg a labdarúgó-cipő ára a magánszektorban *180—190 forint,* az állami kereskedelem már *111 forintért tudja árusítani.* Végül közölte, hogy a *Duna* cipőgyár a téli idényre *6000 pár* sí- és túracipőt gyárt.

TERMÉSZETBARÁT HÍREK

A Magyar Természtbarát Szövetség december 4-én nagy kedvezménnyel várostógató különvonatot indít Egerbe. Jelentkezni lehet a részvételi díj egyidejű lefizetése mellett a Szövetség titkárságán (V. Báthory-utca 5, III. 9, 120—157) és a tagegyesületeknél. Részvételi díj: 21 forint.

TERMÉSZETBARÁT TURÁK

MEFESZ: Nagyszénás 9, Széll Kálmán-tér, Radványszky. — Budai hegyek 9, Újlaki templom, Nánay. — **Budai TTE ifik:** Nagyszénás 7, Széll Kálmán-tér, Peiker. — **Fodrászok:** Makkosmária 9, Széll Kálmán-tér, Pauli. — **TTE:** Legénybarlang 6.30, Óbudai hajógyár, Zsadányi. — Ügyeletes-túra: Pálvölgy 8, Újlaki templom, Szabó. — **Ujpesti TTE:** Karancs 19-én 6, Nyugati, Tolna J. — Budai hegyek 8, Bajcsy Zs. és Árpád-út sarok, Krisch. — **Postások:** Berseg 7.40, Margit-híd HÉV, Brenner. — Bölcsőhegy 7.40, Margit-híd HÉV, Margittay. — Magyarkút 19-én 16 óra, Nyugati, Pogány. — **KASE városházi csoport:** Solymári barlang 7.30 Széll Kálmán-tér, Kristóf. — Ügyeletes-túra: Lajosforrás, Pál. — **Ganz:** Sóskuti bányák 7.50, Kelenföld, Pálvölgyi. — **MTE:** Budai hegyek, Varjas. — Kevély 8, Margit-híd HÉV, Schreyer. — Solymári barlang, Széll Kálmán-tér 7, Halmos. — Ügyeletes-túra: Kevély 19-én 16.45, Bécsi-út, Fischerné. — Ügyeletes-túra: Nagyszénás, 19-én 16.45, Hűvösvölgy, Solt. — Ügyeletes-túra: Törökmező, 19-én 15, Nyugati.

SZABAD NÉP

a Magyar Dolgozók Pártja központi lapja

Főszerkesztő: RÉVAI JÓZSEF

Felelős szerkesztő: HORVÁTH MÁRTON

Lapkiadótulajdonos:

SZABADSÁG lapkiadóvállalat

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest VIII., József-körút 5. Telefon: 343—104, 343—105, 343—107, 343—108. Hirdetési osztály: 135—725. Előfizetési osztályok. Egyéni előfizetés: József-krt 3. Telefon: 220-003 és 220-004. Üzemi előfizetés: József-krt 5. II. T.: 136—121, 137—816, 138—621. Előfizetési díj havi 11 Ft. Postatakarékpénztári csekkszámla száma 5971.

Nyomatott a SZIKRA Lapnyomda NV körforgógépein, Budapest, VIII., Rökk Szilárd-utca 4. — Felelős nyomdavezető: RADNÓTI KÁROLY

Kitüntették az FVB győztes szovjet sportolóit

A Szovjetunió minisztertanácsa mellett működő Testnevelési és Sportbizottság magasra értékelte azokat az eredményeket, amelyeket a szovjet sportolók nyáron a Budapesti Főiskolai Világbajnokságon elértek. A bizottság több mint 200 első-, második- és harmadfokú oklevéllel tüntette ki a tornászokat, atlétákat, birkózókat, ökölvívókat és más sportágbeli szovjet versenyzőket. Az elsőfokú oklevéllel kitüntetettek között van Saginyan erevani tornász, aki a tornaversenyben hat aranyérmet szerzett, Alexandra Csudina és Zoja Duhovics, akik számos atlétikai számban győztek és még sokan mások.

Az FTC ökölvívó csapata megmenekült a kieséstől

Péntek este a *Nemzeti Sportcsarnokban* folytatták az ökölvívó csapatbajnokság küzdelmeit. Az *FTC—Előre* mérkőzés különösen a ferencvárosiak szempontjából volt sorsdöntő, mert az esetleges vereség az I. osztályból való kiesést jelentette volna. Az FTC versenyzői azonban kitettek magukért és *12:4 arányban biztosan győzték le ellenfelüket.* Az FTC-ből *Nagy, Erdei, Fehér, Schellinger, Strodl* és *Homolya,* az Előre-ből *Szabó* és *Kéki* szerezte a pontokat.

A csepeli Sportcsarnokban ugyancsak péntek este a *Csepel* és a *B. Lokomotív* csapata mérkőzött és a *végeredmény 8:8 arányú döntetlen volt.* A Csepel pontjait *Deák, Horváth, Borsodi* és *Záhorszky,* a B. Lokomotívét *Vajda, Bene I., Kapocsi* és *Papp* szerezte.

Hétfőn és kedden csehszlovák-magyar asztalitenisz-verseny lesz

Az eredeti tervek szerint úgy volt, hogy csütörtökön és pénteken rendezik a csehszlovák—magyar asztalitenisz versenyt. A Csehszlovák Asztalitenisz Szövetség azonban értesítést küldött, hogy a versenyzők csak később tudnak eleget tenni a meghívásnak és szombaton reggel érkeznek meg Budapestre. A nemzetközi verseny új időpontja: *hétfő és kedd, este 7 órakor, a Nemzeti Sportcsarnokban.* Az első napon a férfi, a másodikon a női csapatok mérkőznek. A férfi csapatban *Kóczián, Sidó* és *Soós,* a nőiben *Farkas* Gizi és *Kárpáti* Rózsi szerepel.

A rádió szombati műsorából

KOSSUTH RÁDIÓ

5.20: Lapszemle. — **7.00:** Hírek. — **7.20:** Zenés percek. Hangl. — **7.45:** Szórakoztató zene. Hangl. — **11.30:** Tarka zenekari muzsika. Hangl. — **12.00:** Hírek. — **12.15:** Mandolin-zenekar. — **13.30:** Tánc és dal. Hangl. — **14.00:** Hírek. — **14.15:** Mi van egy mondat mögött? — **14.30:** Magyar enciklopédia. — **15.00:** Mesterek hegedűlnek. Hangl. — **15.30:** Zongora. — **16.00:** Gyermekszínház. — **16.40:** Tanuljunk énekszóra oroszul. — **17.00:** Hírek. — **17.40: Szovjet napok — szovjet emberek. — 17.50: Termelési híradó. — 18.05:** Falurádió. — **19.00: Szép esti muzsika. Műsor a Hungária Vegyikohó dolgozóinak. — 20.00:** Hírek. Hangos Ujság. — **21.00:** Vidám zenés hétvége. — **22.00:** Hírek. — **24.00:** Hírek.

PETŐFI RÁDIÓ

5.45: Termelési lapszemle. — **6.05:** A kisgyermek egészsége. — **6.15:** Közvetítés Varsóból. — **7.30:** Tarka muzsika. Hangl. — **8.30:** Operarészletek. Hangl. — **10.00:** Hírek. — **11.10:** Balett-zene. Hangl. — **14.30:** Liszt zongoraműveiből. Hangl. — **14.50:** Hírek. — **15.00:** A Rádióiskola tarkaműsora. — **15.40:** Közvetítés az Ifjúsági Színházból: Zichy-palota. — **20.00: A moszkvai rádió műsorából.** Hangfelv. — **21.00:** Mi ujság a sportvilágban. — **22.00:** Rádiójáték: A tör visszafordul. — **22.50:** Szól a zene. Hanglemezek.

A rádió vasárnapi műsorából

KOSSUTH RÁDIÓ

7.00: Jó reggelt! Hangl. — **8.00:** Hírek, lapszemle. — **9.00:** Csajkovszkij: Csipkerózsika. Hangl. — **10.45: Külügyi negyedóra. — 11.00:** Szórakoztató zene. Hanglemezek. — **11.20:** Zenés vasárnap délelőtt. — **12.00:** Hírek. — **13.30:** Hangos Ujság. — **14.00:** Hírek. — **14.15:** Ünnepi hanglemezek. — **14.30:** A Magyarország—Svédország labdarúgómérkőzés második félideje. — **15.25:** Dalok: „Pereg a falevél". — **16.25:** Jó szomszédság kamarazenéje. — **17.00:** Hírek. — **17.40:** A falu hangja. — **19.00:** Wargha Livia énekel. — **19.30:** Liszt: Pesti karnevál. — **20.00:** Hírek. — **20.20:** Hangképek a vasárnap sportjáról. — **20.50:** Toto-eredmények. — **20.55:** Vidám rádiószínház: „A hazug". — **22.00:** Hírek. — **22.20: A moszkvai rádió műsorából: Szovjet művészek hangversenye.** Hangfelvétel. — **24.00:** Hírek.

PETŐFI RÁDIÓ

8.00: Reggeli zene. Hangl. — **8.30:** Falurádió. — **9.00:** Feitörő séta Zenopotámiában. — **10.00:** Szórakoztató zene. Hangl. — **11.00:** Magyar muzsika. Hgl. — **11.40:** Eseményjáték: Új híd. Irta: Ember György. — **12.00:** Magyar nóták, hangl. — **12.25:** „Szabadság, testvériség". Megemlékezés Mickiewicről. — **13.00: Néphadsereg híradója. — 13.20:** Hanglemezek. — **13.30:** A Magyarország—Svédország labdarúgómérkőzés első félideje. — **15.40:** Hírek. — **15.00: Borisz Polevoj elbeszélése. — 15.45:** Vasárnapi krónika. — **16.00:** Szórakoztató zene. — **17.00:** Magyar Parnasszus. — **18.45:** Hanglemezek. — **19.00:** Studió-operett: „Víg özvegy". — **21.00:** Hírek. — **21.20:** Rádióankét. — **21.30:** Csajkovszkij: Olasz capriccio. Hangl. — **22.00:** „Színes szőttes".

HÍREK

— *SZTÁLIN EMLÉKBÉLYEGET ad ki a román posta a világ dolgozóinak nagy vezére hetvenedik születésnapja alkalmából. Az emlékbélyeget Sztálin elvtárs arcképe díszíti, körülötte felirás: „Dicsőség a nagy Sztálinnak." Névértéke 31 lei és december 21-én kerül forgalomba.*

— **Petit francia tábornok** a Szovjetunióban szerzett benyomásairól Svájcban előadást akart tartani. A hatóságok az előadást betiltották. A svájci Munkapárt és a Szociáldemokrata Párt képviselői tiltakoztak a betiltás ellen és az intézkedést a demokratikus jogok megszegésének minősítik.

— **Drahos Lajos** elvtárs, az országgyűlés elnöke fogadta Péter Jánost, a tiszántúli református egyházkerület új püspökét.

— *HÁROMNAPOS SZTRÁJKBA KEZDTEK A NÜRNBERGI TAXISOFŐRÖK. A sztrájk óta a városban tartózkodó amerikai katonák viteldíj helyett megverik a sofőröket. Az amerikai hatóságok elutasították a taxisok kérelmét, hogy védelmükre pisztolyt vihessenek magukkal. Egy berlini lap arról is hírt ad, hogy Bambergben amerikai katonák bántalmazzák és megverik a német polgárokat.*

— **A GÉPÁLLOMÁS-ALKÖZPONTOK versenyében Baja áll az élen. A legjobb gépállomás Bakta, amely 355 százalékra teljesítette előirányzatát. A gépállomások egyes brigádjai között a baktai gépállomás Lacihbrigádja, az egyéni versenyben Galambos András, a dusnoki gépállomás dolgozója vezet.**

— **A köztisztasági vonatkozású** ügyek intézését a polgármester az út- és mélyépitési ügyosztály hatáskörébe utalja át. Minden olyan köztisztasági ügyet azonban, amely közegészségügyi vonatkozású, csak a közegészségügyi ügyosztály hozzájárulásával lehet elintézni.

— *MOZGÓKÖNYVTÁRAT KAP a IX. kerület. Az ünnepélyes átadás hétfőn délután lesz a ráckevei HÉV kitérőjénél, a Közvágóhíd után, a Soroksári-úton.*

— **Az egyre növekvő nyomor miatt** újabb sztrájkhullám várható Görögországban. A közúti és autobuszközlekedés, az erőművek és a távbeszélőszolgálat alkalmazottai nemrég egyórás sztrájkot rendeztek tiltakozásul azért, mert csak felét kapták meg az igért fizetésemelésnek. Előzőleg a szállítómunkások 24 órás sztrájkot tartottak az elektromos munkások támogatásával.

— **Nehézipari Minisztérium** XI. Ásványolaj Főosztályának új címe: V., Arany János-u. utca 24. Telefon: 124—385, 124—386, 124—387. Postacím: Központi Iktató, V., Szabadság-tér 5—6.

A szovjet sakkbajnokság

XVII. fordulójából elhalasztott mérkőzések a következő eredménnyel fejeződtek be:

Bronstein—Furman ½, Goldberg—Szokolszkij ½, Aronin—Ragozin ½, Levenfis—Boleszlavszkij ½. Az első helyre sorsdöntő **Geller—Szmiszlov** mérkőzést Geller, előnye ellenére, sem tudta nyerésre vinni, sőt egy hibás lépése folytán csak igen szívós védekezéssel tudott döntetlent kicsikarni az 55. lépésben.

A XVIII. fordulóban az érdeklődés középpontjában a **Flohr—Geller** és **Szmiszlov—Keresz** találkozók voltak. Öt órai igen éles küzdelem után mindkét játszma függőben maradt. **Szmiszlovnak** négybástyás végjátékban gyalogháttránya van **Keresz ellen. Gellernek** viszont jó nyerő esélyei vannak **Flohrral** szemben. E fordulóban csak négy játszma fejeződött be: **Boleszlavszkij** nyert **Holmov, Kopilov Goldberg, Furman** pedig **Levenfis ellen. Ljubljinszkij** eldöntetlenül végzett **Aroninnal.**

Korábbi függőjátszmák eredményei: **Lilienthal—Boleszlavszkij ½, Goldberg—Boleszlavszkij ½, Bronstein—Levenfis 1—0, Holmov—Goldberg ½.**

Az utolsó forduló előtt a versenyen vezetnek: **Geller és Szmiszlov 11.5 ponttal 17-ből, Boleszlavszkij 11.5 ponttal 18-ból, Kotov és Bronstein 11 ponttal 17 játszmából.**

() A RÁDIÓ ma esti úszóversenyén elsőosztályú számokat is rendeznek. A viadal 7 órakor kezdődik, utána UTE—Előre, FTC—MTK Budapest-bajnoki vízilabda mérkőzések lesznek.

() FLORIÁN TIBOR, a Moszkvában élő magyar sakkmester szintén résztvesz a népi demokratikus országok bukaresti nemzetközi versenyén.

() A CELLOVÓ BAJNOKSÁG nyitott irányzékú kispuska versenye ma délelőtt 11 órakor kezdődik a marcibányi-téri lőtéren.

() „A SIELÉS TECHNIKÁJA" címmel úl dokumentum-filmet készített a moszkvai tudományos filmstudió, a Szovjetunió sportbizottságának megbízásából.

() ORSZÁGOS MEGHIVÁSOS ÚSZÓVERSENYT rendez a III. ker. Textilmunkás SE vasárnap este 7 órakor a Sportuszodában. Ezen a versenyen elsőizben lesz 50x33 m-es úszó-váltó.

— **A tatai Bányaipari Aknászképző Középiskola** növendékei elsőnek hirdették meg az ország valamennyi középiskolái között a tanulmányi versenyt, amely néhány hét mulva országos programmá vált. 156 aknászképző-diák közül az 1948—49. tanév végén 32-t tüntettek ki „Jó tanulási érdemrend"-del. Az elmult tanévben már annyi volt a felvételre jelentkezők száma, hogy párhuzamos osztályokat kellett létesíteni. A középiskola mellett tanulóotthon működik, ahol a fiatalok lakást és ellátást kapnak. Ezen felül a kultuszminisztérium tanulmányi segélyben részesít minden tanulót.

— *BERMUDA-SZIGETEK közelében a csütörtökön eltünt amerikai szuper-légierőd megkeresésére pénteken egy másik B. 29 szuper-légierődöt küldtek. Ez azonban felszállása után Floridában lezuhant. Öt utasa meghalt, négyen megsebesültek.*

— **A HÁZIMUNKÁVAL ELKÉSZITHETŐ helyreállításokat a Gellért-fürdő szakmunkásai maguk végzik el. Ilyenek a csempeburkolat, a zuhanyok, csőhútorok, dörzsölőpadok helyreállítása. Harminc sodronyos vasból készült pihenőágyat új matracokkal láttak el. Kicserélték a medencetérben lévő elektromos vezetéket is.**

— **A főváros lakásmegosztási bizottsága** a mult hónapban minden héten tartott ülést. A bizottság elé 122 lakásmegosztási kérelem került.

— *A HÁZASSÁGKÖTÉSEK SZÁMA továbbra is emelkedik Budapesten. A házasságok nagy részét most már az előljáró által engedélyezett díszpenzációval kötik. Az előljáróságok átszervezése óta a házasságon kivül született gyermekek családjogi helyzetének rendezését is közvetlenebbül lehet szorgalmazni.*

— **AZ AMERIKAI SZENÁTOROK egy csoportja sorra látogatja a marshallizált államok fővárosait és felülvizsgálja, hogy a csatlós kormányok menynyire haladnak előre a fegyverkezésben. A Vatikánban a pápa fogadta ezeket az amerikai szenátorokat.**

— *A BELVÁROSI SZINHÁZ a „Hétköznapok hősei" előadásait naponta este 7-kor kezdi. A délutáni előadások kezdete: fél 4.*

— **A Közlekedés és Postaügyi Minisztérium Postafőosztálya közli,** hogy november 16-tól kezdődőleg a távbeszélő tudakozó a 186—910 számon is hívható.

— **A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár** szombaton délután nyitja meg 19. számú fiókját a XIII. Nász-tér 4—5. szám alatti Kultúrházban.

— **A MAGYAR IFJUSÁG példaképét, a Szovjetunió ifjuságát követve, felismerte az erdősítés fontosságát és az idén tavasszal már 2 millió facsemetét ültetett el. Összei a falusi ifjusági szervezetek 5 millió facsemetét igényeltek elültetésre. A megyék közül Szabolcs jár az élen 600.000 facsemete igénylésével. Résztvettek a fiatalok a makktermés összegyüjtésében is, amelynek tervét 400 százalékkal túlteljesitették.**

— *PRÁGÁBA ÉRKEZETT az Oszipov-féle szovjet állami zenekar. A népi hangszereken játszó zenekar a csehszlovák fővárosban több hangversenyt ad.*

— **A SZÜLŐK ISKOLÁJA mindhárom tagozatának „leckefüzet"-eket adtak ki. A három sorozat egy-egy füzetének ára ötven-ötven fillér.**

— **A Nemzeti Szinház igazgatósága** közli, hogy a Magyar Szinházban december elsején bemutatásra kerülő Karenina Anna első tíz előadására a nagy érdeklődésre való tekintettel a Magyar Szinház pénztára most vasárnaptól, 20-ától kezdődően árusit jegyeket.

— **A Vérmező** kertészeti rendezése, a Városliget még újjá nem épitett részének és a Lánchid budai és pesti hídfőjénél létesitendő területek parkositása tervszerűen halad.

— **Az ercsi-sinatelepi állami zöldségtermelő gazdaság** 450 hold öntözött és 220 hold szántóföldi területen kezdte meg konyhakerti gazdálkodását. Ebben a gazdaságban építik az ország legnagyobb melegágyát, amelyhez 9000 melegágyi ablaküveget használnak fel, ami öt hold területnek felel meg. Az ország más részein is létesítenek hasonló gazdaságokat.

KEVESEBB ESŐ

A Meteorológiai Intézet jelenti: Hazánkban ma is mindenütt esett az eső, a Dunántúl nagyobb, a Tiszántúl kisebb mennyiségben. Várható időjárás: mérsékelt szél, helyenkint már felszakadozott felhőzet, kevesebb helyen eső. Többfelé, főleg reggel köd. A hőmérséklet alig változik.

TERVGAZDASÁGI ÉRTESÍTŐ

az Országos Tervhivatal hivatalos lapja.

Tartalmazza az illetékes kormányzati szerveknek a tervgazdálkodás körébe vágó rendeleteit, e rendeletek végrehajtására vonatkozó magyarázatokat és utasításokat stb.

Megjelenik az Állami Lapkiadó NV (V., Vécsey-utca 4.) kiadásában minden hét szombatján.

Előfizetési ára: ¼ évre **18.— Ft** ½ évre **36.— Ft,** egész évre **72.— Ft.** Nemzeti Bank egyszámlaszám: **936.510.**

A magyar építőipari küldöttség tapasztalatai a rohamosan épülő Lengyelországban

Tíznapi lengyelországi tartózkodás után hazaérkeztek a magyar építésügyi szakemberek. Még frissen él bennük valamennyi emlék és tapasztalat: végig, egész útjuk során meleg szeretettel, igaz barátsággal fogadták őket. A lengyel építőipar vezetői büszke öntudattal kalauzolták őket az újjáépülő városokon át. A lengyel-magyar barátság elmélyítését hozta ez az utazás, de ezenkívül egész sor szakmai tapasztalatot — ezekről számolnak be a hazaérkezettek a Szabad Nép hasábjain keresztül.

200.000 új lakószoba Varsóban

Fodor Gyula elvtárs, építésügyi minisztériumi államtitkár, a küldöttség vezetője:

— *Lelkesedés, szorgalom, optimizmus* — ez az, ami először megfogja az embert, ha a lengyel városok utcáit járja. Pedig ott láthatjuk csak igazán, micsoda vandál pusztítást végeztek a fasiszták... Varsó 300.000 lakásából 20.000 maradt épségben. Az építkezéseknél a romanyagot is felhasználják: zúzógépekkel összetörik és vibrálóasztalon cementtel keverve, előregyártott épületelemeket készítenek a romokból. *Már 200.000 új lakószobát építettek Varsóban s ebben az eredményben nagy része van az előregyártásnak,* ami itt egészen speciális módon történik. Nem előregyártó üzemekben készítik az épületelemeket, hanem az építés helyén, szabadban.

Hogy ez mennyire gyorsítja az építkezést, arra jellemző az, amit Varsó mellett láttunk. 35.000 négyzetméternyi területen új autógyár épül itt, nagyrésze ilyen módon előregyártott elemekből. *A hatalmas gyárat mindössze három hónapja építik, s nagyrésze már el is készült!* A munkások több, mint 70 százaléka teljesítménybérben dolgozik. *A brigádokban dolgozó munkások is egyéni versenyben állanak, s valamennyi épületen ott látható a verseny állását mutató tábla.*

— A falazási munkát sztahánovista módszerekkel végzik és sztahánovista módon történik az előregyártott elemek készítése is. *18—20 munkás egy kilenclakásos kétemeletes épület falazási és tető munkáit kész előregyártott elemekből sztahánovista módszerekkel 9—10 nap alatt végzi el, vakolás és festés nélkül.* Persze megoldandó problémák is vannak. Ilyen például az, hogy a sztahánovista munkamódszerek nemcsak az előregyártásra, falazásra terjedjenek ki, hanem a vakolásra és egyéb munkákra is.

Jó szervezés — gyors építkezés

Szijártó Lajos elvtárs, minisztériumi csoportfőnök:

— *Gyorsan építenek!* Engem ez fogott meg leginkább. *A gyors építkezés olcsóbb építkezést is jelent* — és ezt a példát követnünk kell. Jelszavuk: Egyszerre kevesebb helyen építeni, de minél többet! Mi ennek az eredménye? *Ha egymás mellett folynak az építkezések, akkor kevesebb műszaki személyzet kell.* Náluk is, nálunk is az építőiparban dolgozók nyolc százaléka értelmiségi (műszakiak, technikusok, hivatalnokok), de míg nálunk csupán egy százalék a mérnökök, technikusok száma — *náluk a nyolcból négy százalék. Ezért is kitűnő náluk a kész épületek minősége.*

— A gépek jó kihasználását is biztosítja ez: *nem állnak a gépek, nem kell messzi távolságokra hurcolni.* Az állványfákat is jól fel lehet használni. Ezeket sem kell messzire szállítani — ez is olcsóbb és gyorsabb építkezést jelent! De kevesebb raktárépület is elég ilyenkor és így folytathatnám még az olcsóbbító tényezők felsorolását.

Tervszerű városrendezés

Perényi Imre elvtárs, a tervosztály vezetője:

— Három nagy tervezőintézet működik Lengyelországban: ipari, lakóépület és középületeket tervező intézet. Egy-egy tervező intézetben ezernél többen dolgoznak. A tervezés szempontjából jelentős, hogy *mindegyik városnak van már elfogadott városrendészeti terve.* De elkészültek a részlettervek is és így *jól érvényesülhet az egységes tervezési elgondolás.*

— A tervező intézetek elszakadtak a nyugati kozmopolita befolyástól, helyesen *alkalmazzák a Szovjetunió szocialista építészet-elméletét.*

Győri László elvtárs a minisztérium terv- és üzemgazdasági osztályának vezetője:

— A lengyel építőipar fejlődésére jellemző, hogy 1947-ben csupán 9 milliárd zloty, 1948-ban 30 milliárd, 1949-ben pedig már 70 milliárd zloty volt az összes építkezések értéke. *1950-re 140 milliárd az előirányzat.* A lengyel építőipar — akárcsak a lengyel népgazdaság többi ága — rohamosan fejlődik.

Nagy megtakarítást értek el Magnitogorszkban a gyorsolvasziással

A magnitogorszki kohászati gyár sztahánovista olvasztómunkásai szeptember hónapban 119 gyorsolvasztást végeztek. Magnitogorszkban az acélolvasztóműhelyt az újítók műhelyének nevezik. A sztahánovisták kezdeményezésének segítségével az olvasztások időtartama jelentősen csökkent. Az acél minősége javult. Az acélolvasztók az idén több mint *hárommillió rubelt takaritottak meg.* Napról-napra nő az újítók és észszerűsítők száma. *Zinurob* kohász, szocialista munkaversenyben áll *Iszkarovval*, a zaporozsjei gyár acélolvasztó élmunkásával. Zinurob szeptemberben 741 tonna acélt olvasztott terven felül. Ugyanez idő alatt tanítványa, *Szemonov* fiatal acélolvasztó körülbelül *1000 tonna* acélt olvasztott.

A SZTÁLINI EMLÉKLAPRÓL

Nálatok is kiosztotta már a műhelybizottság a sztálini emléklapot: büszke lehetsz rá, elvtárs. Nem mindenkit ér ez a kitüntetés. Feladatokat vállaltál, önköltségcsökkentést, kemény százalékokat, döntő rohamot a selejt ellen, feladatot vállaltál, melynek elvégzését Sztálin elvtárs születésnapjára ajánlottad fel. Ezért kaptad az emléklapot.

Most izgatott örömmel forgatod kezedben — első gondolatod az, hogy hazaviszed, hadd örüljön neki a család is, hadd büszkélkedjen a feleséged, hogy szobátok falát a legöntudatosabb, élenjáró munkáshoz méltó emléklap díszíti.

Pedig ez az emléklap nem egyszerű „emlék". Nem az a feladata, hogy évek múltán emlékeztessen téged mai munkádra, feladatvállalásodra. A diadalmas szocializmus, a jólét, a szabadság, soha nem képzelt felvirágzás lesz mai munkád emlékeztetője. Ez az emléklap — harcostársad. Nap mint nap kell, hogy emlékeztessen arra, amit vállaltál. Nap mint nap eszedbe kell, hogy juttassa: elvállalni valamit könnyű, de leküzdeni a nehézségeket, végrehajtani amit vállaltál, ez az emberhez, munkáshoz, kommunistához méltó feladat.

És nemcsak rólad van szó. Az emléklap a tiéd — de az egész műhelyé is. Tedd ki a sztálini emléklapot gépedre, vagy géped fölé, az egész műhely büszke lesz rá. Nemcsak teged figyelmeztet kötelességedre, amikor felnézel munkádból, hanem a többieket is, brigád-társaidat, versenytársaidat, a műhely minden munkását. Tudod, a sztálini emléklap épúgy segít neked és mindnyájunknak, mint a műhelybizottság vagy a bizalmi elvtársak: szervezi a versenyt, a mi versenyünket, a győzelmet szervezi.

Azt mondod: a műhely nem patika, repülnek a forgácsok és spriccel az olaj, bepiszkolódhat az emléklap is. Nehéz probléma lenne ez annak, akinek keze és esze nem ügyesedett mindennapi munkán. Neked azonban nem probléma: szerezz egy üveglapot, vagy celofánt, keretezd be, védd vele az emléklapot, szeretett tanítónk, a mi Sztálinunk képét.

Még valamit, mielőtt hozzákezdesz a bekeretezéshez: ne bízd másra, hogy kitöltse az emléklapot. Te magad írd be, hogy mit vállaltál Sztálin elvtárs születésnapjára, saját szavaiddal, egyszerűen és érthetően, úgy, hogyha bárki jár a műhelyben, tudja, a te gépeden, a te kezed nyomán hogyan vésődik az épülő világba a nagy Sztálin neve. Nem szoktad meg a fogalmazást — a bizalmi elvtárs segít neked ebben is.

Most pedig lássunk munkához! Az emléklap olyan bizalom irántad, melyet a sokasodó százalékok, a megtakarított idő és anyag, a teljesített vállalás hitelesít, fémjelez. Emlékezz vissza, a multkor pártnap előtt, milyen hatalmas győzelmi énekként zengett még kis üzemi kórustok ajkáról is: „Sztálin nevével épül a világ..." A te gépeden is Sztálin nevével épül a világ.

s. r.

Szombattól a Legfelsőbb Bíróságnál is megkezdik működésüket a népi ülnökök

Letették az esküt a Legfelsőbb Bíróság és Legfőbb Államügyészség dolgozói

Pénteken reggel a Népbíróságok Országos Tanácsa és a Népfőügyészség dolgozói letették az esküt a Magyar Népköztársaság Alkotmányára. Ugyancsak pénteken a Legfelsőbb Bíróság és a Legfőbb Államügyészség dolgozói is esküt tettek. Ebből az alkalomból *Ries* István elvtárs, igazságügyminiszter beszélt.

Bejelentette, hogy szombattól *a legfelsőbb bíráskodásban is résztvesznek a népi ülnökök.* — A hivatásos bíráknak — mondotta —, akik a szakképzettséget képviselik, nem szabad elfelejteniök, hogy a dolgozó népet elsősorban azok képviselik, akik az üzemekből jönnek a bírói tanácsba. Beszéde végén Ries elvtárs a Legfelsőbb Bíróság új szerepét ismertette.

Nagyszabású vidéki lakóházépítkezések a jövő évben

Az építésügyi minisztérium az 1950. évi középítési program feldolgozása során már eddig számos várost és községet jelölt ki, ahol a jövő esztendőben lakásépítkezések indulnak. A már eddig kidolgozott tervek szerint Debrecen, Sopron, Szombathely, Győr, Veszprém, Székesfehérvár, Zalaegerszeg, Balassagyarmat, Hatvan, Tatabánya és Nagykanizsa városokban építenek lakásokat. November végéig sor kerül a további vidéki lakásépítkezések helyének megállapítására is.

SZOCIALISTA TERMELÉS

Teljesen gépesített bányaüzemet létesítünk

A geológiai és a bányaművelési viszonyok figyelembevételével a szakértők a Székesfehérvár melletti Kisgyón bányaüzem közelében hatalmas, jóminőségű széntelepet találtak alkalmasnak arra, hogy ott a legkorszerűbb bánya-gépekkel felszerelt bányaüzemet létesítsenek. A szállítás és a szénfejtés nehéz munkáját is gépek végzik. Ezzel nemcsak a dolgozók mentesülnek a legnehezebb fizikai munkát igénylő szénfejtéstől, hanem a szénbányászat teljesítménye is többszörösére emelkedik. Az előtervezés javában folyik és a tényleges munkálatok még december hó folyamán megindulnak. A mintabányaüzem 1951-ben a legkorszerűbb gépesítéssel már 200 vagon szenet fog naponta termelni.

Megszüntetik a konzervipar szezonjellegét

Ez év őszéig a magyar konzervipart mint szezónjellegű ipart tartották nyilván. Egy évben csak hat hónapot dolgoztak a konzervipari munkások. A könnyűipari minisztérium most tervezetet dolgozott ki, amely szerint egész éven át foglalkoztatják az iparág dolgozóit. Uj munkákkal is foglalkozik majd a konzervipar. Ezek az új munkák: a burgonyazúzás, amelyet a kenyérgyártó ipar részére végeznek, a diótörés és tisztítás, a csonthéjas magvak gyűjtése és felhasználása, továbbá a háziasszonyok munkájának megkönnyítésére félkész ételek tömeges gyártása.

A konzervipar nagyüzemei termelésének biztosítására az ötéves tervben, sőt már annak első évében megindul a konzervipar központosítása. Ennek első lépése az lesz, hogy a négy budapesti konzervgyár, vagyis a Weiss Manfréd három telepe és a Sashalmi Konzervgyár, Kőbányán a Fővárosi Sörgyár hatalmas épületében, mint önálló nagyüzem egyesül. Tervbevették ezenkívül az alföldi konzervgyárak központosítását is, szintén a nagyüzemi termelés biztosítására.

Rohamosan növekszik a műszaki könyvtárak látogatottsága

Az ötéves terv nagy feladatokat ró a műszaki dolgozókra. Fontos tehát műszaki kultúránk színvonalának emelése. A Központi Műszaki Könyvtár ennek megvalósítására az ország fontos ipari gócpontjain fiókkönyvtárakat állít fel. A mult hónapban *Miskolcon*, vasárnap *Tatabányán* nyilt meg fiókkönyvtár. November 27-én *Győrött* nyitnak újabb fiókkönyvtárat. A fiókkönyvtárak mintegy ezer fontos szakkönyvvel és 50—60 bel- és külföldi szakfolyóirattal kezdik meg működésüket. Ezenkívül *„kívánság-könyvbe"* írhatja be mindenki, hogy mit kíván olvasni és a kért könyvet néhány napon belül megkapja a központi könyvtárból.

A Központi Műszaki Könyvtár olvasói jelenleg 320 magyar és külföldi szakfolyóiratot olvashatnak. Január elsejétől már 1500 szakfolyóiratból tanulhatnak a műszaki dolgozók. A könyvtárban minden szovjet műszaki szaklap megkapható. A szovjet szakkönyvek és folyóiratok iránt rendkívül nagy az érdeklődés.

A központi könyvtár forgalma állandóan emelkedik. 1946-ban még átlag 30—40, 1947-ben 60—70 és tavaly 120—130 olvasó látogatta naponta a könyvtárat. Ez évben a látogatók száma mintegy kétszerese a tavalyinak.

„Komplex brigádok" a gánti bauxitbányában

A gánti bauxitbányákban megalakultak az úgynevezett komplex-brigádok, amelyek műszaki értelmiségiekből és fizikai dolgozókból állnak. Együttes munkájukkal kiküszöbölik a szűk keresztmetszeteket. Ez év február-jától októberig újításaikkal 43.600 forint értékű megtakarítást értek el. Ezenkívül több nagyjelentőségű javaslat tárgyalás alatt van. Különösen nagyjelentőségű a szállításoknál fennálló szűk keresztmetszetek kiküszöbölése, melyet az iparvasútnál értek el: több kocsit rendbehoztak olyan anyagból, amely a gyár területén használatlanul hevert. Megszüntették a kotrógép hosszú állásidejét és tökéletesítették a kotrógép karbantartásának rendszerét is.

Európa egyik legnagyobb alagútkemencéje épül a pécsi Zsolnay-gyárban

A pécsi Zsolnay-gyár termelése a multban majdnem kizárólag a kiváltságos osztály jólétét, és fényűzését szolgálta. A kiskeresetű dolgozók nem juthattak hozzá a költséges festési eljárással előállított, drága edényekhez és dísztárgyakhoz.

A felszabadulás után alapvető változások történtek a pécsi Zsolnay-gyárban is. Ma már az edénygyártáson kívül a pécsi Zsolnay-gyár nagyrészt magasfeszültségű elektroszigetelő-porcellánok gyártásával foglalkozik. A gyár ma már nemcsak az ország teljes szükségletét biztosítja, hanem jelentős kivitele is van.

A gyár munkáját eddig erősen akadályozta a szűk keresztmetszet a szigetelők kiégetésében. A nyersgyártás lényegesen felülmúlta azt a mennyiséget, amelyet a kemencék égetésre be tudtak fogadni. Hároméves tervünk keretében a szűk keresztmetszet kiküszöbölésére egy teljesen új kemence épül most a Zsolnay-gyárban. Teljes felépítése már belenyúlik ötéves tervünk első esztendejébe. Ez a kemence nemcsak országunknak, hanem Európának is egyik legnagyobb alagút-kemencéje lesz. A 84 méter hosszú alagút-kemence az automatikusan mozgó kocsikra rakott árut 48 óra alatt égeti ki. A kemence felépítésével megszünik a szűk égetési keresztmetszet és a termelés a jelenleginek több mint kétszeresére emelkedik. Különös jelentőséget ad az új kemence építésének az, hogy egy méternél magasabb szigetelő porcellánokat is ki lehet égetni benne. A multban ezeket a szigetelőket kizárólag az ósdi rendszerű, elavult körkemencékben égették és ezekben az áru égetése több mint egy hétbe beletelett.

Az új modern alagút-kemence, amelyet gázfűtésre rendeznek be, éjjel-nappal üzemben lesz.

Nemesvalutát takarítunk meg az új kéntelenítő eljárással

A felszabadulás előtt a gáz kéntelenítésére a nyugati országokból kellett vasoxydot tartalmazó anyagokat importálni. Ezek az anyagok a rajtuk keresztül áramlott gázból a ként kivonták. A felszabadulás után az anyagok utánpótlása nagy nehézségbe ütközött és tekintélyes valutamennyiségre is szükség volt ehhez. Uj megoldást kellett tehát találni, amelynek segítségével hazai anyagokkal is el lehet végezni a gáz kéntelenítését. Sürgette az új megoldást az is, hogy a régi rendszerű, úgynevezett száraz kéntelenítő a Péti Nitrogénművek legegészségtelenebb munkahelye volt, ahol kénhydrogénes levegőben végezték munkájukat a dolgozók.

Kísérletezni kezdtek a hazai anyagokkal és ennek során megállapították, hogy a várpalotai szénből készült aktívszén különösen alkalmas arra, hogy a gázból a ként kivonják. Egy új üzemet is építettek, ahol lényegesen egészségesebb körülmények között folyik most a gáz kéntelenítése s így a dolgozók a piszkos és egészségtelen munkától is mentesültek.

Az aktívszenes kéntelenítő üzem egy év alatt 680.000 forint megtakarítást eredményezett. Amellett az aktívszenes kéntelenítő egyéves működése alatt a külföldről behozott kénmennyiségnek 15 százalékát termelte, amit a Péti Nitrogénművek a szénkéneg gyártásánál mint nyersanyagot használ fel.

A magyar hangszórók sikere a világpiacon

A Tonalit-gyár hangszóró-készítményei világszerte elismertek. Mind gyakrabban keresik fel külföldről a magyar gyárat megrendelésekkel.

A gyár készítményeinek több mint 30 százalékát exportálja. Elsősorban a népi demokráciák felé, így Bulgáriába és Romániába szállítanak. Jelentős az export Hollandia és Belgium felé is. Ezekbe az országokba nemcsak alkatrészeket, hanem kész gramofonokat is szállítanak.

A Tonalit-gyár másik fontos készítménye a hanglemez. Ezen a téren is szép eredményeket értek el. A mozgalmi daloknak, kórusműveknek, s a komoly zenének egész sorát vették már lemezre. A népi demokráciákkal baráti csere-viszonyt létesítettek. Különösen jó kapcsolat épült ki Csehszlovákiával. Onnan hangfelvételeket küldenek, amelyeket nálunk lemezre vesznek, a mi lemezeinket pedig Csehszlovákiában sokszorosítják.

AZ ATHENAEUM KÖNYVUJDONSÁGAI

BARTA LAJOS:
GYÁR
Irodalmunk első nagy regénye a magyar ipari társadalom keletkezéséről. Fűzve 14.— Kötve 20.50

HOLLÓS KORVIN LAJOS:
EGY KIRÁLYTIGRIS NAPLÓJA
Az író új humoreszkjei és tréfái. Ára 7.—

PALOTAI BORIS:
TŰZHELY
A kitűnő író új elbeszélései. Ára 15.50

GADOR BÉLA:
NEVESS JOBBAN
A tehetséges humorista kitűnő tréfái és szatirái. Ára 12.50

Három új verseskönyv
FODOR JÓZSEF: Boldog zendülés Ára 15.—
MADARÁSZ EMIL: Versek. Ára 20.50
LUKÁCS IMRE: Vöröscsillag aranykalásszal. Ára 9.50

ATHENAEUM KÖNYVKIADÓ NEMZETI VÁLLALAT

Czelfl János elvtárs,

aki megkérte a szakszervezetet, írjon ki versenyt

a Legjobb Öntő címért

Czelfl János elvtárs, Láng-gyári munkaérdemrendes öntő, akinek a Vasas Szakszervezethez intézett levelét felolvasták pénteken a szakszervezetek összvezetőségi ülésén, szerény megjelenésű, csendes ember. Ahogy sorjában elmondja életének eseményeit és harcait, mindenki előtt világossá válik, mi vezette levele meg-

frására. *Jó öntő, munkatársai szerint egyike az ország legjobb öntőinek.* Mégis, amikor levelet írt a Vasas Szakszervezetnek, hogy indítson versenyt az *Ország Legjobb Öntője* címért, nem a saját dicsőségére gondolt. Inkább arra, hogy az öntés, az öntődei munka az alapja egész gépgyártásunknak. *Az öntődei selejt — gépgyártásunk kegyetlen ellensége.* A sztálini felajánlásokban kiszélesedett egyéni munkaverseny most kitűnő alkalom az öntődei munka feljavítására! Indítsunk szovjet példára, a szakma legjobb dolgozójának címéért folytatott országos versenyt! *Czelfl* elvtárs, a pénteki levél írója, valóban tudta és érezte, amit mi mindannyian tudunk és érzünk: *szocialista munkaversenyünk igazi nyertese az egész dolgozó magyar nép.*

Megbecsült, harcos élet

A *Láng-gépgyár* 4. sz. műhelyében, a vasöntödében dolgozik. Országoshírű műhely ez, mindenütt tudják, hogy itt kitűnő öntők dolgoznak. *Czelfl* elvtárs, aki most lesz 61 éves, 25 évvel ezelőtt kezdett dolgozni ebben a műhelyben. Természetesen — nem egyfolytában 25 évig! Annak ellenére, hogy szakmájának egyik legkiválóbb munkása, *igen sokat volt munka nélkül és éhezett.*

— Jó munkás, rossz munkás: a tőkés számára olyanok voltunk, mint egy kalap a fogason. Ha szüksége volt ránk, leakasztott bennünket a szegről. Amikor aztán rosszul ment az üzlet, visszadobott a munkanélküliségbe. Tagja vagyok és harcoltam a Vasas Szakszervezetben 1910 óta. 1923-ban munka nélkül voltam, — idegenben, Franciaországban próbáltam szerencsét. Onnan alig félévi munka után, mint kommunistagyanúst kiutasítottak. Akkor kaptam először állást a Lángban és 1926-ban újra utcára kerültem. Két évig voltam ismét munka nélkül. Azután dolgoztam 1930-ig. Akkor négyesztendős böjtölés következett. Volt, hogy szenet hordtam, volt, hogy az építkezéseknél segítettem. Egy napon ismét felvettek az öntödébe. Azóta itt dolgozom.

Társai Czelfl bácsinak nevezik. *Nagy megbecsülésnek örvend az egész gyárban.* De nemcsak a *Láng-gyárban* ismert *Czelfl* bácsi, hanem egész Angyalföldön. A kerület szívében a Tomori-tér 1. szám alatt lakik. Ez a lakás jólismert volt földalatti mozgalmunk nem egy hőse előtt. Kitűnő sokszorosító gép működött *Czelfl* bácsi lakásán, akinek egész családja *tevékeny részt vett a földalatti mozgalomban.* A pincében falemezraktár volt. *Czelfl* bácsi, fia, lánya és felesége a nagy falemezek segítségével szakszerű búvóhelyet építettek, ahová 20—25 személy is befért. Mozgalmunk igen sok kiváló tagja húzódott meg ott az üldöztetés idején egy vagy több napra. *Három nappal tragikus halála előtt ott járt Ságvári Endre elvtársunk is.*

— Csak annyit tudtunk róla akkor — mondja Czelfl elvtárs, *hogy ő a „József II." és hogy nagyon jó, bátor és szeretetreméltó elvtárs. Azt mondotta: „Nagyon jó ez a hely itt nálatok, Czelfl elvtárs".*

Jó munkával a régi célokért

Akkoriban *Czelfl* bácsi és egész családja hordozta a röpiratokat a *Lángba*, a *Magyar Acélba*, a *Rézhengerbe* és ragasztgatta éjtszakánként az utcákon. *Ma máshogyan harcol Czelfl elvtárs a szocializmusért. A hőnszeretett nagy Sztálin elvtárs születésnapjára elvállalta, hogy tizenöt nappal hamarább készít el egy magasnyomású gőzhengert az Óbudai Hajógyár számára és azt, hogy a Péti Nitrogénműveknek szánt vasdobot tíz nappal hamarább fejezi be.*

Megszervezte, folyamatossá tette a csoport munkáját. Példaképei a szovjet sztahánovisták. Az Ujító Kongresszus szovjet vendégeinek látogatásáról, nyilatkozatairól számos közlemény jelent meg a sajtóban. *Czelfl* bácsi ezeket alaposan, figyelemmel kísérte, a sztahánovisták arcképeit eltette, munkamódszereiket megjegyezte.

Nem tagadja, szeretne az ország legjobb öntője lenni. Teljesítménye magas. Nagy darabokon dolgozik, nagyon vigyáz. Így aztán selejtje 1945 óta egyetlen egy sem volt.

Mit mond a többi Láng-gyári öntő?

Társai is hasonló módon, hasonló célokért küzdenek. *Pós* Ferenc, aki *Czelfl* elvtárs csoportjában dolgozik, elmondja, hogy a levél megírása előtt alaposan megbeszélték a kérdést. A csoport minden tagja komolyan versenybe lendült. Most kapták meg a sztálini emléklapokat. Soha még ilyen lelkes versenyhangulat nem volt a gyárban. Helyesnek és szükségesnek tartja, hogy az egyéni munkaverseny keretében kiderüljön, ki milyen munkát végez a gyárban, az országban, ki mennyit ér? *„Czelfl bácsi a mi nevünkben is írta levelét* — mondja. — *Mi is indulunk a Legjobb Öntő címért."*

Czelfl elvtárs páros versenyben áll *Neubrandt* öntő csoportvezetővel. Teljesítményük, sztálini munkavállalásuk azonos. *„A Láng öntődéiben mi mindannyian úgy gondolkozunk, mint Czelfl* — mondja. — *Az összehasonlítástól nem félünk. Nem vagyunk üzemi sovinisták, de ha Czelfl elvtárs kérését elfogadja a Szaktanács, mindent megteszünk, hogy az ország legjobb öntője — a Lángból kerüljön ki."*

SZOCIALISTA TERMELÉS

Épületelemek előregyártása Csehszlovákiában

A csehszlovákiai Hyskov-ban épült fel ez az épületanyag-előregyártó üzem — maga is előregyártott anyagokból. Az épületelemeket ott gyártották a jövendő gyár telepén. Az előregyártott vasbeton-födémhéjakból, áthidalógerendákból, salakblokkokból hamarosan elkészült a gyárépület, ahol most már hatalmas csarnokokban készülnek a további épületelemek.

Csehszlovákia építőiparának fejlődésére jellemző, hogy 12.000 építőipari tanulója van. Ezek közül 8000 kollégiumban lakik. Sok a női építőipari tanuló is.

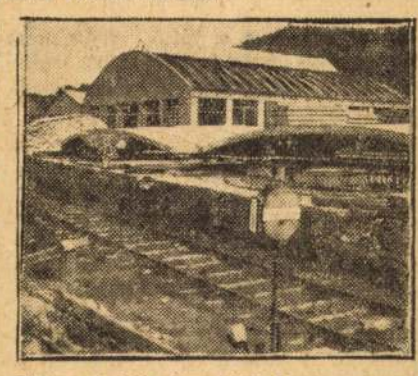

Előregyártott elemekből épült csarnok

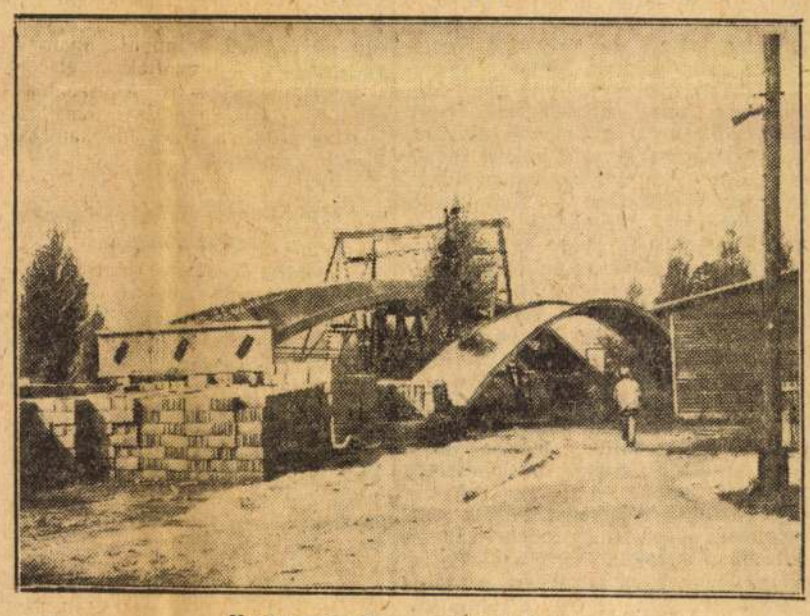

Hyskovban előregyártott épületelemek

A szovjet sztahánovista építőmunkások szívesen adják át tapasztalataikat a magyar munkásoknak

A moszkvai rádió rövid helyszíni tudósítást adott a szovjet sztahánovista építőmunkásokról. Munkahelyükön kereste fel a kiváló sztahánovista kőműveseket, akik elmondták, hogy új munkamódszerekkel, a téglarakás, a falak vakolási munkájának célszerű megszervezésével milyen eredményeket értek el.

A rádió munkatársának kérdésére a sztahánovista építőmunkások örömüknek adtak kifejezést, hogy magyar szaktársaik követik a szovjet példát és átveszik a sztahánovista módszereket. A szovjet építőmunkások testvéri üdvözletüket tolmácsolták a magyar munkásoknak. A jövőben is örömest átadják tapasztalataikat. Irják meg, mi érdekli őket és szívesen válaszolnak.

A moszkvai rádió közölte, hogy azok a magyar építőmunkások, akik a sztahánovista munka iránt érdeklődnek és erre vonatkozó kérdéseik vannak, a következő címre írhatnak: Moszkva, Pocstovij Jascsik 787.

Jó munkaszervezéssel megrövidítették a határidőt

A WM szerszámgépgyárban november hó elsejére két nagyméretű esztergapadot kellett a terv szerint befejezni. A megrendelők azonban kérték a gyárat, hogy a szállítási határidőt rövidítsék le október 20-ra. A dolgozók röpgyűlésen elhatározták, hogy a kérést teljesítik. Összeültek az üzemvezetőséggel és részletesen megbeszélték az elkészítés módját, majd ennek alapján elkészítették az ütemtervet, amelyben óráról-órára pontosan meghatározták a tennivalókat.

A jó munkamegszervezés és lelkesedés eredménye meg is mutatkozott, mert a megrövidített határidőre, október 20-ra átadták a két gépet. A gyár vezetősége a dolgozókat példaadó jó munkájukért 300 forintos jutalmakkal tüntette ki.

Naponta 20—25 ezer süteményt készít a Sütemény-gyár

Az Édesipari Központ a Gerbaud-gyárban süteményüzemet létesített. A gyártást nagyrészt gépesítették. Szalagkemencéket, kenő- és vágógépeket állítottak be. Naponta 20—25 ezer darab, mintegy százféle elsőrendű süteményt gyártanak itt. Az ötéves terv során tovább gépesítik a gyártást. Már 1950-ben naponta 50 ezer darab süteményt készítenek.

Hídépítőink novemberi eredménye: 11 híd

Ebben a hónapban ismét tizenegy hidat adnak át rendeltetésének nagyszerű munkát végző hídépítőink. A vásárosnaményi Tisza-hidat november 6-án avatták fel, 20-án adják át a forgalomnak alkotóerőnk egyik legszebb bizonyítékát, a Lánchidat, november 27-én pedig a csengeri Szamos-hídon indul meg a forgalom.

A csengeri Szamos-hidat a rakamazi, dunaföldvári balatonhídvégi és a szeghalmi hidak épségben maradt részeiből készítették. Uj vasanyagot nem használtak hozzá. Így sokkal több és gondosabb munkára volt szükség, de óriási költségmegtakarítást értek el. Az építést minden cölöpözés nélkül végezték, az egész vasszerkezetet a parton állították össze és az összeszerelt szerkezetet állvány nélkül emelték be helyére, a Szamos medre fölé.

Somogy-, Nógrád-, Vas-, Borsod- és Zala megyékben újabb nyolc, a fasiszták által lerombolt hidat építettek újjá és adtak át a forgalomnak. Valamennyi új híd vasbetonból készült.

A rádiószeminárium jövőheti programja

Haladó szeminárium: Hétfőn: Pártunk egyik legnagyobb győzelme: a Rajk—Tito-banda leleplezése. Előadás és konzultáció. Kossuth Rádió 16.30—17.00-ig. *Szerdán:* Pártunk egyik legnagyobb győzelme: a Rajk—Tito-banda leleplezése. Szeminárium. Kossuth Rádió 16.40—17.00-ig.

Alapfokú szeminárium: Szerda: A Szovjetunió a béketábor élén, az imperialisták ellen. Kettő—három. Előadás és konzultáció Kossuth Rádió 19.15—19.40-ig. *Péntek:* A Szovjetunió a béketábor élén, az imperialisták ellen. Kettő—három. Szeminárium. Kossuth Rádió 19.15—19.40-ig.

Bolsevik Párt Története. Csütörtökön: Emeljük Pártunk elméleti színvonalát. Konzultáció a Politikai Bizottság határozatának tanulmányozásához. Petőfi Rádió 19.00—19.20-ig.

Ezúton is nyomatékosan felhívjuk az összes rádiószeminárium hallgatók figyelmét, hogy a szemináriumok tananyaga a Párt szeminárium-füzetei, illetőleg az Olvasókönyv. A rádióadások később kiadandó anyaga csak segédanyag jelleggel fog bírni, tananyagért ezért forduljunk a rádióhoz.

FELHIVAS,

üzemi és városi pártszervezetekhez!

A november 13-tól 19-ig terjedő héten az üzemekben és a városi szervezetekben összevont népnevelő-értekezleteket kell tartani.

Az értekezlet napirendje:

1. **Az egyéni verseny: a tömegek teremtő kezdeményezésének módszere; a sztálini munkaverseny.**
2. **Az MDP Politikai Bizottságának október 20-i határozata az oktatásról; a népnevelők eszmei politikai nevelése.**

Az első napirendi pontot a titkár tartsa — ehhez küldünk sillabuszt. A második napirendi pontot az agit. prop. titkár tartsa. Mindkét napirendi pont anyagát alkalmazzák az elvtársak saját pártszervezetükre.

MAGYAR DOLGOZÓK PÁRTJA KÖZPONTI VEZETŐSÉGE AGITÁCIÓS OSZTÁLY

Szombaton két üzem teljesítette hároméves tervét

Két újabb üzemünk dolgozói jelentették be szombaton, hogy eleget tettek a gyár hároméves tervelőirányzatában foglalt kötelezettségeiknek. A *Budakalászi Textilművek* és a *Kőbányai Aluminiumhengermű* a két legújabb tervteljesítő. Az utóbbi gyár munkásai meleghangú táviratban jelentik be gyáruk nagy eseményét Rákosi elvtársnak és ígérik, hogy az ötéves tervet még nagyobb sikerrel valósítják majd meg.

Egyre nő a földművesszövetkezetek taglétszáma

Dolgozó parasztságunk mind szélesebb rétegei ismerik fel a földművesszövetkezet előnyeit és jelentőségét. Bizonyítja ezt, hogy a földművesszövetkezetek tagjainak száma rohamosan növekszik, néhány napon belül meghaladja az egymilliót és ez év végére előreláthatólag eléri a taglétszám az egymilliókétszázezret.

A taglétszám növekedésére jellemző Hajdú megye példája, ahol ez év áprilisában 25.700 földművesszövetkezeti tag volt s ez a taglétszám a mai napig 41.620-ra, az év végére pedig előreláthatólag 60.000-re szaporodik. Legszembetűnőbb a tagság létszámának emelkedése Balmazújvároson, ahol az utolsó néhány hét alatt 1500 taggal emelkedett a földművesszövetkezeti tagok létszáma.

Állami gazdaságok és termelőcsoportok csatlakoznak a sztálini felajánláshoz

Alig néhány napja, hogy a *mezőhegyesi* állami gazdaság és a *bajasumárpusztai* gépállomás dolgozói bejelentették, hogy több és jobb munkával készülnek Sztálin elvtárs születésnapjának megünneplésére. Azóta egyre több állami gazdaság és gépállomás dolgozói csatlakoznak az üzemi munkásság által kezdeményezett munkafelajánlási mozgalomhoz. De a termelőszövetkezeti csoportok és földművesszövetkezetek tagjai, valamint a dolgozó parasztok sem akarnak kimaradni a nagy nap méltó megünnepléséből. A *herceghalmi, szőkepusztai, németbolyi, pempeszkopácsi* állami gazdaságok és a *lenti* gépállomás dolgozói táviratokban számolnak be nagyarányú munkafelajánlásaikról.

A termelőcsoportok közül elsőnek a *baracskai* termelőszövetkezeti csoport csatlakozott a mozgalomhoz. A baracskaiak nyomán *a dunaszekcsői, a békési Vörös Csillag és Petőfi, a telekesi, a magyarbolyi Táncsics Mihály, a németaróki és nagybudméri csoportok* tagsága is jobb munkával készül Sztálin elvtárs 70. születésnapjára.

Baranya megye földművesszövetkezetei felajánlásukban vállalták, hogy szövetkezeti tagságuk létszámát emelik, előljárnak az őszi mélyszántás elvégzésében, 50 új szövetkezeti boltot és 40 fiókat nyitnak meg a megyében. Az egyénileg dolgozó parasztok soraiból is mind tömegesebben csatlakoznak a munkafelajánlási mozgalomhoz.

UJABB ESŐK

A Meteorológiai Intézet jelenti: Hazánkban szombaton is mindenütt esett az eső, a csapadék mennyisége 2—3 mm-t tett ki. A hőmérséklet a délutáni órákban 8—10 fokra emelkedett. A szél mérsékelt, délnyugati irányú volt. Várható időjárás: mérsékelt délnyugati, később nyugati, északnyugati szél, változó felhőzet, sok helyen újból eső. Reggel helyenkint köd. A hőmérséklet nem változik lényegesen.

Az életszínvonal emeléséért, a minőség javításáért, az árak olcsóbbodásáért, a hároméves és az ötéves terv sikeréért dolgoznak szocialista munkaversenyben:

Albus Szappan és Olajgyár NV
Növényolaj és Szappangyár NV
Albertfalvai Vegyigyár NV
Soroksári Festékipari NV
Thurm-Beschke Ipari Lakkfestékgyár
Vegyi és Porfestékipari NV
Titán Vegyipari Művek NV
Vegyicikkeket Kiszerelő NV
Kurzweil Sándor Festékárugyár
Schmoll és Kallós Vegyészeti Gyár
Ujpesti Növényolajipari NV
Szabadvári Ferenc Szappan-, Gyertya- és Vegyészeti Gyár
Ferencvárosi Szappangyár NV
Norma Olaj- és Szappanipari NV
Magyar Lakkfestékipari NV
Ipari Lakkok Gyára
L. C. H. Lakkgyár
Baeder Illatszergyár NV
Müller Testvérek Vegyészeti Gyár
Weil-féle Columbia Vegyészeti Gyár
Patyolat Mosoda és Vegytisztító NV
Lorilleux Ch. és Tsa
Növényolaj- és Erőtakarmányipari NV
Junó Szappangyár
és az összes vidéki növényolajsajtoló és magfeldolgozó üzemek dolgozói

Háztartási Vegyipari Központ

irányításával

ÉPÍTÉSZETÜNK ÚTJA

Ötéves tervünkben lakóházakat, iskolákat, kórházakat, legkülönbözőbb ipari és középületeket száz és ezer számra építünk, új ipartelepeket, új városokat létesítünk.

Nem lehet közömbös számunkra, milyen lesz a külső megjelenése a dolgozó népünk erőfeszítésével ötéves tervünk során megvalósított épületeinknek. Hűen tükrözik-e majd ezek történelmi korszakunk valódi szellemét? Korunk építészetéről van szó.

Az építőművészet az emberiség legrégibb, nagy felelősségű művészete. Nem lehet messze elkerülni, vagy szemet húnyva elosonni a rossz épületek mellett, hiszen bennük lakunk, dolgozunk, pihenünk. Az építészeti alkotás évtizedekre, sőt évszázadokra épül, a belefektetett munka és anyagok értéke nem engedik meg, hogy a sikertelen alkotásokat megsemmisítsük és elfelejtsük, mint ahogyan egy rossz könyvet elhajíthatunk, vagy rossz zenét, színművet hamar elfelejtünk.

Az építészet

a technika és művészet szintézise.

Az építészet mindenkor ennek a szintézisnek gyümölcse volt, ha nem is minden korszak alkotói értelmezték ezt a szintézist helyesen.

Egyes korszakokban, mint pl. a görög világ, vagy később a gótika építészetének korában az épület szerkezete és esztétikai kiképzése egymás függvényei voltak, egymást befolyásolták, egymásból alakultak ki. Általában az egymást felváltva jelentkező, hol hanyatló, hol haladó korok stílusai, az akkori társadalmi viszonyokhoz mérten hol ide, hol oda billentették ennek a szintézisnek az egyensúlyát, de vitán felül minden kor építészete híven tükrözte az akkori építtető, az akkori uralkodó osztály akaratát, törekvéseit.

A mult század végén, századunk elején az új uralkodó osztály, a burzsoázia megteremtette a nagypolgárság művészeti stílusát, a szecessziót. Ez felborította az építészetben évezredes egyensúlyt, a stílusok értelmetlen keveréséből született új stílus hamis „művészi" eszközei

lényegében semmisítették meg az építészeti tér és sík fogalmát,

az épületek homlokzatainak és belsejének idegen elemekkel való agyon-„dekorálásával".

Az osztálytársadalom utolsó „művészeti stílusa" volt ez. Azt az új irányzatot, amely ezt a művészetben (festészetben, építészetben, irodalomban) felváltotta, nem lehet csak a haladó művészek tiltakozásaként magyarázni azzal az erőszakkal szemben, amit a nagypolgárság a művészettel szemben elkövetett. Amit mi modern művészet néven ismerünk, az a kapitalizmus új és utolsó korszakának, a monopolkapitalizmusnak szüleménye. Ami a művészet és tudomány nemzetköziségе, az „egyetlen" világtudomány, az „egyetlen" világirodalom, stb. jelszavak alatt született, az egyet jelentett a nemzeti kultúra, nemzeti művészet tudatos tagadásával és a monopoltőke világuralmi törekvéseit szolgálta. Így született, illetve pontosabban így teremtette meg az imperializmus a maga új, „korszerű", nemzetközi, a „multtól független művészetét." Ennek jegyében született meg az „új nemzetközi nyelv": az eszperantó, a festészetben az absztrakt művészet (futurizmus, kubizmus, dadaizmus, szürrealizmus és egyéb izmusok), az építészetben a modernizmus (funkcionalizmus). Ezek és egyéb címen ismert „művészi" irányok és irányzatocskák nyugaton ledöntötték a „rothadt akadémizmus" jellemző művészeti multját és helyébe kikiáltották sem a multat, sem a nemzetek jellemét nem ismerő új, „internacionális művészetet", illetve azt, amely e fedő-jelszó alatt van: az imperializmus „művészetét".

Korunk nagy építészei között is akadnak olyanok, akik ennek az „új", „világot hódító", „nemzetközi" művészetnek tudatosan, vagy tudatlanul hirdetőivé váltak, kozmopolitákká lettek.

Ez az „új építészet" elméletben kimondta a funkció elsődlegességét és gyakorlatban — az épületek legtöbbjénél — száműzte az építészetből a művészetet. A szecesszió túldekorált felületei helyett az építészet formanyelve száraz, sivár, kietlen, mondhatnám aszkéta volt. Építészeink legtöbbnyire azon igyekeznek, hogy alkotásaikban a funkciót, a műszaki és gazdaságossági problémákat oldják meg. Ezzel nem azt akarom mondani, hogy az építészetben a funkcionális követelmények megoldása nem alkotás. Vitathatatlan, hogy ez is alkotás. De lemondani az építészet esztétikai céljáról, nem egyeztethető össze az építészet társadalmi szerepével. A művészet — általában —, de a multban kiváltkép az építészet volt az uralkodó osztály kifejező eszköze. Az építészet az ország egész társadalmához szól és ezt a körülményt minden korszak felhasználta a multban arra, hogy uralkodó osztálya az építészeten keresztül tudassa — hirdesse nagyságát, hatalmát, dicsőségét. Milyen mérhetetlenül jogosabb és indokoltabb tehát ma a hatalom birtokosainak, a dolgozóknak az a követelése a művészettel szemben, hogy alkotásaiban segítse elő az új embert kovácsoló társadalom törekvéseit.

Major Máté elvtárs „Az új építészet elméleti kérdései" című művében ezt írja: „Az új építészet lényege azonban — a régivel szemben — nem formáiban rejlik...", továbbá „az épület eddig olyan műalkotás volt, mint egy szobor, gondosan kialakított arányokkal, fény- és árnyékhatásokkal, a nyílások és tömör felületek ritmikus elosztásával..." „Az új építészet ezért — következetes észszerűsítéssel — elsődlegesen használati tárgyakat alkot..."

Érthető, hogy az ilyen elvont elveket hirdető és az építészet esztétikus, formaképző szerepét lebecsülő építészet nem rokonszenves a dolgozó tömegek előtt. Idegen nekik, mert képtelen azon feladatok megoldására, amelyet korunk elvár művészeitől.

Milyen építő művészetre van szüksége mai társadalmunknak?

Olyanra, amely érthető kortársaink számára, amely a mai generáció forradalmi jellemét örökíti meg, a kort díjcsőíti, a dolgozó népet derűvel, boldogsággal tölti el és új győzelmekre hív és vezet.

Építőművészeinknek meg kell érteniök, hogy lényeges változások történtek társadalmunkban. Gyökeresen megváltozott a helyzet: A multban az építtető, az uralkodó osztály, a kisebbséget, a földbirtokosokat és a tőkéseket jelentette, ma viszont a többség az építtető, maga a dolgozó nép. Meg kell tehát változnia annak a viszonynak, amely a multban volt az építtető és az építész között. Ma már az építész, aki a dolgozó társadalomnak alkot, amelynek ő maga is tagja — saját magának is épít. A ma építészének át kell éreznie ezeket a lényegbeli változásokat. Tehát elsősorban nem a népet kell „óvatos pedagógiai befolyással" rászoktatni az új építészetre, hanem építészeinknek kell átérezniök a bekövetkezett változásokat. De helytelenül építőművészeink nagy része abban látja a haladást, hogy mindig újat, „eredetit", „ami még nem volt"-at keres. Nyilvánvaló a nyugati befolyás, mert ott egyre jobban és jobban jellemző az építészetre ez az újdonságkeresés. Az új, a más nem jelent mindig haladást. Alkotásaink mindinkább elvesztik már a használhatóság elveit is és a puszta formakeresés, az új anyagok és szerkezetek lehetőségének értelemnélküli „játékosságával" a modorosság, a formalizmus haladásellenes posványába fulladnak.

Sajnos, úgylátszik ennek a jegyében születtek 1948—49-ben nálunk is egyes ilyen,

számunkra idegen, érthetetlen-formalista, lényegükben kozmopolita alkotások.

Itt példaként megemlíthetjük a Sztálin-téri autobusz állomást (tervező Nyiri István), a Falk Miksa-utcai épületet (tervező dr. Szendrői Jenő), a kőbányai egészségházat (tervező Németh Pál.) Az előbbi két épület nyugati építészeti lapok gyűjteményéből való. Mindaz, amit anyagok, formák szempontjából értelmetlenül össze lehet hordani, az megtalálható az épületen. A harmadik épület pedig vitathatatlanul idegen, délszaki éghajlatból hibásan és rosszul átültetett forma.

A városrendezés, a telepítés terén ugyanezt észleljük. Településeink egészséges városi tömörülések helyett szétforgácsolt, városellenes, individualista telepítési politika jegyében születtek. Egységes építészeti kompozíció helyett lélektelen, sivár beépítési mód 40—50 méteres túlzott épületközökkel, költséges és közösségi szellembe ütköző, művészietlen, sablonos „skatulya" építészet, mint pl. Kispesten. És mindezt akkor vették át egyes építészeink, amikor társadalmi életünkben gyökeres változások állottak be, melyeknek megfelelően a Szovjetunió legfejlettebb városépítési elméletéből és gyakorlatából meríthetnénk megoldásainkat.

Kozmopoliták az „új építészet fogalma" alatt népünknek idegen, a nyugati és hanyatló kapitalizmus „művészetét" ültették át hazánkba.

Fordulatnak kell bekövetkeznie építészetünkben

— jelentős fordulatnak. Szakítanunk kell a hanyatló nyugati társadalom rothadó, fejlődést gátló „művészetével" Az okvetlen „eredeti", „korszakalkotó", „új építészet" helyett olyan építőművészet létrehozására kell törekednünk, amely folytatja, fejleszti, s nem pedig leradírozni igyekszik a többszázados kultúrájú építőművészetünk minden multját. Nem lebecsülendő népi építészetünk egészséges tradíciója, továbbfejlesztése sem. Persze, nem a Lechner Ödön-féle mézeskalácsos és csipkekendős magyaroskodó építészet „továbbfejlesztéséről", vagy romantikus „kuriák" építéséről van szó. Úgy, ahogy irodalmunkban Petőfi nélkül nem születhetett meg Ady, és Ady nélkül József Attila, a mai, valóban új építészetünk kialakítása is elképzelhetetlen a magyar építőművészet nagy mesterei, Pollák, Hild, Ybl és a többiek alkotó munkássága nélkül. Nem szabad sohasem lebecsülni mestereink multját. Zsdánov elvtárs az orosz zeneművészek egyik csoportjáról mondta: *„Epigonizmus és más hasonló micsodákról fecsegnek, ilyen szavakkal ijesztgetik az ifjúságot, hogy ne tanuljanak a klasszikusoktól. Azt hangoztatják, hogy a klasszikusokat túl kell haladni. Ez természetesen igen helyes. De hogy túlhaladjuk a klasszikusokat, előbb el kell érnünk őket, önök pedig az „elérés" szakaszát figyelmen kívül hagyják, mintha ez már túlhaladott álláspont lenne. Ha nyíltan beszélünk és megmondjuk, hogy mit gondol a szovjet szemlélő és hallgató, akkor el kell ismernünk, hogy nagyon is jó volna, ha több, tartalmában, formájában, ízlésben, szépségben és zeneiességben a klasszikusokra hasonló mű jelenne meg. Ha ez — epigonizmus, akkor úgy gondolom, nem szégyen epigonnak lenni."* És ez a mondás az építőművészetre is vonatkozik.

Ki kell építeni az építészeti elméletet és kritikát. Kritika és önkritika szelleme nélkül nincs haladás. A marxista építészeti elmélet és kritika fogja segíteni építészetünket a forduIat gyakorlati keresztülvitelében.

Csak helyeselni lehet a szovjet építészet azon megállapítását, amely kimondja, hogy az új társadalom építészetének tartalmában egészségesnek, szocialistának, formájában pedig sokoldalúnak kell lennie.

Szembe kell tehát helyezkednünk az idegen, a kozmopolita, hanyatlást és kultúrbomlást képviselő nyugati építészeti befolyással Ebben a harcban is a nagy Szovjetunióra kell támaszkodni, arra a Szovjetunióra, amely az igazi emberi civilizáció és kultúra védelmezője.

Zsdánov elvtárs mondta: *„Ha a feudális rendszer, majd utána a burzsoázia felvirágzásának korában olyan irodalmat és művészetet tudott alkotni, amely megénekelte az új rendszer erőtkődését és felvirágzását, akkor nekünk az új rendszernek, a szocialista rendszernek amely mindannak a megtestesülését képviseli, ami a legjobb az emberiség civilizációja és kultúrája történetében, annál inkább jutja erőnkből, hogy megalkossuk a világ leghaladóbb irodalmát amely messze maga mögött hagyja a régi idők alkotásainak legszebb és legjobb példáit."*

Meg kell szerveznünk építőművészeink részére, úgy mint az íróknál, képzőművészeknél a lehetőséget egy olyan szövetség megalakítására, amely harcolni fog új társadalmunk igazi új építészetéért.

Haladéktalanul indítsunk harcot Magyarország szocialista építészetének megteremtéséért!

Perényi Imre

NEMESACÉL ÉS SZERSZÁM-ÉRTÉKESÍTŐ NV

Központja:
Budapest V., Szent István-körút 12.
Levélcím: **Budapest, 62.**
Postafiók **345.**

I. sz. Acélraktár: XIII., Vésző-utca 14.
II. sz. Acélüzlet: V., Wahrmann-utca 15.
I. sz. Szerszámraktár: VI., Bajcsy-Zsilinszky-út 37.
II. sz. Szerszámüzlet: V., Bajcsy-Zsilinszky-út 62.
III. sz. Kisgépüzlet: VI. Bajcsy-Zsilinszky-út 43.

MINŐSÉGI ACÉLOK:
szerszám-szerkezeti és különleges kivitelben hazai és külföldi gyártmányok.

IPARI SZERSZÁMOK:
mérőeszközök, csigasorok, kézi és villamos kisgépek, hegesztőberendezések, hazai és külföldi gyártmányban.

„IGAZ ÉS BECSÜLETES FILM A TALPALATNYI FÖLD..."

Alexandrov cikke a Pravda-ban

A *„Talpalatnyi föld"*, az idei marianske-laznei nemzetközi filmverseny *„Munka díjá"*-nak nyertese, most került a szovjet közönség elé, igen nagy érdeklődést keltve.

A *Pravda*-ban *Alexandrov*, a Szovjetunió népművésze foglalkozott részletesen a magyar filmalkotással. Cikkének bevezetőjében idézi a filmverseny magyar küldöttjének nyilatkozatát; azt, hogy 1948 fordulatot jelentett a magyar filmszakmában: az addig kizárólag a tőkések profitját szolgáló filmgyártás a Magyar Dolgozók Pártja irányításával az állam, a nép kezébe került. A továbbiak során ezeket írja:

Rövid idő telt el azóta, hogy a magyar filmgyártás új körülmények közé került. Mégis olyan eredményeket ért el, amelyek lehetetlenek lettek volna a régi Magyarországon.

Idén kilenc játékfilmet és mintegy negyven dokumentfilmet gyártottak, s most azon az úton vannak, hogy a film a nép kezében a művelődés hatalmas eszközévé váljék.

A magyar nemzeti filmgyártás legjobbjai közé tartozik a „Talpalatnyi föld". Ezt a filmet új emberek alkották, akiknek a népi demokrácia nyitotta meg az utat a filmművészethez. *Szabó Pál*, a *„Lakodalom, keresztelő, bölcső"* — című regény szerzője — ebből készült a film — szegényparaszt családból származik. Szabó Pál most ismert író lett, a népi parlament képviselője.

A film forgatókönyve igaz és reális. Meggyőzően életteljesek a parasztok, a kulákok, a földesurak alakjai, jellemei, színesek a falusi élet képei, hitelesek a mindennapok részletei. Mindezeket csak olyan szerzők tudják a maguk teljes valóságában megmutatni, akik mélyen ismerik az életet.

A szegényparaszt Góz Jóskát, a film főszerepét fiatal színész: *Szirtes* Adám játssza. Tehetségesen és kifejezően tárja fel a tisztaszívű, bátor, okos, egyszerű ember lelkivilágát. Dolgozik és harcol a létért, a polgári-földesúri rendszer kibirhatatlanul nehéz körülményei között. Jóska szerelmes Marikába (Marika szerepét *Mészáros* Ági játssza). A leány szülei váltóra pénzt vettek fel a falu leggazdagabb kulákjától. Nagy szegénységükben a kölcsönt nem tudják visszafizetni, a gazda fia kierőszakolja, hogy adják hozzá a lányukat. Folyik a lakodalom... A falusi lakodalom régi hagyományait, a gazdag házigazda és a szegény vendégek közötti viszony ellentmondásait az élet mély ismeretével mutatja be a film.

A bátor és forróvérű Jóska megszökteti szerelmesét a lakodalomról. A fiatal pár boldog, de mindenki és minden ellene van: az egyház, a törvény, a kulák sértett hiúsága, a régi magyar falu konzervatív hagyományai. Tisztaszívű, fiatal parasztok tragikus története a „Talpalatnyi föld". Bátor harcuk a létükért, nehéz munkájuk a tapalatnyi, terméketlen, száraz földön — mindezt úgy ábrázolták a filmen, hogy a cselekmény egészen mély, általános értelmet kap.

Nincs lovuk, azért Jóska és Marika igába fogják magukat és maguk szántanak... Nincs vizük és Jóska megkezdi az egyetlen harcot a természettel, — hajnaltól estig dolgozik, kutat ás és fáradtságot nem ismerve Marikával együtt öntözi a veteményeskertet. Közeledik a gazdag termés. De a fiatal embereket újabb szerencsétlenség éri: a kulák fiának bérencei szétrombolják a kutat, eltapossák a veteményt.

Nagyon kifejezőek azok a jelenetek, amelyek bemutatják, hogyan próbál Jóska pénzt keresni a földesúr csatorna-építkezésénél. De a polgári-földesúri rendszer velejárói: a csapások és szerencsétlenségek mindenütt ott leselkednek a hősre. Szörnyű a szárazság; az éhség és a halál nemcsak Jóskát és Marikát fenyegeti, hanem az egész falut. Ugyanakkor a kiszáradt, a megrepedezett földek mellett ott huzódik a csatorna, benne a földesúr „magánvizével". A parasztok kétségbeesése, nem ismer határt: Jóskával az élen átvágják a gátat, s a mentő víz elárasztja a halott földeket. A csendőrök szétverik a parasztokat, megölik Jóska barátját, őt magát pedig börtönbe vetik. A szegény magyar parasztot bünösnek mondják azért, mert vizet adott a szomjazó földnek, mert meg akarta menteni társait az éhhaláltól.

Nem is olyan régen így volt ez Magyarországon. És nemcsak Magyarországon; Lengyelországban, Csehszlovákiában, Bulgáriában, Romániában, Albániában, a parasztok fuldokoltak a nyomortól, rabságban és nélkülözésben éltek. Csak a Szovjet Hadsereg győzelme szabadította fel ezeket az országokat a fasizmus alól, s segítette népeiket ahhoz, hogy szabaddá, függetlenné váljanak, hogy lerázzák magukról a földesurak és a kapitalisták jármát, hogy megvalósítsák a nagyszabású demokratikus változásokat.

A Szovjet Hadsereg csapásai alatt összeomlottak a népek fasiszta börtönének falai. *A Szovjetunió segített Magyarországnak kijutni a sokszázéves rabság és nyomor alól. Ez a magyar film fényes bizonyítéka annak, hogy Magyarországon bekövetkezett a nép életének általános felvirágoztatása, s fényes bizonyítéka a magyar filmművészet eredményeinek.*

A film vége mély szimbólum. Nehéz börtönajtó mögött sínylődik Jóska. Az ajtón felírás: *„Szabadul 1945-ben"*. A felvevőgép közeledik az 1945-ös számhoz, s egyszerre összeomlik a börtön fala és kitárulnak az öntözött magyar föld gazdagon termő, széles határai.

Igaz és becsületes munka a „Talpalatnyi föld". Megmutatja Magyarország közelmultját és segíti a nép harcát országa jobb jövőjéért.

SZINHÁZAK VASÁRNAPI ÉS HÉTFŐI MŰSORA:

Operaház: vasárnap: Pillangókisasszony (Jegyek nem válthatók, 11). Boris Godunov (Szamosi-bérlet, 7); hétfő: Nincs előadás. — **Városi:** vasárnap: Öt balett (fél 5), Szimfónikus jazz-est (fél 8); hétfő: Nincs előadás. — **Nemzeti:** vasárnap (3 óra: Simai—Latabár-bérlet, fél 8); hétfő (Bajza-bérlet, fél 8): Vízkereszt. — **Magyar:** vasárnap (Toldi-bérlet, 7); hétfő (Törzs—Csillag Teréz-bérlet, 7): Idegen árnyék. — **Madách:** A kertész kutyája (fél 8). — **Belvárosi:** vasárnap (fél 4, fél 8); hétfő (fél 8): Moszkvai jellem. — **Fővárosi Operett:** vasárnap (3 óra: Petrás Sára-bérlet, 7); hétfő (7): Bécsi diákok. — **Vidám** (volt Pesti): vasárnap (Mátray-bérlet, fél 8); hétfő (fél 8): Filmcsillag. — **Ifjúsági** (volt Víg): vasárnap (3 óra: Grassalkovich-bérlet, 7); hétfő (Bartha-bérlet, 7): Zichy-palota. — **Úttörő** (volt Művész): vasárnap: 11, fél 5); hétfő (fél 5): Csodák országa. — **Bábszínház** (volt Kamara): vasárnap (3, 5): Tavaszi virág; hétfő: Nincs előadás. — **Fővárosi Varieté** (volt Royal Revü): vasárnap (fél 5, 8); hétfő (8): Bourány az Állatkertben. — **Kamara Varieté:** vasárnap (fél 5, 8); hétfő (8): Nem félünk a nívótól. — **Optimisták:** Nevetés nagyban (9).

MOZIK MŰSORA

ADRIA (P.-lőrinc): Lenin ½6, ½8. — **ALFA:** Lenin ½4, ½6, ½8. — **ÁTRIUM:** Lenin ½3, ½5 ½7, ½9. — **CORSO:** Lenin 4, 6, 8. **CORVIN:** Határmentén történt 4, 6, 8. **FÁKLYA:** Dicsőség neked, Moszkva 11-től este 11-ig folytatólag. — **FORUM:** Határmentén történt ½3, ½5, ½7, ½9. — **KORZÓ (Ujpest):** Lenin 4, 6, 8. — **KORÚTI HÍRADÓ:** Mindennap reggel 9-től este 11-ig: Magyar és külföldi híradók, kultúrfilmek, színes- és rajzfilmek. — **LLOYD:** Határmentén történt 3, 5, 7, 9. — **OMNIA:** Határmentén történt ½3, ½5, ½7, ½9. — **ROYAL APOLLÓ:** Lenin 3 5, 7, 9 (Munkásmozgalmi kiállítás!) — **ROYAL (Kispest):** Lenin 4, 6, 8. — **SCALA:** Lenin 5, 7, 9. — **TÁTRA (P.-erzsébet):** Lenin 4, 6 8. (Munkásmozgalmi kiállítás!) — **TÁNCSICS (Csepel):** Lenin ¼4 ½6, ½8. (Munkásmozgalmi kiállítás!) — **URÁNIA:** Lenin fél 5, fél 7, fél 9. (Ingyenes kiállítás!)

ADY: Negyedik periszkop 2, 4, 6, 8. — ADMIRÁL: Holnap felé ½3, ½5, ½7, ½9. — ALKOTÁS: Igazak útja ½3, ½5, ½7, ½9. — ASTORIA: Kina felszabadulása ¾4, ¾6 ⅛8. — BÁSTYA: Negyedik periszkop ½12, ½2, ¼4, ½6, ½8, ½10. — BÉKE: Janika 4 6, 8. — BETHLEN: Döntő fordulat ¼4, 6, ½9. Varieté! — BODOGRÁF: Holnap felé 4, 6, 8. — CAPITOL: Szürke fény 11 1, 3, 5, 7, 9. — CITY: Kincs 4, 6, 8. ELDORÁDÓ: Győzhetetlen brigád ½2, ¼4, ½6 ½8. — ELIT: Döntő fordulat ½3, ½5, ½7, ½9. — ELŐRE: Ifjú gárda I. rész 4, 6, 8. — ÉVA: Valahol Európában 2, 4, 6, 8. — FORTUNA: A papa bogaras 3, 5, 7, 9. — FLÓRIÁN: Szülőföldem ½3, ½5, ½7 ½9. — GLÓRIA: Végzetes éjszaka ½3, ½5, ½7, ½9 — HAZÁM: Express szerelem ½3, ½5 ½7, ½9. — HOMÉROS: Janika ½3, ½5, ½7, ½9. — HUNNIA: Hősök hajója 2, 4, 6, 8. — IPOLY: Végzetes éjszaka ½3, ½5, ½7 ½9. — JÓZSEF ATTILA: Ének a viharban 4, ½7 ½9. Varieté! — KAMARA: Kincs ½5, ¾7, 9. Varieté! — KOSSUTH: Szürke fény ½3, ½5, ½7, ½9. — KULTÚR: Aranyszarv ½3, ½5, ½7, ½9. — MARX: Ének a viharban ½4 ¾6, 8. — NAP: Denevér 2, 4, 6, 8. — ÓBUDA: Artamonov-család 2, 4, ¼7, ½9. Varieté! — OLYMPIA: Holnap felé ½3, ½5 ½7, ½9. — OTTHON: Aranyszarv ½4 ½6, ⅛8. — PARTIZÁN: Mágnás Miska ½2, ½4, ½6, ⅛8. — PÁTRIA: Döntő fordulat 2, 4, 6, 8. — PETŐFI: Holnap felé ½3, ½5, ½7, ½9. — PHÖNIX: Holnap felé 11, 1, 3, 5, 7 9. — ROXY: Aranyszarv ½11, ¼1, ½3 ½5, ½7 ½9. — SAVOY: Kincs ½5, ½7, ½9. — STÚDIÓ: Döntő fordulat 2, 4 6, 8. — SZABADSÁG: Döntő fordulat 4, ¼7, ½9. Varieté. TÁTRA Egy igaz ember 2, 4, 6 8 — TINÓDI: Ének a viharban ½5, ½7, ½9. — UGOCSA: Holnap felé ¼4, ¾6, 8. Varieté! — UJLAKI: Szülőföldem 2, 4, 6, 8 — VESTA: Aranyszarv 10 12, 2, 4, 6, 8. — ZUGLÓI: Végzetes éjszaka ½5, ½7, ½9.

Határ mentén történt

Telepesek közös munkával új életre keltik az elhagyott falut.

Rendezte: JIRI KRAJCIK
Főszereplő: JARMILA KVRANDOVA
J. O. MARTIN

Hétfőtől: **OMNIA, LLOYD, FORUM, CORVIN** (prolongálva), **ADRIA, ALFA ROYAL (Kispest).**

luptates. ct.

bla előtti előzékle

s, et carnaliter ideo

rina et Ecca iudica
g...

yzem meg, hogy a
n őrizzük Melanchth
ához írott latin nyel
áblából fejtettem ki.

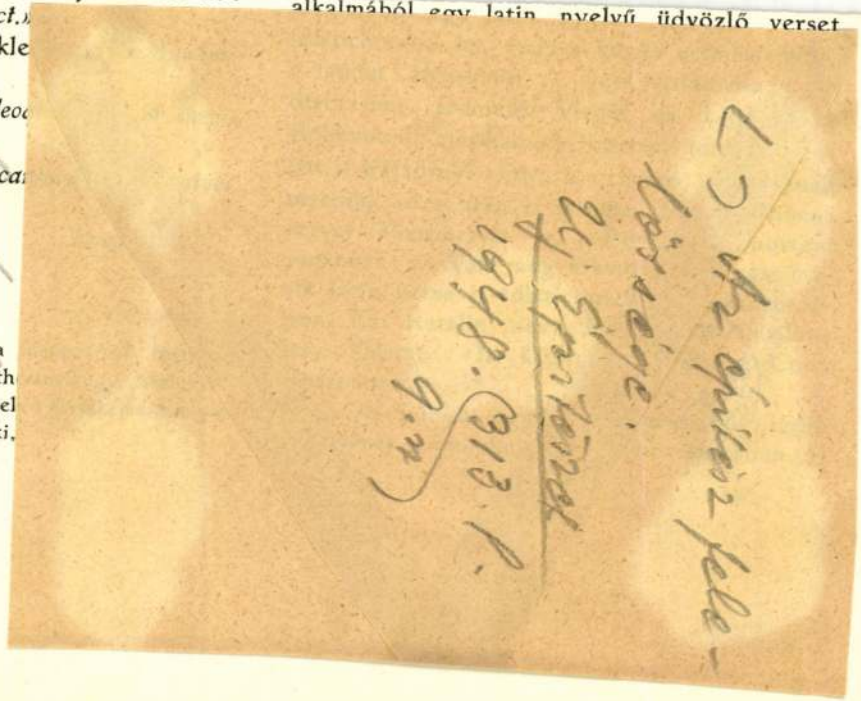

Ezekről a Luther-ereklyékről a nyilvánosság előtt ez az első híradás. *Harsányi István.*

Törvényjavaslat az olasz népkönyvtárügy dolgában. Cappelli képviselő f. é. márczius 5-én törvényjavaslatot terjesztett a képviselőház elé, mely a népkönyvtárak létesítését és fenntartását volna hivatva szabályozni. A javaslat, melyet alább egész terjedelmében közlünk, több tekintetben figyelemre méltó s nagy haladást jelentene az olasz könyvtárügy történetében. Igen helyes a tervezet azon intézkedése, mely a községeket anyagi hozzájárulásra kötelezi, bár a minimumot túlságos alacsonyra szabja. Arra nézve

ügyelőség (Consiglio scolastico p
itélete szerint a kivetett illeték erre
Ugyane föltételek mellett a mag
állíthatnak a község egy részében
népkönyvtárakat jelen törvény előírá

2. §. A fiú- és leányiskolák taní
kolák igazgatójának, illetve a közsé
legmagasabb tanosztály legidősebb
nak hivására és elnöklete alatt taná
nak, mely a községben e törvé
létesített kölcsönnépkönyvtárak fö
ügyeletet gyakorolja.

A tanítók e tanácsa mindegyik
részére évről-évre kinevezi a tan
ból választandó igazgatót és helye

(Perényi Zsuzsa)

cikke

[?] A tipusbutor
kerdeschen. Forum.
1948. 652-654.l.

KIRÁLYI MAGYAR EGYETE
KÖNYVESBO
BUDAPEST IV, KOSSUTH LA

POSTAFIÓK: 242. TELEFON: 89-5-40. A
POSTATAK. PÉNZT. CSEKKSZÁMLÁ

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

SZÁM 30713

SZÁMLA

MENNYISÉG	AZ ESETLEGES FELSZÓLALÁSOK 14 NAPON BELÜL ÉS A SZÁMLA BEKÜLDÉSE MELLETT VÉTETNEK FIGYEL
1	Hamann: Deutsche und franzö

1.)

Kelt Budapesten, 193 . II . 19 .

*mely összeget az 193*5. dece

számlánk ellenértéke fejében

gos Bizottságá - - -

a mai napon felvettünk.

Azaz 104.P 24 *f.*

*Budapest, 193*5. decemb

Ez a nyugta csak a postatakarék-pénztári elismervénnyel, vagy fő-pénztárunknak a befizetést igazoló elismervényével érvényes.

Ktsz. 5829-31.

315/

n

19*7* - - - - - - - - - - - - - -

Pereiyi Imre

főmérnöki oklevele az alábbi kiadványnak

Építőipari vállalati felvételek és valóvári költségvetések.

Bp. 1948.

ős villa, 300 ös-
vízjoggal
Engel. Teréz-

sok. beköltöz-
s lakottak leg-
választékban.
Teréz-körút 5.

körúton direkt
omszobás össz-
lakottak, olcsón
Zwillinger Győ-
ézi-út 12. Tele-
-872.

s családi háza-
es villamoshoz
c. 200□ gyü-
el eladom. „jó!-
92" jelige.

re keresek
beköltözhető,
al megközе-
családiházat tíz
Ügynök kizárva
gére a főkiadó-

imrén családi
dó. „Teherrel

eladó Rákos-
67-es villamos-
lakásos üzlet-
s ház beköl-
gi lehetőséggel
telek 115" jel-

2 szobahall teljes kom-
fortos beköltözhető
öröklakást. „Ügynök ki-
zárva 1856".

Szent László-úton há-
romszázöles 13.000-ért.
Zwillinger Győző. Rákó-
czi-út 12. Telefon: 226-
872.

ÜZLET ÜZEM

Cipőüzlet árukészlet-
tel együtt azonnal
átadó. Thököly-út
tizenkettő.

Élelmiszerüzlet joggal,
350-nel bérbeveihető.
Cím: X., Bihari-út 9/c.

RÉGI KÖNYVEK

**Ebben a rovatban
küszöbi hirdetéseket
bétk. 40%-os ked-
vezménnyel adjuk.**

Könyvet, könyvtárat ál-
landóan vesz: Szalay.
Dob-utca 71. Telefon:
222—877.

Mielőtt bármely könyv-

—970. Csanády-utca
tizenhét.

Átadók: Lipótvárosban
garszónlakások, kettő-
szobás összkomfortosak,
háromszobásak. 126-457.
«Duna», Marx-tér 4.

Opatnál egyszobás
komfortos garszón (4000)
Kálmán-utcai egyszobás
összkomfortos egyemele-
leti. Erzsébet-körúton
egyszobás konyhás újonnan festve (3000) Zene-
akadémiánál kétszobás
összkomfortos egyemele-
leti szabadlakás (9500).
Lakások városszerte,
legnagyobb választék-
ban Bertóknál, Erzsébet-
körút ötvenegy.

Belvárosban kettőszoba
hallos egy bejáratú hi-
permodern azonnalra
olcsón kapható. Kalocsa,
Lázár-utca 7. 327—080.

Garszón, fűzőfülke, er-
kéllyel, központifűtéssel
4500. 2 szobás összkom-
fortos 5 ezer. Várban,
újjáépített, erkélyes
luxuslakás sürgősen át-
adó. Gubicza, Mártírok-
útja 59. 468-640.

Lakások városszerte
minden méretben ka-
hatók. Szőke, 310-401.
Teréz-körút 29.

Teréz-krt huszon

Szoba, ellát

Bútorozott napos
bérletű szobát,
beköltözhetőt
Pesten hosszabb
csendes úribelyen
dószoba-, telefonh
lattal. Címeket
szálló portásához
déki hölgyi jelige
rem.

Fűlépcsőházból
nített pazar szob
döbenyilóval, m
úri helyen
nek is. 126—088
vebbet V., Telek
utca tizennégy
villámban is.

Belvárosban ki

**egyszemély
tiszta szo**

férfi részére. Cí
tudható: Egyszáz
vanhét—ötszázhu

Szobák bútorozva
sán, házaspárna
napokra is. S.
díjtalanul kiadon
rinczy, Teréz-körú
szonkettő.

Légfűtéses, fol

MÜEMLÉKEK O

NAGYTEKIN

Hivatkozással a f.év j
rendeletre mély tisztelettel j
iránt a szükséges lépéseket me
beterjesztett megkeresésem más

Perényi Imre

Magyar Nemzet

1948.

dec. 24.

Mi legyen a Várral? Erről folyik az építészeti sajtóban nagy vita *Freidich* Gábor, *Fülep* Lajos és *Perényi* Imre közt. Újra s újra előtör az álláspont, hogy a Várból egyetemi várost építsenek. Ezzel szemben azonban sokkal erősebb hangot nyer az a felfogás, amely a Várat multjának, hagyományainak megfelelően olyan történeti jellegű városrésszé akarja fejleszteni, mint amilyen Prágában a Hradsin, Kopenhágában a Rosenborg, Páris mellett Versailles, Berlin mellett Potsdam.

Perényi Imre tiltakozik cikkében az ellen, hogy a Várból egyetemi várost alkossanak.

19 ta almának u-

A Bizottságának

Budapest.

IX., Rákos-u. 10

vébbi eljárás

vé zal közlöm, ho

yi minister urnak jelen kelet és
VII.osztályához intézett rendele-

lékek Országos Bizottságának a m.
ett 16.136 számu csekkszámléja ja-
havi javadalma fejében a következő

la terhére:

. . . . . 5 P-t.azaz: 0 t P-t.

a terhére:

„FIGYELŐ"
UJSÁGSZELVÉNY VÁLLALAT
Budapest, XIV., Nürnberg-u. 42.
Telefon: 296—534
Forum
Lap: ....
Megjelent: 1948 DEC

zeumokká, képtárakká alakították át, megőrizték, mint építészeti alkotást eredeti formájában és lényegében meghagyták eredeti tartalmában is. A muzeális értékű királyi paloták, paloták — múzeumok maradtak, királyok nélkül. Ugyancsak ez történt a többi paloták nagyrészével is, amelyekből ugyancsak múzeumok, képtárak lettek. És vajjon mi történt a cárok palotáival a Szovjetunióban A Romanov-dinasztia leningrádi Téli palotájából múzeum lett. A palotában megmaradt minden úgy, ahogyan az utolsó orosz cár lakott benne, nem volt szükség, ahogyan azt Fülep Lajos gondolja «fejetetejéről a talpára állítás»-nak, nem volt szükség a tartalmát megváltoztatni azért, mert megváltoztak az országban a társadalmi viszonyok. A leningrádi téli cári palota megmaradt eredeti formájában és berendezésében úgy, ahogyan van és politizál, nevel, oktat azzal, hogy bemutatja, hogyan éltek a zsarnokok, nevel, oktat azzal, hogy a zsarnokok által összeharácsolt kincseket közkincsé teszi, élvezhetővé mindenki számára. A Leningrád és Moszkva alatti többi paloták és kastélyokból ugyancsak múzeumok, képtárak és könyvtárak lettek.

A legnagyobb hazugság, amit el lehet képzelni, az volna, ha a Várban és a Vár épületeiben az Egyetem épületeit helyeznék el, csak azért, hogy egy vitatható, látszólagos demokratikus, valójában demagóg gesztust tegyünk azok felé — akiknek a királyi vár az elnyomás, a zsarnokság jelképe volt.

Ha a demokráciának megvan az anyagi lehetősége fejleszteni egyetemeit, valamint a diákok és a tanárok számára — azok szociális intézményeit — ott kell ezt megépíteni, ahol erre a célra alkalmas terület áll rendelkezésre. Budapesten vannak ilyen területek, például Lágymányos.

De mi lesz a Várral? A Vár, az Vár marad! Budapestnek városalakító magja, az ország egyik történelmi gócpontja, tele történelmi emlékkel — történelmi épület: múzeum, ha nem is olyan értelemben mint a Szovjetúnió cári palotái vagy Versailles, ahol a palota úgy maradt meg épen, ahogy azt évszázadokon át használták, műkincseivel, berendezésével együtt. A budapesti Vár múzeumjellegét az adja meg, hogy a Vár Budapest régi városképének fennmaradt nagyszabású emléke.

Ezt a «múzeumot» közkinccsé kell tenni, úgy, mint ezt Rómában, a gazdag műemlékek városában tették. A mai romállapot megadja erre a lehetőséget. A nagyon romos, történelmileg és városkép szempontjából jelentéktelen épületeket le kell bontani és helyüket parkírozni kell. A Vár függőkertjét rendbe kell hozni és ugyanúgy, mint 1919-ben tették nyilvános parkká kell nyilvánítani A királyi palotát és a Vár többi műemlékjellegű épületeit, palotáit hacsak nem pusztultak el egészen, restaurálni kell. A még gazdaságosan felhasználható többi épületeket, takarékosan újjá kell építeni és felhasználni olyan rendeltetésnek, amely nem kíván költséges átépítést.

Elsősorban a Várba kell csoportosítani azokat a múzeumokat, képtárakat, amelyek ma szerteszéjjel vannak szórva a város területén, sok közülük az ostrom következtében nem megfelelő alkalmi helyiségben van elhelyezve. Természetesen ezt sem szabad mereven végrehajtani. Ott, ahol a múzeumok és képtárak megfelelően vannak elhelyezve, meg kell őket hagyni megszokott helyükön.

Az elpusztult épületek, a belső új követelményeinek megfelelően, egyszerű kivitelben épüljenek újjá, műtörténeti homlokzataikat és belső tereiket helyre kell állítani, helytelen lenne azonban teljesen leomlott épületeket fényképek alapján restaurálni, amint azt egyesek gondolják

(pl. a miniszterelnökségi palotát, amely majdnem alapjáig rom. újonnan akarták felépíteni eredeti állapotában).

A Várban ugyancsak elhelyezhető lenne az országos jelentőségű állami központi könyvtár, olvasótermeivel, a Tudományos Akadémia, illetve a Tudományos Tanács intézményei és végül a kormányzatnak egyes reprezentatív intézményei is. Ma a kormányzat és a tudomány egymás mellett való elhelyezése nem összeférhetetlen, mert nincs szükség a „kormányzattól független, autonóm tudomány" fellégváraira. A tudomány és a kormányzat reprezentatív épületeinek egymás melletti elhelyezése igazi jelképe volna hazánk újjászületésének. Ez a «vegyes» használatú, de egycélú elhelyezés, a haladás, a tudomány és műveltség fejlesztését szolgálja. Minden egyes esetben meg kell gondolni, hogy mit vigyünk a Vár területére. Nézetem szerint helytelen volt visszahelyezni a Pénzügyminisztériumot, melynek céljára egy romos, nem műemlékjellegű épületnek újjáépítésére tízmillió forint körüli összeget fordítanak. Ilyen nagyforgalmú intézménynek — igaza van Fülep Lajosnak — nincs helye a Várban.

Megfontolható ugyancsak, hogy a Vár északi részén nem lenne-e helyes, az egész városban széjjelszórt követségeket csoportosítani, amelyek jelenleg sokszor, lakások céljára szolgáló épületekben vannak elhelyezve.

Véleményem szerint ez a Vár jövője. Lehet még erről a kérdésről a vitát tovább folytatni, de egyet sürgősen meg kell tenni — ez nem jár nagy költséggel —, rendbe kell hozni elsősorban a Vár kertjét és meg kell óvni a további pusztulástól mindazokat a többévszázados műemlékjellegű épületeket, amelyekben olyan szegény az ország, s amelyek oly bőségben találhatók a Vár területén.

Perényi Imre

AZ EGYETEMI IFJÚSÁ

A Fülep Lajos nagyszerű ötlete k
szakadtak. Az egyik rész véleménye,
egyetemi várossá kell átépíteni, a má
célszerűtlennek, sőt hazugnak tartja
most hadd szóljon hozzá a vitához egy közvetlenül érdekelt, egy egyetemi hallgató.

Emlékszem, tizenhat éves voltam, amikor egy téli estén először léptem át az egyetem küszöbét, hogy egy alka.mi előadást meghallgassak. Csodálatos eseménynek igérkezett ez számomra. Előtte napokon keresztül szorongó izgatottságban éltem és fantáziám csodálatos képeket rajzolt elém arról a helyről, ahol szüleim, tanáraim, kedvenc íróim nevelkedtek, tanu.tak. Most a beavatott olvasó bizonyára mosolyog, látva kiábrándult képemet, amint végigballagok az ódon folyósókon, megijedve saját lépteim zajától. S ahogy mind gyorsabban kopogtam végig a félelmetes labirintuson, halomra omlott minden felcicomázott ábrándom a tudomány szentelt Csarnokáról.

Ezzel fel is teszem a kérdést. Vajjon szükség van-e új egyetemi épületre?

Mindenki, akinek csak egyszer alkalma volt belépni a riasztó körúti szellem-kaszárnyába és érezni annak minden igaz lelkesedést elfojtó hatását, már csak ezért is igennel fog válaszolni.

A környezet hatása igen nagy mértékben járul hozzá ilyen vagy olyan diákt.pus kialakításához. Ezen a téren egyik főtörekvésünk annak a diáktípusnak kialakítása, aki nem «beugrik» az egyetemre, hanem benne «él» tanulmányaiban. A MEFESZ-kongresszuson mondott beszédében Révai József mutatott rá arra a veszélyre, hogy a tanulmányi színvonal csökkenésével, a fegyelem csökkenésével hatalmas értelmiségi kiesés fenyeget az új gyárakban, kórházakban, üzemekben. Ki kell küszöbölni ennek a veszélynek a lehetőségét s ez csak olyan környezetben történhet, ahol a levegőben van a tanulás, ahol hamar kitűnik majd, hogy kit érdemes a nép költségén tanítani, vagy kinek jelent a diploma csupán belépőjegyet a könnyebb viszonyok közé.

Ha szétnézünk a fővárosban, hogy szellemi oktatásunknak méltó otthont találjunk, aligha találhatnánk eszményibb helyet erre a célra, mint a Várhegyet. Igaz, hogy a gondolatnak van némi romantikus mellékíze is, de árta mas-e a romantika, ha reális alapokon nyugszik és a haladást szolgálja? Hazug-e a romantika, amely nem a tömegektől való elszakadásra spekulál, hanem a közösség javára? Nem. Haladó, hasznos és építő az ilyen romantika. Ha pedig hamisan csillogó, tradíció nélküli volt a Vár, éppen az új, fiatal szellem, a friss erő fogja igazi tartalommal megtölteni az elnyomást jelentő épületet.

«A tudomány ma már nem absztrakt, önmagáért való dolog, hanem az élettel, a társadalmi munkával, az üzemekkel szoros kapcsolatban áll.» Ez nem azt jelenti, hogy a Várban lakó és tanuló diákság szükségszerűen elszigetelődik a mindennapi élettől, hiszen a Múzeum-körút forgatagában éppen úgy mérföldekre lehet az ember társadalmának problémáitól; kizárólag arról van szó, hogy megkönnyítsék nekünk az elmélyedést és a tudománynak, minden társadalmi harc fegyverének, alapos elsajátítását. Ezt az egyetemi várostól várhatjuk. Döntő szerepet játszik majd az ifjúság

EGYETEMI VÁROS

A VÁR SORSA!
Hozzászólás

Fülep Lajos: «Egy nagy lehetőség Budapest és az ország újjáépítésében» című cikkéhez.

Hozzászólásomban Fülep Lajos cikkének azon részével óhajtanék foglalkozni, amely a vár jövőjét tárgyalja. Helyeslem Preisich Gábor véleményét; a Vár nem alkalmas az egyetemi város elhelyezésére. Nem akarom ismételni Preisich Gábor érveit, amelyek helyesek, hangsúlyozni kívánok azonban egyes főbb ellenérveket, Fülep Lajos javaslatával szemben. Helytálló Fülep Lajos azon kijelentése, hogy a Vár egészséges helyen van elhelyezve, nincs messze a várostól és Budapest városképének kialakításában jelentős szerepe van. De hol lehet a Várban többezer egyetemi hallgató befogadására alkalmas tantermeket, könyvtárakat, laboratóriumokat és a diákok részére lakóhelyiségeket elhelyezni?

Két megoldás lehetséges. Az egyik az, hogy a Vár erősen romos épületeit (függetlenül attól, hogy történelmi értékűek-e vagy sem) lebontjuk és helyükbe korszerű, a mai pedagógiai és szociális követelményeknek megfelelő épületeket építünk, ez óriási költséggel járna. Ekkora költséggel majdnem két új egyetemi várost is fel lehetne építeni. A másik megoldás a meglévő romos épületek újjáépítése és átépítése lenne akként, hogy azok új feladatuknak megfelelhessenek. E cikk megírása előtt felmentem a Várba, hogy mégegyszer ellenőrizzem már kialakult nézetemet. Megerősödött az a benyomásom, hogy majdnem ugyanazért az összegért, mint amennyibe a meglévő épületek helyreállítása kerülne, megfelelő új épületeket tudnánk felépíteni. De vajjon ezért a drága árért, milyen épületeket kapnánk! Erre Preisich Gábor megadta a választ. Magas, rosszul világított appartementekből, levegős, világos tantermeket alakítani nem lehet.

Azonban hagyjuk egy pillanatra az épületeket, nézzük meg a környezetet. Egyetemi városról van szó, az új generáció neveléséről. Mi a Vár jelenleg? Zsúfolt épület-tömbök aszfaltközökkel! Nem lenne inkább parkírozott területre szüksége e diák-városnak, megfelelő sportlehetőségekkel a fiatalság számára? Ez a szellemi neveléstől el nem választható, hisz fizikailag is erős generációra van szükségünk.

Hát mit csináljunk akkor a Várral?

Nézzük meg először, hogy hasonló esetben mit csináltak a királyi várakkal más országokban! Franciaországban Versailles kastélyait mú-

(Perényi Imre)

Könyve

( ) Városépítés a
Szovjetunióban.
Bp., 1947.

50 fillér
Könyv

MOST JELENT MEG:

ERNST-MÚZEUM.

I. füzet. ERNST LAJOS: Jacopo Tintoretto: Szent István Mária oltalmába ajánlja Magyarországot.

MAYER L. AUGUST: Tintoretto egy ösmeretlen magyar vonatkozású képe.

II. füzet. Dr. LÁZÁR BÉLA: Bernhard-Strigel: II. Ulászló és családjának arcképe.

III. füzet. Külföldi mesterek magyar vonatkozású művei.

IV. füzet. Dr. FERENCZY ZOLTÁN: A Petőfi-terem.

V. füzet. ERNST LAJOS: Petőfi arcképei.

Az Ernst-Múzeum kiadása.

SAJT
Budapest V. Petö
Telefon: 188-296,
KISALFÖLD
1968 MAR 1 7

1021

V. Perényi Irén

Vadonné Perényi Irén

TÁNC

szerepe az idegenforgalomban

n vonatkozás-
, hogy egy-egy
yire túlnőtte
ágait, és meny-
k a kötöttsé-
lenére is, hogy
atisztikák kü-
liban aránylag
van. Sajnos,
lyen szinten
ggé komolyan,
nappal 40—50
tartózkodnak,
Ez a közepes
öbblet-létszám
éle szolgálta-
vesz: közleke-
elmet, vendég-

lakosság-több-
ezen is, meg-
ros, de a nö-
: átmenő ide-
l már képte-

beszélnek

egyeshalomnál
lépte át a ha-
Néhány napja

ek, s már ott
em tudják az
n kielégíteni.
rtották el a
jdú, Borsod,
Csongrád és

a közúti átkelőhelyet megte-
kintő országgyűlési képvise-
lőknek elmondták, hogy a
nyári napokon 1500—1600
gépkocsin, autóbuszon 10—
11 000 ember áramlik át az
átkelőkön. Rajkán olyan
csúcsforgalmi napok is vol-
tak, amikor több mint húsz-
ezer turista útlevelét és át-
lépőjét kezelték.

A nagy forgalmú átkelő
vendégei átutaznak Győrön.
Dönti a turistákat tavasztól
őszig a medvei hídnál lévő
átkelő is. A soproni és a
komáromi közúti átkelőhe-
lyeken be- és kilépők egy
része is érinti Győrt. A vá-
ros átmenő idegenforgalma
éves szinten meghaladja a
kétmillió főt.

Hatalmas ez a szám. Nagy
sikere a magyar idegenfor-
galomnak, de annál nagyobb
gondja Győr városának.

A kérdés: hol?

A nagyon is pozitív ide-
genforgalmi statisztikát ille-
tően a győriek korántsem le-
hetnek nyugodtak. A város
amúgyis felduzzadt népessé-
ge az idényben tovább nö-
vekszik. Csúcsforgalmi idő-
ben Győr megkapja átmenő
turistákból is a maga 25—
30 000 emberét naponta. Ha
csak minden tizedik időzik
néhány percet vagy órát,
akkor is gondot okoz ellátá-
suk, szórakoztatásuk, kiszol-
gálásuk. Ha csak minden hú-
szadik akar ebédelni, már
nagyon kényes helyzetbe ke-
rül a vendéglátóipar. A Vö-

kolasra is használt szakasza
építkezés miatt nem adhat
helyet pihenő autósoknak.
Más parkolóhelyet kell ta-
lálni. Átmeneti megoldások
is elképzelhetők, amelyek
csak az idei főidényre érvé-
nyesek. Módot kell arra ke-
resni, hogy az először érkező
turista is eligazodjék vala-
hogy, és ne keringjen bolygó
hollandi módjára a város-
központban, ha éppen éhes
vagy szomjas, és meg akar
állni.

A Győrre nehezedő felada-
tok az idén még azért is fo-
kozódnak, mert Mosonma-
gyaróváron elterelő úton ha-
ladnak át az autósok. A vá-
rosnak amúgy is csekély le-
csapoló-képessége ezzel még
tovább csökken. Győrben vi-
szont éppen a távolságok és
a központi fekvés miatt arra
lehet számítani, hogy még
többet időznek majd a turis-
ták. Pontosabban szeretnének
időzni, ha erre mód nyílna.

Még időben van

A hátralévő időben termé-
szetesen nem lehet csodát
tenni. Összefogással és át-
hidaló intézkedésekkel azon-
ban el lehet érni, hogy a
magyar vendéglátást, barát-
ságot ne érje csorba, mente-
süljön a város a sorozatos
kínos jelenetektől, amelye-
ket már nem egyszer hozott
magával a nyári idegenfor-
galmi nyomás idején a szer-
vezetlenségünk, felkészület-
lenségünk. Az idei szezonban
az eddigi legnagyobb

~~[illegible]~~

tovább Perényi Irén

1926/1927. tanévben leányközépisk. rajztanári oklevelet nyert

Képzőm. Főisk. Évk. 1925-27 27. l.

JEGYZETEK.

Esik eső, tavasz akar lenni... (Lajos

ÉVI HATE

Most már örülnék, ha nem találkoztam volna régi barátommal, T. L.-lel, mert szegényebb lettem néhány emlékkel. A találkozást én sürgettem: amikor együtt éltünk és dolgoztunk, ő volt a segítségem: jókedv, tenniakarás, lelkesedés áradt belőle, az emlékeiről mesélt, hogy visszaadja munkakedvemet, ha fogytán volt. Mesélni nemcsak tudott, hanem volt is miről. A felszabadulás után szinte gyerekként került az akkori kultúrmunka sűrűjébe; volt falukutató, színjátszó csoport vezetője, énekelt, táncolt, szavalt, ismeretterjesztő előadást tartott és szervezett, művelődési otthonokat létesített, egyszóval dolgozott, veszekedett és lelkesedett. Mindig erről mesélt. „Öregem — szokta mondani —, az igazi hőskor volt." Amikor megtudtam, hogy itt a közelben művelődési otthon igazgatója, táviratoztam neki, hogy meglátogatom.

— Újságíróként érkeztél, vagy mint magánember?

— Utóbbi. De ha volna egy-két kis történeted, ami gépbe kívánkozik... Olvasó parasztokról, művelődő fiatalokról... akkor mondd el. — Nézd, rózsaszín történeteim nincsenek. Csak statisztikáim és tapasztalataim.

Szolídan, ízlésesen berendezett legénylakása van. Az íróasztal fiókjából előszedi a művelődési otthon munkatervét és elszámolását. Láthatóan precíz munka, kék, piros, zöld színű számok különböztetik meg egymástól az egyes tételeket. A naplú

— Úgy gondolom, hogy felesleges erőltetni azt a sok esti iskolát vagy ismeretterjesztő előadást. Aki szükségét érezte, úgyis elvégezte már. De persze, ha kell, hát csinálom. Szerveztem tsz-akadémiát, nők, KISZ-esek akadémiáját. Nem mondom, voltak szép számmal, mert arra hiú vagyok, hogy látogatók legyenek. Kétezerötszáz lakosból hetven-nyolcvan rendszeres hallgató — az nem rossz. De hát ezen nekem nincs semmi hasznom.

— Neked? Hasznod?

— Nehogy félreérts: a kultúrotthonnak. Évi hatezer. Ennyit kell keresnem. Nem tudok keresni az ismeretterjesztő előadásokon, a kiállításokon, az amatőr társulatokon — ki kíváncsi, hogyan ugrál a Julcsa, amikor a Mouline Rouge-ból láthat táncosnőket a tv-ben? Volt itt egy színjátszó csoport, megszűnt, nem is bántam, kész ráfizetés az ilyen. Hoztam kamarazenei hangversenyt, tíz ember lézengett ott, az ingemet majdnem ráfizettem. A színház ötezer forintot kér kápé, és legfeljebb hármat tudok bevenni, ha telt ház van. Ki fizeti a többit?

— Én azt kérdeztem, mit dolgozol, te meg arról beszélsz, hova hány forintot könyvelsz. Olyan vagy, mint egy kereskedő, és nem olyan, mint egy népművelő.

— Hagyjuk a romantikát.

— Te szégyelled a régi dolgokat.

— Dehogyis. Csak „korszerűs
mit se

— I

nótit. Józs
senkót nel

— Próba

— Próba

— Hány

— Egysz
vallatsz? N
élünk, am
van szüks
forrófejűsé
re. Senki s
népművelőt
nappal a
üljön, és a
rakozzanak,
meg művel
megtalálja
tól is. Tuc
idők. A falu
lonnázás a
az öreg pa
színházban
hogyan kel
vagyunk n
hogy a pa
járnak, má
hasonlók l
denki más
tartja. Most
pontos emb
ség, akik jó
kodni, és n
népművelés
gyok. Nem
tüntetést mi

A

*Szinte hi
hírű cigány
botrány nélk*

Magyar Hírdető
SAJTÓFIGYELŐ
Bp. V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1967 FEB 26
KISALFÖLD

Perényi Irén

Másodszor Párizsban

Vadonné Perényi Irén ismét sikert aratott a Nemzetközi Kiállítási Szalonban

A múlt év augusztusában írtunk *Vadonné Perényi Irén* kísérleteiről: a müncheni Sinmast cég anyagával ragyogó színeket, eddig nem látott csillogást varázsolt vászonra, fára, falra. Vadonné Perényi Irénre és műveire felfigyeltek a képzőművészet fővárosában, Párizsban is. Pedig akkoriban (1965-ben) még nem az új anyaggal mutatkozott be. Hagyományos festékekkel, de újszerű komponálási formákkal lepte meg a nagyon kényes párizsi zsűrizőket. Az új anyagra tulajdonképpen Párizsból hazatérőben bukkant Münchenben. Az anyaggal ott Münchenben nyomban kísérletezni kezdett, és néhány képét a Sinmast cég meg is vásarolta. Mindez még a kísérletezés kezdetén történt.

Itthon nyolchónapi türelmes munkával, hihetetlen akaraterővel és férjének segítségével befejezte kísérleteit. Az új anyag végre „összeállt", és sorozatban készítette a szebbnél szebb képeket. Mindenki, aki ezeket a valóban korszerű (anyagában és komponálási művészetében egyaránt modern) képeket látta, csodálkozva kérdezte: miért otthon, a kis lakásban kell ezeket a képeket gyűjtögetni és néhány művészbarátnak, érdeklődőnek bemutatni?

Tavaly nyáron újabb meghívás érkezett Párizsból. S most néhány szót a címben említett nemzetközi szalonokról. A Párizst övező egykor önálló közigazgatási egységek, mint Barbizon, Fontainebleau, Juvisy a művészeti kezdeményezések bölcsői voltak. Barbizonban bontottak szárnyat az impresszionisták. Juvisy 1955-ben szerencses kezdeményezéssel az „Arts et Lettres de Bel'fontaine" társaságba tömörítette ennek a koszorúnak

1963-ban fogadtak külföldi művészt, 1965-ben már 31, tavaly pedig 36 nemzet művészeit hívták meg a szalonba. Ausztriából 7, Lengyelországból 6, Csehszlovákiából 5, Amerikából 9 művész (hogy csak néhányat említsek) jelent meg képeivel a kiállításon. Ma már Párizs leghíresebb művészei örömmel fogadják a meghívást. Közülük néhány „Grand Prix National", mások a „Medaille d'or et d'Honneur" (vagyis nemzeti nagydíj, aranydíj tulajdonosai. Ilyen művészek között szerepelni dicsőség, különösen akkor, ha Magyarországot egyetlen művész képviselheti: Vadonné Perényi Irén.

A katalógus belső borítólapja: Lucie Rivel-nek, a „Nemzetközi Szalon" irányítójának egyik kiállított képe

295 *Scènes de rue*

HONGRIE

Irène VADON

296 *La Vierge à l'Eglise de la Madeleine*

297 *Paris au Crépuscule*

298 *La Seine vers Barbizon*

INDE

Dipak BARNERJEE

299 *Composition*

Részlet a katalógusból: „Hongrie, Iréne Vadon"

És most hadd kanyarodjak vissza az 1966. évi meghívásra. Vadonné mindenképpen az új anyaggal kívánt Párizsban szerepelni: De: ezek a képek lakásának a falán függnek. Onnan azokat Párizsba vinni csak akkor lehetett volna, ha Vadonné tagja a Képzőművé-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

KISALFÖLD

V. Perényi Irén

1967 MÁJ 12.

1021

Sorsok, emberek

Festészeti érem Párizsból

Vadonné Perényi Irén soproni festőművész, nyugdíjas rajztanár, Vaszary János egykori lelkes tanítványa három esztendeje szerepel alkotásaival a Paris-Sud Salon nemzetközi kiállításán. 1965-ben 3, 1966-ban ugyancsak 3, 1967-ben pedig két alkotását vették be a rangos nemzetközi mesterek kiállítására. A múlt évben 37 nemzet képzőművészeinek 492 alkotása szerepelt a tárlaton. Közülük hárman nyerték el a „Salon International des Beaux Arts 1967" érmet, egyikük Vadonné Perényi Irén.

— Ennek az éremnek külön története van — mondja fiatalos rajongással a művésznő férje, aki alkotó részese hosszú esztendők kutatómunkájának. — Irén a megélt élményt, a meglátott témát rendkívül gyorsan képes a képzőművészet sajátos nyelvén megfogalmazni. Úgy találtuk azonban, hogy az olajtechnikával nem lehet olyan frissen és tartósan rögzíteni az élmény hamvasságát, mint azt szeretnénk. A kréta sem mindig alkalmas arra, hogy hordozója legyen a művészi intuíció erejének. Hosszú évek óta kerestünk, kutattunk Bécsben, Párizsban különböző festékkereskedésekben, mert titkon hittük, hogy kell lennie egy olyan festékanyagnak, amely sokkal gyorsabban szárad, mint az olaj, és tartósan ellenáll a külső behatásoknak. Már-már úgy látszott, hogy semmi eredménye sem lesz hosszas kutatómunkánknak, ami, amikor egyszerre felcsillant a remény...

Vadonné Perényi Irén: Portré-vázlat

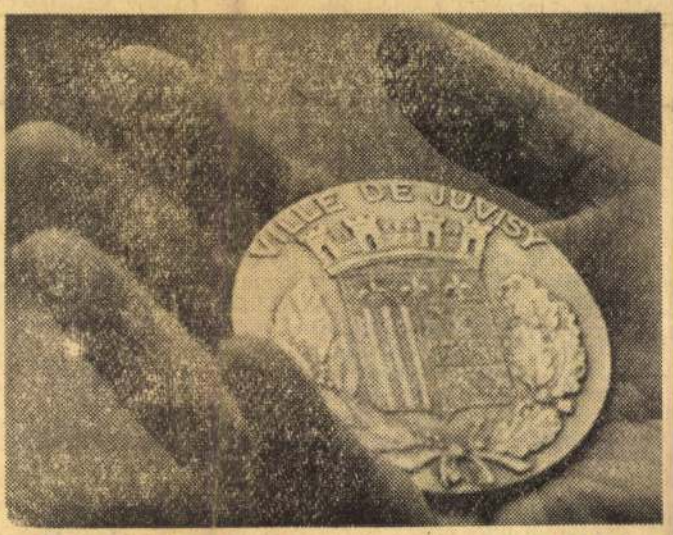

A Párizsból kapott érem (Nagy Éva felv.)

A Kisalföld hasábjain megírtuk már, hogy a lelkes művészházaspár hogyan lelt rá az új festékanyagra. Párizsból hazafelé jövet egy ismerőse révén ellátogatott egy München melletti kísérleti színlaboratóriumba. Hosszas vizsgálódás után a férj felkiáltott örömében:

— Irén, megvan az anyag, amit oly régóta keresünk! — Olyan festékanyagot mutattak, amely bizonyos oldattal vegyítve azonnal köt. Nem változik a hőmérséklet-ingadozásra, sőt tűzálló. Mosni lehet, semmit sem veszít tüzességéből.

— Hosszú hetekig tartott s a végleges megoldást csak két év után találtuk meg, amíg kikísérleteztük a színskála mindegyik tagját, a helyes keverési arányt, amely a legkedvezőbb a képzőművész számára.

Új lendületet kapott Vadonné Perényi Irén művészete. A szintetikus festék kiválóan alkalmas arra, hogy dinamikus, sok mozgást kifejező, expresszív hatású kompozíciói az eleven, tüzes színekkel még erőteljesebben szolgálják művészi elképzeléseit. Lakásukban két hatalmas falat borítanak a képek, amelyek már mind ezzel a technikával készültek. Legerőteljesebb a Dante Divina Commedia-jához készült illusztráció (Vadonné közismerten Ady és Dante verseinek avatott kezű illusztrátora). Párizsban is ezzel a technikával készült művekből állítottak ki mindhárom esztendőben. Úgy érzik, a most kapott művészeti éremmel is az új anyag jelentőségét kívánták a franciák hangsúlyozni.

A Vadon házaspár szeretné, ha ezzel az új anyaggal készült képeikkel kiléphetnének itthon is a nyilvánosság elé, s a festők is megismernék az új anyag előnyeit. A szakemberekre vár a feladat, hogy eldöntsék az új anyag létjogosultságát, s kikutassák a művészetben várható hatását. Annyi bizonyos, hogy további szélesítésre érdemes az az ösvény, amelyen ők tették az első lépéseket, amely új lendületet adhat a modern festészet továbbfejlesztéséhez.

Hamar Imre

zékeltessük: ez a csak azért is, ez a meredek provokálása a konzervatív és igénytelen ízlésnek óhatatlanul hatástalan marad, nem csökkenti, hanem ellenkezőleg növeli a közönség vonzalmát a másik véglet iránt. Tragikus konfliktus ez, és a nyugati kulturális világban, bátran mondhatjuk, tipikus. Mert hát mi lesz egy művészetből, amelynek legbelső mozgató rugója a puszta negáció, a kommerszkultúra mindenáron való tagadása? Ebből csak formalizmus születhet, a mind meghökkentőbb — s mind értelmetlenebb — formák kultusza, a kihívásokkal való játék. Amely a végén — nem kis részben — oly ártalmatlanná lesz, hogy a szórakoztató ipar is bekebelezi, remekül felhasználja a maga repertoárjának színesítésére: az intellektuális lázadásból így lesz divat, kulturális tömegcikk, profitot hozó áru...

NYILVÁNVALÓ, hogy ez hamis alternatíva, hogy nem ez a kiút. Megoldást csak az hozhat, ha a tömegek kulturális igényét a maga összetettségében érzékeljük,, ha abból indulunk ki, hogy ugyanez a tömeg, ha számára hozzáférhető formában találkozik vele, tud vonzódni a tartalmas, az igazi kultúra iránt. Sőt, ha rájön az ízére, az értékeire, valósággal ráveti magát a művészetre, az irodalomra, tömeges „fogyasztójává" válik az igazi kultúrának. De ehhez fokozatosan és módszeres következetességgel el kell vezetni a közönséget: nem úgy, hogy a ma még legnépszerűbb termékektől eltiltjuk, elzárjuk, vagy hogy ezekkel homlokegyenest szembenálló művekkel riasztjuk, hanem úgy, hogy széles (és mind szélesebb) választékot nyújtunk neki. Ez a választék, ha úgy tetszik, eklektikus lesz, keveréke lesz a legkülönbözőbb dolgoknak (kizárva azt, ami itt, az egyszerűség kedvéért, hadd nevezzünk kulturális szemétnek; tudja mindenki, hogy körülbelül mit kell idesorolni). Lényegében ilyen „keverék" már ma is az, amit kulturális szolgáltató intézményeink a közönségnek nyújtanak. S lám, mit bizonyít a gyakorlat, amely minden elmélet próbája? Azt, hogy ez a sokat szidott és lekezelt közönség korántsem csak a legkisebb fajsúlyú művek és műsorok iránt fogékony. Ami azokat illeti, igaz, többnyire ma is nekik van a legnagyobb visszhangjuk; de ez a visszhang nem kritikátlan: kitűnik, hogy az emberek még a kedvenceiktől is idővel többet, színvonalasabbbat, eredetibbet várnak.

Érdemes odafigyelni — elsősorban a tévé-szerkesztői lehetnének ennek a megmondhatói —, hogyan

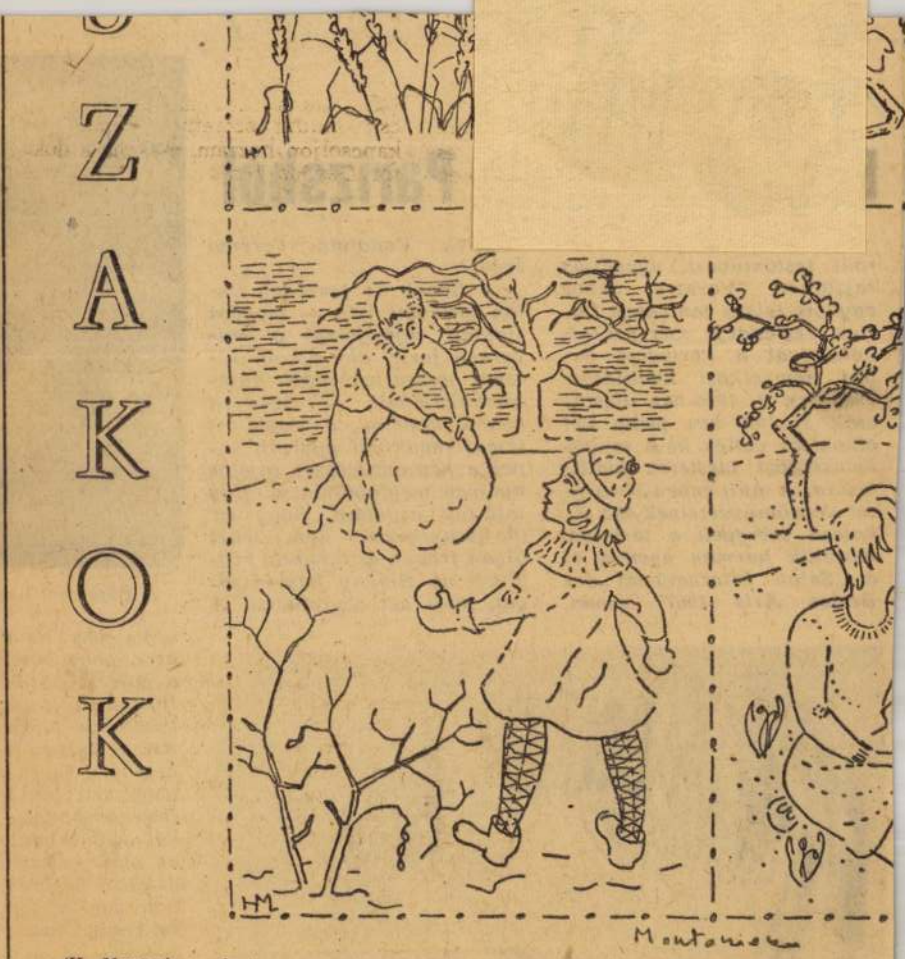

(H. Montarier rajza)

A paleolit kor ember művészete

A primitív művészet keletkezését és fejlődését nemcsak a szertartásokkal és a totemizmussal kapcsolatos utilitárius feladatok, de az ember esztétikai érzéke is meghatározta — állítja Alekszej Okladnyikov neves szovjet archeológus.

A paleolit művészetének esztétikai alapelveit több évtizeden át tanulmányozta óriási anyagon, amelyet egyrészt maga, másrészt különböző országok tudósai gyűjtöttek Európa, Ázsia és Afrika területein.

„A művészet hajnala" című monográfiájában, amelyet a Szovjetunió Tudományos Akadémiája adott ki, az ősemberrel kapcsolatban olyan kifejezéseket használ, mint „művész", „alkotás", „esztétikai gondolat".

Okladnyikov határozottan ellenzi azoknak a tudósoknak a véleményét, akik a paleolit kori rajzokban csupán az írásbeliség kezdeti formáját látják. „A jégkorszak embereinek művészete — mondja —, miként a mai művészet is, saját törvényeivel és logikájával rendelkezik, amely különbözik az írásbeliség lényegétől és törvényeitől".

Annak okát, hogy a paleolit kor alapjában realista művészete tíz-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

KISALFÖLD

1966 OKT 12

V. Perényi Irén

Vadonné Perényi Irén meghívást kapott a párizsi nemzetközi képkiállításra

Lapunk augusztus 14-i számában beszámoltunk arról a jelentős sikerről, melyet *Vadonné Perényi Irén* művésznő egy új anyaggal végzett. A müncheni „Sinmast" gyár különleges anyagát használja alkotásaihoz. Nagy érdeklődést keltett idehaza, de még inkább külföldön, elsősorban a képzőművészet „hazájában", Párizsban. Annak idején arról írtunk, hogy a Vadon házaspár hamarosan ismét útrakel, hogy részben Münchenben, részben pedig Párizsban bemutassa az újabb alkotásokat. Technikai akadályok miatt az elutazás időpontja mindegyre eltolódott. A múlt héten a posta továbbította Vadonné Perényi Irén számára az *ARTS et Lettres de Bel'fontaine* meghívását a Paris-Juvisy nemzetközi seregszemléjének kiállítására.

Vadonné Perényi Irén tavaly ezen a kiállításon szerepelt három képével. A sajtó és a szakemberek nagy elismeréssel nyilatkoztak Vadonné képeiről, művészetéről. Ez az ismételt meghívás újabb jelentős rangot ad a soproni művésznőnek. Vadonné már el is utazott Párizsba, és ezúttal a már általunk ismertetett anyaggal készített műalkotásait mutatja be.

(—ó)

A látogatás végén John
bemutatta Gromikónak a
nátus és a képviselőház
mokratapárti csoportjának
zetőit. Köztük volt *Mansfi*
a szenátus demokratap
többségének vezetője és M
Cormanck, a képviselőház el-

tárgykörben folytatjuk az eszmecserét. „Ameri-

Október 17—20:

Bolgár-magyar hét

Barátsági estek — Tsz-látogatások
Kiállítás Bulgáriáról

A bolgár és a magyar nép barátságának erősítése, egymás eredményeinek, kultúrájának megismerése céljából gazdag programmal rendezik

pon filmvetítések lesznek Bulgáriáról a felnőttek és az iskolások részére.

Október 20-án délelőtt *Lébény községben megtekinti a küldöttség a műemlékeket, a*

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

KISALFÖLD

1968 ÁPR. 7

a parti kavicson át!

1021 V. Perényi Irén

VADONNÉ PERÉNYI IRÉN RAJZA

munkás-
sára le-

épjavító
'. 4. sz.
Gyömrői
gy

ások, kapák, metszőollók,
bor- és víztömlőket, para
továbbá
VENDÉGLÁTÓIPARI CIKKEKET.
NYITVA: 8—16 óráig.
szombaton: 8—13 óráig.
A bolt vidékre utánvéttel is szá

ultra:márka!

GYESÜLT VEGYIMŰVEK * BUDAPEST

Apróhirdetés

A Gépíró s Gyorsíró iskolába

ivételt nyer-
etnek azok,
kik legalább
III. általános
iskolai vég-
ettséggel ren-
delkeznek.

Jelentkezni
rásban lehet

nájus 15-ig az
iskola igazga-
ójánál, Győr,
Sem tér 22. A
evélhez az ál-
alános iskolai
bizonyítványt
s mellékelni
kell.

Szép hálószoba-
tor, ágybetét-
olcsón eladó.
yőr, Híd u. 19.,
onka.

RÓZSÁK! Díszcserjék, örökzöldek, gyümölcscserjék, virághagymák óriási választéka. Kérje díjmentes fajtaismertetőmet! Szállítás postán. Tóth kertészet, Budapest, III., Márton u. 30.

Pannónia újszerű állapotban eladó. Győr, Vasút u. 10.

Bontott faanyag, tetőléc, deszka, ajtó, ablak eladó. Kisbácsa, Szabadság u. 25.

Ingatlan

Liezen-Mayer u. 87. szám alatti ház eladó. Érdeklődni lehet: Győr, Tábor u. 15.

Kétszobás, összkomfortos családi ház, gazdasági épületekkel, 470 négyszögöl termő gyümölcsössel és szőlővel, beköltözhetően eladó. Bágyogszovát, Szabadság u. 162.

Eladó Csornán, Lenin u. 46. szám alatt 1947-ben épült, 100 négyszögöl telekkel, két szoba-, konyha-, előszoba-, kamrából álló ház, május 1-én beköltözhető.

Háromszoba-összkomfortos családi ház garázzsal, beköltözhetően eladó. Sopron, Bánfalvi út 194.

Balatonalmádiban a tanácsháza körül gyönyörű kilátással 900 négyszögöl telek eladó. Harmados megosztás lehetséges. Leveleket: „Beépíthető" jeligére a veszprémi Hirdetőbe.

700 négyszögöl telek megosztva is eladó. Káptalanfüred. Alsóörs között, közel a műúthoz. Szép kilátás, víz, villany közel. Érdeklődés: Veszprém, Dózsaváros, Csatár u. 1.

Győr, Tábor u. 8. számú egyszoba-konyhás ház beköltözhetően, sürgősen eladó.

Eladó! Győr, Madách u. 1. szám alatti négylakásos, egyemeletes házban még két lakás, melyek egyenként két szoba, konyha, előszoba, kamra helyiségekből állnak. Cserével beköltözhető. Felvilágosítás az OTP. Győr, Árpád u. 36. szám fiókjánál.

Sopron, Béke u. 11. szám alatti négylakásos ingatlanban még egy lakás mely egy szoba, manzárdszoba, konyha, kamra és előszoba helyiségekből áll. Sopron, Balfi u. 25. szám alatti négylakásos házban még egy lakás, mely két szoba, konyha, előszoba és melléképületekből áll. Cserével beköltözhető. Felvilágosítás az OTP soproni fiókjánál.

Révfülöpön háromszor 400 öl, vételárát négy év alatt megtermő fiatal szőlő eladó. Király Miklósnál.

Modern frizurákban
jártas, jól dolgozó
női fodrászt
állandóra felveszek.
Légman Gyula, Győr, Gorkij utca 47.

Lakáscsere

Belvárosi egyszoba- összkomfortot cserélnék hasonlóra, esetleg garzonra. „Május 081" jeligére a Kiadóba, Győr, Tanácsköztársaság útja 3.

Elcserélném budapesti, VII. kerületi, főbérleti egyszobás, előszobás, modern, összkomfortos, utcai, emeleti lakásomat egyszobás győriért. „Megegyezéssel szövetkezeti is lehet" jeligére a Kiadóba, Győr, Tanácsköztársaság útja 3.

Hirdessen a Kisalföldben!

Telefon: 188-296, 188-307

KISALFÖLD

1303 JUN - 2.

V. Perényi Irén

1021

Vadonné Perényi Irén: Tűztánc.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Pozsonyi u.

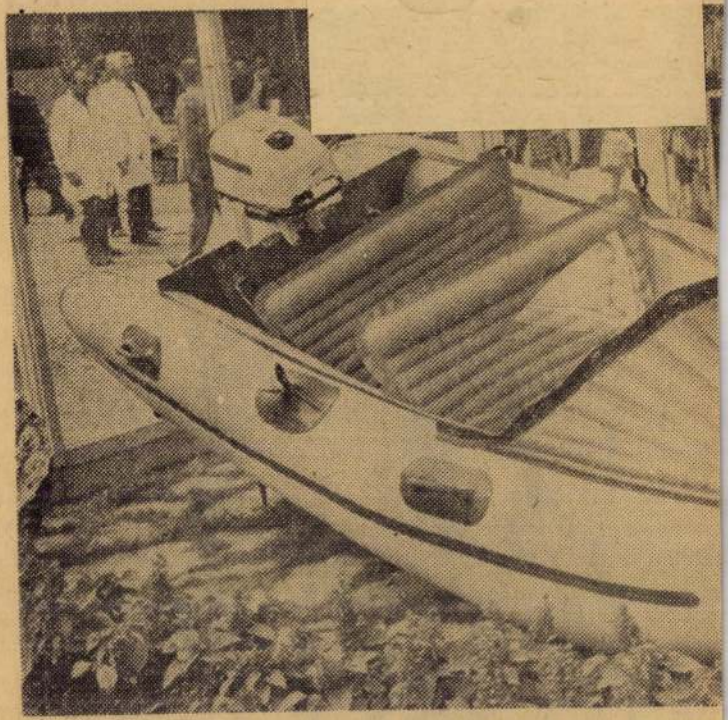

Horgászok és a vízi sport rajongói csodálták meg elsősorba
a magyar gyártmányú gumi-motorcsónakot. Sajnos, a helys
tást arról: kapható lesz-e majd nálunk, mikor és mennyiért?
öket a szintén „Palma" védjeggyel kiállított, iker talpú gumi
gászcsónak is. Örömmel közölhetjük, hogy a képen bemutat
negyedévben nálunk is árusítani fogják. Három nagyságban
lencezer forint lesz. (A kiállításon bemutatott típus a hétez
a gyűrűcsónak prototípus, úgy hogy tájékoztató árat nem tud

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Perényi Katalin

KELETMAGYARORSZÁG

1964 OKT 29.

1021

Háromezer tárgy a beregi múzeumban

Kevesen tudják még, hogy Beregnek múzeuma van Vásárosnaményban. Egy lelkes tanárnő, Babus Jolán kezdte a megalapozását 1958-ban, s ő még csak akkor iskolamúzeumra gondolt. A gimnázium tanulói nagy szorgalommal gyűjtötték a régiségeket, s ma már több mint 3000 darab olyan néprajzi anyaggal dicsekedhetnek, amely méltóan kifejezi e sajátos táj, sajátos népművészetét. Különösen a beregi világhírű kézimunkák érdemelnek említést, melyek között nem egy olyan darab is található, melyeket az 1600-as években készítettek.

Valamikor Nagydoboson kerámiaműhely működött, s a szebbnél szebb kerámiákat Perényi Katalin tervezte, melyekből itt is találhatók. Érdekesek a múzeum főzőeszköz tárgyai. Egyedüli a beregi tájon használt hosszú tulipános láda, s értékesek az Ilken előkerült keltakori karperec, brosstű, a Vásárosnamény környékén talált bronzkori leletek, urnák, kőbalták és a szépmívű kőkések.

Igaz, hogy a múzeum — néhány helyiségbe zsúfolva — jelenleg az általános iskola pincéjében van, de már terv született méltó elhelyezésére.

raktárost

Jelentkezés:
Vasszerkezeti és Gé
Vállalat, Nyíreg
Rákóczi u. 100.

Október 29-től novem ber 5.-ig Fehérgyarmaton

delmi Napok

kai nap" —

áz ban.

területi versenyé

k kiállítása, árusítása. Külön

Vadonné Perényi Irén

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296 188-307

1965 JAN 24.

ÚJ EMBER

1021

LÁTTUK

A GYŐRI MŰCSARNOKBAN állította ki festményeit és grafikai munkáit két értékes pedagógus-művész: a Sopronban élő Vadonné Perényi Irén és a győri Turóczi Mária. Perényi Irén Vaszary, Csók és Lyka Károly tanítványa, Hincz és Kontuly évfolyamtársa volt a 20-as években; munkáinak témái tájak és emberi alakok, nagy színbeli kultúrával, posztimpresszionista modorban. A művésznő irodalmi alkotásokat is illusztrál (Ady Endre versei, az „Isteni Színjáték"); két Dante-illusztrációja helyet is kapott a kiállításon, tiszteletadásul a „Divina Commedia" hétszáz esztendő előtt — 1265-ben — született költőjének. „Erős művészi egyéniség és mesterségbeli tudás kíván itt méltó módon társulni a világirodalom egyik legnagyobb jelenségéhez", olvassuk e munkákról Szólás Rezső sorait a katalógus előszavában. Turóczi Mária csupa akvarellt állított ki: ezek győri és balatoni részleteket, valamint virágcsendéleteket ábrázolnak elhivatottan, sok íraisággal.

D. I.

nie a teremtés munkájában.

Számot vet azzal is, hogy a technikai fejlődés visszájára is fordulhat és amikor a technika vívmányai folytán az ember legfőbb feladatainak teljesítésére válik alkalmassá, ugyanezekkel az eszközökkel önmagát semmisítheti meg. Rendkívüli elővigyázatosságra van tehát szükség, hogy maga az emberi haladás ne fordulhasson visszájára, ne törhessen az emberlét lényege ellen, hogy azt megsemmisítse.

A laikus a misztikus test tagja is, munkája és szenvedése árán a maga helyén és a

Perényi Peischl Kálmán festő

Csaikai Endre dr. gyűjt.
Kőszeg.

fekete alapon két

G, kék alapu tük
z.

G, sötétkék alapu
n.

G, vörös alapu
özépázsia, XIX.
n.

NYEG, négy vált
m.

NYEG, piros alapon
m.

, szines négyzetek
m.

G, borvörös alapon
m.

G, sötétkék alapu
ágos sarkok ma

Perényi Peischl Kálmán. Szül. Sopron 1896.X.7. Marosvásárhelyen. Seemann Kálmán tanítványa Sopronban, majd Bécsben Fröhlich tanárnál tanult. Orosz fogsága után 1934-36 Spanyolországban, 1936-42 Olaszországban, 1929-32 Franciaországban festett. Saját kiállítása volt Milánóban, Barcelonában és a katalon városokban. 1942 óta Sopronban. Harangvirágok/vizf/Villefranche környéke/temp/Menton környéke/olaj/ Soproni kisbiró/olaj/Bánfalvi részlet/olaj/Isten bünümül ne rójja fel, de furcsa izlése lehet a katalánoknak/

, ezüsthimzéssel, ékkövekkel, üveggyöngyökkel és fes-
. e.

aranysujtással diszitett, kék bársonymente és kalpag.
rág. Hozzá bőrtokban diszmagyar ékszer, ezüst ékkö-
4 nagyobb gomb és karikák. XIX. sz.

leti mustrával. XIX. sz.

ikrében nagy alaku virágok sora, csikos keret. Kis-

medaillon, virángos sarkokkal. Kisázsia, XIX. sz.

alap, sárga mustrával. Kisázsia, XVIII. sz. vége.

kék, zöld és fekete nyolcszögek. Középázsia, XIX. sz.

kampós diszü medaillonokkal. Kaukázus, XIX. sz.

virágsorok, keretében csillagok. Perzsia, XIX. sz.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-728

Perényi Katalin művészet-

1972 SEP 1.

történész

Pest m. Hírlap

Újabb helytörténeti kötet:

A monumentális művészet Pest megyében

1021

1966—1971

Szeptember utolsó hetében kerül az érdeklődők kezébe egy hatíves, gondosan összeállított helytörténeti kötet, *„A monumentális művészet Pest megyében 1966—1971"* címmel. *Perényi Katalin* művészettörténész elemző bevezetője szerint a beruházási lehetőségeken túl a megye művészetpártoló szándékából számos monumentális alkotás készült. Az építészet szellemében fogant társművészet, a szabadtéri monumentális szobrászat Pest megye életében egyre nagyobb jelentőséget kap. Ezt a népművelő hivatást példázza a szentendrei Szoborkert országos színvonalú szabadtéri múzeummá fejlesztésének a terve is.

Elemző ismertetést kapunk a *zebegényi Szőnyi-portréról, Domanovszky Endre gödöllői színes mozaikjáról, Stefániai Edit váci rácskompozíciójáról* s az elmúlt öt évben Pest megyében felállított más monumentális művekről.

A Pest megyei Népművelési Tanácsadó gondozásában megjelent kötetet a Fővárosi Fotóvállalat félszáz képe illusztrálja. A kötet szerkesztője *Krizsán Sándorné*, az ízléses borítólapot *Balogh László* grafikus tervezte.

a Ferencné, dr. Mond
l rektorhelyettes, a t

inh Dinh vietnami aspiránssal.

Második napirendi pontként *Szikszai Sándor*, a megyei tanács termelési, lakosságellátási és szolgáltatási bizottságának tagja terjesztette elő a bizottság jelentését.

A bizottság egyéves munkája során négy átfogó anyagot tárgyalt meg.

Foglalkozott a IV. ötéves terv kereskedelmi fejlesztésével és az iparvállalatok tervbeli főbb célkitűzéseivel. Vizsgálatot is végeztek négy szövetkezetben, azt tanulmányozták, hogy a szövetkezetek hogyan végzik munkájukat a lakosság ellátása érdekében. Foglalkoztak az élelmiszerek vegyvizsgálatával, minőségvédelmével, és a fogyasztói érdekvédelemmel is.

A beszámolóhoz többen szóltak hozzá, elfogadásra javasol-

Családiház a Lovas-úton
Tervezte: Perényi Miklós

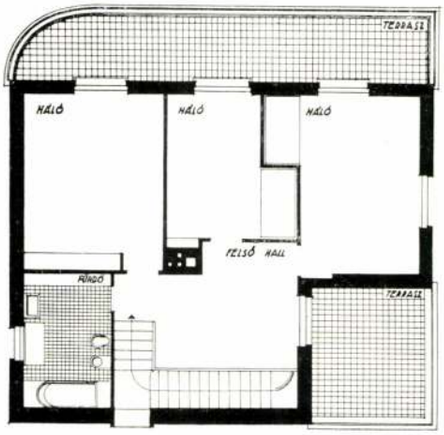

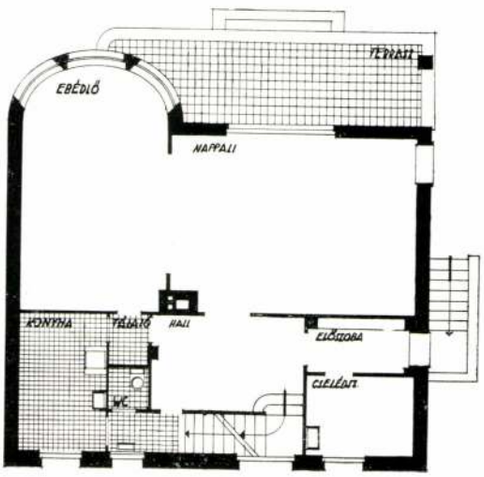

Tér és Forma
1934. 9. sz. (Új házak. — Új építkezés.)

Szabó László és Márton:
Ikerház a Gábor Áron-utcában

vezett propaganda kiszorítja őket minden lehető munkából, a nagyobb haszon kedvéért. Elképzelhető-e ennél anarchikusabb, közérdekellenesebb propaganda? Végre is az a „magán"-tőke, amely elköltetett, a nemzeti vagyon alkotórésze. Szabad azt elfecsérelni, szabad azt helytelenül felhasználni, szabad a helytelen felhasználásra a kontárok egy érdekcsoportjának bujtogatni? Ez nem sabotage??? Jobb ez, mint a valutacsempészés? Azonban legyünk őszinték! Magunk is hibások vagyunk ebben. Bűnünk nem az, hogy tűrjük ezt az állapotot — mit tegyünk, a kontárok propagandisztikus lehetőségeivel, félrevezető készségével a versenyt nem vehetjük fel! Mi nem költhetünk kari érdekeink védelmére olyan összegeket, mint a kontárság diadalából élősködők. A hiba nem itt van! A hiba az, hogy egységes kari fellépés, összetartás helyett köreinkben az egymás munkáinak vészes, tajtékzó irígylése úgyszólván a vezető motívum. Túlságosan sokan vannak közöttünk, akik ha egyszer megtudják, hogy a másiknak egy munkája van kilátásban, akkor mindent megmozgatnak — elsősorban az építésztestületeket, — minden eszközt elfogadhatónak tartanak arra, hogy azt a munkát a másiknak asztaláról elvegyék. Viszont a munkamegszerzés jogát mindegyikük a maga legegyénibb és legkizárólagosabb tulajdonának tartja. Ha más a legtisztább, legnyiltabb eszközökkel akar egy feladatot biztosítani magának, akkor azt bűnös lelkűnek tartják, akit meg kell bélyegezni a kari nyilvánosság előtt.

A nagyközönség, az építtetők közönsége ma már mindezt tudja és látja, mindez elveszi a kedvét attól, hogy az építészhez forduljon, mert előre látja, hogy mi következik számára. Így a kari viszálynak, munkairígységnek csak az ingyenterveket kínáló kontárok látják a hasznát, a magunk nemtelen vetélkedései ölükbe dobják a munkákat, melyekből a vetélkedők mit sem fognak látni.

Miért, hogy az orvosok munkaterületén mások a viszonyok, miért, hogy ott a kontároknak, az orvosi pályára nem készülteknek lehetőségei aránytalanul kisebb? Egyszerűen azért, mert az orvosoknál meg van a kari fegyelem, mert az orvosoknál elképzelhetetlen az, hogy ingyenkezelést kínáljanak úton-útfélen, mert ott elképzelhetetlen, hogy az ingyentervet a szaktestületekben, a szaksajtóban — pl. a gyógyszerészeti sajtóban! és a napilapokban — valaki feldícsérje. Ott elképzelhetetlen, hogy az egyik a másiknak a betegét elcsábítsa azzal, hogy a bizalmat élvező kartársat tudatlansággal, alkalmatlansággal vádolja meg valaki.

És mi az eredmény az orvosoknál? Egyrészt a kontárság, a kartársiatlan viselkedés rendszeres üldözése, másrészt a magyar orvosi teljesítmény jó hírének szinte világviszonylatú integritása.

Tudom, hogy mindez számunkra elérhetetlen eszmény. Bele kell nyugodni abba, hogy nekünk csak egy hivatásbeli eszményünk lehet, az, hogy a munkák odaítéléséről az egymástól a munkát irígylő kartársak ítélkezhessenek minél több esetben. Ha azonban ez az eszményünk s nem az, hogy építészetünk előbbre haladjon, akkor ne csodálkozzunk azon, hogy most már a napisajtó is arról kezd cikkezni, hogy építészetünk minő elmaradott állapotban van... Viseljük e kritika súlyát bölcs megadással, nemtörődömséggel, nyugodjunk bele abba, hogy nincs módja a helyzet megváltoztatásának, élvezzük a munkák elszipkázásának áldásait, a munka odaítélésének kartársi módszereit, amelyeknél áldásosabbak nincsenek...

F. M.

Perényi Péter

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

DOLGOZÓK LAPJA
Tatabánya

400 éves gyermekrajz

A sárospataki római katolikus templomot a tizenhatodik század elején Perényi Péter és Gábor építette a vár erődrendszerében. Igy a gótikus szentély egy rész a föld alá került. Alapfalait a régészek megtalálták, s érdekes karcolásokat fedeztek fel rajta. Kiderült, hogy a hajdani szentély fő falán látható karcolatok a tizenhatodik században élt iskolásgyermek rajzai. Az egyik rajz egy taligás ekét ábrázol, ami azt jelenti, hogy a pataki földművelők már ebben a korban használtak ilyen eszközöket.

égédmunkásokat

munkahét.

egegyezés szerint.

Perenyi Péter

építtette ki 1538-42
között Sárospatakot.

Lásd

Takács: Rajok a
török világból. II 20-
47. l.

l.

Bierbrauer

161. l.

Mehne Fassel, Handel von Zahlen usw.

Den künftigen Herrscherthron.

5. Belege aus »Das Opfer«[2]) Str. II, Z. 3. B. u. Z.:

Gott will von mir, so jammerst Du:
Ein schweres Opfer haben,
Weib, Kinder, Freundschaft, Freyheit, Ruh . . .

O. hat für Freundschaft: Freunde.
Str. III, Z. 5. B. u. Z.:

Was Dir so theuer scheint . . .
Ist das nicht aus der Hand
des Schöpfers zugeflossen?

Für theuer heisst es in O.: köstlich.

6. »An meine Gattin«[3]) Str. XIII, Z. 3 B. u. Z.:

. . . und es mit stiller Freude sieht,
Wie deiner Wehmut Thräne thaut.[4])

---

[1]) B. S. 24. — Z. S. 50. — O. S. 134.
[2]) B. S. 31. — Z. S. 57. — O. S. 81.
[3]) B. S. 45. — Z. S. 157. — O. Bd. II, S. 217.
[4]) So in B.; in Z. heisst es:
Wie deine Wehmut Thränen thaut.

the Empire and other countries in colours. London, 1931. Cloth. 1053 p. 10.–

352 **Pérely Imre:** Fekete-fehér képek. Páris, 1931–1939. G. Duhamel előszavával. 4°. 38 kép reprodukciója. Bpest, 1940. Ér. fvász. 10.–

353 **Péterfy Jenő** magyar irodalmi bírálatai. Bpest: „M. irod. ritkaságok", é. n. 152 l. 2.–

354 **Petőfi S.:** Cipruslombok Etelke sírjáról. Bpest: M. Bibliofil Társ., 1921. 90 l. Ered. borít., szám. példa. (67. sz. a 400 közül) 12.–

355 – **Török Á.** Petőfi-e vagy Arany? Bpest, 1881. Ér. borít. 40 l. 6.–

356 – világnézete. Petőfi korának gazdasági átalakulása, eszméi és művészete. Irták: Kende F. és Gömöri Gy. Bpest, 124 l. 6.–

357 **Petrarca,** – Le rime di Francesco, – di du gli originali. Commentate da G. Carducci e S. Ferrari. Firenze, 1910. 548 p. + catalogo di edizioni Sansoni: 30 p. 7.–

358 **Petrovics E.:** Élet és művészet. Bpest, 1937. Ér. vász. 5.–

359 **Petzoldt, J.:** Die Stellung der Relativitätstheorie in der geistigen Entwicklung der Menschheit. Dresden, 1921. Ppbd. 131 S. 3.–

360 **(Pezzl, I.):** Faustin, oder das philosophische Jahrhundert. Ohne Ort. (Zürich?), 1783. 381 S., 3 S. Inhalt. Sehr hübscher Lederband d. Zeit, mit Rückenvergoldung. Mit gestochener Vignette am Titelblatt. 32.–

Erster Druck der ersten Ausgabe. Goedecke kennt diese Ausgabe nicht. (V. 506, 7.)

361 **Piaristák. – Gál I.:** A kalocsai piarista kollégium története. 1765–1860. Bpest, 1938. 165 l. 5.–

362 – Magyar piaristák a 19. és 20. században. Életrajzi vázl. Szerk.: Balanyi Gy. n. 8°. Bpest, 1942. Sok arcképpel. 465 l. 10.–

363 **Pikler Gy.:** Az emberi egyesületek és különösen az állam keletkezése és fejlődése. Első folytatás a jog keletkezése és fejlődése c. könyvhöz. Bpest, 1905. 100 l. 4.50

364 **Podmaniczky-család,** – A podmanini, – oklevéltára. Szerk. Lukinich I. I–IV. kötet. 1351–1555. Bpest: Akadémia, 1937–1942. 60.–

365 **Polonyi N.:** A Liga Culturala és az erdélyi román nemzetiségi törekvések. Bpest, 1939. 98 l. 3.–

366 **Poltéra, J.:** Im Lande der Magyaren. Illustriert. Zürich, 1921. 83 S. 4.–

367 **Pound, Ezra:** Imaginary letters. Paris: The black Sun Press, 1930. 56 + 2 p. 10.–

First edition, printed on Navarre paper. (Together 350 copies) E. Pound asszony amerikai állampolgár. Ujabban ott eljárás indult ellene, politikai okok miatt, hazaárulás címén.

368 **Pozsony. – Kováts, Prof. Fr.:** Pressburger Grundbuchführung und Liegenschaftsrecht im Spätmittelalter. Einleitende Studie z. Hgbe d. Pressburger Grund u. Satzbuches. 1439–1517. Weimar, 1918. 114 S. 5.–

369 **Premontreiek.** – A jászóvári premontrei kanonokrend jubileumi névtára. Történeti bevezetéssel. 1802–1902. 4°. Több képpel. Bpest, 1902. 353 l. 8.–

370 **Proletárdiktatura** (A) Magyarországon. A bolsevista rémuralom hiteles története. Kiváló szakférfiak közreműködésével szerk. Huszár K. Bpest, 1920. 219 l. 12.–

371 **Puky, K.:** A magyar haza. Pest, Trattner és Károlyi, 1833. Er. borít. 371 és XV l. 15.–

372 **Radó–Diczig:** A Kereskedelmi- és Iparkamarák hazánkban és külföldön. n. 8°. Debrecen, 1938. 367 lap. 10.–

373 **Rapaics R.:** Magyar kertek. A kertművészet Magyarországon. 97 képpel és 9 táblával. Bpest, é. n. Félbőr. Uj példány. 20.–

374 – A magyar gyümölcs. 2 szines műmelléklettel és 10 képpel. Budapest, 1940. Félvász. 350 l. Uj példány. 9.–

375 **Ráth–Végh I.:** Az emberi butaság kulturtörténete. Bpest, 1940. Ered. vász. 206 l. 6.–

376 **Ratkóczi T.**: Abesszinia új arca. Fénykép-felvételekkel. Bpest, é. n. Ered. vász. 271 l. 4.50

377 **Rein, W.**: Grundriss der Ethik, mit Beziehung auf das Leben der Gegenwart. Osterwiek, 1906. 336 S. 8.–

378 **Reitzenstein, Frh. v.**: Urgeschichte der Ehe. Ihre Bildung und ihr Entwicklungsgang. Mit zahlr. Abbildungen. Stuttgart, 1908. Orig. Lein. 115 S. Mit Orts- u. Völkerverzeichnis u. Sachregister. 4.–

379 **Renan, M. E.**: Discours à sa réception de l'Académie Fr. – Paris, 1879. 35 p. 5.–

380 **Révay J. gr.**: Az erkölcs dialektikája. Bpest, 1940. 176 l. 3.–

381 **Révay J. és Schöpflin A.**: Egy magyar könyvkiadó regénye. Bpest, é. n. 216 l. 3.60

382 **Rippl-Rónai József**: 1861–1927. Irta Pewny Denise. 26 képpel. Bpest, 1940. 135 l. 6.–

383 **Roma. – Diehl, E.**: Das alte Rom. Sein Werden, Blühen und Vergehen. Mit Abbildungen. Leipzig, 1909. Lein. 126 S. 2.40

384 **Rosenkranz, K.**: Psychologie, oder die Wissenschaft vom subjektiven Geist. 3. sehr verm. u. verb. Aufl. Königsberg, 1863. VIII, 483 S. Mit orig. Umschlag. Sauber. Gesucht u. selten! 15.–

386 **Rousseau. – Szabad A.**: A természet neveléstudományi jelentősége Rousseau-nál. Kolozsvárt, 1912. 163 l. 5.–

387 – – A természet fogalma Rousseau-nál. Kolozsvár, 1910. 65 l. 3.–

388 **Rozsnyó** műemlékei. Irta Gangel Judith. Díjnyertes tanulmány. 14 képpel. Bpest, 1942. 88 l. 5.–

389 **Russ, K.**: Die Papageien, ihre Naturgeschichte, Pflege, Züchtung und Abrichtung. Mit 10 chromolithogr. Tafeln. Lexiconformat. Hannover, 1881. Leinen, XXXVIII, 891 S. (Erschien als 3. Bd. von „Die fremdländischen Stubenvögel".) 45.–

390 **Sacher-Masoch**: Das Eigenthum. Novellen. 2 Bde. Bern, 1877. Leinen. 8.–

391 **Sachsen, – Das galante.** Neue Aufl. mit einigen Zusätzen von dem Baron v. Pöllnitz vermehrt. Nachdruck d. Originalausgabe aus 1735. 224 S. 10.–

392 **Sander, F.**: Das Problem der Demokratie. Wien, 1934. 144 S. 4.–

393 **Sárffy A.**: A tulajdonról. Philosophico-ethikai értekezés. Kolozsvár, 1884. 88 l. 3.–

394 **Saulière, Aug.**: Les leçons conjugales. Contes lestes. Vignettes et eaux-fortes de H. Somm. Paris: Dentu, 1879. 288 p. Avec couverture originale. 16.–

395 **Sayous, Edouard**: Un maitre français de l'histoire hongroise. Par Fr. d'Olay. Avec 18 illustrations et facsimiles. Bpest, 1933. 98 p. 5.–

396 **Schäfer, G. R. H.**: Ostereiches Volksbuch vom Weltkrieg. Mit 35 Bildern u. 30 Skizzen. Wien, 1934. Or. Lein. 368 S. 6.–

397 **Schelling.** Vorlesungen von K. Rosenkranz. Danzig, 1843. Or. Umschlag, XXXIV, 384 S. Sauber. Gesucht u. selten! 16.–

398 **Schematismus** venerabilis cleri archidiocesis Strigoniensis, pro anno 1917. Strigonii. 434 p. 8.–

399 **Schiller's** sämmtliche Werke. I. Abt. in 1 Bde. Enthaltend die Gedichte u. Dramen. Mit Portrait in Stahlstich. gr. 8°. Stuttgart, 1830. Halbleder, 706 S. 18.–

400 **Schleiermacher**: Entwurf eines Systems der Sittenlehre. Aus Schleiermachers handschriftl. Nachlass hgb. v. A. Schweiger. Berlin, 1835. Lein, 479 S. 12.–

401 – **Tavaszy S.**: Schleiermacher philosophiája. Kolozsvár, 1918. 112 l. 4.–

402 **Schmidt S.**: A drágakövek. 2 kötet. 53 ered. rajzzal. Bpest, 1890. Er. vászonkötések. 20.–

403 **Schneefuss, W.**: Deutsch-Böhmen. Schicksal u. Weg der Sudetendeutschen. Leipzig, 1938. Or. Ppbd. 186 S. 5.–

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Pesti S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Napló (Veszprém)

Megyénkből indultak (42)

Lőrincze Lajos

nyelvész

(A talán leginkább közismert, legnépszerűbb „földink"-kel fejezzük be — ma, háromnegyedév után — a megyénkből származó „híres embereket" bemutató sorozatunkat. Ha most végigtekintünk a soron, láthatjuk: sok kiváló egyéniséget adott szűkebb hazánk a nagyobb hazának, a mai magyar politikai, gazdasági, tudományos, irodalmi, művészeti és sportéletnek. Pedig a „leltár" így sem teljes! — A sorozat utolsó írása jellegében eltűt az eddigiektől; ebben nem az újságíróé

tőle vagy róla hallottam. Találó megjegyzések, szellemes „ódamondások" egész sorát jegyezhetném fel. Ebben a percben szegény nagybátyám jut eszembe (korán meghalt, alig volt idősebb, mint én most). Szántogattak az egyik tanyán. Az öreg gazda — nem kis maliciával — odaszól neki: — Sándor, Sándor, hová lettek azok a régi jó cselédek!? Mire Sándor bátyám: — Megette őket a fene, *azokkal a régi jó gazdákkal együtt!*

SZÜLŐFALUMON kívül erős szálakkal fűz Veszprém megyéhez Pápa is. Dunántúl Athénje, vagy a Tapolcaparti Athén, ahogy akkoriban nagy büszkén mondani szoktuk. (Azóta megtudtam már, hogy van — vagy volt — Galga-parti Athén: Aszód, Bodrog-parti Athén: Sárospatak, sőt Pece-parti Athén: Nagyvárad is.) Pápán voltam diák, az ősi kollégiumban. S mint sokan mások, én is vitáztam, szavaltam a Képzőtársaságban, próbálgattam tollam erejét a Kollégiumi Lapok hasábjain, fürödtem a Tapolcában s ámuldoztam Balázs Jánossal együtt Tóth Árpád és Kosztolányi versein a Bakonyér partján. Meg terítősködtem is, azaz terítettem az asztalt, hordtam az ételt a konviktuson, ezért kaptam kosztot. Ma az ilyen életrajzi adattal talán dicsekedni is lehetne. De Pápán akkoriban sem kellett miatta — szégyenkezni. A terítői gárdának (csupa kitűnő tanuló) tekintélye, becsülete volt a kollégiumban.

No és Veszprém? Hamarosan megtudtam róla, még a szentgáli iskolakönyvből, hogy „Veszprém város legszebb része a vár, mely a város alacsony helyei fölött ötvenméternyi magasságban fekszik". Jobban mondva, csak megtanultam, de nem nagyon értettem ezt a kacifántos mondatot. De most is mindig eszembe jut, valahányszor — arra tártomban — a várra tekintek. (Veszprémben egyetemista koromban búvárkodtam sokat a levéltárakban, akkor is a szentgáli múltat kutatva. S ma is vissza-visszatérek, egy-egy

Megnyitották Ir

Pénteken este a fővárosi Fér
remben a Kiállítási Intézmény
D. Fehér Zsuzsa művészettört
meg *Ircsik József* festőművész
— Erre a megnyitóra — mon
szettörténész — két okból is sz
koztam. Egyrészt azért, mert
jó festőnek tartom; másrészt, r
közé tartozik, akik a fény
hitét hordozzák magukban. A
ségért, hogy barátai, itteni pály
ságát igen gyakran nélkülözi
szíve szerinti kárpótlása — Ve
D. Fehér Zsuzsa hangsúlyo
csiknek a szülőváros nem üre

Idegek

Képe

Pápán a Női Fehérneműgyár új gyáregységét a közelmúltban adták át. Áll már a nyolcmilliós csarnok, lassan helyükre kerülnek a gépek is. A csarnok mégis csöndes. Még hiányzik belőle a munka. Mert a próbagyártást nyolcvan dolgozóval csak egy kis teremben kezdték meg. Ahhoz, hogy életre keljen az üzem, munkára, dolgozókra van szükség. Egy év alatt csaknem félezer nőt kíván alkalmazni a gyár.

A jelentkezők

Balogh József, a gyáregység vezetője elégedett is, mérges is.

— Miért?

— *Mert igaz, hogy sokan jelentkeznek, de egyre furcsább igényekkel. A napokban például felkeres egy középkorú hölgy, hogy ő esetleg eljönne hozzánk dolgozni, de előbb mutassam meg, hogy milyen a gyár.*

— Megmutatta?

— *Éppen értekezletre készültem. Különben sem vagyunk ennyire kiszolgáltatva a jelentkezőknek. A városi és környékbeli felmérések szerint mintegy másfélszer több munkavállaló jelentkező lenne.*

— Az új dolgozókat a közvetítőn keresztül veszik fel?

— *Először úgy kezdtük. A közvetítő meg aztán mindenkit hozzánk küldött. Olyat is, aki nyilvánvalóan alkalmatlan minden varrodai munkára.*

1021

Pérely Imre grafikái Pápán

Változatos, eredmé-nyekben gazdag életművet mutatott be október 27. és november 17. között *Pápán a Jókai Művelődési Központ.* Az emlékkiállítás *Pérely Imre,* a hetven évvel ezelőtt Pápán született grafikusművész műveit tárta a képzőművészet barátai elé. (Életrajzát lapunk egy korábbi számában ismertettük. — A szerk.)

Az indulástól az utolsó évek terméséig terjedt a tárlat anyaga. 1912-ből és 1913-ból — 14—15 éves korából — való két olajfestmény, az ezt követő esztendőkből néhány, tollal rajzolt tanulmány mutatja a felserdült *Hercz Imre* jó megfigyelő- és ábrázoló képességét.

1917—18-ból való rajzai katonákat ábrázolnak. 1918-ban, húsz éves korában készült Önarcképe felkészült rajzolóként állítja elénk a művészt.

A huszas évek elején különböző képzőművészeti iskolákban szerzett tudása birtokában portrérajzolóként kereste kenyerét Hercz Imre, aki ekkor már *Pérely*-re magyarosította nevét. Első nagysikerű könyvéből, a *Magyar fejek* című műből *Gárdonyi Géza, Móricz Zsigmond, Karinthy Frigyes* és *Rippl Rónai József* fölényes biztonsággal megrajzolt arcvonásait láthatjuk a kiállításon.

A következő kötetből szintén sikerült lapokat állított ki a rendező. A *Fény és árnyék* című sorozat tíz bemutatott lapja — a katolikus egyház vezetőit korábban tetszetősen ábrázoló album után — meglepő produktum. A nyomort, a könyörtelen robotot, hajszát, szenvedést, a pénz, az arany uralmát támadó kompozíciói a művész új törekvését bizonyítják: rajzsorozatai a kor legégetőbb szociális problémáira világítanak rá. Ezt Párizsban — ahol a harmincas években élt Pérely Imre — újabb albumok követték. A *Faubourg* (Külváros), a *Taciturne* (Hallgatag), a *La Paix* (A béke és a *Rue* (Utca) című albumok anyagából kiállított kompozíciói a társadalmi változást sürgető tartalom és a művészi megformálás szempontjából egyaránt magasabb szintet mutatnak, mint a Fény és árnyék erősen szimbolizáló lapjai. Pérely Imre magára talált, amikor személyes tapasztalatait — szinte saját sorsát — ábrázolta expresszív kifejezésű lapjain. A *Külváros* füstös, kormos; lakói csonttá soványodott igavonók, rabszolgák. A Hallgatag figurái — a címmel ellentétben — jobblétért, emberi életmódért ordító, előre törtető szenvedő emberek. A Nők Háború- és Fasizmusellenes Világbizottsága kiadásában jelentek meg Pérely *háborúellenes bélyegei.* A bélyegeken bemutatott megdöbbentő kompozíciókon ilyen feliratokat olvashattunk (három nyelven): *9 millió árva! 10 millió menekült! 10 millió halott! 19 millió sebesült! 7 millió fogoly! 4062 elpusztított város! 5 millió özvegy! Gáz..!*

Az első világháború pusztítását, veszteségeit sorolják fel ezek a címek. Kiadásuk időpontjában (1934) már előreveti árnyékát az új, a még nagyobb világégés. Pérely a művészet erejével próbált megállást parancsolni a fasizmusnak és a háborús készülődésnek.

A párizsi évekből számos városrészletet, életképet és portrét mutatott be a tárlat. A Magyar Nemzeti Galéria által kölcsönzött tusfestmények (*Párizsi lányok, Lányok, Udvar* és mások) több magántulajdonban lévő kitűnő darabbal együtt (*Párizsi lány, Nyomor, Párizs, Komédiások, Villon-illusztráció, arcképek,* stb.) jól képviselték a művésznek ezt a — teljes kibontakozást jelentő — időszakát.

A kiállítás leghatásosabb, művészi szintjét tekintve is igen értékes része volt az a 10 lapból álló rézkarc-sorozat, amelyet 1938-ban Párizsban a „Jelenkori művészek" című csoportkiállításon bemutatott (*Özvegyek, Párkák, Udvari énekesek, Kávéház, A Montparnasse-on, 14 Juillet este, Gyár, Szajnaparti házsorok,* stb.)

A negyvenes évek elején ismét sok író, művész és más neves ember portréját festette-rajzolta meg Pérely Imre. Ezek közül *Bartucz Lajos, Tamási Áron, Féja Géza* és *Illyés Gyula* arcképe szerepelt a mostani pápai kiállításon.

Nem kisebb értékű az az 1927-ben készült tollrajz sem, amelyik *Bartók Bélát* ábrázolja, — a portré alatt a nagy muzsikus sajátkezűleg kottázott szonátarészletével és aláírásával.

A bemutatott grafikákat különféle dokumentumok — fényképek, iskolai bizonyítvány, párizsi és pápai kiállítási meghívók, a *Fekete-fehér képek* és a *Magyar rajzolóművészek* című kötetek — egészítik ki.

Az emlékkiállítás megközelítően teljes képet adott Pérely Imre művészetének alakulásáról és kiteljesedéséről. A viszonylag fiatalon — 1944-ben — meghalt művész erős indulattól fűtött, szociális tematikájú alkotásai a magyar és nemzetközi szocialista művészet megbecsülést érdemlő alkotásai. Már készülésük idején olyan haladó szellemek vállaltak velük közösséget, mint *Romain Rolland, Gabrielle Duchene, Han Ryner, Henry Barbusse* és *Georges Duhamel.*

Adósságaink közé tartozik Pérely Imre művészetének teljes felmérése. Az első lépés ehhez a pápai emlékkiállítás.

Heitler László

Pérely: Párizsi lány

Pérely Imre

SÍRKERESZTEK

ÖT ERDÉLYI ÍRÓ

PÉRELY IMRE „ELFELEDETT" PORTRÉRAJZAIRÓL

Pérelyről manapság hallani vagy olvasni a sajtóban, Zsuzsáról lehet, a kitűnő gobelinművészről, de az ő neve végén „y" helyett „i" van. A nagyapja volt az itt közölt portrérajzok készítője, a két világháború közti évtizedekben közismert és elismert grafikus, Pérely Imre. 1944-ben bekövetkezett halála óta azonban szinte elfelejtődött . . .

Szülővárosában, Pápán október-novemberben tekintélyes méretű emlékkiállítás állítja elénk gazdag munkásságát, melyhez tisztelete jeléül unokájának néhány szép faliszőnyege is társul.

Pérely Imre portrérajzaival vonta magára a figyelmet pályája elején. Magyar fejek (1922) és Magyar írók (1927) címmel kiadott köteteiben úgyszólván az akkori művészeti-irodalmi élet tablóját mutatta be. XI. Pius és udvara című albuma (1925) pedig igazi szenzáció volt; eleven pápa Pérelyn kívül csak egy magyar művésznek ült modellt mind a mai napig.

Szociális tematikájú életképeit, kompozícióit, melyekben az élet mellékvágányaira lököttek tragédiáját fogalmazza meg és láttatja nagy kifejezőerővel, itthon és Párizsban mappákban, kötetekben adta ki. A francia művészet olyan kiválóságai vállaltak munkáival közösséget és írtak előszót hozzájuk, mint Henri Barbusse, Han Ryner, Georges Duhamel, Gabrielle Duchene és Romain Rolland, felismerve a magyar művész szenvedélyes formálású és nagy hatású grafikáinak erejét.

1939-től ismét itthon dolgozott rövid élete végéig. Ekkor keletkeztek itt látható rajzai is az anyaországtól elszakított Erdély magyar szellemiségének ébrentartóiról: báró Kemény János íróról, az Erdélyi Helikon megteremtőjéről, Molter Károly, Nyírő József, Tamási Áron írókról, Tompa László költőről. Éles megfigyelés, biztos karakterérzék és határozott formálás jellemzi ezeket a rajzokat is, akárcsak sok száz társukat, melyeket Pérely jó két évtizedes munkálkodása során létrehozott. Akik akár csak műveik révén is ismerik az ábrázoltakat, a könnyed kézzel, a jellemző vonásokat kissé eltúlozva megrajzolt arcmásokból a modellek egyéniségét is kiolvashatják.

Ez az öt portrérajz számos más Pérely-művel együtt a pápai református gyűjtemény tulajdona.

HEITLER LÁSZLÓ

HEITLER LÁSZLÓ REPRODUKCIÓI

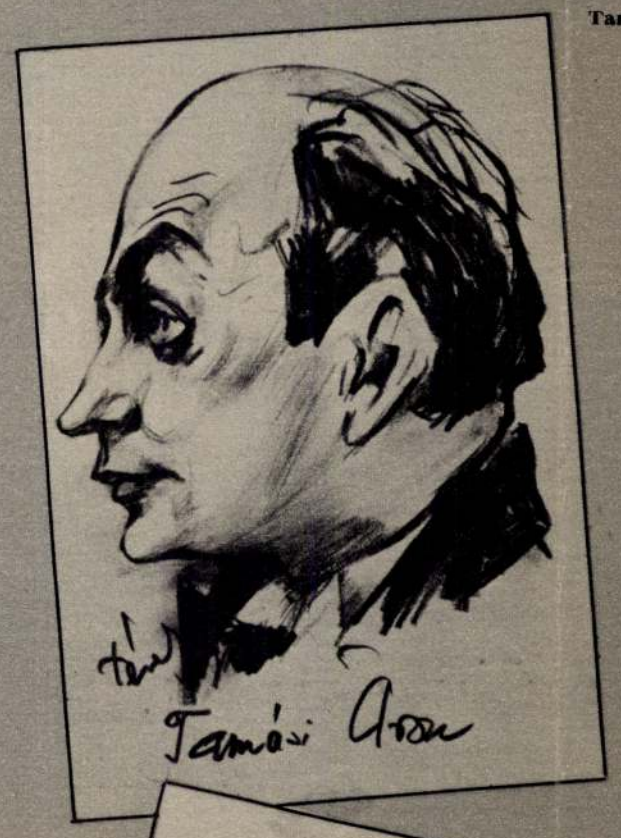

Tamási Áron

Molter Károly

Kemény János

Nyirő József

Tompa László

Esti Ujság

Szombat, 1939 november 11

Esti K

Ceruzavázlatok Kanaáról

Irta és rajzolta: Pérely Imre

Kanara, nov. 11.

Bolyongok a faházok közt ezen az esős, későőszi napon. Az ég, s a sok szürke felleg úgy fekszik rá a határhegyekre, hogy a csúcsokat már nem is látni, s a kis patakokat megduzzasztották a sokszínű hóvizek. Az út agyagos, sáros, tédig járnak a dágványban az iskola felé igyekvő gyerekek, s a hátam is lúdbőrzik, ahogy nézem: az iskola kapuja előtt beállnak a kegyetlen hideg vizbe és szorgalmasan mossák a lábukat.

Mert legtöbb gyerek mezítláb van.

Csodálatos, furcsa világ ez. A tájkép is szokatlan, az egymásra torlódó nagy hegyekkel, de a mi szemünknek még bizarabbak a fából rótt házak. Évszázadok, vagy tán egy egész évezred óta se változott ezeknek a hajlékoknak formája, építkezési elgondolása, pedig igazán nagy viharokat és roppant változásokat látott ez a föld minden más tekintetben.

Volóc ma is olyan, mintha mese-illusztrációnak készült volna, a hegyoldalba lapuló, nagy, vizmosta, lapos kövekre épült gerendaházaival, hosszúhajú, fehér darócba öltözött embereivel, kékszemű, szőkehajú, pirossal, feketével himzett ruháji asszonyaival, s fatemplomával, amit, ha a lakóknak kedve úgy tartaná: holnapra másüvé vihetnének.

Az iskola is gerendákból faragott régi ház, előtte a Vicsa iramodik délnek kavicsos medrében, a hullámok nekirohannak a köveknek, s el-elkapnak egy túlságosan merész libát.

Egyik hajlék gerendafalára szegezve kereszt (valami népi művész festette fára); ez a paplak. Apró ablaka van a szobájának, mert a papé csak egy szoba, a másik olyan kaszinóféle, s az egyetlen bolt is. Sót, paprikát, cukrot, szappant árulnak itt, meg szalonnát és — kegyetlenül erös pálinkát.

Bemegyek az egyik házba. Idilli kép fogad: az asszony a kemence előtti padon ülve fon, az ablak előtt a lány „lapatkat" hímez gyöngyből, óraláncnak. Olyan végtelen finom ennek a tizenhatévesnek minden mozdulata, mint amilyen az ízlése, hogy az ősi motívumokat a hímzésben csoportosítja. A falon felragasztott szentképek, aranypapír kerettel, az ablakok fölött függönynek színes stelázsipapiros, amilyen nálunk a kisvárosokban a konyhai polcokon dícséri a szépleikü cselédeket.

Az ágyan szalmazsák és házivászon takaró. A kemence hideg, csak akkor fütenek bele, ha kenyeret sütnek, most a bibos mellett álló kis vastüzhelyben pattognak a lángok. Erdön szedett gallyal melegítenek, a begyujtáshoz meg a szalmazsák szalmája szolgál, de ez már új divat, — a szalmazsák tudniillik, — mert azelőtt csak behányták az ágyba a szalmát, s lepedővel takarták le, ha ugyan letakarták.

Mennyi évtizedes elhanyagoltság és szomorú árvaság nyoma van itt még mindig!

Amit tenni lehet, persze mindent megtesznek a szegény nép sorsának jobbítására, készül már a téli sportolóknak a sí- és ródlipálya, azt mondják: az idén itt rendezik meg a magyar sibajnokságot, s akkor tele lesz a környék, forog majd a pénz.

A százszobás luxushotel terve is megvan papiron, aztán nemsokára hozzáfognak a Hangya-üdülőtelep, meg a népmüvészeti ház építéséhez. Valamennyi az itteni ősi formákat, el nem rontott ízlést követi külsejében, gerendaház lesz egyik éppúgy, mint a másik. Persze, ez az ország dolga, s akad még a falu csonkaországi testvérközségének is éppen elég segiteni valója.

Gondolom, ha látnák ezeket a kis mezítlábas gyerekeket, akik oly buzgón mossák a Vicsa vizében térdig felgyürkőzve magukról a sarat, mindjárt elindulnának az ajándékcipők maguktól is erre felé.

Alkonyodik, a felhők magasabbra szállnak, a völgyeket megülik a nagy kék árnyékok, a hegyoldalban a bukó napfényben szinte lángolnak a rőt őszi erdők.

A kocsmából nótaszó hallik, s hogy benyitok az ajtón, látom: bakák ülnek a petróleumlámpa mellett, meg idevaló falusiak. Egy baka, egy magyarorosz paraszt, — ez a sorrend — alföldi nótákat tanulnak, s a szük kis szurdékot szinte szétvetik a kieresztett hangok.

...ljság
...HÁZ

...d az út

...a Pesti Színházban

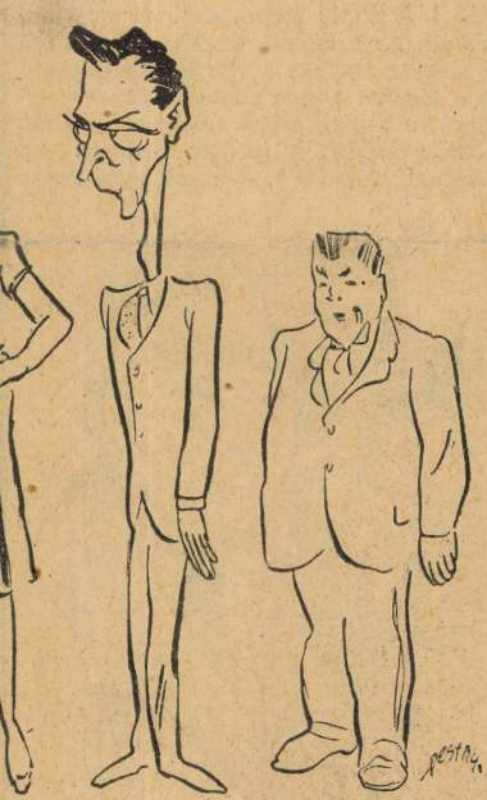

...OR, SZEPES LIA, SULYOK MÁRIA, ...DÓZSA ISTVÁN

...mégis elegáns fintorok varázsolják arcunkra a mosolyt, — mind a négy ember pőrére vetkőzik előttünk ebben a szerelmi franktireur harcban. Könnyed és *graciöz áramvonalas vigjáték a Pesti Színház újdonsága*, — nem jelentékeny, nem hangos, de viszont az életben *éppen ezekre a belül lezajló kis drámákra és szelíd mosolyokra* emlékezünk vissza legtovább.

Igen jól kell játszani mindezt, másképpen nincs értelme az egésznek. Majdnem sikerül. *Nekünk Sulyok Mária tetszett legjobban.* Bizonytalan magáraeszmélése, töprengése a két férfi között annyira emberi, hogy szinte tapsolni is elfelejtünk neki. *Dénes* György, a meghódított hódító temérdek új színnel tarkítja a figurát, nevetünk rajta és sajnáljuk, az alakítás kitűnő. *Ajtayé* a legnehezebb feladat és kitűnően oldja meg. *Odry Árpádra emlékeztető remek svádával* robog át a szerepen, az egyénisége egyre inkább kibontakozik. Kevésbbé tetszett *Szepes* Lia, a szerep halott marad a kezében. Amit mond az nem illik ahhoz, amit az arca kifejez — a gesztusaihoz még kevésbbé. Két kis szerepben hibátlan *Dózsa* és *Sitkey* Irén. *Horváth* Árpád rendezése tip-top. A darabnak alighanem sikere lesz.

UJHELY JÓZSEF

Szereplőváltozás az Operaházban

A *Cremonai hegedüs* legközelebbi előadásán nem *Palló* Imre játssza Filippot, hanem *Losonczy György*. A *Cremonai hegedüs* szereposztása egyébként, ettől a cserétől eltekintve, változatlan.

Egy csokor Walt Disney-film

A City és a Casino mozik új műsora a film-Andersennek, *Walt Disneynek* új rajzos trükkfilmjeit mutatja be. Bűbájos filmek. Donald kacsa és Mickey Mouse a főhösei ezeknek a kis színes csodáknak, amelyekben a zseniális rajzoló fantáziája a legszabadabban csapong a gyermekek és felnőttek őszinte gyönyörüségére. A *Hős kis szabó. A tanyai élet* és a nagy filmsztárokat kikarrikirozó *Hollywoodi képeskönyv* a legszinpompásabb virágai ennek a filmcsokornak, *A tengerfenék szimfonia* halszörnyetegei és játékos kis sellői pedig rajz- és színtechnikailag a legcsodálatosabbak. Olyanok ezek a filmek mintha elfutó mosolyfilmre vették volna fel a képeket és a tragikomikum szivárványos könnycseppjeiben hivták volna elő.

EGY HÉT A MÉRLEGEN

A bátor emberrel barátkozik a szerencse. A mai időkben pedig valóban bátorság színházat nyitni, kiszen még a régi színigazgatók is csak a balanszirozás magas iskolájával tudják egyensúlyban tartani a szinvonalat és a kasszát. A Dunaparti Szinpad első hete azonban elég biztató. A színház új, a közönség azonban abból a rétegből kerül ki, amely szereti az izes és stilusos szinpadi produkciókat — lassankint kezd kialakulni a törzsközönség az apró kis szinház körül. A hétvégén végignéztük az egyik előadást, figyeltük kik ülnek a nézőtéren, hogy reagál a szinház vezetőinek különböző kisérleteire, mi tetszik és minek van kevesebb sikere. Há hangsúlyozta is Török Sándor bevezető konferanszában, hogy ők nem akarnak semmiféle bevált stilushoz alkalmazkodni, mégis megállapitottuk, hogy a közönségnek éppen az tetszik, ami talán nem új, talán nem is meglepő, csak éppen a kabaré területén számitritkán látott vendégnek: az irodalom. A húszperces mitológiai játék, a „Prometheusz nem bánta meg", a legnagyobb tapsot kapja minden este. Tetszik egy kis Gárdonyi Géza-darab, érdekes szinpadi miniatür az Arkadij Avarcsenko egyfelvonásosa és igen hatásos, mulatságos és színes dramolet a „Kisbokréta kávéház" cimü darab. Köpeczi Boócz Lajos bizhatik a társulatában, az igen tehetséges Mindszenthy Magda, Eisemann Mihály, a zenei vezető, Gombaszögi Ella, Baló Elemér, Pálóczy László, Berky József, Ihász Lajos és néhány tehetséges fiatal biztató igyekezettel inditották el az első müsort. És ami a legfontosabb: már a közönség is felfedezte, hogy új szinház nyilt a Belvárosban.

Perely Imre

KAMARA 11, 2, 4, 6, 8, 10 Első három mérsékelt. A szerelem folyaja. (Elizabeth Bergner).

PALACE 11, 2, 4, 6, 8, 10 Első három mérsékelt. Három testőr. (3 Ritz Brothers). 2-ik hétre prolongálva.

RADIUS FILMSZINHÁZ ½6, ¾8, ¾10. Sz., V., U.: ½4, ½6, ¾8, ¾10. Várlak. (Irene Dunne, Charles Boyer). 4-ik hétre prolongálva.

ROYAL APPOLLÓ ½6, ½8, ¾10 Sz., V., U.: 4, 6, 8, 10. Tánc a föld körül. (Fred Astaire, Ginger Rogers).

SCALA FILMSZINHÁZ ½6, ½8, ¼ 10. Sz., V., U.: 3 órakor is. Shirley Temple: A kis fenség. V. d. e. 11-kor: Cafe Metropol.

URANIA FILMSZINHÁZ 5, ½8, ½10. V., U.: ¾3, 5, ½8, ½10-kor. Áll a bál. (Szeleczki, Csortos. V. d. e. 11: Dr. Cholnoky Jenő előadása: Svédország.

MÁSODHETES MOZIK:

ADMIRAL ½4, ½6, ½8, ½10. V.: ½2-kor is. Acélkaraván. (Barbara Stanwick). V. d. e. ½10 és ½12: Szervusz Péter.

ASTRA ½4, ½6, ½8, ½10. V.: negyed 2-kor is. 5 óra 40. Francia mesevárok, kultúrfilm. V. d. e. 11: Havi 200 fix.

BROADWAY FILMSZINHÁZ ½4, ½6, ½8, ½10. Sz., V.: ½2-kor is. Első mérsékelt helyárakkal. — Krisztina királynő. (Greta Garbo). V. d. e. 11-kor: Tehetséges család.

CORVIN ½4, ½6, ½8, ½10. V., U.: ½2-kor is. Karosszék. (Szeleczky).

DÉLIBÁB (volt Winkler) 6, ½9. V.: 5, ¾7, 9. Berry örmester. (Hans Albers).

IPOLY FILMSZINHÁZ ½4, ½6, ½8, ½10. V.: ½5, ¾7 és 9-kor. 12-én: Karosszék. (Latabár).

LLOYD FILMSZINHÁZ 4, 6, 8, 10. V., U.: 2-kor is. Megbélyegzett asszony. (Louis Jouvet). V. d. e. 11: Aréna hősei. (3 Ritz).

OLYMPIA FILMSZINHÁZ 11, 2, 4, 6, 8, 10-kor. Cafe de Paris. (Jules Beery).

PALOTA MOZGÓ ½4, ½6, ½8, ½10. V.: ½2-kor is. A Baskervillei kutya. Erdők haramiája.

TISZTI KASZINÓ ZÁRTKÖRŰ FILMSZINHÁZA. ½5, ¾7 és 9-kor. 9-én: Ember és gazember. (Willy Forst). 12-én: Karosszék. (Latabár).

TURÁN 4, 6, 8, 10-kor. V.: 2-kor is. Judith. (Bette Davis). V. d. e. 9 és 11: Szervusz Péter.

VESTA 11, ½2, ½4, ½6, ½8, ½10. V., U.: 11, 2, 4, 6, 8, 10 órakor. Judith. (Bette Davis).

ZUGLÓI MOZGÓ 5, ½8, ½10. Sz.: 4, 6, 8, 10. V.: 2-kor is. Acélkaraván. (Barbara Stanwick).

Jól vacsorázhat a belvárosi
Gyöngyvirág
éttermében (IV. ker., Bástya-u. 10. szám.
ESTÉNKINT GÖDÖLLŐI VIDÁK GYULA MUZSIKÁL

Sanghai Bar
Minden este 10 órától reggel 5-ig:
A műsorok műsora
Vasár- és ünnepnap: 5 órai tea.
XI., Horthy Miklós-út 60. Tel.: 25-74-30.
Asztalos-Jazz.

Kecskeméti Sörözö
Kecskeméti-utca és Magyar-utca sarok. (Kálvin-tér mellett.)
Minden délben:
nagy menü . . . 1.60
kis menü 1.40

Victoria
sörözőben
Minden este
TÓTH BÖSKE
énekel
Lakatos Föni és Misi
muzsikál

Esti Ujság

Ára 10 fillér

Budapest, 1939 október 21. Negyedik évf., 241. sz. Szerkesztőség, kiadóhivatal, színházjegy- és utazási iroda, Budapest, VIII., József-körút 5. Postatakarékpénzt. csekksz. sz. 49.927.

Szombat

Előfizetési ár egy hónapra 2.20 P, negyedévre 6.60 P. Egyes szám ára hétköznap és vasárnap 10 fillér. A szerkesztőség, kiadóhivatal, színházjegy- és utazási iroda telefonja 1-444-00

Öt esztendő

szívós, következetes, céltudatos egészségvédelmi munkájáról ad számot lebilincselő érdekességű könyvében Johan Béla államtitkár. Távoli tanyákról, süppedt tetejű cselédházakból, vályogviskók falai közül hozza a szívdobogtató örömhírt, hogy — gyógyul a falu! Az elhagyott árva magyarságot meggyógyítja lassan az orvos és a zöldkeresztes nővér. Alig egy fél évtizede indult meg a tudósok és az orvosok harca a magyar faj megmaradásáért, egészségesebb életéért. A kezdet kezdetén sokszor úgy látszott, hogy lehetetlen feladattal kell megbirkózniok. Hiszen egy évszázad minden bűne, minden mulasztása véres sebekkel ütközött ki a magyar faj és a magyar falu testén. Megdöbbentően magas volt a halálozási arányszám. A falukban hiányzott a jó ivóvíz s az első pontos vizsgálatok arról beszéltek, hogy egyes vármegyék földmíves lakosságának 85 százaléka rosszul, hiányosan táplálkozik. Tífusz, tüdővész, fertőző betegségek, tudatlanság és előítélet pusztították az ország legdrágább kincsét: a népet. A napszámos és a gazdasági cseléd gyermeke úgy nőtt fel, hogy sohasem érezte a friss tej tápláló melegét és a cukor édes ízét. S mikor már-már úgy látszott, hogy menthetetlenül elsorvad a világ legértékesebb, legtehetségesebb paraszti népe, akkor jelent meg Gömbös Gyula kormányrajutása után az orvos és akkor kezdődött meg egy nagyvonalú s azóta Európaszerte megcsodált népmentő munka.

A tudós, az orvos, a felelős közigazgatási férfiú, aki ennek a nagy harcnak vezérkari főnöke volt, beszámolójában nem is adhatott mást, mint rideg tényeket, száraz, de cáfolhatatlan statisztikai adatokat. Pedig ennek az öt esztendőnek a története megérdemelné, hogy a magyar fajvédelmi gondolat hőskorának nagy regényét, vagy époszát írják meg róla. Gyógyul a falu! — hirdeti Johan Béla dr. S a szemünk előtt sorban vonulnak el ennek a hatalmas gyógyító munkának eszközei. Mert ma már Röntgennel felszerelt tüdőbeteggondozó autók, vándor iskolafogászatok járják a legelhagyottabb tanyavidéket. Épül a magyar egészség Siegfried-vonala: falusi egészségházak létesülnek mindenütt, ahol baj, betegség és elhagyatottság van. Ebben az esztendőben huszonhárom egészségház kapuja nyílik meg. Tizenhétmillió liter tejet, 148 vagón cukrot osztanak ki ingyen a terhes anyák, a csecsemők és a gyermekek között. Napközi otthonná szervezik át az óvodákat, zöldkeresztes gyermekétkeztetési akciók folynak s kint a falun főzésre, okszerű táplálkozásra tanítja az asszonyokat a zöldkeresztes nővér. Egymás után fúrják a jóvizű kutakat s bár még tizenkilencmillió pengő volna szükséges ahhoz, hogy minden község jó ivóvízzel legyen ellátva, megnyugvással lehet megállapítani, hogy ennek a költségnek egyharmad része is biztosítva van.

Mióta a Zöldkereszt, a Stefánia-szövetség és az állami tisztiorvos ott vannak a falun, felére csökkent a magyar földön a halálozási arányszám. És ez az egy adat többet mond, szebben beszél minden szónál, minden dicséretnél. Száz- és százezer megmentett élet hirdeti, hogy áldozatos, hősi munkával le tudjuk győzni a halált is. Mert — ime — gyógyul a falu és anyák, mezítlábas parasztgyerekek ezrei foglalják imába azok nevét, akik meggyógyítják.

NAGY NYUGATI OFFENZIVA, VAGY ÚJABB BÉKEKISÉRLET?

Az olasz sajtó óriási arányú, gyors német támadást vár a Maginot-vonal ellen

Teljes a bizonytalanság Ankarában a Szovjet magatartása felől

Róma, október 21.

(Az Esti Ujság római szerkesztőjének telefonjelentése)

Az olasz sajtó londoni és párisi tudósításaiban mindenekelőtt azokkal a cikkekkel foglalkozik, amelyek Németország katonai terveiről szólnak. A nagy angol és francia lapok véleménye szerint

Németországnak pár napon belül döntenie kell, hogy indít-e nagy offenzivát a Maginot-vonal ellen, vagy sem?

Amennyiben Németország pár napon belül nem indítaná meg offenzíváját a francia védelmi vonal ellen, úgy ezt a támadást el kellene halasztania tavaszig, mert rövidesen beáll a téli évszak és a nagy német támadásnak már óriási nehézségekkel kellene megküzdenie.

A Times katonai munkatársa szerint a franciák elsősorban taktikai szempontból vonultak vissza a Saar és a Mosel mellett vívott ütközetek után. A franciák azt akarták elérni, hogy a németek előrehozzák állásaikat. Az állások előrehozása ugyanis azt jelenti a német vezérkar számára, hogy újból meg kell szervezni a fennálló csapatok rendjét, valamint az anyag felhalmozását és a franciáknak így sikerült elérniök azt, hogy

a német offenzíva megindítása

ezen átrendeződés folytán tíz nappal eltolódott.

Ha nem támad Németország, újabb békeajánlatra lehet számítani

A Times katonai munktársa felteszi a kérdést, mi történik majd tíz nap után, amidőn a németek már készen lesznek ezzel az átrendezéssel és előretolt állásaikban is offenzivát tudnak indítani? A Foreign Office lapja szerint valószínűnek látszik, hogy amennyiben a németek tényleg komolyan végig akarják harcolni a háborút Franciaország ellen is, akkor ezt az offenzivát meg is fogják indítani. A támadás az angol lapok szerint a Perl-Hoornbach közötti vonalon indulna meg. Az angol és a francia lapok értesülései szerint a tizenkét nappal ezelőtt megindult csapatösszevonások, anyagfelhalmozások ugyanis az elmúlt napokban is folytatódtak ezen a vonalon és így valószínűnek látszik, hogy ha tényleg döntő offenzivára kerül a sor, a németek innen támadják meg a Maginot-vonalat.

Ezzel a katonai véleménnyel szemben vannak más felfogások is az angol és a francia sajtóban Németország közeli tervelt illetően. A Daily Telegraph szerint Hitler kancellár Edinburgh bombázását s a Maginot-vonalon vívott két ütközetet arra akarta felhasználni, hogy bebizonyítsa, hogy ha kell, valóban tud háborút viselni.

A német kancellár azonban, — a lap szerint, — valóságban nem akar háborút viselni és így valószínű, hogy a közeljövőben kerülő úton újabb békeajánlatot tesz majd Londonnak és Párisnak. A Daily Telegraph bizik abban, hogy az ajánlatra sor kerül, jóllehet most már Hitler sem hisz abban, hogy a béketapogatózások eredménnyel járhassanak. Amennyiben tehát a most következendő tizennégy nap alatt — mondják a francia és angol katonai szakértők — Németország nem indít offenzivát, úgy a nagy háború dátuma eltolódik 1940 tavaszára.

Ez idő alatt természetesen a diplomáciának újabb lehetősége lesz majd arra, hogy megkísérelje összeegyeztetni az egymással szembenálló álláspontokat.

Német repülők ismét bombázták az angol partvidéket

Mint ismeretes, az egész semleges sajtó pénteken reggel azt írta, hogy a jüttlandi partok közelében az angol és a német flotta nagy csatát vívott. Most ezt a hírt nemcsak az angol, hanem dán forrásból is megcáfolják és azt mondják, hogy az ágyúszó csupán a hadihajóknak felszólító jele volt.

Angliában egyébként a pénteki nap folyamán tizenhét városban rendeltek el légvédelmi készültséget. A német repülőgépek Firth of Forth környékét újból bombázták, a bombázás eredményéről azonban egyik oldalon sem adtak ki hivatalos közleményt.

Elégedetlenek az angol-francia-török szerződéssel az ankarai politikai körök

Ami a diplomáciai frontot illeti, az olasz lapok figyelmüket még mindig az angol—francia—török egyezmény megkötésének és az egyezmény nemzetközi visszhangjának szentelik. A lapok mindenekelőtt rámutatnak arra a londoni és párisi visszhangra, amely szerint az angol és francia fővárosban minél inkább elmélyülnek az egyezmény szövegének tanulmányozásában, annál jobban rájönnek arra, hogy

az egyezmény bizonyos vonatkozásokban nagy hiányokat tüntet fel.

Az angol főváros politikai köreiben kialakult vélemény szerint az új katonai egyezmény ugyanis nem biztosít Anglia részére olyan százszázalékos támogatási alapot, amilyent Anglia a tárgyalások megindulása elején várt. Franciaországban az első nagy öröm után szintén az a vélemény alakult ki, hogy az egyezménynek számos hiánya van és így bizonyos idő múltán még

újabb pontokat kellene felvenni az egyezménybe. Ankarában ezzel szemben — mint már jelentettük, — politikai körökben az a vélemény uralkodik, hogy

Törökországot nem lett volna szabad ilyen súlyos kötelezettségekkel megterhelni.

A török politikának mind a két kezét szabaddá kellett volna tenni — mondják ankarai politikai körökben —, vagy pedig egyszerre mind a két kezét meg kellett volna kötni. Ez csakis úgy lehetett volna lehetséges, ha az új egyezmény Törökországot teljesen Anglia és Franciaország oldalára állította volna. Ez azonban nem történt meg és a mostani egyezmény megakadályozza Törökországot abban, hogy Szovjetoroszországgal olyan egyezményt kössön, amely Törökország közelkeleti érdekeit is szolgálhatná.

A Szovjet hallgatása erősen aggasztja a török kormányt

Az egész ankarai sajtó egyébként vezércikkekben mutat rá arra, hogy az egyezmény nem irányul Szovjetoroszország ellen. A török kormány hivatalos lapja, az Ulus, hosszú magyarázkodás után arra a konkluzióra jut, hogy

a helyzet Szovjetoroszország és Törökország között tulajdonképpen egyáltalában nem változott meg és a szovjet-török tárgyalásokat újból meg lehet kezdeni.

A Stefani-iroda ankarai jelentése szerint Törökország politikai köreit mindenesetre igen aggasztja Moszkva csendje.

Az orosz főváros ugyanis mindeddig semmiféle véleményt nem nyilvánított az angol-francia-török egyezménnyel kapcsolatban.

Az Izvesztia, a Pravda és a többi hivatalos nagy orosz lap, csupán kétsoros hírben emlékezik meg az egyezmény megkötéséről, az egyezmény megkötésének bejelentéséhez azonban semmiféle kommentárt nem fűztek. Ankarát rendkívül mértékben aggasztja, hogy Szovjetoroszország semmiféle szempontból sem mutatja ki véleményét és így a törökök most attól tartanak, hogy a németek erélyes hangú jegyzéke után majd

a Szovjet is a teljes visszautasítás álláspontjára helyezkedik.

A Szovjetnek ez a visszautasítása Törökország szempontjából — mondják ankarai kormánykörökben — természetesen súlyos következményekkel járna.

Olaszország még nem közölte hivatalos álláspontját

Az olasz lapok egyébként ma reggel is csak londoni, párisi, ankarai és berlini tudósításaikban tárgyalják az angol-francia-török egyezményt, vezércikkben azonban még egyetlen olasz lap sem emlékezett meg az ankarai egyezményről. Valószínűnek látszik azonban, hogy a hivatalos Olaszország sajtója ma délután már állást foglal az új egyezménnyel kapcsolatban. Mint ismeretes, amikor az ankarai egyezmény alapszerződését ez év májusában megkötötték, akkor

Olaszország is a legélesebben ellenezte ezt a szerződést,

amelyben a fasiszta politika és az angol-francia bekerítési akció egyik legveszedelmesebb állomását látta. Most tehát Rómában mindenki kíváncsian várja, milyen lesz a fasiszta kormány felfogása a jelen pillanatban az ankarai egyezménnyel kapcsolatban.

VAJTA FERENC

Nemzetközi légi járat lesz naponta Milano-Velence és Budapest közt

Róma, október 21. (Stefani)

A Milano—Velence—Zágráb—Belgrád között hetenként háromszor, valamint a Milano—Velence—Budapest között naponta közlekedő nemzetközi légijárat a télen is fenntartja a szolgálatot. (MTI)

Gyanús körülmények között meghalt egy tanítónő, aki már egy év óta lakásában tartotta koporsóját

Mára virradó éjszaka gyanús körülmények között meghalt Kiskunhalason özv. *Halasi* Béláné született *Ferencsik* Emma 59 éves tanítónő. Özv. *Halasi* Béláné kora hajnalban felköltötte lakótársát,

két takarékbetétkönyvet adott át neki s megkérte, vigye el azokat azonnal özv. Murgács Kálmánnénak.

Kísérő levelet is küldött, melyben zavaros mondatokban azt írja, hogy valami írás miatt nagy bajba került, elutazik, s a pénzt majd küldje utána.

Murgács Kálmánné rosszat sejtve, a levélvivő asszonnyal elment Halasiné lakására, s ott az özvegy tanítónőt a földön fekve, holtan találta. A nyakán háromszor körülcsavarva és hátul összecsomózva egy vékony zsineg volt, s az ágy közelében lévő kályha fel volt borítva. A nyomozas megállapította, hogy az özvegyasszony idegbeteg volt, üldözési mániában szenvedett,

s egy esztendővel ezelőtt vett már magának 200 pengős koporsót s azt bent tartotta a szobájában.

Bár sok körülmény ellene szól, hogy az idegbeteg asszony öngyilkosságot követett el, bizonyos körülmények nem tartják kizártnak, hogy bűncselekmény is történhetett. A nyomozás folyik s lehet, hogy az ügyészség által elrendelt boncolás támpontot nyujt majd a nyomozáshoz.

Egy magyar művésznél, **akit itthon elfelejtettek,** *mialatt a világ megismerte*

Pesttől Pestig: — ezt a címet is írhattam volna e sorok elé, amelyek arról szólnak, hogy egy magyar művész, *Pérely* Imre miképen vágott neki a világnak, szerzett becsült nevet, hírt, aratott sikert, s hogyan tért vissza ebbe a Podmaniczky-utcai hónaposzobába, ahol most leszögelt ládák, s még ki nem bontott bőröndök közt ülve beszélgetünk.

Húsz esztendeje éppen, hogy a pesti lapokban nevezetes magyar fejekről készült első rajzai megjelentek. Akkor még fiatal volt, szinte gyerek, de a ceruzavonalakból egy izmos tehetség kiáltott a portrékon. És még se maradhatott itthon, mert a magyar sors kicsit mindig mostoha, s kétszeresen az, ha művészé. *Pérely* Imre is *elindult hát innen idegen tájakra, s miután megörökített kardinálisokat, modelt ült neki egy pápa, meg a francia akadémia halhatatlanjai,* eljutott oda, hogy

végül a párisi Quartier Latin bizarr figuráiban, düledező házaiban, a Faurburg gyárkéményeiben, nagyöklű munkásaiban, ványadt asszonyainak megörökítésében találja igaz örömét,

s leljen önmagára, a teljes, hites, minden fölös mesterkedést megutáló és eldobó művészre.

Lapozgatjuk azt az albumot, amelyben Pérely Imre első rajzai jelentek meg s nézegetjük azokat a könyveket, a Rue-t, a Faurburg-ot, Taciturn-t, amelyeket Párisban adott ki, egy-egy rajzos regényt, amelyben az Ember kínjai, szomorúsága, szépsége, öröme a fehér és fekete szinek póztalan őszinteségével, cicomátlan egyszerűségével zsufolódnak össze a képeken. Egymás mellé téve a húsz évvel ezelőtti, meg a legfrissebb rajzokat, úgy lehetne összefoglalni ennek a csendesszavú, szelíd, szőke, gyerekszemű művésznek a fejlődését, hogy a *formák feloldásától az elmult húsz év alatt eljutott a formák összefogásáig.* A nagy mozdulatok ritmusa beszél már csak legújabb képein s a megjelenítő eszközök abszolut tisztasága, szinte azt mondhatnám: áhítata. Valami csendes szomorúság és mély páthosz érződik csupán a lendületes vonalak, a fények és árnyékok játéka mögött, de ezt is a tárgy hozza magával, a modell váltja ki, a model, ami néha csak egy szomorú gyárkémény, egy külvárosi hotel, de a szem valahogy látja kormos falain, szomorú vak ablakain a mérhetetlen emberi szenvedést és sivár nyomorúságot.

Izig-vérig Páris ez. Az ember nem is érti, egy művész, aki gondolkodásában, érzéseiben csontjavelejéig magyar, hogy jutott el egy idegen világnak ennyire tökéletes átélésig. De ez már a művészet internacionalizmusának titka s nyilván ezt is becsülte meg *Pérely* Imrében a francia főváros, amely

két ízben rendezett műveiből kiállítást, s ezt a francia sajtó is, amely éveken keresztül elragadtatott hangon beszélt róla, valahányszor egy-egy gyüjteménye megjelent.

A *Rue* című könyve elé Georges *Duhamel* írt megragadóan szép előszót, a francia akadémia tagja, aki így tesz vallomást Pérely Imre Páris-látásának hűsége és igazsága mellett: Ces foules, je les connais, ces ruelles, je les ai parcourues, pendant de longues années, en société de mon frère Salavin... J'ai suivi de loin, comme jadis Baudelaire et comme l'artiste aujourd'hui, les petites vieilles qui rampent en gémissant le long des trottoirs; j'ai regardé les athlètes misérables qui retiennent les passant dans quelque carrefour glacial...

Lapozgatjuk a könyvet, amelyben egymás mellett sorakoznak a párisi utca bizarr figurái, s a fehér lapokról ránk lehel ez az egész idegen világ, frissen, őszintén, nyomorszagúan és mégis pittoreszken.

Nincs ezeken a képeken semmi aprólékos effektus. A zárt formák dominálnak, a konturok élete, a fény és az árnyék, s szinte úgy tetszik, hogy ez a csöndes ember itt szemben velem *megtalálta a maga végleg letisztult formáját és képes a legtöbbre, amit művész a mi felfogásunk szerint, a mai kor differenciált kívánságai szerint adhat:* megtalálta a természet legabsztraktabb kifejezését.

Most már csak az kellene, hogy nyugodtan, anyagi gondok nélkül dolgozhassék, s főként: itthon alkosson. Nekünk. Nem másnak, nem idegeneknek. De hát hol vannak a mecénások? Mert Párisból ugyan dicsőséget hozott haza és egy nevet, amely világviszonylatban is nemesen cseng, akár az arany, de úgylátszik, a földi javak szerzéséhez már nincs olyan nagy tehetsége . . .

— Hogy mit szeretnék csinálni? — kérdi és belenéz a cigaretta kék füstjébe. Dolgozni. Azt, amit odakint csináltam, csak épp hogy magunkról beszélnék a világnak. Talán sikerülne.

Mindenekelőtt egy kiállítást próbál majd összehozni. Ládáiban, böröndjeiben, kopott mappáiban rajzokat, metszeteket és fehér-fekete olajképeket hozott, azokat szeretné megmutatni a magyar közönségnek.

Csak persze kicsit gyámoltalanul mozog. Azt se tudja, kihez forduljon. A mi életünkből kivált az elmult kilenc esztendő alatt, míg Rómában, Párisban élt, s mialatt a világ megismerte nevét, — itthon tán el is felejtették, — mondja kis rezignációval.

Az az érzésem, úgy leszünk vele, mint a szegény ember, aki kis kertjében kincset talált. Nem tud vele mit kezdeni. Nagyon szomorú volna ez, — de annyi tapasztalat után csak ezt gondolhatom, míg ülök a késő őszi fényben a rajzok, nyitott könyvek között, amelyekre az ablakon keresztül ráragyog a nap, mintha aranyat öntene, folyékony aranyat e lapokra, amelyeken egy nagy művész, s egy tiszta ember álmai öltöttek testet.

Legalább ennyi arany jutott neki itthon . . .

DÖVÉNYI NAGY LAJOS

OVOMALTINE reggelire, uzsonnára

Ára tovább is változatlan. Adagja 8 fillér

— **Kiskunhalas határában elültették a »Horthy Miklósné erdő« első cserjéit.** Kedden a *Kiskunhalas* határában lévő pusztán ünnepélyes külsőségek között, a város előkelőségeinek jelenlétében *Horthy* Miklós kormányzó feleségének megbízásából *Fekete* Imre kiskunhalasi polgármester felesége elültette annak a jövendő erdőnek első tölgyfacserjéit, amely *a kormányzóné nevét fogja viselni.* A város ugyanis elhatározta, hogy a Kiskunhalas határában levő 30.000 holdas futóhomokot erdősíti és hogy jó példát adjon, az első 200 holdas erdőt maga telepíti a pusztára. *Az erdő jövedelmét a szegények javára fordítj k.* A polgármester azzal a kérelemmel fordult *Horthy* Miklósnéhoz: *engedje meg, hogy ez az erdő az ő nevét viselje. A főméltóságú asszony erre megadta az engedélyt.* Az erdőt *Sulyok* Dezső római katolikus lelkész és *Ván* Benjámin református lelkész áldotta meg.

— **A szárazság pusztítása Gödöllő vidékén.** *Gödöllőről* jelentik: Gödöllőn és környékén az utolsó három éjjel 5—8 Celsius fok hideg volt s a virágzó barack-, körte- és cseresznyefák virágrügyei teljesen lefagytak. A veteményekben nagyobb fagykár még nem mutatkozik, ellenben igen nagy kárt okoz az immár 70 nap óta tartó szárazság és a 14 nap óta kevés megszakítással tartó szélvihar. Vannak táblák, ahol 50—60 cm-es homokfúvás mutatkozik, sőt szőlők is, amelyekben 60 cm-es homok rakódott le és ez a homok el sem távolítható, úgyhogy a szőlők ilyen betemetett részének pusztulásával kell számolni.

— **Véres szerelmi dráma Ujpesten.** Véres szerelmi dráma játszódott le Ujpesten, a Rákóczi út 13. számú házban, ahol szerdán este meglátogatta különváltan élő feleségét férje, *Beck* Ferenc. Azt kérte tőle, hogy térjen vissza hozzá. A fiatalasszony a kérést elutasította, ebből vita keletkezett. A szóváltás hevében a férj forgópisztolyt rántott elő és az asszonyra lőtt. A golyó Beckné arcát érte és életveszélyes sérülést okozott. A mentők az újpesti kórházba szállították a sebesült asszony. A merénylő elmenekült.

— **Zsidó teológusok a rituális vágásról.** Az Országos Izr. Rabbiegyesület elnöksége a Ferenc József Országos Rabbiképző Intézet teológiai karával és a Pesti Izr. Hitközség Rabbiságával egyetemben e hónap 12-én tartott ülésében a rituális vágás kérdésében tanácskozást tartott és a következő egyhangú határozatot hozta: »Annak megállapításával, hogy Izrael vallása minden irányban a legnagyobb súlyt veti az állatvédelemre és állatkíméletre és a rituális metszés is ugyanezt a célt szolgálja, továbbá annak megállapításával, hogy a kábítás különböző módjai az állatnak rituális szempontból szükséges épségét veszélyeztetik, az Országos Izr. Rabbiegyesület elnöksége, a Ferenc József Országos Rabbiképző Intézet teológiai karával és a Pesti Izr. Hitközség Rabbiságával egyetemben kimondotta, hogy *az állatot rituális metszés előtt érzésteleníteni, illetve elkábítani vallásilag tilos.* Igy tehát a rituális metszést *megelőzően* elkábított állat húsának élvezése, még ha a metszés egyébként teljesen rituális módon történik is, *vallási törvényeink értelmében meg nem engedhető és minden izraelita részére tilos.* Ellenben *a metszés megtörténte után a kábítás rögtön alkalmazható és a metszés előtt az állat ledöntése a szükségtelen szenvedés elkerülésére gép igénybevételével a legkíméletesebb módon végezhető.*«

— **Izr. istentiszteletek.** A budai izr. hitközség templomaiban (Öntőház u., Zsigmond u. és Lenke út): Szijjum ünnepség az elsőszülöttek részére mindhárom templomban pénteken reggel 6.30-kor. Pénteken peszach előestéjén 6.15, peszach ünnepnapjain: szombaton és vasárnap 6.30, peszach ünnepnapjain: szombaton és vasárnap délelőtt 9.30-kor. Első széder pénteken este. A Budai Chevra Kadisa üdülőházában is lesznek istentiszteletek. Hétköznap: Öntőház u. reggel 6.45, az ujlaki és szentimrevárosi t. 6.30-kor, délután mindhárom t. ünnepig 6, azután 6.30-kor.

— **Autót gázolt egy autobusz a Lánchídnál.** Szerda délután a budai Lánchídfőnél az AH 363. rendszámú autót hátulról elütötte a BX 507. rendszámú autobusz. Az autóban ülő *Szabó* Dezső 37 éves kéményseprő megsérült.

— **Tennisz válogatómérkőzések** voltak tegnap is a Műegyetem Bertalan uccai tenniszpályáin, *Gábori* 7:5, 6:2, 2:1 arányban győzött *Csikós* ellen, *Dallos I.* 6:2, 6:3, 3:6, 6:4 arányban *Asbóth* ellen, *Pető* 6:4, 7:5, 6:2 arányban *Straub* Elek ellen, *Ferenczy* 6:0, 5:7, 6:4, 6:4 arányban *Bánó* ellen, *Szigeti* 6:4, 6:2, 6:2 arányban *Dallos II.* ellen.

— **Felakasztotta magát egy idegbajos asszony.** Halálos öngyilkosság történt ma éjszaka a Csengery ucca 67. számú házban. *Kende* Pál magántisztviselő ötvenkétéves felesége lakása konyhájában *egy szegre felakasztotta magát.* Mire rátaláltak, már halott volt. A rendőri nyomozás szerint az asszony *idegbajos* volt, nyilván idegrohamában lett öngyilkos.

— **Kirakatverseny az eucharisztikus kongresszus idején.** Az eucharisztikus kongresszus vezetősége a kongresszus napjai alatt kirakatversenyt rendez. Ebben résztvehet minden kirakat, amely a kongresszus részéről kibocsátott emblemát használja és amelyik a kongresszus szellemében és annak erkölcsi felfogását nem sértő módon van rendezve. A bírálóbizottság a gondolat szép kifejezését vizsgálja, tekintet nélkül a szóbanforgó elrendezés anyagi áldozatára és pompakifejtésére. Igy a legkisebb, anyagiakban szerény kirakat is a siker reményével pályázhat.

— **Iskolai találkozó.** A Késmárki Diákszövetség május 8-án délután ½6 órakor Budapesten, a városligeti Gundel-vendéglő különtermében tartja jubileumi ünnepi közgyülését. Utána vacsora étlap szerint. A vacsorán a Késmárkon 1898-ban, 1903-ban, 1908-ban, 1913-ban és az 1898 előtt érettségizett liceumi és felsőkereskedelmi iskolai diákok találkoznak. Bejelentés: Késmárki Diákszövetség, Budapest, VIII., Vas ucca 11.

Kobona

Gond, idegesség és kimerültség csökkenti a munkaerőt. Kobona biztosan legyőzi a kimerültséget és kedélydepressziót. Patikában P 1.40.

A magyar ipar szociális berendezéseinek tanulmányozására dr. Ley németbirodalmi miniszter is Budapestre érkezik a Nemzetközi Vásár látogatására

A budapesti német kolóniához Berlinből érkezett hírek szerint május első napjaiban Budapestre várható dr. *Ley*, a Németbirodalom szociális ügyeinek minisztere. Az utazásra két ok is adódott. Egyfelől május 3-ra Athénbe várják *Ley* minisztert az *»Arbeit durch Freude«* kiállítás megnyitására, másfelől *Ley* miniszter különösen az ősszel Berlinben tartott nemzetközi kongresszus óta ismételten érdeklődött a magyar munkásság szociális viszonyai iránt s ezért megragadja most az alkalmat, hogy Dél felé utazva megálljon Budapesten s megtekintse a Budapesti Nemzetközi Vásár területén azokat a külön csoportokat és egyes cégkiállításokat, amelyeknek keretében a magyar ipar mutatja be szociális téren hozott önkéntes áldozatait.

Dr. *Ley* birodalmi miniszter látogatásának híre Budapest gazdasági köreiben is nagy érdeklődést keltett. A szociális kérdések európaihírű gyakorlati szakértőjét ismerik benne. Az ő nevéhez fűződik a világhírű *»Kraft durch Freude«* nevű akció megvalósítása, amelynek méreteire jellemző, hogy benne közel százezer német ipari vállalat működik közre. Egyik mellékhajtása ennek az akciónak a *»Schönheit der Arbeit«*-mozgalom, amelyet ugyancsak *Ley* birodalmi miniszter hívott életre. Lényege abból a megismerésből indult, hogy a munkás szívesebben és többet termel, ha munkahelye nemcsak tiszta és higiénikus, hanem *derűs és csinos is.* A mozgalomban 84.000 üzem vett részt a Németbirodalom területén.

Magyar gazdasági körök érdeklődéssel várják dr. *Ley* birodalmi miniszter vásárlátogatását annál is inkább, mert meggyőződésük, hogy a vásáron bemutatandó magyar teljesítmények tényleg méltóak a komoly tanulmányozásra.

Kémeri Nagy Imrét a képviselőház megsértéséért háromhónapi fogházra ítélték

(Saját tudósítónktól.) A büntetőtörvényszék *Pálffy-tanácsa* felhatalmazásra hivatalból üldözendő becsületsértés vétsége és hitfelekezet elleni izgatás bűntette miatt vonta szerdán felelősségre *Kémeri Nagy* Imrét. Az ügyészség vádirata szerint *Kémeri Nagy* a mult év szeptember 19-én egy nemzeti szocialista gyűlésen tartott beszédében többek közt ilyen kijelentést tett: »Ha a képviselőházba 280 képviselő helyett 280 szamarat ültetnének, okosabban cselekednének«.

Kémeri tagadta bünösségét. Több tanu kihallgatása után *Kovács* Péter ügyészségi alelnök tartotta meg vádbeszédét.

— Magyar ember törvény- és tekintélytisztelő — mondotta. — A törvény- és tekintélytisztelet az állami rend és az alkotmányos béke alapja. Ahol az meglazul, ott meginog az állam rendje. Meg kell állapítani, hogy *a vádlott eddigi ténykedése minden jóhiszeműsége mellett is törvénybe ütköző volt* és feltűnési viszketegséget árul el. Nem hiszem, ha komolyan gondolkodnék, be ne látná hibáját. A vádlott *eddigi ténykedéseivel nem szolgálta a magyar eszmét, hanem állandóan forrongást, nyugtalanságot idézett elő.* Elvárom tőle, hogy ezt abbahagyja. Cselekedeteiért, amelyekhez törvényellenes eszközöket használt, *a törvény kezének kell lesujtania.* Éppen ezért szigorú megbüntetését kérem.

A védő felszólalása után a törvényszék bünösnek mondta ki *Kémeri Nagy* Imrét felhatalmazásra hivatalból üldözendő becsületsértés vétségében s ezért *háromhónapi fogházra ítélte.* A hitfelekezet elleni izgatás vádja alól felmentette, mert nem állapították meg, hogy kijelentéseit a zsidósággal, mint hitfelekezettel szemben általánosítva használta volna. Az ítélet nem jogerős.

— **Nagykárolyban lezuhant egy román bombavetőgép, 3 utasa szörnyethalt.** *Nagykárolyból* jelentik: Egy bombavető repülőgép lezuhant és összetört. Mindhárman, akik benne ültek, szörnyethaltak.

— **Dr. Katona Pál** ma este ¾9 órakor »International Exchange of Intellectual Products« címen előadást tart az English Speaking Circle of Hungary-ban (Arany János ucca 16.).

— **Agyonsujtott a varrógép egy szivbajos asszonyt.** Különös halálos szerencsétlenség történt szerdán a Guyon Richárd ucca 5. számú házban. A ház lakói szerdán egész nap nem látták az egyik lakás bérlőjét, özv. *Ihász* Károlyné 57 éves Beszkár-nyugdíjast. Este feltörték az ajtót és a *konyha kövén fekve holtan találták. Egy varrógép zuhant rá.* A főkapitányságról kivonult rendőri bizottság megállapította, hogy Ihászné *szivbajos* volt, rohamot kapott, összeesett és közben magára rántotta a varrógépet, amely a szerencsétlen nő nyakára zuhant és *agyonsujtotta.* A holttestet a rendőrség a törvényszéki orvostani intézetbe szállíttatta és megindította az ilyenkor szokásos vizsgálatot.

— **Szörnyű családirtás Hollandiában.** *Amszterdamból* jelentik: Lochesban egy harmincötéves férfi meggyilkolta apját, anyját, nővérét, sógorát és egy tizenegyéves fiút, azután felgyujtotta a tanyájukat, majd felakasztotta magát. Az áldozatok szénné égett holttestét megtalálták a romok között. A gyilkos tettét *őrültségi rohamában követte el.*

— **A kormányzóné nyomorenyhítő mozgalmára** április 11-én a következő adományok érkeztek: A m. kir. rendőrség budapesti főkapitánysága 400 pengő, dr. Felkay Ferenc és tisztikarának gyüjtése 38 pengő, N. N. 30 pengő, özvegy Vető Zsigáné 25 pengő, Mrs. Nugent Kearns 20 pengő, Metropole szálló 18.80 pengő, Kucsnárik Jánosné, özvegy Kamarás Béláné, Darvas Dezső 10—10 pengő, özvegy Terebesi Mihályné, Mohácsi Hirlap szerkesztősége 5—5 pengő, özv. Reitznerné 3 pengő, özvegy Varga Lajosné, Weisz Mórné 2—2 pengő.

— **Névtelen levelek áradata Szegeden a városi tanácsnokválasztással kapcsolatban.** *Szegedről* jelentik: Nagy izgalmat keltett a városban, hogy *névtelen levelekben útszéli hangon* erőszakosan befolyásolni akarják a törvényhatóság legközelebbi közgyülésén megejtendő tanácsnokválasztást és *a város több vezető tisztviselője ellen súlyos vádakat hangoztatnak. Pálfy* József polgármester a legnagyobb felháborodással szerzett tudomást az esetről és *kijelentette, hogy megteszik a kellő lépéseket a névtelen rágalmazó kinyomozására.* Egy másik hasonló ügy is izgalomban tartja a város közvéleményét. Egy *szélsőséges nyomdatermék a város több vezető tisztviselője ellen megdöbbentő állításokat hoz fel. A város egyik hivataláról úgy ir, hogy az a panamák és visszaélések valóságos melegágya, tele van büntetett előéletü tisztviselőkkel, akik saját érdekükben használják fel hatalmukat.* A névtelen szerző *durva támadást intéz egy városi ügyosztály vezetője ellen, aki esélyes jelöltje a tanácsnoki állásnak, de támadja a polgármestert is.* A városházán megtették a lépéseket a büntető eljárás megindítására és *gondoskodnak arról, hogy a tanácsnokválasztást törvénytelen külső tényezők ne zavarhassák meg.*

— **Öngyilkosságok.** Szerdán a Pozsonyi út 9. számú házban luminállal megmérgezte magát *Steinfeld* Dávid gabonabizományos 55 éves felesége. Steinfeldné súlyos szívbajban szenvedett, ezért akart meghalni. Állapota életveszélyes. — Kispesten a Sárközi Pál ucca 14. számú házban az ajtó kilincsére felakasztotta magát *Sefflik* György 26 éves munkás. Mire az öngyilkosságot felfedezték, a fiatalember már halott volt. Tettének oka ismeretlen.

— **Lefejezett az autó egy kisfiút.** *Szegedről* jelentik: *Bér* István orosházi fakereskedő szerdán a rendőrségen bejelentette, hogy kedden gépkocsijával Örkény községben *elütötte az ottani kocsmáros nyolcéves fiát.* A kisfiú nekiszaladt gépkocsijának, melynek sárhányója *úgy elvágta a nyakát, hogy a feje elgurult.* A nyomozás megállapította, hogy a fiú vigyázatlansága okozta a szerencsétlenséget.

— **Jorgovits, az óvadéksikkasztó volt ó-katolikus püspök a fogházban.** Szerda délután a rendőrségről az ügyészség fogházába vitték *Jorgovits* Szevér volt ókatolikus püspöki vikáriust, akit — mint jelentettük — óvadéksikkasztások miatt tartóztattak le. A rendőri nyomozás megállapította, hogy *huszonhárom embert károsított meg,* ennyi altisztet vett fel óvadékkal a komoly munkát nem végző »Labora Termelő, Értékesítő és Fogyasztási Szövetkezetébe« és csak azzal bízta meg őket, hogy a fővárosi és a fővároskörnyéki piacokon az árak alakulását figyeljék. Őrizetbe vették dr. *Rejőd* István volt ügyvédet is, akiről megállapították, hogy Jorgovitsnak vitt óvadékos alkalmazottat. A rovottmultú volt ügyvédet szerda délután *szabadlábra helyezték* azzal, hogyha legközelebb hasonló cselekményt követ el, azonnal letartóztatják. A Jorgovits-féle álszövetkezet alkalmazottait összesen 13.263 pengővel károsította meg.

— A spenót-háború, sajnos, már évek óta dúl nálunk. A gyerekek véznák, sápadtak, vérszegények, de hiába minden, nem tudom beléjük diktálni a spenótot... Közelharcot kell vívnom minden kanáléri...

— Az én kisfiam is utálja a parajt.

— Lehetetlen! Hiszen valóságos vasgyúró! És nem eszik spenótot?

— Nem is adok neki. Egészen mást kap.

— Mit?

— Ovomaltine-t. Ez hatványozott vitamin és úgy ízlik, mint a legjobb csemege.

Az asszony kötelessége törődni azzal, hogy bélműködése rendben legyen, amit pedig úgy érhet el, ha reggelenként éhgyomorra egy félpohár természetes »Ferenc József« keserűvizet iszik, amely enyhén és kellemesen, pontosan és biztosan szabályozza az anyagcsere folyamatát. Kérdezze meg orvosát.

— **A bolgár követ és katonai attasé magyar kitüntetése.** Vitéz *Faragó* Gábor vezérkari ezredes és *Juhász* Egon alezredes megjelentek a bolgár követségen, ahol *Stoilov* bolgár követnek és *Terziev* bolgár katonai attasénak *Röder* Vilmos honvédelmi miniszter nevében átnyujtották a magyar hadi emlékérmet.

— **Április 24-én még egy Budapest—Bécs mérkőzés lesz nálunk.** A német legfőbb sportszövetség szerdán válaszolt az MLSz-nek sürgönyére és közölte, hogy *hozzájárul ahhoz, hogy április 24-én necsak Bécsben, hanem Budapesten is legyen egy Budapest—Bécs városközi mérkőzés.* Az MLSz egy előmérkőzésről is fog gondoskodni.

— **Földcsuszamlás az Aranyszarv partján: 7 ház összedőlt.** *Isztanbulból* jelentik: Az Aranyszarv partján az utóbbi napok folytonos esőzései földcsuszamlást okoztak. Hét ház összedőlt s a romok sok embert maguk alá temettek. Eddig *néhány gyermek holttestét* került elő a törmelékek alól.

— **Vasútijegy hamisító bandát lepleztek le Bukarestben.** *Bukarestből* jelentik: A bukaresti rendőrség vasútijegy hamisító bandát leplezett le, amelynek két tagját sikerült elfogni. A banda tagjai összejátszottak néhány tisztviselővel és a már használt jegyeket kijavították és újból forgalomba hozták.

— **Nyugalomba vonul a budapest—józsefvárosi református egyházközség elnöke.** *Darányi* Kálmán miniszterelnöknek a budapest—józsefvárosi református egyházközség élén működő elnöktársa, idősb *Szabó* Aladár lelkipásztor 75. életévének betöltésével május elsején nyugalomba vonul. Szabó Aladár az úgynevezett belmissziói irányzatnak úttörője volt magyar földön. Nyugalombavonulása alkalmából megható levélben búcsúzik gyülekezetének tagjaitól.

— **Lezuhant egy angol katonai repülőgép.** *Londonból* jelentik: Az abingdoni (Bergshire) repülőtér közelében lezuhant egy angol katonai repülőgép. A repülőgép kigyulladt, két utasa közül az egyik a tűzben lelte halálát.

— **A Royal Vívó Club szabadevezős szakosztályt alakított.** A szakosztály tagjai olyanok is lehetnek, akiknek csónakjuk nincs. A szakosztály a Fodor csónakházban ütötte fel tanyáját.

— **Halálozás.** *Angyal* Vilmos, a Magyar-Francia Biztosító Rt. ny. főtisztviselője e hónap 12-én életének 86. évében elhúnyt. Temetése e hónap 14-én délután 1 órakor lesz a rákoskeresztúri izr. temetőben. Az elhúnytban Angyal Béla rt. igazgató, emléklapos főhadnagy és dr. Angyal László ny. kir. járásbíró, ügyvéd, édesapjukat gyászolják.

Özv. *Friedmann* Ignácné Erber Leona április 7-én 66 éves korában elhúnyt. Április 10-én temették, utolsó akarata szerint teljes csendben, boldogult férje mellé, a rákoskeresztúri temetőben.

— **Beküldött hírek. Csütörtök. Különfélék. A »Női Klub«** minden csütörtökön este 8-kor a **Belvárosi Polgári Körben** (Eskü tér 8. I.) ismerkedő összejövetelt tart. Ma este **Lakner Artúr »Miért vágyakoznak a nők a filmpályára«** címmel ad elő, majd **Kovács Anny** magánszáma után a tagok önportréi következnek **»Életem legérdekesebb élménye«** címmel. — **A Pesti Izr. Hitközség Terézvárosi Ifjúsági Csoportja** (Wesselényi u. 7.) ma este ½9-kor rendezi meg **az új héber költők estjét.** Előadást tart **Szabolcsi Lajos**, közreműködik **Kelen Dóra, Ascher** Oszkár és **Freud Ferenc.** — **A Magyar Képzőművészek Egyesületének** elnöksége felhívja azokat a festőket, szobrászokat és építőművészeket, akik az egyesület tagjai sorába óhajtanak lépni, hogy írásbeli kérelmüket, valamint legfeljebb két legjellegzetesebb alkotásukat május 2-án d. e. 10-től 1-ig nyujtsák be a Műcsarnokban. Kérvénymintát kapható az egyesület főtitkáránál (**Králik** László, Keleti Károly u. 4. Tel.: 155—746), aki felvilágosítást is ad, valamint a Műcsarnokban.

Házasság - elválás - nőtartás

Gerő E. dr.: Házasságfelbontó okok ..... Ára **1.—**

Gyarmati Z. dr.: Válóper és egyéb házasságbontó okok ..... Ára **1.60**

Luj Gy. dr.: Válóper. Milyen okiratok szükségesek a váláshoz, stb. ..... Ára **1.50**

Gerő E. dr.: Nőtartás. Körülbelül 350 kúriai jogeset ..... Ára **4.—**

KAPHATÓ AZ EST KÖNYVKERESKEDÉSÉBEN, Budapest, VII., Erzsébet körút 18—20

Kedvezményes fürdőjegyek

Pénztárnál Nálunk

Császárfürdő	1.14	—.84
Erzsébet sósfürdő	2.—	1.60
Szent Gellért-gőzfürdő	1.60	1.40
Szent Gellért-pezsgő	1.20	1.10
Hungária gőz vagy kád	1.—	—.80
Hungária törkölyfürdő	2.40	2.—
Lukács-iszap	1.76	1.44
Lukács gőz vagy kád	1.30	1.10
Lukács iszapgőzöléssel	2.56	2.04
Szent Imre (Rác)	1.—	—.88
Rudas-gőz	1.40	1.30
Rudas uszoda kabinnal	1.20	—.80
Rudas-uszoda szekrénnyel	—.80	—.60
Széchenyi-gőzfürdő	1.60	1.40
Széchenyi-népfürdő	—.80	—.64

Kapható: »Az Este-lapok jegypénztáránál. VII. ker., Erzsébet körút 18—20.

Az új román sajtótörvény

Bukarest, április 13.

A hivatalos Orient Radio közli:

Az időszaki sajtótermékek ellenőrzéséről szóló törvény kötelezővé teszi az időszaki sajtótermékeknek külön jegyzékbe való felvételét. A törvény kimondja, hogy *a Romániában megjelenő időszaki sajtótermékek tulajdonosai vagy kiadói csak román állampolgárok lehetnek.* Az időszaki sajtótermékeket kiadó társaságok részvényei csak román állampolgárok birtokában lehetnek. Azokat a részvénytársaságokat, amelyek *külföldi anyagi támogatást vagy egyéb anyagi előnyöket élveznek, külföldi vállalatoknak tekintik.* A törvény kimondja, hogy két hónapon belül fel kell számolni a külföldieknek sajtóvállalatoknál levő részvényérdekeltségeit vagy egyéb részvételét. *A lapok kiadóhivatali igazgatói és felelős szerkesztői csak román állampolgárok sorából kerülhetnek ki.* Az időszaki sajtótermékeknek tilos akár közvetlenül, akár valamely közvetítő személy segítségével *külföldről anyagi segítséget vagy más anyagi előnyöket elfogadni.* A belügyminisztérium állapítja meg a kereskedelmi hirdetések legmagasabb árait. A törvény értelmében tilos az időszaki sajtótermékek között úgynevezett *titkos segélyeket* szétosztani vagy ezekből a segélyekből az ujságíróknak juttatni. *Az ujságokat kötelezik, hogy minden évben tegyék közzé átlagos példányszámukat és méretüket.* A törvény ellen vétőket százezer lejig terjedő pénzbüntetéssel és egy évig terjedő börtönbüntetéssel, valamint más büntetésekkel sujthatják. A hatóságok kötelesek minden harmadik hónapban felülvizsgálni az időszaki sajtótermékek könyvvitelét és üzletmenetét. *(MTI.)*

— **Pérely Imre rajzolóművész sikere Párizsban.** *Párizsból* jelentik: A Petit Palais nagy kiállítási csarnokaiban s a főváros rendezésében most nyilott meg a »Jelenkori művészek csoportkiállítása«. A kiállításon nagy sikert aratott *Pérely* Imre magyar festőművész és rajzoló, aki 54 képet állított ki. Pérely az egyetlen külföldi művész, aki Párizs nagy hivatalos kiállításán a francia művészek között helyet kapott. A kiállítással egyidőben jelent meg a francia könyvpiacon Pérely Imre »Az ucca« című feltünést keltő rajzgyüjteménye, amelyhez Georges *Duhamel*, az akadémia tagja irt meleghangú bevezetést.

— **Németország rendeletben szabályozta a hontalanok jogi helyzetét.** *Berlinből* jelentik: A birodalmi kormány törvényt adott ki a családjogi szabályok megváltoztatásáról és a hontalanok jogi helyzetéről. Valamennyi gyermek leszármazásának megállapítása céljából a szóbajövő személyek ezentúl kötelesek magukat *vérpróbavételének alávetni a vércsoport megállapítására.* A rendelet szerint a hontalanok jogi viszonyait a jövőben annak az államnak törvényei szerint kell megítélni, *amelyben a hontalanok tartózkodnak.*

— **Véres összeütközés hinduk és mohamedánok között.** *Londonból* jelentik: Az indiai egyesült tartományok Etah kerületében szerdán ismét komoly összetüzésre került sor a hinduk és a mohamedánok között. A zavargások során *három ember meghalt, százan megsebesültek.*

— **Egyházi zene.** A belvárosi ferences templom. Csütörtökön d. e. 9-kor az eucharisztikus kongresszus korális miséje. Pénteken d. e. 9-kor latin passió, Vittoria: Populo meus, Lasso: Vexilla regis. Szombaton d. u. ½5-kor Zsasskovszky F.: Exsurge Domine és Et adhuc tecum sum, Harmat: Regina coeli, gregorián korális, Tantum ergo, a kongresszusi és a Magyar Himnusz. — A budai ferences plébániatemplom. Csütörtök d. e. 9-kor a De Angelis gregorián mise, Demény: Adoro te, Mozart: Ave verum, Lipp: O salutaris. D. u. 4-kor lamentációk. Péntek d. e. 9-kor a passiót dr. Sikolya István, Mohos Pál, Molnár Zoltán éneklik. Palestrina: Populo meus, Zsasskovszky: Vexilla regis. D. u. 4-kor lamentációk. Szombaton reggel 8 kor a kongresszusi gregorián korális mise és Halmos: Magnificat-ja. Este 6-kor Zsasskovszky kórusa és Lipp: Tantum ergo-ja.

ÁLLATVÁSÁROK

BUDAPEST. Sertésvásár. Felhajtás 2457, pótfelhajtás 88, előző vásárról maradt 292, összesen 2837, eladás 2584, eladatlan 253 darab. Angol hússertés 642 darab volt. A forgalom nagyon lanyha. Árak: uradalmi zsírsertés páronként 340 kg-on felül 111, 340 kg-on alul 104—107, szedett sertés Ia 104—105, kivételesen 106, IIa 99—102, IIIa 87—94, öreg sertés Ia 94—96, angol tőkesertés 103—105, kivételesen 106, angol sonkasertés IIa 90—98, exportzsír márkázott (vágóhídon átvéve, csomagolás nélkül) 162, félsertés szalonnával Ia 139—142, IIa 136—139, félsertéshús Ia 142—148, IIa 136—142, sózott szalonna 3 darabos 138, 4 darabos 134, hátszalonna 28 kg-os 150, háj 154—158, belföldi zsír Ia 158, IIa 154—155, kicsontoznivaló sertéshús 126—132, sertésbelsőrész 100—110, sertésbél és gyomor 80—100, tőpörtyű Ia 160—170, IIa 30—34 fillér kilogrammonként.

Húsvásár. Készlet: 150 nagymarha, eladás 55, 4 bivaly eladatlan, 433 borjú, eladás 283, 55 birka, eladás 50, 85 bárány, eladás 55 darab. A forgalom lanyha volt. Árak: ökörhús Ia egészben 180, IIa egészben 84—138, hátulja 110—142, eleje 80—112, kicsontoznivaló 76—84, borjú ölött bőrben Ia 150—156, IIa 132—148, borjú lebőrözött eleje 126—130, bőrben 126—130, lebőrözött hátulja Ia 150—160, IIa 140—148, juh lebőrözött Ia 110—116, bárány 100—120, zsiger 50—56, faggyú 40—80, csont 50, marhafej ⅓ darab 100—150, orr és köröm 60, láb 4 darab 100—200, pacal egészben 140, marhabél 400—550, borjúfodor egészben 50—65, juhból 50—80, marhavér 1 tál 30 fillér.

Hideghúsvásár. Készlet: 3 nagymarha eladva, 297 borjú, eladás 243, 69 juh, eladás 19, 1793 bárány, eladás 1023, 262 félsertés nyúzott, eladás 82, 96 félsertés szalonnával, eladás 85, 50 süldő eladva, 37 malac eladva. A forgalom lanyha volt. Árak: kicsontoznivaló marhahús 52—90, borjú ölött bőrben Ia 140—144, IIa 124—138, juh lebőrözött IIa 70—80, bárány bőrben 80—120, felsertés szalonna nélkül 132—134, szalonnás félsertés 124—134, süldő 114—120, malac 200—260, sertészsiger 80—110 fillér kilogrammonként.

AZ IDŐ *(További borulással helyenként eső.)* Amíg a sarkvidéki levegő most már Kis-Ázsia felé törekszik, addig a Közép-Európát most elborító enyhe és páradús levegő, sajnos, szerdán még mindig csak a borús éggel biztatott bennünket, de komoly esőt nem kaptunk. Egyedüli haszna eddig csak az volt, hogy szerda reggelre meggyengült a nagy fagykárokat okozott éjszakai lehülés és másfél méter magasságban csak Miskolcon szállt a hőmérséklet 1 fokkal a fagypont alá, a talajmentén pedig szintén mérsékelt volt a lehülés, mert ahol még a legerősebbnek is bizonyult, ott is, mint például Pécsett csak —2 és Szombathelyen —3 fokot mértek.

Ami eső szerda reggelig előfordult az csak az ország északkeleti határszéleire szorítkozott, de a négyszögméterenkénti egy litert seholsem haladta meg. A hőmérséklet Egerben, Debrecenben 16 fokra, Keszthelyen, Szombathelyen 15, Budapesten 13 fokra emelkedett, és este is mindenütt 10 fok körül vagy afölött volt. Napközben a Dunántúl egyes helyein és az ország északi részén volt eső, este pedig még Sátoraljaújhelyen esett. Igy azután a szárazság folytán a napközben újból megerősödött északnyugati és nyugati szél folytatta szántóföldjeink és kertjeink elhomokosítását.

Az Alföld sok helyéről az intézetbe érkezett hírek szerint a vetés úgyszólván ki sem látszik a reá sodort por és homok alól. Enyhén szólva időjárásunk olyan, mintha célja az elsivatagosítás lenne. Itt említjük meg, hogy az időjárási ellentétek a föld légkörében most igen nagyok, mert amíg Ausztrália nyugati részén 14 hónapja nem volt eső és a növényzet szinte pusztulásnak indult, addig Észak-Amerika nyugati részein egyik romboló árvíz követi a másikat. Ilyen szélsőségektől nem kell megijednünk, Európában száz és száz év múlik el, amíg ehhez hasonló előfordul. Egyébként nálunk szerdán a felhőzet továbbra sem hozott komolyabb esőt, mert a hazánkat körülvevő hegyvidékek fogják azokat fel és mire a felhők ideérnek, esőrehajló képességüket elvesztik.

Reméljük azonban, hogy az óceáni páradús levegő szakadatlan beáramlása lassanként mégis meghozza nekünk az annyira szükséges nedvességet. Hogy ez a beáramlás meglehetősen erős, azt bizonyítja az is, hogy az országban különösen a Dunántúlon, például Tapolca vidékén a nap folyamán még viharos jellegű volt az idő és hogy a levegő enyhe, annak bizonysága viszont az, hogy a délelőtti órákban már 8—12 fokos volt a hőmérséklet. A délután folyamán a szél élénksége tovább tartott, de egyben tovább tartott a borulás is. Igy tehát a csütörtöki nap folyamán az időjárásban legfeljebb csak annyiban várhatunk módosulást, hogy végre mégis kap az ország több része esőt. A hőmérsékleti viszonyok nem változnak és éjjeli fagyok sem lesznek.

Dr. Massány Ernő
m. kir. főmeteorológus.

*

Április 15-én, pénteken a Nap kél 4 óra 56 perckor, lenyugszik 18 óra 33 perckor; a Hold kél 19 óra 38 perckor, lenyugszik 4 óra 57 perckor.

Várható időjárás a következő 24 órára: Élénk északnyugati, északi szél. Változó felhőzet. Néhány helyen eső. A nappali felmelegedés — főleg keleten — gyengébb lesz.

— **A Kanári-szigeteknél zátonyra futott egy bálnavadászhajó.** *Hamburgból* jelentik: A »Süd 6.« bálnavadászhajó, amely az anyahajó és több kisebb vadászhajó kíséretében a Déli Sarkról volt visszatérőben, a Kanári-szigetek közelében zátonyra futott. A hajó felborult és elpusztult, tizennégytagú személyzetéből egy norvég matróz meghalt.

— **Hibaigazítás.** *»Ezer cserkészörsvezető a forgószínpadon...«* című cikkünk utolsó soraiba sajtóhiba csúszott. Az utolsó sorok helyesen így hangzanak: »Este tábortűz van, ahol Tóth Sanyi bá — *a nemzetközi cserkésztalálkozók legismertebb tábortűzvezetője* — utólérhetetlen hangulatot varázsol a tábortűz köré...«

FRANK THIESS
CSUZIMA

Egy tengeri hadjárat és egy hősi élet megrázó regénye az orosz-japán háború idejéből. Ára kötve 5.40 P. Athenaeum

BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS STATISZTIKAI ÉVKÖNYVE. 1939. Szerkeszti: *Dr. Illyefalvi I. Lajos.* Bpest. Szfőv. Statisztikai Hivatala kiadása. 688 lap.

A magyar főváros egy-egy évének életét számokban bemutató *Statisztikai Évkönyv* legújabb, az *1939. év* eredményeit tartalmazó kötete most hagyta el a sajtót. A hatalmas, nagyalakú munka száraz adatai, rengeteg számoszlopa mögött Budapest eleven élete lüktet, egy világváros nagyszabású képe bontakozik ki. A számadatok millióiban benne van a fővárosra vonatkozó minden fontosabb mozzanat végeredménye. A könyv 24. fejezetre oszlik. Ezek a következők: I. Fizikai viszonyok. II. Topográfiai viszonyok. III. Épületek. IV. Lakásviszonyok. V. Álló népesség. VI. Népmozgalom. VII. Községi közigazgatás. VIII. Közbiztonság, tűzoltás. IX. Községi pénzügyek. X. Adók és jövedelmek. XI. Építkezések, közmunkák. XII. Közegészségügy. XIII. Őstermelés. XIV. Ipar, kereskedelem. XV. Közlekedés. XVI. Hitelviszonyok. XVII. Közoktatásügy. XVIII. Egyházi ügyek. XIX. Közművelődés. XX. Közélelmezés. XXI. Árak alakulása. XXII. Szociális és munkásügyek. XXIII. Munkabérek és fizetések alakulása. XXIV. Közjótékonyság. Szociális tevékenység. A fejezetek nagyobb része az 1938. év adatait dolgozta fel, egyes területeken az 1935. évi adatok szolgáltak alapul. Sok a tíz, húsz, sőt még több évekre való utalás és összehasonlítás is, ami az egyes adatokat mintegy távlatba állítja, a fejlődés és változás mértékét mutatja. Az értékes könyv használhatóságát a műhöz csatolt betűrendes tárgymutató emeli.

LAJTOR LÁSZLÓ: **A keleti kérdés.** Faust Imre kiadása. 143 lap.

A mai nyugtalan háborús időkben különös érdeklődésre tarthatnak számot, politikai és történeti munkák, különösen olyanok, amelyek a közelmult európai történet egyes fejezeteit tárgyalják. *Lajtor László* magvas, tudományos felkészültséggel készült munkája az Oszmán Birodalom utolsó két és fél évszázadnak történetét vizsgálja. Részletesen foglalkozik az Oszmán Birodalom hanyatlásának okaival, a nagyhatalmak keleti politikájával, a krimi háború és párizsi kongresszus hatásával. Behatóan megvilágítja a balkáni népek függetlenségi törekvéseinek és a panszlavizmusnak indítóokait, majd az ifjú-török forradalom művét és jelentőségét. Végül beszámol a világháború hozta helyzetképről és az Oszmán Birodalom teljes feloszlásának okairól.

CLAUSER MIHÁLY DR.: **Báró Orczy Lőrinc.** Szerző kiadása. 10 lap.

A tanulmány Orczy halálának másfélszázados évfordulójára íródott, s benne nemcsak Orczy alakja kerül új megvilágításba, hanem ú. n. irodalmi megújhódásunk története is. A szerző fejtegetései során azt a meglepő tényt igazolja, hogy a megújhódás első apostola *gróf Barkóczy Ferenc* egri püspök volt. Az ő ösztönzésére kezdett irogatni Orczy, aki azután a magyar írói rend megszervezője lett. Mint irodalmi vezér résztvett a Bessenyei György Társaságában, elnöke a pesti Hazafiúi Magyar Társaságnak, mecénása a kassai Magyar Múzeumnak, ahol Kazinczy, Batsányi és B. Szabó élvezik kegyét; s támogatja a komáromi Mindenes Gyűjteményt. Így XVIII. sz. irodalmunk megmozdulásaiban, amint Révai Miklós írta: „Pártfogó s író Társ volt... Értékkel és tollal fáradt érdemében." — A tanulmányt érdekes olvasmánnyá teszi egykori irodalmi életünk föltételeinek és íróink egymáshoz való kapcsolatának vizsgálata.

KOVÁCS MÁTÉ: **Fazekas Mihály a rokokó költő.** A Debreceni Tisza István Tudományos Társaság I. osztályának kiadványai VIII. k. 3. f. 54 lap.

Igen jelentős és szép értekezés Fazekas Mihályról, akit úgylátszik a mostanában feléjefordult érdeklődés régen megillető helyére fog helyezni. Fazekas Mihály akit, mint a Ludas Matyi szerzőjét ismer mindenki, kiemelkedő egyénisége volt kora debreceni tudományos életének. A Ludas Matyi mellett lírai költeményeit azonban kora sem méltatta kellő figyelemre, pedig ezek, amint ma látjuk, nemcsak jelentős, hanem egyenesen Csokonai mellé emelkedő költői tehetségnek mutatják Fazekas Mihályt. *Kovács Máté* az újabb szempontok teljes érvényesítésével rajzolja most meg Fazekas Mihály költői portréját, részletesen elemzi lelkialkatát, élményvilágát, művészi képzeletét, megformáló művészetét és ízlésirányait, hogy végezetül fölvázolja Fazekas helyét a magyar irodalomban. Kívánatos lenne, hogy ez az értekezés minél teljesebben bevigye Fazekas Mihály költői értékének tudatát a közvéleménybe.

KOZOCSA SÁNDOR: **A hűség diadalmának első kidolgozása** (Irodalomtörténeti források 1. sz.) K. M. Egyetemi Nyomda. 83 lap.

Kozocsa Sándor a jeles irodalomtörténeti kutató sok érdekes és értékes irodalomtörténeti emléket hozott már napvilágra, melyekkel teljesebb képet kaphatunk nagy alkotásairól, s arról az írói munkáról, mellyel íróink alkotásuk végleges formáját kialakították. A legjelentősebb közlése Kozocsa Sándornak Vörösmarty *Zalán futásának* első kidolgozása volt. Számos irodalomtörténeti kétség világosodott meg nagyszerű, filológiai kiadása nyomán. De nem kevésbbé jelentős ez a legutóbbi publikációja sem, amely Vörösmarty másik nagyszabású elbeszélő költeményének *A hűség diadalmának* első kidolgozását közli. Ennek az epikus alkotásnak Vörösmarty pályáján igen érdekes jelentősége van. A Zalán futása előtti esztendőből való, s valószínűleg írása alatt merült fel benne a nagy eposz terve. E most előkerült kidolgozás ezt az epikus kísérletet, mely meg sem jelent Vörösmarty életében, új megvilágításba helyezi. Kozocsa Sándor gondos kutatásokkal állapította meg keletkezésének filológiai körülményeit, munkája elismerésreméltó.

PAUL BRUNTON: **Egyiptom titkai.** Fordította: Gál Andor. Rózsavölgyi kiadás.

Paul Brunton egyike a legérdekesebb kutatóknak. Egész életét a keleti, később az afrikai, majd a Maya-kultúra szellemi részének megismerésére fordította. Őt nem annyira a kultúra emlékei érdeklik, mint inkább a kultúrák mögött álló szellemiség. Előbbi könyvében ebből a szempontból mutatta be India titkait, most Egyiptom titkait ismerteti. Felkutat minden részletet, ami ezekre a rejtelmes dolgokra fényt vethet, attól sem riad vissza, hogy a Kheops-piramis belsejében egy kísérteties éjszakát töltsön. Az egyiptomi varázslókkal és fakírokkal, valamint az Izlám kairói vezetőivel folytatott beszélgetéseiben is mindig a titokzatos szellemek után kutat. Nyilvánvaló, hogy rokonszenvek a spiritizmussal s ebből a szemszögből nézi a régi letűnt korok kultúráját. Leírásaiban, eredményeiben talán éppen ezért jobban megközelíti a lényeget, inkább megérti és megérezteti Egyiptom régi életének modern ember számára annyira különös és csodálatos szövevényét. Más kérdés természetesen, hogy a spiritizmus, mint álláspont, mennyire felel meg az igazságnak. Írásai azonban, melyeknek főjellemvonása valami sajátos élményszerűség, az elmondottak átélése, magával ragad.

PÉRELY IMRE: **Fekete-fehér képek.** Cserépfalvi kiadás. 54 lap.

Pérely Imre külföldön, főleg Párisban jól ismert és nagyra értékelt művész. 1938-ban a francia főváros rendezésében megnyílt „Jelenkori művészek csoportkiállítás"-án Pérely volt az egyedüli külföldi résztvevő. A francia kritika elismerésében gyakran volt része. Művei Párisban többször jelentek meg könyvalakban. Magyarországon most adták ki először válogatott tussrajzainak igen figyelemreméltó sorozatát. Ha ezeket a rajzokat végiglapozzuk, első pillantásra is feltűnik Pérely kitűnő foltelosztása. Mesteri árnyékolásával meglepő művészi hatásokat ér el. Tónusai finomak, biztos művészi érzékről tanuskodnak. Különösen épületek megjelenítésénél gyakran emelkedik a monumentalitás magaslatára. Kifejezőereje főleg emberábrázolásaiban nyilatkozik meg. Előszeretettel fordul a nagyváros utcáin kínlódó, elhagyatott emberek felé. Ahogyan ezeket néhány vonallal és folttal megeleveníti, valóban bámulatos megfigyelő képességről és mély lelkiségről tesz tanuságot. Rajzain hamisítatlan francia zamat érződik. Bár az utca nyomorultjainak élete rengeteg dekadens, szomorú vonást tartalmaz, Pérely rajzaiból nemcsak ezek a lehangoló motívumok áradnak felénk, hanem valami más is, ami felemel. Erről írja *Georges Duhamel* a rajzokat bevezető előszavában igen finoman és találóan: „Ez a sok szerencsétlen szenvedő, ez mind sorsa enyhítését kéri és nem nyugszik bele, hogy segítség nélkül hagyják. A sok keskeny és fekete ház, melyet Pérely Imre fest, tudom mind a homályban tör felfelé, de makacsul él benne a remény, hogy egy nap kiszabadul a felhőkből és odafent valami irgalmas fény csókja fog ráhullani".

DR. PROITY MÁRTON: **Mit kapott az emberiség Krisztustól.** Szerző kiadása. 180 lap.

Egy vidéki plébános írta ezt a könyvet tele hittel, vallásos elragadtatással és csiszolt írásművészettel. Rámutat arra, hogy mit adott a világnak Krisztus, hogy boldoggá tegye az emberiséget kulturális és szociális téren. Részletesen vizsgálja az Egyház és a kultúra, az Egyház és a művészet viszonyát. Nem célja, hogy az egyes kérdéseket, illetve az egyes kérdések körül az egész történelmi fejlődést bemutassa, nem

Magyar Kultúrszemle
1940. 5. szám

test ad a legrégibb időktől napjainkig. Ismerteti a Jugoszlávia területén lakó népeket, majd a történelem egyes korszakait e népek életében, mindenütt rámutatva a magyar kapcsolatokra. Különösen érdekesek a török hódoltság alatti viszonyok, majd a XIX. század és a világháború időszakának leírása. A második rész a mai államot mutatja: a délszláv kultúráról (irodalom, zene, képzőművészet), és az állam közgazdaságáról (földmívelés, állattenyésztés, ipar, bányászat és kereskedelem) ad tájékoztatást. Utolsó fejezeteiben Jugoszlávia európai jelentőségét méltatja. majd a mai Jugoszlávia belső szerkezetét tárja fel.

KALMÁR GUSZTÁV: **Közlekedés és hírszolgálat.** Kincsestár. Magyar Szemle Társaság kiadása. 80 lap.

A közlekedés és hírszolgálat fejlődése szoros összefüggésben van a művelődés általános fejlődésével. Lényegében nem más, mint küzdelem a térrel, a távolságokkal. A művelődés előrehaladásával ez a küzdelem is egyre eredményesebbé vált s innen az a bámulatraméltó fejlődés, amit a közlekedés, még inkább pedig a hírszolgálat terén az emberiség az utóbbi időszakban tett. Ezt a fejlődést, eredményeit, az eredményekért vívott harc egyes szakaszait mutatja be *Kalmár Gusztáv* könyve az ősidőktől napjainkig. A közlekedés ősi formáinak ismertetése után *a szárazföldi közlekedés* fejlődését viszgálja részletesen beszámolva az útépítés fejlődéséről, a kocsiközlekedésről, majd az autó új lehetőségeiről s végül a vasúti közlekedésről. A *vizi közlekedés* terén külön ismerteti a folyami és a tengeri hajózást. Nagyobb fejezet számol be *a légi közlekedésről*. Különösen érdekes a *hírszolgálat fejlődésének története*. Végigvezet az európai posta kialakulásán a mai hírszolgálatig. Végül a hazai viszonyokkal foglalkozik, a honfoglaló magyarság korától napjainkig ismerteti *a hazai közlekedést és hírszolgálatot*.

KERESZTURY DEZSŐ: **Balaton.** Officina képeskönyv. 72 lap.

Az ízléses kiállítású, művészi értékű Officina Képeskönyvek sorából kiemelkedik ez a kötet eredeti elgondolásával. A könyv célja a Balatont, mint művészi ihletőt bemutatni. A szerző ezt a célt úgy oldja meg, hogy a magyar írók és költők válogatott idézeteit sorolja fel, az egyes idézeteket néhány magyarázó mondattal fűzi egybe s az irodalmi és költői szemelvények közé a Balatonnal kapcsolatos, a Balatonról szóló művészi emlékeket, híres festményeket helyez el. Elevenné, érdekessé s mégis tanulságossá válik ilyenmódon a könyv, mindenekelőtt pedig eredeti képet ad a Balatonról. „*Azt, hogy egy táj szép, színes, titokzatos, gyengéd, unalmas, vagy fenséges lehet, költők és művészlelkek szájából hallotta először az ember*", mondja Keresztury Dezső s éppen azt mutatja be, hogyan látták nagy költőink és művészeink a Balatont. Az 1055-ből származó tihanyi apátsági alapítólevéltől kezdve a legrégibb térképek érdekességein át a mai költőkig és íróig mindenki szerepel benne, akinek mondanivalója van a Balatonról.

MENDÖL TIBOR: **A Felvidék.** Kincsestár. Magyar Szemle Társaság kiadása. 80 lap.

A Felvidékről már eddig is nagy számban megjelent, nagyon különböző értékű művek mellett határozottan kiemelkedik *Mendöl Tibor*nak ez a tanúlmánya, mely a modern földrajzi látás minden lényeges vonást összekapcsoló egységében ad képet a Felvidékről. Az író kitűnő tudományos felkészültsége, világos stílusa biztosítéka a könyv értékének és sikerének. Könyve elején a Kárpát-medence és a Felvidék összefüggését mutatja ki, majd részletes földrajzi leírást ad a Felvidékről, ismertetve felszínének múltját, a domborzat nagy egységeit, a felszíni formákat, a földkéreg ásványi javait, az éghajlatot és a folyók vízjárását, a természetes növényi takarót. Ezután áttér az emberföldrajzi részletekre. Bemutatja a természetes tájat, mint az ember életének keretét, a táj benépesedését, a megművelt földek, a rétek, legelők és erdők világát; a bányászat és ipar helyeit; a forgalom útvonalait, a városokat. A könyv Magyarország és a Felvidék szoros egymásrautaltságának bizonyításával zárul: „A Felvidék nekünk is sokat jelent, azonban a Felvidéknek Magyarország a megélhetést jelenti. Ez mind a népi, mind pedig a mindenkori politikai határoktól független érvényű igazság".

OTTLIK LÁSZLÓ: **A politikai rendszerek története.** Középkor és újkor a világháborúig. Kincsestár. Magyar Szemle Társaság kiadása. 80 lap.

„Ennek a rövid fejlődéstörténeti vázlatnak tárgya a tények oldaláról nézve az a küzdelem, amelyet az újkori társadalom három nagy politikai tényezője: a fejedelmi hatalom, a történelmi rendiség és a polgárság folytat a politikai hatalom birtokáért. Az elvek oldaláról nézve, ez a harc a megfelelő politikai rendszerek, elsősorban a három államforma: autokrácia, arisztokrácia és demokrácia közötti küzdelem képében jelenik meg. A tárgyalt korszakot a demokrácia győzelme zárja be, de a polgárságnak ebben kicsúcsosodó diadala pirruszi, hiszen abból tetemes részt kér egy veszélyes fegyvertársa: a proletariátus". Mai politikai szenvedélyektől fűtött világunkban külön érdeklődésre tarthat számot ez a könyv, mely világos, minden fontosabb mozzanatot felölelő összefoglalást ad a politikai rendszerek kialakúlásának történetére nézve. Hivatása, hogy szélesítse az olvasó politikai és történeti látkörét, mélyítse politikai műveltségét. Fejezetei: Politikai ellentétek a középkorban, Abszolutizmus és merkantilizmus. A reformáció politikai hatásai, A természetjogi liberalizmus és az angol alkotmány, A felvilágosodott abszolútizmus és a francia forradalom, Demokrácia és nacionalizmus, Cezarizmus és polgári liberalizmus, A német nacionalizmus, A francia konstitucionalizmus. Parlamentárizmus és politikai pártmozgalom, Angol és német fejlődés. A második Németbirodalom, A politikai rendszerek a világháborúban.

SZABÓ ISTVÁN: **A magyar parasztság története.** Kincsestár. A Magyar Szemle Társaság kiadása. 80 lap.

A kitűnő munka első komoly és rendszeres összefoglalása parasztságunk történetének. Első részében a parasztság és a jobbágyság fogalmának a határait jelöli ki. Rámutat arra, hogy a parasztság történetének társadalmi tényezőire nem csupán a parasztság tömegének bensejében lehet találni, hanem rajta kívül, az egész társadalom síkján is. A parasztság élete a történelemben nem merült ki valamely anyagi életforma kitermelésében, sem az úr és a szolgáló ellenlábas viszonyában. Megállapítja az egységes jobbágyosztály kialakulásának okait és körülményeit, vázolja a középkori jobbágy helyzetét és sorsát, viszgálja, mi idézte elő a középkorban erőteljes parasztosztály lassú hanyatlását. Részletesen foglalkozik a Dózsa-féle parasztlázadás előzményeivel és a lázadás elfojtását követő törvényhozással. Külön fejezet tárgyalja az úrbérrendezés és a költözési szabadság problémáját, majd az úrbér eltörlését. A könyv utolsó fejezete a szabad parasztság életviszonyait, helyzetét ismerteti, rámutat azokra az okokra, amelyek parasztságunk fejlődését az utóbbi évszázad alatt akadályozták. A lelkiismeretes tudományos felkészültséggel megírt munka értékes új kötete a Kincsestárnak.

MARÓCZY GÉZA: **A modern sakk vezérkönyve.** Kezdőknek—haladóknak—mestereknek. Pantheon kiadás. 320 lap.

Maróczy Géza a legkiválóbb magyar sakkozók egyike, aki világviszonylatban is nagy győzelmeket szerzett a magyar sakkozásnak, ebben a rendkívül alapos, minden részletet felölelő műben megalkotta a régóta hiányzó *nagy magyar sakkönyvet*. Maga rámutat erre könyve bevezetésében: „Nincs olyan mindent felölelő magyarnyelvű sakk-könyvünk, mely az érdeklődőt a sakkozás elemétől, a kezdet kezdetétől a mestersakkozás lépcsőjéig könnyen követhetően vezeti. Ezt a hiányt óhajtom pótolni jelen művemmel, mely terjedelménél fogva módot nyújt a sakkozás részletes és beható ismertetésére". A könyv három nagyobb részre tagozódik. Az első rész *kezdőknek* szól, a játék elemeit ismerteti, a játék alapelveit mutatja meg. A *haladók* számára írt második részben a különböző megnyitás-elméleteket és cseleket, továbbá a végjátékokat és feladványokat ismertet. A harmadik rész *mesterek* számára a legkiemelkedőbb magyar mesterjátékokat tartalmazza. Együttesen a sakkjátszás tankönyve és enciklopédiája. Külön ki kell emelnünk változatos, eleven előadásmódját, mely az értékes könyv olvasását, tanúlmányozását élvezetessé teszi.

DR. SZÉL TIVADAR: **Nagy-Budapest népmozgalma.** Budapest Székesfőváros Statisztikai Hivatala kiadása. 98 lap.

Értékes darabja ez a könyv annak a Nagy-Budapestre vonatkozó statisztikai kiadványsorozatnak, melyet a Székesfővárosi Statisztikai Hivatal igazgatója, *Illyefalvi I. Lajos* indított meg azzal a céllal, hogy a magyar fővárossal kapcsolatban a fővárost övező elővárosias települések életjelenségeit, gazdasági tevékenységét, társadalmi életét, összetételét, változásait és fejlődését minden szempontból kellő megvilágításba helyezze. Ez a kötet Budapest és a közvetlen környékéhez tartozó 22 község (illetve részben megyei város) népmozgalmáról ad beszámolót. Hét nagyobb fejezetében ismerteti *a házasságkötéseket, a születéseket, a halálozásokat, a természetes szaporodást, a házasságok termékenységét, a vándormozgalmat és a tényleges szaporodást*. A statisztikai adatokon át rendkívül érdekes eredményekhez jut annak kimutatásában, hogy milyen kölcsönhatással van a milliós világváros az őt környező gyűrűben élő félmillió lélek népmozgalmára. Az értékes könyv méltóan illeszkedik a Nagy-Budapestről szóló sorozat köteteihez.

Exp. 19

Pérely Imre

Pérely Imre: Fekete-fehér képek

A párizsi évek művészi eredményeit gyüjtötte egy kötetbe *Pérely* Imre, a jónevü magyar rajzoló és festőművész. Közel negyven kép szerencsés válogatásban mutatja be alkotójuk művészetének meggyőző erejét és világérzésének őszinte humánumba hajló áhitatosságát. A Ville Lumière árnyéka borong ezeken a rajzokon a meleg tusfekete és az átmeneti szürke fényhatásában, s mintha szegény Jehan Rictus fájdalmas cantilénáit hallanánk felzokogni a vigasztalan háttérben, vagy Salavin keserveit. Az üvöltő torkok, kérő kezek és az özvegyek felhőkbefojtott kórusa túlzeng a szajnaparti város sikátorain és a világ lelkiismeretét szólítja hasztalan. A *Cserépfalvi* kiadásában megjelent albumhoz Georges *Duhamel* irt baráti előszót, amelyet *Szabó* Lőrinc fordított magyarra. (v)

Magyarország.
Esti lap. 1940 máj. 1.

ad szombat

A NAPLÓ hétvégi melléklete

új művek kiállításán szereplő
megyei képzőművészek munkáiból

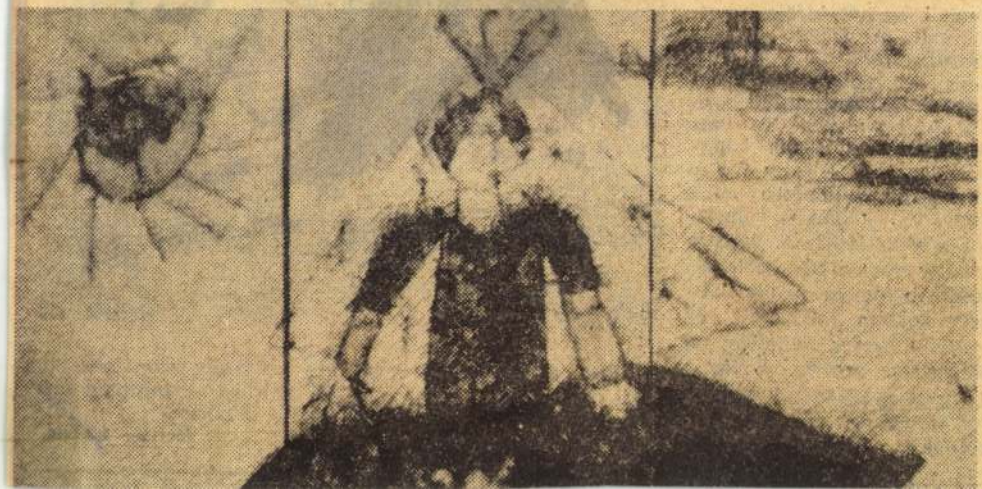

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

NAPLÓ
Veszprém

1971 APR 3

Pérely Imre

1021

BARTÓK BÉLA

Jegyzetek Pérely Imre rajzáról

Az itt bemutatott arckép néhány év előtt szerepelt már a Napló egyik riportjában, de készítőjéről nem esett szót a cikk. A tollrajz portrét Pérely Imre pápai születésű grafikusművész rajzolta 1927 március 13-án. Más Veszprém megyei vonatkozása is van a képnek: ifjú Nemeskéri Ernő veszprémi gyűjtő tulajdona.

A jobb profilból rajzolt arcmás híven mutatja Bartók Béla karakterét. Előre hajló mozdulata, lefelé tekintő szemei azt sejtetik, hogy a rajz készülése idején írt, olvasott vagy zongorázott a modell, az arc kifejezése elmélyült. A festői előadású tollrajz vonalkái a fej formáit követik. A boltozatos homlok, a ritkás hajjal borított koponya alatt az arc domborodásai, redői hangsúlyt kapnak. A szem, orr és száj körül különösen érzékeny, tónusaiban is változatos a vonaljáték. A hosszú, szálkás vonalakkal jelölt haj sötétebb tömege az áll alatti árnyékokban folytatódik, és vezeti vissza a tekintetet a jellegzetes arcélre. A profil hangsúlyos szakaszai lendületet adnak a hullámzó vonalaknak. Az érzékenyen modellált fejet a kabátgallér sötét foltja e[illegible] ki.

A po[illegible] különös érdekessége Bartok Béla sajátkezűleg kottázott szonátarészlete és aláírása — mintegy hitelesítve a portrét.

Heitler László

Bőrerős munkanadrág
sötétkék patrasból..... 398

Frottiertörülköző
zsakartszövésű..... 88

Női táncnadrág
pikosszélű, műselyemből, kis hib..... 98

Műselyem kombiné
gyönyörű fehérneműszínekben, kis hib. 198

Sarmőz női nadrág
gumis v. táncfazón, kis hib..... 158

Kötött gyermek sporting
mintás kötésű, 3-tól 10 évesig..... 158

Kötött női divatblúz
tavaszi divatújdonság..... 378

Női tavaszi kabát
jó szövet[illegible] sötét színekben..... 1980

[illegible] női ruha

Pérely Imre

Uj Magyarság 1940 ápr. 14.

16

Pérely Imre fehér-fekete képei

Finom, szürke kötésben, fénylő szép papíron önti elénk az emberek szenvedéstől sebzett lelkét, az emberi sors felett érzett megrendülését a művész. *A nagyváros elhagyatottjai, az élet elhullatott, felesleges szenvedői felé fordul szeme* és a könny prizmáján át rajzolja sovány alakjukat, sötét, félelmes utcáikat, külvárosi szállóikat, elnyomorodó testüket, lelküket. A címlapon ágáló, izgatott vonalakkal odavetett alakjai mintegy lázadó jajkiáltás akarja a szegény, beteg emberiségre vonni a *többinek* figyelmét. A művésznek elsősorban a szívéből feltörő érzés és az izgalom kifejezése a fontos, a száraz formákat elhanyagolja sokszor, hogy az érzés annál erősebben üssön át. Futó impressziói a szegényes udvarok képéről, az utcai dizőzökről és muzsikusokról, a nagyvárosban tévelygő elhagyatott asszonyokról, az árnyékot lehető, szinte emberként felénk néző utcákról és házakról mind kitünően éles megfigyelés, egyéni élmények eredményei. Gyászoló asszonyai megadó fájdalmukban formailag és érzésben is tökéletes hangulatos költemények és bánatos fantáziával festett viziók. Sajátos egyéni művészet Pérelyé, melynél minden, sokszor jelentéktelen rajznak is van egy vonása, ami megállásra, elmélyedésre döbbenti a nézőt és nem hagyhatja közönyös[illegible] (sz. l.)

MODERN HEVERŐ

A korszerűen berendezett szobába a fiatalok általában nagy heverőt szeretnének. Olyan bútordarabot, amely nemcsak alvásra, pihenésre

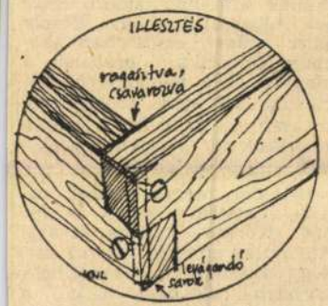

való, hanem terjedelménél fogva olvasásra, tanulásra, meghitt beszélgetésre is helyet ad.

Egy ilyen heverőt házilag is elkészíthetünk. Szükségünk lesz a méretnek megfelelő kontralemezre (ez lehet 200×180×5 centiméteres), a tartószerkezetet alkotó 20×3×200 fenyődeszkára (ebből hat darab kell), valamint a lábat jelképező hat gumiütközőre.

A rugalmas, egységes felületet habszivacsból ragasztjuk össze. Két réteg tíz centiméter vastagságú habszivacsréteget ragasztunk egymásra, az alsót keresztirányban szabva, a felsőt hosszában. A részek összeragasztásánál használjunk Palma ragasztót vagy gumitejet. A ragasztó megkötése után — ez legalább egy napig tart — éles szerszámmal egyenesre vágjuk a kész matrac széleit. Nem szükséges az éleit legömbölyítenünk, egyrészt túl hosszadalmas lenne, másrészt a leendő huzat úgyis leszorítja azokat.

A huzat elkészítése közvetlenül a matrac után következik. Itt nagyon egyszerű a feladat: erős bútorszövetből varrunk pontosan a matrac méretére illő tokot, amelynek egyik rövid oldalán teljes hosszban cipzárat helyezünk el. Nem árt két huzatot varrni.

A komolyabb munka csak most következik: a farészek kiszabása és összeállítása.

Először a kontralemezt illesztjük a matrachoz: azonos

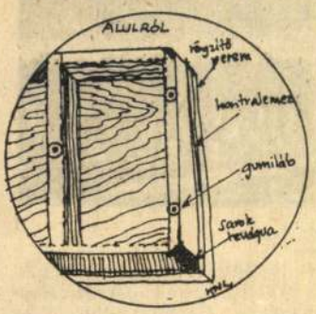

méretű-e? Ha igen, a matracot félretesszük, és a fenyődeszkákból kettőt a hosszanti oldalhoz illesztünk, s bejelöljük a deszkákból összeálló tartókeret, helyét és összeillesztési pontjait. A rajz szerint levágjuk a padló felőli sarokat, lehetőleg negyvenöt fokos szögben, majd a kifűrészelt helyeknél összeillesztjük a keretet. Ha pontosan, de nem túl feszesen illeszkedik, és a kontralemez is pontosan illik rá, összeragasztjuk és csavarozzuk az alkatrészeket. Érdemes ragasztás előtt előfuratokkal megjelölni a facsavarok elhelyezkedését.

Ezután készítsünk kontralemezből kiszabott rögzítőkeretet a farész peremére. Ebbe pontosan beleillik a matrac, nem csúszhat le az alépítményről.

Az ábrán feltüntetett pontokra helyezzük el a gumiütközőket, lehetőleg alátéttel és facsavarral, de ajánlatos itt is ragasztót használni.

Ha a huzatot vidám, derűs színű textilből varrtuk, a heverő faalapzatát csiszoljuk le és fehér festékkel vonjuk be. Természetesen a szoba berendezése festés helyett a sötét pácot és a natúr színt is megkívánhatja. Az utóbbi esetben lehetőleg kerüljük a lakozást, inkább finom lenolajjal telítsük a fát. Ettől selymes, nem túl éles fényt kap az anyag, és barátságos tónusú marad. Szépen kirajzolódik természetes erezete.

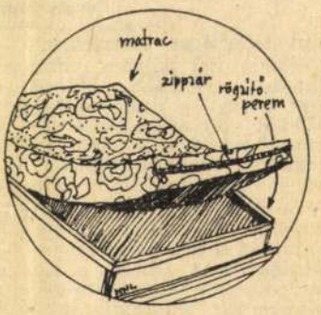

A kész heverőt ne a szoba közepén helyezzük el. Sokkal kellemesebb látványt nyújt, ha egy sarkot szánunk rá, és ezt a sarkot falra akasztott textíliákkal kibéleljük.

KNL.

PORSZÍVÓ, BŐRÖND, FÜGGÖNY

A világosra festett ajtókon a kilincseknél hamar lekopik a festék, a villanykapcsolók körül is előbb-utóbb elpiszkolódik a fal. A műanyagüzletekben vagy az ezermesterboltokban kapható 0,5 milliméteres PVC-lemezből ollóval a zárszerkezetnek vagy a kapcsolónak megfelelő nagyságú részt vágjunk ki. Vigyázzunk, pontosan dolgozzunk, próbáljuk a kilincs, illetve a kapcsoló köré illeszteni a lemezt. Technokol Rapiddal rögzíthetjük az ajtón vagy a falon. Egy-két óra múlva már tökéletesen száraz a ragasztó.

A konyha- és a fürdőszobaablakon vitrázsfüggönyt használunk. A lenge, vékony anyagból készült függönyök rögzítéséhez nem szükséges fémrudat vásárolni, mert nem szép látvány. Ha szalagra fűzve erősítjük fel a függönyt, nagyon szépen „fekszik" ki. Ha a szalag közepét elvágjuk, és oda 10—15 centiméteres gumipertlit varrunk, az kifeszíti gyönyörűen a függönyt.

A porszívónak sok tartozéka van: gégecső, hosszú, egyenes szívócső, résszívó, szőnyegszívó kefe stb. A legtöbb lakásban azonban kevés a hely. Nem áldozhatunk fel egy egész szekrényt a porszívó tárolására. Viszont úgy kell elhelyeznünk, hogy ne legyen útban, és könnyen is hozzáférhessünk. A konyhaszekrény hosszú — a tisztítószerek, partvis stb. — számára készült részének ajtaja az éléskamraajtó belső lapja megfelel erre a célra. Biztonságos rögzítését és könynyű kiemelését gumipántokkal oldhatjuk meg. A kisebb tartozékokat (szőnyegszívót, ruhatisztító, a „nyakánál" egyetlen gumipánttal rögzíthetjük. Nagy fejű kárpitosszöggel erősítsük az ajtóba a gumipántokat.

A bőröndök tárolása is gondot jelenthet. A megfelelő méretű előszobában, például a bejárati ajtó és a szemben levő ajtó tokjának felső peremébe csavarozott vasalódeszka, előtte egy kis függönnyel jó megoldás lehet. Ha nincs szemben szobaajtó, akkor a falba tiplizett léccel helyettesíthetjük. Az előszoba felől az alulról látszó rész könnyen letapétázható, esetleg megfelelő színű műbőrrel vonhatjuk be, vagy Wallkyddal lefesthetjük.

Zs. L.

Készíthető gyékényből

A gyékényanyagot általában falvédőnek használják. Pedig egyéb lakásdíszítő holmit is készíthetünk belőle. Ez az anyag az előszobák, konyhák,

gyerekszobák falára, padlójára különösen alkalmas, mert nem kopik, könnyen mosható, illetve lemosható.

A gyékény nagyon hamar foszlik. Ezért első dolgunk, hogy a szálakat biztosítsuk. Nagyon puha ceruzával (6B vagy 6B Progresso) rajzoljuk körül a gyékényalap szükséges méretét. Ezután a hímzőfonalak színeihez illő, rézsút

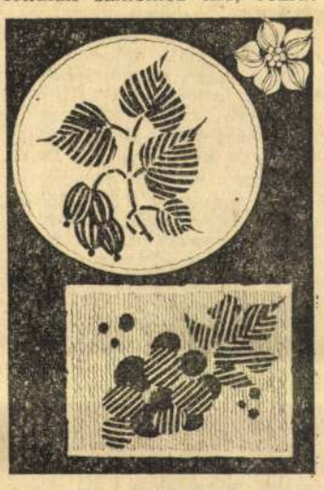

szabott anyagból visszaöltögető tűzésekkel felvarrjuk a textilcsíkot a megrajzolt vonalra. Csak ezután vágjuk le az anyagot, a varrás fölött körülbelül egy centiméterre. A textilanyagot ezután visszahajtjuk, és a gyékény bal oldalán kis öltésekkel felvarrjuk. A vékony szálak biztosítása után rajzoljuk fel a puha ceruzával a hímzés mintáját. Vegyünk vastag, nagy lyukú tűt, és a szintetikus gyékényfonallal hímezzük fel a mintát.

Szepes Magda

GYEREKEKNEK

FÜGGŐLEGES:

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

NÉPSZAVA

1979 MÁR 18

Pérely Imre
grafikusművész

1979. március 18. NÉPSZAVA

1021

A „MAGYAR KOLLWITZ"

Egy elfelejtett szocialista művész: Pérely Imre

Szocialista szellemű képzőművészetünk felmérésére már számos kísérlet történt, a kép azonban, mely a kutatások eddigi eredményei nyomán elénk tárul, még korántsem teljes. A fő vonulatokat már tisztán látjuk, de a részleteket is feltáró munka még hoz felszínre el nem hanyagolható értékeket: egyes alkotásokat és életműveket.

Az utóbbi évtizedben egyre gyakrabban bukkan fel a sajtóban, hanglemez, könyv borítóján, megemlékező írás illusztrációjaként közölt grafikák alatt egy szinte ismeretlen név: *Pérely Imre*. Többnyire művészportrék ezek a grafikák, ritkábban figurális kompozíciók, melyeknek szociális tematikája és tendenciája nyilvánvaló. Mit tudunk alkotójukról?

Nyolcvan éve született Pápán. Hosszabb-rövidebb ideig tanult az Iparművészeti Iskolában, a Képzőművészeti Főiskolán, *Rippl-Rónai József* szabadiskolájában és Kecskeméten *Iványi Grünwald Bélánál*. A huszas évek kezdetén, mint újságrajzoló tűnt fel, első nagyszabásúbb munkája volt a *Magyar fejek* (1922) című kötet, melyben harminckét portrérajzát adta közre kortárs írókról, művészekről és más neves személyiségekről. Nagy feltűnést keltett kétéves római tanulmányútjáról való visszatérése (1925) után kiadott új kötete, a *XI. Pius és udvara*. 1927-ben ötvenkettő kortárs magyar író és költő portréja jelent meg a sorozat elsőjéül tervezett *Magyar írók* című kötetében. Pérely ekkori sikerét és megbecsülését mutatta az is, hogy az 1927-ben kiadott Irodalmi Lexikon (Benedek Marcell szerkesztése) közölte író-portréit, és illusztrálta a Madzsar József-szerkesztette, 1928-ban megjelent Társadalmi Lexikont.

Az arcképek jó megfigyelő és kitűnő karakterérzékű művésznek mutatják a fiatal Pérely Imrét. Többségükben impresszionisztikus ábrázolások, fölényes biztonságú, megnyerő előadásuk nagyban hozzájárult sikerülthöz. Kiválik közülük *Móricz Zsigmond*, *Babits Mihály*, *Kodolányi János*, *Somlyó Zoltán*, *Kosztolányi Dezső*, *Karinthy Frigyes* és *Schöpflin Aladár* portréja, melyek a hasonlóságnál jóval többet adó, elmélyült munkák. Velük rokon az a kitűnő, *Bartók Bélát* ábrázoló tollrajz, melyet 1927-ben készített Pérely a nagy magyar komponistáról.

Az említett kötetekben és különböző lapokban megjelent arcképei révén Pérely,

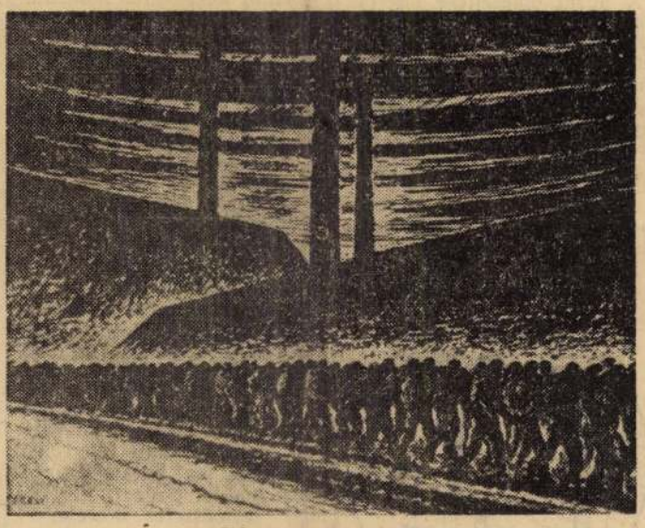

Pérely Imre: Gyár

mint tehetséges portrérajzoló emelkedő ívű pályára jutott. Sikerei — inkább erkölcsi, mint anyagi — után meglepő fordulat volt a szélesebb közönség számára az 1931-ben megjelent *Fény és árnyék* című sorozata, melyet a Népszava Könyvkereskedés adott ki. Akik közelebbről ismerték a művész egyéniségét és munkásságát, azok tudták: a szociáldemokrata párthoz tartozik és a szociális témák már hosszú ideje fogva tartották. A tíz lapot tartalmazó mappa kompozíciói a nyomort, a könyörtelen robotot, a hajszát, a szenvedést, a pénz, az arany uralmát támadták. A lapok Pérely fő törekvésére mutatnak rá: *a kor égető szociális problémáit tárta fel bennük és kereste rájuk a választ.*

Párizsba költözése (1931) után a Fény és árnyékkal megkezdett utat járta tovább, és újabb kötetekben adta ki grafikáit. A *La Paix* (1932), a *Taciturne* (1933), a *Háborúellenes bélyegek* (1934), a *Faubourg* (1934), a *La Guerre* (1935) és a *Rue* (1938) című albumai, füzetei döbbenetes erejű, *leleplező tematikájú* képeket sorakoztattak fel a munkásnegyedek nyomorgó lakóiról, a párizsi utcák elesettjeiről, a háború áldozatairól. Többségükben higított tussal készített ecsetrajzok, festménynek között sok a nagy lendületű foltokból, vonalakból komponált expresszív hatású mű. Ha művészi elődeit keressük, akkor leginkább a német *Ernst Barlach* és *Käthe Kollwitz* lázító hatású grafikáival látjuk rokonnak Pérely alkotásait.

Grafikáinak agitatív erejét a francia szellemi élet legjobbjai is hamar felismerték és közösséget vállaltak velük. A Taciturne-höz *Henri Barbusse*, a Faubourg-hoz *Han Ryner*, a Háborúellenes bélyegekhez *Romain Rolland*, a Rue-höz *Georges Duhamel* írt előszót. Pérely párizsi kompozíciói a társadalmi változást követelő politikai mondanivaló és a művészi megformálás tekintetében egyaránt magasabb szintet mutatnak, mint a Fény és árnyék szimbolizáló lapjai. A művész magára talált, amikor személyes társadalmi tapasztalatait ábrázolta, és festésmódja is egyénivé vált.

A francia fővárosban — több egyéni kiállítását és albumait követően — 1938 áprilisában érte el legnagyobb sikerét Pérely Imre, amikor a Petit Palais-ban rendezett *Jelenkori művészek* című kiállításon egyedüli magyar résztvevőként 54 alkotását mutatta be, a kritika egyértelmű elismerésétől kísérve.

1939-ben tért vissza Magyarországra. 1940-ben kiadta újabb grafikai albumát *Fekete-fehér* képek címmel. A kötet egyik kritikusa szerint Pérely „kifejezőereje főleg emberábrázolásaiban mutatkozik meg. Előszeretettel fordul a nagyváros utcáin kínlódó, elhagyott ember felé. 1940-ben több író, költő és más neves ember portréját festette-rajzolta meg, köztük *Illyés Gyula*, *Féja Géza* és *Tamási Áron* arcképét, *Gorkij*, *Tömörkény* és *József Attila* műveit illusztrálta; az ő rajzaival jelent meg 1940-ben Cserépfalvi-kiadásban a *József Attila összes versei és műfordításai* című kötet.

Munkái a család és a műgyűjtők megbecsült darabjai számos munkáját őrzi a Magyar Nemzeti Galéria. Az életműnek általunk ismert része azt bizonyítja, hogy Pérely Imre művei, elsősorban szociális tematikájú grafikái, a magyar és a nemzetközi szocialista művészet értékes alkotásai. Az életműre azonban *árnyékot vet* a művész életének utolsó szakasza.

1941-ben megbetegedett, súlyos állapotban került a János Kórház tüdőosztályára. Anyagilag annyira rosszul állt, hogy kölcsönpénzzel ment be a kórházba, és pénz nélkül a gyógyulásra is kevés reménye lehetett. Súlyos helyzetében osztrák származású élettársa, aki segítségért folyamodott a budapesti német nagykövetséghez, 1942 elején választás elé állította: vagy elfogadja a német követség által felajánlott gyógykezelési és pénzbeli segítséget, vagy magára marad. A németek feltételei: a nevét változtassa vissza eredeti családi nevére, a Herczre (a Pérely művésznév volt), és lépjen be a Volksbundba. Hosszas vergődés után Pérely elfogadta a felajánlott segítséget. Németországi szanatóriumba vitték, megoperálták, de nem gyógyult meg: 1944 októberében meghalt.

Hosszú ideje folyó kutatásaink során nem derült fény semmire, ami azt mutatná, hogy Pérely Imre a segítség elfogadásán kívül mást is tett, amit németbarát magatartásnak minősíthetnénk. Ennek ellenére *elítéljük* lépését. Akkor vált megalkuvóvá, amikor sok magyar és más nemzetiségű ember akár életét is kockáztatva szállt szembe az Európát elárasztó fasizmussal.

Csökkenti-e művei értékét ez az utolsó lépése? *Nem* — válaszolhatjuk. Egyik, személyének és művészetének képzőművészeti szakértő ismerője, *Pogány Ö. Gábor* így jellemezte: *„A húszas és a harmincas évek folyamán tisztelet övezte nevét a munkásmozgalomban, sok rajza jelent meg a Népszavában, a Világosság kiadványaiban ... Vannak olyan lapjai, melyekért a magyar Kollwitz nevet is kiérdemelhetné. Négy-öt évtizede rajzai a legprogresszívabb megnyilatkozások közé tartoztak, expresszív erejük lázított, mozgósított, öntudatra nevelt."*

Úgy véljük, hogy Pérely Imre életének legjobb eredményeit *becsülnünk* kell a művész utolsó éveiben tanúsított emberi gyengesége ellenére is. Kár lenne veszni hagynunk azt, ami *szocialista művészeti örökségünk értékei közé tartozik.*

Heitler László

Gerstner István
közlése

Pérely Imre

PÉRELY IMRE 1898-ban született Sápán. Művészeti tanulmányait az iparművészeti főiskolán kezdte, majd a Képzőművészeti Főiskolán Balló Ede tanítványa volt. Rippl-Rónai szabadiskoláját is látogatta. Napilapokba és folyóiratokba is rajzolt. 1922-ben *Magyar fejek* címmel mappában adta ki magyar írókról, művészekről és tudósokról készült rajzait. Hivatott grafikus, vízkarcaiban (arcképek és kompozíciók) hajlik a posztimpresszionizmus törekvései felé a természet formai víziószerű jelenlét meg lelkében. Keresztutat c. rajzában írta el törekvéseinek teljességét. Impresszionisztikus tájpasztellje is van. (Irodalom: Vadai Pál: P. I., Magyar Grafika, 1921.)

RÜL
LOM?

nek, ha közvetlenül nem is keresik meg maguknak a kenyérre valót, szükség van rájuk a társadalom belső szellemi egyensúlya miatt, azok miatt a hatások miatt, amelyekkel (habár közvetve, s nagy kerülőutakon, de letagadhatatlanul) visszahatnak az anyagi termelés szféráira csakúgy, mint az állampolgári közérzetre, az érintett társadalom, ország belső értéktudatára és presztízsére a kívülállók szemében, tehát — ismét csak a kapitalista könyvkiadó Owen kifejezésével — „a rájuk fordított összeg elenyésző az ország egész költségvetéséhez viszonyítva, haszna pedig — az ország tekintélye és kultúrája szempontjából — óriási". S hogy mindez a huszadik század utolsó harmadában szükségszerűen van így, ennek felismerése még csak nem is a szocializmus nevelte szemlélet valami speciális ajándéka, hanem józan politikai érzék kérdése. Más kérdés, hogy e felismerés gyakorlati következményeit másképp vonják le Angliában és megint másképp nálunk, ahol a társadalmi élet alapelveiből következően nem nyugodhatunk bele egy magas elit kultúra és egy igénytelen tömegműveltség kettősségébe... Le kell tehát végre szoknunk arról a balga gyakorlatról, hogy időről időre rácsodálkozunk a szocialista állam „nagylelkűségére", amellyel az irodalmat istápolja: ez a tevékenysége éppúgy hozzátartozik természetes életfunkcióinak egészséges gyakorlásához, mint az, hogy az egyes ember percenként tizenhatszor lélegzetet vesz.

Habár az állami mecenatúra természetrajza, általában és konkrétan nálunk megérne egy további misét (ki adja, hogy adja, ki kapja, ténylegesen hova kerül stb.), maradjunk ezúttal földközelben. Nyilvánvaló, hogy amiként az angol könyvkiadó megérzi a változó és súlyosbodó gazdasági körülmények szorítását, ugyanabban a (ráadásul összezsugorult) világban élvén, a mi kulturális életünk, könyv- és folyóiratkiadásunk sem vonhatja ki magát e körülmények szorítása alól. A természetes első intézkedés ilyen körülmények között az illetékes nadrágszíjak megszorítása, a takarékosság. Igen, takarékoskodni kell; de nem mindegy, mikor, s mivel. Hadd adjak rögtön egy tippet. Az elmúlt évben hétezerkétszáz-egynéhány könyvnek minősülő kiadvány jelent meg Magyarországon. E tisztes mennyiségből azonban a hivatásos kiadók mindössze négyezer körüli műszámmal szerepeltek, beleszámítva szakkönyvet, tankönyvet, ismeretterjesztést, tudományt stb. (amiből is világos: a szépirodalom viszonylag szerény hányadot képvisel a nyomtatott betű emez inflációjában.) A többi magánkiadás volt: többé-kevésbé dilettáns regények, melyek közreadására kiadó nem vállalkozván, szerzője finanszírozta a megjelenést; magánszorgalmú dolgozatok, helytörténeti írásművek, közületi évkönyvek, üzemi almanachok, gittegylet-emlékkötetek stb. Ügyelni kell rá, hogy az országos méretű takarékoskodás elkövetkezendő évadján inkább ez utóbbiak kerüljenek a nyesőolló alá... Mert valljuk be: nyeltünk egyet, amikor a papírtakarékossági mozgalom első menetében elhullottak országos napilapjaink irodalmi mellékletei... Nem az irodalom lehetőségeit kell körülnyesni, s legkevésbé a fiatal, az induló írók lehetőségeit, még akkor sem, ha az induló költők-írók áradása azt eredményezi, hogy — a *Magyarország*-beli cikkel szólva — „az olvasók (de az idősebb írók és kritikusok jó része is) nehezen tud tájékozódni..." Ami igaz is: de ez legyen a legnagyobb bajunk, ha ez a feltétele annak, hogy a spontán kiválasztás egy évtizeden belül néhány igazi és átütően nagy tehetséget dobjon a felszínre, akiknek a nevét majd megtanuljuk, garantáltan.

★

Végezetül, visszakanyarodva, ahonnan elindultunk: az angliai könyvbezúzásnak a gazdasági nyomorúság csupán az egyik oldala. Peter Owen gondolatmenetében

(Folytatás a 2. oldalon)

ÉLET É
IRODA
IRODALMI ÉS POLITI

XIX. ÉVFOLYAM 38. SZÁM

Abody Béla: Nemcsa

Almási Miklós: Példá

Koroknai Zsuzsa: A számít

Móricz Virág: Csins

Veres Péter hagyat

Eörsi István, Gyurkovics Tib

és Tamás István

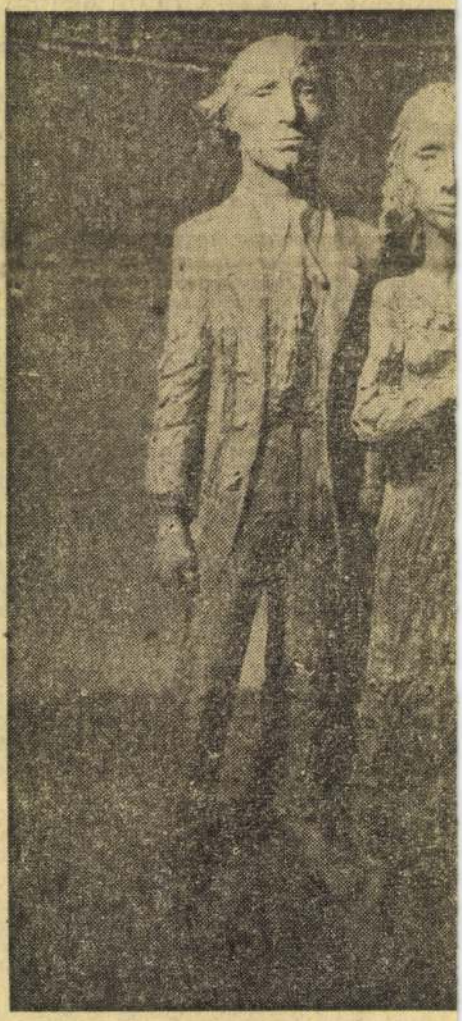

KÉPZŐMŰVÉSZETI VIL

Ramon Muriedas (Spanyolország) és szobra, a szeptember 20-án nyíló I tikai Biennálé

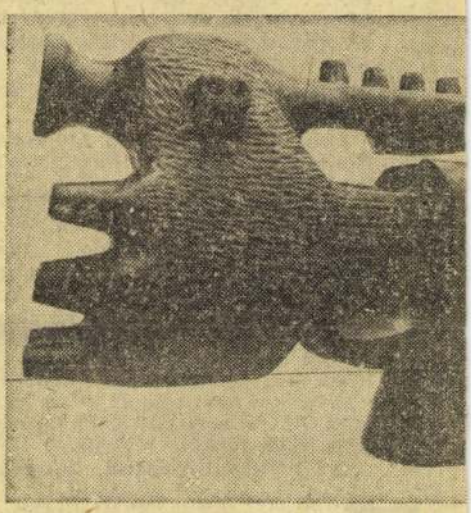

ÁRA: 2,50 Ft

Előzmény: 1975. aug. 23. 34. sz. 7. lap
Heitler László emlékezik a művészre
és 1975. aug. 30. 35. sz. 2. lap
Sándor László ir: "Iróportrék" címmel.

VISSZHANG

Pérely Imre

Hazája elfelejti?

Az ÉS augusztusi 23-i Tájékozódás rovatában József Attiláról készített tollrajza és Heitler László cikke idézte fel emlékét, a következő heti Visszhangban Sándor László emlékezett meg *Pérely Imre* „elsüllyedt művészetéről". Élete: üzenet az őt körülvevő világról, ám vészjeleit ugyanerre a szorongató, de már bomló közegre rótta. Sorsa sokszoros és méltatlan pusztulás.

Karonülő voltam, amikor elvált anyámtól. Párizsból visszatértekor már az Iparművészeti Iskolára jártam (egykor ő is). Odajött néha értem, ferencvárosi utcácskákon kódorogtunk, cukrászdákban üldögéltünk. Vacsorapénze, villamosköltsége süteménnyé alakult, a kávémaradéka meg (a mindig magával hurcolt ecsettel-temperával-tussal) rajzzá. A háború közeledtével férjhezmentem egy szabadságos kiskatonához (akkor önkéntesnek nevezték). Vidékre kerültem, apám kórházba. Élettársának levele a Dunántúlon ért. „Liebe Gabi! Papa ist gestorben..." A rádió Horthy- és Szálasi-szózatoktól, a környezet a megszállók üvöltözésétől és légiriadóktól harsogott.

Rom és hamu alól összekapart dokumentumaim apámról:

Születési bizonyítvány: Pápa, 1898, okt. 25, az apa Hercz Béla órás, az anya Pérely Karolina, a gyermek neve Imre. Mondják: Gárdonyi kikötötte, hogy portréját magyar névvel szignálja az addig Herczként szereplő rajzoló. Itt az arcmás, alatta (bizonytalanabb kézvonásokkal, mint a későbbieken): Pérely Imre, 1921, Eger./ Ezután hol apja, hol anyja vezetéknevét használja, hol mindkettőjükét. Hivatalosan Hercz maradt. Az 1927-beli bontóítéleten és a párizsi főkonzul tanúsítványán, 1942-ből:... „az általunk személyesen ismert Hercz Imre festőművész (művészneve Pérely)..." (A magamét „magyarosítanom" kellett; csak í-vel engedélyezték.)

1919: az első publikációk, 1921-től számos orgánumnak dolgozik, sokasodnak az elismerő kritikák. 1922: Magyar fejek — az album harminckét portréja közt Gárdonyi, Karinthy, Koszta, Kosztolányi, Móricz, Rákosi Szidi, Ripp-Rónai (mestere, akárcsak Iványi-Grünwald). Tóth Árpád előszavából: „...Megannyi kis lélektérkép... Pérely... első albuma, melyet rövidesen a többi is követ, igazi művészi nyereség... Az út, amelyen megindult, a választottak útja." (Az ÉS-beli József Attila rajz az 1927-es Magyar írókból való.)

1922-ben vette feleségül anyámat; 1927: bontóítélet. Indoklása szerint „Családját jogos ok nélkül elhagyta." Oka: Róma, tanulmányút. Interjú a Pesti Hírlapban, 1925: „Nem is álmodott holmi sikerről. Tanulni akart és gyönyörködni. A vatikáni követ bevitte Pérely rajzait a Vatikánba. A Sala del Tronetto-ban a pápa egy címeres széken ült... A lapok sokat foglalkoztak vele, és a Quirinálba is bemehet. Közoktatásügyi Közlöny, 1925:" „A magy. kir. vallás és közoktatásügyi miniszter rendelete valamennyi tankerületi főigazgatóságnak, a vidéki könyvtárak igazgatóinak (stb. stb)... Pérely Imre rajzolóművész a pápát és udvarát ábrázoló albuma maradandó érték, beszerzését ajánlom, a díszmunka a legmesszebbmenő támogatásra érdemes."

1930: Az Újságrajzoló Művészek Könyvét szerkeszti. Beszélgetésüket idézi Móricz Zsigmond: „II. Gyula pápa... ha László Fülöp megfestette volna... milyen elegáns öregúr lenne... Most már vagy hazudni kell az ecsettel, vagy direkt karikatúrát csinálni... korunk élő valóságát csak karrikatúra segítségével lehet megörökíteni." Öt évvel korábban írta róla a Pesti Hírlap cikke: „A második magyar művész, akinek pápa modellt ült. Az első László Fülöp, aki XIII. Leót festette le." Majd: „A művész kegyetlenségével, idegszálanként bogozta ki a generális nagyság félszegségeit, az indulatokat, az ambíciókat, amik ott parázslanak a szenvtelen szemek mélyén, az öreg, pergamenszerű arcok ráncaiban, az összeszorított ajkak szögletében..."

Kitörni a díszmű-siker reflektorfényéből — reflektorfényben. Nyaktörő vállalkozás. És festőként nem volt karikaturista alkat. 1928: illusztrálja a Madzsar József-szerkesztette Társadalmi Lexikont. 1930: Fény és árnyék, Népszava-kiadás. Címei: Iga, Gond, Rabok, Éhség, Gyár, Kenyér, A hamis dicsfény kihunyt.

1931: Párizs. Sorra kiadják albumait. (1932: La Paix, 1933: Taciturne, 1934: Faubourg. 1935: La Guerre. 1938: Rue.) Háborúellenes bélyegsorozat a Comité mondial des Femmes megbízásából. Kiállítások. 1934: Club Globe-Trotter. 1938: Petit Palais —, az Artist de ce Temps egyetlen külföldi részvevője; ötvennégy darabból álló képgyűjteménye különteremben. „Béke". „Külváros". „Háború". „Utca". A művek címei, színvonaluk, intenzitásuk, és Barbusse, Duhamel, Rolland méltató előszavai igazolják hogy magáratalált.

1939-ben mégis visszatér. Azt hiszi, hazája várja és a béke. De a háború és a tüdőbaj nyomonköveti, a párizsi sikert pedig sötétbe borítja művészetének, világnézetének, kapcsolatainak balrafordulása. Párizsból velejött élettársa magyarul sem ért, se lakás (konyhaalbérlet), se megélhetés, se betegbiztosítás. Talán családi támogatást remélve beszélte rá a végsőkig letört, már halálos beteg embert, hogy a pestiből németországi kórházba vitesse. Aztán csak a halálhír.

Jelzések az ÉS-beli publikáció után. József Jolán, József Attila élete című könyvének (1939) fedőlapján Pérely, hátlapján Dési-Huber rajza. Cserépfalvi adta ki 1940-ben a párizsi rajzaiból válogatott, Fekete-fehér képek című albumot; Duhamel előszavát Szabó Lőrinc fordította: „Ez a sok szerencsétlen szenvedő nem nyugszik bele, hogy segítség nélkül hagyják." Tíz rézkarc; háború idején már kiadatlanul maradt Villon-illusztrációk. Az egyetlen illusztrált József Attila-kötet, szerkesztője Bálint György, rajzok: Pérely. Baloldali tömegdemonstráció a Vencennes-i erdőben, 1935 táján, ő készítette a transzparenseket. Egy negyven éve Párizsban élő magyarnak húsz eredeti Pérely-festménye van, a városban szanaszét sokaknak, egykori barátoknak, vásárlóknak, múzeumok is eligazíthatnak. A Comité mondial des Femmes akkori elnöke: Thorez özvegye él (és Rolland özvegye is), akárcsak az íróportrék modelljeinek leszármazottai közül sokan.

Hét éve közölte a magyar sajtó Bartók-portréját. Azóta megjárta a világot. Névtelenül. A Népszava Ferenczy Béni rajzaként közölte (1970. szeptember 26-án), holott jól olvasható Bartók kottája, kézjegye, és a szignó: Pérely Imre, 1927, március 13.

Barbusse, a Taciturne-ben: „Szellemünket és szívünket felkavaró kiáltás ez..."

A Művészeti Lexikon tizenegy sorban említi. „Adósságaink közé tartozik művészetének teljes fölmérése" — szülővárosa lapjának néhány esztendős megállapítása ma is időszerű.

Péreli Gabriella

Élet és Irodalom, Bp. 1975.
XIX. évf. 38. sz. 2. lap.

Pérely Imre

TÁJÉ

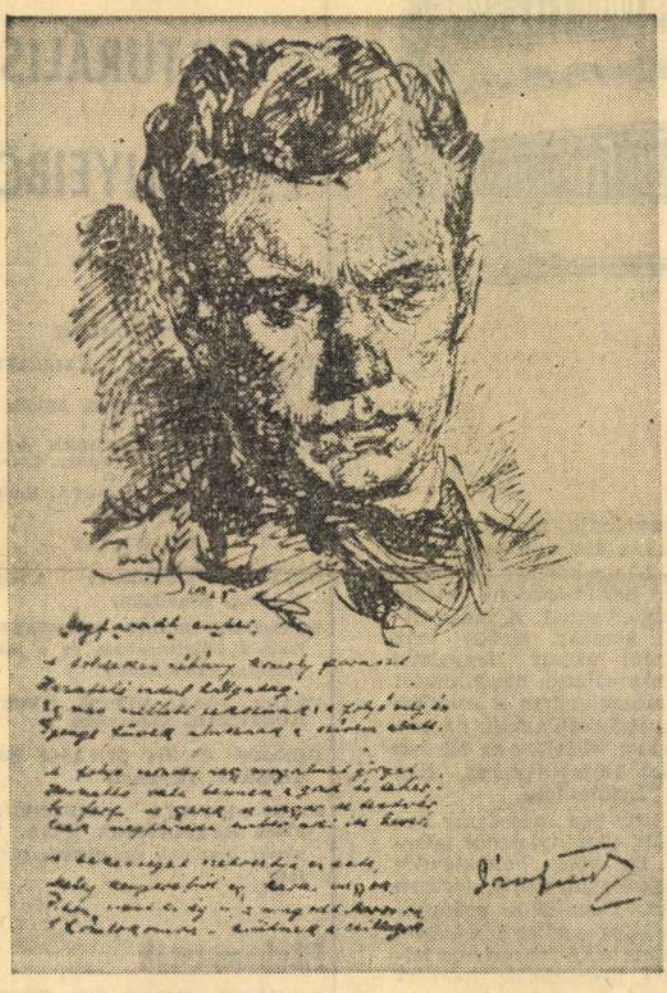

ALIG ISMERT PORTRÉ JÓZSEF ATTILÁRÓL

Az itt reprodukált tollrajz Pérely Imre műve.

Az 1944-ben elhunyt pápai származású grafikus és festő életét kutatva egy kis könyv került a kezembe: „Magyar írók. Pérely Imre rajzai. Első sorozat. Budapest, 1927. Berény Imre kiadása. Kertész József könyvnyomdájában (Budapest, V., Nádor utca 28.) készült." Méretei: 17,5x13 cm. Benne ötvenhárom kortárs magyar író és költő portréja.

A mai olvasónak már csak keveset mondó arcok között ott találjuk Babits Mihály, Karinthy Frigyes, Kosztolányi Dezső, Somlyó Zoltán, Tersánszky Józsi Jenő portréit is. A képek többsége tussal készült tollrajz. Érdekességük, hogy az ábrázoltak mindegyike aláírta és egy-egy rezignált vagy csípős, olykor önironikus megjegyzéssel, rövidebb versének sajátkezű ráírásával is ki egészítette — mintegy hitelesítette — őket. A 29. oldalon József Attila arcképe, alatta vers: az 1923-ból való *Megfáradt ember*. A vers mellett a költő aláírása. (A kutatók figyelmére méltó apróság: József Attila a vers mindegyik sorát nagybetűvel kezdte — az újabb kiadású kötetekben nem így találom.)

Hol és hogyan készült a rajz, nem tudom. Annyi azonban bizonyos — ismerve Pérely munkamódszerét —, hogy közvetlenül a modellről rajzolta. Az arckép bal alsó szélén: „Pérely 1925". Fájlalom, hogy ezúttal eltért gyakori szokásától, amely szerint a hónapot és napot is rájegyezte munkájára, mert így találgatásra kényszerülünk.

József Attila második kötete, a legújabb verseit is tartalmazó *Nem én kiáltok* 1925. februárjában készült el. Feltételezem, ennek hatására figyelt fel Pérely az alig húsz esztendős költő-tehetségre, és választotta a portré-sorozatában bemutatottak egyikéül. Ha meggondoljuk, hogy csak megalkuvások — nem sokra értékelt, de befolyásos emberek által pártolt költők és írók szerepeltetése — árán tudta kiadni gyűjteményét, elismeréssel kell gondolnunk ítélőképességére és bátorságára.

Elképzelhető, hogy Pérely, aki gyakran járt külföldön, Bécsben találkozott József Attilával. Ennek ellene vetni elég a bécsi index fényképét: a rajzon ábrázolt dús, kissé kócos haj az egyik jellegzetes részlet, a fotón viszont nagyon rövid hajjal látjuk a költőt.

A kevés tájékozódási ponthoz igazodva, úgy vélem, hogy a portré 1925 nyarán készülhetett Budapesten.

A rajzot máig csak reprodukcióból ismerem, az eredetire nem sikerült ráakadnom. A József Attila-irodalomban reprodukciójával nem találkoztam, a Petőfi Irodalmi Múzeum sem tud róla.

A többnyire szorult anyagi helyzetben levő művész elajándékozta vagy eladta portréit. Néhánynak hollétét ismerem, például a kötetben szereplők közül a Falu Tamást ábrázoló a költőnél van. Mérete 31x18 centiméter. A rajz és a betűk arányaiból ítélve azt gondolom, hogy a József Attilát ábrázoló is ekkora vagy ettől kevéssel eltérő nagyságú lehet. Remélem, hogy megvan — talán valamelyik magángyűjteményben.

A portréival, méginkább agitatív erejű grafikáival sikeres Pérely Imre még egy ponton összekötötte munkáját József Attila életművével. A JÓZSEF ATTILA ÖSSZES VERSEI ÉS MŰFORDÍTÁSAI című, Budapesten, 1940-ben, Cserépfalvi kiadásban megjelent kötetet az ő rajzai illusztrálják.

Heitler László

BÖLL — A B

Heinrich Böll nem óhajt erkölcsi szaktekintély vagy a nemzet lelkiismerete lenni, továbbá nem pályázik valamiféle bíborosi vagy vértanúi szerepkörre sem. Ezeket a bálványszerű képzeteket a közvélemény kapcsolta a nevéhez, lelkesült vagy gunyoros előjellel, de az írót mindkét előjel egyaránt idegesíti. Legalábbis ez derült ki abból a külön kötetben is megjelent interjúsorozatából, amelyet egy fiatal kölni irodalmárnak, *Christian Linder*-nek adott. A könyvből (*Heinrich Böll — Christian Linder: Drei Tage im März, Kiepenheuer & Witsch, 1975.*) a *Spiegel* közöl igen érdekes részleteket; ebben Böll — egyebek között — háláját fejezi ki *Helmut Schelsky* szociológusnak, amiért ez megtámadta azt a bíborosi és vértanúi dicsfényt, mely a feje köré kezd fonódni. Az író bölcsen felhívja a figyelmet arra, hogy a bíborosokat egyrészt kiszokták nevezni, másrészt „apparátussal, szabályszerű hatalmi apparátussal rendelkeznek, míg egy írónak bármilyen hírneves is, még minisztránsai sincsenek". Böll sze-

Élet és Irodalom, Bp. 1975.
1975. AUGUSZTUS 23.
XIX. évf. 34. sz. 7. lap.

ára

tékes Marxiánája, melyben Lenin első kiadásai, sőt egy neki dedikált Lenin-kötet is volt, 1933-ban berlin-londoni menekülő útján elveszett. A maga útján járó, kemény ember volt, csak önként vállalt fegyelmet ismert, önsajnálatot, megalkuvást soha. A mozgalomban is azokhoz vonzódott leginkább, akik nagyon sok áldozatot vállaltak az ügyért: Landlerhez, Hamburgerhez, Karikáshoz, Lukácshoz.

Mikor 1949-ben másodszor hazalátogatott, törvénytelenül letartóztatták. De még hétesztendős börtönének élményeire is derűsen emlékezett. Bámulatos erőfeszítéssel, tudatos szellemi edzéssel sikerült töretlenül megőriznie lelki-szellemi készenlétét: kenyérgalacsinból abacus-t készített, abc-be szedte sokezres angol szókészletét, és Ady-verseket memorizált. Később pedig, mikor könyvet és írószert kapott, Csernisevszkijt fordított magyarra, mintegy nyolcvan Ady-verset pedig angolra.

Senkivel sem találkoztam, aki ilyen hosszú távollét után ennyire hibátlanul, ízesen és fordulatosan beszélt magyarul, pedig hat nyelvet tudott igazán tökéletesen. Mikor nála jártam, egyetlen kérése egy magyar népdalgyűjtemény volt. Élete végéig dolgozott, főként magyarról angolra fordított, és elégedett volt sorsával, melynél hányatottabbat még ez a viharos XX. század se sokat produkált.

Vezér Erzsébet

A HÉT KULTURÁLIS ESEMÉNYEIBŐL

Új könyvek

SZÉPIRODALOM

BALASSI BÁLINT VÁLOGATOTT VERSEI. (Kozmosz)

JELZÉSEK. Mai osztrák költők. Antológia. (Európa)

NAGY ISTVÁN: SZEMBEN AZ ÁRRAL. Önéletrajzi regény 1935—1944. (Kriterion, Bukarest)

FÖLDES MÁRIA: A SÉTA. Emlékek. (Kriterion, Bukarest)

TANULMÁNY

BIKÁCSY GERGELY: ANDRZEJ WAJDA. (Gondolat)

SORSOTOK ELŐRE NÉZZÉTEK. A francia felvilágosodás és a magyar kultúra. (Akadémiai)

FRANZ BOAS: NÉPEK, NYELVEK, KULTÚRÁK. (Gondolat)

GONDOS ERNŐ: OLVASÓI ÍZLÉSTÍPUSOK. (Kossuth)

URHO KALEVA KEKKONEN: A FINN KÜLPOLITIKA ÚTJA. Válogatott beszédek és cikkek. (Gondolat)

Filmbemutatók

KOPJÁSOK. Magyar film. Bemutató: augusztus 28-án.

A SAIGONI LÁNY. Vietnami film. Bemutató: augusztus 28-án.

HOSSZÚ BÚCSÚ. Színes, magyarul beszélő szélesvásznú amerikai film. Bemutató: augusztus 28-án.

Kiállítások

MAKRA JÁNOS festőművész kiállítása a Kulturális Kapcsolatok Intézetének kiállítótermében. Megtekinthető: szeptember 7-ig.

RADÓCZY MÁRIA iparművész kiállítása a Siótúr balatonföldvári klubjában. Megtekinthető: augusztus 31-ig.

BODÓ KÁROLY festőművész kiállítása a Stúdió Galériában. Megnyitó: augusztus 27-én.

JANÁKI VIKTOR kerámikus és MARIK ESZTER textiltervező kiállítása a Csók István Galériában. Megnyitó: augusztus 28-án.

CS. SZABÓ LAJOS festőművész kiállítása a győri Képcsarnokban. Megnyitó: augusztus 28-án.

MEGISMERTET
a mai szovjet irónemzedék legtehetségesebb egyéniségeivel; közli a szovjet szellemi és irodalmi élet vitacikkeit a
SZOVJET IRODALOM
CÍMŰ FOLYÓIRAT

Népi szórakozások és „A tudós palótz"

A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár kiadásában a közelmúltban egy szinte kuriózum számba menő kötet jelent meg, ezer példányban, a könyvtár Budapest Gyűjteményének gondozásában. A kiadvány két művet tartalmaz.

Az egyik *Zoltán Józsefnek* az a tanulmánya, amelyet 1959-ben írt a fővárosi tanács néprajzi pályázatára, s amellyel elnyerte a nagydíjat. A mű címe: Népi szórakozások a reformkori Pest-Budán. A szerző a pesti városok kialakulásával kezdi a tanulmányt. Beszámol a mutatványos bábjátékról, mint „a népi szórakoztatás egyik elmaradhatatlan eszközé"-ről, „a 18. század végén megszűnt pesti hecc-színházat, az állatviadalokat" felváltó és egyre színvonalasabbá váló cirkuszi mutatványokról, a panoptikumról és számos vásári furcsaságról. Külön fejezetben mutatja be a búcsúkat.

A másik mű *Gaál Györgynek* (1783—1855), Dugovics András tanítványának, Eszterházy Miklós bécsi könyvtárnokának, az első magyar népmesegyűjtemény kiadójának alkotása: „A tudós palótz avagy Furkáts Tamásnak Mónosbélbe lakó ságor-urához írtt levelei". Az 1803 januárjától 1804 közepéig füzetes formában megjelent levelek jól egészítik ki Zoltán József tanulmányait. Úgy láttatják a kor öltözködési szokásait, társasági életét, alakjait, ahogy azt egy húszéves fiatalember jártában-keltében megfigyelte.

SIMPLON NAG

BUDAPEST VIII, JÓZSEF KÖRÚT 8. SZÁM.

Firm

Kaufstr.

Pérely Imre

Pest, 1940 márc. 23

— **Fekete-fehér képek.** *Pérely* Imre, a Párisból nemrég hazatért kiváló festőművész, ezzel a címmel gyűjtötte össze egy pompás kiállítású albumba legszebb tuss-rajzait, amelyekhez Georges *Duhamel*, a francia akadémia tagja írt megkapóan költői, meleghangú bevezetést. A párisi alakokat, fejeket, figurális csoportokat és utcákat megjelenítő, artisztikus rajz-gyüjtemény mesteri biztonságról tanuskodik s Pérely művészetének mintegy összesűrített lényegét adja. Képein szinte átlüktet a külváros lelke és a szegények életének megindító, részvéttel telített lírája. Azok az emberek — írja előszavában Duhamel — akiket frappáns és drámai kompozicióiban Pérely Imre megrajzol, nem az öröm és diadal népe, hanem a boldogtalan és küzdő emberiség, amely útját keresi a sötétségben.

1968 OKT 2 5

Napló (Veszprém)

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

hiányos bükkösöket.
bek között egyik célja
konferenciának

megismertetni azo
optimális termőhely
ményeket, melyek
egy-egy bükkerdő
ideálisan telepíthető

Másik feladatának
tette a konferencia
fejleszteni az erdő é
tipológia tudományos
jait, azaz kidolgozn
olyan rendszert, am
birtokában a különbö
zőgazdasági vállalatok
melő egységek a lehe
gazdaságosabban tudj
gezni munkájukat.

A konferencián elhangzott 6 előadás közül megemlítenénk a növényvédelemmel foglalkozót. Az előadó

érdekes problémaként vetette fel a különböző vegyszeres gyomirtószerek hatását.

Bebizonyított tény ugyanis, hogy a gyomirtószerek bizonyos célhatással készülnek, s így sok esetben előfordul, hogy egy-egy területen a gyomnövények többségét si-

oket, csak tanácsot adhatott.

S míg a huzavona tartott,

1021 1

Pérely Imre emlékkiállítása Pápán

Régi, de csak most teljesíthető kötelességének tesz eleget Pápán a Jókai Mór Művelődési Központ, amikor a Magyar Nemzeti Galériából, a magán- és közgyűjteményekből kölcsönkérte a pápai születésű *Pérely Imre* grafikus és festő képeit, s azokból október 27-én, vasárnap délelőtt emlékkiállítást rendez.

A kiállítást a művelődési központ Bartók-termében a városi tanács elnökhelyettese, *Varga László* nyitja meg. A tárlatot *Heitler László* festőművész, tanár vezeti, aki a Németországban 1944-ben elhúnyt Pérely (Herz) Imréről a katalógus előszavában írja, hogy a művész Ripp-Rónai József és Iványi Grünwald Béla tanítványa volt.

Pérelynek igen értékesek azok a portréi, amelyeket kiemelkedő személyekről (Móricz Zsigmond, stb.) készített. Realista portréi, agitatív erejú rajzai, rézkarcai ismertté és elismertté tették a nevét külföldön is. Igen sok könyvet illusztrált. Többek között Tömörkény, Gorkij és József Attila műveit is.

A nagy érdeklődéssel várt Pérelyi-kiállítást 1968 november 17-ig tartják nyitva.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188—296, 188—307

1968 OKT 26

ESTI HÍRLAP

PÉRELY EMLÉKKIÁLLÍTÁS

Pérely Imre grafikusművész műveiből rendezett emlékkiállítás nyílik holnap Pápán, a Jókai Mór Művelődési Központ Bartók-termében. A tárlatot *Varga László*, a pápai városi tanács vb elnökhelyettese nyitja meg. *Pérely Imre* grafikus és festő, (1898—1944) *Rippl-Rónai József* szabadiskolájában és *Iványi Grünwald Bélánál* tanult. Több mint két évtizedes újságrajzolói munkássága, valamint kötetekben kiadott — írókat, művészeket, tudósokat ábrázoló — portréi, életképei tették ismertté nevét itthon és külföldön. A pápai emlékkiállítást magán- és közgyűjtemények — köztük a *Magyar Nemzeti Galéria* — tulajdonában levő művekből rendezik.

Pérely Imre

A Szoj

Moszkva, október 26.

Ma, magyar idő szerint 9 óra 34 perckor nagy erejű hordozórakéta segítségével Föld körüli pályára bocsátották a Szojuz 3. nevű űrhajót.

Az új szovjet űrhajó vezetője Georgij Tyimofejevics Beregovoj ezredes, a Szovjetunió hőse, a Szovjetunió érdemes berepülő pilótája.

1968 OKT 6

Emlékezés Pérely Imrére

Pápán, néhai Jankó Mihály Fő utcai órásműhelyének kirakatüvegébe karcolva egy idős ember portréja látható. A rajz közelében „Hercz Imre" a „Hercz" név és egy nagy „H" betű látszik. A rajz és az aláírás még a tízes évek végéről való: az egykori Hercz órás Imre fia karcolta az üvegbe, aki később Pérely Imre néven vált ismert művésszé itthon és külföldön.

Hercz Imre 1898 október 25-én született Pápán. Rajzoló, festő tehetsége korán megmutatkozott. A gimnáziumi évek után hosszabb-rövidebb ideig tanult az Iparművészeti Iskolán, a Képzőművészeti Főiskolán, Rippl Rónai József szabadiskolájában és Kecskeméten, Iványi-Grünwald Bélánál. Jó karakterérzéke és lélektani megfigyelőképessége révén portrérajzolóként érte el első sikereit. Munkáit gyakran közölték az újságok. Nagyobb szabású vállalkozása volt a „Magyar fejek" című, 1922-ben megjelent kötet, a benne közölt harminckettő portré között találjuk Ady Lőrincné (Endre édesanyja), Gárdonyi Géza, Kartinthy Frigyes, Koszta József, Kosztolányi Dezső, Móricz Zsigmond, Rippl Rónai József és sok más neves ember arcmását. „Mintha a szellemi élet magyar globusának atlasz-könyvét forgatnók — írja a kötet előszavában az ügyért lelkesedő Tóth Árpád — megannyi kis lélektérkép minden rajza, az arcok vonalaiból a magyar értékek felfedező örömmel leltározott sokasága int a szemlélő felé..."

Éhség

Gárdonyi portréjának van egy külön érdekessége is. Midőn az akkor még Hercz Imre felkereste az idős írót, Gárdonyi kikötötte, hogy csak magyar nevű művésznek hajlandó modellt ülni. Mindjárt javasolta is, hogy a művész — pápai születésű lévén — változtassa a nevét Pápai Imrére. Hercz Imre kapott a magyarosítási javaslaton, de a diskurzus végén mégsem a Pápai, hanem — édesanyja után — a Pérely nevet választotta, elhárítva ezzel Gárdonyi ellenvetését.

A következő kötete nagy feltűnést keltett. Címe: XI. Pius és udvara. A fiatal művész 1925-ben természet után rajzolta meg az akkori pápa és bíborosai arcképét. Már az a tény is, hogy a római egyház feje hajlandó volt modellt ülni egy magyar grafikusnak, jelzi Pérely sikerét, megbecsülését. (A rajzolásra és az azt követő díszvacsorára emlékező anekdotáit kedélyesen szokta mesélni Pérely Imre.)

Művészi szempontok szerint értékesebb az 1927-ben kiadott Magyar írók című kötet, amely ötvenhárom kortárs író és költő tollal megrajzolt portréját mutatja be. A legkedvesebbek (s egyben a legszebbek): Babits Mihály, az ifjú József Attila, Karinthy Frigyes, Kodolányi János, Kosztolányi Dezső, Somlyó Zoltán és Tersánszky Józsi Jenő arcképei. A rajzok alatt az ábrázoltak sajátkezűleg írt versei, mondásai olvashatók, aláírásukkal hitelesítve. Ebből az időből való az a kitűnő Bartók-portré is, amit a Napló 1968 februárjában 11-i számában mutattunk be, s azóta már bejárta a nemzetközi sajtót. (Sajnos a művész nevéről hallgatva.)

A huszas évek végén egyre több rajzot, rézkarcot, litográfiát készített Pérely, melyek a társadalom bajaira, a nyomorra, az éhezésre hívták fel a figyelmet. 1931-ben a Népszava Könyvkiadó gondozásában jelent meg tíz lapból álló Fény és árnyék című sorozata. Éhség, Kenyér, Arany, Bálvány, Gond, Iga, Rabok, Végtelen menet, Gyár és (az embereket elnyelő) Reggel című rajzok — művészi színvonaluk egyenetlensége ellenére — alkalmasak voltak az aktuális társadalmi problémák felvetésére.

1931-ben — a rossz hazai viszonyoktól kényszerítve — Párizsba utazott. A világ művészeti központjának számító francia fővárosban is az itthon megkezdett művészi úton járt. Miközben a Párizsi Magyar Újságnak írt és rajzolt, folytatta a Fény és árnyék című mappával megkezdett leleplező erejű sorozatot. A Béke (La Paix — 1932), Hallgatag (Taciturne — 1933), Pacifista bélyegek (1934), Külváros (Fauburg — 1934), A háború (La Guerre — 1935) és Az utca (Rue — 1938) című grafikai albumai, füzetei megdöbbentő képeket sorakoztattak fel a munkásnegyedek lakóiról, a párizsi utca elesettjeiről, a háború áldozatairól. Megoldásmódjuk tartalmukhoz igazodik: sok köztük a nagy lendületű vonalakból, foltokból komponált, expresszív mű. Művészi elődeit a német E. Barlach és K. Kolwitz lázító hatású grafikáiban látjuk.

Grafikáinak agitatív erejét felismerték a francia szellemi élet nagyjai is. A Taciturne-höz Henry Barbusse, a Fauburg-hoz Han Ryner, a Pacifista bélyegekhez Romain Rolland, a Rue-hoz Georges Duhamel írt előszót. Az utóbbi sorai között olvashatjuk: „Ez a sok szerencsétlen szenvedő, ez mind sorsa enyhítését kéri, és nem nyugszik bele, hogy segítség nélkül hagyják. A sok keskeny és fekete ház, melyet Pérely Imre fest, tudom, mind a homályban tör felfelé, de makacsul él benne a remény, hogy egy nap kiszabadul a felhőkből és odafönn valami irgalmas fény csókja fog ráhullani."

Pérely Imre legnagyobb párizsi sikerét 1938 áprilisában érte el: A Párizs város által rendezett, Korunk művészete című kiállításon — egyedüli magyar résztvevőként — külön termet kapott a Petit Palais-ban. A kritikák elismerően nyilatkoztak Pérely ott kiállított műveiről.

1939-ben hazajött Magyarországra. Itthon nehéz helyzetbe került az anyagiakban mindig szűkölködő művész. (Az Esti Újság 1939 október 21-i száma riportot közölt Pérelyről „Egy magyar művésznél, akit itthon elfelejtettek, mialatt a világ megismerte" — címmel.) Tovább folytatta a portrérajzolást, kompozíciókat festett, majd 1940-ben kiadta újabb kötetét Fekete-fehér képek címmel. Egyik méltatója szerint Pérely „...kifejezőereje főleg emberábrázolásaiban mutatkozik meg. Előszeretettel fordul a nagyváros utcáin kinlódó, elhagyott ember felé. Ahogyan ezeket néhány vonallal és folttal megeleveníti, valóban bámulatos megfigyelőkészségről és mély lelkiségről tesz tanúságot..."

1939 júniusában szülővárosában, Pápán rendezett kiállítást Pérely. A Pápai Hírlap kritikusa, A. Tóth Sándor véleményét ma is helytállónak tartjuk: „Az a fekete fehér világ, amiben már eddig is megvetette lábát művészünk, itt (Párizsban) szélesedik ki azzá az egész emberiséget átfogó horizonttá, amiben az egyes emberek arcvonásain túl az emberi lélek legrejtettebb jellegzetességei találnak hivatott ábrázolójukra."

József Attila 1940-ben kiadott, s összes verseit tartalmazó kötetet Pérely illusztrálta.

A rossz anyagi viszonyok közé került, gyenge egészségű művész 1944 megbetegedett és a János Kórház tüdő osztályára került. A betegség idegileg is teljesen kimerítette. Szorult helyzetében potom pénzért adogatta el rajzait, mert pénz nélkül a gyógyulásra is kevés reménye lehetett. Reménytelen helyzetében elfogadta osztrák származású élettársa javaslatát: német segítséggel egy szászországi szanatóriumba vitték. Állapota csak időlegesen javult, 1944 októberében, 46 éves korában meghalt Pérely Imre.

HEITLER LÁSZLÓ

(Születésének 70. évfordulóján, 1968 októberében emlékkiállításon mutatja be Pérely (Hercz) Imre műveit Pápán a Jókai Művelődési Ház. Kérjük mindazokat, akik rá és műveire vonatkozóan felvilágosítást tudnak adni, a birtokukban lévő műveket kölcsön adnák az emlékkiállításra, október 10-ig személyesen vagy levélben keressék fel a fenti cikk szerzőjét: — Pápa, Rózsa F. u. 3.)

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
NAPLÓ
(VESZPRÉM)

... ellen...

szkij-jel —

és felesége az Irószövetség-

hetetlennek tűnnek, de *az anyagi világban járatos ember megérti hasonlataimat, mondanivalóm tartalmát és összefüggéseit.*

Furcsa költő és nagyon emberi. Vékony, színte kamaszos, kékszemű, és közvetlen. Legutolsó kötetének a címe: *„Achilles sarka"*. A szíve ez az achilles sarok. Ez a legjobban sebezhető pontja — érzékenyen jelzi az emberiség minden bánatát, fájdalmát. *Lírájában a lelki Hirosima ellen tiltakozik, az „ember" megsemmisítése ellen,* a tárgyak hatalma ellen, ahol a „lelkeknek vétót emelnek".

Alexa Ferenc

Népművelés a föld kö

NEM ÁTVITT ÉRTELEMBEN HASZNÁLJUK A CÍMBEN „a föld közelében" kifejezést. A föld a *termőföldet* jelenti.

Tegnapelőtt országos *tanácskozást rendezett a Népművelési Intézet Devecserben,* és itt egyértelműbben, de kissé leszűkítve a kört *„a népművelés és a mezőgazdaság"* címet adták a témának. Lényegében az itt elhangzott véleményeket kíséreljük meg csoportosítani, és azok számára is hozzáférhetővé tenni, akik nem vettek részt a devecseri konferencián, kiegészítve néhány Veszprém megyei párhuzammal és a részterületet beleillesztve az egységes egészbe. Amikor ugyanis a falusi népművelésről beszélünk, még ha kimondottan a mezőgazdaságból élő emberekről van is szó, soha *nem választhatjuk szét egészen a mezőgazdasági ismeretek terjesztését és a föld „bűvöletében" élő emberek tudatának minden irányban való megváltoztatására irányuló törekvéseket.*

A föld közelében élő nép művelése szerves része szocialista népművelésünk egészének, és így *az alapvető célkitűzések tekintetében nincsenek különbségek* a társadalom különböző rétegeiben folyó felvilágosító, nevelő, tudatformáló fáradozások között.

KEZDJÜK MINDJÁRT A LEGÁLTALÁNOSABB ITTHONI PANASSZAL. *Falusi művelődési intézményeink vezetői szinte kivétel nélkül arról panaszkodnak, hogy egyre csökken az érdeklődés az ő rendezvényeik iránt,* hogy alig tudják az embereket mozgósítani, akik eddig eljártak a művelődési házba, azokat is elhódította a televízió.

Akármennyire is így van, ez mégis csak látszat-nehézség. Hiszen nyilvánvaló, hogy a falusi ember is, mint akárki más, oda *nem* megy el szívesen, ahol semmi érdekeset nem kínálnak neki. Az érdeklődés persze nem mindig egyértelműen nyilatkozik meg, de az a népművelő, aki mindenestől munkaterületének közösségében él, ráérezhet a lényegre, vagy ami még ennél is fontosabb, nagy körültekintéssel fölmérheti az érdeklődés főbb irányait. Biztos, hogy furcsán hangzik, ha azt mondjuk, hogy *a népművelő első feladata a környezetével való ismerkedés.* El lehet intézni egy legyintéssel is ezt a kérdést, hogy hiszen ismerünk mi a faluban mindenkit, mit akarnak tőlünk. *„Tudományos", szociografikus ismerkedésre van szükség,* s ettől, valljuk be, népművelőink igen nagy többsége messze áll.

Mik lehetnek hát az érdeklődés irányai?

Kizárásos alapon közelítsük meg a kérdést. Régóta nyilvánvaló, hogy a protokolláris rendezvények többségére csak tessék-lássék módon mennek el az emberek. Nem vonzza őket különösebben az sem, amit a rádióban, a televízióban készen, azonnal feldolgozhatóan megkapnak. Ugyancsak jelentős *taszító erő az a tudat is, ha észre veszik, hogy „most bennünket művelni akarnak".*

Mi marad még ezen kívül? Itt van nagy szerepe az alapos helyi tájékozottságnak. Elkerülhetetlen a lehető legnagyobb arányú differenciálás. Vertikálisan is, horizontálisan is, sőt időben is. Azt kell megtalálni, hogy *az adott időben mi érdekli a szakigazgatási apparátust, a mezőgazdasági értelmiséget, és mi a parasztságot.* Mi az öregeket és a fiatalokat, a férfiakat és a nőket, az állattenyésztőket és a növénytermesztőket stb. *Jól informáltságra és rugalmasságra van szükség. Felülről előírni, az irányelveken kívül, alig lehet valamit,* mégis vannak bizonyos kapaszkodóink.

KÖZELÍTSÜK MEG A KÉRDÉST ARRÓL AZ OLDALRÓL, hogy személyes érdekeink igen nagy hajtóerőt jelentenek. Ha tehát közgazdasági ismeretek terjesztésére vállalkozik a népművelő falun, nem föltétlenül az elvontabb hasznossági és árkérdésekkel kell kezdenie. Hiszen ide tartozik egy sereg szociális és munkaerőgazdálkodási kérdés is, és ha ezeket a helyi viszonyokra alkalmazhatóan tudjuk megközelíteni — persze megfelelőképpen differenciálva — az érdeklődés legalábbis valószínű. Ugyan módszeres megközelítését, hiszen ezeknek is alapvető szerepe van a mezőgazdaságban dolgozó emberek életében.

Kiderült Devecserben az, hogy *például a földtörvényt vagy a termelőszövetkezeti törvényt a falun dolgozó népművelőknek csak egészen kis százaléka ismeri. Pedig majdnem képtelenség így élni azok között, akiknek létérdekei forognak kockán* egy-egy paragrafus félremagyarázásakor. A népművelők tájékozottságánál ez a másik fontos kritériuma: kiismerik-e magukat az életünket szabályozó és alakító törvények, rendeletek, elvi állásfoglalások dzsungelében?

TOVÁBB MEHETÜNK, ÉS HIVATKOZHATUNK ARRA, hogy a világ legfejlettebb államaiban már a következő évtizedben az iskolából frissen kikerülők aránya eléri a húsz, harminc, sőt a negyven százalékot is, s a századforduló idejére világszerte egy az egyhez lesz a kvalifikált és a szakképesítés nélküli munkavállalók aránya. Nincs ez az idő olyan messze, mint sokan gondolják, tehát népművelésünk tervezésekor már erre is gondolni kell. Mind a termelés, mind a tudatformálás egyik kulcskérdése, hogy a műszaki-, technikai fejlődés eredményeivel minél gyorsabban, minél szélesebb körben és minél hatékonyabban megismerkedjünk. Itt sem hagyhatjuk természetesen figyelmen kívül a helyi adottságokat és sajátosságokat.

Nemcsak a gazdálkodásnak, a termelésnek van szerepe a falusi emberek életében. Társadalmi fejlődésünk általános szempontjai itt is megkövetelik a *személyiségalakító foglalkozásokat.* Csakhogy alapvetően változóban van ezen a területen is a népművelés, s ezt a mindennapi gyakorlat során aligalig vesszük tudomásul.

A KULTÚRA ÁTADÁSÁNAK, KÖZVETITÉSÉNEK SZEREPE, különösen falun, többnyire már nem a népművelés feladatkörébe tartozik. A tömegkommunikáció — sajtó, rádió, televízió, könyvkiadás — jórészt átvette ezt a szerepet. Előtérbe kerül az így szerzett *ismeretek, élmények feldolgozása, hatásuk elmélyítése.* A kisebb közösségekben szervezett élménybeszámolók, elemzések, viták összehasonlíthatatlanul hatékonyabbak és esetenként vonzóbbak is lehetnek, mint mondjuk egy-egy műkedvelő művészi produkció vagy egy, csupán az ismeretek közlésére szorítkozó előadás.

Nem említettük most az egyik *legnagyobb gondot, a falusi népművelés anyagi ellátottságának szűkösségét,* erről majd legközelebb. Ellentmondásokkal teli munka ez, de fontos munka. És bármilyen nagy seregben sorakoz-

...ndultak (36)

Géza, színművész

a *Koldusdiák-ban* Rampacsek szerepét osztották rám. Sokat beszélhetnék búcsúszerepemről, a *Dandin György*-ről is. Kilencven előadás után ez a szerep még egy ideig búcsúzva is az

Páholyból

1.

Hosszabb szünet után ismét láthatja majd Budapest a *Noszty fiú esetét a Tóth Marival*. Karácsonykor mutatja be a *Nemzeti Szinház* a *Mikszáth—Harsányi*-vígjátékot, a mely eredetileg a *Vigszinházban* került színre. December 23-án játsszák először a Nemzetiben a darabot, amelyben nagy szerepet játszik *Csortos* Gyula. A női főszerepeket *Tasnády* Ilona, *Szeleczky* Zita, *Könyves-Tóth* Erzsi játssza, a férfi főszerepekben *Uray* Tivadar, *Jávor* Pál, *Nagy* Adorján, *Pataky* Jenő, *Gózon* Gyula és *Makláry* Zoltán lép fel.

2.

A Filharmonikusok december 15-iki Beethoven-hangversenyük után bankettet rendeznek négy társuk tiszteletére, tagságuk huszonötös jubileuma alkalmából. Dömötör Lajost, Csuka Bélát, Hollay János és Ernőházy Vilmost ünneplik a díszvacsorán.

3.

Január 12-én és 14-én szerepel az Operaház együttese Milanóban. A „Láng"-ot játsszák Oláh Gusztáv rendezésében, Sergio Failoni vezényletével. Az együttes élén Olaszországba utazik Walter Rózsi, Tutsek Piroska, Gere Lola, Halmos János és Losonczy György.

4.

A világotjárt artisták december 7-én a Zeneakadémia nagytermében jótékonycélú nagyszabású artista-gálaestet tartanak.

5.

Zilahy Lajos átadta a *Nemzeti Szinháznak Giraudoux „Ondine"* című darabjának magyar fordítását, amelyet a kiváló író készített. Az *Ondine* a Nemzeti Szinháznak még ebben az évadában előadásra kerül.

6.

A „Pódium" tegnap este tartotta megnyitó műsorának ötvenedik előadását. A népszerű kabaré vidám programmja jó házakkal érte meg második jubileumát. A jubiláris estén sokat tapsolták Békeffi Lászlót és a többi szereplőket. Továbbra is megnyitóműsorát játssza a „Pódium".

Dodge City
= „A holnap hősei"

Errol *Flynn*, Amerika leghíresebb bravurszínésze minden évben csak egy szerepet játszik. Ő volt tavaly, illetve azelőtt a *„Robin Hood"* és a *Balaklava* emlékezetes hőse, az idén pedig a *„Dodge City"* című attraktiv filmben fogja látni a pesti közönség. A film pár hét óta már Budapesten van és hamarosan be is mutatják Pesten és pedig *„A holnap hősei"* címmel. A film amerikai nagyváros születéséről szól.

„Kitolófánk"
= a Belvárosi Szinházban

Pár nap mulva már megkezdik a próbákat a Belvárosi Szinházban a következő ujdonságból. Karácsonyra zenésdarabot mutat be a szinház, *Szalay* László és *Tóth* Dénes *„Kitolófánk"* című kis operettjét. A szereposztás már elkészült. A főszereplők *Eszenyi* Olga, *Bilicsi* Tivadar, *Kiszely* Ilona, *Boray* Lajos, *Egyed* Lenke, *Simon* Marcsa, *Ladányi*, *Danis*, *Görbe* és *Tompa* Béla játsszák. A rendező *Sármássy* Miklós, a díszlettervező pedig *Varga* Mátyás. A bemutatóig a *Végrendelet*-et játsszák, amelynek egyébként pénteken, december elsején lesz az ötvenedik előadása.

Esti Ujság SZINHÁZ

Miért vetít a filmcenzura öreg és többször javított gépen?

Mielőtt egy-egy film a közönség elé kerülne, a cenzurabizottság vizsgálja felül, hogy nemzeti és erkölcsi szempontból nem esik-e kifogás alá, illetve, hogy megállapítsa, kiskorúak előtt is vetíthető-e a film. Természetesen a magyar filmeket is ugyanúgy cenzurázzák, mint a külföldieket és ezen

a vetítésen dől el, hogy az úgynevezett cenzurajegyek útján milyen értékű támogatásban részesíti a cenzura a magyar film gyártóját.

Régi panaszuk a gyártóknak, hogy az a gép, amelyen a bizottság előtt a filmeket lepergetik, elavult. Legfőbb kifogás, hogy

a vetítés többször is megszakad, miután a gép nem tud egy egész estét betöltő filmet megszakitás nélkül lepergetni.

A filmeket négy részletben vetitik le, nyolctizperces szünetek vannak közben, az esetleges hatás tehát elvész. Még a másodrendű mozikban sincs ez a rendszer, mindenütt két gép áll a gépházban, úgy hogy ha az egyik tekercs lefutott, rögtön kezdik vetiteni a másikat.

Kétségtelen, hogy a *cenzuratagok véleményét befolyásolja az öreg gép* — amelyen lehetetlen olyan vetitést produkálni, mint a közepes pesti mozikban. A gép már régi, legutóbb tavaly esett át nagyobb javitáson és megközelitőleg sem felel meg az igényeknek.

Hogy mégis ezt a gépet használják a bizottságban, ez annál kevésbé érthető, mert hiszen, amint tudjuk, a gép beszerzésére szánt összeg megvan, az új gép vételét azonban rendre halasztgatják.

A magyar film érdekében fontos lenne, hogy *a gyártónak ezen súlyos panaszán mielőbb segitsenek és a cenzurabizottság is ugyanolyan modern, korszerű gépen vetitse le a film elbirálásakor a magyar filmeket, mint amilyen gépet akármilyen kis moziban joggal vár el a magyar közönség.*

Pozsonyi kislány pozsonyi patkót nyujt át a Pozsonyi lakodalom primadonnájának (Sz. Patkós Irma) és szubrettjének (Kiss Manyi) a Fővárosi Operettszinház előadásán az öltözőben

Holnap reggel érkezik Tatjána Menotti Milánóból

A *Városi Szinház* pénteki *Szevillai borbély* előadásának vendégénekesnője, *Tatjána Menotti*, a *Scala* opera tagja, holnap érkezik hozzánk. A híres énekesnő *Milánóból* jön, vonatja háromnegyedtíz órakor érkezik a Déli-pályaudvarra. Tatjána *Menotti* délután résztvesz a *Szevillai borbély* próbáján és *pénteken* este lép fel először, majd *vasárnap délután* másodszor *a Városi Szinházban*. Vasárnap éjszaka utazik el Budapestről. *Rómába megy, a királyi operaházban énekel.*

Beethoven-bemutató a Filharmonikusok decemberi estjén

A *Filharmoniai Társaság* december közepén tartja legközelebbi hangversenyét, amelyen *Beethoven IX-ik szimfóniája* kerül előadásra dr. *Dohnányi* Ernő vezényletével. A hangverseny szólistái: *Rigó* Magda, *Basilides* Mária, *Pataky* Kálmán, és *Székely* Mihály lesznek és közreműködik a *Székesfővárosi Énekkar*. *Pataky* Kálmán hosszabb idő óta először lép fel ismét, mint hangversenyénekes a Filharmonikusoknál. A műsort Beethoven harmadik *Leonóra-nyitánya* kezdi, azután bemutatóra kerül sor. *Beethoven hét dalát énekli Pataky Kálmán, nálunk ezúttal először. „An die ferne Geliebte"* címmel foglalta össze ezt a dalciklusát a halhatatlan zeneszerző. Az Operaház karnagya, *Rékay* Nándor hangszerelte nagyzenekarra a kevéssé ismert *Beethoven-dalokat*, amelyek *Pataky* Kálmán bemutatásában új érdekességet kapnak. A nagyszabású hangversenyt igen nagy érdeklődés előzi meg.

Bajor Gizi
Ravasz püspök versével köszönti a kormányzót a Rontó Pál premierje előtt

A Nemzeti Szinház az idén az eddigieknél is díszesebb keretek között ünnepli meg december 5-én este Magyarország kormányzójának névünnepét. Theatre parée keretében mutatja be a szinház Kállay Miklós „Rontó Pál" című darabját. Az ünnepségen megjelenik a kormányzói család. Előadás előtt Ravasz László dr. titkos tanácsos, református püspök ünnepi versével köszönti a kormányzót Bajor Gizi, a Nemzeti Szinház örökös tagja.

CHARLES BOYER
propagandaskövet az amerikai női klubbokban

A kitünő francia színész, Charles Boyer, akinek a népszerüsége Amerikában túlszárnyalta a benszülött amerikai sztárok hirnevét is, különleges háborús megbizatást kapott. Charles Boyer, akit a háború kitörése Franciaországban ért, bevonult katonának és eddig a front mögött teljesitett szolgálatot. Mivel a franciák az 1911-es korosztályt leszerelték és hazabocsátották, ő is levetette a katonaruhát. De mint civil is tovább szolgálja a hazáját talán még életveszélyesebb körülmények között, mint amikor katona volt. Azt a megbizatást kapta ugyanis, hogy térjen vissza Amerikába és ott a női egyesületekben és klubbokban tartson propagandaelőadásokat Franciaország érdekében.

Zenekari est Szigetivel

A Városi Szinház zsúfolt nézőtere előtt tartotta meg idei hazai hangversenyét a legnagyobb élő előadóművészek egyike, Szigeti József. Ismét gyönyörüséggel hallgathattuk selymes, csodálatos szinekben pompázó tónusát, felfogásának nemes előkelőségét, felsőbbrendű intelligenciáját, átszellemült virtuózitását. Pedig a müsor nem illett teljesen az egyéniségéhez. Brahms D-dur és Bach D-moll koncertjének eszményi interpretációjához egy mélyebben szenvedélyes, szubjektivebb és drámaibb előadói egyéniség kellene. Szigeti József Rafael-i álomvilága teljes, tökéletes szépségében ezen az estén csak Bartók egyik fiatalkori művében, a Két arckép első részében, az Ideális arcképben bontakozott ki. Ez a Bartók-opus még Strauss szin- és harmóniavilágával dolgozik, de a gyönyörü hegedüszóló a bensőséges liraiságban túl jut Strausson, a kitünő polifónia pedig már a későbbi Bartókot mutatja.

*

Matacic Lovro, a biztoskezü, lelkes és kitünő tehetségü fiatal jugoszláv karnagy, a belgrádi Operaház igazgatója vezényelte a Budapesti Hangversenyzenekart nagy sikerrel. Müsorának Baranovic jugoszláv modern komponista Mézeskalácsosszivc. táncjátékából készült szvit volt az ujdonsága. Egészséges, népi alaphangú, leleményes, frissen ható alkotás, közönségünk szivesen fogadta és a fiatal délszláv karmestert, a jugoszláv-magyar kultúrális közeledés lelkes harcosát, valamint a világhirü szólistát egész este lelkesen ünnepelte.

T. D.

Ki papája vagyok én? Szenzációs új revü! Premier szombaton: Komédiában

Jöjjön velünk szinházba az Esti Ujság kedvezményes szinházjegy irodája útján

Szinházjegyirodánk **VIII., József-körút 5.** hétköznapokon és vasárnap reggel 9 órától este 8 óráig áll olvasóink rendelkezésére.

Telefonrendelés: 140-000 144-401.

Szinházi müsor:

Operaház (3, ½8): Trubadur. (E. 8.)
Nemzeti Szinház (¼4, ½8): Papucshős.
Nemzeti Kamara Szinház (4, 8-kor) Minden este: Feleség; vasárnap d. u.: Alterego.
Vigszinház (¼4, 8): Kártyázó asszonyok.
Városi Szinház (¼4, 8): Az ember tragédiája. (7.)
Belvárosi Szinház (4, 8) Minden este: Végrendelet. Vasárnap d. u.: Földindulás.
Andrássy Szinház (¼4, 8) Csütörtökig minden este és vasárnap d. u.: Klotild néni.
Pesti Szinház (4, 8) Minden este és vasárnap d. u.: Szabad az út.
Fővárosi Operettszinház (¼4, 8) Minden este és vasárnap d. u.: Pozsonyi lakodalom.
Royal Szinház (4, ½9) Minden este, szombat és vasárnap d. u.: Ki gyereke vagyok én?
Pódium (½5, 9) Minden este és vasárnap d. u.: Szinháznyitó müsor.
Dunaparti Szinpad (9-kor) Minden este: Megnyitó müsor.
Komédia: (½5, ½9) Csütörtök, szombat és vasárnap d. u. és minden este: Benősülés.
Erzsébetvárosi Szinház (½6, ½9): Szonja.
Józsefvárosi Szinház (½6, ½9): Legyen úgy, mint régen volt.
Kisfaludy Szinház (½6, ½9): Mondj igazat, betörik a fejed.
Kamara Varieté (½6, ½9) Mindennap: Kicsuda maga?

Mozi müsor:

BEMUTATÓ MOZIK:

ATRIUM FILMSZINHÁZ ½6, ½8, ½10. Sz., V., Ü.: ¼4-kor is. Hat hét boldogság. (Tolnay K., Kiss F.)

CASINO FILMSZINHÁZ ½6, ½8, ½10. Sz., V., Ü.: ¼4-kor is. Hat hét boldogság. (Tolnay K., Kiss F.)

CITY ¾6, ¾8, ¾10. Sz., V., Ü.: ¾4 órakor is. Hat hét boldogság. (Tolnay K., Kiss F.)

CORSO ¼6, ¼8, ¼10-kor. Sz., V., Ü.: ¼4-kor is. Gibraltár. (Erlich v. Stroheim). V. d. e. ¼12-kor: Dizőz, matiné.

DÉCSI 6, 8, 10 órakor. Sz., V., Ü.: 4 órakor is. Gibraltár. (Erich v. Stroheim). Híradó.

FORUM FILMSZINHÁZ ¼6, ½8, ¾10. Sz., V., Ü.: ¼4-kor is. Hölgyek előnyben. (Vaszary, Pethes).

KAMARA 11, 2, 4, 6, 8, 10. Első három mérsékelt. Két lány az utcán. (Tasnády, Bordy E.)

PALACE 11, 2, 4, 6, 8, 10. Első három mérsékelt. Áll a bál. (Szeleczky).

RADIUS FILMSZINHÁZ ½6, ¾8, ¾10. Sz., V., Ü.: ¼4, ½6, ½8, ½10. Asszonyok szállodája. (Linda Darnell). 2-ik hétre prolongálva. V. d. e. 11 órakor: Walt Disney. Minden vihar elül.

ROYAL APPOLLO ¼6, ½8, ¾10. Sz., V., Ü.: 4, 6, 8, 10. Kék csillag. (Gary Cooper, Ray Milland).

SCALA FILMSZINHÁZ ¼6, ½8, ¼ 10. Sz., V., Ü.: 3 órakor is. Pygmalion. (Leslie Howard).

URANIA FILMSZINHÁZ 5, ½8, ½10. V., Ü.: ¾3, 5, ½8, ½10-kor. A nőtlen férj. (Magda Schneider). V. d. e. 11 órakor: Nyiry László ny. vzkri ezredes előadása: Korszerü hadseregek.

MÁSODHETES MOZIK:

ADMIRÁL ¼4, ½8, ½8, ½10. V.: ½2-kor is. Ember és gazember. (Willy Forst). V. d. e. ½10 és ½12-kor. Rajzfilm, matiné.

ASTRA ¼4, ¼6, ½8, ¾10. V.: negyed 2-kor is. Nagy keringő.

BROADWAY FILMSZINHÁZ ¼4, ¼6, ½8, ½10. Sz., V.: ½2-kor is. Első mérsékelt helyárakkal. — Áll a bál. (Szeleczky). V. d. e. 11-kor: A 14-es futár.

CORVIN ¼4, ¼6, ½8, ½10. V., Ü.: ½2-kor is. Hotel Sacher. (Willy Birgel). V. d. e. ½11 órakor: 3 Ritz, a 3 betyár.

DÉLIBÁB (volt Winkler) 6, ½9. V.: ½8, ¾5, 7 és ½10-kor. Acélkaraván. Híradó.

IPOLY FILMSZINHÁZ 4, ½7, 9. V. 2, ½5, 7, ½10-kor: Acélkaraván.

LLOYD FILMSZINHÁZ 4, 6, 8, 10. V., Ü.: 2-kor is. Egy párisi ház. (Gaby Morlay).

OLYMPIA FILMSZINHÁZ 11, 2, 4, 6, 8, 10-kor. Színészbejáró. (Louis Jouret). Kisérő müsor.

PALOTA MOZGÓ ¼4, ½6, ½8, ½10. V.: ½2-kor is. Ember és gazember. (Willy Forst).

TISZTI KASZINÓ ZÁRTKÖRŰ FILMSZINHÁZA. ½5, ¼7 és 9 órakor. 30-án: A három testör. (Don Amache, 3 Ritz).

TURÁN 4, 6, 8, 10 órakor. Vasárnap: 2 órakor is. Karosszék. (Szeleczky). V. d. e. 9, 11-kor: Rajzfilm, matiné.

VESTA 11, ½2, ¼4, ½6, ½8, ½10. V., Ü.: 11, 2, 4, 6, 8, 10 órakor. Karosszék. (Szeleczky). Befejezetlen szimfónia.

ZUGLÓI MOZGÓ 5, ½8, ½10. Sz.: 4, 6, 8, 10. V.: 2-kor is. Karosszék. Kisérő müsor.

Jól vacsorázhat a belvárosi

Gyönavtvúk

étteremben (IV. ker., Bástya-u. 10. szám.

ESTÉNKINT GÖDÖLLŐI VIDAK GYULA MUZSIKAL

Sanghai Bar

Minden este 10 órától reggel 5-ig:
A müsorok müsora
Vasár- és ünnepnap: 5 órai tea.
XI., Horthy Miklós-út 60. Tel.: 25-74-89.
Asztalos-Jazz.

A clochard, Paul mester, madame Bijou és a többiek, akiket a háború se zavar régi életükben

Irta és rajzolta: Pérely Imre

Páris, november 29.

Hiába pislákolnak a gyéren kéklő légvédelmi lámpások s hiába költözött el Párisból a vidámság, meg a nép egy része is, azért a világ fővárosa nem tudja megtagadni magát. *Azok a bizarr figurák, amelyek annyira jellemezték a szajna-*

menti metropolist, akár a Louvre, vagy a Pantheon, — ma is megvannak még s éppen olyan különös izt adnak a kicsit kedveszegett, elkócosodott Párisnak, mint amilyen a hamisitatlan békebeli volt.

A házak kapualjában a lassacskán beálló télben éjszakánkint

most is belebotlik az ember a kiszolgált ujságok papírhalmába, amelyeknek vékony melege alatt ott hortyog a clochard.

Úgy húzódik be az odvas házak famélyedéseibe, akár a poloska. És ott él ma is a Szajna-parton, mindössze az a különbség, hogy éjszaka helyett nappal kódorog a vásárcsarnok környékén. A clochard párisi specialitás s az a szó, hogy csavargó, nem egészen fedné a fogalmát. Inkább úgy lehetne fordítani: szabad em-

ber. *Hátán háza, kebelén kenyere, balján a felesége, jobbjában a borosüveg, foglalkozása pedig az, hogy francia állampolgár.*

A háború előtt a clochardnak bizonyos árfolyama volt. Végső elkeseredésükben vele kötöttek házasságot külföldi hölgyek — az állampolgárságuk miatt. Marianne *Oswald*, az emigráns német művésznő például

ötszáz frankért vett magának egy clochard-férjet, azzal, hogy amint lehet, elválnak majd.

Úgy gondolta: nagy jótéteményt gyakorol a csavargóval, hogy az ötszáz frank mellé *bérel neki egy hotelszobát s előre kifizeti a kosztját is.* A férj azonban megszökött az előre kifizetett apartmaneből, otthagyta a rendezett ebédeket és vacsorákat *s most valahol az országúton ballag tán, Nizza felé.* A clochardok egy része ugyanis, már tudniillik az, amelyik meg tud válni egyetlen szerelmétől: a párisi utcától, a tél és a kemény hidegek közeledtével fölkerekedik, akár a vándormadár s legyalogol a Cote d'Azur-ra, sütkérezni kicsit a napfényben.

A Metroban sokkal kevesebb kocsi szaladgál, mint régen, de a háborús viszonyok ellenére is változatlanul nagy sikere van itt Paul mesternek. Reggel beszáll az egyik állomáson, nagyszélű fekete kalapban, hegyes, kis fekete bajuszával és IV. Henrik szakállával, piros-pozsgás arcával s karján utánozhatatlan méltósággal emel egy óriási olajfestményt. Ugy öleli magához a képet, mint anya a gyermekét s a művet felségesre keretezi fekete klott-köpenye.

A vászon sarkán jól és messzire látható felirás: „Mon oeuvre" — művem...

Utazik egész nap a föld alatt, végtelen türelemmel, hogy a romlott ízlésű polgári társadalomból kihalássza éppen azt az egy embert, aki képét megvásárolja.

Madame *Bijou*, a kilencszázas évek csillaga. Rengeteg ékszere van, üvegből és doubléból. Rézkösöntyűk, üvegláncok pazar csillogásában csoszog a montmartrei utcán, kalapján észvesztő krizantémok tömege hajladozik. Törzskávéháza felé

megy, ahol tenyérből jósol, vagy elmondja élete történetét. Karikásra festett szemével, hófehérre púderezett arcával legjellegzetesebb figurája az éjszakai Montmarte-nak, a Notre Dame de Lorette környékén. Azt hiszem, ő az utolsó, aki a régi vig *„lorettek"* közül ittmaradt.

Aztán nem szabad megfeledkezni a négerekről, meg az idebujdosott négushű abesszínekről sem. Ők ma parkettáncosok, meg szálloda-portások, — a méltóságos szakállú orosz gárdatisztek és hercegek helyett, akik, szegények, kihalóban van-

nak. Ras *Makonnen*, a volt abesszín belügyminiszter,

saját excellenciás mivoltában ül a kis néger kávéház pultja mellett,

ahol a vendégek is többnyire színesek. Közülük tán örökítsük meg *Abraham* professzort.

Itt úgy címezik: *Professeur d'Université*, de persze nem tudni, hol van az egyetem, amelynek katedráján pelegrálni szokott. Mindenesetre: — egyéniség. Kihozatja a levest és a főzeléket a sülttel egyszerre, a levesestányérba átkanalazza a lencsét, meg az apróra metélt húst, azután kéri a süteményt s azt is összeaprítja. Különös íz'ése van. A többiek szégyellik, főleg az abesszínek, csóválják is a fejüket, de *a tekintély ellen nem tehetnek semmit.* Elvégre Monsieur Abraham: Professeur d'Université . . .

3500 éves bronzkori temetőt tártak fel Baranyában

Pécs, november 29.

(Az Esti Ujság tudósitójától.)

A vármegyeháza csendes udvarán, dolgozószobájának magányában nagy munkában találjuk *Dombay* Jánost, Baranya megye múzeumának kitünő vezetőjét. Fehér köpenyben ül egy széles asztal mellett, amelyen barnásfekete cserépdarabok között borszeszlámpa kék lángnyelve sziszeg, egy tűzálló edényben forró sellakk gőzölög.

odébb pedig pléhtálban színes üveggyöngyökről ázik le az évszázadok vékony földrétege.

Dombay János most minden szabad idejét itt tölti, mert *a szekrények állványain sorakozó, gondosan becsomagolt és osztályozott leletek preparálása, tisztitása és ragasztása rengeteg pepecselő munkát igényel.* Gyönyörködve nézzük a bejárattal szemben álló szekrény díszeit és kincseit:

a zengővárkonyi őstelep 4—5 ezer éves, különböző színű és nagyságú festett kerámiáit, amelyek legtöbbjét szintén apró kis darabkákból kellett összeragasztani.

Dombay János, amig sorra megmutatja a nagyértékü gyüjtemény ritkaságait, *a megyei múzeum igen eredményes ásatásairól beszél:*

— Júliusban Ellenden kezdtük meg a munkát s *egy XI. századbeli magyar sirmezőt tártunk fel.* Főleg baranyai vonatkozásban jelentett értéket a felbontott 440 sír, *mert hasonló temetőt eddig még nem találtunk a megye területén.* A tetemek kivétel nélkül északkelet-délnyugati irányban feküdtek és arccal keletnek néztek.

Koporsónak nem fedeztük fel semmi nyomát, amiből az következik, hogy a halottat lepelbe burkolták és úgy temették el.

— A férfi és gyereksirok eléggé szegényesek voltak melléklet szempontjából, a női sirokban azonban sok érdekes holmit rejtett a föld. *Mintegy 60—80 darab ezüst dénárt találtunk Szent István, Péter, I. Béla és I. Endre uralkodásának idejéből, továbbá honfoglaláskori nyilcsúcsok és fejlett ötvösmunkákra való ékszerek kerültek még elő.* S alaku hajtartó, karikák, karperecek, gyürük, hajleszorító csattok és karikák ezüstből és bronzból, továbbá színes gyöngyök és más erre a korra jellemző apróságok.

Ki is csomagolt néhány leletet. A bronz és ezüstgyürük között a legszebb az, amelynek

megfeketedett ékkövét gömbsor segélyezi.

Egy finommivü fonott bronznyakék és több színes gyöngysor a beszédes bizonyitéka a nyolcszáz évvel ezelőtt élt asszonyok és lányok *ékszerszeretetének.*

A 141-es sírból *avar szijvéglemez, több átlyukasztott római pénz és bronz hajdisz került elő az ásó nyomán,* az ellendi határban tehát a honfoglalás előtt

római és avar település is volt.

A sír lakója bizonyára *úgy találta az avar szijvéget, a római pénzeket és azokat, mint különös ritkaságokat ékszerül használta.* Ennek a leletnek nyomán rögtön kutatni kezdtek az avar temető után. *Meg is találták az ellendi magyar sirmezőtől alig egy kilométerre egy kukoricásban,* feltárására azonban csak a jövő esztendőben kerül sor.

Ujabb gazdag anyag került elő a zengővárkonyi őstelepen

Ellend után *a zengővárkonyi őstelep további feltárását kezdte meg Dombay János.* Ennek a kimeríthetetlen gazdagságú késő-kökori lelőhelynek a felfedezése is az ő nevéhez fűződik. Még 1934-ben, pécsváradi adófőtiszt korában bukkant rá *az első 4—5 ezer éves zsugorított sírokra.*

Azóta több mint háromszáz sírt tárt fel és az európai viszonylatban is páratlan festett kerámiákkal megvetette az alapját Baranyavármegye régészeti gyüjteményének.

A zengővárkonyi telepen az idei nyáron 77 új sírt nyitott meg, úgyhogy *az eddig feltárt sírok száma 302-re növekedett.* Az ásatás leletanyaga ugyanaz, mint az előző éveké.

Változatos formagazdagság és díszitőkészség lepi meg az embert a 4—5 ezer éves halotti edények és talpcsöves tálak láttán.

Bütyökdíszítések, bekarcolások és szalagszerű motivumok tanuskodnak a késő kőkorszak fejlett kerámiájáról és készitőik hallatlan kézügyességéről.

Hamvasztásos bronzkori temető Szebényben

Dombay János, aki már évekkel ezelőtt megállapította, hogy a pécsváradi járás az archeológia csodálatos gazdag világa, *a késő neolith, római, avar és népvándorlás kori lelőhelyek után ezeknek az évezredes kultúráknak összekapcsoló láncszemeként*

Szebényben két késő bronzkori temetőt talált és azok feltárását is megkezdte.

Szebényben szintén már évekkel ezelőtt kutatott a vármegyei múzeum vezetője, ő találta meg a hatalmas avar temetőt, amelyet jelentése alapján kutatott át a Nemzeti Múzeum részéről *Fettich* Nándor dr. egyetemi magántanár.

A bronzkori temető jelenlétére egy égetett agyagcsörgő és egy kis váza alapos vizsgálata vezette rá Dombay Jánost.

— Rendkivül megörültem, — meséli — amikor régebbi vizsgálódásaim eredményeként megtaláltam Szebényben az évek óta keresett bronzkori hamvasztásos temetőt, *nem is egyet, hanem kettőt.*

A két temető a bronzkorszak második és harmadik periódusából való, körülbelül 2400—2500 éves.

Azért nevezzük hamvasztásos temetőnek, mert ennek a kornak halotti kultusza szerint a holttesteket elégették, a maradványokat egy közös sirgödörbe helyezték és *a sirgödröt kisebb-nagyobb halotti edényekkel rakták körül.*

Dombay János megmutatja a késő bronzkori kerámiákat. Kávéscsésze nagyságú a legtöbb és feltünő rajtuk *a mészbetétes diszités.* Egykori készitőjük a puha agyagba mintákat harcolt, a bemélyedéseket pedig mésszel töltötte ki. A kiégetés után a diszítések fehérek maradtak és ma, évezredek multán is, hibátlanul, szalagszerüen futják körül az edények nyakát.

Búcsúzóul még megtudjuk, hogy a rendkivül eredményes idei ásatások során *Dombay* János ugyancsak

Szebényben megtalálta a századokkal ezelőtt elpusztult Fehéregyháza falu nyomait.

Ennek a magyar településnek létezéséről 15. századbeli okmányok is tanuskodnak. Az egykori Fehéregyháza maradványainak felkutatására szintén a jövő évi ásatási programban szerepel.

Igy, ilyen gondos tervszerüséggel és valóban nagyszerü eredménnyel dolgozik a *Fischer* Béla alapitotta, fiatal Baranya vármegyei múzeum. A fáradhatatlan *Dombay* János *az alispán és a Nemzeti Múzeum támogatásával* végre elérheti régi álmát: felkutathatja Baranya archeológiai multját és teljessé teheti a megyei múzeum régészeti gyüjteményét, amely *már most is páratlanul értékes anyaggal rendelkezik.*

KOCSIS BÉLA

A negyedik nem jön...

Artin enyhe hashajtó

Pérely Imre íróportréi

Nemcsak elsüllyedt irodalom van, van elsüllyedt művészet is. Ilyen a német fasiszta haláltáborok egyikében 1944. október 26-án elpusztult Pérely Imre életműve is, amelyről most sok értékes és érdekes adatot közölt Heitler László az Élet és Irodalom 34. számában megjelent *Alig ismert portré József Attiláról* című cikke.

Mivel a cikk írója nem tett róla említést, szeretném felhívni a figyelmet, hogy a *Magyar írók* című köteten kívül még egy másik kiadványban is előfordul Pérelynek a fiatal József Attiláról készített arcmása. Nevezetesen: a Vajthó László szerkesztésében és a Könyvbarátok Szövetsége kiadásában 1930-ban megjelent a *Mai magyar múzsa* című kötetben, amely a századvégi költőktől az Adyval indult poétákon át a fiatalokig vonultatja fel három nemzedék lírikusait. „A Mai magyar múzsa" — mint az előszó írója hangsúlyozza — „nem antológia, hanem pillanatképek sorozata ma élő költőinkről; pár sornyi életrajz, verseskönyvek jegyzéke, rövid jellemzés, végül egy-egy költemény mutatványnak". József Attilának e kötetben is — akárcsak a Magyar írók című kötetben — a *Megfáradt ember* című verse szerepel szemelvényként, azonban ezúttal nem kézzel írva. A portré alatt viszont ott van József Attila aláírása fakszimilében. Érdekes apróság még, hogy itt már nem mindegyik sor indul nagybetűvel, csak a mondat kezdetét jelzők. A költő bio-bibliográfiai adatain kívül Várkonyi Nándor egyik kritikájából vett idézet található még a könyvben.

József Attila a legfiatalabb a gyűjteményben szereplő 124 költő között. A kötetben levő portrék nagy részét — ötvenegyet — Pérely Imre készítette, a többit Erdélyi József, Gehl Zoltán és Horváth Jenő. Lesznai Annáé önarckép. Pérely Imre grafikái rendkívül kifejezőek, jól visszaadják egy-egy író jellegzetes vonásait.

Végül a teljesség kedvéért meg szeretném jegyezni, hogy Pérely Imre író-arcmásaiból — persze, mások mint a Mai magyar múzsa című kötetben levők — számos előfordul az 1927-ben megjelent Benedek Marcell-féle Irodalmi Lexikonban, köztük Gárdonyi Géza, Kodolányi János, Móricz Zsigmond, Szabó Dezső és mások portréi.

Sándor László

szek, hogy *a gyereknek is beszélnie kell.* Minden gyereknek — minél többet.

Tanítsuk meg tanítványainkat tömöríteni, kevés szóval sokat mondani! Ahogy Kosztolányi írta: húzni kell megtanítani őket, a felesleges, a dagályos elhagyására. *Gyakorlatban* szokjon hozzá a gyerek, hogy a kimondott szóban benne van az egész ember: nézetei, egyénisége, erkölcse; hogy cselekedeteinek összhangban kell lenniük szavaival.

Az *igaz* szó — és a megformált, *szép* beszéd nem egymást kizáró, nem is ellentétes fogalmak. Fischer Sándor Retorika című könyvében arra vállalkozott, hogy a beszéd megformálásának technikai tudnivalóira tanítja olvasóit. Naponként elpuffogtatott frázisaink, még mindig csigalassúsággal tisztuló hivatali nyelvünk, gyakran éppen a mondanivalót, gondolatainkat magvát elfedő agyoncsiszolt, cizellált nyelvi kódunk, körmönfont megfogalmazásaink, s a Faragó Vilmos által is említett unalmas sablon-hozzászólások, töltelék-szövegek mind azt bizonyítják: írni, *szólni kell* a beszéd erkölcsi súlyáról, a megszólaló személy felelősségéről is! Felelősséggel megszólaló demokratikus állampolgárok nem Zeusz fejéből pattannak ki. Nekünk kell felkészítenünk a gyerekeket.

Csak nehogy valami pontokba foglalt Beszéderkölcstan könyvből tegyük! Be ne magoltassuk velük a megszólalás tízparancsolatát! Adjunk nekik minél több lehetőséget gondolkodásra, gondolataik önálló megfogalmazására. Arra, hogy mérlegre tehessék mások véleményét, ítéletét, hogy merjenek vitatkozni, szembeszállni, de tudják belátni, elismerni mások igazát is (ha arról erkölcsös érvekkel meggyőzték őket). Beszélgessünk a gyerekekkel. Ne csak egyszavas válaszokkal, mások által előre megfogalmazott kész feleletek kiválogatásával megoldható tesztlapokat tegyünk elébük, hanem olyan feladatokat is, melyek szükségessé teszik, hogy összefüggő szöveget alkossanak, ítéletet, véleményt formáljanak.

A közösség érdekéért józanul érvelő és dolgozó, a gondokat és vágyakat közérthetően, egyszerűen megfogalmazó, szavaiért, tetteiért helytálló ember formálását kell segítenünk, akinek élete és beszéde *etikus és esztétikus.*

Rónaky Edit

Élet és Irodalom, Bp. 1975. aug 30.
XIX. évf. 35. sz. 2. lap.

ket. Manapság pedig már úgyszól-
ván mind a két ellentétes előjelű értelmezés kikopott a szó alól, amely ilyenformán eléggé meghatározhatatlan valamiként, lógva maradt a levegőben.

2 A kormány nevében még ott van és gyűjtőfogalomként szónoklatokban és vezércikkekben is elfogadott, vagy inkább tudomásul vett a használata; magánszemélyre azonban a legritkább esetben alkalmazzák.

Bizonyos űrlapokon vannak még származási rubrikák, amelyek fölött ott a paraszt megnevezés, de amikor megkérdeztem az egyik egyetem folyosóján egy ilyen rubrikában szereplő, felvételiző fiatalembert, hogy te paraszt származású vagy-e, akkor elcsodálkozott kevéssé, majd azt mondta: téeszben dolgozik apukám...

De nemcsak a parasztságból el- és kiszármazottak körében van múlóban a szóhasználat, hanem azok körében is, akik ma is falun élnek és a mezőgazdaságban dolgoznak. Egy falunak, vagy egy téesznek van parasztsága, de ha személyeket kérdezünk, akkor nem parasztnak mondják magukat, hanem téesz-dolgozónak, mezőgazdasági szakmunkásnak, traktorosnak, baromfitenyésztőnek, állatgondozónak és így tovább.

3 Természetesen: tudatosság is van abban, ha szabadulni igyekszik valaki a paraszt elnevezéstől. Mostanság is megesik itt-ott, hogy némely ostobák sértegető jelzőként dobálóznak az amúgyis rossz emlékű szóval. A szabadulásnak azonban nem az egyéni megvívása a jellemző, mint hajdanán, amikor kimenekült valaki a paraszti világból, vagy megpróbálta eltagadni társadalmi hovatartozását, hanem most az a jellemző, hogy országos méretekben teremtődtek meg a feltételei a szabadulásnak, a személyes szándékoktól függetlenül. S nem arra gondolok elsősorban, hogy megszűnt a parasztság helyhez és sorshoz kötöttsége, hanem arra, hogy a paraszti-termelőszövetkezeti világon belül maradva is teljes egyenrangúságot nyerhet valaki, mert semmi sértő és megalázó nincs ma már abban, ha történetesen mezőgazdasági termelőmunkával keresi a kenyerét.

4 Magam is alanya voltam hajdanán a paraszti megbélyegzettségnek és szenvedtem tőle, meg lázadtam ellene és gyűlöltem azokat akiki lenézték a parasztokat. S méltán, mert megannyi hatókörrel találkoztam, aki sem személyi tulajdonságaiban, sem gazdasági, vagy társadalmi helyzetében nem volt különb nálam, mégis különbnek tartotta magát, pusztán azért, mert ő nem paraszti származék lévén, soha nem billegtette magát a ganés szekéren.

lom más fetegentől. Meg a feu-
dális Magyarország falvaiba, de főképpen nagyobb településeire is eljutott valami a „fejlődés" szelleméből, elő-előtünedeztek a „modern" élet jegyei — mindez azonban a parasztságot vajmi kevéssé érintette. S elsősorban azért, mert munkája, kenyérkeresete a leginkább elmaradott termelési eszközökkel függött össze. Túlnyomórészt emberi meg állati erőre alapozódott a mezőgazdasági termelés, akárcsak századokkal korábban, s legfeljebb a nagybirtokokra hatolt be valami a tudomány és a technika frissebb vívmányaiból.

Ebből következett aztán, hogy a nyomorba és elzártságba préselt parasztságnak csökötté lett egész életmódja és gondolkozásmódja.

5 Manapság ezzel szemben csaknem az ellenkezőjét láthatjuk. Minden olyan településen, ahol nincsen nagyipar, a mezőgazdaságban találjuk a legfejlettebb technikát, tehát a korszerű gondolkozásmódnak a termeléssel összefüggő következményeit. Egy közepesen felszereltnek mondható termelőszövetkezetben láttam az idén, hogy a búzát természetesen kombájnnal aratták, aztán a szemet nem zsákba, hanem pótkocsira rakták és vitték a szérűre, ahol a Zetor-vezető egyedül leöntötte önbillentő kocsijáról a kombájnrosta önfelszedő farához, ahol a gabona-felfújó egyenesen a magtárba fújta a terményt. A kombájn után szalmabálázó gép haladt a tarlón, azután vontató traktor, amely az elevátorhoz szállította a szalmát, az elevátor meg kazalba rakta.

Valósággal önkiszolgáló lett az aratás, egyszersmind a hajdan legnehezebb mezőgazdasági munkából a legkönnyebbé. Egészen magától értetődő már sokfelé, hogy a mezőgazdaságban óriási szerep jut a benzinnek, hidraulikának, elektrotechnikának, sőt: az aerodinamikának is.

Ezzel együtt a mezőgazdasági munka persze még mindig mutat hátrányokat más munkakörökhöz képest. Némely részletében még mindig nehéz, olykor piszkos és csak lazán van munkaidőhöz kötve, mégis igaz, hogy nem ipari jellegű településeken a mezőgazdaság kínálja az ismerkedést és a kapcsolatot a legkorszerűbb termelőberendezésekkel és itt kínálja magát a legjobb kereseti lehetőség is. Jobban jár tehát egy fiatal, ha idekerül, mintha a helyben kínálkozó kisipari, kereskedelmi vagy más munkahelyre megy.

És a jobb kereset nyomán jobb létfeltételek teremtődnek s a hajdani zártság helyett mindinkább nyíltabbá lesz a falusi értelem, pontosabban: nyitottabbá az ország, a világ, meg a tudomány és a kultúra eseményei iránt. Nyugodtan

Eternit-Művek **Hatschek Lajos**

BUDAPEST, Andrássy-út 33.

TELEFON: 12—92 és L. 971—72.

Nagy „Eternitlemezek“ mennyezetburkolásokra.

Jegyzetek.

1927 November

Csütörtök

24

11

Eternitpala csak a dombornyomású „ETERNIT" véd. védjegyével valódi.

Gyarapodás.

látható, melynek — Lálla

t[illegible] alsó szárát [illegible] Magdolna
s szent János [illegible]nak, A háttérben épület-
lt felhőzött és rajta a nap meg a hold tü-
ponya és több csont hever. Feliratai alól
seynd Finsternüssen vor... Die ganze W[illegible]t
SIUS GONZAGA S.J., S. STANISLAUS KOSTKA
FRANCISCUS XAVERIUS S.J. ábrázolvák.

cm.

1151

Vö. ST és SJ v.

PÉRELY *Imre*, grafikus és festő, * Pápa 1898 okt. 25. Tanulmányait az iparm. iskolában, a képzőm. főiskolán és Kecskeméten Iványi Grünwald Bélánál végezte. Napilapokba és folyóiratokba rajzol. 1922-ben Magyar fejek címmel kiadta magyar írókról, tudósítókról és művészekről készült raj-

zait. 1925. Rómában természet után rajzolta a pápa arcképét. Kompozíciós- és arcképmás-rézkarcaiban hajlik a posztimpresszionizmus törekvései felé. Impresszionisztikus tájpasztelljei is vannak.

Lo. L. II. 282 l

KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA

31 nap **MÁRCIUS** 14. hét

29 Vasárnap	Virágvas. *Cirill*
30 Hétfő	Kerény *Izidor*
31 Kedd	Guidó *Árpád*
1 Szerda	Hugó *Hugó*
	ÁPRILIS
2 Csütörtök	Nagycsüt. *Áron*
3 Péntek	Nagypéntek *Nagypéntek*
4 Szombat	Nagyszomb. *Izidor*

Péreli Imre

Péreli Imre festő visszaváltoztatta Herczre a nevét

A hivatalos lap vasárnapi száma közli: A belügyminiszter *Péreli* Imre, Pápa városban 1898. évben született római katolikus vallású festőművész, budapesti lakos kérésére jelenlegi családi nevét korábbi családi nevére, Herczre változtatta vissza.

Pest 1942. ápr. 7.

Idegenek alkonya Párisban

Irta és rajzolta: Pérely Imre

Páris, november 22.

Nem jó ma Párisban idegennek lenni. Nemcsak azért, mert *az a francia, aki a bevonult katona helyére idegent vesz föl bármilyen munkára, — haditörvényszék elé kerül,* hanem azért se, mert

a világ fővárosában megint lábrakapott az a háborús szokás, hogy a temperamentumos hazafiak úton-útfélen sértegetik,

sőt a híres francia illemmel mitse törődve: *le is köpik a „sale etrangert."*

A Gare de l'Est kávéházában magam voltam szemtanúja, hogy az a tábori egyenruhába öltözött párisi polgár, aki nyilván a frontra készült, a feleségével, meg a fiával bejött egy pohár frissítőt inni, milyen *gorombán intett le egy hábo-rúért lelkesedő idegent.* A szomszéd asztalnál üldögélt egy társaság, akiknek beszédéről az első szónál meg lehetett állapitani, hogy emigránsok s ahogy meglátták a katonát, poharukat fölemelve kiáltottak át neki:

— *Vive la guerre!*

A feketebajuszú ember, aki civilben valami békés iparos lehetett,

szó nélkül felkapta a szódásüveget, teljes erejéből a militarista idegenek közé vágta, aztán fizetett az összetört asztalért, a szétfreccsent szódásüvegért s ugyancsak némán távozott.

Ez a város, amely nyüzsgött és idegen volt, (legalább a nyüzsgésében idegen), a háború óta kihalt, — de *majdnem teljesen francia.* A kávéházak tizenegykor zárnak, az utolsó Metro tizenegykor indul, a Quartier Latin és a Montparnasse üres, a kávéházak vendégei pedig vagy katonák, vagy a fogolytáborokban vannak.

Az idegen, akikből még szeptemberben is másfélmillió élt Párisban, eltünt. A montparnassei kávéházak *teljesen elvesztették azt a nemzetközi jelleget, amely oly csábitóvá tette őket a világ minden tájáról idevándorolt gall-imádók előtt.* Valaha itt üldögélt a spanyol *Picasso,* az olasz *Modigliani, Utrillo,* a bolgár zsidó *Pascin,* a lengyel *Chagal,* a hollandus *Van Dongen,* s itt tanyázott az egyik asztalnál a japán *Fujita* is,

homlokára fésült, kipomádézott szemöldökénél egyenesre vágott, fekete hajával, csontkeretes pápaszemével és arany karikafüggőivel.

A pincérek még emlékeznek arra a meleg nyárra, amikor hirtelen felkiáltott:

— *Garcon, hozzon ollót, melegem van!*

— Megbolondult, — vihogták a szomszédok, — el akarja vágni a meleget.

A pincér fapofával hozta az ollót, Fujita pedig ugyanolyan mozdulatlan arccal *belevágott a nadrágjába, a két szárát rövid tirolisra metélte, s a többit átadta a pincérnek, hogy dobja ki.*

A zsenik akkor hetekig törték a fejüket valami hasonló szenzáción, s végre egyikük készitett egy önarcképet anyaszült meztelenül, s gondosan levágva a haját, a nyers festékbe beleragasztotta. A Független Szalónban kiállította a „művet", s bár a rendőrség a következő napon leakasztotta a falról, *kereskedelmi sikerét mégis megalapozta.* Azontúl kizárólag hajas portrékat festett...

Ez volt a prosperitás és az aranykor ideje, amelyet sóhajtva kívánnak vissza. Ma már eltűntek a zsenik, s el a közepes tehetségek, meg az idegen szélhámosok is, akik közül a legbizarrabbnak a Pestről szalasztott tonzurás *Kleint* tartom,

Homályos okokból kellett neki eljönnie Magyarországról, a kifürkészhetetlen körülmények közt arra adta a fejét, hogy leborotváltassa róla középen a hajzatot. Tonzurát csináltatott magának, megtanult néhány latin szót, barátcsuhát öltött s Olaszországot szamárháton végigjárva, igen szép pénzt gyüjtött össze. Azóta eltűnt Párisból, *úgy hallottam, Lourdesban szállodát nyitott...*

Azóta a szívesen látott külföldiből *sale etranger,* — piszkos idegen lett, a pénzes izraelitából *sale juif,* az emigráns orosz pedig, akik közül húsz éven keresztül pincér, szállodaportás, sofőr s mindenféle alacsony munkát végző ember került ki: *meteque* a többivel együtt . . .

Ezeket a kifejezéseket minden nemzetiségűnek egyformán osztogatják

s akik pénzüket költeni jöttek, azoknak is megvan a nevük: poire, balek.

De szép a párisiaktól, hogy *ezt csak vendégeik háta mögött mondják.* A Coupole-ban, vagy a Dôme-ban többször láttam franciát, aki bejött, rendelt, — aztán

körülnézett, köpött és meg se várva, hogy a pincér hozza a feketéjét, — továbbállt.

Jellemző, hogy akiknek a megvetés szólt, tudomást se vettek róla. Ugylátszik, megszokták már.

Az ittrekedt emigránsok, idegenek — vagy félmillióan —, elmehettek katonának, s kapnak ennivalót a kaszárnyákban, végül pedig kivonulhatnak a szenegáliak mellé a Maginot-ba.

Az már a leggyanusabb dolog, ha egy idegen haza akar menni.

Beállítják a sorba a Palais Justice nagy oszlopcsarnokában s ha a legkisebb hibát találják, a legkisebb gyanus dolgot a carte de indentié-ben — *nincs kiutazás.* Aki a torturán mégis keresztül esik, s vonatra ül, azt az olasz határ előtt kétszer is kikutatják, levetkőztetik.

Aki marad továbbra is párisinak, aki nem tudja itt hagyni a „felejthetetlen várost", *az aztán járhat az utcán, nyakába akasztva a lötyögő gázmaszkos dobozt, hóna alá véve a kis háromlábú széket, amilyet valamikor a festők használtak,* most meg a bombamentes fedezékben lehet igen alkalmasan elüldögélni rajta a hosszú légi riadók alatt...

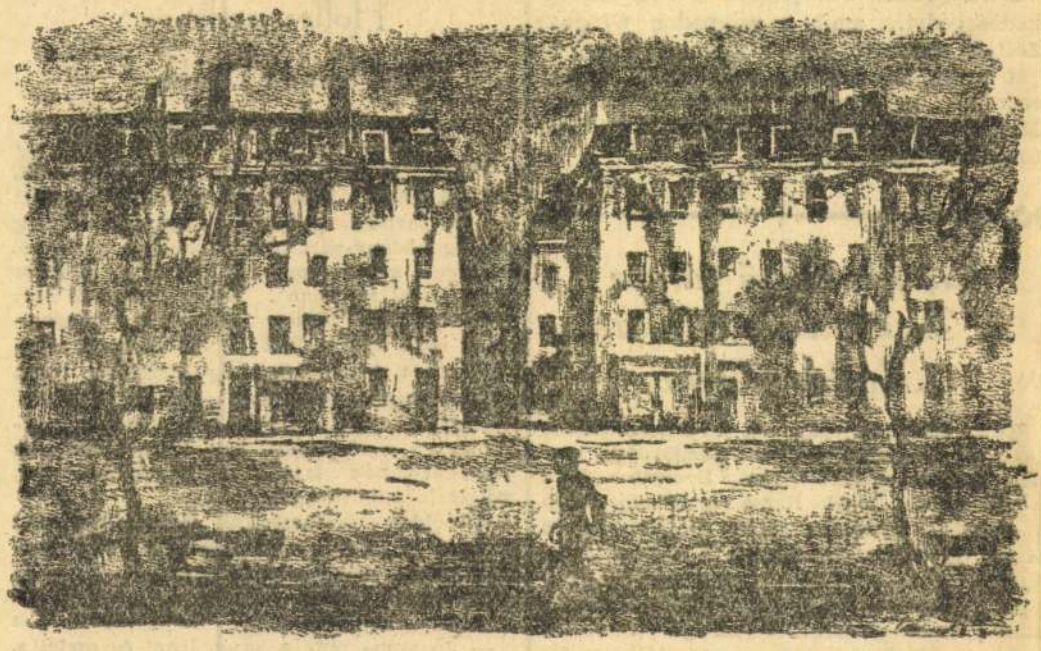

„TIZESSEL FIZETEK!"

Egész bűnszövetkezetek fosztogatják hosszú idő óta a budapesti trafikosokat

A nagyváros életének mélyén nemcsak olyan bűnözők várnak kedvező alkalmakat, akik a társadalom „elsőszámú közellenségei", akik rabolnak, gyilkolnak, nagyszabású szélhámosságokon törik fejüket s egy-egy kasszafúráson százezres zsákmányra tesznek szert. Ezek mellett

a nagy ragadozók mellett vannak apró bűntevő egzisztenciák is, akik kevés kockázattal csak éppen annyit akarnak szerezni, amiből kifizetik a bérbevett ágyat,

elmennek moziba, vagy a nyomorúságos „csehókban" a periféria jellegzetes, pirosabroszos kis kocsmáiban ihatnak egyet.

Ehhez a kiskaliberű gonosztevő típushoz tartozik az a csaló is, akit az alvilág szaknyelvén *hilózónak* neveznek s aki a zsonglőrködéssel rokonságban álló pénzváltómanipulációval szerzi zsákmányát.

A hilózó a pesti trafikosok réme.

Hadirokkantak, öreg nyugdíjasok és özvegyek százai, akik a dohányszagú kis üzletek pultja mögött naphosszat ácsorognak a párfilléres bevételért, *kicsit mindig reátegve néznek a nyíló ajtóra, mert nem tudják, melyik vevő látogatása után fedezik föl a kárt,* amelyet esetleg hónapokig se tudnak kiheverni.

Egy jámborarcú vevő...

A fillérek töredékeiből összetevődő haszon érdekében minden vásárlót örömmel fogadnak a kistrafikosok, akik rendszerint végtelenül udvariasak és előzékenyek. A rezsiköltség előteremtése kedvéért ezekben az apró üzletekben sokféle cikket tartanak: filléres bűnügyi regényeket, borotvapengéket, cigarettaszipkákat, levelezőlapot. Ha aztán több vevő tartózkodik az üzletben s többféle árút kell egyszerre kiszolgálni, — *kész az alkalom a résenálló csalók számára.*

Azokban a dohánytőzsdékben, ahol olcsó bűnügyi regényeket árusítanak, a válogatás hosszadalmában kiváló alkalom, hogy a tolvajok a kezük ügyébe kerülő kisebb-nagyobb értéket zsebrevágják.

Egy jámborarcú vevő jelentkezik, turkálni kezd a tarkafedelű füzetek közt, s míg keresgél, *másik vásárló is belép.* Azzal kezdi mondókáját, hogy

nagyon siet és gyors kiszolgálást követel.

— *Tizessel fizetek!* — mondja, hogy még nagyobb gyorsaságra noszogassa a trafikost.

Ugyanakkor a **társ** is belekezd mondókájába, felsorolja, hogy hány füzetet vesz, bélyeget, levelezőlapot, cigarettaszipkát kér.

A hilós közben lebegteti a bankjegyet s mikor elébe számlálják a visszajáró pénzt, a tízes a zsonglőr ügyességével sodorja a harmonikás tárca külső rekeszébe, az ezüst-, meg nikkelpénzt pedig zsebrevágja.

A trafikos *hiába erősödik, hogy nem kapta meg a tizpengőst,* mert közbeszól a társ is: **a hamis tanu, a hilózó botránnyal fenyegetődzik,** s a *nóta vége rendszerint az, hogy a két szélhámos tovább áll.*

A trafikosok rémei

a levelezőlap-tolvajok is, akik már szervezett bandába tömörülve több mint félévig garázdálkodtak, míg végre most kézrekerültek.

Szervezett banda „gyűjti" a levelezőlapokat

Magyar Mihály Üllői-úti trafikjából *már vagy ötven pengő értékű képes levelezőlapot loptak a nagyon odaszokott tolvajok, amikor egyiküket tettenérte.* A suhanc megindító könyörgésbe kezdett és Magyar Mihály két nyakleves után útjára engedte.

Hendel Béla Baross-utcai dohánykisárudája könyv és irodacikkek üzletével kapcsolatos. Rövid idővel ezelőtt egy alkalommal Hendel a hátsó helyiség galériáján tartózkodott, amikor észrevette, hogy a trafikban kiszolgáló nővérétől egy suhanc képes lapokat kér. Figyelni kezdett és látta, hogy

őrizetlennek vélt pillanatban a tolvaj jól megrakja zsebeit a lapokkal.

A szomszéd szénkereskedő segítségével *elfogta a tolvajt* és átadta a rendőrnek. A megszeppent suhanc a főkapitányságon beismerte, hogy *szervezett társaság tagja, s megnevezte társait is, akik közül az egyik Kecskeméten folytatta a fővárosban megkezdett fosztogatást.* A banda legtöb tagja már rendőrkézre került.

Nagy meglepetést keltett a nyomozás során az a megállapitás, hogy a képes levelezőlap-tolvajok zsákmányukat, áron alul, 4—5 fillérért, *négy fővárosi trafikosnál értékesitették.* Éppen Magyar Mihály ismerte fel az általa megfenyitett és továbbengedett suhancban azt a fiatalkorút, aki négy orgazda trafikost nevezett meg.

Közel húsz trafikos tett panaszt a közelmultban azért is, mert lelkiismeretlen tolvajok ügyes összjátékkal úgy intézték alibi-vásárlásaikat, hogy

a postai bélyegeket tartalmazó könyv a pultra kerüljön, onnan pedig a kabátjuk alá.

Ha lehetett, az egész készletet elemelték, ha meg erre nem volt alkalom, kihúztak néhány ív bélyeget és a károsult tőzsdés esetleg csak órák mulva vette észre, hogy meglopták.

A rendőrség most várja, hogy sorra feljelentést tegyenek azok a trafikosok, akik áldozatai lettek a külvárosok új „jövedelemszerző" módszereinek, s a nyomok alapján majd felgöngyölíti a hilós, meg levelezőlap-tolvaj frontot. S a kis dohányosboltok tulajdonosai *egy darabig* nyugodtan élhetnek, — még új módszert nem eszelnek ki valamelyik „csehó" asztala mellett a perifériák elszánt fiai.

Nyigri Imre

— **Főfájás, idegesség, hypochondriás állapotok** gyakran a legrövidebb idő alatt megszünnek, ha bélkiürülésünket reggelenként, éhgyomorra egy kis pohár természetes **„Ferenc József"** keserűvízzel **elrendezzük.** Kérdezze meg orvosát.

Esti Ujság SZÍNHÁZ

Páholyból

1.

A nagynevű német karmester, Furtwängler, ma este háromnegyed tizenegy órakor érkezik Budapestre. A világhírű dirigensnek mindössze két nap áll rendelkezésére, hogy a Filharmonikusok zenekarával próbát tartson a pénteki operaházi hangverseny előtt. Elfoglaltságára való tekintettel a tervezett sajtó-lunch elmarad. Csütörtökön délben a két próba között fogadja az ujságírókat és a zenekritikusokat. Furtwängler a Zeneakadémián. Az operaházi hangversenyt a német karmester megismétli a tanulóifjúság és a munkásság számára a Zeneakadémián szombaton délután és vasárnap délelőtt. Erre az utóbbi két zártkörű hangversenyre jegyek nem válthatók.

2.

A tűzoltóság tűzveszélyesnek találta a Fővárosi Operettszínház szerpentinjeit a „Pozsonyi lakodalom" báli jelenetében. Ezentúl csak olyan szerpentint használhatnak, amely gyulhatatlan anyagból készül. A színház impregnált selyemszalagokkal helyettesíti a szerpentin esőt.

3.

A Nemzeti Színház cáfolja azokat a híreket, amelyek szerint a Nemzeti Kamaraszínházban a folyó évadban több magyar bemutatót tartanának. A „Feleség" páratlan sikerére való tekintettel az igazgatóság elhatározta, hogy ebben az évben magyar szerzőtől nem mutatnak be több színdarabot a Kamarában.

4.

A francia akadémia — közelmultban elhalálozott főtitkára, Georges Goyau helyére — Georges Duhamelt, a nagynevű írót választotta meg. Az akadémia legközelebbi ülésén tartja székfoglalóját Jean Tharaud, a kitűnő magyarbarát francia író, aki éveket töltött Budapesten, mint az Eötvös Kollégium francia tanára.

„Bruki bácsi"

Igy hívta őt Budapest. Teljes nevén Bruchsteiner Rezsőnek hívták és a Fészek Művészklub igazgatója volt. Ma reggel a Fészek igazgatósága „Bruki bácsi" haláláról értesítette a lapokat. A régi világ embere volt, amelyhez nem sok közünk van. De tudjuk, hogy az igazgató úr nagyon népszerű volt. Sajátságos, eredeti mondásait éveken keresztül emlegették. Ezek a tréfák erősen hadilábon álltak a magyar nyelvvel, de önkéntelen humorukkal szájról-szájra jártak nemcsak a Fészekben, hanem mindenütt, ahol csak a régi Budapest író- és művészvilág tagjai összejöttek. „Bruki bácsi"-val, aki mindenkinek előzékeny, szolgálatkész barátja volt, a régi Pest egyik érdekes színfoltja tünt el.

A „Hölgyek előnyben" premier előtt

Az „Atelier Film" kora ősszel készült új magyar filmje, a *„Hölgyek előnyben"* rövidesen bemutatásra kerül. A rendkívül vidám magyar filmet a Filmirodában forgatták *Maronffy* Emil rendező vezetésével. *Nagy* Alice, *Vaszary* Piroska, *Kiss* Manyi, *Szilassy* László, *Pethes* Sándor s néhány népszerű komikus játssza a filmújdonság női főszerepeit. *Szilassy* és *Pethes* a filmen egy „női zenekar" tagjai s mint ilyenek, jórészt női ruhában játsszák a valóban burleszkszerű jeleneteiket. Az új magyar filmet a jövő hétre tüzte műsorára két premierszínház.

Ma reggel két új magyar filmet kezdtek el a Hunniában

Szerda reggel két új magyar film műtermi felvételei kezdődtek meg a Gyarmat-utcában. Az első a *„Garszonlakás kiadó"*, amely a *Magyar Irók Filmje rt.* produkciójában készül, már tulajdonképen két nap óta gyártás alatt áll. Hétfőn és kedden került ugyanis sor az ének- és zenekari felvételekre, s a szereplők egy része már hétfő reggel óta kint dolgozik a szikron szobában. Az első műtermi nap ma kezdődött: *Turay* Ida, *Rajnai* Gábor, *Juhász* József, *Pataky* Jenő és még egy sereg kisebb szereplő dolgozott az első jeleneteken. Holnap már teljes lesz a létszám, csatlakozik az együtteshez *Simor* Erzsi, *Keresztessy* Mária, *Makláry* Zoltán, *Lázár* Tihamér és *Latabár* Árpád, továbbá még néhány kisebb szereplő. A MIF-produkció az új műteremben dolgozik *Balogh* Béla rendező vezetésével. *De Fries* Károly két kitünő slágert irt a filmhez, az egyiket a *„Karosszék"*-ben nagy sikerrel bemutatkozott vokáltrió adja elő, a másik számot pedig *Simor* Erzsi, *Keresztessy* Mária és *Pataky* Jenő. A ruhákat és díszleteket *Kokas* Klára tervezi.

A régi műteremben szintén új filmet kezdtek el. *Csathó* Kálmán *„Füszer és csemege"* című darabjának filmváltozatát készíti el *Lévai* Béla producer, illetve *Ráthonyi* Ákos rendező. *Bulla* Ella szinpadi szerepét *Szörényi* Éva játssza, *Komár* Júlia régi szerepét pedig *Hidvéghy* Valéria, *Jávor* Pál játssza a füszerkereskedősegédet, amit a színpadon *Greguss* Zoltán alakított, *Páger* Antal régi szerepét pedig *Dénes* György kapta. Két régi szereplő ugyanaz, változatlan *Vizváry* Mariska és *Somlay* Artur. A két új film forgatása december 6-ig tart.

Ötven statiszta — pólyában

A hét elején különös „szereplőgárda" dolgozott a forgatás alatt levő „Semmelweis-film" felvételei alatt. A film már befejezéshez közeledik s most került sor azokra a jelenetekre, amelyekben az egyik kórház szülészeti osztályának különböző termeit fotografálják. Az egyik ilyen felvétel a forgatókönyv szerint azt ábrázolja, amikor az alig párnapos csecsemőket „tisztába teszik". Erre a célra ötven fiatal pólyásbabát hoztak ki a filmgyárba. A művészvilág legfiatalabb statisztált egy hosszú asztalra helyezték el a mamák s ott történt a valóban nem mindennapi felvétel: Semmelweis professzor — Uray Tivadar vizitet tartott és előtte raktúk át új pólyába. jóformán pillanatok alatt valamennyi „serdületlen" filmszinészt. Kétségtelen, hogy a pólyás statiszták, mint „dolgozó egyének", világrekorderek. Alig néhány hetesek — és máris pénzt keresnek.

Ujra filmre került a híres angol regény, a „Kék csillag". A három főszereplő: GARRY COOPER, RAY MILLAND és ROBERT PRESTON

Uj színésznő játsza a Tisztességes Annát, Kollár Livia

Több felújítás után, a *Városi Színház* igazgatója, *Czakó* Pál a közeljövőben eredeti operettbemutatót tart. December 2-án hozza színre *Török* Rezső és *Sándor* Jenő operettjét, amelynek címe: *Tisztességes Anna*. A darab címszerepét a *Városi Színházban* most színrekerülő *Erzsébet*-ben feltünt fiatal és széphangú új színésznő, *Kollár* Livia játssza. Mellette a bonvivánszerepet *Márkus* Lajos, az operettekben elmaradhatatlan komikuspárt pedig *Harczos* Irén és *Misoga* László alakítják. A próbákat a napokban kezdik.

Lánczy Margit részvényei szédületesen emelkednek...

Lánczy Margit olasz stagione társulata most érkezett Milánóba. Mint ismeretes, a kitűnő magyar színésznő Ninccivel, ma nem kevésbé kitűnő olasz színésszel színtársulatot alakított, amellyel a nagyobb olasz városokat járják. Milánóban a Manzoni-színházban *Humyadi* Sándor darabjával, a *Pusztai szél*-lel mutatkoztak be a napokban a közönség előtt. Az Illustrazione-ban olvassuk a következőket az előadásról:

„Lánczy Margit részvényei szédületesen emelkednek. Ime egy színésznő, aki azonnal megragad stílusával. Ezzel a stílussal azonnal megbocsátjuk neki, hogy kissé magyaros akcentussal beszéli még az olasz nyelvet és minden egyebet, amit a tartozik rovatba írhatnánk. Művészete a „Pusztai szél" korcsmárosnéjában mindenkit meghódított. Magisztdális tudású és művészetű színésznő."

MAGDA SCHNEIDER és ALBERT MATTERSTOCK, a Nőtlen férj" című új Ufa-film főszereplői

„Történelmi" pillanat Hollywoodban: Deanna Durbin első szerelmes filmcsókja

Végre megtörtént... Joe Pasternák, Deanna Durbin felfedezőjének vezetése alatt a csók-pártiak győztek a Deanna — még mindig kislány-párt fölött és ennek a győzelemnek szimbóluma az új filmje, a *First Love* (Első szerelem). Eddig Deannát nem volt szabad a filmen szerelmesen megcsókolni, csak apai csókot kaphatott, mert máskülönben a texasi közönség összetörte volna a moziberendezést. Most filmileg a tizennyolcéves „Durbincsot" is nagylánnyá avatták és ez a történelmi esemény, amint az amerikai lapok irják, a következőképpen zajlott le a felvevőgép előtt:

A boldog kiválasztottal, Robert Starkkal Deanna Durbin egy felhőkarcoló tetőterraszán áll az alkonyatban. Mézédes zene és sejtelmes világítás. Átölelve tartják egymást és a fiú megszólal:

— Jó volna már a hajón lenni és szelni a habokat Délamerika felé...

— Imádom a vitorláshajót, a yachtot! — mondta még a kislány Durbin.

— Ezen a hajón Diesel-motor van — szólt a fiú és lehajolva Deannához, stopperrel mért tíz másodperces csókban forrtak össze, már amennyire ezt az összeforrást az „erkölcsbizottság" engedélyezi. Még édesebb zene és még sejtelmesebb világítás. Aztán egy sóhaj és az immár nagylánnyá lett Durbin megszólalt:

— És mi az a Diesel motor?

„Történelmi" pillanatokhoz mért történelmi szavak...

Beethovenest a Zeneakadémián

A Budapesti Hangverseny Zenekar Beethoven-ciklusának első estjét *Ferencsik* János vezényelte a Zeneakadémián. A II. és a IV. szimfónia volt ezúttal műsoron, továbbá az Es-dur zongoraverseny, amelynek szólórészét *Heimlich* Lajos adta elő kiforrott tudással, elmélyedő komolysággal és alapossággal, de a lírai részeknél kissé szürke árnyalással. Az Operaház fiatal karmestere kitünő lendülettel, ízléssel, választékos muzikalitással dirigálta végig műsorát. Közönsége melegen ünnepelte.

jöjjön velünk szinházba az Esti Ujság keavezmenyes szinházjegy irodája útjan

Szinházjegyirodánk VIII., József-körút 5. hétköznapokon és vasárnap reggel 9 órától este 8 óráig áll olvasóink rendelkezésére.

Telefonrendelés: 140-000 144-401.

Szinházi műsor:

Operaház (3, ½8): Faust. (Rendkiv. venédgciklus, A. 1.)

Nemzeti Színház (½4, ½8): Macbeth. (IV.)

Nemzeti Kamara Színház (4, 8-kor) Minden este: Feleség; vasárnap délután: Alterego.

Vigszínház (½4, 8): A márkiné.

Belvárosi Színház (4, 8) Minden este: Végrendelet. Vasárnap d. u.: Földindulás.

Andrássy Színház (½4, 8) Minden este és vasárnap délután: Klotild néni.

Pesti Színház (4, 8) Minden este és vasárnap d. u.: Szabad az út.

Fővárosi Operettszínház (½4, 8) Minden este és vasárnap d. u.: Pozsonyi lakodalom.

Royal Színház (4, ½9) Minden este és vasárnap d. u.: Ki gyereke vagyok én?

Városi Színház (½4, 8) Minden este és vasárnap d. u.: Erzsébet.

Pódium (½5, 9) Minden este és vasárnap d. u.: Szinháznyitó műsor.

Dunaparti Színpad (9-kor) Minden este: Megnyitó műsor.

Kamara Varieté (½6, ½9) Szerdától mindennap: Kicsuda maga?

Erzsébet Színház (½6, ½9) Csütörtökig minden este: Fehérvári huszárok.

Józsefvárosi Színház (½6, ½9: Zimberi-zombori szépasszony.

Kisfaludy Színház (½6, ½9): Paprikáscsirke.

Mozi műsor:

BEMUTATÓ MOZIK:

ATRIUM FILMSZINHAZ ½6, ½8, ¾10. Sz., V., U.: ½4-kor is. Áll a bál, (Szeleczky, Csortos).

CASINO FILMSZINHÁZ ½6, ½8, ½10. Sz., V., U.: ½4-kor is. Hollywoodi képeskönyv. (Wald Disney új színes filmcsodája). ½10-kor díszbemutató: Hat hét boldogság.

CITY ¾6, ¾8, ¾10. Sz., V., U.: ¾4 órakor is Hollywoodi képeskönyv. (Wald Disney új színes filmcsodája). 2. hétre prolongálva.

CORSO ½6, ½8, ½10-kor. Sz., V., U.: ¼4-kor is. Gibraltár. (Erich v. Stroheim). V. d. e. ¼12-kor: Bartók—Zathureczky-matiné.

DÉCSI 6, 8, 10 órakor. Sz., V., U.: 4 órakor is. Gibraltár. (Erich v. Stroheim). Híradó.

FORUM FILMSZINHAZ ½6, ½8, ¾10. V., U.: ¼4-kor is. Francia négyes. (Sacha Guitry). 3. hétre prolongálva.

KAMARA 11, 2, 4, 6, 8, 10. Első három mérsékelt A szerelem tolvaja. (Elizabeth Bergner). 4-ik hétre prolongálva.

PALACE 11, 2, 4, 6, 8, 10 Első három mérsékelt. Rettegés. (Charles Vanel). Munkaszolgáltatás.

RADIUS FILMSZINHAZ ½6, ¾8, ¾10. Sz., V., U.: ½4, ½6, ¾8, ¾10. Várlak. (Irene Dunne, Charles Boyer). 5-ik hétre prolongálva. ¾10-kor diszbemutató: Asszonyok szállodája.

ROYAL APPOLLÓ ¼6, ½8, ¾10. Sz., V., U.: 4, 6, 8, 10. Tánc a föld körül. (Fred Astaire, Ginger Rogers). 2-ik hétre prolongálva.

SCALA FILMSZINHAZ ½6, ½8, ¾ 10. Sz., V., U.: 3 órakor is. Pygmalion. (Leslie Howard). V. d. e. 11-kor: Gyermek trükkfilm. Matiné.

URANIA FILMSZINHAZ 5, ½8, ½10. V., U.: ¾3, 5, ½8, ½10 órakor. Áll a bál. (Szeleczky, Csortos). 2-ik hétre prolongálva. V. d. e. 11-kor: Dr. Mezey István előadása: Mandzsukuó.

MÁSODHETES MOZIK:

ADMIRAL ¼4, ½6, ½8, ½10. V.: ½3-kor is. Brodway rózsája. (Tyrone Powel). V. d. e. ½10 és ½12: Dzsungelszerelem.

ASTRA ¼4, ½6, ½8, ½10. V.: negyed 3-kor is. Halló Janine. (Rökk M.) Híradó.

BROADWAY FILMSZINHAZ ¼4, ½6, ½8, ½10. Sz., V.: ½2-kor is. Első mérsékelt helyárakkal. — Mámor. (Jean Gabin). V. d. e. 11 órakor: Rosalie. (Nelson Eddy).

CORVIN ¼4, ½6, ½8. ½10. V., U.: ½3-kor is A miniszter barátja. (Páger). Híradó. V. d. e. ½11: Csin-Csin. (Shirley Temple).

DÉLIBÁB (volt Winkler) 6, ½9. V.: ½3, ¾5, 7 és ¾10-kor. Falu rossza. (Dayka M., Gregus Z.)

IPOLY FILMSZINHAZ 4, ½7, 9. V. 2, ½5, 7, ½10: Riadó a Földközi tengeren. (Piere Fresnay). Szökés a földről.

LLOYD FILMSZINHAZ 4, 6, 8, 10. V., U.: 2-kor is. A jó házasság titka. (Loretta Joung).

OLYMPIA FILMSZINHAZ 11, 2, 4, 6, 8, 10-kor. Mámoros báli éj. (Zarah Leander). Híradó.

PALOTA MOZGÓ ½4, ½6, ½8, ½10. V.: ½2-kor is. Halló Janine. Híradó.

TISZTI KASZINÓ ZARTKÖRŰ FILMSZINHAZA. ½5, ¾7 és 9-kor. 23-án: Tökéletes férfi. (Simor, Jávor).

TURÁN 4, 6, 8, 10-kor. V.: 2-kor is. Mámoros báli éj. (Zarah Leander). V. d. e. 9 és 11 órakor: Dzsungelszerelem.

VESTA 11, ½2, ½4, ½6, ½8, ½10. V., U.: 11, 2, 4, 6, 8, 10 órakor. Ember és gazember (Willy Forst).

ZUGLÓI MOZGÓ 5, ½8, ½10. Sz.: 4, 6, 8, 10. V.: 2-kor is. A sejk fia. Fekete banditák.

Jól vacsorázhat a belvárosi

Gyönavtvúk

étteremben (IV. ker., Bástya-u. 10. szám.

ESTÉNKINT GÖDÖLLŐI VIDAK GYULA MUZSIKÁL

Sanghai Bar

Minden este 10 órától reggel 5-ig:

A műsorok műsora

Vasár- és ünnepnap: 5 órai tea.

XI., Horthy Miklós-út 60. Tel.: 25-74-30.

Asztalos-Jazz.

Zsindely Ferenc államtitkár a „Gül Baba" felvételeinél

ZSINDELY FERENC miniszterelnökségi államtitkár, BALOGH LÁSZLÓ miniszteri osztálytanácsos és MATOLAY GÉZA, a „Gül Baba" forgatókönyvének írója és gyártási vezetője

Dohnányi Ernő kantátát ir Az Ember Tragédiájából

A zenei világban sok szó esik arról, hogy Dohnányi Ernő nagyszabású munkán dolgozik, amely méltóan koronázza be operáinak és egyéb híres szerzeményeinek hatalmas sorát. Dohnányi új műve nagyzenekarra és óriási kórusra készülő hatalmas kantáta lesz, amely témáját a legnagyobb magyar remekműből, „Az ember tragédiájá"-ból meríti. Több, mint egy esztendőre tervezi Dohnányi a nagy munka elkészülését s már féléve dolgozik rajta. Madách korszakalkotó drámai költeményének és Dohnányi Ernő muzsikájának találkozása minden bizonnyal az európai zeneirodalom egyik legérdekesebb eseménye lesz.

HOKOBOL növényi likőr

HUSZKA-DALJÁTÉK KOSSUTHROL

Az Erzsébet királynéról szóló nagysikerű *Huszka—Szilágyi*-daljáték után a *Bob herceg*, a *Gül Baba*, a *Lili bárónő* szerzője ismét a magyar történelemből választotta új daljátékának témáját. „Erzsébet" után *a magyar szabadságharc nagy eseményeiből fonódik össze az új Huszka-operett meséje. Huszka* szövegírója ismét *Szilágyi* László, aki a leginkább épkézláb meséjű és a legnagyobb sikerű modern operetteket írta. A mese végigvezet a magyar szabadságharcon és *halk szerelmi szálat is sző a történelmi környezetbe.* Az operettben *Kossuth* is megjelenik. A szabadságharcot felölelő, érdekes, nagyszabású daljáték bemutatására a *Vigszinház* készül.

Színházi pósta

Az újévben megkezdődnek a Lehár-ünnepek a budapesti zenés színházakban. A sort a *Városi Színház* nyitja meg, *Vízkeresztkor* felújítja a *Víg özvegyet. A Fővárosi Operettszínház* valósággal *Lehár-premiert* készít elő, amennyiben új formában, frissített szövegkönyvvel és néhány *új Lehár-számmal* mutatja be *A sátán hegedüsét,* Lehár Paganiniről szóló operettjét. Erre az előadásra azonban a *Pozsonyi lakodalom változatlan sikere miatt csak februárban kerülhet sor.* Befejezésül az Operaház ünnepli a hetvenéves Lehárt a *Mosoly országa* új szereposztású felújításával.

*

Somogyi Gyula, akinek *Hableány penzió* című darabja és a *Karamazoff testvérek* című regény-dramatizálása nagy sikerrel került előadásra a *Nemzeti Színházban,* új darabot feezett be. *Somogyi* Gyula kínai mesejátékot írt az asszony két lelkéről. A keleti mesét feldolgozó színdarab valószínüleg *Ezüstrózsa* címmel kerül bemutatóra.

*

Pécsett klasszikus előadásokra készül vitéz Bánky Róbert társulata. A cseretársulat nagy sikert ért el a „Makrancos hölgy" előadásával, amelyet Pünkösti Andor rendezett, Turay Idával a főszerepben. Két újabb klaszszikus felújítást tervez a pécsi színház. Előadja Goldoni „Fogadósné"-ját, ugyancsak Turay Idával a címszerepben és azután színrehozza Shakespeare „Macbeth"-jét Szabó Lőrinc új fordításában. A címszerepet, mint vendég, Kiss Ferenc játssza majd Pécsett. A darabot, Németh Antal nemzetiszínházi rendezése szerint, Both Béla állítja színpadra.

*

A Operaházban ma tartották meg a „Denevér" zártkörű házi főpróbáját. Strauss operettje új köntösben, új szereposztással, Szilveszterkor kerül bemutatóra. Az Operaházban egyébként szorgalmasan folynak az előkészületek a milánói vendégjátékra. Január 9-én utazik el az Operaház együttese Olaszországba. Respighi „Láng" című dalművét játssza el a milánói Scalában.

A hollywoodi divatkirály feleségének rózsaszin harisnyája

A filmdivatot Hollywoodban Adrian diktálja. Az ő ízlésének engedelmeskednek a női sztárok a filmen és a magánéletben egyaránt. Valóságos teljhatalommal formálja át negyedévről-negyedévre az ízlést és divatötleteinek megvalósításában nem tür ellentmondást. A mult évben feleségül vette Janet Gaynort, az ismertnevü filmsztárt. Természetesen Adrian a legnagyobb gondot fordítja arra, hogy felesége legyen a legelegánsabb egész Hollywoodban. Mindezideig az első- és másodrangú sztárok gyorsan lemásolták Janet Gaynor toalettjeit. Adrian legutóbbi divatötlete azonban nem talált követőre. A felesége ugyanis a rózsaszínü harisnyák divatját akarta bevezetni. Mivel egy hét alatt rájött arra, hogy az új divatnak nincs követője és egyetlen színésznő se húzott rózsaszín harisnyát, a nyolcadik napon feladta a küzdelmet és visszatért a régi színekhez. Most történt meg először, hogy Adrian ötlete ellen fellázadtak a nők és a divatdiktátornak be kellett vallania vereségét.

A „Garszón lakás kiadó" szilveszteri „külön"-bemutatója

A premier-filmszínházak szilveszteri előadásuk keretében új képeket mutatnak be. Az Átrium-mozi magyar filmet játszik a szilveszteri előadáson: a MIF legújabb filmjét, amelynek címe *„Garszonlakás ki-*

adó", vetítik le. A mulatságos vígjáték főszereplői *Turay* Ida, *Simor* Erzsi, *Keresztessy* Mária, *Rajnai* György, *Pataky* Jenő, *Juhász* József, *Kürthy* György és *Bókay* Ferenc. A szilveszteri külön bemutató után a vidám magyar filmet január folyamán három premier-színház tüzi műsorára.

Uj filmcenzura-bizottságot neveztek ki

Az Országos Mozgóképvizsgáló Bizottság tisztviselőinek és tagjainak megbizatása december 31-én jár le. A belügyminiszter a jövő év január 1-től 1942 december 31-ig terjedő hatállyal új cenzurabizottságot nevezett ki. A bizottság elnöke ismét *Szöllössy* Alfréd dr. belügyminisztériumi tanácsos lett. *Matolay* Géza, a *Függetlenség* szerkesztője és *Gáspár* Jenő, a *Sajtókamara* főtitkára, cenzurabizottsági tagok lettek.

(*) **Brada Rezső balettmester (M. Kir. Opera tagja) balettakadémián 1940 jan. 1-től tehetséges kezdő növendékek felvétele. Jokaitér 8. Telefon: 116—810.**

Az új év szenzációja a KOMÉDIA új műsora NEHÉZ IZSÓNAK LENNI Premier Szilveszter éjjel

Jöjjön velünk szinházba az Esti Ujság kedvezményes szinházjegy irodája útjan

Színházjegyirodánk VIII., József-körút 5. hétköznapokon és vasárnap reggel 9 órától este 8 óráig áll olvasóink rendelkezésére.

Telefonrendelés: 140-000 144-401.

Színházi műsor:

Operaház (3, ½8): Don Carlos. (D); vasárnap d. u.: Pozsonyi majális, Coppelia, Csárdajelenet; este: Denevér; hétfő: Nincs előadás.

Nemzeti Színház (¼4, ½8): Andromache, Pereskedők; vasárnap d. u.: Rontó Pál; este (½ 9 órakor): Noszty-fiú esete Tóth Marival; hétfő este: Andromache, Pereskedők.

Nemzeti Kamara Színház (4, 8): Feleség; vasárnap d. u., este (9), hétfő: Feleség.

Vígszínház (¼4, 8): Péter; vasárnap d. u.: Születésnapi ajándék; este: Péter; 11-kor: Szilveszteri kabaré.

Pesti Színház (4, 8): Minden este és vasárnap d. u.: Az utolsó pillanat; este 11-kor is.

Andrássy Színház (¼4, 8) Minden este (vasárnap ½8 és 11): Finom család; vasárnap és hétfő d. u.: Klotild néni.

Belvárosi Színház (4, 8). Szilveszterkor 4, ½8, 11: minden este: Farsangi esküvő.

Magyar Színház (¼4, 8) minden este (vasárnap ½8 és 11) és vas. d. u.: Látta-e már Budapestet éjjel?

Fővárosi Operettszínház (¼4, 8) minden este, vas. és ünnepnap d. u.: Pozsonyi lakodalom.

Royal Színház (4, ½9, Szilveszterkor ¼4, ½8) minden este, vasár- és ünnepnap d. u.: Bolond lyukból bolond szél fúj.

Városi Színház (4, 8) minden este, vasás- és ünnepnap d. u.: Tisztességes Anna; vasárnap este 11: Szilveszteri kabaré.

Pódium Színpad (¼4, 9) minden este, vasár- és ünnepnap d. u.: A helyzet a következő.

Dunaparti Színpad (½5, 9) minden este és vasárnap d. u.: Uj vidám műsor.

Komédia Orfeum (½5, ½9) minden este, szombat és vasárnap d. u.: Ki papája vagyok én?; vasárnap este (½9, 12): Nehéz Izsónak lenni.

Kamara Varieté (½6, ½9, vasár- és ünnepnap 3, 6, 9): Kicsuda maga? Szilveszterkor: 5, 8, 11-kor is.

Erzsébetvárosi Színház (½6, ½9, vas. ½5, 8, 11, hétfő: ¼4, 6, ½9): Tabáni orgonák; vasárnap 11: Kabaré.

Józsefvárosi Színház (½6, ½9, vas. ½5, 8, 11-kor, hétfő: ¼4, 6, ½9) Pusztai szerenád; vasárnap 11: Kabaré.

Kisfaludy Színház (½6, ½9, vas. ½5, 8, 11-kor, hétfő: ¼4, 6, ½9): Erzsébet; vasárnap 11 órakor: Kabaré.

Mozi műsor:

BEMUTATÓ MOZIK:

ÁTRIUM FILMSZINHÁZ ½6, ½8, ½10. Sz., V., U.: ¼4 órakor is. Csapda. (Maurice Chevalier, Erich v. Stroheim). Híradók.

CASINO FILMSZINHÁZ ½6, ½8, ½10. Sz., V., U.: ¼4-kor is. Várlak. (Irene Dunne, Charles Boyer). 4-ik hétre prolongálva. Szilveszterkor Walt Disney új filmjei és Csapda. Kezdete 10 órakor.

CITY ¾6, ¾8, ¾10. Sz., V., U.: ¾4 órakor is. Babamenyország. (Walt Disney legújabb sorozata. Híradók. Szilveszterkor: Első csók. (Deanna Durbin) jövő évi filmje. Ezenkívül 6 trükkfilm, Walt Disney új sorozata. Kezdete ½11-kor.

CORSO ¼6, ¼8, ¼10-kor. Sz., V., U.: ¼4-kor is. A férj közbeszól. (Claudette Colbert). Január 7-én d. e. ¼12-kor: Francia opera. matiné.

DÉCSI 6, 8, 10 órakor. Sz., V., U.: 4 órakor is. Csapda. (Maurice Chevalier, Erich von Stroheim). Híradók.

FORUM FILMSZINHÁZ ¼6, ½8, ¾10. Sz., V., U.: ¼4-kor is. Halálos tavasz. (Szörényi). 2-ik hétre prolongálva. Szilveszterkor nagy kabaréelőadás.

HIRADÓ FILMSZINHÁZ (VII., Erzsébetkörút 13. Telefon: 222-499). Első felvételek a finn-orosz hadszíntérről. Háborús, rajzos híradó. Magyar-, Ufa-, Fox-híradók. Dal az acélról. (Kultúrfilm). Színes rajzfilm. Folytatólagos előadások: 10—24 óráig.

KAMARA 11, 2, 4, 6, 8, 10. Első három mérsékelt Gibraltár. (Erich v. Stroheim). Szilveszterkor: Texas (mindkét rész együtt). Kezdete 10 órakor.

PALACE 11, 2, 4, 6, 8, 10. Első három mérsékelt. Hófehérke és a hét törpe. (Walt Disney színes csodafilmje. 2-ik hétre prolongálva. Híradók. Szilveszterkor: hat legújabb Walt Disney színes rajzfilm: A négy toll. Kezdete ½11-kor.

RADIUS FILMSZINHÁZ ½6, ¾8, ¾10. Sz., V., U.: ¼4, ½6, ¾8, ¾10. Dal a szabadságról. (Eddy Nelson). Szilveszterkor nagy- és filmkabaré. V. d. e. 11-kor Az új földesúr.

ROYAL APPOLLÓ ¼6, ½8, ¾10-kor. Sz., V., U.: 4, 6, 8, 10-kor. Tarzan és fia. (Johny Weissmüller). Téli álom. Híradó.

SCALA FILMSZINHÁZ ¾5, ¼8, ¾10. Sz., V., U.: ½3. 5, ¼8, 10. A 4 toll. Korda Sándor világfilmje. Szilveszteri kabaré és filmműsor. Kezdete 10 óra.

URANIA FILMSZINHÁZ 5, ¼8, ½10. V., U.: ¾3. 5, ¼8, ½10. 1848. — Mária Ilona. (Paula Wessely, Willy Birgel). Prolonggálva. Szilveszterkor 10 órai kezdettel. Kabaréelőadás és filmbemutató. (Házasság kizárva).

MÁSODHETES MOZIK:

ADMIRAL ¼4, ¼6, ½8, ½10. V., U.: ½2-kor is. Három testőr. (3 Ritz Brothers). V. d. e. ½10 és ½12-kor. Nászút féláron. H. d. e. ½10 és ½12-kor: Trader Horn. Szilveszter éjjel ½12-kor: Nőtlen férj. Walt Disney színesfilmek. Ajándéktárgyak kisorsolása.

ASTRA ¼4, ¼6, ¼8, ¾10. V.: negyed 2-kor is. A miniszter barátja. Híradó. Szilveszterkor ½12-kor is. Értékes tárgyak kisorsolása. V. d. e. 11-kor 3 Ritz a 3 betyár. H. d. e. 11-kor: Flotta a víz alatt.

BROADWAY FILMSZINHÁZ ¼4, ¼6, ¾8, 10. Sz., V. és U. 1 órakor is. Isten vele tanár úr. (Robert Donat). Első mérsékelt helyárakkal. V. d. e. 11: Hindú lándzsás.

CORVIN ¼4 ¼6, ½8, ½10. V. 11, ½2, ¼4-kor. A szerelem tolvaja. (Elisabeth Bergner). V. d. e. ½11-kor: Shanghai express.

DÉLIBÁB (volt Winkler) 6. ½9. V.: ½3. ⁶/₅, 7 és ¾10-kor. Mosolyhercegnő. (Shirley Temple, Charles Farrell). Szilveszter éjjel 10 órakor. Halló Janina. Ajándéktárgyak.

IPOLY FILMSZINHÁZ ¼4, ½6, ½8, ½10-kor. V.: ½2-kor is. A hindu lándzsás. (Gary Cooper). Híradó. V. d. e. ½11-kor: Tomi, a megfagyott gyermek. Szilveszterkor ½12 órakor: Alexander ragtime band. Jan. 1-től: 100 férfi, 1 kislány. (Deanna Durbin). H. d. e. ½11-kor Braziliai kaland.

LLOYD FILMSZINHÁZ 4, 6, 8, 10. V., U.: 2-kor is. Szivek muzsikája. (Sonja Henie, Tyrone Power). V. d. e. 11-kor: Walt Disney, trükkfilmsorozat.

OLYMPIA FILMSZINHÁZ 11. 3. 4. 6. 8. 10-kor. Bors István. (Páger). Magyar gyümölcs, kultúrfilm. Híradó.

PALOTA MOZGÓ ¼4, ½6, ½8, ½10. V.: ½2-kor is. A miniszter barátja. (Páger). Szilveszterkor az utolsó előadás 10 órakor.

STUDIÓ FILMSZINHÁZ (Akácfa-u. 4.) 11, 2, 4, 6, 8 és 10 órakor. Gályarab. (Charles Laughton, Fredric March).

TISZTI KASZINÓ ZÁRTKÖRŰ FILMSZINHÁZA. ½5, ¾7 és 9 órakor. 31-én: Műsoros Szilveszterest. Kezdete 10 órakor. Jan. 1. és 2-án: Szerelem tolvaja. (Elisabeth Bergner).

TURÁN 4, 6, 8, 10 órakor. V., U.: 2 órakor is. Riadó Indiában. V. ¾2, ¾4, ¾6, ¾8, ⁹/₁₀, ⁹/₁₂. V. d. e. 9 és 11-kor: Pesti mese. H. d. e. 9 és 11: Tráder Horn. Szilveszter éjjel ¾12-kor: Nőtlen férj. Walt Disney színesfilmek.

VESTA 11, ½2, ¼4, ½6, ½8, ½10. V., U.: 11, 2, 4, 6, 8, 10-kor. 3 testőr (3 Ritz Brothers). Istenítélet a tengeren.

ZUGLÓI MOZGÓ 5, ¼8, ½10. Sz.: 4, 6, 8, 10. V.: 2-kor is. A miniszter barátja. (Páger). Színes trükk film. Híradó.

Sanghai Bar
Minden este 10 órától reggel 5-ig:
A műsorok műsora
Vasár- és ünnepnap: 5 órai tea.
XI., Horthy Miklós-út 60. Tel.: 25-74-30.
Asztalos-Jazz.

JÓ VACSORA, JÓ ITAL, JÓ CIGÁNY a RUDAS étteremben
(Erzsébet-hídfőnél)
esténként BUDAI Gyurka muzsikál.

Kellemesen fűtöttek a gellérthegyi
Busulá Juhász
termei
Cigányzene
Telefon: 259-360

Victoria sörözőben
Minden este
TÓTH BÖSKE énekel
Lakatos Töni és Misi muzsikál

Lakást keresek Pest-Budán

Pérely Imre beszámolója egy viszontagságos körútról írásban és képben

Ugyan csak decemberben vagyunk még, de világéletemben óvatos ember voltam, s ezért elhatároztam, hogy lakást keresek februárra. Akiket érdekel, azokkal már most előljáróban közlöm: *garszonlakás Budapesten nincs.* Csak ötszobásak kiadók, persze

bőven találhat az ember hat- és nyolcszobásokat is, vagy még nagyobb apartmanokat, ha van hozzájuk bútora, meg pénze.

Új divat az üres szobás, közös fürdőszobás garszonhotel, ahol egyetlen, szobának csak a legelrugaszkodottabb fantáziával nevezhető zugolyért csekély nyolcvan pengőt kérnek, de ezzel szemben az elszánt bérlő köteles évesszerződést kötni a tulajdonossal.

Főbérleti garszonlakást is találtam a Vérmezőnél, *havi százhúszért.*

Kicsit meglepett arcot vághattam, mert a gondnok sértődötten magyarázta:

— Kérem, tessék meggondolni, ez alkalmi dolog . . . Nem is kiadó, csak átadó, mert az előbbi tulajdonost *a mult héten bevitték a tébolydába.*

Az ezernégyszázpengős lakás egyetlen ablaka pazar kilátást nyujt a szomszéd ház tűzfalára.

Gondoltam, mit bolyongjak én a magam feje után, elolvasok pár ujsághirdetést, azok közt biztos találok alkalmasat. Csábított is egy szűkszavú ajánlat: *Garszonlakás a Rózsadombon bevonulás miatt kiadó.*

Egy szoba, a disztingvált úr *havi kétszáz pengőt kér érte bútorral.* Üresen kilencven volt az ára, de bútor nélkül nem kiadó.

A csendes Budán, a Fő-utcában bútorozott, különbejáratú szobát is néztem. A főbérlő egy öreg néni, a konyhában lakik itt.

Káposztát főzött éppen, savanyú illata megülte még a lépcsőházat is. Az utcai szoba tágas, két ágy van benne, egy nagyon kövér és egy nagyon sovány. Azt mondta: csak a sovány ágyat használhatom, a másikat semmiesetre se, mert abban boldogult férje halt meg.

Budával nem sok szerencsém volt. Ott se, ahol azt hirdették, hogy egy nyugdíjas özvegynek kis kertiház kiadó, pince és padláshasználattal, csenddel és nyugalommal.

Nyugdíjas özvegy ugyan nem vagyok, de megnéztem ezt is: gondoltam tapasztalok egyet-mást. Érdemes volt. A Hidegkuti-úton a kert mélyén roskadozó tetővel, megtépázva húzódott meg a „ház", mögötte reszkető kopasz fákkal. Igazi romantika, s potom harmincöt pengőt kértek érte.

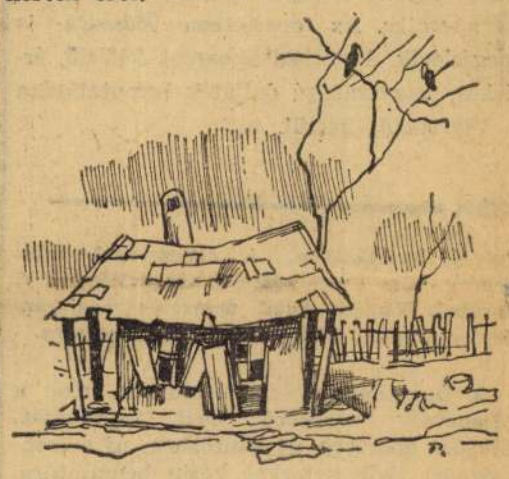

Az Erzsébet-körúton üres lakásrészt hirdetnek fürdőszobával és telefonhasználattal. *Schwarczné,* a főbérlő, mutogatja a lakást s bevisz a fürdőszobába is, amely közös és fekete. Azt hiszem, az egész csak csalétek, mert ha valaki az utóbbi évtizedben meg is fürdött volna benne, a kádról bizonyára lemosódott volna valami kis piszok. A tulajdonosnő felém ragyogtatta egyetlen fogát fehérkés bajusza alól.

— *Csak akkor kiadó, ha nálam étkezik.* Itt jó úri konyha van. Elsőrangú konyha.

Üres lakásrésszel együtt csak havi százötven pengő.

Azt mondtam neki: majd meggondolom.

A Paulay Ede-utcában, az Operától pár lépésnyire hatalmas, háromablakos, különbejáratú szobát kínálnak két-három fiatalembernek a Berger-nővérek.

A legfiatalabb nővér nyit ajtót, betessékel a belső szobába, ahol az asztal mellett a legidősebb nővér passziánszozik. A középső az ágyban fekszik, de mindhárman széles mosollyal néznek rám.

Kérdem: hol a szoba?

A hátsó sarokban sötétlik egy lyuk: ott az ajtaja. *Ez a különbejárat.* A legkisebbik Schwarcz-nővér már döngeti is az ajtót:

— Nyissák ki! — kiabál.

De belülről nem mozog senki.

— *Rémesek ezek a mai albérlők,* — panaszkodik. — *Félórával ezelőtt mentek be és magukra zárták az ajtót.* Tessék tán holnap jönni, addigra majd kijönnek.

Megigértem . . .

Wanderer Werke

Az új esztendő munkáját kezdje meg egy szép írású, megbízható CONTINENTAL írógéppel, amely sok örömet, barátot fog Önnek szerezni!

Boldog új esztendőt kíván

GOY és KOVALSZKY

Az Esti Ujság Rejtvény-pályázata: „Játszunk egy kis lóversenyt"!!!

Örömmel jelentjük előfizetőinknek és olvasóinknak, hogy jövő héten új ezerpengős rejtvényjátékot indítunk el. Az Esti Ujság hívei már tudhatják, hogy minden alkalommal új és ötletes rejtvényjátékokkal szórakoztatjuk olvasóinkat és akik résztvesznek ezekben a játékokban, némi szerencsével és ügyességgel

tekintélyes pénzjutalmakhoz jutnak.

Ez a magyarázata annak, hogy az Esti Ujság rejtvényjátékainak mindig nagyobb és nagyobb sikere volt.

Új rejtvényjátékunk, melynek címe: „Játszszunk egy kis lóversenyt", egy igazi lóverseny izgalmait és örömeit nyujtja, anélkül, hogy könnyelműségre vagy hazardirozásra szoktatná az olvasókat. Sőt ezeket a szenvedélyeket kitűnően le fogja vezetni a rejtvényjáték s

a résztvevőknek nem kell semmit kockáztatniok, naponta megveszik az Esti Ujságot és máris jegyet váltottak a legizgalmasabb játékhoz.

Az Esti Ujság új 1000 pengős pályázatán most dolgozik a szerkesztőség. A legapróbb részletekig úgy dolgozzuk ki a játék lehetőségeit, hogy mindenki kivétel nélkül résztvehessen. Közismert tény, hogy az Esti Ujság rejtvényjátékai alkalmával mindig ezer pengőt oszt szét a nyertesek között olyképpen, hogy pár nagyobb nyeremény és több kisebb pénzösszeg boldogítsa a pályázatokon résztvevőket. A sors keze eddig mindig úgy akarta, hogy

a 100—150 pengős, sőt 200 pengős nagy nyereményt az arra rászorulók nyerjék el.

Most az új rejtvényjáték előtt magunk is kíváncsiak leszünk, hogy ki lesz az első.

Amikor az új rejtvényjátékot az Esti Ujság olvasóinak asztalára helyezzük, az a cél vezet bennünket, hogy minden olvasó a legfrissebb és legjobban értesült híranyag mellett megtalálja a maga szórakozását is. Az Esti Ujság mindenben kiszolgálja olvasóit: hír- és képanyaga a legelső az egész magyar sajtóban, színházjegyirodája olcsó szórakozást nyujt, könyvosztálya a bolti áron alul terjeszti az érdekes könyveket, kedvezményes utazásokat nyujt és az élet minden terén ott áll az olvasó mellett. A rejtvényjáték pedig lehetőséget ad mindenkinek, hogy szórakozató időtöltéssel nagyobb pénzösszeghez jusson.

A „Játsszunk egy kis lóversenyt" több futamból álló játék lesz,

természetesen nem szerencsejáték.

Nem lesznek megoldhatatlan feladatok, mindenki, aki gonddal és szorgalommal dolgozik a rejtvényeken, élvezetet fog találni benne.

Figyelje és olvassa az Esti Ujságot, mert a jövő héten kezdetét veszi a játék. Reméljük, hogy épp olyan örömet fog okozni, mint előző játékaink.

NELSON EDDY első drámai szerepe

Dal a szabadságról

Minek van nagyobb ereje: a szivnek, a jognak vagy az ökölnek?

Nelson Eddy
Virginia Bruce
Victor Mc Laglen
Lionel Barrymore
Edward Arnold

Rendezte: Jack Conway

Dal a szabadságról— harc a szabadságért.

(Metro-Goldwyn-Mayer-film)

Premier ma! RÁDIUS

Pérely Imre, grafikus

1927-ben készült Bartók-mintát
(„minta ismeretében") ismertet
Heiter Károly írása.

— : A Magyarító új szakasza 7.

Nemzetközi Szemle, 1971. okt. 24.

Péterfy Imre

Karinthy Frigyesről készült
1927-es portréja szerepelt a Petőfi
Irodalmi Múzeum új kiállításán

Ungvár 1970 november 10
2. old.

Pérely Imre grafikus

műveiből nyílik emlékkiállítás
október 27-én Pápán a Jókai műve-
lődési Központ Bartók-termében.

Magyar Nemzet 1968 okt. 24
— Napló —

Pécsi Jenő

A 20-as, 30-as évek biztos kezű rajzolóművésze.
Tersánszky J. Jenőről készült tollrajza dr. Raisz
László tulajdonában van. A rajzon az író e sorai
olvashatók: „Többet ültem már piktorokhoz, mint egy
motoros gumicsónak". Csak azért mondom, hogy nem
csoda, ha ilyen zordon képet vágsz hozzá! Tersánszky
J. Jenő."

D. I.: A Raisz-gyűjtemény Balatonfüreden; Magyarország, 1971. 1. 17. 10. l.

Pèrely Jmre

1.

A 20-as évek elején lépett fel rajzaival. Első sikerét a Magyar fejek (1922) c. kötettel aratta (írók, művészek, közéleti személyiségek portréi). Második kötete a XI. Pius és udvara (1925): a pápa és bíborosai ültek modellt.

Heitler L.: Pécsly Imre Bartók-portréja; Műgyűjtő, 1941. I-II. 32. l.

Pékely Jusze

Rómából hazatérve írókról, költőkről rajzolt portré-
kat (Magyar írók, 1927). Ebbe a 3 kötetes sorozatba
illik az 1927-es Bartók arcmás.

Hatfles L.: Pékely Jusze Bartók-portréja; Művészet, 1971. 1. sz. 32. l.

Pérely Imre

A szerző az arcmás pontos leírását adja. Az arcmás a munkába mélyedt komponistát adja. Nevezetessége az ábrázolt aláírása és sajátkezűleg kottázott szonátarészlete.

Heitler László: Pérely Imre Bartók-portréja; Műgyűjtő, 1971. 1.sz. 32. l.

Pécsi Imre

Bartók portré (repró).

Műgyűjtő, 1971. 1-57. 32. l.

Pécsy Imre

Bartókról készült tollrajza Nemeskéri Ernő (Veszprém) tulajdonában. A szignó alatti dátum szerint 1927. III. 13-án készült.

Hetfler László: Pécsy Imre Bartók-portréja; Műgyűjtő, 1971. 1-11. 32. l.

M.D.K.

Pérely Imre festőművész

A Párisban élő magyar müvész_ről ir H.A.: "Párizsi müteremlátogatás"cimmel.
A lap közli Georges Duhamel francia iró -francia nyelvü-előszavát, amelyet Pérely Imre munkáiról megjelent könyvhöz irt.
Duhamel: "Confession de minuit" regényének illusztrálására ugyancsak a müvészt kérte fel az iró.
A müvész festményei közül három repr.-ót bemutat a lap.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1939. május 1o-17.
II. évf. 19. sz. 26-27. lap

Pérely Imre

Rajzolómüvész szerkesztésében tiz ives könyv jelent meg, melyben a magyar ujságrajzolók tehetséges gárdája szerepel egy-egy illusztrációval. A lap bemutat egy rajzot az "Ujságrajzoló müvészek könyvé"-ből. A rajzot Major Henrik rajzolta Ady Endréről. Ez a -költőről készült- karikatura, eddig ismeretlen rajza a müvésznek. Repr.

Délibáb, Bp. 1930. dec. 13. IV. évf. 50. sz. 32. lap.

PÉRELY IMRE festő és grafikus, szül. 1898. Sápán. Az Iparművészeti Iskolában és a Képzőművészeti Főiskolán tanult, az utóbbiban Kalló Ede kezelatt Rippl-Rónai szabadiskoláját is látogatta. 1922-ben Magyar fejek címmel kiadta irókról, művészekről és tudósokról készült rajzait. Hosszabb időt töltött Rómában.

Vadai Lál: P. I. Magyar grafika, 1921.

Pérely Imre

Pérely Imre

"Párisi tanulmányfej" cimmel a lap bemutatja egy fiatal arcot ábrázoló müvét. A müvész három évvel ezelőtt ment ki Párisba tanulmányutra, ahol már eddig több kiállitást rendezett, "három nagyszerű könyvet adott ki" s a francia Gyermekvédő Liga felkérte bélyegeinek megtervezésére.
Repr.

Délibáb, Bp. 1934. juni. 30. VIII. évf. 27. sz. 12. lap.

Percly Hever Imre

Apáti Filharmóniai Egyesület IX. VI.

Kecskemeten Ivanij Grünwaldnál tanult. Rajzolat Kéziratok Tömörkény és Gárdonyi műveihez. Elsősorban az impresszionizmus szellemében dolgozott, utóbb a rajz és tömör formák érvényesülését keresve. Akvarellajait nemcsak dolgozik.

Mádai Pál, Magyar Grafika 1921. 51. l.)

Csak jellemzés, pozitiv adat semmi. Életrajzát kérem.

AK ORSZÁGOS FŐFELÜGYELŐSÉGE.

, VIII. Fhg. Sándor u. 13./

és közoktatásügyi miniszter ur
letéből kifolyólag van szerencsém fi-
jelenő Balkan-Revue cz. közgazdasá-
és bennünket közelről érdeklő folyó-
kan-Verlag G.m.b.H./ Berlin, W.30.;
24 Márka.

Hivatalos tisztelettel

hó - n

Dr. B é k e f i R e m i g
orsz. főfelügyelő.

Pérely Imre

— **Magyar festőművész sikere Párizsban.** Párizsból jelentik: A *Petit Palais* nagy kiállítási csarnokaiban a főváros rendezésében most nyílott meg a *„Jelenkori művészek csoportkiállítása"*. A kiállításon nagy sikert aratott *Pérely Imre* magyar festőművész és rajzoló, aki a Petit Palais nagy-csarnokában két teljes falfelületet kapott s 54 képet állított ki. Pérely az egyetlen külföldi művész, aki Párizs nagy hivatalos kiállításán a francia művészek között helyet kapott. A kiállítással egyidőben jelent meg a francia könyvpiacon Pérely Imre *„Az utca"* című rajzgyűjteménye, amelyhez *Georges Duhamel*, az akadémia halhatatlanja írt igen meleg hangu bevezetést.

Pesti Hirlap

1938. apr. 14.

PÉRELY SZUZIÁTÓL

même temps M. Pérely a édité sous le titre »Rue« un album de dessins dont l'avant-propos est du à la plume de M. Georges Duhamel.

Gazette de Hongrie, Budapest, 1938.
„Une exposition d'Emeric Pérely."

—

Valamennyi lap elragadtatással írt a magyar festő sikeréről, a Journal szerint: »Elragadó az a nemes bátorság, amivel Pérely megtestesíti a gondolatait, hogy ezzel a szellemnek ritka élvezetet szerezzen anélkül, hogy eredetiségét feladná«.

A »Beaux Arts«, a legnagyobb francia szépművészeti folyóiratok egyike, első helyen foglalkozik vele: »Meghatóak Pérely rajzai, emberfejei, rosszlányai, nyugtalanító házhomlokzatai«.

A »Temps« szerint »Pérely feketével a fehéren mesterien tárja elénk némely utcák szomorúságát, hol a rémület s az éhség settenkedik, s a női arcoknak nosztalgiás szépséget ad«.

A »Figaro« Pérely oeuvrjét az utca szimfoniájának nevezi, hol a művész egy szerencsétlen és szánandó emberiséget fest nyomott díszletek közt, fájdalmas lényeket nyugtalanító utcácskákban. E képeken szinte átlüktet a külváros, s a nyomorult utcáknak a lelke. Nemhiába írta Duhamel róluk, hogy ezek azok az utcák, amiknek kövét ő hosszú éveken át kóstya Salavinnel, s hogy Pérely is így találkozhatott vele egy este, a kis boltok kivetülő fényében, a párisi ködben.

Párisi Hirlap, 1938.
„Pérely Imre kiállítása a Petit-Palaisban."

Paris, aprilis 12 (Magyar Távirati iroda).

A Petit Palais nagy kiállítási csarnokaiban s a főváros rendezésében most nyilott meg a »Jelenkori művészek csoportkiállítása«.

A kiállításon nagy sikert aratott Pérely Imre magyar festőművész és rajzoló, aki a Petit Palais nagy csarnokában két teljes falfelületet kapott s 54 képet állított ki. Pérely az egyetlen külföldi művész, aki Páris nagy hivatalos kiállításán a francia művészek között helyet kapott.

A kiállítással egyidőben jelent meg a francia könyvpiacon Pérely Imre »az Ucca« című feltűnést keltő najzgyüjteménye, amelyhez Georges Duhamel, az akadémia halhatatlanja írt igen meleg hangú bevezetést.

— Az az emberiség, amelyet Pérely drámai és megragadó kompozíciói elénk tárnak, nem a diadal és az öröm, hanem a sötétségben útját kereső, szenvedő és küzdő emberiség — írja Duhamel —, a párisi utca nyomorát, tragédiáját és eredetiségét gazdag változatossággal ábrázoló magyar rajzok előszavában.

A sajtó nagy elismeréssel emlékezik meg Pérelyről. A magyar művész új rajzgyüjteménye mesteri biztosságról s erőről tanuskodik s érett művészetének mintegy összesürített lényegét nyujtja — írja a Le Peuple. Ezzel a gyüjteménnyel Pérely új követ illesztett egységes, szilárd és komor művészi épületének oromfalába.

Magyar Távirati Iroda,
Budapest, 1938.

sins au »29-e groupe des artistes de ce temps«, au Petit Palais.

Dessinateur de la vie triste? Imre Pérely est plus, et mieux que cela. S'il peint les maisons noires et les pauvres gens, les murs lepreux et les épaules etroites, les rues humides et les mediocres existences, nous trompons-nous en voyant dans ces mornes scenes autre chose que désespoir et resignation? Il a conservé de la premiere phase de sa vie une chretienne attirance vers l'immense douleur des foules qui souffrent. Et, à se pencher sur cette souffrance, il a appris la revolte contre toutes ces miseres, la revolte contra l'injustice...

Cette tristesse atroce qu'il dégage d'une rélatié ou, trop souvent, nous passons sans la voir — sa maniëre magistrale de la lancer comme un muet reproche sous les yeux des vivants — est-il plus bel acte révolutionnaire? Sa protestation éperdue, s'il la criée si fort n'est-ce pas avec la foi profonde qu'elle sera entendue,...

Le Populaire, Paris, 1938.
Jean: Maurice Hermann: „Imre Pérely. Un dessinateur quie ne nous laisse rien oublier".

—

...on a mis à part de beaux dessins monochromes ou M. Imre Pérely retrace en noir, sur le blanc du papier, la tristesse de certaines rues ou passe l'epouvante et ou rôde la faim et donne à certains visages féminins une douceur nostalgique...

Le Temps, Paris, 1938.
René Jean: Le 29• Grouppe au Petit-Palais.

—

...mais daus ce groupe, n'omettons pas de noter l'audace généreuse avec laquelle Imre Pérely matérialise sa pensée, pour laisser à l'esprit un rare plaisir de raison sans exclure aucune originalité...

Le Journal, Paris, 1938.
Anne Fouqueray: Le XXIX• Grouppe des artistes de ce temps.

—

...au mur, d'émouvants dessins d'Imre Pérely. Visages d'hommes, silhouettes de filles, grouillements de saltimbanques, façades inquiétantes des maisons: voici les planches de la »Rue« que commenta Georges Duhamel...

Beaux Arts, Paris, 1938.
I. Bonjean: „Le XXIX• Grouppe des Artistes de ce temps au Petit-Palais".

—

... Citons encore M... M... et P... avant d'arriver à Imre Pérely, qui a composé une sorte de symphonie de la rue qui a beaucoup d'accent. Il peint une humanite malheureuse et pitogable dans des decors angoissants, des êtres douloureux dans des ruelles inquiétantes. On sent palpiter dans ces images lame des rues misérables et des faubourgs.

Georges Duhamel a pu écrire:

»Ces foules je les connais; ces ruelles je les ai parcourues pendant de longues années en societé de mon frère Salavin qu' Imre Pérely a surement rencontré, le soir, à la clarte des bontiques, dans la brume parisienne...

Le Figaro, Paris, 1938.
André Warnod: An Petit-Palais.

—

Le peintre hongrois Emeric Pérely a participé à l'exposition des artistes contemporains au Petit Palais a Paris. L'artiste qui était rerséenté par cinquante-quatre toiles, remporta le plus vif succés. En

ses yeux caressés, est surtout la chanson de la lumière.

Hélas! poète des villes et des faubourgs sur quelles misères sordides, sur quelles horreurs et quelles hontes il contemple le traînement glorieux du soleil...

Or, autant qu'un ceil lucide et une main ferme, Imre Pérely est un coeur ouvert à toutes les tendresses humaines. L'homme s'émeut souvent dans l'artiste. Voici que le spectacle devient vision; la vision se fait symbole et le symbole, parfois, crie comme un prophète.

Aimons, en Imre Pérely, l'homme autant que l'artiste. Son étonnante originalité technique chante d'un accent souvent terrible les épousailles ou les batailles de ses profondeurs personelles et des réalités rencontrées. Par la sincérité et l'émotion il atteint, nouvelle et qui nous frappe de façon inoubliable, on ne sait quelle noire et éloquente splendeur. A regarder son ceuvre, nous entendons retentir, douleureusement ou en hymne de révolte vaillante, notre coeur éperdu.

Imre Pérely: Faubourg: Preface de Han Ryner. Paris, 1934.

—

L'humanité que figure Imre Pérely dans ses compositions frappantes et dramatiques n'est pas l'humanité de la jouissance et du triomphe, c'est l'humanité malheureuse et militante, celle qui cherche son chemin dans les ténèbres.

Ces foules, je les connais, ces ruelles, je les ai parcourues, pendant de longues années, en société de mon frère Salavin, en société de cet être douloureux dont j'ai conté l'histoire et qu'Imre Pérely a surement rencontré, le soir, à la clarté des boutiques, dans la brume parisienne.

J'ai suivi de loin, comme jadis Baudelaire et comme l'artiste aujourd'hui, les petites vieilles qui rampent en gémissant le long des trottoirs; j'ai regardé les athlètes misérables qui retiennent les passants dans quelqu carrefour glacial, j'ai salué, d'un frémissement de la paupière, les prostituées maigres qui patientent, les épaules collées au mur pour avoir moins froid peut-être et pour éprouver, dans le désert du monde hostile, quelque chose comme un appui.

Toutes ces créatures souffrantes, je dis qu'elles demandent un allégement et qu'elles n'acceptent pas d'être abandonnées sans recours. Toutes ces maisons grêles et noires que peint Imre Pérely, je sais qu'elles montent dans les ténèèbres, mais qu'elles ne désespèrent pas de sortir un jour des nuées et de recevoir, tout en haut, le baiser d'une lumiere pitoyable.

Imre Pérely: Rue: Preface de Georges Duhamel. Paris, 1938.

—

En trente lignes, l'auteur de la préface en psychologue qui a partagé la souffrance des êtres et la mélancolie des choses, a dit mieux que personne au monde la pathétique poignant de ces impressions urbaines, ou la gaieté même revêt une physionomie sinistre. On devine sans peine que le peintre a vécu les tableaux qu'il evoque.

Blaux-Arts: Paris, 1938.

Imre Pérely: Rue. Tableaux en blanc et noir. Preface de Georges Duhamel.

—

Imre Pérely... On a appelé »dessinateur de la vie triste« cet artiste dont on peut en ce moment voir une importante serie de des-

párisi irodalmi kávéház meghitt szögletében ülünk. Körülöttünk nemzetközi világ. Szlávok, skandinávok, délamerikaiak, diákok, írók, világcsavargók. Hontalanok és földönfutók. Pérely Imre tekintetéből egy élet hánykódása, egy magyar sors útja tükrözik felém. Pérely a magyar névnek becsületére való értékes művész, akiről érdemes tudni és nevét megismerni az erdélyi magyaroknak is...

...És szalad a fonál az emlékezés rokkáján.

— Csak négy gimnáziumot végeztem, de már az utolsó évben apám könyörgött át, olyan gyenge tanuló voltam. Azután bevett inasnak órásüzletébe. Ez a családi iparág, de én túl jó üzletembernek bizonyultam, apám tudtán kivül egy 18 forintos órát 36-ért adtam el, hogy egy Rembrandt-kötetet megvehessek. Mikor azonban a könyv megvolt, ez üzleti transakciót tovább eltitkolni nem tudtam és apám kidobott a műhelyéből...

...Pesten először az Iparművészeti iskolába iratkoztam be. Munka közben véletlenül összetörtem a modelül használt Meiseni csendéletet. Nem volt miből megfizetnem: tehát 17 évesen beálltam önként katonának...

...Rajzoltam az ujságoknak, Gondolatnak, A Népnek, Az Estnek, Pesti Hirlapnak, Nemzeti Ujságnak... A Pápai Takarékpénztár újabb segítségével kerültem ki 1924-ben Rómába...

...1925 márciusában visszatértem Budapestre. Tovább dolgoztam, 1926-ban kiadtam a harmadik könyvemet »Magyar írók« címmel...

...1930-ban megbiztak a Magyar Rajzoló művészek, majd az Ujságrajzoló művészek könyvének szerkesztésével...

...1931-ben elindultam Páris felé...

...Körülöttünk sűrű füst. Furcsa népség. Micsoda forgószél hozta össze ezeket az embereket Keletről, Északról, Nyugatról és Délről? Nézzük őket és észre sem vesszük, hogy magunk is ehhez a társasághoz tartozunk.

...hogy Páris mit hozott?!

Pérely Imre kérdez és már felel is rá. Könyvek kerülnek elő, folyóiratok, több nyelvű világlapok. A göteborgi Ny Tid című lap két oldalas Pérely ismertetést közöl. Ezért a fiatal keresztény magyar művészért már a hidegvérü skandinávok is lelkesednek. Lapozok Pérely Imre most Párisban megjelent munkájában: La Paix... a béke...

...Huszonkét rajz a békéről, ami nincs, a szerelemről, amely megcsúfolta önmagát, a falatról, ami elveszett és a pénzről, ami elgurult.

És most jelenik meg Pérely Imre újabb könyve a Taciturne.

Világlapok elismerő szavait olvasom és tekintetem végigfut a Ny Tid-tól a L' Intrasegeant-ig.

Ellenzék: Kolozsvár, 1933. „Az órásműhelytől XI. Pius pápa udvaráig. Pérely Imre a már világhir felé tartó magyar rajzolóművész élete."

—

N'essayons pas de classer ce grand et neuf Imre Pérely. Surtout si, sacrifiant une part de notre sens critique et détruisant son équilibre, nous adhérons à un parti.

Nulle idéologie ne trouble son regard ou ne dirige sa main; nul tabou ne l'empêche de voir ou de traduire.

C'est la vie, toute la vie complexe, que dit sa puissante sincérité. Il adore la beauté qui, pour

zetett a párisi *bas fond* megrajzolásáig.

A fiatal évek keresései után, azt hisszük, Pérely most eljutott művészetének egy második nagy etapejához. A Taciturne, amely nem programszerűen készült, hanem párisi impresszióinak gyüjteménye, első pillantásra — épen ezért — kissé heterogénnek tűnik. Valójában azonban épen ez mutatja meg Pérely nagyon finom művészi egyéniségét. Pérely nem konstruált magának egy stílust, amely ridegen, minden témát a maga képére formál, hanem mindig készen álló nagyszerű tudása szivesen és könnyen alkalmazkodik meglátásaihoz. Néhol szüksége van a tónusok segítségére, mint például a Horizont című rajzban, ahol mintegy a szintézisét kapjuk a kültelki bordélyházak vizióinak. Máshol — mint az Eternitében, amely talán a legkifejezőbb és legerőteljesebb a gyüjtemény rajzai között — ez a segítség már fölöslegessé válik és egynéhány ecsetvonás a fehér alapon, teljesen elegendő ahhoz, hogy éreztesse velünk az emberi nyomorúság hiábavaló vágyódását minden után, ami végtelen és örökkévaló...

Párisi Hirlap, Páris, 1933.
„Pérely Imre: Taciturne."

—

Két esztendős ittléte óta e héten jelent meg Pérely Imre második párisi rajzalbuma. »Nagyon emberi és nagyon megkapó egyszerűségében; néha grandiózus egyetlen véres ecsetvonásában« írja a könyv bevezetésében Henri Barbusse...

...Technikája változatlanul bravuros, fantáziája fiatalos. Új könyve becsületes, tiszta hasznos és nagy sikert erdemel.

Párisi Kurir, Páris, 1933.
„Pérely Imre: Taciturne."

Il semble qu'on est tout au fond de le vie, et qu'on la regarde a' travers un soupirail. Mais, de ce jour de souffrance, d'immenses perspectives s'ouvrent soudain, sur les miseres, sur les calamités et sur les crimes de la société qui nous entoure et nous étouffe. Lugubre et émouvant défilé, sélection saignante ou daus le champ visuel apparaissent successivement le malheur social, le cataclysme artificiel la victime, le bourreau. C'est ainsi que, en ces quelques stations tragiques, l'oeil se promène du haut en bas et de long en large de la civilisation. Voici cequ'elle donne, voilá ou elle aboutit. Art trés humain, très empoignant dans sa simplicité souvent grandiose, dans ses saignants raccourcis. Ce sont lá, exposés devant nous, moins des symboles que des exemples pris au hasard, et dont la vérité criante se multiplie. C'est le chemin d'enfer le plus terrible, le plus exacte et le plus quotidiennement réel que nous parcourons de coup d'oeil en coup d'oeil, nous qui avons la gloire et la honte d'être venus au monde après tant de milénaires de labeur, de pensée et de progrés. Aucune conclusion n'est inscrite au fronton de ces images. Il ne s'en dégage que le cri révolutionnaire de degout et de colère qu 'elles Suscitent malgré nous jusqu' au fond de nos coeurs et de nos esprits.

Imre Pérely: Taciturne. Preface de Henri Barbusse Páris, 1933.

—

Páris... Pérely Imre 35 éves, pápai születésü és négy gimnáziumot végzett. Világlapok foglalkoznak művészetével, jeles külföldi folyóiratokban jelennek meg vázlatai, rajzai.

Az önlebecsülésig szerény. Egy

Itt jár Párisban, közöttünk, több mint egy esztendeje . . .

. . . Rajzai időközönként tekintélyes folyóiratok és nagy francia napilapok hasábjain jelennek meg.

Azután nem hallani róla megint.

A Quartier Latin valamelyik kávéházának zugában meghuzódva esténként nézegeti, mutogatja és magyarázza rajzait új barátainak. Viseltes mappájának papirszeletei között gondosan őrzi azokat a rajzokat, amelyeket könyvbe gyüjtve szeretne kiadni, hogy lássák, tudják végre ki ő:

Pérely Imre a legkiválóbb magyar rajzolóművészek egyike.

*

E héten megjelent Pérely könyve. »La Paix« a 22 rajzból álló gyüjtemény címe. »A Béke. . A nagy háborút követő, robotos, gyilkos, pokoli béke. Huszonkét képben a világ legizgalmasabb, legérdekfeszitőbb regénye, *az élet regénye.*

*

Pérely könyve e héten elindult a siker diadalmas útján. Beszélni és irni fognak róla minden nyelven a világ minden táján. Megérdemelt nagy sikere lesz ez egy tehetséges nagy művész mester munkájának...

Párisi Hirlap, Páris, 1932.
„Pérely Imre: La Paix".

—

...Könyve a Ma békéjének kesernyés és becsületes paródiája...

. . . Legérdekesebb »Kenyér« című fejezete, amely crescendó szerüen szinte a tragikumig emelkedik.

Fantáziája inkább íróra, mint rajzolóra vall, ami egész művészetét a karrikatura közé sűriti. Ez egyben tehetségének legegyénibb ereje is...

Párisi Kurir, Páris, 1932.
„Pérely Imre: La Paix".

—

Il est des artistes qui oeuvrent pour eux seuls ou pour quelques amis; il en est d'autres, qui instinctivement mettent leur art au service des humbles et des affigés. Imre Pérely est de ceux-là; il est aussi sans doute de ceux auxquels il a dédie son oeuvre. Apre implacable et rude celle-ci denonce la grande misère des hommes, misère morale et materielle, surtut misère du coeur.

Imre Pérely traverse des jours noirs; ses yeux scrutant des crépuscules lointains et proches perçoivent des horizons sordides et sans espoir. Il songe au meurtre perpétuel et intitule un de ses recueils des plus mordants: La Paix, ce titre dissimule une ironie tragique. La Paix c'est l'hymne déespéré de la faillite sentimentale. C'est l'oraison d'un Céline pictural...

L'Action Nouvelle, Paris, 1932.
Julien J. London: „Imre Pérely".

—

...Pérelynek most második könyve jelenik meg Párisban.

Pérely Imre fiatal művész, aránylag hosszú művészi multja dacára is. Fiatal: erejében, kifejezésmódjában és gondolataiban. Lentről, egészen lentről indult el és útja a pápák, kardinálisok és »nagy emberek« portrait-i után most elve-

olyan volt Gyula pápa?... Tessék elképzelni, ha László Fülöp megfestette volna, milyen elegáns öregúr lenne. Feltétlenül hiányozna belőle az a vad harciasság. Vagy Rembrandt arcképei. Miért olyan érdekesek? Mert mind karrikatura. Velasquez, Rubens, az mind karrikaturát festett. Aki valamire való festő volt valaha, az mind karrikaturista volt. Mióta azonban felfedezték a fényképezést és azt, hogy a fényképet a retussal meg lehet hamisítani, azóta az emberek nem tudják elviselni az őszinte rajzot. Most már vagy hazudni kell az ecsettel s a ceruzával, vagy direkt karrikaturát csinálni. Ha az ember nem rajzolhatna karrikaturát, meg kellene utálni az embereket. Az a sok pléhpofa. Ahogy beállanak pózba s tessék komolyan venni őket. Aj, micsoda kéj beleszúrni a bicskát a hiúságukba s lekenni nekik egy jó döfést. S élvezni, hogy kénytelenek röhögni a röhögőkkel. Mondom önnek, mester, korunk élő valóságát csak a karrikatura segítségével lehet megörökíteni. Ha a jövő korok meg akarják ismerni a mai életet, mindig a karrikaturistákhoz kell jönniök felvilágosításért. Mi vagyunk az utolsó lovagok: az igazság gáncs és félelem nélküli lovagjai.

Közben már ellopott egy másik urat a társaságból s megmutatja:

— Hogy tetszik?

— Ez jó.

Egy agyalágyult arc vigyorog a rajzon. Valaki, aki őszintén mulatott a karrikaturista előadásán, ezt az őszinteséget odaadta a ceruza alá. A káröröm és gonosz indulat van a képen.

Harsogó nevetés.

És senki sem veszi észre, hogy a karrikaturista saját magát örökítette meg.

Magyar Rajzolóművészek. A Könyvbarátok Szövetsége kiadása Budapest, 1930. Szerkesztette Pérely Imre. Móricz Zsigmond: Karrikatura a karrikaturistáról. Részlet. (A karrikaturista Pérely I.)

—

A Magyar irodalom a karrikaturában címmel Pérely Imre rajzolóművész egy könyvbe gyüjti össze a magyar irodalom nagy alakjainak mintegy 400 egykorú karrikaturáját. Történelmi sorrendben dolgozza fel anyagát a nyelvújítástól napjainkig...

Diarium. (A Könyvbarátok Szövetsége lapja.) Budapest, 1930.

—

...Pérely Imre, a kiválóan tehetséges fiatal grafikus, felbuzdulva nagy elődje, Barabás Miklós példáján, elhatározta, hogy írókortársainak művészi emléket állít és kiadta a magyar irodalom képviselőiről rajzolt portréit...

...pompás, karakteres tollrajzokban vonultat fel ötvenhárom élő írót és költőt, akiknek kézírása facsimilében reprodukálva, csak növeli a kultúrhistóriai becsű munka értékét. A sikerült galériából külön is kiemeljük Ambrus Zoltán, Babits Mihály, Erdélyi József, Kodolányi János, Karinthy Frigyes, Keszler József, Kosztolányi Dezső, Palágyi Lajos, Schöpflin Aladár, Szini Gyula és Voinovich Géza művészi képmásait...

...Olyan munka, amilyennek párját külföldön sem tudjuk...

Pesti Napló, 1926.
Pérely Imre: Magyar Irók.

—

Az utolsó tizenöt esztendő politikai és gazdasági válságait a magyar könyv és lapkiadás és ezzel együtt a magyar rajzolóművészet is nagyon megszenvedte. Sorra megszűntek az egykor kitűnően szerkesztett illusztrált lapok, vicclapok — Kakas Márton, Bolond Istók, Mátyás Diák — és a régi nagy tradíciójú képeslapoknak inkább csak a címük él.

Napilapjaink — csekély kivétellel — rotációs nyomásra nem alkalmas és művészietlen fényképreprodukciókkal, nagyrészt a rajzoló művészet teljes kizárásával jelennek meg. A külföldi gyárak ontják a matricák tömegét. Napi- és hetilapjaink a »külföld humorától« hangosak.

A magyar rajzolóművészet mégis él és virágzik; a külföld nagy lapjai magyar művészek rajzait hozzák megérdemelt, értékükhöz illő helyen. Itthon elbujtatva egy-egy olcsó illusztrált könyvecskében, vagy mint kicsiny szövegtarkító rajz oldalas cikkek, hirdetések közé tüzdelve — éldegél.

A mai magyar rajzolóművészet teljes értékét a nagy külföldi lapokból ismerhetjük meg... *(Py)*

Ujságrajzoló Művészek Könyve.
Budapest, 1930.
A Magyar Ujságrajzoló Művészek Egyesületének megbizásából szerkesztette: Pérely Imre.
(Py.: Részlet az előszóból.)

—

— Miért rajzol maga karrikaturát?

— Miért, kérem? Azért, mert ez az egyetlen műfaj, amely ellen senki sem tiltakozik. Ha ugyanazt az embert le akarom rajzolni, kivétel nélkül mindenki megsértődik. A rajztól, az arcképtől mindenki ideálképet vár. Színezett fényképet, Angelo-t. De ha karrikaturát rajzolok, akkor mindenki felkiált, hogy ez nagyszerű...

— És mit néz maga az emberen, mikor karrikaturát akar róla csinálni?

— Én, kérem, észreveszek valakiben egy különös vonást. Azt, hogy aggressziv, szeretne belehaparni az emberekbe. Vagy azt, hogy öntelt, szeretne hódítani, vagy azt, hogy mennyire hasonlít valami állathoz, a legjobban valami kutyához, vagy sertéshez, vagy pelikánhoz, vagy zsiráfhoz, vagy kukachoz. Hát, kérem, nem gyönyörű, hogy lerajzolhatom olyan ellenszenvesnek, amilyennek éppen látom?

— Jó.

— A karrikatura az igazi arckép. Tessék megnézni a régi mestereket, az mind karrikatura. II. Gyula pápa. Hát nem karrikatura?... Hát

...XI. Pius pápának és több biborosának arcvonása tele van jellemző erővel és a rajzoló művész biztos vonalvezetéséről, művészi tudásáról, komoly tehetségéről tesz tanúságot. Rajzok ezek a szó ideális, nemes értelmében és Pérely a riporter biztos látását, intuitiv készséget szerencsés módon egyesítette bennük a nagyra hivatott művész értékeivel és erényeivel. Pályáján mindenesetre igen jelentős haladást mutat Pérely e munkája, amellyel az elsők között biztosított a maga számára helyet.

8 órai Ujság, 1925.

„XI. Pius pápa és udvara."

—

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter 1925. évi 10196/925. III. b. sz. rendelete. Pérely Imre rajzolóművész »XI. Pius pápa és udvara« c. litografált rajzaiból álló művének ajánlása tárgyában.

Valamennyi tankerületi kir. főigazgatóságnak, a budapesti középiskolai tanárképző intézettel kapcsolatos gyakorló gimnázium igazgatóságának, a Ferenc József intézet főigazgatóságának, valamennyi kir. tanfelügyelőnek, tanfelügyelői kirendeltség vezetőjének, valamint a vidéki közkönyvtárak igazgatóságának.

Pérely Imre rajzolóművész ... XI. Pius pápát és udvarát ábrázoló albumot adott ki. Tekintve a litografált képmások művészi értékét és Pérely támogatásra érdemes tehetségét, valamint azt, hogy az album a jubileumi szent év maradandó értékü művészi emléke, annak az elemi iskolák tanítói, a középfokú iskolák tanári könyvtárai, valamint a vidéki közkönyvtárak számára való beszerzését ajánlom.

Közoktatásügyi Közlöny, 1925.

—

— *»XI. Pius pápa és udvara« című díszalbum ajánlása.* Pérely Imre, a jeles rajzolóművész Rómában járván, sikerült művészi képekben örökítette meg Őszentségét s a pápai udvar összes kiválóságait. Ezeket a képeket most díszes kivitelü albumban adta ki. A keresztény magyarságra nézve kegyeletes emlék jelentőségével biró díszmunka megszerzése melegen ajánlható s az összes vármegyei, városi és községi hatóságok legmesszebbmenő támogatására érdemes.

Belügyi Közlöny, 1925.

—

...Imre Perely è ancora molto giovane. Ha appena trent'anni. Suo padre era un artigiano, un orlogiaio, ed il figlio si preparó pure per quel mestiere famigliare. Face il suo tirocnio nella sua cittä nativa, a Pàpa, un villagio di provincia, e nelle scuole serali il suo professore scopri le sue attitudini artistiche. La cità Pàpa lo mandó con una borsa di studio a Budapest alla Scuola Superiore dell'Arte e ottenutane la laurea, fu mandato poi all'estero. Cosi giunse il Pérely a Roma, dove ebbe grandi successi morali ed artistici: per esempio la pubblicazione di un grande, sfarzoso albo coi suoi disegni sul Vaticano, con il ritratto del Santo Padre et delle piu spiccate personalità del mondó ecclesiastico romano. Da Roma é ritornato nella sua Patria ove ora assedia gli Scrittori nell'atrio de »Circolo della Stampa per disegnare una bellissima galleria degli intellettuali in Ungheria ...

La vie del'orient. Roma, 1926.
Scrittori d'Ungheria.

—

kiadott arcképsorozatával művészi fejlődésének jelentős állomásához érkezett...

Pesti Napló, 1925.
XI. Pius pápa és udvara. Pérely Imre rajzai.

—

...Pérely ezeken a tizperctől félóráig tartó üléseken összeforrt modelljeivel, belejük látott, a művész kegyetlenségével idegszálanként bogozta ki a generális nagyság detail félszegségeit, az indulatokat, az ambiciókat, amik ott parazslanak a szenvtelen szemek mélyén, az öreg pergamentszerű arcok ráncaiban, az összeszorított hustalan ajkak szögletében...

Pesti Hirlap, 1925.
XI. Pius pápa és udvara.

—

...éles pillantása a belső felé fordul és elsősorban lélekábrázolásra törekszik...

Magyarország, 1925.
XI. Pius pápa és udvara.

—

Papst Pius XI. und sein Hof. Dreissig Zeichnungen Emerich Pérelys, eines jungen Künstlers, der seinen Stift sicher und fest führt und mit seiner Kreide die Beredtheit der Farbe zum Ausdruck zu bringen versteht, sind den grossen Eindrücken gewidmet, die ihm seine Romfahrt im Heiligen Jahre brachte. Die flott gezeichneten Blätter sind in einem auch in seiner äusseren Form vornehmen Band. »Papst Pius XI. und sein Hof« betitelt, gesammelt. Ruhig edel wirkt das erste Blatt, es gibt die Züge des Heiligen Vaters wieder. Mit packender Unmittelbarkeit und dennoch die Ergriffenheit des Künstlers verratend. Der Gedanke beherrscht hier die Beobachtung des Künstlers und auch die Linien und die Formen. Dann folgen Abbildungen der grossen Kardinäle, der Prominenten des Vatikans, Vannutellis, des Dekans des Heiligen Kollegiums, Merry del Vals Pietro Gasparis, des Staatssekretärs des Papstes, Basilio Pompiljs, Vikars des Heiligen Vaters, Cagiano de Azevedos, Kanzlers der römischen Kirche, Van Rossums, Letters der Propaganda Fidei, dann der Oberhirten der katholischen Kirche in verschiedenen Ländern, unter ihnen ein treffliches Bild Fürstprimas Johann Csernochs. Alle in Rom selbst gezeichnet: Fixierungen erster Wahrnehmungen, allen Geboten der Zeichnung gerecht und dennoch bildhaft wirkend. Pérely ist ein guter Beobachter, der sich zuweilen der Analyse hingibt, um die bezeichnenden Momente zu finden. In einigen Blättern kommen beide Methoden zur Geltung, die zusammenfassende und die zerlegende: sie stören einander und lösen die Einheit. Die meisten jedoch sprechen die gute impressionistische Sprache, sind erste Ausdrücke erster Eindrücke. Einige Skizzen über Kirchen in Rom rechtfertigen voll die impressionistische Gesphrechigkeit des Künstlers. Ein Nachwort des hervorragenden Kunstschriftstellers Kornel Divald schildert den Entwicklungsgang Pérelys und auch den Eindruck, den sein Werk auf das gläubige und kunstbegeisterte Gemüt Divalds machte.

Pester Lloyd, 1925.
„Papst Pius XI. und sein Hof."

—

...Pérely most olyan művészi meglepetéssel szolgál, amely igazolja azt a várakozást, amelyet a magyar grafika a fiatal művész nevéhez fűz...

kávéskanalak halálos veszélyben reszketnek előtte. Mégis megtudom tőle, hogy mikor Olaszországba jött, nem is álmodott holmi sikerről. Tanulni akart és gyönyörködni és megnézni mindent. A négyből két hónapot nem is töltött mással. Csavargott és habzsolta a látnivalókat. Felfalta szemeivel a Kolosszeumot, ezt a lebegő monstrumot, szerelmet vallott a Pantheonnak és szédülve állott a Sixtus kápolnában.

Azután történt, hogy néhány római kardinálist látott. Pompás, szép fejük volt. Le akarta őket rajzolni... a pápát, a biborosokat és a nagyköveteket...

...A pápai követek rajzolása közben jutott el Pérely báró Pastor osztrák vatikáni követhez, akinek annyira megtetszett a portré, hogy bevitte Pérely rajzait a vatikánba s így jutott hozzá a fiatal magyar művész, hogy ő legyen a második magyar művész, akinek pápa modelt ült (az első László Gyula volt, aki XIII. Leót festette)...

...De most elmondja Pérely Imre: hogyan ült modelt a pápa?

— Január 27-én kaptam a meghívót másnap déli egy órára. Az egész Magyar Ház jelen volt a toalettemnél és izgult miattam. A Sala del Tronettoban rajzoltam Őszentségét. Ezt a termet csakis a legbensőbb audenciákra használják, egyik ajtaja a nagy trónterembe, egy kis tapétaajtó pedig a pápa lakosztályába vezet. Biborselyem tapétáju, renaissance-stílusú, komoly és szép terem a második emeleten, kazettás mennyezetével olyan, ahogy Bramante megtervezte. Ablakai a Szent Péter-térre nyilnak. Márvány kandallóján antik, nemesen zengő óra. A kandalló épúgy fütetlen, mint a biborosok otthonában: hogy ezek az öreg urak hogy bírják a hideget! Középen a falnál három lépcsős trón, de a pápa nem ezen ült, hanem egy címeres széken, mig rajzoltam...

...Pérely most hazakészül. Kitörő vággyal beszél erről. Pedig most nyitva előtte az ajtó mindenütt. A lapok sűrűn foglalkoznak vele és a Quirinálba is bemehetne, akkor, amikor akar. A magyar művészkolónia marasztalja, de ő mosolyogvra néz maga elé. Szeme csillog, a szája vidám, nem minket lát az biztos, talán egy másféléves hölgyike, a kislánya, fonja át gömbölyű karocskáival s ez az ölelés vonzóbb és édesebb egy másik asszonyénál, akit úgy hivnak, hogy Glória: Dicsőség.

Pesti Hirlap, 1925.

Angelotti Maria: „Magyar művész diszalbuma a szentévről".

—

...A fővárosi napilapokban 1919-ben jelentek meg először képmásrajzai...

... egyre fejlődve, Pérely Imre legnépszerűbb rajzolóink sorába küzdötte fel magát, ceruzájával a mindennapi élet krónikása lett, sebtében sok közvetlenséggel vetette papirra az embereket, akiket az események hullámai emeltek ki a tömegből, rajzolta meg pár vonással, mindig találóan, a napilapokban leírt események színhelyét. Ceruzával rajzolt képmásai élesek, találóak, erőteljes formájuak...

XI. Pius pápa udvara utószavából. 1925, Divald Kornél: „A rajzok mesteréről".

—

...Pérely Imrét, az album festői előadású művészét, nem kell külön bemutatnunk olvasóinknak. Évek óta jól ismerik ezekről a hasábokról, pillanatnyi benyomásokat megrögzítő rajzai után, a nagytehetségű fiatal grafikust, aki most

...teljesen ismeretlenül csöppent be egy új idegen világba: de néhány jól hasonlító rajz máris egyengette az útját és mint mondja, mindenütt meghatóan jóságos fogadtatásban részesült...

...Elmondja, hogy Vannutelli bibornok, akit lerajzolt és akitől az előszót kérte, hogyan vesződött végtelen türelemmel, hogy magát vele arcjátékkal, pantomim alapon, jelbeszéddel, előszedett könyvekkel, lassan tagolt mondatokkal megértesse...

...Valósággal kézről-kézre adták, amig a legfelsőbb fórumhoz, a Szent atyához eljutott.

...A pápa félórai modelülést engedélyezett Pérelynek; előző napon bevezették a Sala del Tronetto-ba, ahol kiválasztotta a megfelelő világítású helyet és beállíthatta a karosszéket, ahol Szent Péter utóda modelt fog ülni. Most következett a legsúlyosabb feladat: frakkot szerezni, mert frakk nélkül nem kerülhet egyenruhára nem jogosult halandó a pápa színe elé. Ne kutassuk, hogy hány helyről került össze végül a korrekt öltözet, de megvolt és másnap délben Pérely izgatottan várakozott a kis trónteremben.

— Végre belépett a pápa — meséli Pérely —, mellette Caccia Dominioni gróf, aki bemutatott és a Szent Atya jóságosan felém hajolva, kérdezett valamit, amiből persze egy szót sem értettem és így egyszerűen elmondtam, kivágtam az egyetlen olasz szót, amit tudok: Si!...

...Azután kezdődött a rajzolás rettentő izgalomban, mert hiszen harminc perc rövid idő és a rajznak sikerülni kellett! Közben a Szent Atya halkan társalgott, de kitűnően ült a karosszékében. Pontosan félóra mulva az ajtón kopogtattak, a pápa felkelt helyéről, mögém lépett és megnézte a rajzot, azután rám nézett, elmosolyodott és nyomatékosan, jóságosan, egész zavaromat átérezve csak annyit mondott: Si!...

...Miután a pápa-arckép híre széjjelfutott a Vatikánban, azok is sorra ültek modelt, akik előbb még nem igen álltak kötélnek és így az album gyorsan elkészült...

Az Est, 1925.

Vészi Margit: „Hogyan rajzolta le egy fiatal magyar festő a pápát? Pérely Imre útja Pápától a pápáig."

Téli délután a római Aragno-kávéházban. A három óriási terem zsufolásig telt. A világ minden nyelvén vitatkoznak, veszekednek és kedélyeskednek körülöttünk. A társaság ugyancsak vegyes és változatos: művészek és kokain-csempészek, kereskedők és szerencsevadászok, félvilági ragyogású és mégis fémjelzetten arisztokrata muszka démonok együtt.

Asztalunknál egy magyar művész ül. Mikor négy hónappal ezelőtt Rómába jött, még vidám kisfiúi szemei gömbölyű kisfiúi arcából bizakodva nevettek rám. A gömbölyűség és a színesség azóta eltűnt. Elpusztította a hajsza. A mai Pérely Imre, ez a fiatal művész neve, — vidám és bizakodó, de sápadt és sovány. Faggatom, hogy beszéljen. Hallottam róla mit csinált s mily gyönyörű sikerei voltak. Hadd tudják meg odahaza, hogy mit verekedett ki magának ez a huszonhatéves gyerek, aki alig kotyog pár szót olaszul, no azt is csapnivalóan pápai dialektussal (ami alatt természetesen Pápa város lakosainak kiejtését s nem a vatikáni latinságot értem).

Hát ez nem egykönnyen megy Pérelynél. Az ő szeles, rapszodikus beszédje és gesztusai! Poharak és

talos gyengédségét és az egyszerű, de áhítattal használt eszközök jóleső tisztaságát. Tehetségének további elmélyülését bizalommal várjuk. Az út, melyen megindult, a választottak útja.

Magyar Fejek, 1922.
Tóth Árpád előszavából.

—

... A koncepció újszerüsége, az alakok, fény- és árnyékhatások szigorú kezelése, valóban nagy várakozásra késztetik az embert...

...Rézkarcai, melyek közül a Golgotha valóban tragikus hatású, az Opium alakjai bizarrságukkal hatnak, a mesteri technika mellett Dürer, Rembrandt és Goya grafikus műveit juttatják eszünkbe...

Pápai Hirlap, 1924.
Losonczi Jenő: „Pérely Imre kiállítása".

—

Rómából írja a Nemzeti Ujság tudósítója: Pérely Imre magyar rajzolóművészt XI. Piusz pápa külön kihallgatáson fogadta, amely alkalommal a magyar művész megrajzolta a szentatya arcképét. Pérely Imre ugyanis egy római kiadó megbízásából nagyszabású művészi albumot rajzolt meg, mely magában foglalja a bíborosi kollégium, a Rómában levő szentszéki követek, a szerzetes rendek általános főnökei stb. arcképeit, amelynek koronája természetesen a pápa arcképe lesz. A díszes albumhoz Vannutelli biboros dékán írt előszót. A kihallgatás után beszélgettünk a művésszel, aki elmondotta, hogy a szentatya rendkívül szivélyes és kegyes volt. A Sala della Tronettaban (kis trónterem) történt a fogadás. A szentatya feje tipikus tudós fej, izmos, erős testalkat, kimért lépésekkel halad. Előzetesen megkérte Caccia Domimoni grófot, a főudvarmestert, hogy a rajzolás alatt beszélgessen a szentatyával, hogy a portrait élénkebb legyen...

Nemzeti Ujság, 1925.
„Magyar művész a pápánál."

—

...Magyar szempontból rendkívül örvendetes, hogy egy fiatal magyar művész ily monumentális, szép alkotással szaporította kultúrális értékeinket. Egy kiváló római műkritikus azt írja többek között a díszmű elején:

— Pérely művészetének jellegzetessége a kifejezés természetességében nyilvánul meg éspedig nemcsak külsőséges vonalformákban, de ezeken keresztül a valódi és változatos lelket adja vissza. Rajzaiban nincs semmi erőltetett és virtuoz hatáskeresés, hanem azokban a megfigyelés mélysége nyilvánul meg. A díszmű jelentősége kétségtelenül világraszóló. — (MOT)

Magyar Országos Tudósító, 1925.
„Magyar művész a pápánál."

—

...Bámulva néztem végig az albumot: hogyan került ez a fiatal piktor, aki olaszul egy-két szót tud csupán, a rezerváltság falával körülbástyázott egyházi és diplomáciai méltóságokhoz? Pérely erre elbeszélte római viselt dolgait és idekerkezésének történetét, amiben mindjárt akad egy ritka és említésre való motivum: Vannak még Magyarországon mecénások! Pérely Pápára való és szűkebb hazája ösztöndíjat juttatott neki, az ottani Városi Takarékpénztár egészen példátlan jóindulattal segítette, és a művészetek iránt annyira fogékony Hanauer püspök arcképelőleg címén szintén nagyobb összeggel járult hozzá ahhoz, hogy Pérely tanulmányútra indulhasson...

igazi tehetség fel-fellobbanó lángjait mutatta eddig nekünk.

Magyar Grafika, 1921.
Dr. Nádai Pál: „Pérely Imre".

—

...e rajzokból, melyekben az impresszionizmus jellemző formai és tartalmi sajátságai és túl rajtuk, valamely új, teljesen önmagából adott, ma még ki nem jegecesedett, de megállapodottságnak biztató igéreteivel biró művészi meglátás és átélés mutatkozik — komoly és értékes tehetségnek ismerjük meg Pérelyt. Mi, akik ismerjük a művész korábbi munkásságát is, Rembrandtól való függését, majd a calloti témákat, meunieri nagyvonalúságot, örömmel látjuk a mindinkább önmagára találást és az új útnak felépítését. Pérely nyugtalansága, állhatatlansága így javára szolgált: könnyen megszabadult azoktól a tekintélyektől, akiknek örökértékű művészete mindig az egyéniségek kialakulásának akadálya volt.

Hazánk, 1921.
„Pérely Imre rajzai."

—

...máris a legnagyobb becsüléssel szólnak a fiatal művészről, ugyanakkor folyóiratok és utcára dobott bulvárlapok ezrei adják az emberek kezébe pompás illusztrációit...

A Nép, 1921.
„Pérely Imre rajzai."

—

Külföldi napilapokban a riportrajzoknak egyre jelentősebb szerep jut. Nálunk mostanáig csak vasárnap tarkították egyik-másik ujságunkat képek, pár vonással odavetve a tollvázlatok, melyek kérész élete egy napnál tovább alig tart. Pérely új irányt teremtett meg nálunk e téren, aktuális fejeket ábrázoló ceruzarajzaival. Ezek nagy népszerűsége tette megokolttá, hogy ily fajta munkáinak válogatott gyüjteményét könyvalakban is közre bocsássa. A 32 fejnek ereje az egyéni hasonlóság hű visszatükröztetésében s a kitűnő jellemzésben nyilvánul. Alig néhány vonással beszédesebben és elevenebben nálunk még nem jellemeztek embereket...

Katholikus Szemle, 1922.
Divald Kornél: „Pérely Imre: Magyar Fejek".

—

...egy fiatal igen tehetséges rajzoló művész, Pérely Imre, bemutatja nekünk a magyar szellemi élet mintegy harminc jelesének jól meglátott és biztos kézzel papírra vetett portréját. Csupa érdekes fej, érdekes arc: a vonásokban, a tekintetben semmi merevség. A művésznek sikerült a legtöbb modelljénél ellesnie a pillanatot, amikor az arc a legtermészetesebb és a legtöbbet kifejező volt...

Budapesti Hirlap, 1922.
Rákosi Jenő: * (Magyar Fejek).

—

...Képhűség, kifejezés, mesteri rajz szólal meg mindnyájukon...

Az Ujság, 1922.
Keszler József — Magyar Fejek.

—

...Pérely első albuma, melyet rövidesen a többi is követ, minden megbecsülésünket kiérdemlő kultúrajándék. De egyben igazi művészeti nyereség is: egy optimista, harmónikus látású temperamentum megnyilatkozása, mely a harminckét különböző lélektükörben leghibátlanabbul tán önmagát mutatja meg: idealizáló nemességét, ellentéteket összebékítő derűjét, fia-

Roppant sugalló erő van abban, hogyan indul útjára a művész? Romanticizmus-e ez csak, vagy az élet törvényszerűsége nyilatkozik-e meg itt is (az a törvény, hogy a mélységből feltörekvőnek százszoros erőt kell kifejtenie, hogy érvényesülhessen), de bizonyos, hogy az ember szinte babonás hittel nézi azokat, akik nem pályaválasztás útján, de valami ellenállhatatlan kényszer hatása alatt lesznek művészekké. Még szuggesztivebb erejű az ilyen elindulás, ha a művész gyermekkori társadalmi helyzete olyan, mint amilyen például Munkácsié volt. Ha valaki a gyalupad mellől is odatalál a festőállványhoz, ez már majdnem garanciája izig-vérig művész voltának éspedig nemcsak a visszafelé jóslás kényelmes álláspontjáról, de az elindulás pillanatából nézve is. Ilyen hitre sugalló Pérely Imre eddigi rövid pályafutása is. Pár gimnáziumi év, amely évek alatt is már jobban érdekelte a rajzón, mint a latin deklinációk, azután az inasévek édesapja órásműhelyében,...

...Sorra jöttek ezután a már-már banális etapeok, az iparművészeti iskola, Balló, Ripp-Rónai, Iványi-Grünwald, a háború, a katonáskodás — és a kenyérkereset, de az ifjú művészt alig érdekelték mind e dolgok és emberek,... — ő elsősorban magát akarta megtalálni, önmagát kereste...

Szinházi Világ, 1921.
Rózsa Miklós: „Pérely Imre".

—

...egy nyugtalan, folytonos küzdelemben edződő lélek vibrálásával figyeli a jelenségeket...

...Az impresszionizmus gondolatkörében felnövekedett művész könnyedén és szinte odavetett egyszerűséggel írja le főformáiban az embert. Vázlatai a ceruza siklását a benyomásnak friss elevenségével párosítják és néhol oly fínomságokat érnek el, amelyek a rézmetszetekre emlékeztetnek. Nem bátor és impetuózus vonalvezetés ez, hanem inkább a fínom izlésen átszűrődött meglátás, mely dinamikai hatások helyett inkább a maga kellemes közlékenységével igyekszik hatni. Arcképtanulmányaiban már több erő, sőt helyenként komoly és mély igazság van...

...legújabb keletű munkáin már túlhaladta az impresszionizmus fínomkodó korszakát. Dacos akarattal keresi a zárt és tömör formák érvényesülését s minden aprólékos effektus helyett a kontúrok élete érdekli, a nagy mozdulatok ritmusa, az a koordináltság, melybe a perspektivikus hatásoktól megfosztott csoportok egymással jutnak...

...A művésznek a pályáját tehát akként lehetne jellemezni, hogy a formák feloldásából indult ki, és azok összefogásához jutott el. A pillanat szép életének, az emberi arcnak, az emberi csoportosulásoknak kábító színjátékait igyekezett megrögzíteni, s eljutott a nagy tragikus vonalak felfedezéséhez. Lírai rezzenések, halk, örömteljes trillák, könnyű futamok helyett a szociális élet mély páthosza érdekli most és ha a vonal végleg letisztult formáit, a természet legabsztraktabb kifejezését még nem találta is meg, biztató fejlődés van művészetében, örök nyugtalanságában, idegesen kereső lelkében, amely

PÉRELY Imre

PÉRELI Gabriella: Fekete-fehér képek : Pérely Imrét csak a sötét ihlette. = Magyar Nemzet, 1992. szeptember 26. 11,,ill.

1992. Párizs, Magar Intézetben kiállítása volt - a cikk nem erről szól - volt e kat.?

P./erényi/ L./imre/

Major Máté az első magyar KOssuth-dijas,
Müv.Tört.Ért. 1949. 93.old. és
M.M.É.K.M. E. Évk. 1955/56. Bp. 1957.

MDK

Peremenszky János

Szerelőbrigád

Magy.művészet 1800-tól. Szépm.Muz. 1949.

15. 1.

MDK

Peremenszky János

Mogyoródi táj, vizf.
Tabáni részlet, "

Nagy Balogh János Egy. jub. kiáll. 1939. dec.

Peremenszki János

MDK

Munkás-képzőművészeti kiáll. Csepelen. Szabad Nép. 1949. okt. 14.

Peremeszki.

A szellő Rákosi Mátyás Ilmek képzőművészeti szabadiskolájának tanulója. Képe kiállításon szerepelt.

Népszava, 1951. június 4.

MDK

Peremenczky János, festöm.

Budai házak.	Vizf.
Szilasligeti tanya.	"
Szölöfürtök.	"
Aranykacsa ucca.	"
Erdö széle.	"

Nagy Balogh János Egy. és a Tesz által rend. 1937. évi karácsonyi Képzömüv. Kiáll. Kat. Kispest. Városháza.

Pesemenczky Dénes munkásfestő.

Magyar Nemzet.

1949. VII. 23., 2. old.

(:Dénes:)

MDK

Pérelyné Tóth Lili

Ötvösművészeti targyakat allitott ki a Szép Otthon kiallitasan.

Cikk: A mi kiallitóink.

Magyar Iparművészet, 1936. 25.1.

Pérely Imréné(Tóth Lili) MDK

Ex librisek és dobozzáródisz repr.

Pérely, 124 a.l.

MDK

Pérelyné Tóth Lilly

ötvösmunkával résztvett az alábbi kiállitáson

Karácsonyi vásár akadályokkal. Magyar Iparművészet 1937. 247.l.

Pérelyné Tóth Lilly MDK

ötvösség, fémmunkák

Az Iparművészeti Társ. Karácsonyi Vására, kiáll.
Magyar Iparművészet 1937. 247.o.

Perelyné Tóth Lilly

67 éves

l.

6'

MAGYAR IPARMUVESZET

1937, 21. l.

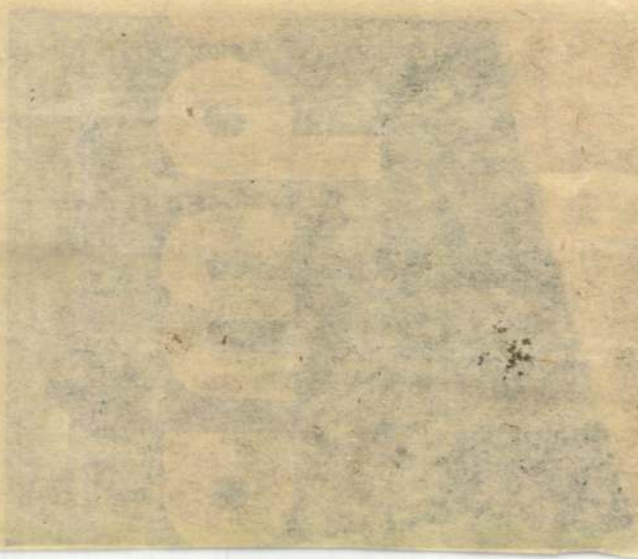

Pérelyné Tóth Lili

Tükör. 1933. 1. 7.
kivágta

Pérelyné Tóth Lili rajza után készített dombornyomású exlibris

EXLIBRISEK

dombornyomású vagy rézmetszésű művészi kivitelben.

100 darab 2—4 pengő, a hozzávaló rézmetszet bármely rajz után, **10 pengőtől.**

SZEILER JÓZSEF

vésnöki intézete és dombornyomdája

Budapest, VI., Teréz-körút 21. sz.

Telefon 26-6-74. — Minták és árajánlat díjtalanul.

Ugyanott egyéb minták és pecsétbélyegek is elsőrendű kivitelben olcsón készülnek.

PÉRELY Imre

Csokonai Attila: Magyar irás
Pérely Imre rajzain = Magyar
Könyvgyűjtő, 2002/6. 21., ill.

Sándor Csernus
directeur de l'Institut Hongrois de Paris

vous prie de bien vouloir assister
au vernissage de l'exposition

IMRE PÉRELY
(1898-1944)

LE MARDI 17 SEPTEMBRE 2002 DE 19H À 21H

L'exposition est ouverte
du 18 septembre au 8 octobre 2002
lundi-mercredi-vendredi entre 9-13h et 15-18h
mardi-jeudi entre 9-13h et 15-20h

Institut Hongrois
92, rue Bonaparte, Paris 6e M° Saint Sulpice, Mabillon
tél: 01.43.26.06.44

EXPOSITION

IMRE PÉRELY
(1898-1944)

Perényi Anna

Kiállítás nyílik dec. 15.-én Párkányban a Lévay József Művelődési Központ amatőr képzőművészeti stúdiójának munkáiból, - akkor műve-repelni fog.

Nógrád, 1944. dec. 13.

PERÉNYI, műépitész

Heckenast Péter 1953-as munkája:-Tanulmányterv az Árpád-hid és környékének rendezésére.-/ Társszerzők: Perényi,-Ditrói,-Krivátsy./.- 125.old

MATIS LAJOS: Vas megyei vonatkozásu Ybl-dijak 124.old

VASI SZEMLE, Helyismereti Évkönyv, XIX.évf. 1965
1.szám szombathely, 1965

PERÉNYI ,badogosmester

Szombathelyi mester. Schwiegelhofer Ede,szombathelyi rézmüvesmesternek a masodik vilaghaboru elején sok katonaa megrendelése volt.kénytelen volt segitséget kérni és perényi badogosmester öt emberét adta neki segitségül. 261.old

DOMONKOS JÁNOS: A rézmüves-rézkovács kismesterség Szombathelyen 255.old

VASI SZEMLE, XXVII.évf. 1973. 2.sz. Szombathely

Perényi

/1.kép: Gádoros
Preisich-Szorgh

Mémosz székház 1949

Aradi Nóra: A magyar müvészet története 1945 után.
Müvészet, 1981. március - 7.lap. Tanulmány

Perényi Imre

és Szrogy György, Gádoros Lajos, Reisich Gyula

Mémoár-pékház, 1947-49 évre

A felszabadult Budapest művészete.

Kiállítási katalógus, Budapest, 1960. 15 l.

Perényi Imre

és Gáldonos Dajos, Preisich Gábor, Szegh
Györgyöt említi, mint

a Pesti Dózsa György úti Országos Szak-
nevelési Tanács rékhózának tervezői-
ként

Holán Zoltán: La vie culturelle en
Hongrie, Budapest, 1966.

2677

Perényi Gyula, építész

Az adásban a Kalocsai művésztelep lakóival beszélget Forgács Sándor riporter. A művésztelep 13 éves történetéhez kapcsolódik Perényi Gyula, a kalocsai építésze.

Bemutatjuk a kalocsai belsőépítészeti művésztelepet.

1980. VIII. 30. URH 13.57 |Ámé|.

M.D.K.

Pérely Imre

Fényképfelvétel "Pérely Imre rajzolja Missz Magyarországot" cimmel. Másik fényképfelvétel a kész rajzról, amelyet a müvész ő készitett a szépségkirálynőről.

/A lap hiányos, igy nem lehet megállapitani a beszámoló cimét/
Szinházi Élet. Bp. 1930. febr. 2-8. XX. évf. 6. sz. 13-14. lap

Tábrakép: Móricz Zsigmond, Perely Imre

Pásztortűz 1923. IX. évf. I. k.

253. l.

Jelzés javasolva: Perely Imre Magyar fejek című műtárgyról.

Táblakép: Gardonyi Géza, Perely Imre

Paxtortűz, 1923. II. évf. I-r.

253-254. l.

Ilyés János verse ismertetése: Perely Imre

Magyar fejek címü (mü)vérol

Találkép: Riedl Frigyes, Perely Imre

Pásztortűz, 1923. IK. évf. I. r.

253. l.

Ilyés Farkas Jenő ismertetése: Perely Imre
magyar fejek címü műveiről

Tatho[illegible]. Kabdebessó, Perely Imre

Pásztortűz, 1923. IX. évf. I. r.

253. l.

Ilyés János feltűnő ismertetése: Perely Imre

Magyar fejek című

Perely Imre: festő

Párizs, 1923. IX. ker. I. r.

253. l.

Ilyés Gyula első ismertetése: Perely Imre
magyar festő sírnál művéről

Pécsely Imre

„Erdélyi József" (portré)
(1930.) (rézm.)

Csanádi Imre: Erdélyi József.
Új Tükör, 1978. október 15. 9. lap.

Pérely Imre

Alszeghy Zsolt: "Ellák, huntragédia" cimmel ir a darabról, melynek illusztrációjaként a müvész lerajzolta Harsányi Kálmán arcképét. Repr.

Élet, Bp. 1923. márc.11. XIV. évf. 5. sz. 99. lap.

Perely Imre

művészetéről, munkásságáról szóló Genthon-írások, tanulmányok, cikkek felsorolása:

Kovács Éva: Genthon István megjelent műveinek jegyzéke. - Művtört.Ért. 1970.4.sz. 253-258. l.

253.l.

Pérely Imre

Henri Barbusse-ről készitett rajzát bemutatja a lap.
Repr.

Délibáb, Bp. 1931. okt. 17. V. évf.
42. sz. 32. lap.

Pérely

grafikus

Magyar Ujságrajzoló Művészek kiállitása - Nemzeti Szalonban. - Képével szerepel.

8 órai Ujság 1931.VII.20.

M.D.K.

Pérely

Hunyadi Sándor: "Vasárnap délután" c. novelláját illusztrálta.

Szinházi Élet. Bp. 193o. jan. 12-18. XX. évf. 3. sz. 49-51. lap

M.D.K.

Pérely

Karinthy Frigyes: Az ötödik kerék c. modern meséjét illusztrálta.

Szinházi Élet. Bp. 1930. jan. 19-25. XX. évf. 4. sz. 66. lap

M.D.K.

Pérely Dóra szobrászmüvész

"Kodály Torontóban találkozott - Háry Jánossal" cimmel a „Krónika" c. rovat beszámol arról, hogy a magyar müvészkolóniát a szobrásznő mütermében mutatták be Kodály Zoltánnak.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1966. szept. 2.
X. évf. 35. sz. 23. lap

M.D.K.

Pérely

Kosztolányi Dezső: Vörös ökör c. novelláját illusztrálta.

Szinházi Élet. Bp. 1929. dec. 22.- XIX. évf. 52. sz. 54-57. lap.

Pérely Imre

"A Bencések római generálisa"
"A Piaristák " "
"A Karmeliták " "
"A Ferencesek " " c. arcképeit
bemutatja a lap.
Repr.-ók.

ÉLET, Bp. 1925. ápr. 12.
XVI. évf. 8. sz. 144, 145, 156, 157. lapo-
kon.

Pérely Imre

Regény-illusztrációja karosszékben levelet olvasó idős nőt ábrázol az ajtó előtt várakozó férfivel. A szék mellett a földön kisgyermek térdepel.

Komikus rajzai csintalan gyerekeket, fiukat, kisleányokat ábrázol.

"Meseillusztráció" c. rajz.

Pérely Imre: rajza Vaszary Gáborról, a fent felsorolt művek festőjéről.

Élet, Bp. 1922. ápr. 16. XIII.évf. 8. sz. 193. lap. " " 30. " " 9. " 203, 207-208, 209 és 220. lapokon.

<Pécsy Imre>

Ujságrajzoló művészek
Könyve. Szerkesztette <>
Kiadja a Magyar Ujság-
rajzoló Művészek Egyesülete
Budapest, 1930.

Ezzel kölcsönra (kivéve
a címlapot) egyez:
Magyar rajzolóművészek
A Könyvbarátok Szövetsége
kiadványa Bpest, 1930.

1 pld az anyagba lev.

Pérely Imre könyvei

Magyar írók.
Pérely Imre rajzai
Első sorozat. Bp.
1927. Pérely Imre
kiadása.

Louvain

Vászon, olaj, 105×133 cm.
Jelezve lent jobbra: H. Sattler 1837.
Beszédes Kálmán: Az esztergomi érseki képtár. Esztergom, II., 1875., 44. szám. — Maszlaghy: Az esztergomi érseki képtár. Új Magyar Sion, VII., 1876., 36. l. — Rényi 23. l. — Maszlaghy II. 494. szám. — Esztergom vármegye . . . Bp. é. n. 176. l. — Lepold—Homor 97. l. — Lepold—Lippay 56. l.

Bruxelles

Vászon, olaj, 105×133 cm.
Jelezve lent jobbra: Hubert Sattler 1837.
Beszédes Kálmán: Az esztergomi érseki képtár. Esztergom, II., 1875., 44. szám. — Maszlaghy: Az esztergomi érseki képtár. Új Magyar Sion, VII., 1876., 36. l. — Rényi 23. l. — Maszlaghy II., 495. szám. — Esztergom vármegye . . . Bp. é. n. 176. l. — Lepold—Homor 97. l. — Lepold—Lippay 56. l.

A Szent Péter-templom és a Vatikán

Vászon, olaj, 95×128 cm.
Jelezve jobbra lent: H. Sattler.
Simor primás rendelte a művésznél.
Maszlaghy: Az esztergomi érseki képtár. Új Magyar Sion, VII., 1876., 36. l. — Földváry István: Az esztergomi érseki képtár. Fővárosi Lapok, XIII., 1876., 769. l. — Rényi

Percly (Herz) Imre

Nam

Magyar Grafika

1921. 4. szám

Környezámban

Lásd ott.

Les statues équestres détruites de la cathédrale de Strasbourg 219
Détail du portail de la cathédrale d'Amiens 220
Orazio Fontano : L'assiette Neptune d'Urbino 222
Assiette Neptune de Holics. Milieu du XVIIe siècle 222
Assiette Apollon de Holics 223
Gravure sur cuivre de C. Blœmart d'après le fresque Apollon de P. della Cortona (Palazzo Pitti, Firenze) 223
Assiette Venus Marina de Holics 224
Gravure sur cuivre de P. Aquila d'après le fresque d'A. Carracci (Palazzo Farnese, Roma) 224
Gravure sur cuivre de P. Aquila d'après d'A. Carracci (Palazzo Farnese, Roma): Écorchage de Marsyas 225
Assiette de Holics : „L'enfant prodigue" 225
Gravure sur cuivre de Stefano della Bella : A l'abreuvoir 227
Assiette de Holics représentant une scène à l'abreuvoir 227
Assiette de Holics représentant une scène mythologique 229

CONTENT

L. Herman : The recent paintings of Peter Szüle 193
M. Rózsa : The recent statues of Marc Vedres 201
B. Lázár : A Hungarian art-memorial at Regensburg 213
S. Mihalik : Italian patterns of Holics plates 221

LIST OF ILLUST

P. Szüle : Portrait of the artist. 1937 193
P. Szüle : Before the looking-glass. 1937 194
P. Szüle : Portrait of K. N. 1937 195

Pétely

Herz Imre

szül. Pápán 1898 okt. 25.

Rk. 4 gimn. 1 ápr. műv.

1917/18 I. elsőéves műv.

nov. Ballódé

dásokat .....

megfelelő magaviseletet tanusit.

nnel hivatalosan igazolok.

.....hó.....n.

.....

igazgató.

r. 38117

Eternit-Művek **Hatschek Lajos**

BUDAPEST, Andrássy-út 33.

TELEFON: 12—92 és L. 971—72.

Nagy „Eternitlemezek“
belső és külső burkolásokra.

Jegyzetek.

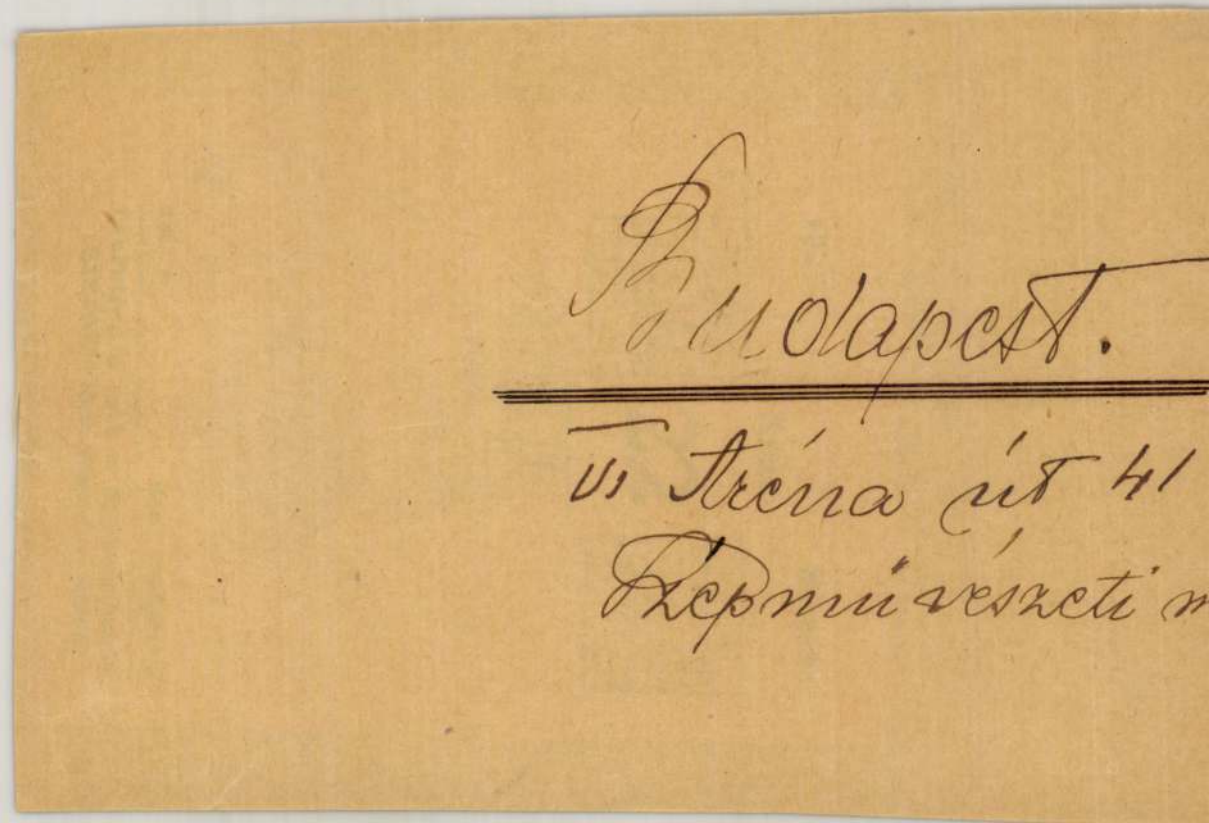

Pérchy Imre

U. 4193

Érmek, pozsonyi IV. 129

Tanácsteke...
2. **Lakits Imre** dr: MOHÁCSI FÜ-
LÉKÖNYV. 106-nál több fatabeli
képpel. 368 o. Díszes félbőrkötés-
ben. (Bolti ára 12·80 P.)

Pérely Imre

Pontértéke: 16.

26. **Pérely Imre:** MAGYAR RAJZOLÓ MŰVÉSZEK. A ma életének aktuális rajzai. Többszáz illusztráció és színes műmelléklet. **Pontértéke: 9.**

Perely Imre

U. 4028

~~Árabajó, Kőkeményzugi IV. 135.~~

MDK

Pérely Imre

Párkák, temp. és tus

Páris külvárosában, temp. és tus

Nagy. Művészetért kiáll. r. Mics. 1940. febr.

13. 1.

MDK

Pérely Imre

Magy. ujságrajzolóművv. kiáll. N.Szal.-ban
Budapesti Hirlap, 1931. dec. 2o.

MDK

Pérely Imre

Müvészképmások, 9 cer.

Ernst Muz. aukc. Árv. Közl. 1.rk.sz. 1939. jan.

4o 1.

Pérely Imre

Karikatura, tusr.
Özv. Ady Lőrincné portréja
Fischer Antal portréja
A gyár
Gond

Magy Ujságrajzoló/ művészek Egyesülete I. kiáll.
N.Szal. 1931. dec. 17 1.

< Perely Imre >

Könyve

< > Fény és árnyék.
H. és e. n.

MOB könyvtár,

nchaini!

várom nap nap után
mi van veletek?
meg vagyunk. Zsuzsáék
nnak. Mikor jöttök
k. apával együtt nagy
óholunk mindig

Pécsy Imre, grafikus MDK

Munkaidején a Szépirodalmi-Lélek József Attila kiadáshoz készítette az illusztrációkat.

Bojár Iván: A szép könyv
Könyvgrafika 21-24.l

KÖNYVBARÁT, Bp. 1956. október VI/10

Perely Imre

Irod.

Literatura 1927.
8. sz. 294. l.
(Magyar tört. c. vaj-
dovratainak ism.)

Literatura 1927.
7. sz. (Tersánszky
Józsi Jenő archaeo-
logiai vajdovratainak
Literatura 1927. 10
sz. (Kerekes József archeje)

Pérely Imre

l.

Ernst-Muzeumaukcioja I.

40.l.

Pérely Imre K

PORTRÉK. Magyar írók arcképei. Eredeti rajzok keretben.
Mohácsi Jenő arcképe. Rajz. Erdélyi József 3.— — *Palágyi* Lajos arcképe. A költő sajátkezű 10 strófás versével. Rajzolta Pérely. 10.— — *Surányi* Miklós. Az író sajátkezű soraival. Rajz. Pérely. 10.— — *Szabó* Lőrinc. Rajz. Erdélyi J. 4.— — *Turcsányi* Elek. Rajz. Erdélyi J. 3.— — *Várnai* Zseni. A költőnő sajátkezű kétstrófás versével. Rajz. Pérely. 10.—

Dr Benedek és Tse
könyvárjegyzéke
1939. Január

Péreky Imre

Herczeg Imre

festő

1915

Színész 1930. 84. l.

21.507. — Királyi Magyar Egyetemi Nyomda. — (Felelős: Thiering Richárd.)

PÉRELY IMRE

emlitve ld. Miskolczy Erzsébet

Séfráni Györgyi: A műhely és alapitója

UJ TÜKÖR 1983.XX.évf.29.sz.16-17.o.

Perlaky Imre
szabóipari
szövetkezet
1945. febr. 7. S.l.

PÉRELY IMRE

említve, mint akinek rézkarcait Miskolczy Erzsébet kivitelezte ld. ott

+ repr. Babits portréja

Losonci Miklós: Első Magyar Rézkarcnyomó Műhely. Nagykőrös, Arany János Muzeum

UJ TÜKÖR 1983. XX. évf. 16. sz. 3-4. o.

SZERZŐDÉS

munkavégzésre irányuló egyéb jogviszony létesitéséhez

mely létrejött egyrészről a MTA Müvészettörténeti Kutató Csoport (Bp. I. Uri u. 62.), másrészről

név:

főállásu munkahelye:

állandó lakcime:

szem.ig.száma:

megbizott között az alábbi feltételekkel:

1. Az elvégzendő feladat részletesen:

M.D.K.

Pérely Imre

"Beszélő portrék" cimmel cikk, amelynek illusztrálására az alább felsorolt művészekről készitett rajzokat Pérely Imre: Hunyady Sándor, Móricz Zsigmond, Németh László, Harsányi Zsolt, Bókay János, Szabó Dezső, Herczeg Ferenc, Nyirő József, Tamási Áron, Zilahy Lajos Báró Kemény János és Babits Mihály.
Repr.-ók.

Szinházi Magazin, Bp. 1944. jan. 19-25. VII. évf. 5. sz. 26. lap

Pesti Hirlap 1925 /XLVII/ febr. 15. 35 ol Rozgonyi

Pérely Imre: Vanutelli Biboros arcképe. Rajz. 12x24. Mutatvány Pérely Szent Év c. diszalbumából.

Pesti Hirlap, 1924 /XLVI/ nov. 12. 3 o. Rozgoyi "Pérely" Dr. Kovács György az olympiai vivózsüri tagja.

Pérely Gyuri

Pérely Imre MDK

...és Faragó Sándor közös müvé:"Mese".Dombornyomás.

Pérely,124 a.l.

Perely Imre
festő

M.D.Y

A pápai Táncsics Mór Művelődési
Központban volt kiállítása.

— : kiállítások

Művészet, 1968. november - 44 lap.

MDK

Pérely Imre, rajzművész

a jótékonycélu gyüjtés vási-utcai sátrában rajzolt.

Művészsátrak Budapest utcáin.- PM.1929 VI.15. 1o.1.

Párely Imre festő

Emlékkiállítása nyílt Pápán
a Főtéri Múz. Házban

Kovalista Művészeti Élet 1968 XII.

Pérely Imre MDK
festő

Portrék:
Mohácsi Jenő,Erdélyi József.
Palágyi Lajos (a költő versével)
Surányi Miklós (Az iró s.k.soraival)
Szabó Lőrincz,Erdélyi József
Turcsányi Elek
Várnai Zseni (a költőnő s.l.versével)

Dr.Bendetz és tsa.Könyvárjegyzéke
1939 karácsony.

Pérely Imre MDK
festő

Nevesebb magyar irókat és müvészeket ábrázoló arcképsorozatát Jávor Pál vásárolta meg.

Festőművészek Jávor P.öltözőjében

Uj Magyarság 1941 május 16, 6 l.

M.D.K.

Pérely Imre [?]: Kéthly Anna képviselőnő.

Mélynyomás, -- rajza után.

Panoráma. Bécs. 1922.jun.25. 26.sz. 1o.p.

Pérely Imre MDK
festő

Rajz repr.Liber Endre tanácsnokról

Pérely 115 l.

MDK.

Pérely Imre grafikus-müvész

Ujmagyarság, 1941. máj 16. 6. l.

MDK

Pérely Imre

Jézusvárás, rajz, repr.

Pest, 1940. dec. 24. 12. 1.

Pérely Imre MDK
festő

Karikaturatanulmányok Tetescsényi Györgyről, Szekula Jenőről, Garai Ferencnről, Szabó Dezsőről.

Pérely, 31 l.

Pécsy Imre

grafikusművész emlékkiállítását ma délután nyitják meg Pápán a Fókai Mór Művelődési központban.

(Kronika)

Magyar Hírlap, 1968 október 27. 9. l.

Pérely Imre

Baróti Zoltán: "A szinház eltávolodott az irodalomtól - mondja Babits Mihály" cimmel ir a költőről.
A müvész Babits Mihály arcképével illúsztrálta a cikket.
Repr.

Délibáb, Bp. 1929. dec. 7. III. évf. 49. sz. 58. lap.

Pérely Imre

Hóman Bálintról készitett karikaturáját bemutatja a lap.
Repr.

Délibáb, Bp. 1932. dec. 24. VI. évf. 52. sz. 3. lap.

Pérely Imre

Duisburgban Bartók emlékének szentelt tárlaton szerepelt alkotásával

Kunwald 1926-os, vagy *Perely Imre* 1927-es, kevéssé ismert, korai rajzain á[illegible]

Magyar Hirlap 1981/4/17/lo

Wagner: Duisburg után Hannoverben

Pércly Imre

Tersánszky J. Jenő (repró).

Művészet, 1971. 1.sz. 9.l.

Pévely Imre

„A gyűlöletes hely felé" c.
regény a 10. oldalon

Népszava 1973 január 5

Pécsely Gyula

a „Műágyúja" c. falujárat keresztelte Bartók-vázrát. (emlékre).

Pécsi Gyula: a „Műágyúja" és a műágyújáték párhuzamai.

Jelenkor, Pécs, 1942. (2.) 1.

Pécsely Imre, grafikus

A lap bemutatja Bartók-rajzát.

↓

Dévényi Iván: A „Műgyűjtő" és a műgyűjtés problémái

52-54.

JELENKOR, Pécs, 1972. január

XV/1.

Pérely Imre

festőművész

Ujságrajzoló Művészek Kiállitása a Nemzeti Szalonban - képével szerepel.
Karakteres jellemképek

Nemzeti Ujság 1931.XII.20.

M.D.K.

Pörely (2.)

Kiel jó rajzát közli a következő:

- Somlyó Zoltánról és
- Illyés Gyuláról

A New Yorktól a Hungáriáig, Szerk.: Konrádyné Gálos Magda, Bp.1963.Minerva. 65., 229.old.

<Perély Imre>
album

[7 Fény és árnyék-
H. és é. n. [Bp 1930].
Nejszava könyvkereskedés kiadása.

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
BUDAPEST, IX., HŐGYES ENDRE-U. 10.

.....szám

Pécsi Imre.

vagy József Attila
Összes versei c. kötetben

Repr.

Magyar Kultuszemle

1940. 6. szám. 139. l.

M.D.K.

Pérely Imre

"Két párizsi tanulmányfej" két repr.-ót mutat be a lap a müvész alkotásaiból.

Film Szinház Irodalom, Bp. 194o. márc. 22-28
III. évf. 12. sz. 38. lap

M.D.K.

Pérely Imre

Beczássy Judit: "A Columbia gazdát cserél" c. novelláját illusztrálta.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1941. ápr. 18-24. IV. évf. 16. sz.

Pénely Imre (1894-)

Tátrai Mihály. (1927.) Tus, 90 x 70 mm.
Frankel Leó. (1927.) Tus, 152 x 111 mm.
Szabó Ervin. (1927) Tus, 90 x 62 mm.
Somogyi Béla. (1927.) Tus, 90 x 70 mm.
Szerepelt a kiállításon.

Munkásélet. Kiállitás. Legujabbkori Történeti Múzeum. Kat. Bev. Kiss István. Bp. 1959. 48 l., ill.

17.1.

Pérely Imre (1898-)

Fáró munkások. Ceruza, 295 x 215 mm.

Ébresztők. Tus, 300 x 215 mm.

A munkásszervezetiknél. Ceruza, 300 x 214 mm.

A főhér és a munkások. Ceruza, 220 x 300 mm.

Szerepeltek a kiállításon.

Munkásélet. Kiállitás. Legujabbkori Történeti Múzeum. Kat. Bev. Kiss Sándor. Bp. 1959. 48 l., ill.

17. l.

MDK

Pérely Imre, grafikus festő

Pérely Imre (1898-1944) Rippl-Rónai szabadiskolai társa és Iványi-Grünwald Béláénál tanult.

Pápán most megrendezték emlékkiállítását.

— : Pérely emlékkiállítás 2

ESTI HIRLAP. Bp. 1968. okt. 26.

MDK

Pérely Imre

A tőkés és a munkások, cer.

Fázó munkások, cer.

[illegible] képzőművészek a fasizmus ellen.

[illegible].Cal. 1965.

MDK

Pérely Imre

Megalakult az Ujságrajzoló Művészek Egyesülete. Az alakuló közgyülésen igazgatóvá választották.

Magyar Hirlap, 1929.Máj.9. 6.o.

MDK

Pérely Imre

Tél a müvészetben. /Bpest,194e/.

MDK

Pérely Imre

Éimisk 1930. 84.l.

MDK

Pérely Imre

A Vidam szüret három komikusa. Rajzolat Pérely Imre. Repr.

Magyarország, Esti lap 1940. szept. 28.

Terely Imre

A Vidám asszret Marom Komikusa. Majnolet
terely Imre. Kepr.

Magyarország, Pest Jap 1940. szept. 28.

Pécsy Imre

Elek Artur:
Az ujabb magyar
grafikai müvészet.
Magyar Müvészet
1937.

228 l.

le akar számolni ezzel a végzettel s álmából ébredve öngyilkos akar lenni, hogy így kivonja magát sorsa alól. De Éva visszahúzza a szakadék széléről : anyának érzi magát . . . És az első embert, ámbár tudja, mi lesz utódainak sorsa, az apai érzés melege újra eltölti — látszólag indokolatlan — reménykedéssel. S az isteni szózat fokozza ezt a reményt :

»*Mondottam, ember, küzdj és bízva bízzál !*«

A hatalmas költemény szépen beleillik abba a sorba, amelyet Van den Vondel, Goethe, Byron, George Sand filozófiai drámái alkotnak, sok más társukkal együtt. De Madách remekének megvan a maga egészen sajátos helye és értéke ebben a ragyogó sorban is. Történeti képeinek elvi tisztázottsága s a gondolatmenet szilárd vonala élesen megkülönböztetik azoktól

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ

Pérely Imre rajza

Pérely Imre

Kaukázus. 140. t.

Pérely Imre

Hankiss 138. l

GÁRDONYI GÉZA
Pérely Imre rajza

hittel hisz a jövőben és békés ellenállással szegül minden ellen, ami a jövőhöz és jogához vezető utat eltorlaszolhatná. És arra, hogy ő is érezni fogja Magyarországon azt a jóleső, meleg áramlást, amely a lelkę mélyén vendégszerető nemzetből feléje árad, nem pompás fogadtatásban, hanem a minden ember egymásrautaltságának itt annyira kifejlett s az egész embertípust átsugárzó hitében.)

A magyar dráma érdekes középkori s XVI—XVII. századi kísérletek — hitvitázó és szatirikus darabok és iskoladrámák — után a XVIII. század végén kapott új lendületet. Előbb az olvasásra szánt darabokban, amelyek úgyszólván valamennyi külföldi irányt tükrözik, aztán a Kolozsvárról kiinduló hivatásos színészetben. Bessenyei, Csokonai vígjátékai után Kisfaludy Károly találja meg a magyar vígjáték természetes célkitűzését : a magyar élet ábrázolását, szelíd tréfálkozással, sok rokonszenvező melegséggel. A nemzetközi romanticizmus bálványának, Shakespeare-

EGYETEMI KÖNYVTÁR

(Pécsy Imre)

Könyve

(C) Magyar írók.

I–II sorozat.

Bp. 1927.

53 arckép.

M. KIR. BELÜGYMINISTERIUM
ELNÖKI OSZTÁLYA

Budapest, 1930 évi március 22-én

Mélyen tisztelt Titkár Ur !

Megbeszélésünkhöz képest küldök a második képért.

A restaurálás fejében megállapitott 65 pengőt mellékelten megküldöm.

Pécsely Flórez Imre

Illustrációi repr.

Magyar Grafika.

1921. 2, 3, 4. l.

postatakarékpénztári
csekkszámla száma:
38.366

Tar

27978. — K. M. E. Ny.

< Pécsy Imre >

könyve

< > Magyar fejek.
Tóth Árpád előszavával. Első sorozat.
Bp. 1922. (32 rajz.)

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Perely Imre

nehány illustráció
jó a kö-
könyvben

Novák V.

320.—

l, berakással, középen serpentin 50.—

ós. Magyar, XVIII. sz. 40.—

attal. XIX. sz. 10.—

X. sz. 10.—

rványlappal. XIX. sz. 10.—

rettel. Bécs, 1870 k. 15.—

órrel. Magyar, biedermeier. 80.—

berakott ajtóval. XIX. sz. 50.—

5.—

dermeier. 10.—

Angol, XIX. sz. 59.—

. Olasz, XVIII. sz. 20.—

nyal. Kina, XIX. sz. 30.—

Perely Imre

Írói arcképei
az élők számára

Benedek Marcell

Irodalmi estjén
1927

1522. KIS KÉTFIÓKOS SZEKRÉNY, diófa. Olasz, XVIII. sz. 90.—

1523. NŐI IRÓASZTAL, feketelakk alapon aranylakk kinai tájkép alakokkal. Hollandia, rokokó-stilus. 250.—

1524. DOHÁNYZÓASZTALKA, diófa, barok-stilus. 30.—

1525. DOHÁNYZÓASZTALKA, hasonló az előbbihez. 30.—

1526. KIS SZALONASZTAL, faragott és aranyozott fa, delfinalaku lábakkal, márványlappal. Olasz, neobarok. 60.—

1527. ELLENZŐ, diófa, selyemhimzésü lappal. Magyar, empire. 100.—

1528. PAPIRLÁDA, mahagónifa. XIX. sz. 60.—

1529. KIS ETAGÉRE, diófa. 40.—

1530. KONZOLASZTAL, diófa, neobarok. 120.—

1531. KÉT SZÉK, diófa, barok faragással, piros damaszt kárpitozással. Velence, XVIII. sz. 250.—

1532. KÉT SZÉK, hasonló a 1531. sz.-hoz. 250.—

1533. HAT SZÉK, diófa, rokokó faragással, bőrpárnázással. Olasz, XVIII. század. 500.—

Perely Imre

l.

Tragor vácmüveiei

145. l.

Alapítva: 1929.

ÁCS GÉZA

kövyvkötő mester

IX., Bakáts-tér 9.

Telefon:

JEGYZÉK.

5 Kötet Könyv bekötése =	15 P

Kifizetve
1942 XII. 21.

ÁCS GÉZA
EZÜST KÖSZ...
könyvkötő mester
Bpest, IX., Bakáts-tér ...
Telefon: 184-198.

Budapest, 194 2. XII hó 21 n.

köszönettel

Perely Imre

Árverési Csarnok aukció Lat.

37. sz. 1927 márc.

917

Ismeretlen német (?) mester

a XIX. századból.

Vízpart. Pk.

K. 1.—

100 m, 140 sz.

Pérely Lune

PRG 59.

A PETŐFI IRODALMI MÚZEUM
meghívja Önt

PÉRELY IMRE

(1898-1944)
grafikusművész
EMLÉKKIÁLLÍTÁSÁRA,

melyet
DR. SUPKA MAGDOLNA
művészettörténész nyit meg
1994. X. 12-én 16 órakor a

NYUGAT IRODALMI
EMLÉKMÚZEUMBAN
(Bp. XII., Városmajor u. 48/b.)

A kiállítás megtekinthető 1994. XI. 20-ig
hétfő kivételével 12-16 óra között.

Fk.: dr. Praznovszky Mihály főigazgató

Mori Tsouroumi: Pérely Imre (1933)

Igék a könyvről

Irta KOSZTOLÁNYI DEZSŐ

Szabad-e a könyvet dicsérnem?

Zavartan tekintek magamba. Az a szózat hangzik föl bennem, hogy a könyv népszerüsitésének rossz szolgálatot tennék azzal, ha oktató modorban, kenetesen prédikálnék a könyv hasznos és magasztos voltáról. Jobbára olyasmit ismételgetnék, amit a könyvbarát nélkülem is tud és a könyvtől idegenkedő rábeszélésemre se fogad el. A könyvet nem lehet megszerettetni, mint valami tárgyat, valami portékát. Csak tok ez, amelybe valami be van zárva. A tartalmát kellene megszerettetnem, az éther-rezgéseit, a szellemet, amelyből a könyv létrejön. Ehez kevés pár perc, kevés egy emberélet is.

Aztán félve tekintek magam köré is. Ez a század az ujdonságok, a fölfedezések és találmányok százada. Az én védencem, a könyv, viszont fölfedezésnek ósdi, találmánynak szimpla és régi, mint halottjaink csontja. Krisztus előtt 2500-ban, Babilonban már voltak agyagtáblákra ékirással rótt könyvek, a Krisztus előtt hetedik században Ninivében pedig már könyvtárak is. Ezek a könyvek és könyvtárak hasonmásai a maiaknak. Bizonyos önérzettel mutathatnék rá erre a dicső családfára. De tudom, hogy a könyv nem divatcikk ma és a jelen más egyebet bámul. Ennek a *Gutenbergje Edison* és *Marconi, Blériot* és *Lindbergh*. Inkább nézi a könyvet a mozi képeiben, inkább hallgatja a könyvet a rádió hangszórójából, amely az emberi hangot mindenütt jelenlevővé teszi. Inkább a kilométerekkel és mérföldekkel viaskodik. Nincsenek többé távolságok. Azsia, Amerika és Ausztrália egyformán közel van hozzánk. Repülőgépen, léghajón sétálunk át egyik világrészből a másikba, gépkocsikkal szeljük át a glóbust. Ez nem kicsinylendő vivmány. Ugylátszik, lebirtuk egyik ősi ellenségünket, a teret. Az emberiség részegen és megbüvölten vágtat előre földön, vizen, levegőben; tudja, hogy még mindig nem érkezett el a végső határig, hogy a gépek, amelyek a képet és hangot közvetitik, még mindig tökéletesülhetnek, a közlekedőeszközök még mindig gyorsulhatnak, az iram még mindig szédületesebb lehet.

Egyszer azonban ennek is vége szakad. Akkor az emberiség egy kicsit megdöbben majd. Mivel érzi, hogy már mindent láthat és mindent hallhat, amit óhajt, s hogy mindenhová eljuthat az eddiginél sokkal rövidebb idő alatt, észreveszi, hogy a célt összetévesztette az eszközzel s nem az a fontos, hogy valamit miképen lát és honnan hall, hanem az, hogy mit lát és mit hall s eszeveszett rohanásában hirtelen gondolkozni kezd azon is, hogy hová, miért siet annyira. Ha ezt a kérdést szögeznék annak a vidám, motorbiciklis ifjunak, aki százhusz kilométeres sebességgel robog az országuton, kötve hiszem, hogy felelni tudna rá. Legtöbb esetben kiderülne, hogy magáért a sietségért siet. Nyilván az emberiség is ilyen zavarban lesz a számonkérés és kiábrándultság e történelmi

pillanatában. Belátja majd, hogy mindenhová elmehet, de immár semmi értelme nincs annak, hogy elmenjen valahová is. Ekkor majd magába száll s tünődik az utjáról, rendeltetéséről. Választ is keres erre a kérdésre parlagon hagyott, elkérgesedett lelkében. De egyelőre nem talál.

Erre felel majd a könyv. A könyv, amelyet lenézett és sutba dobott. A könyv, az álmodozók irka-firkája, a haszontalanság lomtára, amely oly szürke az arany valóság mel-

Literatura 1929. 6. szám

lett. A könyv, amelyet holtnak hitt, az ócska, vén salabakter, minden élet kutforrása. A könyv, amely fölmérte lelke délköreit, kibányászta agya mélyét s a legnagyobb magasságba, a legmesszebb távolságba vitte az előző nemzedékeket. A könyv, a szellemi manna, amelyből mindenki jóllakhatik, az égi táplálék, amely minél inkább fogyasztják, annál több lesz belőle, a büvös kenyér, amely senkit se hagy éhen, minden inségest kielégit, hatalmassá tesz, ugyhogy mindenki az ismeretek tőkése és nagybirtokosa lehet általa, gondolat-milliomos. A könyv ez a medicina, ez a lelki gyógyszer, amint *Osymandias* egiptomi király nevezte; ez a »beteg lelkeknek való füves kertecske«, amint egy bájos magyar költő nevezte. A könyv, amely tékozlóan odaadja magát és sohase fukarkodik, sohase titkolózik. A könyv, ez az ékszertartó, amelybe a legértékesebbek mentették bele kincseiket. A könyv, amely századok során volt márvány, érc, papirusz, hártya, kéreg, viasz, fatábla, bőr és rongy, de változtatva anyagát mindig megtartotta belső, rejtélyes mivoltát. A könyv, ez a tekercs, ez a göngy, ez a gyöngy. A könyv, amely az ókorban és a középkorban kolostorok homályában ritka, egyetlen gyémánt volt s a nyomtatás föltalálásával oly általánossá vált, mintha az uccán kavicsként heverne a gyémánt s a szellemi jólétet oly magasra fokozta, mintha gyémánttüt viselnének s gyárilányaink fülében brilliáns szikráznék. A könyv, amely által megismerjük elődjeinket, hirt kapunk a multból és nélküle szellemi sehonnaik lennénk, bitang jöttmentek, akikre nézve nem is léteznék az, amit előttünk járó testvéreink tapasztaltak és láttak. A könyv, amelynek segitségével utódjainkkal érintkezünk és üzenünk a jövendőnek. A könyv, amely nemcsak azt tette lehetővé, hogy gép nélkül Budapestről New-Yorkba és Yokohámába szálljunk, hanem azt is, hogy elzarándokoljunk a Krisztus után való tizennyolcadik századba és benyissunk a Krisztus előtti nyolcadik századba, mint egy szomszédos szobába. A könyv, amely mindenütt jelenlevővé varázsolta a szellemet, megteremtette az emberiség lelki közösségét. A könyv, amely nemcsak a teret hóditotta meg, hanem béklyóba verte a térnél is nagyobb ellenségünket, megállitotta az időt.

Ennél nincsen nagyobb csoda. Mindig a legegyszerübb dolgok a valódi csodák. *Freud* professzor egy baráti társaságban egyszer ezt mondta: csoda, hogy drót nélkül telefonálhatunk, de még nagyobb csoda, hogy dróttal telefonálhatunk és legnagyobb csoda, hogy két ember a puszta szó által megérti egymást. A könyv is ilyen mindennapi csoda. Hadd mámorosodjam meg ettől a gondolattól. Hadd vegyem kezembe a könyvet, amely oly magától értetődő, mint az elemek s mégis megfoghatatlan, forradalmian nagyszerü, mint minden, mihelyt mélyebben és tüzetesebben szemléljük. Hadd mutasson magasba. Tekintsék alakját, amely zárt egységében téglához hasonlit. Évezredeknek kellett elmulniok, amig magára öltötte ezt a formát. Annakelőtte lapos volt és merev, mint a kőlap, majd gömbölyded és pálcára göngyölték, a hosszusága szerint mérték, akár a filmeket. Voltak husz méter hosszu könyvek is. Ezeket egymás mellé fektették a polcra, vizszintesen. Csak később támadt az a most természetesnek tetsző ötlet, hogy lapjait négyszögletüre vágják, egymás fölé rakosgassák és függőlegesen állitsák a könyvtárba. *Martialis* még csodálkozik ezen az elmés leleményen. Valamint az épitkezés is sokáig egyszintü maradt s a falvak, városok széltében terjeszkedtek mindaddig, amig kevesen éltek a világon és csak aztán vontak emeletet emeletre, az emberek elszaporodásával, azonképen a könyv is csak azóta emelkedik magasba, tör fölfelé, amióta a gondolatok, az érzések megsokasodtak és egyre többen érzik szükségét, hogy ezekkel a téglákkal a szellem tornyait és felhőkarcolóit épitsék, gátakat és bástyafokokat az elmulás ellen. Egy életen át majdnem mindenkinek összegyülemlik annyi becses tapasztalata, fájdalmas mondanivalója, amit senki másra se bizhat, csak a könyvre. Ez a védekezés és a föllebbezés egy magasabb forumhoz. Ez szolgáltat igazságot a kárvallottaknak, akik a kortársak között nem találnak igazságot. Ez az istenek időnkivülisége és a diplomaták területenkivülisége, igéretlevél és *salvus conductus*, átszállójegy a leendő századokba, reménység, hogy a néma betük valamikor megszólalnak s a papiron elraktározott, szunnyadó eszmék fölébrednek másokban. Ez ad nekünk szólásjogot azután is, hogy a könyörtelen természet megvonta tőlünk a szót s gégénk elporlad és testünk semmivé válik. Ezáltal beszélnek a halottak. Ez töri be a kripták bronzkapuit. Ez semmis életünk örökkévalósága. Ez hirdeti azt, hogy jobbik részünk fönnmaradhat, hogy még sincs egészen halál és hogy van föltámadás.

Dicsőség a könyvnek.

IGY IS LEHET. Raoul Ponchont, a jónevü párizsi költőt, ebédre invitálják.

— Sajnos, nem mehetek, — utasitja vissza mentegetőzve a meghivást, — nagyon-nagyon el vagyok foglalva.

— Olyan sokat dolgozik?

— Rengeteget! Vannak napok, amikor megállás nélkül, kora hajnaltól késő estig!

— Nos, és mit csinál más napokon?

— Semmit! De ez azután igazán minden percemet lefoglalja!

PÉRELY IMRE
regén József Attiláról (1924)

kevésbé szerencsés malac elkészítéséhez. Még nem volt egészen egy óra, amikor szépen díszítve, megfelelő körítésekkel gazdagon ellátva elénk is tálalták. Ez komoly gondokat okozott Lakatos Péter Pálnak, ragaszkodott hozzá, hogy másfajta borra van szükség, és ki is adta az erre vonatkozó utasításokat.

A malac amilyen sietve érkezett, éppen olyan gyorsan el is tűnt. Emiatt vagy más miatt, de Nagy Lajos elkomorodott, kis idő múlva felemelkedett, és vette kabátját. Csak éppen hogy odavetette: egy óra múlva jövök vissza, s már el is tűnt. Ezek a titokzatos jövés-menések – jutott hirtelen eszembe. Éveken keresztül figyelhettem, amikor jóformán a mondat közepén felállt helyéről, és elhagyta a társaságot. Egyszer-egyszer talán valamelyik távolabbi kávéházban akart valakit meglátogatni, akitől talán éppoly hirtelen, megmagyarázhatatlan módon búcsúzott később el. Ám azt gyanítottam, hogy legtöbbször csak egyedül kívánt maradni, hosszú séta s levegő segítségével megszabadulni a felgyülemlett feszültségtől. Szavát azonban mindig megtartotta, s ha erre ígéretet tett, ha nem is éppen percre, de visszaérkezett. Most is így történt. Távollétét társaságunk egyik tagja, B., arra használta fel, hogy felolvasta novelláját. Ha Nagy Lajos jelen van, nem merte volna megtenni. Írása különben eléggé meglepő volt, arról számolt be, hogy amikor egy hajnalon hazafelé tartott, egyik parkban a fűvön egy teljesen meztelen nőt talált, akit azonnal gondjaiba vett, míg az rejtélyes módon el nem tűnt lakásáról.

Minden bizonnyal ezt ellensúlyozandó, Agárdi Ferenc pontosan elmagyarázta a japán–kínai háború állását, melyet véleménye szerint – és azt hiszem, igaza is volt – Budapesten senki sem értett meg. Olyan hátborzongató pontossággal és részletességgel beszélt, hogy Lakatos Péter Pál közbedörmögte:

– Te is másképpen beszélnél, ha a japánok a pozsonyi hidat bombázták volna. – Ekkorára már majdnem teljesen egyedül maradtunk a kávéházban.

József Attila rendkívül szűkszavú volt az éjszaka folyamán, most kezdett beszédesebbé válni. Talán ezért hallgatta különös elmélyültséggel a társaság elevenen pattogó beszédét.

– Tudjátok – kezdte nagyon csendesen –, az az igazi, barátokkal elbeszélgetni az élet dolgairól. Ülni barátokkal a csillagok alatt, a Duna partján; valami tágas teraszon, vagy aratás után a mezőn, csend és némaság burkoljon be bennünket. Lehet kávéház előtt is, hallgató, barátságos székeken, de akkor a kávéház már régen bezárt légyen, és ott is csend uralkodjon meg hallgatás. Mintha sehol senki sem élne. Szó is gyéren essen, mégis érezhető legyen, mennyire nő, erősödik összetartásunk, semmi sem változtathatja ezt meg, folt nem eshet rajta. Örökké összetartunk a csillagok alatt, és soha nem mondunk egymásnak erről semmit.

Lakatos Péter Pál felkapta poharát, magasra emelte, de aztán meggondolta magát, és elhallgatta a csak születőben levő mondatot. Mások se beszéltek egy ideig. Azután egyszerre tréfák, viccek röpködtek az asztal egyik végétől a másikig, a jó hangulat szinte tapinthatóan burkolt be mindnyájunkat. Leghangosabban József Attila nevetett. Kételkedni kezdtem, valóban hallottam-e iménti csendes, mély hangon folydogáló szavait. Nemcsak álmodtam-e az egészet? Ekkor az asztal körül mindenki magasra emelte a poharát. Hangzavar keletkezett, mindenki éltetett, magasztalt valamit.

„Olyan legyen a barátság, mint a csillagok fénye" – vettem ki a zűrzavarból József Attila hangját. Ez megnyugtatott. Minden, amit hallottam, igaz volt.

Nemsokára kint derengeni kezdett. Úgy, mint a hó nélküli, téli reggeleken szokott: színtelenül, barátságtalanul, szinte haragosan. Lassan szedelőzködtünk. A kávéház előtt megöleltük egymást. Egy ideig még együtt haladtunk, kavarogva az Andrássy úton. Aztán lassanként szétszóródtunk. Péntek reggel volt, 1932. január elseje.

Nyugat 1980/4

cok itt (a szerzőn kívül aligha tudná bárki) a fenti két tragikus Schubert-zenére és az előadóművészekre vonatkozik, és annak átéléséből fakad, hogy a felhangzó zene bohóctréfaszámba megy, ahhoz a fájdalomhoz képest, amelyből született, és amit a vers szerzője érzett azon a depressziós januári héten át. Ez a vers készíti elő a záróversben, a *Tilos zenék*ben a versalany halálát.

A zenével csaknem olyan szorosan összefüggnek verseim, mint álmaimmal, de ezeké az elsőbbség mindenképpen. Az elmúlt években rettenetes álmok látogattak, de azzal, hogy verset írtam belőlük, elmaradtak. Mostanában nem álmodom; olyan ez, mintha nem észlelném a színeket. A vers többértelműségét rejtik magukban az álmok, a megfejtésük épp olyan, mintha egy szálat meghúzva lebomlana a ruha szövete, és ott maradna a meztelen, vacogó test. Nem egy álmom leírásakor elbizonytalanodom, vajon nem szolgáltatom-e ki túlzottan magamat. De azt hiszem, ki kell szolgáltatnunk magunkat, és a szépítgetés semmiképp sem zavarhatja meg a verset író és a verset olvasó kapcsolatát (hiszen maga a vers is csak kettőjüké lehet). Meg szokták kérdezni, nem azért folyamodom-e álomszerű ábrázoláshoz, mert az költőibb. Nem (két rövid verset kivéve minden álom-versem valódi). Többértelműségén túl azért is kívánkozik versbe egy-egy álom, mert a halál és az élet mezsgyéjén játszódik le. A *Viszonyok könnye* és annak folytatása, utolsó kötetem, a *Tárgyak könnye* (és nem könyve, ahogyan annyian félreolvassák) versként született álmok sokaságát tartalmazza. Ez utóbbiban szereplő *Hasonmás* című versem viszont nem álom. A nemrég annyira szeretett férfi alteregója valóban ott téblábolt egy rossz eszpresszó utcára kitett asztalainál az Oktogonon, és *lejmolt*. Megszégyenülten és megbabonázva néztem. (Természetesen a meglepő hasonlóságon túl én akartam, hogy hasonlítson, és hogy a kiábrándító látvány elmulassza szívem sajgását.)

Az akadálytalan képzettársítás másik eszköze, ha bizonyos fejfájások alkalmával írok verset. (Ez csaknem olyan, mint amikor egy orvos önmagán kísérletezik.) Írógépem előtt kókadozva írtam az *Édes Churchill*t, a rendszerváltás reményében fogant egyik versemet. Azóta csak egyszer történt meg újra ez velem, nemrég a fejfájás kiváltotta tágabb képzettársítás hidat teremtett halálos beteg anyám és egy rettenetes emlékem között. Vele együtt láttam gyerekkoromban, ahogy egy kocsis gebéjét csaknem halálra ostorozza. És olyannak láttam most az őt kínzó betegség rohamát, mint a hajdani kocsis ostorát mozgató erőt, amely rettenetes ütéseket mért az elcsigázott testre.

Vajon jól teszi-e a költő, ha a vers születésének titkos körülményeiről beszél? Vajon jól teszi-e az önéletrajzíró, ha értelmezi az életét? Nem éltem vakon, személyesnek és összefüggőnek látom életem eseményeit, bár jól tudom, hogy jobbára a véletlen alakította; mély harmóniát érzek, azt hiszem, nem tévesztettem el életem irányát. Sok mindent másképpen tehettem volna, lehetnék boldogabb és gazdagabb például. „Nem lévén semmije — írja Dosztojevszkij Szolovjovról —, mindenhez és mindenkihez tartozik." Nem lévén semmim, ami felesleges, hiszen vannak könyveim, van hol laknom, eltettem azok leveleit, akiket szerettem, van állásom, és megélünk belőle, szívesen tanítok (a Közgazdasági Egyetem Spanyol Tanszékén csaknem harminc éve), vannak, akik szeretnek és akiket szeretek. Úgy hallom, vannak olvasóim (legszívesebben a versekre mutatnék, mint a karmester a zenekarra, a felhangzó zenéé az érdem és nem az enyém), de természetesen a legszemélyesebb szeretetre vágyom, mint bárki más.

Furcsa elgondolnom, hogy helyén lesz, ami történik *majd* vagy *hamarosan*. Hogy „csak a magunk megnyugtatására", mondja váratlanul a körzeti orvos, és ultrahangos vizsgálatra utal be, mondjuk, mert egy belgyógyászati rutinvizsgálaton valami rendellenest tapasztal, vagy elegánsan megáll a szívem. Helyénvaló lesz minden, ami jön, ha nem jár túl nagy megaláztatással, gondolom ma a ragyogó júliusi napban íróasztalomnál ülve egy szombat délutánon; kisebbik lányom nemrég ment el itthonról a barátnőjével vidám zajongás közepette, és én megkönnyebbüléssel vettem tudomásul az ajtócsapódást, és leültem Royal táskagépemhez, hogy befejezzem az életrajzomat.

Erdélyi József: Pérely Imre

TAKÁCS ZSUZSA

Ez csaknem olyan, mint amikor egy orvos önmagán kísérletezik...

Sohasem hittem, hogy változni fogok, de mostanában mintha megkísértene a szinte felelőtlen, ok nélküli boldogság egy-egy pillanatra. Nemrég Franz Kafka naplójának egy bekezdéséről írtam néhány sort egy folyóirat számára. A naplóban egy képről beszél a szerző, a Temze partját betöltik egy vasárnap a csónakázásra váró vidám fiatalok. „Aztán elképzeli, hogy ő maga is ott áll," és nézi az ünnepet, „ami persze nem ünnep", és rájön, hogy ő abból ki van rekesztve, „mert a részvétel akkora előkészületet követelne, amire rámenne nemcsak a vasárnap, de évek hosszú sora, sőt rámenne ő maga is". *El tudta képzelni*, írtam, *a lepkeruhába öltözött társaság ujjongó örömét (csak éppen a teremtmény hálája hiányzott belőlük), de a* „halál radikalizmusa", *mely a* „legkonzervatívabb lényből" *is felé süvöltött, csak úgy volt emlékezetében tartható, ha a világ számára (az írás létformájába költözve) meghal.* A naplóhoz írott kísérőszövegben önmagamról is írtam. Ebből a létformából indítva életrajzomat mellékes tehát, hogy november 23-án születtem, 1938-ban, hogy egy veszélyeztetett helyzetű ország lakosa vagyok, városlakója a szennyezett levegőjű és elszegényedett Budapestnek, lakója egy zöldövezeti, a háború belövéseit magán viselő háznak, másodszülöttje tíz éve halott apámnak és gyógyíthatatlanul beteg anyámnak, nővérem és öcsém testvére, két egyetemista lányom anyja, barátaim barátja, és hadd hagyjam abba itt, már ez is túl sok a személyességből, hiszen mindez jelen van, ugyanakkor tökéletesen hiányzik is mindabból, ami én vagyok vagy voltam.

Védett és korlátok közé szorított gyermekkorom volt. A háború, az ötvenes évek, családom katolicizmusa, a vesztes, ellenséggé nyilvánított középosztály helyzete, az értelmiségi származás elég lett volna korlátnak, de mindezen túl a féltésből fakadó és még az önmagammal szemben támasztott igényeimben is szerénységre intő nevelésben volt részem. Talán éppen ezért lettem hajlamaimnál is inkább befelé forduló. Szerettem képzelegni, romlott életű, de Isten közelében élő költő voltam gondolatban, olyan, amilyennek Adyt ismertem meg később.

Apám Kassán született, és a pesti jogi kar elvégzése után, a születésemkor, gyámügyi tisztviselő — később, a Lakatos-kormány alatt az ország legfiatalabb polgármestere volt Szolnokon, a háború után kilenc hónapot töltött vizsgálati fogságban (a *népbíróság* felmentette, mindössze egy tanút tudott a vád előállítani, de olyan ellentmondásokba keveredett az is, hogy kénytelenek voltak felejteni a konstruált vádat). Háború alatti viselkedése a szakmai tisztesség példája számomra ma is. Amikor a város csőcseléke ki akart rabolni egy zsidó tulajdonban levő ékszerüzletet, ő elővette szolgálati pisztolyát, és pénztárcáját a leghangosabb felé nyújtva közölte, hogy lőni

Lóvét, barátnőm. Ez van a liftkabin falára vésve. Mi a francnak ennyi papír. Ez pedig a Rózsa utcából hallatszik. Közben a Beethoven-hegedűverseny ment, 1951-es felvétel, Christian Ferras, Berlini Filharmonikusok, vez. Karl Böhm. Amikor felébredtem. Még egészen sötét van, kinyitom az ablakot, bedől a köd, semmi forgalom nincs, nem látni semmit. Az isten tudja, miféle kakasok kukorékolása. Aztán kicsit a nap. Egyszerre köd és napsütés. Egyszer, egyszer. Valaha. *Ó, világ, ó, irodalom. Élvezet élni.* (Ulrich von Hutten)

Remélem, hogy nem hagytam otthon a kulcsot. Remélem, nyitva lesz a közért.

Hátul cselezget. Hátul cselezgetett, és közben egy hosszú, aranyvörös hajszál tekeredett köré.

Egy belga revolver.

Babits Mihály

sokkal inkább egy civilizáció előtti kor emberei, mint magáé a civilizációé.

Az archaikus ember leírásakor Jung megállapítja: „a civilizált, racionális kauzalitás az ő számára semmit nem ér: minden a láthatatlan önkény uralmából jön létre, de ezt a körülményt ő nem a véletlennek, hanem a szándéknak tulajdonítja".

Lehetséges tehát, hogy Wirth Imre történetének látszólagos bonyolultsága, kuszasága, az idősíkok ily mérvű keveredése-megszüntetése nem más, mint a racionális kauzalitás archaikus elvetésének formába vetítése; az alkotói módszer tehát a tartalom következménye.

Egészen a 2. fejezetig a cselekmény lineáris: a főhős népe, illetve Ühl keresésére indul, meg kívánva tudni a teljes igazságot az eszkimókról, a rejtélyes eszkimóháborúról. Időrendben követik egymást az események, míg az indián varázsló a lélek térképén le nem vezeti őt a barlangba, „amelynek mélyén az eszkimók vannak". Mágikus-rituális út, a regény linearitása (a racionális kauzalitás) elvész. Megszűnik múlt, jelen, jövő, látomásszerűen csapnak egymásba és válnak szét véglegesen az események.

A történet rejtélyei közül talán az egyetlen megoldott (racionálisan is követhető) a főhős nagyapjának, Alaszka kormányzójának naplója. Ehhez is Jung kínál értelmezési lehetőséget. A hódítók — mondja — mindig gyökértelenek, mert eltávolodnak a szülőföld nyújtotta tudattalantól, a történeti meghatározottságtól. Elmesél egy ausztrál hiedelmet: az ember semmilyen idegen földet nem bitorolhat, mert ott annak szellemeivel kell együtt élnie, és gyermekeiben ezek a szellemek születnek újjá. A kormányzó leányának — a főhős édesanyjának — tudata mélyén tehát ezek az idegen ősök uralkodnak, ezért az eszkimókhoz szökik, az apa számára pedig tette felfoghatatlan.

A „feledés jege", ami az egész mű tartalomszervező eleme, itt tehát leolvad, felélesztve a szenvedést, amely latensen az egész regényvilág meghatározója. Kegyetlen és félelmetes Wirth Imre regénye, ahogy ijesztő és elborzasztó Pompei egykor volt lakóinak szenvedésbe merevült teste. A kínt, a fájdalmat, a szinte hiperbolikussá nagyított vérontást azonban itt a jég dermeszti szorongató emlékké. A testi és lelki szenvedés csak a naplóban tárgyiasul, csak itt köthető személyhez és okhoz, a többi történet atmoszféráját teremti meg.

A posztmodern egyik jellemző vonása az irónia, s ez leginkább Wirth Imre névadásában fedhető fel. Beszélő neveinek elemzése újabb értelmezési lehetőséget adhat, tovább növelve a „talánok" és „lehetségesek" számát, melyek e regényről szólva szinte kötelező kulcsszavak. Többek közt ez adja Wirth művének értékét és szépségét: nem kínál egyértelmű megoldást, meghagyja a titkot titoknak.

A bonyolult szerkesztésmód, a jóformán elmesélhetetlen történet ellenére a mű sodró lendületű, szinte a kalandregény feszültségét hordozó olvasmány. Feltétlenül oka ennek az a magabiztosság, ahogyan a szerző szövegét kezeli, a nyelvezet, amely expresszivitásával, sodrásával a regényhangulat meghatározó eleme. A sejtelmesség és titokzatosság mellett a szinte érzékien anyagszerű leírások, képzeletbeli mozzanatok teszik intenzívvé, erőteljessé a szöveget.

Úgy tetszik, ez a lendület helyenként a szerzőt is elragadta, s szinte túlpoétizált, a líra nyelvét közelítő futamokat produkál. Nem hisszük azonban, hogy ez hibája lenne a regénynek. Hangulati hatása van, növeli a titokzatosság érzését, hiszen a titok megoldása a *megoldatlanság*. Ühl megmarad bűvös szónak, rejtélyes csodának, amit keresni kell, de megtalálni lehetetlen.

E számunk szerzői
BERTÓK LÁSZLÓ (1935) Pécs
BOKÁNYI PÉTER (1968) Szombathely
ERDÉLYI JÓZSEF (1896—1978)
ERDÉLYI ZSUZSANNA (1921) Budapest
ERDŐDY EDIT (1946) Budapest
FILEP TAMÁS GUSZTÁV (1961) Budapest
FODOR ANDRÁS (1929) Budapest
GERGELY ÁGNES (1933) Budapest
KANIZSAI DÁVID (1941) Budapest
KARÁTSON ENDRE (1933) Párizs
KUKORELLY ENDRE (1951) Budapest
MAJOROS SÁNDOR (1956) Budapest
MURAI ÉVA (1912) Budapest
NAGY GÁSPÁR (1949) Budakeszi
NÉMETH G. BÉLA (1925) Budapest
ORBÁN OTTÓ (1936) Budapest
PÉRELY IMRE (1898—1944)
ROTT JÓZSEF (1964) Budapest
SZAKOLCZAY LAJOS (1941) Budapest
SZEPESI ATTILA (1942) Budapest
TAKÁCS ZSUZSA (1938) Budapest
TOLNAI OTTÓ (1940) Palics
TŐZSÉR ÁRPÁD (1935) Pozsony
UTASSY JÓZSEF (1941) Budapest
VILCSEK BÉLA (1956) Budapest

Kodolányi János

nak" —, majd a profán nyelvi mozzanat után a megfeszíttetés komor fájdalma („fölívelteti a KOPONYAHEGYRE: és három + + + ott keresztlik"), s végül egy apokrifnak is fölfogható, a meghaltnak egy régebbi, fia megsegítéséért esdeklő levél-imája — íme, a megidézés fokozatai. Ebben az elsiratásban humor van, báj van, s egy *fénylő pontba* sűrűsödik mindaz, ami a *Caligula helytartója*, a *Mórok* drámaköltőjét tovább élteti.

A metaforikus építkezést tekintve ebbe a körbe sorolható a *Betlehemi istálló-tűz*, a Vargha Kálmánnak, odaátra írt *Égi lábjegyzet* — ez utóbbi az önportré pasztell-, a megvilágosodást híven elénk állító színeivel: „bár könnyezve is olykor / és bizton vakulva túljutok / égi lábjegyzetek rózsaerdején is / s el az Egész szívéig / halálom csöndes tisztázásáig" — és nem utolsósorban a Dávid Katalint születésnapján köszöntő *Az átlelkesült tartomány*.

Átlelkesült? Mitől?

Mielőtt eljutunk e verset, egyáltalán, a Nagy Gáspár-i költészetet mozgató *szívjóság* megfogalmazásáig, elsőbben egy kissé mélyedjünk el a szövegkörnyezetben. Senkit ne tévesszen meg az archaikus megnevezéssel is túlontúl fényesre sikeredett vallomás aurája; a portré alanyából éppúgy áradhat ez a sugárzás, mint az énekkel megtisztelt művészettörténész és a költő közti szellemi kapcsolatból. „... amikor a Te lángodból is egy nyaláb / világította át ama Szent László-napi éjszakát; / s a nagy Csillagdában — hittük!! — / ez a Föld nevű tőlünk is jobban fénylik / s gyorsul az egyetlen jó: *a szeretet hajtószíján*."

Naivitás azt hinni, hogy a „szeretet hajtószíja" valamit is számít az egyre inkább eldurvuló világban. Nagy Gáspár — hadd mondjam így — *őrülete* abból az illúzióból táplálkozik, hogy a sokféle módon széttört világ, az egymástól elpörgő, egymással szemben álló részek helyébe egy egységes, mindenekelőtt az értékrendet fölöttébb tisztelő univerzum emelhető. Költészetét — álom és ébrenlét határán — ez irányítja.

A könyv homlokára jegyzett egyik mottó — a Márai Sándortól való — talán azért érdemel figyelmet, mert egyetlen mondatban összegzi a lírikust is foglalkoztató problémát. „A líra nem magánügy, de a költőnek megvan az a szuverén joga, hogy eltakarja arcát az emberek szeme elől" — hangzik, mintha saját gondolatát mondaná. Avval a megerősítéssel, hogy — mindez a könyvön szemérmesen végighúzódik — a költőnek kötelessége a megcsalatást, a *politika egyenarcá*nak diktatúrájától méltatlan helyzetbe került embert eme *nyílt rejtőzés* fókuszába venni.

Mert etikus költő, minden szava mögött ott az erkölcs aranyfedezete. Ezért nem akar együtt élni — hiszen szüntelenül megszenvedik e párosítást — „a széppel és mocsokkal" *(A Döntnökökről)*, aggasztja „Jézus kisorsolt köntösének" útja *(Följegyzés)*, földdühíti „az omlásveszélyes szent férfiak ideges kapkodása", hiszen nem csinálhatnának rosszabbat, mint hogy „fölpiszkált hiúságuk salétromát kéjjel beengedik az erkölcs és jellem szentélyeibe" *(Május meddő felhői alatt)*.

A *Fölös ébrenlétem*, talán a költő elkomorulása, a hangváltás miatt, jóval összefogottabb, mint korábbi verseskönyve, a *Mosolyelágazás*. Az ottani — köztes — állapotból a lírikus egy befelé mélyülő, az *átlelkesültségnek* a fonákját is mutató világba került. Naplóként is olvasható, az érzésvilág fázisait mindennél jobban kiemelő kötete az *édes szó* mellett *(Repkény és csillagpor)* magában foglalja a groteszk megvillanásait is *(Ágazás, levelezés helyett)*, ám a biblikus hangoltságú darabokon kívül leginkább az a verse hat, amely levet minden cicomát. A *Ragozások az ún. puha diktatúra emlékkönyvéből* című költemény *kopogó* szavai azt tanúsítják, hogy a könnyen behódolókkal szemben mindig a *tiszta* volt az igazán erős. Két, egymással szögesen szemben álló nézet — etikai tartás — összeszikráztatása adja a vallomás erejét, melynek leleménye, hogy az egyik — önvallomás. „Ő már kimondja / Te még nem nem mondhatod ki // Ő már le is írhatja / Te még nem írhatod le // Ő már kialkudta / Te még nem alkudtad ki // (Ahogy elnézlek / Te nem is fogod kialkudni) // Ő már kiharcolta? / Te nem harcolsz velük! // Ő még bízik és áltatja magát / Te már megveted őket // Őt áron megvették / Téged olcsón

föladtak-eladtak testvéreid // Ő azt hiszi győzött / Te tudod: mindenki vesztett // Ő majd hőstetteiről mesél / Te még sokáig szégyenkezel // Hogy Ő és Te / és hogy Ők / akik majd Mi lesznek / ennyire és együtt túlélitek".

Íme, ilyen egyszerű az etikus szólás. A tartást és a szólás fenségét Nagy Gáspárnak volt honnan örökölnie. A két halhatatlan mester és költő barát, Nagy László és Kormos István példája ma is eleven. Nem csupán azért idézi őket annyiszor, mert az idő — a feledékeny utókor — által ők is meglopattak, hanem azért, mert tudja: csak velük, életművük makulátlanságával érhető el, hogy a *nándorfehérvári harangszó* ne tiltathassék le ama bizonyos — vajon megnevezhető? — jogutódok mesterkedése által.

Újólag örömmel nyugtázom: Nagy Gáspár lírája tovább mélyült. Bár a költő politikai hangoltsága most is letagadhatatlan, a versekben egyre inkább teret nyer a magánélet. Fájdalmasan elégikus hang közvetíti a megrendült személyiség betegségekkel és egyéb nyűgökkel telített drámáját. Egyre inkább a vallomásos hang e szövegek jellemzője. A Biblia, mint kimeríthetetlen kultúrkincs és mint a világ dolgai közt eligazítani segítő erő, most is fényt ad a verseknek. Több más egyéb mellett fölhívja erre figyelmünket a kötethez kitűnő, tanulmányjellegű utószót író Karádi Zsolt is.

Az *Álom-appendix a 93-as esztendőhöz* című zárövers, talán a kötet legjobb darabja, arra is példa, hogy az *álom tisztaságával* miképp lehet fölülemelkedni e zűrös, átmeneti kor bántásain, nemtelen támadásain. „... hagyd meg Uram / havadnak álmomban- / esését / tétova hullását / szép vonulgatását / erdeid határán / hogy mindent takarjon / maga világoljon / sebesült Földednek / egyedül lehessen Menny-bizonyossága / add meg Uram / add meg / ébredésig essen." *(Antológia Kiadó, 1994)*

Márai Sándor

1979, december): „Apám lapjain morális gyökerüket is elvesztett gebesovány prostituáltak, éhes szemű kölykeiket magukhoz szorító csontsovány, mosolytalan proletáranyák, szabadulásért esdeklő hadifoglyok, éjsötétbe bugyolált hadiözvegyek, árnyékká nyűtt vénasszonyok téblábóltak valami iszonyatos, légüres térben. És az eltiportak cápavigyorú hatalmasok szekerét vonszolták nyűtt állatként."

Iszonytató *vonulás*. Van benne valami végzetszerű — és visszafordíthatatlan. Természetesen nem a *Párizsi részlet a Szajnával* (1934) című lavírozott tusrajzra gondolok, nem is a *Párizsi háztetők* (é. n.) és a *Montparnasse-i lány* (1937—39) — az egyik lavírozott tus, a másik rézkarc — érzékletes „felső világára", illetve a támaszkodó test ruhán is átütő erotikus szépségére, hanem olyan, a létet pokolként megjelenítő grafikákra, amelyeken az égbe — *a semmibe* — nyúló, a levegőt görcsösen markoló kezek, az igába fogott ember-állatok, a bérházakra ránőtt munkás-rabok mint a XX. század modern őrültjei, a kenyérért esdeklők riadt, hosszú sora, a golgotai járást számtalan változatban elénk állító kiszolgáltatottak-megfáradtak és a győzelemhez már csak holtukban eljutók kerülnek a fókuszba.

Ezek mellett is kiemelkedik a *La Paix* című albumból a csupán sírkeresztek miriádjával sokkoló *Paix* döbbenetes nyugalma, kontrasztra épülő szépsége; nem is szólva a *Le pain* fölülről ábrázolt börtönudvarának rabsétájáról, mely grafikán az emberek vonulása egy könyörtelen óraszerkezet időtlen időkig való forgására emlékeztet. Ebben a világban — hiába a *Faubourg* és a *Rue* egy-egy vidámabb lapjának harlekini fölénye: a harmonikás, a trombitás, a táncos, a fél karral súlyt emelő erőmutatványos látszólagos különállása — az emberek csak alkatrészek, s különös, hogy ugyanaz a malom őrli meg őket, amelyet ők maguk hajtanak.

A Pérely-életmű mégsem a párizsi — ismételjük meg: igen izgalmas és helyenként megindító — grafikákkal ér a legmagasabbra, hanem jobbára a kortárs magyar írókról készült arcképekkel. A *Paul Valéry*ről valószínűleg egy levél részeként megőrzött portré (é. n.) semmivel sem kevesebb, mint a *Bartók Béla*-arcképen (1927) rögzített átszellemültség, belső ragyogás, ám a magyar írókat fölvonultató grafikákon — a kései, lavírozott tussal készült remek portrék (*Márai Sándor, Szabó Dezső, Zilahy Lajos, Szabó Lőrinc, Móricz Zsigmond, Hunyady Sándor* stb.) ez alól kivételek — irodalomtörténeti szempontból valami többlet van. Vagyis a portré alanya, megörülve a róla készült látványnak, vagy földühödve, elszomorodva azon, nemegyszer saját aláírásán kívül művének egy-egy részletével is *hitelesítette* a rajzot.

Különösen „a szellemi élet magyar glóbusának atlasz-könyve" (Tóth Árpád), a *Magyar fejek*, s annál is erősebben a *Magyar írók* nyújt élményt az Ambrus Zoltán-, Vajthó László-, Nadányi Zoltán-, József Attila-, Karinthy Frigyes-, Somlyó Zoltán-, Kosztolányi Dezső-, Szini Gyula- és Tersánszky Józsi Jenő-aforizmákkal, versrészletekkel, kommentárokkal. A sok klaszszikus mellől ezúttal egy kisebb kaliberű, de szorgos írót hadd emeljek ki. Vajthó László nem csupán azért érdemli meg figyelmünket, mert finom jellemzéssel állította elénk a szent ügyekre fölkent versfaragót — „A hazafias fűzfapoéta olyan, mint az ókori tolvaj: templomba menekül, mert tudja, hogy ott nem bántják" —, hanem azért is, mert az írói kommentárok-ellenjegyzések tekintetében leggazdagabb antológiának, a *Mai magyar múzsá*nak (1930) ő volt a szerkesztője.

A gyűjtemény lírikusai közül csaknem ötven költő Pérely keze nyomán elevenedett meg. Áprily Lajostól Somlyó Zoltánig, Dutka Ákostól Kosztolányi Dezsőig és Pásztor Árpádig, Erdélyi Józseftől József Attiláig és Szabó Lőrincig húzódik azon írók sora, akik alávetették magukat a grafikus *jellemalkotó játékának*. Sőt, segítették őt avval, hogy a grafika, az őket többnyire kegyetlenül leleplező íróportré mellé odatették versbeni kiegészítésüket is.

Sok remek költő mellett Pérely Imre azért olvashatta együttérzéssel a ma már elfeledett Bodor Aladár sorait — kinek líráját, melyben „a nagy akarás földi sorsának fájdalmas filozófiája fejlik ki", Komlós Aladár Schopenhauer életlátásából eredezteti —, mert a *bangzó versben* vélte megtalálni saját életútjának esszenciáját: „Nincs irgalom, nincs. Élni kell, élni! / Szolga hús, vér, csont, végig kell égni!" *(Az élet megszállottjai).*

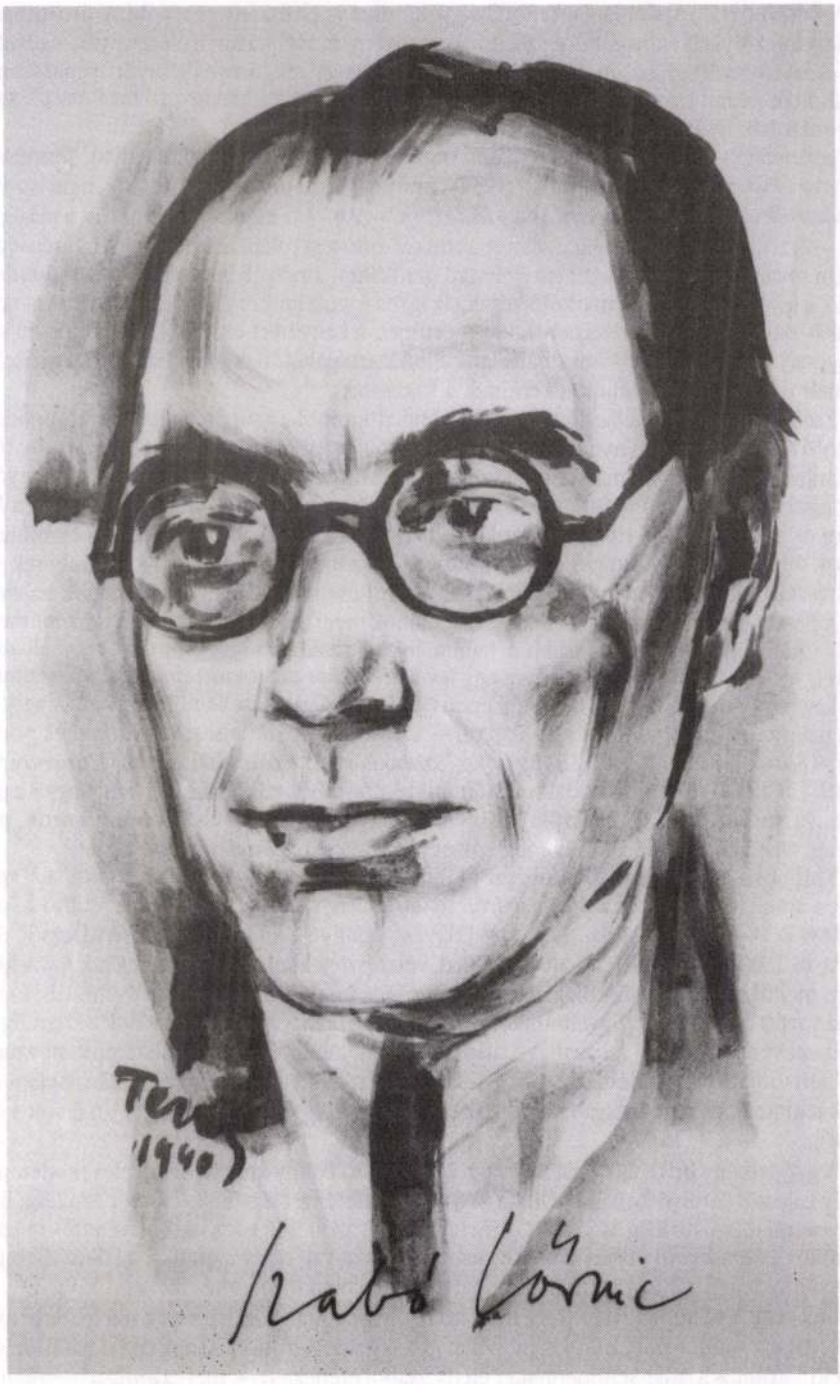

Szabó Lőrinc

1938-ban pedig — egyedüli idegenként — ötvennégy képpel mutatkozhat be a francia közönségnek a híres Petit Palais-ban.

Ám a *fény*, vakító erővel jöjjön bármely felől is, mulandó jószág. Annak — a *hontalannak* — különösen, aki egyre inkább érzi az apró tűszúrásokat a szíve táján. A haza, kedveséhez írott levelek mindennél jobban árulkodnak az érzékeny lélek megpróbáltatásairól. Amikor a szem pompázik, s a toll segítségével virtuóz módon örökíti meg (kompozícióvázlatként, hangulati skiccként) a látvány mögöttesét is, például a Golgota számtalan variációjában, a lélek fázik.

Csupán fillért fillérre rakosgatva kínálkozik számára a menekvés módja — „minden erőmből azon dolgozok, hogy haza tudjak menni" —, ám ez nehezen következik el. Amíg el nem készül ruhája, a szabótól kölcsönkapott öltönyben jár; s ha túlságosan megvidámodnék, rögtön eszébe jut szállodai szobájának kopottsága („arról meg vagyok győződve, hogy a forradalmat már látta ez a tapéta").

Párizst megcsapta a háború szele, őt meg egyre súlyosbodó tébécéje fojtogatja. Talán ezért is tért haza: a csöppnyi „világhírt" is hozó művészetek fővárosából, valójában a csillogással körülbástyázott senki földjéről, az akkor még nem tudta, hogy mekkora keresőséget hozó otthoni senki földjére. Négy év — hiszen 1944-ben kapja meg lánya az apa osztrák származású feleségétől a németországi táviratot: „Papa ist gestorben" — csupa megpróbáltatás.

Aki tíz év előtt itthon, úgy is mint a magyar újságrajzoló művészek vezetője, sikert sikerre halmozott, könyveket illusztrált, szerkesztett (*Irodalmi lexikon*, 1927; *Mai magyar múzsa*, 1930; *Újságrajzoló művészek könyve*, 1930 stb.), s az író barátokat vizslatva szinte futott rajzmappáján a toll, az ecset, kénytelen volt valamiképp magát a művészeti életbe „visszakönyörögni". Nem műteremre, hanem *konyha-albérletre* kellett a pénz. Cserépfalvi, a kiadó ezúttal is segített: 1940-ben Pérely illusztrációival kihozza *József Attila összes verseit*, s ugyanebben az évben a Szabó Lőrinc fordította Duhamel-előszóval megjelenteti a *Fekete-fehér képek* (Párizs, 1931—1939) című mappát is. A Villon-illusztrációk kiadására már nem kerülhetett sor.

Négy év kínlódás után — ez idő tájt hatalmasodott el rajta a betegség — bekövetkezett a vég. Minthogy a grafikusművésznek nem volt OTI-ja, a — feleség szerezte? — külföldi gyógykezelés mutatkozott az egyetlen kiútnak. Sajnos, főképp Pérely állapotát tekintve, *süppedős* volt ez is, s miként a föntebb már idézett távirat jelezte, végképpen elnyelte a rajzolóművészt. Visszafele nézve a párizsi tusrajz, a *Pérely Imre delet harangoz* (a Notre Dame tornyában, az Úr 1932. esztendejében, január 10-én déli 12 órakor — Étvágygerjesztő a vasárnapi ebédhez) hetykesége, a groteszk társaság, amely maszkos ember-állatok képében a „cirkusz porondján" lévő, harangkötelet húzó férfit körbefogja-bámulja, jellegzetes fintor volt; riadt menekülés, grafikai metaforával csak fölerősített *kiáltás*.

Expresszív lapjain, amelyen a fehér (fény)felületek csak szenvedik a téma börtönét, s ezáltal jobbára szürkére komorulnak, a *város és emberei* egyformán fájnak. Hatalmas tűzfalak, riadt ablakok, a menekvésnek még csak az illúzióját sem nyújtó, sötét udvarok, kiszolgáltatott helyzetbe került emberek: csavargók, verekedők, iszákos kéregetők; asszonyok: fájdalomtól megtört *Párkák*, táncra perdült vidámak és a kiszolgáltatottság bélyegét viselő utcalányok, az újkori Golgotán nagy fehér kereszteket cipelő és súlyuk alatt görnyedő nyomorultak, a börtönudvaron kényszerű sétát végző foglyok elevenednek meg grafikáin. Úgy is mint a lélek kivetülése, úgy is mint az örökké menekülő-szenvedő művész ítéletként is fölfogható vádbeszéde az elgépiesült ember és világ, a város kazamatáit elíziumi mezőknek hazudó modern kor *furcsaságai* fölött.

„Azok az emberek, akiket frappáns és drámai kompozícióiban Pérely Imre megrajzol, nem az öröm és diadal népe, hanem a boldogtalan és küzdő emberiség, mely útját keresi a sötétségben" — írja Duhamel, a párizsi grafikák lényegére tapintva. S évtizedek múlva csaknem ezt mondja a művész leánya, Péreli Gabriella is a Franciaországi Magyar Szóban (Párizs,

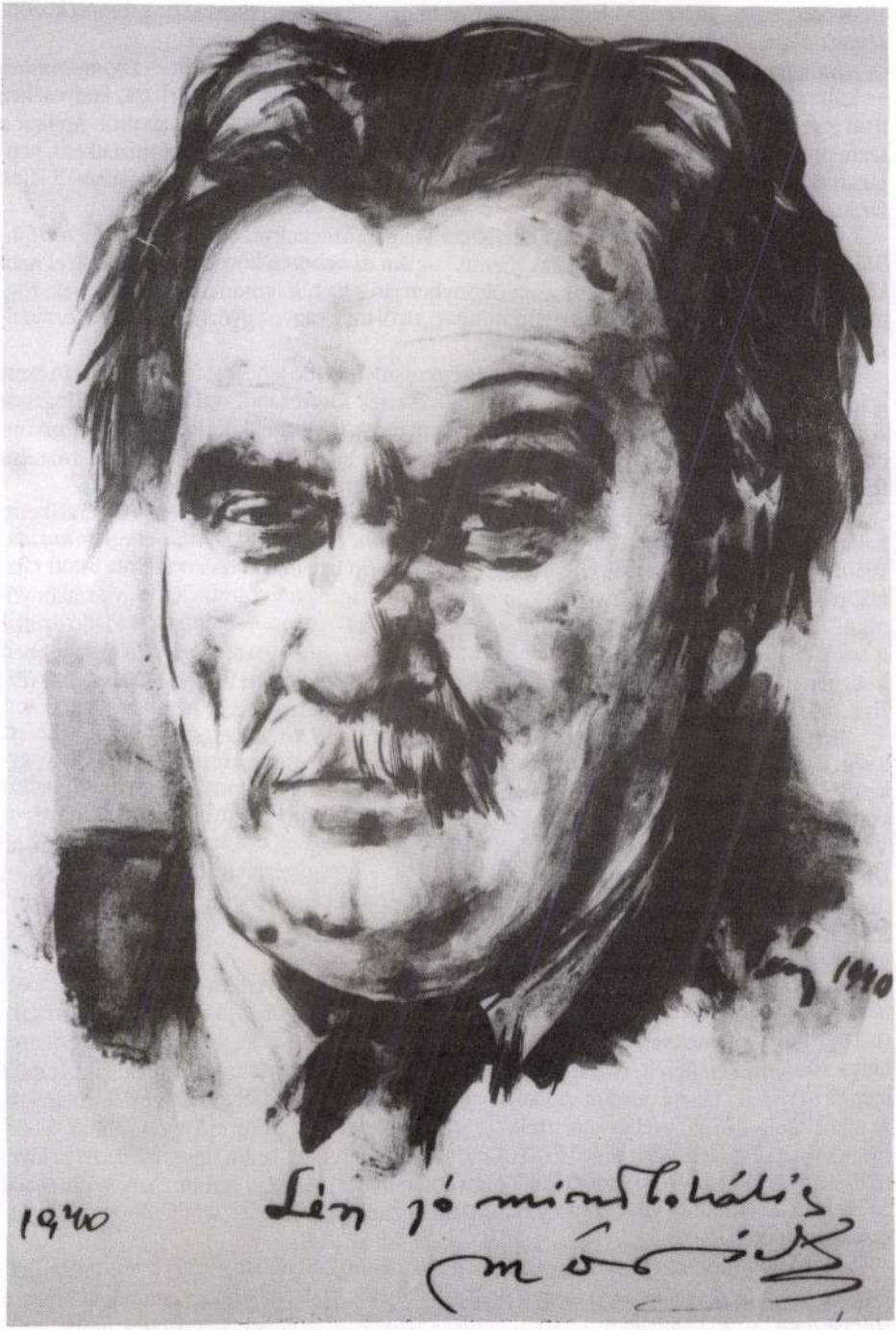

Móricz Zsigmond

Befejezésül hadd folytassak „párbeszédet" Széchenyi mondásával. Magyarság nem volt hanem lesz, de mindig olyan lesz, amilyennek a mindenkori, különböző tapasztalati hátterű partnerek vetélkedve és olykor nem is önzetlenül megbeszélik.

Ez a jelentés nem szilárd, nem eszményien időtlen, nem vezethető le egyetlen ideológiából *(a társszerzőség nem fér meg a fő- és mellékszerző hierarchiájával, sőt semlegesíti a központ áldatlan fogalmát)*, viszont tudatossá teszi saját létrejöttének feltételeit, és felhívja a figyelmet két egyszerű, de az identitás rögeszméje miatt csak negatívan értékelt tényre;

— aki hajlandó kilépni a családi keretekből, az már hajlandóságot mutat arra, hogy más emberekkel is beszéljen, arról még azt is fel lehet tételezni, hogy akivel beszélni szeretne, az előbb legyen igaz ember, csak aztán jó magyar;

— a családi, védekező modell mellett a szétszóródás a dinamikus modell: csak az életképes nemzetek képesek elviselni a sokféle, különböző tapasztalatot.

Szabó Dezső

Pérely Imre

KANIZSAI DÁVID

Kortárs
28, 1984, 12

Egy elfeledett arc: Pérely Imre

Még a beavatottak is keveset tudnak az ötven éve meghalt, akkor épp csak negyvenhatodik életévét betöltő grafikusról, Pérely Imréről. Persze az újságrajzoló, akárcsak a hírlapíró, a pillanat művésze; s a szüntelen jelenlétet kívánó rotáció nem csupán fölzabálja az anyagot, de bizonyos idő után temetőjévé is válik, hacsak nem mentődik át a cikk, a grafika önálló kötetbe, gyűjteménybe. Pérelynek itthon is — és Franciaországban is, ahol 1931—1939 közt élt — számtalan könyve, albuma jelent meg, neves íróknak (Tóth Árpád, Georghes Duhamel, Henri Barbusse, Romain Rolland) a művészt nagyon is megbecsülő előszavával, de az időleges *öröklétet*, bármekkorra volt is akkor a siker, kikezdte az idő.

Elfeledett arc? Talán még elátkozott is.

Hiszen a szegénység, a nyomor, a családi örökségként hurcolt betegség többmázsás súlynál nagyobb teherként szakadt a nyakába, ám ezt ő még tetézte is — nyugtalan szellemét művekbe örökítve — az *állandóan úton levés* gyötrelmével.

Alkotó negyedszázada alatt ez volt néki a hajtóerő: mindig éreznie kellett valaminő *bontalanságot*, hogy teremtő fantáziája kigyúljon. Ezért hagyta ott a családot, kis gyermekeit és — jóllehet csak ideiglenesen — hazáját is, amelynek pedig hírnevét, a fiatalon való beérkezettség örömét köszönhette.

Új és új, mindig a felfedezés izgalmával ható terrénumokra vágyott. A pápai órásmester jó kezű és jó szemű fia, hátat fordítván a csendes szerkezetek közötti foglalatosságnak így került föl Pestre az Iparművészetire, majd Rippl-Rónai és Iványi-Grünwald Béla szabadiskolájába. 1924-ben szülővárosa ösztöndíjával eljutott Rómába — az utána következő meghívásnak külön története van, hiszen az egyik bíboros hívta fel Pérelyre a pápa figyelmét —, s ennek köszönhető, alig hogy fél év alatt megszülettek a *XI. Pius pápa és udvara* (1925) című album portréi. A művészettörténész Divald Kornél írja a Vatikánban munkálkodóról: „A nagyszerű emlékekkel s a nagy lelkekkel szemben megtanulta, hogy a felszínnél mélyebbre tekintsen. Kőnyomatú, sokszorosításra szánt arcképrajzai lágyabb kezelésükkel, festőibb felfogásukkal most már a jellemzés szempontjából is kiállják a próbát, s tele vannak élettel, lélekkel, vonásaikban tükröződő gondolatokkal."

A jubileumi szentév emlékére megjelent album hatalmas siker. Hogyne volna az, hiszen Pérely a *Magyar fejek*kel (1922) — az arcok vonalhálójában a lélek mozdulatait is követve — kitűnően megalapozta az *arcképnek mint jellemrajz*nak a képzőművészeten messze túlmutató hatékonyságát. Ez a módszer ugyancsak kamatozik majd a *Magyar írók* (1927) ötvenhárom portréjában, majd mutatis mutandis a párizsi nyomorultakat, az utcát mint a szenvedés terepét bemutató mappákban is.

A csaknem egy évtizedig Párizsban élő művész tobzódik az élményekben. A siker itt sem hagyta cserben — szinte évenként látnak napvilágot grafikai albumai: 1932: *La Paix* (Béke); 1933: *Taciturne* (Hallgatag); 1934: *Faubourg* (Külváros); 1935: *La Guerre* (Háború); 1938: *Rue* (Utca). A Comité Mondial de Femmes megbízásából háborúellenes bélyegsorozatot tervez,

Erdélyi József

Ára: 68 Ft

SZÉCHENYI IRODALMI ÉS MŰVÉSZETI AKADÉMIA

Pályázati felhívás

A **Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia pályázatot hirdet** a hazai kortárs magyar irodalom történetének megírására, amely - Szerb Antal klasszikus munkájához hasonlatosan - az írói esszé szemléletével és módszerével ábrázolja a második világháború befejeződésétől napjainkig (1945-1990) ívelő korszak irodalmi folyamatait és törekvéseit, meghatározó írói személyiségeit és jelentős életművekben gazdag eredményeit, továbbá irodalmunk általános történeti szituációját és ebből eredő problémáit.

Feltételek: a pályázaton bárki részt vehet legfeljebb harminc szerzői ív (kb. 620-650 szabvány gépelt kéziratoldal) terjedelmű pályamunkával. A kézirat nyílt, illetőleg jeligés, a pályázó saját akarata szerint. Egyéni pályázók és munkaközösségek egyaránt részt vehetnek. Az elkészült kéziratokat a Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia Titkárságára juttassák el a pályázók. (Cím: Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia, 1051 Budapest, Roosevelt tér 9. Postai cím: Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia, 1361 Budapest, Pf. 6.)

Határidő: 1996. augusztus 20.

Első díj:	700.000.- Ft
Második díj:	500.000.- Ft
Harmadik díj:	300.000.- Ft

A pályaműveket a Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia Irodalmi Szakosztálya által létrehozott Bíráló Bizottság véleményezi.
A meghírdető törekedni fog a pályadíjak értékének megőrzésére.

Budapest, 1994. november

Domokos Mátyás
ügyvezető elnök

Lator László
Irodalmi Szakosztály
elnöke

PÉTER Ágnes

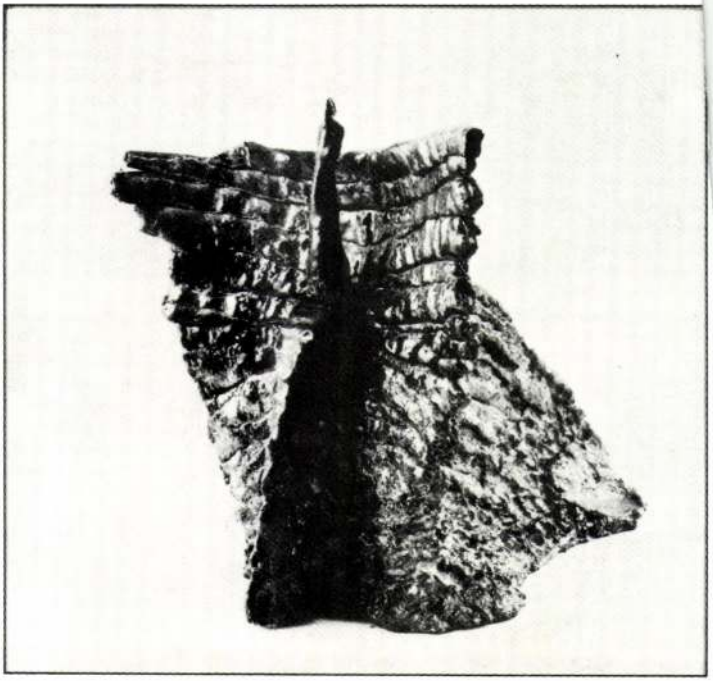

(Szabadszállás, 1949.)
Képzőművészeti főiskolán végzett, szobrász.
Egyéni kiállítása: 1984. Zalaegerszeg.
Első ízben szerepel az Országos Kerámia Biennálén.

Címe: 1076 Budapest, Szinva utca 5.

Nap, Hold, Csillagok,* 1986.
sómázas pirogránit, ø kb. 2 m

PERÉNYI Csilla

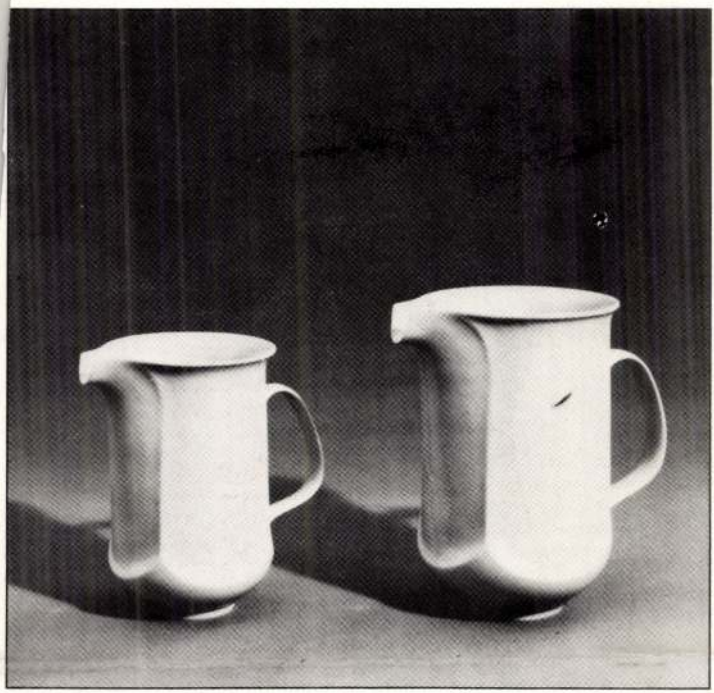

(Budapest, 1964.)
Iparművészeti főiskolán végzett.
Első ízben szerepel a biennálén.

Címe: 1173 Budapest, Oroszvár utca 17.

Konyhai kiegészítő edénycsalád,* 1987–88.
mázas porcelán

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

Nógrád

1975 JAN 26

Perényi Anna
1021

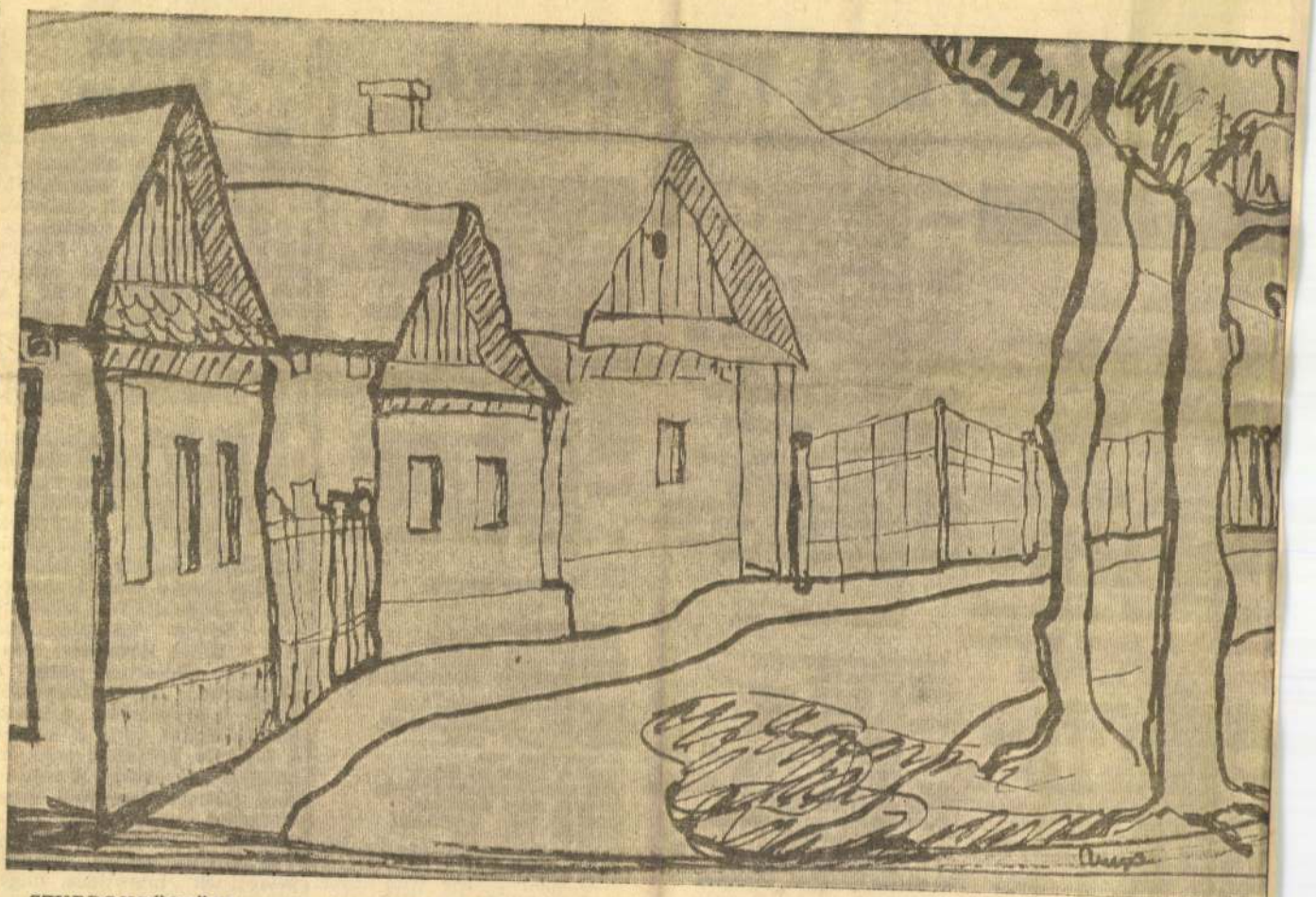

SZURDOKPÜSPÖKI — *Perényi Anna rajza*

A RÁDIÓ ÉS A TV MŰSORA

VASÁRNAP

KOSSUTH RÁDIÓ:

8.05: Öt kontinens hét napja.
8.21: A fehér rabszolga. Ernst Joseph Görlich regényének rádióváltozata.
9.12: Szivárány.
10.30: Vasárnapi koktél.
10.12: Édes anyanyelvünk.
12.15: Jó ebédhez szól a nóta.
13.03: Tisztelet az embernek.
13.13: Három Chopin-polonéz.
13.34: Kozmosz. Tudományos magazin.
13.54: Új operalemezeinkből.
14.39: Pillantás a nagyvilágba.
15.08: Németh Marika és Korondy György operettdalokat énekel.
15.38: Tisztelgünk szóval és zenével...
17.05: Faluról falunak — muzsikával. Tapiószecső.
17.50: Világlira. Paul Valéry versei.
18.05: Zenekari muzsika.
19.15: Magnósok, figyelem!
20.00: Temessétek el a holtakat. Rádiójáték.
21.32: Koltári Olga és a Magyar Rádió kamarakórusa népdalokat énekel.
22.15: Részletek Kálmán Imre operettjeiből.
23.00: Régi angol kórusmuzsika.
23.10: Táncdalainkból.
0.10: Éji zene.

PETŐFI RÁDIÓ:

11.31: Nagy mesterek — világhírű előadóművészek.
12.02: Láttuk, hallottuk — a kiállítótermekben.
13.13: Ribike. Mesejáték.
14.00: Táskarádió.
15.00: Ravel és Debussy műveiből.
15.45: A vasárnap sportja.
16.40: Régi magyar dalok és táncok.
16.59: Mikrofon előtt az irodalmi szerkesztő.
17.09: Beethoven: Diabelli — változatok.
18.10: Mit üzen a Rádió?
18.45: Filmzene.
18.58: Egy laikus vallomásai irodalmi emlékeiről.
19.49: Jó estét gyerekek!
20.15: Verbunkosok, katonadalok.
20.42: Csajkovszkij: A pikk dáma. Háromfelvonásos opera.
21.50: Asszonyok dicsérete. versek.

TELEVÍZIÓ:

9.43: Műsorismertetés.
9.45: Iskolatévé.
10.10: Ki játszik ilyet? IV. rész. (Ism.)
10.30: Tücsöklakodalom. Énekes játék.
11.00: Tillárom, hal! Arany János versei.
11.20: Félmillió liter tej naponta.
15.13: Műsorismertetés.
15.15: Alapesi sí világkupa. Férfilesiklás.
16.10: Kedves együttlakók. III. r. A vasárnapi gyerek.
17.10: Műsorainkat ajánljuk.
17.45: Delta.
18.15: Hazánk, Magyarország. III. rész. Hazámat szolgálom.
15.10: Iskolarádió.
15.50: Indulók.
16.05: Tanácsról tanácsra. III. rész Krakkó.
16.25: Népdalok, virágénekek.
16.39: Szerb Antalra emlékezünk.
17.20: A hét rádióhallgatója.
17.40: Filmklub.
18.00: Húszas stúdió. Ma este hárman felelnek...
19.30: Sporthíradó.
19.40: Komlóssy Erzsébet áriaestje.
20.20: Arany János két balladája.
21.20: Verbunkos muzsika.
21.30: Mi férfiak.
22.20: Beat Lengyelországból
22.43: A hatalom árnyékában. Külpolitikai magazin.
23.03: Bemutatjuk a Magyar Hanglemezgyártó Vállalat új Ravel-lemezét.
0.10: Tamás bátya kunyhója.

PETŐFI RÁDIÓ:

8.05: Nótacsokor.
9.03: Ezeregy délelőtt.
10.00: A zene hullámhosszán.
12.00: Legszebb Kodály-felvételeinkből.
13.03: Bemutató után.
13.20: Két Vivaldi-concerto.
14.00: Kettőtől ötig...
17.00: Ötórai tea.
18.20: A fájdalom ellen.
18.50: Chopin-zongoraművek.
19.19: A rock mesterei.
19.54: Jó estét gyerekek!
20.10: Új könyvek.
20.13: A Mantovani zenekar játszik.
20.30: Senki többet? Harmadszor!
21.40: Az Állami Népi Együttes felvételeiből.
22.30: A hét zeneműve.

Növények —20 fokon

Míg egyes növények — mint például a teleltetéssel szemben ellenálló búzafajták — károsodás nélkül elviselik a —20 vagy —22 Celsius-fokos hőmérsékletet is, mások ugyanilyen hidegben elhalnak. Feltételezhető, hogy a növények a citoplazma dehidratációja és a kialakuló jégkristályok által a sejtekre gyakorolt mechanikai nyomás következtében pusztulnak el.

Ha meg lehet akadályozni, hogy alacsony hőmérsékleten a növényi szövetekben végbemenjen a víznek e kristályosodási folyamata, a szövetek még akkor is életképesek maradnak, ha ezt a hőmérsékletet hosszú ideig fenntartják. A jégkristályok kialakulása szoros összefüggésben van e sejtek fiziológiai állapotával, elsősorban pedig a citoplazma áteresztőképességével. A sejtplazma áteresztőképességétől függ a víznek a plazmán keresztül való áthaladási sebessége, a sejtközötti állományban való megmaradása, végül pedig az a gyorsaság, amellyel megfagy.

A növényi sejtek védőképességének intenzitása nagy mértékben függ alacsony hőmérsékleten a citoplazma fizi-

MK SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

1975 FEB 2

Nógrád

Perényi Anna

1021

...navián, végül a Kelet-euró- ...ási is nevezhetném: Csoda ...i országokon át, eljutnak Rómában... Orvosi csoda..: ...zibériáig.

Révész Tibor

...tünk békében és egyetér... ben. Nyár volt, forró, tí... nyár. Az agyag a csizmá...

Perényi Anna metszete — Virágok

, koreográfus. 47. A Csiki-hakban ered. 51. Fordított me- 52. Képző. 53. Kezdet. 56. házati cikk. 58. Ugyancsak nkáséletet ábrázoló képe. 60. mozdult. 61. Vas megyei köz- 62. Görög sziget az Égei-tenben. (1-i.)

GGŐLEGES: 1. Baranyai köz- 3. Nógrád megyei község kö- 4. Kanada röv. 5. Nép. 6. konstruktív szintagolást mutató e. 7. Természetrajzi nevek után kori röv. 8. Idegen női név. Csúszósak. 10. TAE. 11. Repüéptípus röv. 12. Garibaldi szizai expedíciójának magyar dan- parancsnoka, utónevének kezbetűjével. 13. . . jaki, a Botteni-ölbe torkollik. 17. Tempera képben Geisler Éta emlékét festi g. 19 Erdélyi lap, mely renderesen közli tanulmányait. 21. verék (utolsó kockában kettős tű). 22. Félreálló. 24. Leila beli. 26. Törmelékkúpot. 28. Bonyo- . 29. Hó apó nevének része. 32. .os, Lysippos tanítványa, olimai versenyek győzteseinek szobit készítette. 33. . . ler. múlt ázadi neves német építész. 35. zörnyű. borzasztó. 38. Halk ímmögése. 40. Dísznövény. 41. yúmölcs. 43. Radnóti M. versé- ől, melyet a festő halálára írt folytatás a vízszintes 63. számú r.) 46. Huron tó partján levő nadai város. 48. Kapcsolódás, v. 49. Zsiráf-félék családjába rtozik. 50. A DIVSZ főtitkára. 51. ellé durrant. 54. Szentkép. 55. agold. 57. Alakulat röv. 58. Ró. . MDU. 61. Rokon.

Beküldendő: a vízszintes 1. olytatás a függőleges 14. és a zszintes 48. számú sorokban). zszintes 31., 39., 58., valamint a ggőleges 6., 17., 19., 43. (folytas a vízszintes 63. számú sorn.)

Beküldési határidő: február 6. Múlt heti fejtőrőnk helyes megjtése: „Belemeredtél az örök vőbe — Árkádia-per — Dottya — Csokonai, Magyarság, ebrecen — Poétai munkái — étai magyar múzsa — Anakreo- — Lilla."

Könyvjutalmat nyertek: Medd Ferencné Salgótarján, Pál szló Salgótarján, Merényi goston Szécsény.

A könyveket postán küldjük!

Mátrai túra

Nógrádi körsé

Budapesti túra

Kirándulás Ege

Kirándulás Zs

Részvét. díj: 120—140 Ft.

Kétnapos túrák

Miskolc—Miskolc-Tapolca
Részvét. díj: 210—240 Ft.

Kirándulás az Aggteleki cseppkőbarlanghoz
Részvét. díj: 230—250 Ft.

Hortobágy—Hajdúszoboszló
Részvét. díj: 320—330 Ft.

Duna-kanyar
Részvét. díj: 240—260 Ft.

Pécs—Harkán

Győr—Sopron

Valamennyi t
készséggel ad
tarjáni IBUSZ-
szeti szépsége
emléktúrák k
felszabadulás
sítményeket,
összefüggő tör

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

PEDAGÓGUSOK LAPJA

1984 SEP 20

Perényi Anna,
grafikusművész

1021

Perényi Anna: Nyárutó

Béremelés két iskolában

(Folytatás az 1. oldalról)

z szb-, a párt- és a KISZ-titkár-al, meg a három helyettesem-nel.

— Mindenkinek a munkája negméretett — folytatja *Kádár soltné* szb-titkár. — *Messzemenően érvényesült a szakszervezet gyetértési jogköre,* akkor is, ha gyik-másik kolléga esetében ompromisszumra kényszerülünk. De hát enélkül nincs együttműködés. A képesítés nélülieknek és a gyesen levők közül azoknak, akik nem dolgoztak, ovábbá azoknak, akik most jöttek hozzánk, csak a kötelező bérnelést adtuk meg, azzal az inoklással, hogy még nem ismerik a munkájukat. Januárig már épet alkothatunk róluk, s akit egillet, azt majd a bérfejlesztésből tudjuk honorálni.

— Végül is a *75 pedagógus közül 15-en csak a kötelező bérnelésben* részesültek — mondja igazgató. — A többieknél 50 rinttól 400 forintig terjedően fferenciáltunk. A városi művedésügyi osztály nekem 700 fot emelést állapított meg. A rom igazgatóhelyettesnek vilont már mi határoztuk meg az kvótát. Rövidesen sort kerítünk rá, hogy előteremtsünk számukra még valamennyi összeget: *ne legyen bérfeszültség.*

— A most munkába álló fiatalok csak a kötelezőt kapták meg, mivel még nem ismerjük a munkájukat. Persze, azért nem jártak rosszul — jegyzi meg *Fogarasi József* KISZ-titkár. — Ha bizonyítanak, a bérfejlesztéskor már szóba jöhetnek.

— *Kik kapták a legnagyobb emelést?*

— Az igazgatónk, aki immár tíz esztendeje vezeti az intézetet, 700 forintról szóló értesítést vehetett át, ennyit állapított meg neki velünk egyetértésben a művelődésügyi főosztály — tájékoztat Besze György. — Négyen 650 forintot, tizennyolcan pedig — köztük jómagam is — 600 forintot kaptunk. Huszonnyolc éve tanítok itt. A többség bére a fejkvótával emelkedett.

— Szeptember 3-án hirdettem ki a kollégáknak a béremelés összegét az indoklással együtt — folytatja az igazgató. — Őszintén szólva nehezemre esett, hogy négy kollégának csak a kötelező összeget adhattuk, de sajnos, a

Utazás a koponyák körül

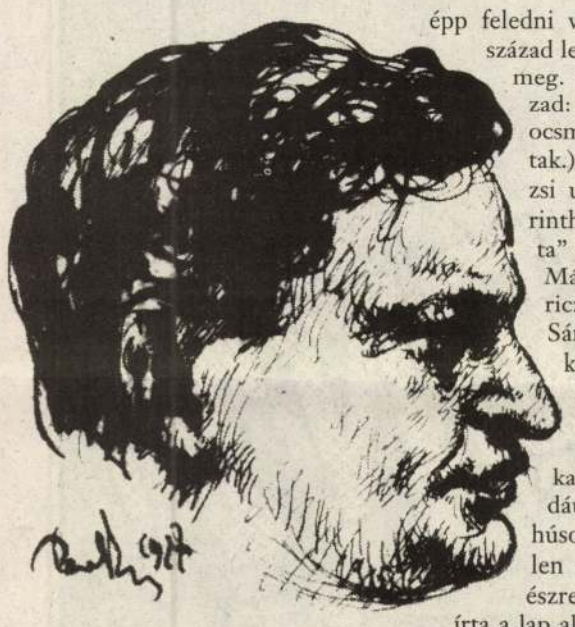

Elnyűtt, de vidám bohémarc néz velem szembe a meghívóról: Pérely Imre. 1898–1944. Grafikusművész. Emlékkiállítás a Nyugat Irodalmi Emlékmúzeumban. Szégyellem – a név nem mond semmit, illetve mégis, hiszen van egy Péreli Zsuzsa nevű kitűnő gobelinművész, bár ő i-vel írja a nevét. Talán rokon. Sejtésem beigazolódik, amikor a kiállítóterembe belépve meglátom Zsuzsát.

– *Én számoltam* – mondom neki –, *nem lehet az apukája!*

Jól számoltam, mert nagypapa.

A kiállítást megnyitó dr. Supka Magdolna művészettörténész szavaiból kiderül: nemcsak nekem van szégyellnivalóm, Pérely Imrét egy egész ország felejtette el, pedig nem volt épp feledni való tehetség. Rajzain a század legszebb évei elevenednek meg. (Ez már csak ilyen század: a legszebb évei két igen ocsmány háború között voltak.) Római sikátorok, párizsi utcák, magyar írók: Karinthy – aki „viszontrajzolta" –, Kosztolányi, Babits, Márai Sándor, Zilahy, Móricz, Kós Károly, Hunyady Sándor… – akik nemcsak kortársai, de barátai is Pérelynek.

A jól ismert nevek fölött ismerős, de új arcokat látni. Karinthyt például profilból: jellegzetes, húsos arcán eddig ismeretlen vonásokat hordoz. Ő is észrevett valamit, mert ezt írta a lap aljára: „Valaki azt mondta egyszer: »Magában van valami nőies.« Azt feleltem rá ijedtemben: »Lehet, hogy az anyámtól örököltem.«"

A megnyitóbeszéd után Zsuzsát még faggatom egy kicsit a nagypapáról. Nem esett szó például arról, mi vitte el a művészt 46 évesen, viszonylag fiatalon. Persze a dátum, 1944 sok mindent jelenthet…

– Nem – mondja Zsuzsa –, ő nem a sok kortársát utolérő, különböző háborús őrületekbe pusztult bele. Békebeli módon halt meg. Éhen és tébécében egyidejűleg.

– *Mit őriz róla családi emlékezettárában?*

– Elsősorban a nevét, amit felvettem, hiszen az anyai nagyapám volt, és ha művész lettem, akkor valószínűleg miatta. Misztikus, kalandos személyisége mindig ott lebegett körülöttem. Pár éve például jelentkezett egy hölgy Caracasból, aki a Sorbonne-ra járt, és elmesélte, hogy a nagyapám bejárt hozzá az egyetemre, mert ott ingyen lehetett teázni, és ő annyi cukrot tett az italába, hogy több volt a cukor, mint a tea – ez fedezte az egész napi tápanyagszükségletét. Mesélték azt is, hogy kávéval festett, ha nem volt már pénze anyagra, mert a kávé ugye adott volt, hiszen ott éltek szinte a kávéházakban.

Beszélgetés közben egy levelekkel teli tárlóhoz érünk. A szép betűkkel, sűrűn írt sorokat itt-ott rajzok, karikatúrák szakítják meg.

– A betűk is folytak belőle, de a rajz is. Azt hiszem, olyan volt neki rajzolni, mint lélegzetet venni: semmi erőfeszítésébe nem került, talán csak az, hogy ne rajzoljon. Rengeteget dolgozott, de nemcsak az emléke pusztult el ebben a hálás országban, hanem a művei is. A tárlat szervezésének kezdetén még meg voltam győződve róla, hogy az anyag háromnegyede reprodukció lesz, de valami misztikus úton mindig előkerültek általam korábban nem ismert rokonok, akiknél otthon, a falon még hat-nyolc Pérely-kép volt, aztán rengeteget segített a Petőfi Irodalmi Múzeum. Végül innen is, onnan is pontosan addigra szövődött össze az anyag, mire a kiállításnak meg kellett nyílnia. A legcsodálatosabb a levelek története: két évvel ezelőtt valaki ismeretlenül otthagyta őket egy kiállításomon, egy hatalmas dossziéban. Azóta sem tudom, ki lehetett.

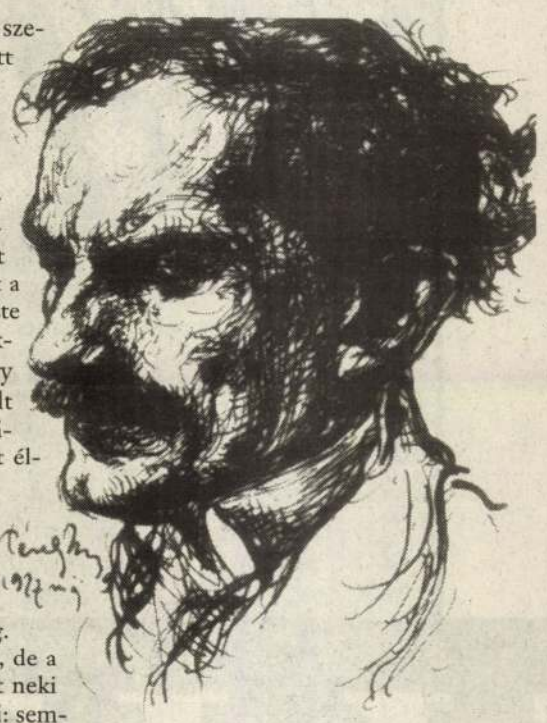

Pérely Imre nemcsak a szerzőket örökítette meg, de műveiket is illusztrálta: ő készítette az első, Cserépfalvi Imre által kiadott József Attila-összes grafikáit.

A kiállítás november 20-ig tekinthető meg Budapesten, a XII. ker., Városmajor u. 48/B alatt. (A mellékelt kép Mori tsouroumi portréja Pérely Imréről, 1933-ból.)

KIS ERVIN EGON

tv Egy percben

Miért fogom ma megnézni Hankisst a Tv 2-n? Mert ez a szerény Szókratész a kis magyar demokrácia egyik mintaadó alakja. Az előző kurzus kihallgatósdijainak, amelyeken miniszterek segítségével igyekeztek sárba rántani Hankiss nevét és azokét, akik nem feküdtek le a kabinet médiapolitikájának, hogy ürügyet kreáljanak a tévé gyarmatosításához a kurzus örök szégyenére, szóval ezeknek a mucsai szeánszoknak volt egy remek hozadéka. Az urak ugyanis katedrát biztosítottak Hankissnak, aki a gyakorlatban mutathatta be, hogyan viselkedik egy demokrata, hogyan nem adja át magát a gyűlöletnek, hogyan igyekszik minden pillanatot megragadni, hogy az értékesnek tartottat megossza a másikkal. Érdemes figyelni arra az érzékeny optikára, amellyel az esztétika vizeiről a szociológia talán tágabb körökben ható és gyakorlatiasabb vizeire evező Hankiss látja és láttatja a dolgokat. Szövegei jó diagnózisok, a Társadalmi csapdák és a Pongyola társadalom lényeges elemei voltak a rendszerváltozás előkészítésének (ahogy A népdaltól az abszurd drámáig és Az irodalmi mű mint komplex modell az utóbbi évtizedek filoszképzésének). Hankiss szövegeinek különös ismertetőjele a laza, hétköznapi utcai nyelv, amelyet talán még egy emdéefes is megért. Ezért fogom ma megnézni Hankisst a Tv 2-n, 22.05-kor.

TOMPA IMRE

ÖRÖK ZÖLDÉK

Annyi sok kaland és megrázkódtatás után véget ért az ifjú tanítónő és a nagy karrier előtt álló repülőgép-pilóta vidám-bús története. A fiatalok egymáséi lesznek, a lenyugvó nap fényében, a tengerparton hosszú csókban forrnak össze. A mozi közönségének hölgytagjai szemüket törölgetik, s kifele jövet a legtöbben azon gondolkoznak, hogy ugyebár most jön a házasság, habos torta, s a végtelen boldogság.

A képzeletben. Merthogy a valóságban mi is történik, legtöbbször már nem tudjuk meg. Ezért is érdekes a magyar származású rendező, Luis Mandoki Ha a férfi igazán szeret… (When a Man Loves a Woman) című filmje. Ő ugyanis ott kezdi, ahol mások abbahagyják. Annál a bizonyos boldog házasságnál. A tökéletes családot most Greenéknek nevezik. Két gyerek, papa, mama. Nyugodt a háttér. Michael néha csak annyit észlel, ha elmennek valahova, felesége nem egy pohárral iszik. Pedig a nő már évek óta az alkohol rabja. S egyre jobban iszik. Családi válság. Ám, hogy ebből ismét idill válhasson, az több mint két óránkba kerül.

Greenék filmje érzelgős, ám a könnyek valahogy négse akarnak előjönni. Egyébként is, ennyi idő latt már kiszáradna az ember. Mindezek ellenére a ét főszereplő mindent megpróbál. Andy Garcia agyszerű családfő ebben az amúgy is apacentrikus lmben, hiszen legtöbbször az ő szemszögéből lát- k a történteket. Ez is ismerős már valahonnan…

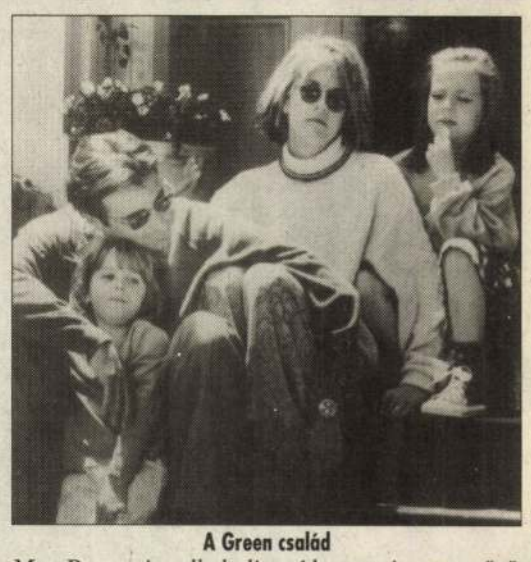

A Green család

Meg Ryan mint alkoholista édesanya is meggyőző, így időnként rettentően ellenszenves. A filmet szülőhazájában együtt emlegetik olyan híres szerelmes történetekkel, mint a Love Story és a Becéző szavak. Pedig a közelükbe se ér. Azért rá kéne már jönni, hogy a hasonmások mindig rosszabb minőségűek az eredetinél. Ám hogy nyúlánkabbak is, na, erről még nem volt szó.

SZ. A.

Gloria a fejünk felett

Ismét jelentkezik Rózsa György varietéműsora, a Topshow. Az immár konkurenciának „örvendő" program új fejezetéhez október 26-án érkezik el. A helyszín ezúttal is a Fővárosi Operett Színház.

Sztárvendégként ezúttal a hetvenes évek második felének gospel- és diszkócsillagát, Gloria Gaynort köszönthetjük. A művésznőről tudható, hogy zenészcsaládból származik, s igazi nagy sikerét az „I will Survive" című dallal aratta. Ezt nyilván Budapesten is elénekli. Számos, általa énekelt nóta került még a slágerlistákra. A rajongók bizonyára örömmel hallgatták „Never can say goodbye" vagy a „How high the Moon" című kompozíciókat. A nyolcvanas évek vége felé visszavonult, s csupán néhány esztendeje tért vissza a színpadra és a stúdióba. Jelenleg önéletrajzát írja, amelyet a tervek szerint meg is filmesítenek.

A Topshow nézői nem maradnak hazai híresség nélkül sem. Koltai Róbert például a Patika című film forgatási kulisszatitkairól beszél. Felcsendülnek a Rock Színház sikerdarabjainak slágerei, többek között Sasvári Sándor, Kaszás Attila, Nagy Anikó és Csengeri Attila jóvoltából. Az sem lesz akármi, amikor Szandi, Benedek Miklós és Gergely Róbert lép színpadra, hogy Cole Porter szerzeményeit idézzék. Látható lesz még egy fergetegesnek szánt prímáspárbaj, s számos operettrészlet Kalocsai Zsuzsa, Jankovits József, Oszvald Marika, Kovács Zsuzsa és Csere László énekszavával. És akkor Bergendyéket még nem is említettük.

A műsort a tervek szerint szilveszterkor láthatják a tévénézők milliói.

(GRÉCZY)

ELŐSZÖR EURÓPÁBAN
STARS OF BODY BUILDING SHOW
A Budapest Sportcsarnokban a Pro Fitness & a High Life Kft.
szervezésében
HIGH LIFE Kft.
PRO Fitness GYM
1994. OKTÓBER 29. 10.00–22.00
BUDAPEST-BAJNOKSÁG
MAGYAR PÁROS BAJNOKSÁG
FITNESS-, KARATE-, AEROBICBEMUTATÓ
BODY BUILDING SZAKMAI KIÁLLÍTÁS ÉS VÁSÁR
A CARPE DIEM EGYÜTTES KONCERTJE
BODY BUILDING-VILÁGSZTÁROK
ELSŐ MAGYARORSZÁGI BEMUTATÓJA
FELLÉPNEK:
Férfiak:
Flex Wheeler
Robby Robinson
Shawn Ray
Mike Christian
Vince Taylor
Paul Dillett
Aron Baker
Gary Strydom
Milos Sarcev
Alq Gurley
Edgar Fletcher
Nők:
Lennda Murray
Laura Cravalle
Diana Denise
Nikki Fuller
Debby Mugli
Gabriella Spun
Sue Price
Juliette
Bergmann
Az esemény fő támogatója:
a Red Bull Hungária Kft.
Löwenbräu – alkoholfrei
Red Bull®
ENERGY DRINK
JEGYEK KAPHATÓK:
Pro Fitness, 1103 Bp., Kőér utca 1/A • High Life 1037 Bp., Kalap u. 14.
MATESZ, 1143 Bp., Stefánia út 2.
Budapest Sportcsarnok, Stefánia út 2. • Music Mix Jegyiroda
Jegyárak: 1000–2500 forintig
JEGYEK MEGRENDELHETŐK TELEFONON:
Pro Fitness 263-1260 • High Life 250-2979

MEGJELENT!

ÁRA: 346 Ft

ELITE'94 MAGAZIN

Idő és időtlenség

A kezemre nem kötöttem biztosítást...

Pheidiasz pásztorórája

Sztármodellek

ÓRAMUTATÓ

FARAGÓ SÁNDOR ÉS PERELY IMRE: MESE.

PERELYNÉ TÓTH LILI: EX LIBRISEK ÉS DOBOZZÁRÓDÍSZ.

(Szeller József vésnöki Int. és dombornyomda.)

Perely Im. a. l.

Pérely Imréné K

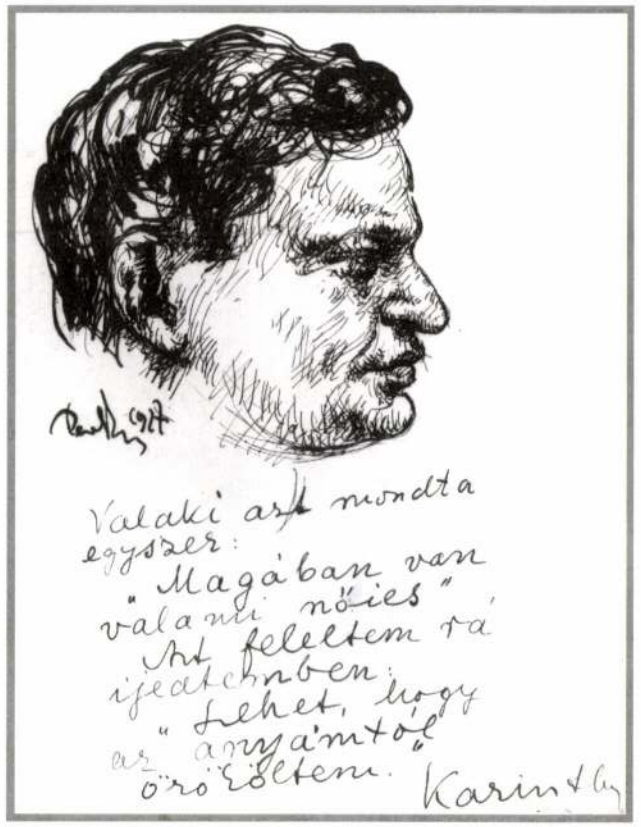

Karinthy Frigyes 1927

ÉLETRAJZ

Hercz Imre 1898. X. 25-én született Pápán. Az 1910-es évek elejétől ismertek első munkái. Rövid ideig a budapesti Iparművészeti Iskolában tanult. 1915-ben önkéntesként vonult be, majd a Képzőművészeti Főiskolán folytatta tanulmányait, ahol Balló Ede volt a tanára. Ezután Rippl-Rónai József szabadiskolájában és Iványi Grünwald Bélánál tanult Kecskeméten. Rajzai 1919-től jelentek meg a fővárosi napilapokban (Az Est, Pesti Hírlap, Nemzeti Újság, stb.). Az 1920-as évek elejétől használta a Pérely nevet (anyja Pérely Karolina). 1924-ben Pápa város ösztöndíjával Rómába utazott, ahonnan 1925 márciusában tért haza. 1931-39 között Párizsban élt, rajzai a világlapokban és a francia újságokban egyaránt megjelentek. 1942-től ismét a Hercz nevet használta. 1944. X. 26-án egyre súlyosbodó betegsége következtében Németországban halt meg.

Kiállítások

1934 - Club Globe-Trotter, Paris
1938 - Petit Palais, Paris, Le XXIXe Grouppe des Artistes de ce temps
(egyéni külföldiként 54 művét mutatta be)
1939 - Kaszinó, Pápa
1968 - Jókai Művelődési Központ, Pápa
1988 - Városi Galéria, Pápa

Grafikai albumok, illusztrált kötetek

Magyar fejek. Budapest, 1922
XI. Pius pápa és udvara. Budapest, 1925
Irodalmi lexikon. Budapest, 1927 (illusztrációk)
Magyar írók. Budapest, 1927
Társadalmi lexikon. Budapest, 1928 (illusztrációk)
Magyar rajzolóművészek. Budapest, 1930 (szerkesztés)
Mai magyar múzsa. Budapest, 1930 (illusztrációk)
Újságrajzoló művészek könyve. Budapest, 1930 (szerkesztés)
Fény és árnyék. Budapest, 1931
La Paix. Paris, 1932
Taciturne. Paris, 1933
Faubourg. Paris, 1934
Háborúellenes bélyegek 1914-1918. Paris, 1934
(a Comité Mondial des Femmes megbízásából)
La Guerre. Paris, 1935
Rue. Paris, 1938
Fekete-fehér képek (Paris, 1931-1939). Budapest, 1940
József Attila összes versei és műfordításai. Budapest, 1940 (illusztrációk)

Kiállított művek:

Önarckép 1916
olaj, dekli, 25 x 23 cm,
j.j.l.: Hercz Imre 1916
mtul.

Önarckép 1919
cer., pp., 178 x 123 mm,
j.j.l.: 919.I.1./Hercz Imre
mtul.

Ady Lőrincné 1922
cer., pp., 282 x 198 mm,
j.b.l.: Pérely Imre/1922. V.5.
ltsz.: PIM.57.327.1.

Kosztolányi Dezső 1922
cer., pp., 350 x 262 mm,
j.j.k.: Pérely 922
mtul.

Maxim Gorkij-illusztráció:
Gyermekéveim: Gyár 1923
rézk., pp., 120 x 155
(nyomatméret),
j.j.l.: 923./Pérely Imre
mtul.

Hordágyon fekvő férfi 1923
cer., pp., 360 x 247 mm,
j.b.l.: Pérely Imre 923
ltsz.: PIM.94.101.1.

Istvánffy Gyuláné 1923
cer., karton, 210 x 185 mm,
j.a.k.: Pérely Imre/1923.
mtul.

Marczali Henrik 1923
cer., pp., 310 x 262 mm,
j.j.k.: Pérely Imre/1923
ltsz.: PIM.94.100.1.

Schöpflin Gyula 1924
cer., pp., 302 x 218 mm,
j.b.l.: Pérely Imre/924
ltsz.: PIM.84.182.1.

Pérely Gyula 1925
cer., pp., 208 x 255 mm,
j.a.k.: Pérely Imre
mtul.

Peterdi Andor 1925
tus, toll, pp., 293 x 214 mm,
j.b.k.: Pérely Imre/1925
ltsz.: PIM.68.18.1.

Petri Mór 1925
tus, toll, pp., 300 x 218 mm,
j.j.k.: Pérely Imre/1925
ltsz.: PIM.79.95.1.

Sas Ede 1925
tus, toll, pp., 298 x 215 mm,
j.b.k.: Pérely Imre/
1925 november
mtul.

Babits Mihály 1927
tus, toll, karton, 317 x 239 mm,
j.b.k.: Pérely Imre/1927 máj 9
ltsz.: PIM.70.2.1.

Bartók Béla 1927
tus, toll, pp., 270 x 210 mm,
j.b.l.: Pérely Imre/1927. márc 13.
ltsz.: MTA. Zenetörténeti
Múzeum 10.257.

Erdélyi József 1927
tus, toll, karton, 331 x 251 mm,
j.a.k.: Pérely Imre/1927 máj 9
ltsz.: PIM.79.18.1.

Karinthy Frigyes 1927
tus, toll, karton, 320 x 240 mm,
j.b.k.: Pérely Imre 1927
ltsz.: PIM.70.1.1.

Várnai Zseni 1927
tus, toll, pp., 295 x 220 mm,
j.j.l.: Pérely Imre/1927
ltsz.: PIM.81.133.1.

Erdélyi József 1929
cer., pp., 273 x 187 mm,
j.b.l.: PÉRELY/29
ltsz.: PIM.66.117.1.

Erdélyi József: Pérely Imre 1929
tus, pp., 215 x 105 mm,
j.j.l.: Erdélyi József
j.b.l.: Budapest,,,1929. jan. 4.
mtul.

Karinthy Frigyes: Pérely Imre 1929
cer., pp., 202 x 170 mm,
j.j.l.: Karinthy/929
mtul.

Tóth László 1929
cer. pp., 315x170 mm,
j.j.k.: Pérely Imre/1929/I.4.
mtul.

Cím nélkül 1930
tus, pp., 440 x 320 mm,
j.b.l.: PÉRELY 1930
mtul.

Hauswirth Magda 1930
cer., tus, karton,
254 x 186 mm,
j.j.l.: Pérely/930
mtul.

Kodolányi János 1930
cer., karton, 210 x 160 mm,
j.j.l.: PÉRELY/1930
ltsz.: PIM.66.118.1.

Nagy Margit 1930
cer., karton, 252 x 165 mm,
j.b.l.: PÉRELY/930
mtul.

Lányok 1931
lav. tus, pp., 165 x 100 mm,
j.j.l.: Pérely 1931
mtul.

Tersánszky Józsi Jenő 1931
cer., pp., 255 x 122 mm,
j.j.l.: Pérely Imre/1931 jan 23.
ltsz.: PIM.66.119.1.

Pérely Imre delet harangoz...
1932
tus, pp., 183 x 183 mm, j.n.
mtul.

Mori Tsouroumi: Pérely Imre 1933
tus, toll, pp., 135 x 88 mm,
j.b.l.: MORI TSOUROUMI/DEC.
1933. PARIS
mtul.

Mori Tsouroumi: Pérely Imre 1933
lav. tus, pp., 140 x 90 mm,
j.b.l.: Mori Tsouroumi/1933
mtul.

Cím nélkül (Verekedők) 1934
lav. tus, pp., 245x160 mm,
j.j.l.: Pérely 34
mtul.

Csavargó 1934
lav. tus, tempera, karton,
310 x 192 mm,
j.j.l.: Pérely/934/Paris
mtul.

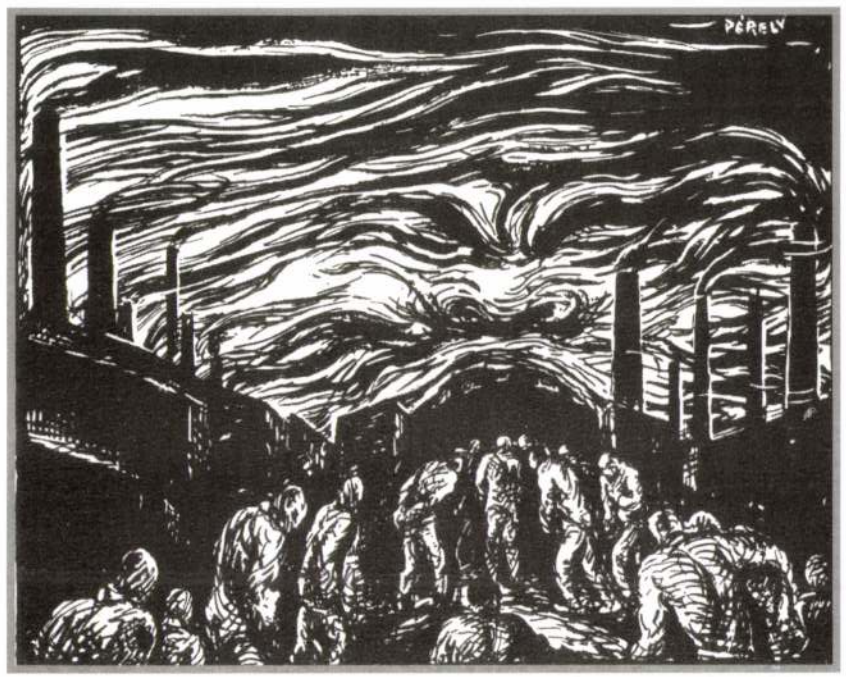

Raggal (a Fény és árnyék mappából) 1931

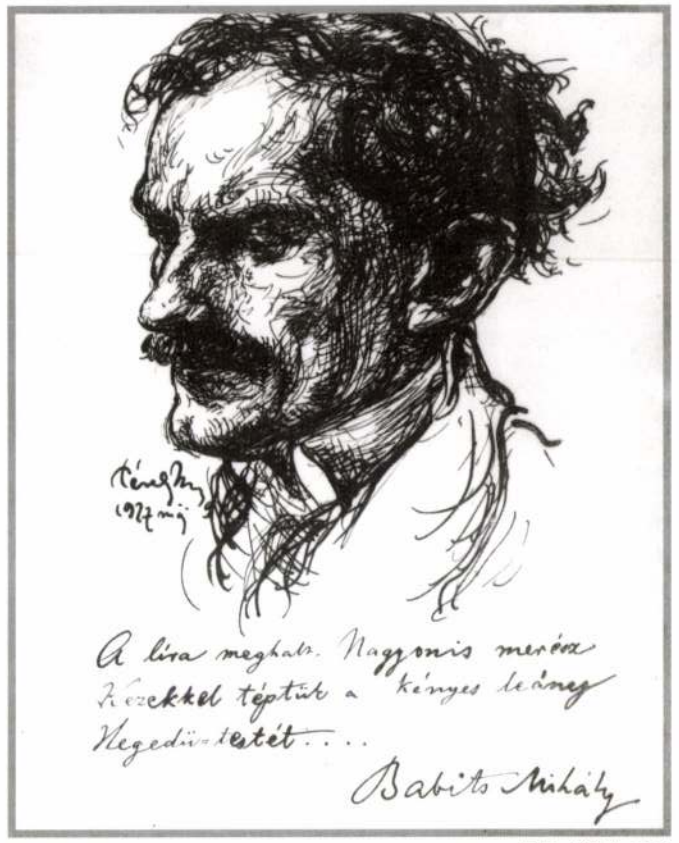

Babits Mihály 1927

Csavargó 1934
lav. tus, karton, 314 x 152 mm,
j.j.l.: Pérely/934/Paris
mtul.

Női arckép 1934
lav. tus, karton, 325 x 240 mm,
j.j.l.: P 34
mtul.

Női arckép 1934
lav. tus, tempera, pp.,
198x160 mm, j.j.l.: Pérely 34
mtul.

Párizsi részlet a Szajnával 1934
lav. tus, karton, 165 x 252 mm,
j.j.l.: Pérely 1934
mtul.

Párizsi utca (Hotel) 1934
rézk., pp., 240 x 135 mm
(nyomatméret),
j.j.l.: Paris 1934 Pérely
a nyomat alatt j.j.l.:
Imre Pérely 34
mtul.

Párizsi utca (Rue Simon...) 1934
lav. tus, karton, 263 x 200 mm,
j.b.l.: Pérely Paris/1934
mtul.

Cím nélkül 1936
lav. tus, tempera, pp.,
265 x 162 mm,
j.a.k.: Pérely
mtul.

Párizsi utca 1936
lav. tus, pp., 183 x 139 mm,
j.b.l.: Pérely/1936 Paris
mtul.

Udvar a párizsi vásárcsarnok
környékén 1936
lav. tus, pp., 247 x 178 mm, j.n.
ltsz.: MNG.1941-3632.

Montparnasse-i lány 1937-39
rézk., pp., 195 x 125 mm
(nyomatméret),
j.b.f.: Pérely 1939
a nyomat alatt: j.j.l.:
1937/39 Pérely
mtul.

Július 14-én este 1938
rézk., pp., 173 x 112 mm
(nyomatméret),
a nyomat alatt: j.j.l.:
1938 Párizs, Pérely
mtul.

Párkák 1938-39
rézk., pp., 228 x 110 mm
(nyomatméret),
j.b.l.: Pérely/1939
a nyomat alatt: j.a.k.:
1938/39 és j.j.l.: Pérely
mtul.

Kompozíció 1939
lav. tus, pp., 210 x 173 mm,
j.j.l.: Pérely 1939
ltsz.: MNG.1941-3624.

Hunyady Sándor 1940
lav. tus, karton, 215 x 159 mm,
j.j.l.: Pérely 1940/okt 5
ltsz.: PIM.66.7.1.

Kós Károly 1940
lav. tus, karton, 233 x 156 mm,
j.b.l.: Pérely/1940
ltsz.: PIM.66.4.1.

Márai Sándor 1940
lav. tus, karton, 200 x 144 mm,
j.j.l.: Pérely/1940
ltsz.: PIM.66.10.1.

Móricz Zsigmond 1940
lav. tus, karton, 232 x 159 mm,
j.j.l.: Pérely 1940
ltsz.: PIM.66.3.1.

Szabó Dezső 1940
lav. tus, karton, 212 x 159 mm,
j.j.l.: Pérely
ltsz.: PIM.66.5.1.

Szabó Lőrinc 1940
lav. tus, karton, 218 x 132 mm,
j.b.l.: Pérely/1940
ltsz.: PIM.66.8.1.

Zilahy Lajos 1940
lav. tus, karton, 236 x 163 mm,
j.j.l.: Pérely 1940/október 4.
ltsz.: PIM.66.9.1

Pérch Zsuzsa: Erőkhetartó 1988
gobelin, 60 x 40 cm,j.j.l.: PZS
mtul.

Bókay János é.n.
lav. tus, karton, 228 x 161 mm,
j.b.l.: Pérely
ltsz.: PIM.66.6.1.

Cím nélkül (Verekedők) é.n.
tus, pp., 235 x 179 mm, j.n.
mtul.

Faludy György Villon-fordításának illusztrációi é.n.
tus, tempera, 260 x 165 mm,
mtul.

Fejek é.n.
lav. tus, pp., 91 x 165 mm,
j.k.l.: Pérely
ltsz.: MNG.1941-3623.

Férfiportré é.n.
rézk., pp., 126 x 110 mm,
j.j.l.: Pérely Imre
ltsz.: MNG.G.73.361.

A főúr álma é.n.
lav. tus, pp., 296 x 200 mm,
j.b.l.: PÉRELY
mtul.

A főúr álma é.n.
lav. tus, pp., 296 x 215 mm, j.n.
mtul.

Golgota é.n.
lav. tus, toll, karton,
160 x 198 mm,
j.j.l.: PÉRELY
mtul.

Háborús bélyegterv
(18 millions demutiles) é.n.
tus, tempera, karton,
145 x 112 mm,
j.b.l.: P
mtul.

Háborús bélyegterv (L'arriere...)
é.n.
tus, tempera, karton,
150 x 109 mm,
j.j.l.: P
mtul.

Iszákos kéregető é.n.
lav. tus, tempera, toll, pp.,
82x82 mm, j.j.l.: Pérely
mtul.

József Attila-illusztrációk é.n.
tus, karton, 260 x 160 mm
mtul.

Kossuth Péter é.n.
cer., pp., 223 x 170 mm,
j.j.l.: Pérely Imre
ltsz.: PIM.94.95.1.

Kosztolányi-illusztráció é.n.
cer., tempera, karton,
302 x 218 mm,
j.b.l.: PÉRELY
mtul.

Lányok é.n.
lav. tus, pp., 274 x 210 mm,
j.j.l.: Pérely
ltsz.: MNG.1941-3620.

Lányok é.n.
lav. tus, pp., 163 x 183 mm,
j.b.l.: Pérely
ltsz.: MNG.1941-3622.

Lányok é.n.
lav. tus, tempera, karton,
250 x 160 mm,
j.b.l.: Pérely
mtul.

Lehr Albert é.n.
cer., pp., 220 x 216 mm,
j.j.l.: Pérely Imre
ltsz.: PIM.94.96.1.

Női arckép é.n.
lav. tus, tempera, karton,
200 x 157 mm,
j.j.l.: Pérely
mtul.

Női portré é.n.
cer., karton, 254 x 184 mm,
j.j.l.: PÉRELY
mtul.

Ördögök é.n.
tus, toll, pp., 195 x 209 mm,
j.j.l.: Pérely Imre
ltsz.: MNG.F.88.118.

Párizsi háztetők é.n.
lav. tus, pp., 158 x 245 mm,
j.b.l.: Pérely Paris
mtul.

Lányok é.n.

Párizsi utca (Rue St. Julien) é.n.
lav. tus, pp., 352 x 245 mm,
j.b.l.: Pérely
mtul.

Péreli Gabriella é.n.
cer., karton, 295 x 212 mm, j.n.
mtul.

Surányi Miklós é.n.
cer., pp., 298 x 220 mm,
j.b.k.: Pérely
ltsz.: MNG.FK.4482.

Tardos Krenner Viktor é.n.
cer., pp., 303 x 220 mm,
j.b.k.: Pérely Imre
ltsz.: PIM.73.187.1.

Udvar é.n.
lav. tus, pp., 160 x 133 mm,
j.j.l.: Pérely
ltsz.: MNG.1941-3621.

Paul Valéry é.n.
lav. tus, pp., 133 x 106 mm,
j.n.
mtul.

Várnai Zseni: Pérely Imre é.n.
cer., pp., 180 x 145 mm,
j.a.k.: Várnai Zseni
mtul.

Háborús bélyegek 1914-1918 é.n.

RÖVIDÍTÉSEK JEGYZÉKE

cer.	– ceruza	j.n.	– jelzés nélkül
é.n.	– évszám nélkül	lav.	– lavírozott
j.a.k.	– jelezve alul középen	ltsz.	– leltári szám
j.b.f.	– jelezve balra fent	MNG.	– Magyar Nemzeti Galéria
j.b.k.	– jelezve balra középen	MTA.	– Magyar Tudományos Akadémia
j.b.l.	– jelezve balra lent	mtul.	– magántulajdon
j.j.k.	– jelezve jobbra középen	PIM.	– Petőfi Irodalmi Múzeum
j.j.l.	– jelezve jobbra lent	pp.	– papír
j.k.l.	– jelezve középen lent	rézk.	– rézkarc

Márai Sándor 1940

A címlapon Mori Tsouroumi: Pérely Imre (1933)

Köszönetet mondunk a művek kölcsönzéséért
a Magyar Nemzeti Galériának, az MTA Zenetörténeti Múzeumának,
Cserépfalvi Imrénének, Hauswirth Magdának, Komáromi Gézánénak, Leányfalvi Lászlónénak,
Péreli Gabriellának, Péreli Zsuzsának, Sólyom Jánosnak, dr. Tóth Barnabásnak

A kiállítást Ladányi József rendezte

F.k.: dr. Praznovszky Mihály a Petőfi Irodalmi Múzeum főigazgatója

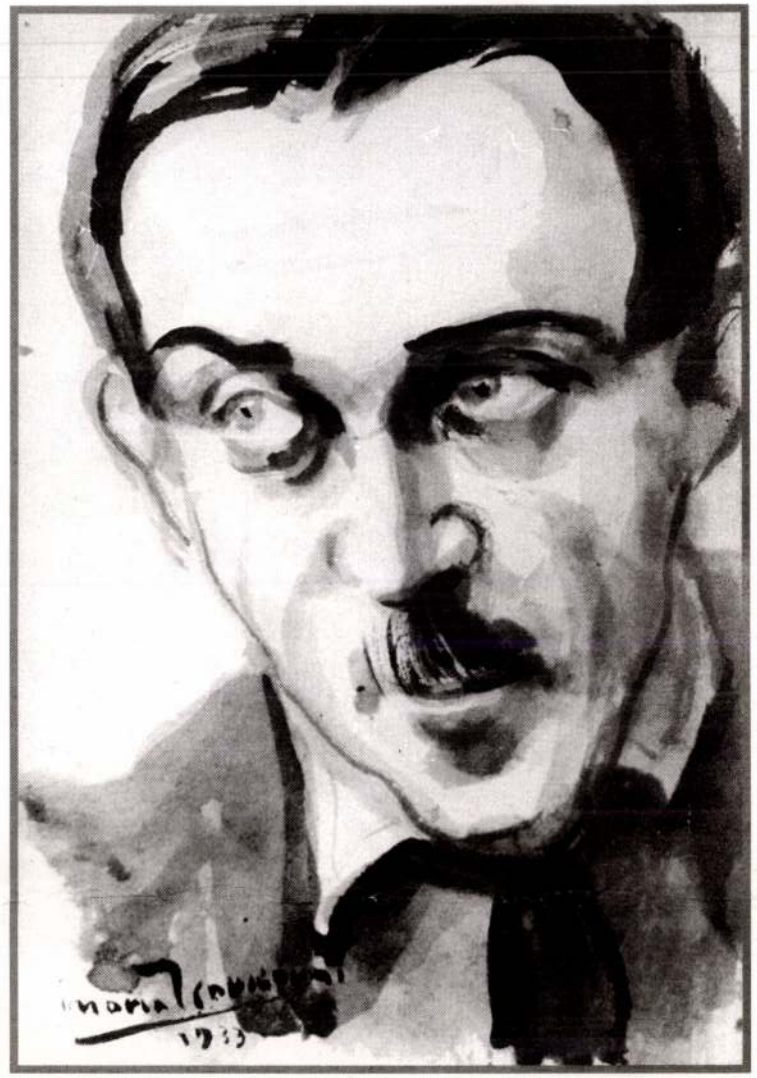

Pérely Imre

(1898-1944)

grafikusművész

EMLÉKKIÁLLÍTÁSA

Nyugat Irodalmi Emlékmúzeum

1994. X. 12 – XI. 20.

galmi Hivatal propaganda anyagában lehetne ilyen célú munkáknak helyet találniok, sajnos azonban, a rendelkezésére álló anyagi eszközök csekélysége az elgondolás és a kivitel közé ezidőszerint súlyos akadályokat állít. Mégis, a legutóbbi időben itt is sikerült a modern grafikának szerepet juttatni, vagy legalább is hasonló rendeltetéssel alkotott műveit a hivatalos propagandába bekapcsolni. A székesfőváros plakátszükséglete igen kicsiny, azonban itt is lehetőség szerint módot kívánunk adni a hivatott művészek érvényesülésére és remélnünk kell, a viszonyok javulása ezen a téren is javulást hoz.

Egy kétségtelen. A székesfőváros tudatában van, hogy a grafikában a képzőművészet egy egyenjogú, de sok gyakorlati hasznot nyujtó ágával áll szemben, és ennek olyan módon vonja le konzekvenciáit, hogy abból a művészetre is, magára is igazi előny származzék.

116 *Molnár C. Pál: Illusztráció (Keleti Arthur: Angyali üdvözlet.)*

BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS A MAGYAR GRAFIKÁÉRT

Irta Liber Endre tanácsnok.

A székesfőváros művészetpártoló tevékenységében a grafika is helyet kapott, bár kétségtelen, hogy, különösen az alkalmazott grafika adottságainál fogva, távolabb esett a közvetlen székesfővárosi támogatástól és igénybevételtől. A székesfőváros képzőművészeti gyüjteménye, kereteinek szükebb voltánál fogva a grafikát csak igen gyéren fogadhatja magába, így grafikai anyag vásárlása ritkább, viszont a székesfőváros történeti múzeuma, célkitűzésénél fogva, elsőrendű helyen illesztette programmjába — természetesen csak érdeklődési körébe vágó és így korlátozott tárgykörű — grafikai művek gyüjtését. Bár a tárgykör előtérbe tolódásánál fogva természetesen ez a gyüjtemény nem esztétikai szempontok szerint létesült, sem a magyar grafikát fel nem ölelheti, mégis érdekes anyagot mutathat fel. Viszont a közvetlen támogatás díjak kitűzése formájában állandóan lehetővé válik, amint azt a székesfőváros adandó alkalmakkor, megfelelő kiállításokon gyakorolta is a multban, s a Szent Imre-évvel kapcsolatban is kiírt egy szélesebbkörű grafikai pályázatot, a magyar művészek ilyen munkásságának megjutalmazásra.

Liber Endre tanácsnok.
(Pérely Imre rajza.)

Az alkalmazott grafikának közvetlen rendelések útján való támogatása már a dolog természeténél fogva nagyobb nehézségekbe ütközik. A székesfőváros csekélyszámú kiadványaiban csak ritkán nyílik alkalom grafikai munka elhelyezésére, bár ilyenkor azután gonddal őrködünk, hogy az művészi szempontból kifogástalan legyen. Leginkább az Idegenfor-

Pérely

SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1979 MÁR 18

NÉPSZAVA

Pérely Imre,

8 1021

Pérely Imre: Éhesek

rejtély"

ták — akár a kommu- tették korábban — ki- támogassák. A *Botteghe* e utcában (itt van az székháza) nem tartották stalannak a válságot. guer kijelentette, hogy hajlandó *„építő ellen- gre"*, ha egy nélküle ala- kormány programja és étele megfelelő; azaz *al- szerűen támogatja az kormánytöbbséget is.* A ánvalakítással megbízott asnak pedig azt a javas- tette, hogy vonják be a ányba a *független baloldal képviselőket*, akik nem unisták, de a párt listá- álasztották be őket a par- tbe.

ben az esetben kommunis- avazatok álltak volna az Andreotti-kabinet mögött, ben a szocialisták is tár- csaptak volna. Csakhogy a etlen baloldaliak részvéte-

kommunisták. Ez nem felel meg a valóságnak. A független baloldal elnöke Perruccio Parri, akit Antonio Segni elnök örökös szenátornak nevezett ki, mert dicsőséget szerzett a hazának. Parri az ellenállás hőse."

S a harmadik párt, a *szocialisták* milyen szerepet játszottak? Róluk szólva jogos csak

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

NÉPSZAVA

1979 MÁR 18

Pérely Imre
grafikusművész
1021

9

Pérely Imre: Végtelen menet

CSALÁD

Hétvége a családban

A rendelőben szülők beszélgetnek, a téma több szálon fut. Az egyik jól követhető vonal: a gyerekekkel töltött szabad idő tapasztalatait sűríti. A szabad idő gyakori téma. Szociológusok vizsgálják, ki mit szeretne csinálni ilyenkor. A kisgyermekes szülők azonban sajnálkozva nyilatkoznak arról, hogy a gyermeknevelés nem hagy pihenésre, kikapcsolódásra időt. Az idézett beszélgetésből az tűnt ki nekem, hogy a nevelési tevékenység a szabad időt is teljesen kitölti.

Divatba jöttek hát a gyermekprogramok. Ez egyrészt haladás. Pozitív változás, hogy a szülők közösen kívánják eltölteni a hétvégeket a gyerekeikkel. Ez többnyire úgy alakul, hogy a gyerek számára keresnek programokat és elviszik oda. Osztoznak örömében, amikor például a mesék világa elevenedik meg a színpadon. A kisiskolás már

adjon meleg ételt a gyerekeknek és felügyeljen rájuk. Gyakran kesereg, hogy jön a hétvége, és magára marad. A középső fiú, akinek még egészségügyi okokból is javasolt a túra, már többször kijelentette, hogy inkább otthon szeretne maradni a nagyival. A szülők mérgelődnek.

Ide kívánkozik egy régebben hallott történet is. Ákost anyukája egyedül neveli. Idejét nagyon pontosan beosztja, a napirendtől nem enged eltérést. Ákosra sok a panasz. Nem kel fel és nem fekszik le időben. Állandóan kibúvókat keres, amikor úszni viszik. Ha süt a nap, és mamája játszani küldi, inkább tévét nézne stb. Elég határozottan ellenáll a napirendeknek, amit pedig érte állítottak össze. (Ezt is tudja már, hiszen sokat hallotta!) Lehet, hogy éppen ez a zavaró számára. Jobban szeretné elkísérni az anyut a varrónőhöz, és nézni, ahogyan a mama

PÉRELY IMRE

A „MAGYAR KOLLWITZ"

Egy elfelejtett szocialista művész: Pérely Imre

Szocialista szellemű képzőművészetünk felmérésére már számos kísérlet történt, a kép azonban, mely a kutatások eddigi eredményei nyomán elénk tárul, még korántsem teljes. A fő vonulatokat már tisztán látjuk, de a részleteket is feltáró munka még hoz felszínre el nem hanyagolható értékeket: egyes alkotásokat és életműveket.

Az utóbbi évtizedben egyre gyakrabban bukkan fel a sajtóban, hanglemez, könyv borítóján, megemlékező írás illusztrációjaként közölt grafikák alatt egy szinte ismeretlen név: *Pérely Imre*. Többnyire művészportrék ezek a grafikák, ritkábban figurális kompozíciók, melyeknek szociális tematikája és tendenciája nyilvánvaló. Mit tudunk alkotójukról?

Nyolcvan éve született Pápán. Hosszabb-rövidebb ideig tanult az Iparművészeti Iskolában, a Képzőművészeti Főiskolán, *Rippl-Rónai József* szabadiskolájában és Kecskeméten *Iványi Grünwald Bélánál*. A huszas évek kezdetén, mint újságrajzoló tűnt fel, első nagyszabásúbb munkája volt a *Magyar fejek* (1922) című kötet, melyben harminckét portrérajzát adta közre kortárs írókról, művészekről és más neves személyiségekről. Nagy feltűnést keltett kétéves római tanulmányútjáról való visszatérése (1925) után kiadott új kötete, a *XI. Pius és udvara*. 1927-ben ötvenkettő kortárs magyar író és költő portréja jelent meg a sorozat elsőjeül tervezett *Magyar írók* című kötetében. Pérely ekkori sikerét és megbecsülését mutatta az is, hogy az 1927-ben kiadott Irodalmi Lexikon (Benedek Marcell szerkesztése) közölte író-portréit, és illusztrálta a Madzsar József-szerkesztette, 1928-ban megjelent Társadalmi Lexikont.

Az arcének jó megfigyelő és kitűnő karakterérzékű művésznek mutatják a fiatal Pérely Imrét. Többségükben impresszionisztikus ábrázolások, félénves biztonságú, megnyerő előadásuk nagyban hozzátárult sikerükhöz. Kiválik közülük *Móricz Zsigmond*, *Babits Mihály*, *Kodolányi János*, *Somlyó Zoltán*, *Kosztolányi Dezső*, *Karinthy Frigyes* és *Schönflin Aladár* portréja, melyek a hasonlóságnál jóval többet adó, elmélyült munkák. Velük rokon az a kitűnő, *Bartók Bélát* ábrázoló tollrajz, melyet 1927-ben készített Pérely a nagy magyar komponistáról.

Az említett kötetekben és különböző lapokban megjelent arcképei révén Pérely,

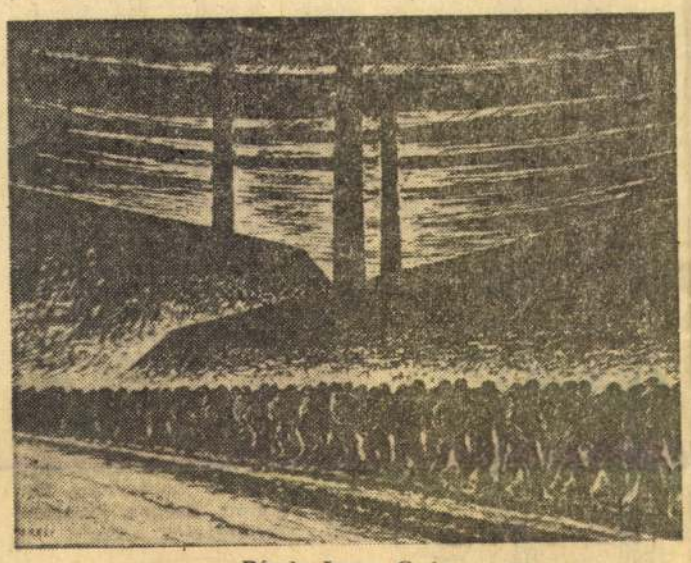

Pérely Imre: Gyár

mint tehetséges portrérajzoló emelkedő ívű pályára jutott. Sikerei — inkább erkölcsi, mint anyagi — után meglepő fordulat volt a szélesebb közönség számára az 1931-ben megjelent *Fény és árnyék* című sorozata, melyet a Népszava Könyvkereskedés adott ki. Akik közelebbről ismerték a művész egyéniségét és munkásságát, azok tudták: a szociáldemokrata párthoz tartozik és a szociális témák már hosszú ideje fogva tartották. A tíz lapot tartalmazó mappa kompozíciói a nyomort, a könyörtelen robotot, a hajszát, a szenvedést, a pénz, az arany uralmát támadták. A lapok Pérely fő törekvésére mutatnak rá: *a kor égető szociális problémáit tárta fel bennük és kereste rájuk a választ.*

Párizsba költözése (1931) után a Fény és árnyékkal megkezdett utat járta tovább, és újabb kötetekben adta ki grafikáit. A *La Paix* (1932), a *Tacíturne* (1933), a *Háborúellenes bélyegek* (1934), a *Faubourg* (1934), a *La Guerre* (1935) és a *Rue* (1938) című albumai, füzetei döbbenetes erejű, *leleplező tematikájú* képeket sorakoztattak fel a munkásnegyedek nyomorgó lakóiról, a párizsi utcák elesettjeiről, a háború áldozatairól. Többségükben higított tussal készített ecsetrajzok, festmények között sok a nagy lendületű foltokból, vonalakból komponált expresszív hatású mű. Ha művészi előzőeit keressük, akkor leginkább a német *Ernst Barlach* és *Käthe Kollwitz* lázító hatású grafikáival látjuk rokonnak Pérely alkotásait.

Grafikáinak agitatív erejét a francia szellemi élet legjobbjai is hamar felismerték és közösséget vállaltak velük. A Taciturne-höz *Henri Barbusse*, a Faubourg-hoz *Han Ryner*, a Háborúellenes bélyegekhez *Romain Rolland*, a Rue-höz *Georges Duhamel* írt előszót. Pérely párizsi kompozíciói a társadalmi változást követelő politikai mondanivaló és a művészi megformálás tekintetében egyaránt magasabb szintet mutatnak, mint a Fény és árnyék szimbolizáló lapjai. A művész magára talált, amikor személyes társadalmi tapasztalatait ábrázolta, és festésmódja is egyénivé vált.

A francia fővárosban — több egyéni kiállítását és albumait követően — 1938 áprilisában érte el legnagyobb sikerét Pérely Imre, amikor a Petit Palais-ban rendezett *Jelenkori művészek* című kiállításon egyedüli magyar résztvevőként 54 alkotását mutatta be, a kritika egyértelmű elismerésétől kísérve.

1939-ben tért vissza Magyarországra. 1940-ben kiadta újabb grafikai albumát *Fekete-fehér* képek címmel. A kötet egyik kritikusa szerint Pérely „kifejezőereje főleg emberábrázolásaiban mutatkozik meg. Előszeretettel fordul a nagyváros utcáin kínlódó, elhagyott ember felé. 1940-ben több író, költő és más neves ember portréját festette-rajzolta meg, köztük *Illyés Gyula*, *Féja Géza* és *Tamási Áron* arcképét, *Gorkij*, *Tömörkény* és *József Attila* műveit illusztrálta; az ő rajzaival jelent meg 1940-ben Cserépfalvi-kiadásban a *József Attila összes versei és műfordításai* című kötet.

Munkái a család és a munkásmozgalom megbecsült darabjai, számos munkáját őrzi a Magyar Nemzeti Galéria. Az életműnek általunk ismert része azt bizonyítja, hogy Pérely Imre művei, elsősorban szociális tematikájú grafikái, a magyar és a nemzetközi szocialista művészet értékes alkotásai. Az életműre azonban *árnyékot vet* a művész életének utolsó szakasza.

1941-ben megbetegedett, súlyos állapotban került a János Kórház tüdőosztályára. Anyagilag annyira rosszul állt, hogy kölcsönpénzzel ment be a kórházba, és pénz nélkül a gyógyulásra is kevés reménye lehetett. Súlyos helyzetében osztrák származású élettársa, aki segítségért folyamodott a budapesti német nagykövetséghez, 1942 elején választás elé állította: vagy elfogadja a német követség által felajánlott gyógykezelési és pénzbeli segítséget, vagy magára marad. A németek feltételei: a nevét változtassa vissza eredeti családi nevére, a Herczre (a Pérely művésznév volt), és lépjen be a Volksbundba. Hosszas vergődés után Pérely elfogadta a felajánlott segítséget. Németországi szanatóriumba vitték, megoperálták, de nem gyógyult meg: 1944 októberében meghalt.

Hosszú ideje folyó kutatásaink során nem derült fény semmire, ami azt mutatná, hogy Pérely Imre a segítség elfogadásán kívül mást is tett, amit németbarát magatartásnak minősíthetnénk. Ennek ellenére *elítéljük* lépését. Akkor vált megalkuvóvá, amikor sok magyar és más nemzetiségű ember akár életét is kockáztatva szállt szembe az Európát elárasztó fasizmussal.

Csökkenti-e művei értékét ez az utolsó lépése? *Nem* — válaszolhatjuk. Egyik, személyének és művészetének képzőművészeti szakértő ismerője, *Pogány Ö. Gábor* így jellemezte: *„A húszas és a harmincas évek folyamán tisztelet övezte nevét a munkásmozgalomban, sok rajza jelent meg a Népszavában, a Világosság kiadványaiban... Vannak olyan lapjai, melyekért a magyar Kollwitz nevet is kiérdemelhetné. Négy-öt évtizede rajzai a legprogresszívabb megnyilatkozások közé tartoztak, expresszív erejük lázított, mozgósított, öntudatra nevelt."*

Úgy véljük, hogy Pérely Imre életének legjobb eredményeit *becsülnünk* kell a művész utolsó éveiben tanúsított emberi gyengesége ellenére is. Kár lenne veszni hagynunk azt, ami *szocialista művészeti örökségünk értékei közé tartozik.*

Heitler László

MODERN HEVERŐ

A korszerűen berendezett szobába a fiatalok általában nagy heverőt szeretnének. Olyan bútordarabot, amely nemcsak alvásra, pihenésre

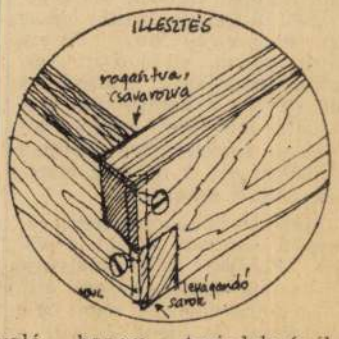

való, hanem terjedelménél fogva olvasásra, tanulásra, meghitt beszélgetésre is helyet ad.

Egy ilyen heverőt házilag is elkészíthetünk. Szükségünk lesz a méretnek megfelelő kontralemezre (ez lehet 200×180×5 centiméteres), a tartószerkezetet alkotó 20×3×200 fenyődeszkára (ebből hat darab kell), valamint a lábat jelképező hat gumiütközőre.

A rugalmas, egységes felületet habszivacsból ragasztjuk össze. Két réteg tíz centiméter vastagságú habszivacsréteget ragasztunk egymásra, az alsót keresztirányban szabva, a felsőt hosszában. A részek összeragasztásánál használjunk Palma ragasztót vagy gumitejet. A ragasztó megkötése után — ez legalább egy napig tart — éles szerszámmal egyenesre vágjuk a kész matrac széleit. Nem szükséges az éleit legömbölyítenünk, egyrészt túl hosszadalmas lenne, másrészt a leendő huzat úgyis leszorítja azokat.

A huzat elkészítése közvetlenül a matrac után következik. Itt nagyon egyszerű a feladat: erős bútorszövetből varrunk pontosan a matrac méretére illő tokot, amelynek egyik rövid oldalán teljes hosszban cipzárat helyezünk el. Nem árt két huzatot varrni.

A komolyabb munka csak most következik: a farészek kiszabása és összeállítása.

Először a kontralemezt illesztjük a matrachoz: azonos

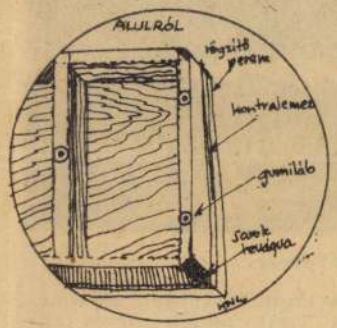

méretű-e? Ha igen, a matracot félretesszük, és a fenyődeszkákból kettőt a hosszanti oldalhoz illesztünk, s bejelöljük a deszkákból összeálló tartókeret helyét és összeillesztési pontjait. A rajz szerint levágjuk a padló felőli sarokat, lehetőleg negyvenöt fokos szögben, majd a kifűrészelt helyeknél összeillesztjük a keretet. Ha pontosan, de nem túl feszesen illeszkedik, és a kontralemez is pontosan illik rá, összeragasztjuk és csavarozzuk az alkatrészeket. Érdemes ragasztás előtt előfuratokkal megjelölni a facsavarok elhelyezkedését.

Ezután készítsünk kontralemezből kiszabott rögzítőkeretet a farész peremére. Ebbe pontosan beleillik a matrac, nem csúszhat le az alépítményről.

Az ábrán feltüntetett pontokra helyezzük el a gumiütközőket, lehetőleg alátéttel és facsavarral, de ajánlatos itt is ragasztót használni.

Ha a huzatot vidám, derűs színű textilből varrtuk, a heverő faalapzatát csiszoljuk le és fehér festékkel vonjuk be. Természetesen a szoba berendezése festés helyett a sötét pácot és a natúr színt is megkívánhatja. Az utóbbi esetben lehetőleg kerüljük a lakkozást, inkább finom lenolajjal telítsük a fát. Ettől selymes, nem túl éles fényt kap az anyag, és barátságos tónusú marad. Szépen kirajzolódik természetes erezete.

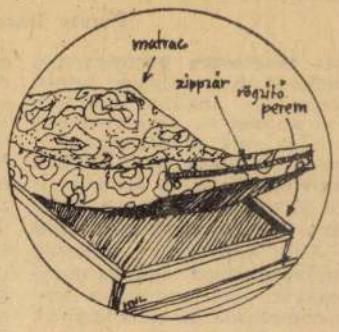

A kész heverőt ne a szoba közepén helyezzük el. Sokkal kellemesebb látványt nyújt, ha egy sarkot szánunk rá, és ezt a sarkot falra akasztott textíliákkal kibéleljük.

KNL.

PORSZÍVÓ, BŐRÖND, FÜGGÖNY

A világosra festett ajtókon a kilincseknél hamar lekopik a festék, a villanykapcsolók körül is előbb-utóbb elpiszkolódik a fal. A műanyagüzletekben vagy az ezermesterboltokban kapható 0,5 milliméteres PVC-lemezből öllöval a zárszerkezetnek vagy a kapcsolónak megfelelő nagyságú részt vágjunk ki. Vigyázzunk, pontosan dolgozzunk, próbáljuk a kilincs, illetve a kapcsoló köré illeszteni a lemezt. Technokol Rapiddal rögzíthetjük az ajtón vagy a falon. Egy-két óra múlva már tökéletesen száraz a ragasztó.

A konyha- és a fürdőszobablakon vitrázsfüggönyt használunk. A lenge, vékony anyagból készült függönyök rögzítéséhez nem szükséges ármrudat vásárolni, mert nem szép látvány. Ha szalagra fűzve erősítjük fel a függönyt, nagyon szépen „fekszik" ki. Ha a szalag közepét elvágjuk, és oda 10—15 centiméteres gumipertlit varrunk, az kifeszíti gyönyörűen a függönyt.

A porszívónak sok tartozéka van: gégecső, hosszú, egyenes szívócső, résszívó, szőnyegszívó kefe stb. A legtöbb lakásban azonban kevés a hely. Nem áldozhatunk fel egy egész szekrényt a porszívó tárolására. Viszont úgy kell elhelyeznünk, hogy ne legyen útban, és könnyen is hozzáférhessünk. A konyhaszekrény hosszú — a tisztítószerek, partvis stb. — számára készült részének ajtaja az éléskamraajtó belső lapja megfelel erre a célra. Biztonságos rögzítését és könnyű kiemelését gumipántokkal oldhatjuk meg. A kisebb tartozékokat (szőnyegszívót, ruhatisztító, a „nyakánál" egyetlen gumipánttal rögzíthetjük. Nagy fejű kárpitszöggel erősítsük az ajtóba a gumipántokat.

A bőröndök tárolása is gondot jelenthet. A megfelelő méretű előszobában, például a bejárati ajtó és a szemben levő ajtó tokjának felső peremébe csavarozott vasalódeszka, előtte egy kis függönnyel jó megoldás lehet. Ha nincs szemben szobaajtó, akkor a falba tiplizett léccel helyettesíthetjük. Az előszoba felől az alulról látszó rész könnyen letapétázható, esetleg megfelelő színű műbőrrel vonhatjuk be, vagy Wallkyddal lefesthetjük.

Zs. L.

Készíthető gyékényből

A gyékényanyagot általában falvédőnek használják. Pedig egyéb lakásdíszítő holmit is készíthetünk belőle. Ez az anyag az előszobák, konyhák,

gyerekszobák falára, padlójára különösen alkalmas, mert nem kopik, könnyen mosható, illetve lemosható.

A gyékény nagyon hamar foszlik. Ezért első dolgunk, hogy a szálakat biztosítsuk. Nagyon puha ceruzával (6B vagy 6B Progresso) rajzoljuk körül a gyékényalap szükséges méretét. Ezután a hímzőfonalak színeihez illő, rézsút

szabott anyagból visszaöltögető tűzésekkel felvarrjuk a textilcsíkot a megrajzolt vonalra. Csak ezután vágjuk le az anyagot, a varrás fölött körülbelül egy centiméterre. A textilanyagot ezután visszahajtjuk, és a gyékény bal oldalán kis öltésekkel felvarrjuk. A vékony szálak biztosítása után rajzoljuk fel a puha ceruzával a hímzés mintáját. Vegyünk vastag, nagy lyukú tűt, és a szintetikus gyékényfonallal hímezzük fel a mintát.

Szepes Magda

GYERMEKEKNEK

FÜGGŐLEGES: | *Láng Etelka* | *Lev Tolsztoj*

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Pérely Imre, festő- és grafikusművész

DOLGOZÓK LAPJA
1981 MÁR 22

1021

RAJZOK, SZOBROK...

Néhány nappal Bartók 46. születésnapja előtt rajzolta róla ezt a portrét Pérely Imre

Kis történetek

s színházban" —
esterno. Váradi
talin
tó: Cs. Nagy)

kánkán

Portr
Váradi Katalin

rosi Operett
színház
első eme-
atói iroda mel-
rmesteri szoba.
útbaigazítást
kedési rend, ha-
is helyét is jelzi
an.
karmesteri szo-

merem. A jelenét látom. A jövőjében pedig hiszek.

— Szüleim esztergomiak. Ott is születtek. Később vitte a családunkat a sors Budapestre...

Katika amolyan „csodagyerek" volt. Alig múlt kétéves, amikor már zongorázott. Édesanyja tanította őt. Előbb tudott kottát olvasni, mint betűt. Négyéves volt, amikor szülei elvitték őt az operába. A Pillangókisasszonyt adták. Talán akkor fogalmazódott meg fejecskéjében: muzsikus lesz. Zenei szakközépiskola, majd akadémia, ahol zongoraművészi és karmesteri diplomát szerzett. Az opera szerződtette őt a „szamárlétra" legalsó fokára: betanító, korrepetítor lett. Az első lány volt, akit felvettek karmesternek. És ma is párját ritkítja a világon a női karmester.

Neve akkor kezdett ismertebbé válni, amikor 1975-ben a magyar karmester-versenyen

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

NÉPÚJSÁG
Szekszárd
1980 APR 20

Pérely Imre
grafikusművész

1980. április 20.

1021

Portrék József Attiláról

Pérely Imre rajza a 20 éves József Attiláról, alatta a költő saját kezüleg írt verse, a Megfáradt ember.

1980. április 20.

Nagy pontosságú köszörülés

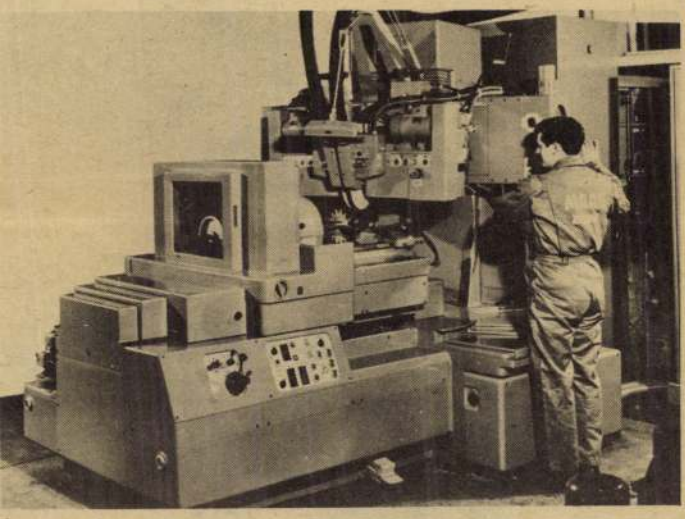

A világhírű svájci MAAG-fogköszörűk egyik legújabb típusa. A „mindentudó" gépen megköszörülhető legnagyobb fejátmérő 320 mm, a fogak száma 10—180 között lehet, a köszörülhető modultartomány 1-től 12-ig terjed.

Az abrazív megmunkálások ipari alkalmazása világszerte gyorsan növekszik (az olyan fémleválasztó eljárásokat illetjük ezzel a névvel, amelyeknél szabálytalan formájú csiszolószemcsék végzik a felesleges anyagréteg leválasztását a munkadarabról.) Különösen a fémmegmunkálásban szembetűnő a köszörülő és más finomfelületi megmunkáló eljárások elterjedése, szoros összefüggésben a munkadarabok megmunkálási pontosságamerikus vezérlésű (NC), az adaptív vezérlésű (ACC és ACO), az egy-, vagy többkorongos, nagy termelékenységű beszúró és a különféle típusú, nagy sebességű köszörűgépeket. Uj szerszámanyagok is megjelentek (pl. az ipari műgyémánt, a borazon, a nemes elektrokorundszemcsék), melyek élettartama és termelékenysége többszöröse a hagyományos szerszámokénak. Igy az esetek többségében lehetővé vált a köszörülést megelőző művelet

Pest, 1941 jan. 11.

SZINHÁZ

UNGVÁRY LÁSZLÓ, T. MÁTRAI ERZSI, VITÉZ GARAMSZEGHY SÁNDOR ÉS KOVÁCS KÁROLY A »CYRANO«-BAN

(Pérely Imre rajzai)

Cyrano de Bergerac

Rostand »hősi vígjátéka« a festői helyzetek, a meglepetések és teátrális villámlások egymásra-halmozása, — írta *Ambrus* Zoltán ezelőtt harminc-öt évvel, a *Cyrano de Bergerac* magyar bemutatója alkalmával. Ha a technika nem oly raffinált, ha a korfestés nem oly lelkiismeretes, ha a verselés nem oly keresetten gondos s ha a cselekvés fejlesztésében nem oly feltűnő a józanság, azt képzelhetnők, hogy Dumas pèret hallgatjuk. Erdekes, hogy ezek a »másodlagos romantikusok« szinte kivétel nélkül elejtették a romanticizmus egyik fő vallási-tételét: a halálos szenvedélyek kultuszát, ellenben rendre megőrizték a romantika külsőségeit. A köpenyeg, a kard és a tollforgó itt is túlélte az ősöket. Egy első eminens darabja ez, aki jelesen komponál, secundum regulas artis, sőt rendkivül ügyesen »jelenetez«, nagy gonddal költ, elmeskedik és versel. Egy első eminensé, aki azonban lelke mélyén maga a középszerűség.

KISS FERENC,
mint Cyrano de Bergerac

Azokkal a lelkes elragadtatásokkal szemben, amelyek Rostand művét mint »a francia romantikus dráma-költészet új dicsőséges korszakának első remekét« köszöntötték, nyilván a Lemaitre kétkedését osztó magyar kritikus fanyar-szigorú megállapításának volt igaza. A *Cyranó*nak — a *Sasfiókon* kivül — nem lett számbavehető folytatása. A megjósolt korszaknyitó fordulat így hát elmaradt. Negyedfél évtized távola pedig sok mindent elhalványított az első benyomás közvetlen-friss varázslatából. Ma már nagyon is tisztán látjuk Rostand regényes színjátékának minden alapvető fogyatkozását, a pszichológiai gyengéktől és a szózuhatagok mértéktelenségétől a cselekmény lassú, kései indulásáig. Látjuk a mese vékonyka konfliktusba csomózását és váratlan kioldódását a negyedik felvonás egyetlen igazán »drámai« jelenetében. De legfőképp látjuk a Don Quijote és D'Artagnan rokonságával kacérkodó hős üres kóklerkedését. Hetvenkedő, szájas vitézkedését és gyanúsan könnyű diadal-sorozatát a színpadi marionette-figurák fölött, miközben csillogó rím-hímekkel gazdagon kihányt »költői« köpenye alól árulkódón bukkan ki a szemfényvesztő komédiás. Valóban úgy igaz, ahogy Ambrus írta: Cyranóban több van a csepürágóból, mint a költőből.

Viszont tagadhatatlan, hogy a darab némely helyét, például az arrasi csata és az érzelmes epilógus néhány jelenetét, a sok erőltetett és minden szereplő számára egyforma bőkezűséggel kiosztott elmésség köréből mégis a költészet magassába emeli Cyrano őszinte megszólalása — egy-egy pillanatra. Ami azonban belőle ma is igazában hat, a hangos fanfaronnade-dal mindig biztosan megejthető, naiv nézőre: az korántsem a halhatatlan költészet, inkább a halhatatlan giccs varázsa. A romantika régi, kipróbált rekvizitumainak az a mutatós együttese, amely talán sohase pusztul ki a színpadról s sohase veszti el egészen hatóerejét. Egyébként pedig: bárcsak nekünk lenne egy ilyen keményen kritizálható, nemzeti karakterben gyökerezett »hősi vígjátékunk«, amelyik így állja ki az idő próbáját. Mert bizonyos, hogy a *Cyrano* — legalább mint egyetlen szerep, páratlan színészi feladat és játékalkalom — kiállotta.

Az előadás, őszintén szólva, némi csalódást hozott, holott új szereplő alig akad az együttesben. A reális beállítás kihangsúlyozása tette-e, vagy más zavaró mozzanat? — de valahogy vaskosnak, nehézkesnek s némely szereplő hadarása ellenére is vontatottnak tetszett. Legfőbb baj, azt hiszem, a versek széttaposása volt, az ironikus mellékzöngéjű rímek csattogó végjátékának elsikkadása. Rostandnál a »belépő« rímek külön mulatságot jelentenek s ebből itt alig kaptunk valamit. *Kiss* Ferenc Cyranója is mintha elnehezedett volna az utóbbi évtized alatt. Mikor először láttuk: dikciójában és játékában mindenesetre több volt a »tovalebbenő« könnyedség és »lenge báj«. Felfogása azonban, amennyire visszaemlékszem, nem igen tért el a mostanitól. Pethes csípős, mégis meleg, bársonyos lirizmusával és Ódry szinesen vibráló nyugtalanságával szemben, ő érezhetően a *komédiás-vonásokat* emelte ki Cyranóból, míg a költővel kissé mostohán bánt. A vívóballadának, de különösen a »gascognei legények« verses bemutatójának inkább hanggal adott nyomatékot s nem azzal a metsző, finom gúnnyal, amely szordinót kivánt volna. Szuggesztiv művészete az erkély- és tábor-jelenetben talált csak önmagára és szerepe igazi lényegére. *T. Mátray* Erzsi dekorativ Roxane-ját szintén láttuk már. Új volt *Ungváry* László Christian. *Kovács* Károly Guiche gróf és *Szabó* Sándor Valvert vicomte szerepében. A többiek sorából *Bodnár, Tapolczai, Várkonyi, Ónodi, Láneczy* Margit, *M. Iványi* Irén, *Garamszeghy* és *Gabányi* nevét jegyezzük ide.

A felújítást *Németh* Antal igazgató rendezte, elsősorban a színes tömegjelenetek mozgalmasságára fordítva figyelmét. A színpadképek és jelmezek *Horváth* János izlését dicsérik.

Kárpáti Aurél

sokról számol be a jugoszláv sajtó. Az arcvonal közepén, a Vojusza mentén a görögök részéről történtek Kliszura vidékén ellentámadások.

Az olasz hadijelentés szerint olasz hadihajók megint sikerrel bombázták a görögök által elfoglalt partvidéket. A Földközi-tenger nyugati részén olasz bombázók megtámadtak egy erős hadihajórajt és *egy csatahajót sikerült eltalálniok.* Ugyancsak a Földközi-tengeren sikeresen dolgozott egy olasz tengeralattjáró hajó, amelyik egy hajókaravánból két szállítóhajót lőtt ki. Olasz torpedó-repülők *két tengeralattjárót süllyesztettek el.* A tengeralattjárók egyike a francia »Narval«, mely az ősszel angol szolgálatba állott.

A német-angol hadszíntérről a német hadijelentés beszámol arról, hogy német légierők nagyobb fegyveres felderítő repülést hajtottak végre csütörtök folyamán a Sziget-ország felett egész Észak-Skóciáig. E hasábokon már beszámoltunk a péntekre hajló éjjel, különösen Dél-Anglia hadicéljai ellen végrehajtott német bombatámadásokról. A hadijelentés különösen kiemeli, hogy *ezek a támadások Manchester, London és Liverpool ellen irányultak.*

Az Atlanti óceánon újabb olasz tengeralattjáró eredményről számol be az olasz hadijelentés: egy olasz tengeralattjáró hajó megtorpedózott egy teherhajót, egy másik tengeralattjáró pedig kemény harc után elsüllyesztette a 7000 tonnás Shakespeare felfegyverzett brit gőzöst.

Megkezdődtek a tanukihallgatások a Kovarcz-ügyben

Egyheti tárgyalás után tegnap befejezte a gyorsított ötös tanács a vádlottak kihallgatását *Kovárcz* Emil és 24 társa államfelforgatási bűnügyében. A tárgyalás végén az ügyész és az ügyvédek *bizonyításkiegészítési indítványokat* terjesztettek elő.

A mai tárgyalást 10 óra előtt nyitotta meg *Héthelyi* Ferenc elnök. Megállapította, hogy mára megidézték tanuképpen *Haraszthy* Vince rendőrkapitányt, *Juhász* József rendőrkapitányt, *Magyar* Mária rendőrségi gépírónőt, mindhárman arról vallanak, hogy *milyen körülmények között hallgatták ki a vádlottakat a rendőrségen;* megidézték továbbá *Szentannay* Lázár tüzérfőhadnagy, fegyverszakértőt.

Kovarcz Emil védője bizonyításkiegészítési *pótindítványt* tett. *Buzássy* Lajos ügyész részben ellenezte az indítványt.

Ezután *Balog* József védője terjesztett elő bizonyításkiegészítési pótindítványt.

Most *Haraszthy* Vince rendőrkapitány kihallgatására került sor, ő azonban megtagadta a vallomást azzal, hogy *még nem kapott felmentést a hivatali titoktartás alól.*

Az elnök ezt a bejelentést tudomásul vette és közölte, hogy *még a délelőtt folyamán intézkedik* ebben az irányban.

Ezután *Szentannay* Lázár tüzérfőhadnagy, fegyverszakértőt hallgatta ki a bíróság.

A fegyverszakértő elmondotta, hogy a lefoglalt kézigránátok a gyutacs behelyezésével *20—25 méteres körzetben alkalmasak emberélet kioltására.* Hatásuk erősebb, mint a most rendszeresített kézigránátoké.

Gyógyíthatók-e a tüdőbajok?

Mindazok, akik **asztmában, tüdőcsúcshurutban, idült köhögésben, elnyálkásodásban, régóta tartó rekedtségben, náthában** szenvednek és eddig nem találtak gyógyulást, kapnak tőlünk, felvilágosítás céljából

teljesen ingyen és bérmentve

egy könyvet sok ábrával, a következő címmel:

„Gyógyíthatók-e a tüdőbajok?"

Írja meg egy 16 fillérrel bérmentesített levelezőlapra a pontos címét a következő névre:

PUHLMANN & Co., Berlin 494 Müggelstr. 25-25a

Pérely Imre: Karikatúratanulmányok Teresesényi Györgyről, Szekula Jenőről, Garai Ferenéről, Szabó Dezsőről (Coriolán Mille) és Lakatos Lászlóról

Pérely . 31. I.

Lyó egésségöt és hasolló lyókat kívánok!

Az írástudó bíró e jámbor fohászával köszöntöm az olvasót.

A Kakas Mártony szerkesztő úrnak írt számtalan leveléből úgy megtanultam, hogy magam is szívesen használom. Saját megállapítása szerint az őróla csinált ábrázolat igen *jelös,* csak néha tetszik olyannak, mintha haragba volna a szolgabíró úrral, vagy pedig, mintha *a zadó* kivetés körül volnának bajok.

A bíró úr képes ábrázolata az én kitalálásom. Írásbeli jellemzése s a végtelen mulattató jelenetek könnyítették a rajzbeli megformálását.

Mikor Gárdonyinak bemutattam őkelmét, a különben kritikus szerző nagyon meg volt vele elégedve. Szigorú bírálat alá vette társaival együtt s hajdani mesterségét (tanító volt!) meg nem tagadó szokása szerint *osztályozta* a képeket. A Göre-könyvek

Mühlbeck Károly rajza

illusztrálásánál azért akadt dolga a kék meg piros plajbásznak is, de a müérzést eláruló tapintat parancsa szerint Gárdonyi mindig a kép *mellé* korrigált.

Dicsekvés nélkül mondhatom, hogy bíró uraimék igen népszerűek voltak. Tán még ma is azok. Hiszen mondásaik most is közszájon forognak... Mikor rajzoltam őket, nem akartam egészen *tsúfságosakká* tenni alakjukat, tehát zsánerszerű megjelenítésre iparkodtam s tán nem is jártam rossz

Mühlbeck Károly rajza

úton, mert hozzájuk hasonló figura nagyon sok akad a magyar faluban. Egy képeslevelezőlap-cikiusban, színes kivitelben, a Singer és Wolfner cég adta ki Göréeket. Ma már alig akad ezekből a lapokból, pedig ezek voltak az első magyar képeslapok. Valamikor azon álmodoztam, hogy a magyartalan és ízléstelen idegen falitáblák helyett a Göre-féle vidám helyzeteket honosítsuk meg ilyen módon. Ittam már Göre-pohárból s egyszer a strandra is invitált egy rossz Göre-utánzat.

Magánéletemben olyképpen használom fel a Göre-ábrázolatokat, hogy velük jutalmazok meg kedves barátokat, vagy velük elégítek ki nem kedves hitelezőket. Szívesen fogadják, azért hiszem, hogy van becsületük.

Mühlbeck Károly

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Pérely Dóra
FILM SZÍNHÁZ MUZSIKA
1966 SZEP 2

KRÓNIKA

1021

Kodály Torontóban találkozott — Háry Jánossal

Kodály Zoltánt a torontói egyetem és zeneművészeti főiskola együttesen hívta meg, hogy három előadást tartson az egyetem nyári előadás-sorozatán és hogy átvegye a torontói egyetem díszdoktori oklevelét. Toronto magyarsága — kb. 25—30 000 közt van a számuk — persze lázban volt; a torontói magyar Kodály-kórus és mindenki megmozdult, hogy valamilyen formában részt vegyen az előadásokon vagy fogadásokon. A magyar művészkolóniát Pérely Dóra szobrásznő műtermében mutatták be Kodály Zoltánnak. Ide hozta el Koroknay Imre grafikusművész és tervező Háry-gobelinjét és bemutatta Kodály Zoltánnak és feleségének. A gobelint a művész tervei után felesége készítette. Kodály Zoltán hosszasan elbeszélgetett a művésszel, akit a Háry János zenéje inspirált munkájában.

■ AZ UNESCO SZERVEZÉSÉBEN nemzetközi filmművé-

tegnapból

RTÉNETI EMLÉKEZÉSEK

nek igazgatója

felé alap-
tak Pista
MTK-nak
táig úgy
– én vi-
ovető né-
ttük ma-
em vele,
mely az
mint az
díciókat

koncesszió, *a Budai Szinkör voltaképpen vidéki színház volt, egy vidéki színház nyári állomáshelye.* Eljátszottak műsordarabjaikat, a téli bemutatókat ismételgették benne, esetleg újat is hozva, olyat, amelyik alkalmas lesz a következő télen a vidéki városban is. Közönségre sem számíthattak másra, mint a környék, a Krisztinaváros lomhán kedélyes, söröző, kissé svábosan szentimentális kispolgárságára. A rzsvendégeire.

ból *Sebestyén Géza* ízat és *nagyvonalú* yet csinált belőle.

temesvári társulat arabot, speciálisan közönségnek szólót. rtoárból, a sok köelújítva, hanem *kü-*

SEBESTYÉN GÉZA (1878–1936)

Kurdon született, Tolna megyében. A színiakadémia elvégzése után 1899 április 1-én lépett a színpadra Pécsett, ahol A velencei kalmár-ban debütált. 1902-ben a Buda–Temesvári társulathoz kapott szerződést, majd Kolozsvárt játszott (1905). 1909-ben a Magyar Színház tagja lett; itt a Hivatalnok urak főszerepében mutatkozott be. Vendégszerepelt a Nemzeti Színházban, a Bíboros címszerepében, míg a Velencei kalmárban Shylock szerepét játszotta. Később igazgatta a Buda-Temesvári színházat, majd Miskolcon tevékenykedett és a Városi Színház is az ő igazgatása alá került. A Horváth-kerti színháznak Sebestyén igazgatása alatt lett országos jelentősége. Elnöke volt az Országos Színészegyesületnek. Mint színész, mindenekelőtt: Shylock, Harpagon, Lucifer, Svengáli, Karenin megjelenítésével írta be nevét a magyar színészet történetébe.

Pérely Imre

Budapest
1985. III. 30.

Pérely Imre rajza Kosztolányiról

megkérdőjelezze. Révészek *Hatvani Lajosnak* a Petőfi társaság maradiságát támadó cikkét hozták a lapban válaszul, s ezzel elindult az az áldatlan vita, ami a szocialista művészetszervezés és a magyar szocialista művészetelmélet további alakulását, fejlődését visszavetette. Mégis, a Népszava 1905-től 1909-ig tartó szervező tevékenysége a kezdete annak az útnak, ami Derkovitshoz, József Attilához, Kassákhoz, a szocialista művészet kibontakozásához vezetett.

Szabolcsi Gábor

Klimaj György

MAGYAR RAJZOLÓMŰVÉSZEK

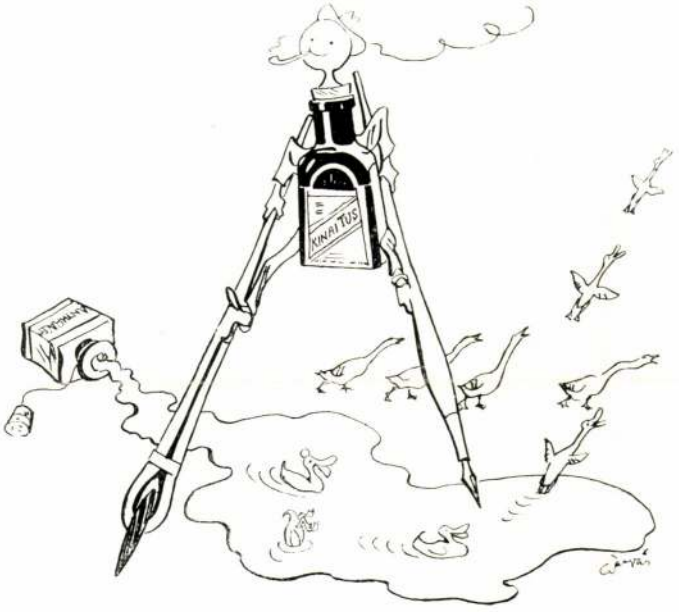

A KÖNYVBARÁTOK SZÖVETSÉGE KIADVÁNYA
BUDAPEST, 1930

Pávely Imre

A KÖTÉSTÁBLÁT HORVÁTH JENŐ TERVEZTE.
A BELSŐ CÍMLAP GÁSPÁR ANTAL RAJZA.

ÚJSÁGRAJZOLÓ MŰVÉSZEK KÖNYVE

KIADJA A MAGYAR ÚJSÁGRAJZOLÓ MŰVÉSZEK EGYESÜLETE
BUDAPEST, 1930

A KÖTÉSTÁBLÁT VÉGH GUSZTÁV TERVEZTE.
A VÉSET SZEILER VÉSNÖKI INTÉZET,
A KÖTÉS SZIGETI L. KÖNYVKÖTÉSZET MUNKÁJA.
A BELSŐ CÍMLAP GÁSPÁR ANTAL RAJZA.

BEKÖSZÖNTŐ

Az utolsó tizenöt esztendő politikai és gazdasági válságait a magyar könyv- és lapkiadás és ezzel együtt a magyar rajzolóművészet is nagyon megszenvedte. Sorra megszűntek az egykor kitűnően szerkesztett illusztrált lapok, vicclapok — Kakas Márton, Bolond Istók, Mátyás Diák — és a régi, nagytradíciójú képeslapoknak inkább csak a címük él.

Napilapjaink — csekély kivétellel — rotációs nyomásra nem alkalmas és művészietlen fényképreprodukciókkal, nagyrészt a rajzolóművészet teljes kizárásával jelennek meg. A külföldi gyárak ontják a matricák tömegét. Napi és hetilapjaink a „Külföld humorá"-tól hangosak.

A magyar rajzolóművészet mégis él és virágzik: a külföld nagy lapjai magyar művészek rajzait hozzák megérdemelt, értékükhöz méltó helyen. Itthon elbujtatva egy-egy olcsó illusztrált könyvecskében, vagy mint kicsiny, szövegtarkító rajz oldalas cikkek, hirdetések közé tüzdelve — éldegél.

A mai magyar rajzolóművészet teljes értékét a nagy külföldi lapokból ismerhetjük meg.

A magyar rajz multjának történetéről pedig egyelőre nem lehet teljes áttekintést nyerni. Az utóbbi száz év képeslap és illusztráltkönyv anyagának áttanulmányozása, az erre vonatkozó adatok összegyüjtése sokéves munkát jelent. Bár a művészetek között az újságrajz és illusztráció az a műfaj, mely minden társadalmi, politikai és történelmi mozzanatot a legsimulékonyabban követ s így kortörténeti

jelentősége felbecsülhetetlen, a magyar képtárak és múzeumok közül egy sem foglalkozik rendszeresen az újságrajz és illusztráció gyüjtésével. Az illusztratív anyag összegyüjtésére — az eredeti rajzok megmentésére — elsősorban a Nemzeti Múzeum lenne hivatott. A közelmult háború és a forradalmak riportrajz-anyaga, Nagymagyarország vicclapjainak politikai, irodalmi és társadalmi karikatúrái a jövő történelemírásának fontos forrásai lesznek. A képeknél legtöbbször nemcsak a művészi érték, hanem a történelmi, politikai vagy irodalmi vonatkozás is fontos. A nyomatokban gyüjtött rajzok újrasokszorosítása sok esetben lehetetlen.

E könyv csak csekély töredékét mutatja be a magyar rajzolóművészek munkásságának. Az újságrajz és illusztráció mellett szemelvényeket mutat be a sokszorosított grafika egyéb törekvéseiből. Halvány vázlata egy olyan reprezentatív, a külföld számára is készülő könyvnek, mely a magyar rajzolóművészetet teljes egészében jelentené. A történelmi sorrend, a stílusok csoportosítása, a rendszeres felépítés e könyv szerkesztésének természeténél fogva nem volt lehetséges. A rajzokat a nyomdák különböző sokszorosító eljárásainak megfelelően kellett elosztani, ezért a rajzrész a szövegrészt sohasem illusztrálja, hanem a szövegtől függetlenül halad.

A Magyar Újságrajzoló Művészek Egyesülete a magyar nyomdák és cinkografiák nemes áldozatkészségéből nyujtja át e könyvet a magyar könyvek barátainak.

Budapest, 1930 karácsony havában.

(Py.)

Barabás Miklós: Petőfi Sándor arcképe (1845).

III. FONTOSABB SOKSZOROSÍTÁSI ELJÁRÁSOK:

Eredeti dúcról nyomott fametszetek: 13, 17, 137, 138, 139, 140, 142, 143, 144, 145, 165 old.
Eredeti háromszínű linóleummetszet: 144/a old.
Eredeti kőrajz: 48/a old.
Kétszín fototípia: 90_2, 92, 93, 100_2, 101, 104, 106, 107, 108 old.
Négyszín fototípia: 124_1 old.
Kétszín autotípia: 94, 95 ,105, 120, 121 old.
Háromszín autotípia: 32/a, 80/a, 117, 124_2 old.
Mélynyomás: 33—48, 49—64 old.
Ofszet: 136/a, b, c, d, e, f old.
Dombornyomás: 124/a old.
Rotációsnyomás: 129—136 old.

IV. A KÖNYVBEN KÖZÖLT KÉPEK NYOMÓDÚCAIT KÉSZÍTETTÉK:

Angerer C. és Göschl, VII., Csengery-utca 20: 68, 69, 74, 108_2, 109, 112, 114, 160_1, 160_3, 163 old.
Freund Jónás utóda, VII., Thököly-út 8: 3, 18, 19, 26, 30, 71, 85_2, 88, 89 old.
Jutkovits és Lichtblau, VI., Király-utca 50: 105, 151 old.
Koblinger és Társai, VII., Csengery-utca 22: 92, 93 old.
König és Bayer, VII., Wesselényi-utca 54: 80/a, 85_1, 86_1, 100_1, 101, 102, 103, 124_1 old.
Kurcz és Lajta, VIII., Víg-utca 3: 86_2, 87, 153 old.
Légrády nyomda és könyvkiadó rt. cinkografiája. 22, 24, 25, 27, 29, 81, 98_2, 100_2, 113, 128_2, 131_2, 161 old.
Pallas cinkografia, V., Honvéd-utca 10: 21, 32/a, 65, 66, 84, 90_1, 91, 99, 120, 136/a, b, c, d, e, f old.
Révész és Ehrlich, VII., Dob-utca 37: 31, 64/a, 67, 78, 79, 90_2, 124_2 old.
Sokszorosító Ipar rt., VIII., Tisza Kálmán-tér 1: 20, 23, 28, 32, 96, 97, 104, 108_1, 110_2, 146, 147, 148, 158 old.
Ifj. Weinwurm A. és Társa, VI., Ó-utca 6: 15, 16, 110_1, 111, 115, 116, 121, 122, 126, 127, 132_2, 155, 160_2 old.
Weszely L. rt., V., Dorottya-utca 11: 70, 75, 80, 82, 83, 98_1, 117 old.
Wottitz Manfréd, V., Bálvány-utca 12: 152_1, 156, 157, 164 old.
Wottitz Vilmos, IV., Kossuth Lajos-utca 1: 72, 73, 134. old.

*

A könyvben közölt egyéb képek dúcait az Athenaeum rt., Az Est képosztálya, Bíró Miklós rt., Franklin-Társulat, Hungária hírlapnyomda rt., Kir. Magy. Egyetemi nyomda és a Pantheon irodalmi intézet rt. bocsátották szívességből rendelkezésünkre.

Péterfy

kérésnek természetesen nem állhat ellen az ördög és már is indul a lélek az illető nő férjének a testébe. A nő azonban szörnyű bestia, a férjét sem szereti és így az író kívánsága a hiábavalóság jegyében zajlott. Mit tehet? Megöli a nőt.

A második kívánság már valamivel szebb. A pokolra ítélt író a volt felesége sofőrjének bőrkabátja alatt akar elrejtőzni, hogy így hódítsa vissza az új férjtől. Hogy ezt miért akarja, nem tudjuk. Tudniillik majdnem egyetlen nő volt a felesége a földi nők között, akit nem szeretett. Csak titkárnőnek, vagy gépírónőjének használta. A pokolban jött rá, hogy mégis csak érdemes volna őt szeretni. De közben már másé lett. Az asszony nagyon szereti az új orvosférjét és a sofőrt elküldik közös erővel a pokolba. Az megy is.

A harmadik kívánság szorosan összefügg a darab címével. A tehetség-fecsérlő írónak egy forró olajjal telt edény aljáról büntetésből egy egyfilléres pénzdarabot kell kihalásznia. Az ördög szerint ugyanis, aki életében a pénzt kergette és hajhászta, az csak nyuljon bele puszta kézzel a sistergő olajba azért az egyfilléresért. És itt következik az író harmadik kívánsága. Meg szeretné tudni: ki szerette őt annyira, hogy helyette képes

Délibáb

y Salamon grafikai szakiizlete
Budapest, V., Wahrmann-utca 6–8
Budapest, a postabélyeg kelte
. C.
Hivatkozással a tudolali értesítésre, van szerencsém tisztelettel
i, hogy grafikai szakiizletemet az Első Magyar Betiiöntöde
ényiárasság átvette s azt megfelelőleg kibővítve mint a vállalat

A régi feleség és a régi férj : Tolnay Klári és Somlay Artur

ezt érte? A nő felel : egyébből, mondjuk szánalomból . . . Erre az írónak nem kell az áldozat. Jön a volt feleség. Ő is kész a forró olajkurára, de itt sem a szerelem működik közre s az író következetes : a feleségtől sem kell az olaj aljára helyezett fillér. Hanem . . . nekiindul ő maga a fazéknak. De előtte a múzsa hófehér karja nyúl a fazékba.

És mikor az utolsó képben halva találják az írót, a feleség, a barátok satöbbi, egy árva fillért szorongat a markában. (Tévedések elkerülése végett : a környezet csak akkor veszi észre az ünnepelt halálát, mikor az már a poklot is megjárta.)

Ez a darab története.

A színészekről nagy-nagy dicsérettel kell megemlékeznünk. Amit Somlay Artur, ez a kitünő színész színben, izben és fantáziában segít a szerzőnek, az csaknem „művészetfeletti". A feleséget Tolnay Klári játssza. Üde, hamvas, szerény, szelíd megadással. Az ő vére pezsgett a túlságosan is passzív figurában. A taps, az elismerés, amit kapott, az ő egyéni érdeme. Muráti Lili parfőmös, feleségszeretőt „szekszepileskedett" elő Heltai Jenő Irén-figurájából. Testreszabott Muráti-szerepnek készült. Legjobban is sikerült. De azért Murátinak is latba kellett vetni tehetségét, hogy azt hámozza ki a szerepből, amit a bemutatón házi, de a „jóvilágbeli" vigszínházi színész. Kőműves Sándor mint kínai pokol-cicerone remekelt. Olyan mintha kínai mesekönyvből vágták volna ki. Alázatos, szolgálatkész és „jókat" mond. Egy Dóra nevü színésznő szerepében Kiszely Ilonának csupa ideg, csupa szív a játéka. Nagy nyeresége a Vigszínháznak ez a fiatal színésznő. Jó volt még Dénes György színpadi író-figurája és kitünt Vértess Lajos nyulfarknyi szerepében.

A díszletekben van képzelet és ízlés. Neogrády mesterművei. Hegedüs Tibor rendezése is erősen színesítette a mesét.

*

A Színiakadémia második évfolyama Nagy Adorján rendezésében Herczeg Ferenc klasszikus szépségü darabjából, a „Bizánc"-ból vizsgázott. Nagy próbatétel volt ez a darab a fiatal színészjelöltek képességeit

Pásztor Imre

Péchy Imre

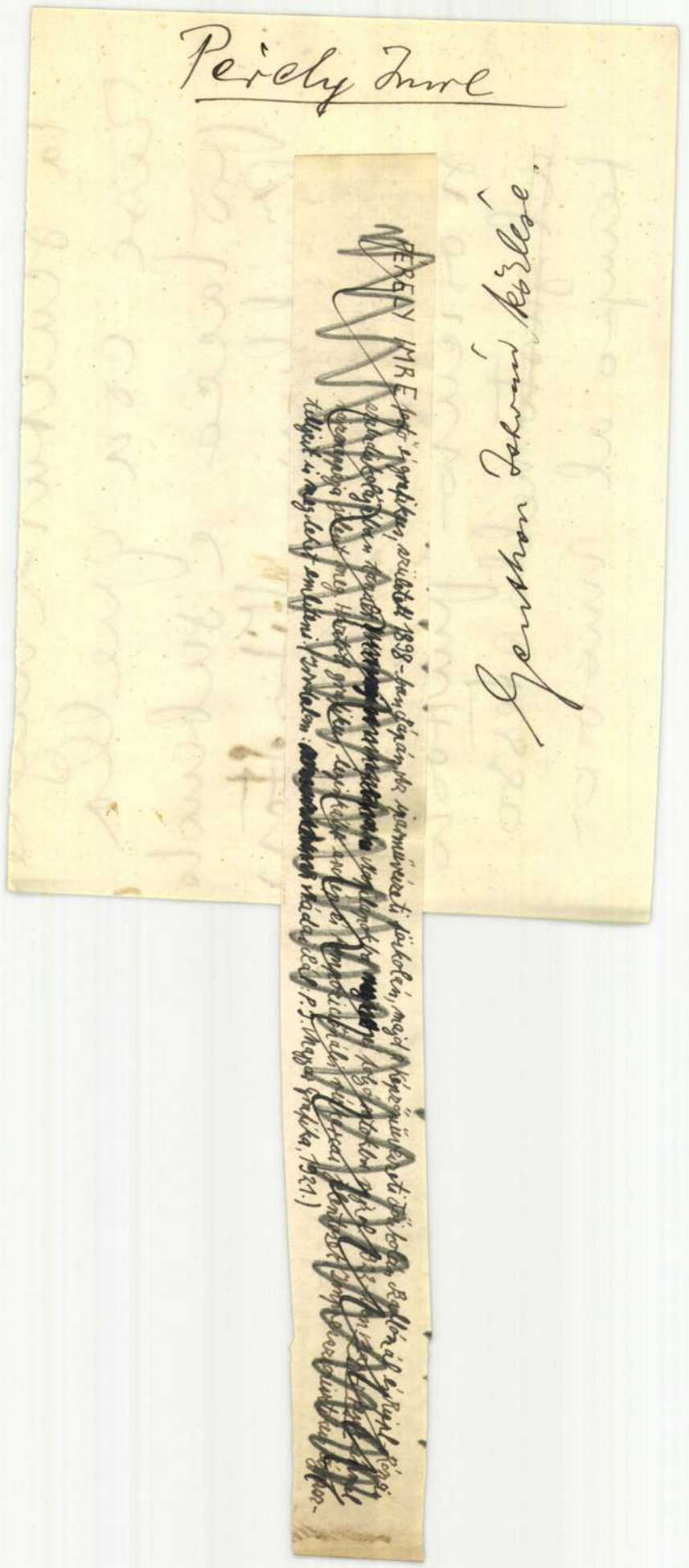

Szerkesztői üzenet.

la scultura [illegible]
rese con quella
polacca e subendo
l'influsso Vito Stoss.
La scultura in pietra
si orientò piuttosto
~~al gusto~~ nello stesso
tempo al nuovo

SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

FEJÉRMEGYEI HÍRLAP

1970 OKT 11

PÉRELY IMRE

TERSÁNSZKY EMLÉK-KIÁLLÍTÁS

1021

Másfél esztendeje halott a huszadik századi magyar próza egyik legnagyobb s kétségkívül legeredetibb hangú mestere, Tersánszky Józsi Jenő, életművének értékelésére azonban eddig még nem történt kísérlet. A *Petőfi Irodalmi Múzeum* vállalkozott most arra, hogy *Illés Ilona* szakavatott rendezésében bemutassa az író életútját, és a nagyközönséggel megismertesse azt a gazdag hagyatékot, mely özvegye tulajdonában maradt.

A kiállítás megnyitása előtt sajtótájékoztató keretében ismertették, milyen alapelvek szerint történt az életmű bemutatása. Dr. Illés László, a Múzeum főigazgatója elmondta, hogy a népművelés céljain túl ez a kiállítás ösztönzést akar adni a szakemberek számára is a Tersánszky-életmű rendszeres feldolgozására. A kiállítás rendezője pedig arról szólt, hogy a felkutatott gazdag anyag is igazolja Tersánszky írói és emberi nagyságát, melyet oly szép szavakkal fogalmazott meg *Oda a törvényhozóhoz* című versében (melyet Tersánszkynak ajánlott) *Illyés Gyula: Fütyülj tovább, kéthangon,*

Mester! Építsd
hordozható csónakjaidat,
törd fejed
ös-sipon, új bicikli-féken, —
szépítsd,
javítsd akkor is, ha nem kell,
a részletet,
te, teljes ember!
ne pihentesd se karodat,
se agyadat, se szádat,
dolgozz soká még és vigadj
s ne is tudd, — akárcsak a
század —
ki vagy!

Féja Géza is célzott rá ünnepi megnyitójában, hogy századunk és irodalmi értékelésünk nagyon sokkal tartozik Tersánszkynak, akit igazi jelentőségéhez mérten eddig csak Móricz Zsigmond és Ady Endre méltatott. Tersánszky — mondotta a többi között — a saját életével igazolta, hogy ebben a korban, 1919 és 45 között, csak az élhetett tisztán és igazul, aki vállalta a társadalmon kívüliséget, a „kakukmarciságot". S az egymás után felsorakoztatott dokumentumok alapján a kiállítás nézői számára is nyilvánvalóvá válik, hogy e társadalmonkívüliség, ez a tudatosan vállalt különcség voltaképp a század egyik legjelentősebb írójának volt az — álarca. S ami érdekes: szüntelen nyughatatlan szenvedéllyel szinte az összes művészetekben megpróbálta elmondani a korról azt, ami a lényege volt. A nagybányai festőiskolában a képzőművészetekkel jegyezte el magát, ott láthattuk személyes tárgyai közül jegyzettömbjét is karikatúraszerű rajzaival, de zenélt is kedvelt furulyáján és gitárkísérettel füttyszólókat adott elő. Megszervezte a Képeskönyv Kabarét, ezt a hallatlanul szellemes díszletsort, amelyet aztán a Vígszínház vitelezett ki „nagyban", s különböző találmányok sorát eszelte ki nyugtalan szenvedéllyel, amint erről egyik legszellemesebb könyvében, az *Egy biciklifék történetében* maga számol be.

Mindezt a jellemző apróságot nagy gonddal vonultatja fel a kiállítás, de a felsorakoztatott alkotások és relikviák végül is mindig az írói nagyságot állítják a középpontba, azt a tényt, hogy Tersánszky — megint Féja Géza megnyitóját idézzük — „megteremtette a magyar proletárregény sajátos típusát, a kisemmizettek vallomását".

Az utolsó kiállítási teremben ott sorakoznak személyes használati tárgyai, s a kiállítás rendezője merész ötlettel berendezte utolsó lakószobáját is eredeti bútoraival. A szegényes fekhely mellett ott az ütött-kopott éjjeli szekrény, s a könyvespolc, néhány regénnyel és novellaskötettel, közöttük kedvenc Jack London-jaival. Egy valóban végtelenül puritán, egyszerű, a konvenciókra fittyet hányó alkotó portréja bontakozik ki itt előttünk, aki ugyanolyan bőséggel ahogy regényeit írta, pazarolta élete gazdagságait és javait.

Pérely Imre karikatúrája

Pérely Imre karikatúrája

A Petőfi Irodalmi Múzeum aligha kezdhette volna sikeresebben és érdekesebben a múzeumi hónapot, mint ezzel az emlékkiállítással, amely egyszerre kortörténeti és irodalomtörténeti érdekesség, s amely nagyszerű alkalmat adhat arra is, hogy iskoláink, diákjaink megismerjék egy tiszta szívű, nemes szándékú, nagy magyar alkotó életútját és művét.

Rónay László

— **Vasárnap árubemutató.** Immár hagyományossá válik, hogy a székesfehérvári Modellház szőrme és műszőrme áruciklkeiből árubemutatót tart. Ezen a vasárnapon is mintegy 300 ezer forintos árukészletet mutatnak be a vásárlóknak.

— **Előadóművészek fesztiválja.** A tavaly elkezdett sorozatot folytatva a székesfehérvári helyőrségi klubban vasárnap az előadóművészek fesztiváljának első programján vehetnek részt az érdeklődők. Önvallomás a címe az estnek, mely 7 órakor kezdődik a társalgóban, Bitskey Tibor és Sólyom Ildikó közreműködésével.

désben dolgozók tig
E határozat alapján a
évi munkatervében a
könyvtár is feladatul
meg a fizikai dolgozók
mekeivel való megkül
tetett könyvtári fogla
sok megszervezését, m
rek kidolgozását.

F

A kislángi Béke
Vörös Csillag Mg. T
Magyar—Szovjet Bará
pártalapszervezetei —
Határozatának végrehajtására és az
sának irányelvei alapján a közművelődési munka feltételeinek és hatásának növelésére — elhatározták, hogy a hátrányos helyzetű fizikai dolgozó tsz-tagok továbbtanulni szándékozó gyermekeit szakmai, világnézeti, etikai, esztétikai stb. ismeretek iskolán kívüli bővítésében segíti és a tanácsi könyvtárakban e célra létrehozott csoportos foglalkozások költségeit viselik. A felajánlott összegeken kívül a községi könyvtárak állományát a negyedik ötéves terv idején minden tag után egy könyvvel gyarapítják. Vállalásukat a könyvtárakkal kötött szocialista szerződésben rögzítették. A gyarapításra szánt összegeket — 30 forintos átlagárral — évente arányosan, a könyvtárak rendelkezésére bocsátják.

Az ifjúságot a jövő feladataira felkészítő közművelődési tevékenység, ezen belül a könyvtári munka feltételeinek és hatékonyságának támogatására hívjuk fel a székesfehérvári járás, Fejér megye és az ország valamennyi termelőszövetkezetét, hogy ezzel is segítsük a „magas eszmei és erkölcsi színvonalú közgondolkodás, a szocialista embertípus kialakítását", az „olvasó népért" mozgalom kiteljesedését.

Horváth György
kislángi mezőgazd. tsz elnöke

Schulmann István
polgárdi mezőgazd. tsz elnöke

Mészáros Emil
szabadbattyáni mezőgazd. tsz elnöke

Klima István
kislángi tsz párttitkára

Nagy János
polgárdi tsz párttitkára

Molnár József
szabadbattyáni tsz párttitkára

Fejér megyei

HÍRLAP

— **A Magyar Autóklub** székesfehérvári szervezete

Állásfoglalás a gyermekgondozási segély jogosultságról

Megjelent a hivatalos szervek állásfoglalása arról, *milyen feltételek mellett illeti meg gyermekgondozási segély az anyát munkaviszonya megszünése esetén.*

A rendelkezés szerint, ha az anyának megvan a szülést közvetlenül megelőző másfél éven belül 12 hónapi munkaviszonya és legalább napi 6 órát dolgozott, jogosult a gyermekgondozási segélyre akkor is, ha própaidővel, vagy határozott időtartamra létesített munkaviszonya a 20, illetőleg meghosszabbítás esetén 24 hét szülési szabadság alatt megszünik.

Több helyütt vitára adott okot, hogy *megilleti-e a gyermekgondozási segély azt az anyát, aki a szülést megelőzően kezdi meg szülési szabadságát, de az alatt munkaviszonya megszűnik,* s így a szülés időpontjában már nem áll munkaviszonyban. Az érvényben levő rendelet szerint az anyának a szülési szabadságot a szülés előtt négy héttel kell kiadni: csak saját kérésére és orvosi véleményre halaszthatja el a szülési szabadság megkezdését a szülés utánra. Ezt figyelembe véve, a gyermekgondozási segélyről szóló rendelkezés — összhangban a szülési szabadságra vonatkozó rendelkezéssel — hatályba lép már a szülést megelőzően is, akk

Pérely Imre

Uj irás 1976/7/123

Tanárom: Bodor Aladár

(PÉRELY IMRE RAJZA.)

Festőművészek Jávor Pál öltözőjében

A színházak öltözőiben nemcsak színészek, hanem festők is megfordulnak. Egyesek azért látogatnak az öltözőkbe, hogy megörökítsék arcképekben a színészeket és a színésznőket, mások pedig, hogy bemutassák újabb munkáikat, mert a színészvilágban nagyon sokan vannak, akik közismert rajongói a piktúrának. Ezek közé tartozik Jávor Pál is, aki legutóbb megvásárolta Pérely Imrének, a kiváló grafikus-művésznek arcképsorozatát, amelyen Pérely a nevesebb magyar írókat és művészeket örökítette meg. Ez a közel nyolcvan darabból álló gyüjtemény most Jávor Pál nemzetiszínházi öltözőjének falát díszíti. A napokban Jávor egy új festőtehetséget fedezett fel Parányi István személyében, aki ugyan már régi festő, de csak a felvidéki tárlatokon, így például Kassán és Munkácson állított ki. Parányi egyébként hosszú időt töltött Délamerikában is és ott folytatott az egzotikus környezetben tanulmányokat. Parányi István nagyon érdekesen megoldott, színgazdag csendélete most szintén Jávor öltözőjébe kerül, ahol egyébként Márton Ferenctől két nagyon szép rajz is meglepi azokat, akik felkeresik Jávort közismerten finom, művészi hangulatú öltözőjében. Az új felfedezett festőművész, Parányi István rövidesen kiállítást rendez Budapesten. Legutóbbi vásárlói között szerepel Szilágyi Szabó Eszter is, a Magyar Színház művésznője.

* **Meglopták Tőkés Annát.** A Nemzeti Színház éjszakai próbáján Tőkés Anna is résztvett. Csütörtökön hajnalban kellemetlen meglepetés érte a népszerű színésznőt: amikor a Blaha Lujza-téren leállított AJ 427 rendszámú autójába be akart ülni, észrevette, hogy valaki a kocsi fedelét felvágta és a gépkocsiban lévő 400 pengő értékű vadonatúj kabátját ellopta. A rendőrség nyomozást indított a tolvaj kézrekerítésére.

* **I. Ferenc József filmen.** I. Ferenc József többizben szerepelt már filmen, de mindig az ősz uralkodó jelent meg a vásznon a közönség előtt. A Tobis „Bismarck" című hatalmas történelmi filmjében most a fiatal Ferenc Józsefet láthatjuk Karl Schönböck alakításában. Szerepel ebben a filmben Eugénia francia császárnő is, akit Lil Dagover személyesít meg, továbba Vilmos porosz király, III. Napoleon császár, Moltke, a porosz-francia háboru hadvezére és sokan mások, akik abban az időben Középeurópában szerepet játszottak. A Tobis új történelmi filmjét rövidesen nálunk is bemutatják.

Globol
öli a molyt!
Főraktár: Molnár és Moser, IV., Petőfi Sándor-utca 11. sz.
Kapható mindenütt.

MÁRAMAROSSZIGETI KIR. TÖRVÉNYSZÉK.
P 1619/1942/2. szám.

Hirdetmény

A máramarossziget kir. törvényszék közhírré teszi, hogy Madár Imréné, szül. Popovics Mária úrmezői lakos részéről az 1911:I. tc. 733. §-ának 1. pontja alapján előterjesztett kérelem folytán az állítólag eltünt Popovics László (Bazil) volt úrmezői lakos holtnaknyilvánítása iránt az eljárást a mai napon megindította és az eltünt részére ügygondnokul Báthory Lajos dr. ügyvéd, máramarossziget lakost rendelte ki.

Az eltünt az 1885. évben, Úrmező községben született, szülei: Popovics Péter, Juszip Anna, házasársa: Kövesligeti Anna, legutolsó ismert foglalkozása: fuvaros.

Felhivja a kir. törvényszék az eltüntet és mindazokat, akiknek az eltünt életbenlétéről tudomásuk van, hogy a bíróságot vagy az ügygondnokot az eltünt életbenlétéről értesitsék, egyszersmind közöljék azokat az adatokat, amelyekből az eltüntnek életbenléte megállapitható, mert ellenkező esetben a bíróság az eltüntet a jelen hirdetménynek a Budapesti Közlönyben történt beiktatását követő naptól számitott egy év letelte után bíróilag holttnak fogja nyilvánitani.

Máramarossziget, 1941. évi május hó 5. napján.

Panigay Béla dr., s. k., tszéki bíró.

P. H. (Királyi Törvényszék Máramarossziget) A kiadmány hiteléül: olv. aláirás, s. k.

„Munkás és gyáros,
Alkalmazott és főnök,
Legényember és házas,
Erdélyi és felvidéki,
Rohanó és ráérő,
Turista és üzletember
repülőgéppel utazik"

„Két ur szolgája" a Nemzeti Szinházban

A Nemzeti Színház következő ujdonságát, mint ismeretes, szombaton este mutatják be, de előzőleg, délelőtt nyilvános főpróbát tartanak. A premierre kerülő darab *Goldoninak*, az olasz középkor híres színpadi irójának „Két úr szolgája" című színdarabja, amelyet *Harsányi* Zsolt dolgozott át és fordított magyar nyelvre. Hat évvel ezelőtt ment legutoljára a Nemzeti Színházban Goldoni-darab: a „Hazug" című komédia *Pünkösti* Andor rendezésében. Akkor a közönség nagy szeretettel fogadta a vidám, eleven humorú, egészséges frisseséggel átszőtt régi darabot.

A most bemutatóra kerülő „Két úr szolgája" valóban ujdonságnak számit, mert még eddig nem játszották a Nemzeti Színházban. A darabban a commedia dell'arte közismert figurái szerepelnek: Pantalone és a lánya, Clarice, aki szerelmes Lombardi fiába, Silvioba, továbbá Brighella, az ugyancsak régi jóismerős Truffaldino és Smeraldina, a szép szobalány és Federigo, az elhunytnak hitt vőlegényjelölt, aki Pantalone lányának kezére pályázik. Mókák, félreértések, ruhacsere, összekuszált események kavarognak *Goldoni* darabjában.

Az olasz komédiában Pantalone-t *Ónody* Ákos, Claricét *Rápolthy* Anna, Silviot *Pataky* Jenő, Beatricet *Lukács* Margit, Florindot *Szabó* Sándor, *Brighellát* Tapolczai Gyula, Truffaldinot *Lehotay* Árpád játssza. A többi szerepeket *Zádor* Gyöngyi, *Koltay* Gyula, *Várkonyi* Zoltán, *Bazsay* Lajos és *Vereczkey* Zoltán alakítja. A darabot, amelynek cselekménye a régi Velence városában játszódik, *Bot* Béla rendezi.

Székely szabadtéri játék Csiksomlyón

Május 18-án a Kalot-seregszemle keretében a székely megyék népe Csiksomlyón találkozik, ahol ünnepélyes keretek között ősi népszokásokat elevenítenek fel. A seregszemle egész napon át tart s megjelennek azon a Dunántúl, az Alföld, a Felvidék és a Délvidék küldöttségei is. Az ünnepséget tábori mise vezeti be, amelyen régi népi egyházi énekeket adnak elő a helybeli iskolák és a falusi énekkarok. A mise után székely gyermekek népi játékokat mutatnak be. Az énekesek ősi kántusokat, zsoltárokat, Kodály- és Bárdos-müveket énekelnek. A délelőtti ünnepségen *Sándor* Imre püspöki helytartó, *Kovrig* Béla egyetemi tanár, P. *Kerkai* Jenő, a Kalot elnöke és a fiatalság képviselői mondanak beszédeket. Délután a festői Nagysomlyóhegyen a határkerülő búcsú nyitja meg az ünnepségeket. Ezt követi ezer székely daloslegény felvonulása, majd az ősrégi hidasjáték, az úgynevezett „Lengyel László" következik, amit eredeti székely formában, külön énekkarral és játszógárdával a diákok adnak elő. Külön érdekessége lesz a seregszemlének a 400 székely legény együttes verbunkos tánca. A díszes ünnepségeket este két népi szabadtéri játék fejezi be: „Az aranyszőrű bárány" című mesejáték és a „Dúsgazdag" című mélyértelmü misztérium. A szabadtéri játékokban közel 2000 szereplő vesz részt. Az ünnepség táncait *Molnár* István, a székely táncok lelkes kutatója tanitotta be s a rendezés munkáját *Muhoray* Elemér végzi.

Kiss Ferenc Kolozsváron

A kolozsvári színház közönsége nagy szeretettel várta *Kiss* Ferencet, a Nemzeti Színház örökös tagját, aki mostani vendégjátékának első napján a „Cyrano" címszerepét játszotta el. A színházat zsúfolásig megtöltötte a közönség és melegen ünnepelte a kiváló színészt, aki a híres címszerepet nagy lelkesedéssel, tökéletes művészettel alakította. Roxán szerepét Fényes Alice, a kolozsváriak népszerű színésznője játszotta. *Kiss* Ferenc több napig marad Kolozsváron, mert a „Cyrano"-n kívül még két darab főszerepét alakítja: az „Elnémult harangok" Todorescu pópáját és *Begovics* horvát iró „Ki a harmadik" című színdarabjának férfi főszerepét. Az „Elnémult harangok"-ban *Nagy* István lesz Kiss Ferenc vendégszereplésén Simándy tiszteletes.

* **Kassai művészest a zeneakadémián.** A főváros közművelődési bizottsága május 24-én a zeneművészeti főiskola nagytermében „Kassai művészest"-et rendez, amelyen a megnyitó és üdvözlő beszédeket Szendy Károly, Budapest székesfőváros és Pohl Sándor dr. Kassa város polgármestere mondja. A műsoros estet a rádió is közvetiti.

* **Frankfurti egyetemi tanár magyarországi előadásai.** Vasárnap Magyarországra érkezett Walter F. Ottó frankfurti egyetemi tanár, aki tíznapos tartózkodása alatt Budapesten és Debrecenben tart előadást. Budapesten a Parthenon Egyesület vendégeként Baranyai Lipót titkos tanácsos elnökletével május 22-én délben tart előadást „Hírnév és dicsőség az ókori Hellasban" címmel. Az előadás helyéről és a belépőjegyekről külön közleményt ad ki a Parthenon-egyesület.

* **Marxton keskenyfilm vetítőgép.** Egy fiatal műszaki tervező, Bölcskey Ernő hangos keskenyfilm vetítőgépet szerkesztett, amelyet a nemzetközi vásáron mutattak be. A gépet a Marx és Mérei első magyar repülőműszergyár hozza forgalomba az őszi idényben. Németország már érdeklődött a tiszta hangú és fényerős vetítőgép után, melyet „Marxton" néven jegyzett be a szabadalmi bíróság.

* **A Baross női tábor hangversenye.** A Baross női tábor május 19-én, hétfőn este fél 7-kor a Baross-szövetség székházában hangversenyt rendez, amelyen Csejthey Lili, Csejthey István, Berrár Jolán, Dudás Teri, Járossy Jenő dr., Lontai Rajner László, Molnár Mária, Mihályné Szász Dalma, Somogyi Jolly, Szánthó Gyula, Szigethy Sándor, Zászlós Márta, valamint Schmidtné tánccsoportjának tagjai müködnek közre.

* **A „Madridi kém"** címmel érdekes filmet mutatnak be legközelebb Budapesten, amelynek kópiája most érkezett a magyar fővárosba. Az olasz filmújdonságnak cselekménye a spanyol polgárháború idején játszódik az ostromlott Madridban. A film a nagysikerű „Alcazar" hangulatát idézi fel s részben ugyanazokat a szereplőket foglalkoztatja. A férfifőszerepet Fosco Giachetti, az „Alcazar" főhőse, a női főszerepeket pedig Conchita Monthes játssza.

Nino Angioletti
olasz-magyar nyelvü filmek közös gyártásáról tárgyal Budapesten

Néhány nap óta Budapesten tartózkodik Nino *Angioletti*, az olasz filmgyártás egyik vezető egyénisége, a római Athenafilm igazgatója és tárgyalásokat folytat a közös kétnyelvű filmgyártás megteremtése érdekében. A kiváló olasz filmszakember és vállalkozó már eddig is érdeklődött a magyar filmtermelés iránt s nemkevesebb, mint huszonegy magyar filmet vásárolt meg az olasz mozisok számára, amelyeket azok olasznyelvű szinkronizálás után adnak elő. Nyilatkozata szerint az olasz közönség majdnem valamennyi élvonalbeli magyar sztárt ismeri s így felmerült az a terv, hogy a magyar színésznőkkel és színészekkel közelebbi kapcsolatokat hozzanak létre. Olasz filmekben eddig is szerepeltek külföldi, többnyire francia művészek. Nino Angiolettinek az a terve, hogy a nyár folyamán, amikor a színházak bezárnak, több magyar filmszínészt, így *Simor* Erzsit, *Szeleczky* Zitát, *Tasnády Fekete* Máriát, *Lukács* Margitot, *Kiss* Ferencet, *Jávor* Pált, *Kovács* Károlyt, *Szilassy* Lászlót és a kolozsvári *Nagy* Istvánt meghívja Olaszországba egy-egy filmszerep eljátszására. A rendezők közül *Kalmár* László, *Ráthonyi* Ákos és *Radványi* Géza közreműködésére számitanak. A magyar színészek az olaszokkal együtt szerepelnek majd ezekben az olasz és magyar nyelven készülő filmekben. A tárgyalásokon nemcsak a filmszakma vállalkozói, hanem *Balogh* László dr. miniszteri osztálytanácsos, a nemzeti filmbizottság főtitkára is résztvesz, aki legutóbbi olaszországi tartózkodása alkalmával már részletesen informálta az olaszokat ebben a kérdésben.

* **Az ifjúsági szervezetek érdeklődése a magyar sajtó ünnepi estje iránt.** Az országos magyar sajtókamara által május 21-én a Magyar Művelődés Házában rendezendő ünnepi est iránt igen örvendetes érdeklődés nyilvánul meg a különböző ifjúsági szervezeteknél is. Az egyetemi ifjúság, amelynek ügyeit a magyar sajtó Budapesten és vidéken egyaránt mindig nagy előszeretettel karolta fel, úgy kivánja leróni a sajtó munkásai iránti háláját, hogy az országos magyar sajtókamaránál és a különböző jegyirodáknál tömegesen jelentkeztek jegyváltásra. A rendezőbizottság ezuton is felhivja a különböző ifjúsági szervezeteket, hogy a jegyigénylést az országos magyar sajtókamara és a jegyirodák is elfogadják és biztositják azt is, hogy az ifjúsági szervezetek külön csoportokban kapjanak helyet.

A magyar női kamarazenekar Mozart-estje

Milyen jó rágondolnunk, hogy zenei életünkben Mozart-év van és alkalmunk adódik a kelleténél gyakrabban ünnepelni a salzburgi hattyút, akinek zenéjétől hétköznapjaink könnyüvé, széppé, derüssé válnak, mintha csak álomország tündérei fognák be a szemünket, hogy megigézzen a káprázat. És milyen kedves a magyar női kamarazenekartól, hogy idei első hangversenyén Mozart szellemének áldoz, egész műsorát a százötven évvel ezelőtt korai sírbaszállt rokokómester műveiből állította össze, éspedig olyan változatosan, hogy inyencfalatként izleltük minden számát. Egy korai szimfónia, a *Mozart* huszas éveiből származó A-dur indította el a mindvégig lebilincselően érdekes hangversenyt, majd egy igen ritkán hallható mű: *kettős versenymű hárfára és fuvolára* csendült fel. *Gémes* Irén szólaltatta meg, finoman, a hárfaszólót, *Jeney* Zoltán, az Operaház tagja a fuvolaszólót, feltűnést keltő tehnikai csiszoltsággal és előadásbeli könnyedséggel. Meglepetést hozott a következő műsorszám is, az ugyancsak ritkán hallható: *versenymű nagybőgőre*, amelyben a nagybőgő szólamát *Tibay* Zoltán, az Operaház tagja játszotta, nagy igyekvéssel. Mind a két versenymű elragadó szellemességével, bájos közvetségével és gyönyörködtető leleményével nagyon tetszett. Közreműködött még Mozart-áriákkal *Szabó* Ilonka, az Operaház tagja. Befejezésül a „Kis éji zene" csendült fel. A magyar női kamarazenekar pompásan fejlődik, összjátéka fegyelmezett, kiegyensúlyozott, komoly. Kellemes és finom ez a zenekari hang, nőiesen simogató, kecses és ízléses. Az új karmester, *Arató* István, megérdemelt tapsokat kapott. Kitünően megállta a helyét és érezhető lelkességgel vezényli a csupa tüzeskedvű zenerajongó tagokból álló női kamarazenekart. **H. G.**

* **Jótékonycélú református hangverseny.** Ravasz László püspök és Tasnádi Nagy András, a képviselőház elnökének védnökségével május 23-án a zeneakadémián nagyszabású jótékonycélú hangversenyt rendeznek, amelynek jövedelmét a Bethesda-kórházat fenntartó dunamelléki református egyházkerület Filadelfia-diakonisszaintézeti alapítványa javára fordítják. A műsor keretében Dohnányi Ernő, Faragó György, Anday Piroska, Palló Imre, Szeleczky Zita, Máday Sándorné-Zipernovszky-Szécsi trió, Ákom Lajos és Pongrácz István szerepelnek.

A zongora kiváló szakemberei és óriási választék Sternberg hangszergyárban, Rákóczi-út 60.

A madarász
(Uránia)

A mult század nyolcvanas éveinek és a századfordulónak egyik legnépszerübb daljátéka Zeller „Madarász"-a volt. Nemcsak Bécsben, hanem szerte Európában s így nálunk is hatalmas sikerrel játszották. Ez az új Terra-film ennek a klaszszikussá vált daljátéknak a nyomán készült. A meséje már régen a multé (Hubert Marischka, a forgatókönyv irója nagyon leleményesen felfrissitette a jóizü történetet), annál frissebb azonban a muzsikája. A játék folyamán többször is meglepetten figyelünk fel egy-egy jólismert, szivet melengető, elbüvölően kedves melódiára: nini, hát ez is a „Madarász"-ból való? A cselekmény egyébként a csél-csap, kikapós Lichtenberg Dagobert herceg egyik tiroli „alibi vadászata" körül bonyolódik. De talán nem is a cselekmény a fontos itt, hanem az a rengeteg mulatságosnál mulatságosabb helyzet, bohózati fordulat, jól sikerült tréfa, ami azután szinte állandóan derüs kacagást, üdítő jókedvet teremt. Ebben kétségkivül érdeme van a kitünő Bolváry Gézának is. Rendezése végig vidám lendülettel, sok finom ötlettel viszi előre a cselekményt. A film szinészgárdáját is pompásan válogatta össze, a német szinpadok legnépszerübb mulattatói kaptak benne jelentős szerepet. A herceg kedélyes szerepét a harsányhangú Theodor Danegger játssza, pompás alak Theo Lingen mindig álmos szárnysegéde, ellenállhatatlanul mulatságos Hans Moser fontoskodó lakája és Leo Slezák pocakos fővadászmesterét meg mintha csak a „Fliegende Blätter"-ből vágták volna ki. Az ifjú hercegnőt és a dalias gárdatisztet — a primadonna- és bonviván-szerepet a kissé hideg szépségü Marte Harell és a kellemes Johannes Haesters alakitja. Mellettük nagyon rokonszenves a tiroli erdők fiatal madarászának és a kis postáskisasszonynak a kettőse. Ugy hisszük, hogy a „Madarász"-szal az Ufa népszerü filmszinházába hosszú időre beköltözött a siker.

Számos közszükségleti cikkre bevezették a vásárlási könyv rendszerét

A *Magyar Távirati Iroda* jelenti:

A háborús viszonyokkal szükségképpen együttjáró gazdasági jelenség, hogy *a fogyasztóközönség egyes közszükségleti cikkeket a tényleges szükségletet lényegesen meghaladó mértékben vásárol.* Ennek az észszerűen meg nem indokolható vásárlási láznak a közellátás biztosítása szempontjából az a rendkívül hátrányos következménye, hogy *olyan közszükségleti cikkekben is hiány áll elő, amely közszükségleti cikkekben a termelés és a behozatal a belföldi normális szükségletet teljesen fedezné.* Ezen felül a vásárlási láz folytán az egyes közszükségleti cikkek a fogyasztók között *nem egyenlően, illetőleg nem arányosan oszlanak meg.* Azok, akik anyagilag tehetősebbek, jelentős készletet gyüjthetnek maguknak, míg az anyagilag kevésbé tehetősek fontos közszükségleti cikkekhez nem juthatnak hozzá.

A közgazdaság és a közellátás érdekeit súlyosan sértő káros jelenségnek megelőzése, illetőleg kiküszöbölése érdekében kiadott 3.150/1941. M. E. számú kormányrendelet akként rendelkezik, hogy *az iparos (kereskedő) a rendes kereskedő gondosságával köteles ügyelni arra, hogy közszükségleti cikkeket fogyasztónak csak a közvetlen fogyasztás szükségletének megfelelő és a rendkívüli gazdasági viszonyok által indokolt mennyiségben szolgáltasson ki.* Ez a rendelkezés természetszerűen nem vonatkozik azokra a közszükségleti cikkekre, amelyeket a hatályban lévő jogszabályok szerint csak jegy vagy utalvány ellenében szabad kiszolgáltatni. Az ilyen közszükségleti cikkből minden iparos (kereskedő) köteles a jegyen, illetőleg az utalványon feltüntetett mennyiséget a fogyasztónak készletéből kiszolgáltatni.

A kereskedők és iparosok fokozott mérvü felelőssége

A közvetlen fogyasztás szükségletének megfelelő és a rendkívüli gazdasági viszonyok által indokolt mennyiséget az iparos (kereskedő) *a fogyasztó vásárlási könyvébe bejegyzett adatok* (foglalkozás, nem, kor, stb.) és a fogyasztó egyéb, esetleg általa ismert életkörülményei, korábbi fogyasztásának, illetőleg vásárlásának mérve, valamint az illető közszükségleti cikkből rendelkezésre álló mennyiség alapján *a rendes kereskedő gondosságával köteles megállapítani.*

Az iparosnak (kereskedőnek) tehát fokozott mérvben kell ügyelnie arra, hogy közszükségleti cikket a közellátástól az árdrágító visszaélésekről szóló 1920: XV. t. c. 1. §-ának 5. pontjában foglalt rendelkezés ellenére el ne vonjon, de a fogyasztó szükségletét meghaladó mérvben a kormányrendelet 1. §-ában foglalt rendelkezés ellenére ki se szolgáltasson.

Milyen árukra vonatkozik a rendelet

A kormányrendelet 1. §-ában foglalt rendelkezés végrehajtásának ellenőrzése érdekében a kapott felhatalmazás alapján a közellátási miniszter akként rendelkezett, hogy *bizonyos közszükségleti cikkeket az iparos (kereskedő), fogyasztónak csak a fogyasztó vásárlási könyvébe való bejegyzés mellett szolgáltathat ki.* Ezek a közszükségleti cikkek a következők: mosószappan, pipereszappan, ideértve a borotvaszappant is, konzerv, a gyümölcsből készült konzerv kivételével, rizs, tüzelőanyag, szövet, selyem, vászon és egyéb textil méteráru, a rövidáru kivételével, kész fehérnemű, ágy- és asztalnemű, kész felsőruha, kötöttáru, cérna, varró- és kézimunkafonal, utalványmentesen beszerezhető lábbeli, hozott anyagból készített fehérnemű vagy ruha.

A felsorolt közszükségleti cikkek valamelyikének rendkívüli szükséglet fedezése céljából történő beszerzése esetében *a rendkívüli szükséglet fennforgását* (pl. menyasszonyi-, csecsemőkelengye, stb.) hitelt érdemlően igazolni kell. Az említett közszükgségleti cikkek kiszolgáltatása a *közszállítás körében*, az ipar (kereskedés) folytatása céljából, valamint élelmezést és ruházatot rendszeresen szolgáltató intézetek vagy intézmények részére, valamint a ruházati cikkek javítása és használt ruházati cikkek kiszolgáltatása vásárlási könyvbe való bejegyzés nélkül történhetik.

A vásárlási könyvek igénylése, használata és hatósági ellenőrzése

A vásárlási könyveket *városokban a polgármester, községekben a községi elöljáróság adja ki.* A vásárlási könyvek kiállítását szabályszerű *igénybejelentőlapon kell kérni,* a kiállításért 40 fillér kiállítási díjat kell fizetni. Vásárlási könyvet minden igénylő részére ki kell állítani. A férjjel közös háztartásban élő feleség, valamint az apával vagy eltartójával közös háztartásban élő kiskorú gyermekek részére a háztartás fejének (férj, apa, eltartó) nevére közös vásárlási könyvet kell kiállítani. A vásárlási könyvet a tulajdonos (háztartás feje) köteles az arra szánt helyen aláírni.

Ugyanazon fogyasztó részére új vásárlási könyvet csak akkor szabad kiállítani, ha a régi vásárlási könyv betelt és a közvetlenül megelőző vásárlási könyv kiállításától három hónap már eltelt. Ha a fogyasztó vásárlási könyvét elvesztette vagy azt bármely oknál fogva felmutatni nem tudja, részére új vásárlási könyvet csak a korábbi vásárlási könyv kiállítását követő hat hónap elteltével szabad kiállítani.

Az iparos (kereskedő) bejegyzést csak a rendeletben foglalt rendelkezésnek megfelelően kiállított és aláírt vásárlási könyvbe és csak tintával vagy tintaírónnal teljesíthet.

A hatóság *hivatalból ellenőrzi,* hogy a vásárlási könyv alapján eszközölt beszerzéseknél az iparos (kereskedő) és a fogyasztó a hatálybanlévő *rendelkezéseket betartotta-e.* Bármely fogyasztó köteles vásárlási könyvét az ellenőrző hatóságnak — kívánságára — bemutatni. Az iparos (kereskedő), valamint fogyasztó, aki a vonatkozó rendeletekben foglalt rendelkezések valamelyikét megszegi vagy kijátssza, kihágást követ el és hat hónapig terjedhető elzárással, illetőleg 8000 pengőig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő; azt a cikket, amelyre nézve a kihágást elkövetik, el kell kobozni.

A vonatkozó rendeleteket a Budapesti Közlöny május 16-i száma közli. A rendeletek a kihirdetés napján hatálybalépnek.

Bármikor színes felvétel

is készülhet a „VITO"-val, anélkül, hogy a behelyezett fekete-fehér filmtekercset előbb végig kellene exponálni. Minden jó szaküzletben szívesen megmutatják, hogy milyen könnyen és kényelmesen váltogatható a film és hogy a „VITO"-nak ezenkívül még mennyi ötletes és kitünő tulajdonsága van.

Kérjen ismertetőt fotokereskedőjétől, vagy a vezérképviselettől:

Solc Testvérek, Budapest, IV. Kecskeméti-utca 8/1.

Vegyen részt az ezévi 1500 pengős **BESSAPAN F** pályázaton!

36 felvétel 24×36 mm.

Ára: **P 180.—**

London attól tart, hogy német repülők Sziriából akciót inditanak Irak felé

Vichy, május 15.

Beiruti jelentés szerint *a legutóbbi iraki hivatalos jelentés* a következőképpen hangzik:

Ellenséges repülők bombákat dobtak *két egészségügyi kocsira,* bár a kocsik jelzése világosan felismerhető volt. Mindkét kocsi elpusztult, *a benneülők életüket vesztették.* Egy ellenséges repülőgép átrepült Bagdad fölött és bombákat dobott le, de azok *kárt nem okoztak.* Csapataink a nyugati sivatagban erélyes támadásokat intéztek ellenséges állások ellen. *Kerselánál egy ellenséges bombázó lezuhant.* A pilóta életét vesztette, a másik két utas megsebesült.

Isztanbulból jelenti a német távirati iroda: Még semmi sem ismeretes arról, hogy Irak török közvetítő javaslatot fogadott el. Az iraki hadügyminiszter *még folytatja tárgyalásait Ankarában.*

Inonü államelnök — mint az ankarai rádió jelenti — *csütörtökön fogadta az iraki hadügyminisztert.*

Amszterdam, május 15.

A *Reuter-iroda* jelenti: Illetékes forrásból származó értesülés szerint *a sziriai francia hatóságok megengedik a németeknek, hogy a sziriai repülőtereket Irak felé történő repülésekre használják.* Az angol kormány felhatalmazást adott, hogy a sziriai repülőtereken levő német repülőgépek ellen akciót indítsanak. Valószínűnek tartják, hogy a német repülőgépek ezeket a repülőtereket ugródeszkaként használják.

Berlin, május 15.

Az iraki kérdés a német fővárosban ismét előtérbe került. A helyzettel kapcsolatban ma kérdést intéztek a Wilhelmstrasse illetékes tényezőihez. Itt kijelentették, hogy *az iraki katonai helyzet eddig látszólag nem változott.*

Egy további kérdésre, hogy *az iraki hadügyminiszter német tényezőkkel is érintkezésbe lépett-e,* azt válaszolták, hogy erről *Berlinben nem tudnak.*

„A török politika minden kalandos vállalkozást el akar kerülni"

Ankara, május 15.

A *Transkontinent Press* úgy értesült, hogy *Papen szerdán Hitler Adolf barátságoshangú levelét nyujtotta át Izmet Inönünek, aki örömének és megelégedésének adott kifejezést a szívélyes szavak felett, amelyekkel a német államfő legutóbbi beszédében Törökországról megemlékezett.* A török lapok Papen államfői kihallgatásával kapcsolatban kiemelik, hogy *a felmerült vélemények egy pontban mindenesetre megegyeztek, abban, hogy a török politika minden kalandos vállalkozást el akar kerülni.*

Róma, május 15.

A *Telegrafo* ankarai jelentése szerint *Papen* német nagykövetnek a török köztársasági elnökkel folytatott megbeszélésével kapcsolatban a török külügyminisztérium egyik vezető tisztviselője kijelentette, hogy Papen *nem hozott magával kellemetlen híreket Németországból.* Uralkodó felfogás, hogy *Németország nem kér semmit Törökországtól.* Megelégedéssel vették azt a hírt is, hogy Papen rendbehozatja boszporuszi nyaralóját és ebben is azt látják, hogy *Törökország nem sodródik bele a háborúba.*

Orosz repülők az iraki légihaderőben

Vichy, május 15.

A *német távirati iroda* jelentése szerint a bagdadi rádió közölte, hogy *az afgán nép felhivta kormányát, siessen Irak segítségére.* Az afgán kormány a felhivás után kérte az angol követet, tegyen lépéseket kormányánál az angol-iraki viszály megoldására, mert különben *attól lehet tartani, valamennyi arab országban általános felkelés lesz.*

Bagdadból olyan híreket jelent a *Popolo di Roma,* hogy *Roosevelt* elnök felajánlotta közvetítését az angol-iraki viszályban. Bagdadból megállapítják, hogy Roosevelt *nem lehet pártatlan bíró, mert mindenben az angolok oldalán áll.*

Beirut, május 15.

A *Transkontinent Press* úgy értesült, hogy Irak belügyminisztere szerdán repülőgépen El Riadba, *Ibn Saud* király udvarába érkezett. A német távirati iroda jelentése szerint *Saukat,* a jelenleg Ankarában tárgyaló iraki hadügyminiszter, a legközelebbi napokban az iráni kormánnyal való tárgyalásokra *Teheránba érkezik.*

A *nemzetközi sajtó tudósító* sziriai lapok jelentését közli, amely szerint *az egyiptomi hadsereg a legutóbbi napokban a szuezi csatorna övezetében nagy hadgyakorlatot tartott.*

A római lapok különböző forrásokból úgy értesülnek, hogy *Palesztinában egyre nagyobb méreteket ölt a felkelési mozgalom.* Az angolok ugyanakkor lázasan dolgoznak a palesztinai védelmi berendezések kiépítésén.

Jeruzsálemből jelentik a *Transkontinent Pressnek,* hogy az angolok az utóbbi napokban folytatták az arab vezetők letartóztatását. Az arab lakosság közül is *tömegesen vetik börtönbe azokat, akikről feltételezik, hogy rokonszenvvel viseltetnek az iraki ügy iránt.*

Beirutból és Damaszkuszból érkező hirek szerint a sziriai arab önkéntesek első csapatai elutaztak Irakba.

Sanából, Yemen fővárosából jelentik, hogy *a yemeni kormány igényt kíván emelni az adeni tartomány északi kerületeire.* Ezt a területrészt az angolok annakidején erőszakkal szakították el. Yemen azonban soha sem mondott le erre a területre vonatkozó jogairól.

Moszkva, május 15.

A *moszkvai rádióban* hivatalos jelentést olvastak be, hogy *a szovjet kormány hajlandó támogatni minden orosz pilótaönkéntest, aki katonai szolgálatra jelentkezik az iraki légihaderőbe.* A moszkvai rádió megjegyzése szerint a szovjet kormány állásfoglalása nem Anglia ellen irányul, hiszen annakidején *Anglia is hasonló álláspontot foglalt el az orosz-finn háborúban.*

A *szovjetorosz távirati iroda* úgy értesült, hogy *Dakkában 12 hindu politikust letartóztattak.* Kalkuttában 40 fiatal hindut vettek őrizetbe. Letartóztatták a nemzeti kongresszus végrehajtóbizottságának egyik tagját is. Számos egyesületben és néhány lap szerkesztőségében *házkutatásokat tartottak.*

Kabuli jelentések arról adnak hírt, hogy *Nagpurban 20.000 szövőipari munkás abbahagyta a munkát.* Biharsarifban történt összeütközések során a hivatalos jelentések szerint *huszan vesztették életüket és hetvenöten sebesültek meg.*

Washington visszatartja a Franciaországnak szállító gőzösöket

Washington, május 15.

A *Stefani*-iroda értesülése szerint az *Egyesült Államok kormánya fejfüggesztette a Franciaországnak szánt árukat szállító gőzösök elindítását.* Ez a hír megerősíti az angol rádiónak azt a közlését, amely szerint *az amerikai nagykövet Vichyben figyelmeztette Pétain tábornagyot, hogy minden francia-német együttműködést az Egyesült Államok ellen irányuló lépésnek tekintenének.*

Legujabb! STÁDIUM kiadás!

GYALLAY DOMOKOS:

HIVÓ HEGYEK

Erdélyi iró, külön erdélyi lelkisége szól hozzánk az erdélyi, hivó hegyekből. — **Bölcs életlátása, fajtájának ismerete és szeretete szólal meg ebben a könyvben, amely a nagyethetségü iró legszebb alkotása.**

Ára: egész vászonkötésben P 5.20

MEGTEKINTHETŐ ÉS KAPHATÓ MINDEN KÖNYVKERESKEDÉSBEN

tékes Marxiánája, melyben Lenin első kiadásai, sőt egy neki dedikált Lenin-kötet is volt, 1933-ban berlin-londoni menekülő útján elveszett. A maga útján járó, kemény ember volt, csak önként vállalt fegyelmet ismert, önsajnálatot, megalkuvást soha. A mozgalomban is azokhoz vonzódott leginkább, akik nagyon sok áldozatot vállaltak az ügyért: Landlerhez, Hamburgerhez, Karikáshoz, Lukácshoz.

Mikor 1949-ben másodszor hazalátogatott, törvénytelenül letartóztatták. De még hétesztendős börtönének élményeire is derűsen emlékezett. Bámulatos erőfeszítéssel, tudatos szellemi edzéssel sikerült töretlenül megőriznie lelki-szellemi készenlétét: kenyérgalacsinból abacus-t készített, abc-be szedte sokezres angol szókészletét, és Ady-verseket memorizált. Később pedig, mikor könyvet és írószert kapott, Csernisevszkijt fordított magyarra, mintegy nyolcvan Ady-verset pedig angolra.

Senkivel sem találkoztam, aki ilyen hosszú távollét után ennyire hibátlanul, ízesen és fordulatosan beszélt magyarul, pedig hat nyelvet tudott igazán tökéletesen. Mikor nála jártam, egyetlen kérése egy magyar népdalgyűjtemény volt. Élete végéig dolgozott, főként magyarról angolra fordított, és elégedett volt sorsával, melynél hányatottabbat még ez a viharos XX. század se sokat produkált.

Vezér Erzsébet

KULTURÁLIS ESEMÉNYEIBŐL

Új könyvek

SZÉPIRODALOM

BALASSI BÁLINT VÁLOGATOTT VERSEI. (Kozmosz)

JELZÉSEK. Mai osztrák költők. Antológia. (Európa)

NAGY ISTVÁN: SZEMBEN AZ ÁRRAL. Önéletrajzi regény 1935—1944. (Kriterion, Bukarest)

FÖLDES MÁRIA: A SÉTA. Emlékek. (Kriterion, Bukarest)

TANULMÁNY

BIKÁCSY GERGELY: ANDRZEJ WAJDA. (Gondolat)

SORSOTOK ELŐRE NÉZZÉTEK. A francia felvilágosodás és a magyar kultúra. (Akadémiai)

FRANZ BOAS: NÉPEK, NYELVEK, KULTÚRÁK. (Gondolat)

GONDOS ERNŐ: OLVASÓI ÍZLÉSTÍPUSOK. (Kossuth)

URHO KALEVA KEKKONEN: A FINN KÜLPOLITIKA ÚTJA. Válogatott beszédek és cikkek. (Gondolat)

Filmbemutatók

KOPJÁSOK. Magyar film. Bemutató: augusztus 28-án.

A SAIGONI LÁNY. Vietnami film. Bemutató: augusztus 28-án.

HOSSZÚ BÚCSÚ. Színes, magyarul beszélő szélesvásznú amerikai film. Bemutató: augusztus 28-án.

Kiállítások

MAKRA JÁNOS festőművész kiállítása a Kulturális Kapcsolatok Intézetének kiállítótermében. Megtekinthető: szeptember 7-ig.

RADÓCZY MÁRIA iparművész kiállítása a Siótúr balatonföldvári klubjában. Megtekinthető: augusztus 31-ig.

BODÓ KÁROLY festőművész kiállítása a Stúdió Galériában. Megnyitó: augusztus 27-én.

JANAKI VIKTOR kerámikus és **MARIK ESZTER** textiltervező kiállítása a Csók István Galériában. Megnyitó: augusztus 28-án.

CS. SZABÓ LAJOS festőművész kiállítása a győri Képcsarnokban. Megnyitó: augusztus 28-án.

MEGISMERTET

a mai szovjet irónemzedék legtehetségesebb egyéniségeivel; közli a szovjet szellemi és irodalmi élet vitacikkeit a

SZOVJET IRODALOM

CIMŰ FOLYÓIRAT

Népi szórakozások és „A tudós palótz"

A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár kiadásában a közelmúltban egy szinte kuriózum számba menő kötet jelent meg, ezer példányban, a könyvtár Budapest Gyűjteményének gondozásában. A kiadvány két művet tartalmaz.

Az egyik *Zoltán Józsefnek* az a tanulmánya, amelyet 1959-ben írt a fővárosi tanács néprajzi pályázatára, s amellyel elnyerte a nagydíjat. A mű címe: Népi szórakozások a reformkori Pest-Budán. A szerző a pesti városok kialakulásával kezdi a tanulmányt. Beszámol a mutatványos bábjátékról, mint „a népi szórakoztatás egyik elmaradhatatlan eszközé"-ről, „a 18. század végén megszűnt pesti hecc-színházat, az állatviadalokat" felváltó és egyre színvonalasabbá váló cirkuszi mutatványokról, a panoptikumról és számos vásári furcsaságról. Külön fejezetben mutatja be a búcsúkat.

A másik mű *Gaál Györgynek* (1783—1855), Dugovics András tanítványának, Eszterházy Miklós bécsi könyvtárnokának, az első magyar népmesegyűjtemény kiadójának alkotása: „A tudós palótz avagy Furkáts Tamásnak Mónosbélbe lakó sógor-urához írtt levelei". Az 1803 januárjától 1804 közepéig füzetes formában megjelent levelek jól egészítik ki Zoltán József tanulmányait. Úgy láttatják a kor öltözködési szokásait, társasági életét, alakjait, ahogy azt egy húszéves fiatalember jártában-keltében megfigyelte.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

1975 AUG 23

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Pérely Imre

TÁJ

1021

ALIG ISMERT PORTRÉ JÓZSEF ATTILÁRÓL

Az itt reprodukált tollrajz Pérely Imre műve.

Az 1944-ben elhunyt pápai származású grafikus és festő életét kutatva egy kis könyv került a kezembe: „Magyar írók. Pérely Imre rajzai. Első sorozat. Budapest, 1927. Berény Imre kiadása. Kertész József könyvnyomdájában (Budapest, V., Nádor utca 28.) készült." Mérete: 17,5x13 cm. Benne ötvenhárom kortárs magyar író és költő portréja.

A mai olvasónak már csak kevéset mondó arcok között ott találjuk Babits Mihály, Karinthy Frigyes, Kosztolányi Dezső, Somlyó Zoltán, Tersánszky Józsi Jenő portréit is. A képek többsége tussal készült tollrajz. Érdekességük, hogy az ábrázoltak mindegyike aláírta és egy-egy rezignált vagy csípős, olykor önironikus megjegyzéssel, rövidebb versének sajátkezű ráírásával is kiegészítette — mintegy hitelesítette — őket. A 29. oldalon József Attila arcképe, alatta vers: az 1923-ból való *Megfáradt ember*. A vers mellett a költő aláírása. (A kutatók figyelmére méltó apróság: József Attila a vers mindegyik sorát nagybetűvel kezdte — az újabb kiadású kötetekben nem így találom.)

Hol és hogyan készült a rajz, nem tudom. Annyi azonban bizonyos — ismerve Pérely munkamódszerét —, hogy közvetlenül a modellről rajzolta. Az arckép bal alsó szélén: „Pérely 1925". Fájlalom, hogy ezúttal eltért gyakori szokásától, amely szerint a hónapot és napot is rájegyezte munkájára, mert így találgatásra kényszerülünk.

József Attila második kötete, a legújabb verseit is tartalmazó *Nem én kiáltok* 1925. februárjában készült el. Feltételezem, ennek hatására figyelt fel Pérely az alig húsz esztendős költő-tehetségre, és választotta a portré-sorozatában bemutatottak egyikéül. Ha meggondoljuk, hogy csak megalkuvások — nem sokra értékelt, de befolyásos emberek által pártolt költők és írók szerepeltetése — árán tudta kiadni gyűjteményét, elismeréssel kell gondolnunk ítélőképességére és bátorságára.

Elképzelhető, hogy Pérely, aki gyakran járt külföldön, Bécsben találkozott József Attilával. Ennek ellene vetni elég a bécsi index fényképét: a rajzon ábrázolt dús, kissé kócos haj az egyik jellegzetes részlet, a fotón viszont nagyon rövid hajjal látjuk a költőt.

A kevés tájékozódási ponthoz igazodva, úgy vélem, hogy a portré 1925 nyarán készülhetett Budapesten.

A rajzot máig csak reprodukcióból ismerem, az eredetire nem sikerült ráakadnom. A József Attila-irodalomban reprodukciójával nem találkoztam, a Petőfi Irodalmi Múzeum sem tud róla.

A többnyire szorult anyagi helyzetben levő művész elajándékozta vagy eladta portréit. Néhánynak hollétét ismerem, például a kötetben szereplők közül a Falu Tamást ábrázoló a költőnél van. Mérete 31x18 centiméter. A rajz és a betűk arányaiból ítélve azt gondolom, hogy a József Attilát ábrázoló is ekkora vagy ettől kevéssel eltérő nagyságú lehet. Remélem, hogy megvan — talán valamelyik magángyűjteményben.

A portréival, méginkább agitatív erejű grafikáival sikeres Pérely Imre még egy ponton összekötötte munkáját József Attila életművével. A JÓZSEF ATTILA ÖSSZES VERSEI ÉS MŰFORDÍTÁSAI című, Budapesten, 1940-ben, Cserépfalvi kiadásban megjelent kötetet az ő rajzai illusztrálják.

Heitler László

1975. AUGUSZTUS 23.

Az anya édesen kacagott :

— Látod, azért kell jó lenni, mert ha rossz leszel, te is olyan orrú férjet kapsz.

Erre már Bandiban is elmerült a tragédia, odabátorodott a beszélgetéshez :

— Milyen jó libacombot ettek azok a gyermekek. Mama, ha én nagy leszek, katona leszek, én mindíg libacombot fogok enni.

— De adsz majd nekem is belőle ? — enyelgett az anya.

— Mamának mindíg a nagyobbat adom. Mama, mi baja volt annak a bácsinak, akit úgy vittek ?

— Annák már nem volt, fiam semmi baja. Meghalt szegény.

— Mama, ha meghalunk, eszünk libacombot ?

Az asszonyból még fürtösebben jött ki a kacagás :

— Mi lelkem akkor is eszünk annyit, mint most.

— Mama, mikor fogunk megint kirándulni a Hüvösvölgybe ? — kérdezte Margitka hosszú, vágyakozó hangon.

— Majd a jövő évben ilyenkor, ha addig mindíg jók lesztek.

Bandinak felragyogtak a szemei :

— Olyan szép az erdő, mama. Én úgy szeretnék Margittal menni, menni, sokáig be az erdőbe. Mi van, mama az erdőben, ahol már senki sincs ?

— Medvecukor-ház csokoládé kerítéssel. De odáig csak a jó gyermek jut el.

Margitka felsóhajtott :

— Milyen szép volt az a rongyos ének, mama. Én úgy szeretem, ha szépen énekelnek. El tudnám hallgatni egy hónapig.

A gyermekek az ágyba bújtak. Az asszony elreteszelte az ajtót, eloltotta a villanyt s ő is eltette magát férje mellé a holnapi napra. A vastag, sötét levegőn, melegen és bűzön át a férfi horkolása olyan volt, mint egy idegen lelkiismeret. A fülledt szoba ránehezedett a mellre, mint egy lidércnyomás. Kihajolva az éjszakából, nagy tág szemekkel néztek a fekvőkre a holnap gondjai. A férfi szájának erős borszaga birokra kelt a többi bűzzel s a csata megnehezítette a család lélekzetét. Künn sötét és hangtalan volt a világ és sehol nem dobogott részvét a megfáradt emberek

számára. Hegyiné már csúszott lefelé az álom lejtőjén, amikor a Margitka hangja utána repült, mint egy félénk pillangó:

— Ugye, mama szívem, ha holnap reggel felkelünk, még csak háromszázhatvannégy nap kell jók lennünk, hogy megint kiránduljunk a Hüvösvölgybe?

PÉRELY IMRE: TANULMÁNYFEJ.

Apollo I. évf. 1–2 sz.

Uj termelési irány a mezőgazdaságban

Mühlbeck Károly rajza

mai, politikai mellékízű értelemben gondolom, — hanem azt az orvoshigiénikust értem alatta, aki azon dolgozik, hogy az egész népesség élettartamát, egészségi standardjét emelje, kirekessze a szaporodásból azokat, akik gyógyíthatatlanul beteg utódokat hoznának létre, kedvezőbb életföltételeket teremt, ismeri az öröklés törvényeit -- amelyekről a mai orvosnak még sejtelme alig van — és meg tudja például mondani, hogy ez és ez a házasság feltétlenül boldog és egészséges utódok születését eredményezi, viszont ez és ez a házasság föltétlenül ilyen és ilyen betegségben szenvedő gyermeket, boldogtalan egyéneket ad a társadalom számára: tehát helyesnek látja, ha ez a házasság nem jön létre ... *Az ilyen értelemben vett fajbiológusok működése* valamennyire már ma is észrevehető, amennyiben valamennyi kultúrállamban emelkedik az átlagos emberi kor, ami kétségkívül a modern orvos munkájának eredménye ...

— A halál problémája helyett idevezetnek a betegségek. A modern orvos és a jövő orvosa szembekerül az élet, az élet megtartásának, keletkezésének, kedvező feltételeinek problémájával. Ezért van az, hogy a modern természettudományos kutatók között, akik az élet kérdésével foglalkoznak kísérletileg: egyre több az orvos. Ma például módunkban van egyes szerveket, mint például *alacsonyabbrendű állatok szívét hónapokig, sőt évekig életben tartani — miután a testből kivágják, — sőt részben működtetni is, a rendes szívverést előidézni.* Ez nagy lépés az élet lényegének felismeréséhez vezető beláthatatlan, hosszú úton ... Ugyanúgy a tudományos szenzáció erejével hatnak rám azok a kísérletek, amelyeket újabban „holt anyaggal", kristályokkal folytattak le. Ezeknek a kristályalakú ásványoknak lemetszették, letörték egyes részeit *és ez a „holt anyag" a tulajdon erejéből, belülről kiindulva, szép lassan ismét kiegészítette a „csonkot".* Mi ez, ha nem primitív értelemben vett élet? Hol van az az ember, aki megmondja, hol van a határvonal szerves és szervetlen anyag között? ... És ki tudja megmagyarázni, hogy mi az oka, hogy bizonyos olajkeverékek, ha speciális folyadékkörnyezetbe visszük őket: *úgy viselkednek, mint az élő sejtek ... Mozognak, csápokat nyujtanak ki, táplálkoznak, emésztenek ...*

— A modern kémia igyekszik mindezt biofizikai argumentumokkal megmagyarázni: „felületi feszültség" és így tovább, — de maga is érzi, hogy ez a magyarázat nem kielégítő ... Valahogyan uton vagyunk ahhoz, hogy megtaláljuk az összekötőkapcsot szerves és szervetlen, élő és „holt" anyag között és meg vagyok győződve arról, hogy ha laboratóriumban módunkban lesz az egykori legprimitívebb lények keletkezési feltételeit megteremteni, *akkor tudunk majd primitív szerves lényeket is előállítani, mint ahogy most komplikált „szervetlen" vegyületeket állítunk elő.*

— Az orvostudomány és az őt határoló természettudományok fejlődése, jövője, elhivatása, jelentősége a mai ember számára, aki aránylag rövid ideje tud természettudományosan gondolkodni: beláthatatlan ...

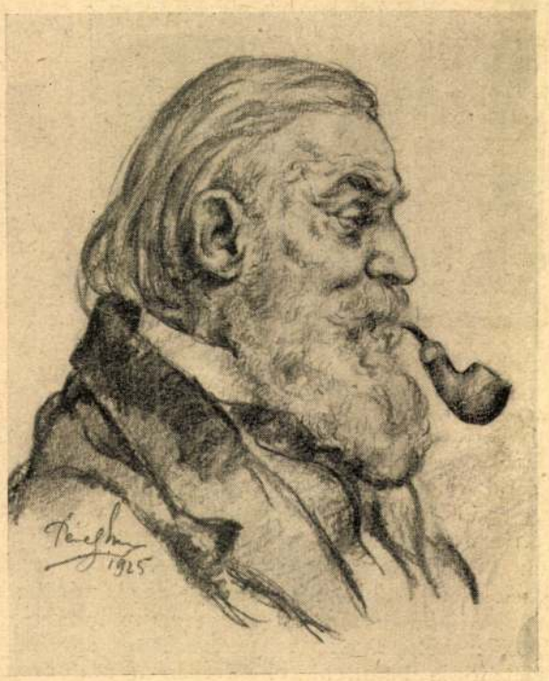

Pérely rajza

Zoltán Vilmos, a kiváló költő és műfordító, az Uj Idők munkatársa, meghalt a mult héten

Enyhülés

— *Charles Baudelaire* —

Légy bölcs, óh Bánatom és csendesülj le végre,
Az estre vártál rég, nézd, már közelg amott,
Áthatlan szürke köd borul a földre, égre,
Van, kit most béke vár, van, kinek gond jutott.

S míg a silány tömeg — ostorcsapástól kába —
Hóhérát, a Gyönyört köszönti ezrivel
És aljas dáridón undort habzsol magába,
Nyújtsd, Bánatom, kezed' s jöjj innen messze el.

Ott látod majd, amint rég elfakult ruhában
Holt évek intenek a felhőkből feléd,
S vizek mélyéből a Megbánás lép eléd.

Tetők mögött a nap ott haldokol magában
S lomhán kelet felől — hallod-e lépteit? —
Mint hosszú szemfedő, az Éjjel közelit.

Zoltán Vilmos

Uj Idők, 1929. jun. 15. 25 sz.

Magyar nagyasszonyok. Báró Ambrózy Andorné, a Temesvári Magyar Nőegylet elnöke. Pittoni fényképe

elismerni, de véleményem szerint ennek a pár esetnek a kedvéért nem volna szabad általános rendszert és elvet csinálni, hirdetni a lélek preciz befolyásolásának lehetőségét akkor, mikor nem tudjuk még, hogy vajjon mi is az, amit gyógyítani akarunk, mi is az a lélek, amely gyógyításra vár ... A lélekelemzésnek sok esetben nincs meg a gyógyító sikere és ilyen esetekben a beteg sokkal veszedelmesebb állapotba kerül, mint volt a kezelés előtt ...

— Ön azt kérdi tőlem, hogyan látom a modern orvos fejlődésének útját? ..

— Hogy először a magam metier-jét érintsem, véleményem szerint a jövőben sokkal jelentéktelenebb szerepe lesz a sebésznek, mint ma. Nevezetesen az úgynevezett „belső szekréciós" műtétek, amelyeknek célja, hogy valamely szerv, mondjuk a pajzsmirigy működésbeli rendellenességeit megszüntessék: nagyon le fognak csökkenni. A jövő orvosa ilyen esetekben különböző szervek kivonatait adja majd a betegnek és ugyanolyan eredményt ér el, mintha operálna ... Általában a jövő orvosa egyre inkább a tanácsadó, a betegségek megelőzésének speciálistája szerepét fogja betölteni, ellentétben a mai orvossal, aki még elsősorban a már bekövetkezett betegséget igyekszik gyógyítani több-kevesebb sikerrel. *Nagy szerep fog jutni a fajbiológusnak* — de ezt nem a

SZINHÁZ ÉS FILM

DANKÓ PISTA

Az idei tavaszon készitették el a Hunnia filmgyárban a Dankó Pista című új magyar filmet, amely a romantikus életű, nevezetes magyar nótaköltő életét vitte filmre. A forgatókönyv irója a szegedi Dankó-múzeumban végzett kutatásai után irta meg ezt a csodálatosan szép filmet, amely a velencei Biennalén is igen nagy sikert aratott, öregbítve a magyar filmgyártás külföldi hirét. Dankó Pista szerepét a filmben Jávor Pál játssza, aki ezzel a szerepével színészi pályájának legszebb alakitását adta. Két partnernője van a filmben, akárcsak az életben is volt, Dankó Pista életében, a szép szegedi úrilány és a forróvérű, hollófekete cigánylány, aki után még Oroszországba is elment Dankó Pista. A szegedi úrilány szerepét Simor Erzsi játssza, a cigánylányt Lukács Margit. Kettejük szerelme körül bonyolódik ennek a költői szépségű Dankó-filmnek a meséje. A filmet különben most karácsonykor mutatja be nyolc vidéki város, közöttük Szeged is, ahol valamikor Dankó Pista élt. A film budapesti premierje előreláthatólag a jövő esztendő elején lesz. A vidéki ősbemutatókra tulajdonképpen azért volt szükség, mert a Hunnia filmgyár vezetői úgy döntöttek, hogy a Dankó Pistát elsősorban a magyar vidéknek szánják karácsonyi ajándékul.

Simor Erzsi

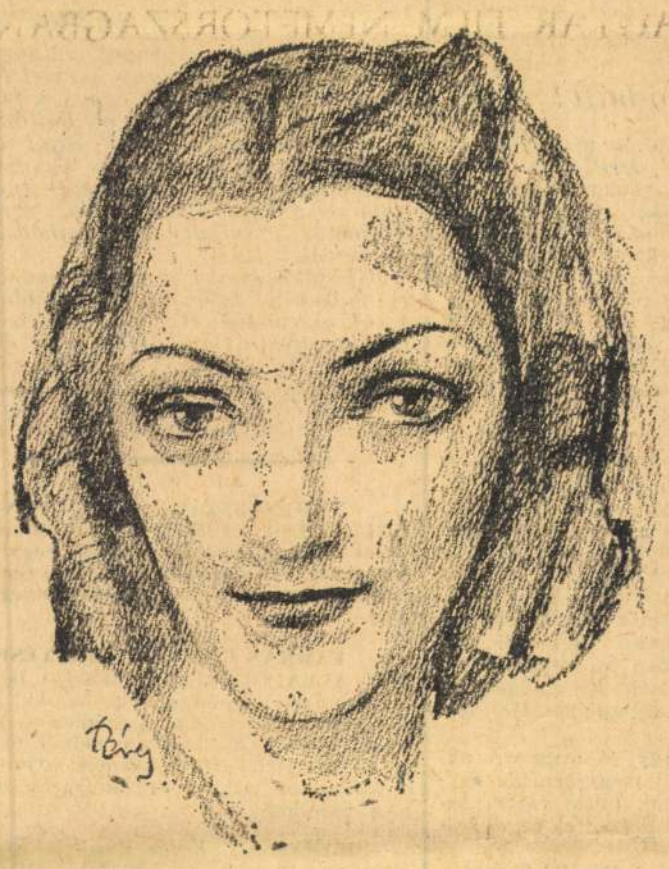

Lukács Margit

(Pérely Imre rajzai)

Baja, Kassa, Kaposvár, Sopron, Eger, Nagyvárad és Nyiregyháza karácsonyi ajándéka

Karácsony hetére nemcsak a pesti mozik, hanem a vidékiek is igyekeznek a rendelkezésre álló anyag javát műsorra tüzni. *Hét vidéki város mozi-igazgatója járt a közelmultban Budapesten, hogy megtekintsék a még be nem mutatott magyar filmeket*, igy többek között az *Egy csók és más semmi...* című új magyar filmet. A látogatásnak az lett a vége, *hogy mind a hét lekötötte városának karácsonyi ajándékul az Egy csók és más semmi-t.*

Szokatlan ugyan, hogy egy ilyen nagy sikerre számító film *ősbemutatója nem Budapesten lesz, hanem vidéken*, viszont ennek a merésztémájú, nagyon mulatságos és hallatlanul fordulatos vigjátéknak olyan jó az előzetes hire, hogy nem csodálható, ha a vidékiek annyira ragaszkodtak hozzá.

Az *Éri Halász—Eisemann* filmnek a szereposztása is igen szerencsés. *Tolnay* Klári, *Jávor* Pál, *Rajnai* Gábor, *Pataky* Jenő, *Ölvedy* Zsóka, *Peéry* Piri és még sokan mások játsszák a vezető szerepeket *Ráthonyi* Ákos rutinos és a legkisebb humort is bőségesen kihasználó rendezésében.

UDVARI BÁL

Deanna Durbin új filmje

Deanna *Durbin* legközelebbi filmje, az *Udvari bál* című zenés vígjáték, témájában egy kis magyar faluból indul el. Deanna *Durbin* falusi kislányt játszik, aki ökrösszekéren indul el a nagy karrier felé, amely karrier a bécsi Burg fényes parkettjén fejeződik be, ahol I. Ferenc József fogadja a kis magyar leánykát.

Mielőtt azonban Deanna *Durbin* elindul Bécs felé, egy matyólakodalom keretén belül tüzes magyar csárdást táncol. A film producere a magyar Joe *Pasternak* volt és igy érthető, hogy úgy ruhában, mint ritmusban tökéletes ez a magyar jelenet. A bájos és finom filmvígjáték a békebeli Bécs és a monarchia fényét, pompáját és romantikáját eleveníti meg édesbús bécsi melódiák kíséretében. Az *Udvari bál* férfifőszereplője Robert *Cummings*, az új amerikai filmszínészgeneráció egyik legrokonszenvesebb tagja.

Kilenc agglegény névházassága

Sacha Guitry új filmje

A franciák még a bajból is vígjátékot csinálnak. A háború kitörése előtt, amikor a francia belügyminiszter rendeletet hozott, hogy a külföldieknek el kell hagyniok *Franciaországot*, a gazdag külföldi asszonyok *egytől-egyig francia férjet akartak maguknak szerezni.*

Ezt irta meg Sacha *Guitry* új filmjében, amelynek *Kilenc agglegény névházassága* a címe. Elvira *Popescu* játssza a szép *Bachevskaja* grófnő szerepét, aki férjül veszi elegáns gavallérját, Jean-t, Sacha *Guitry*-t. Jean közben felfedezi ennek a könnyű pénzszerzési lehetőségnek számtalan előnyét és agglegénypenzinót nyit. Itt laknak a névházasságra vállalkozó agglegények, köztük persze a »főnök«: Sacha *Guitry*.

Ils étaient 9 célibataires, ez volt a film francia címe, amely a mai háborús *Párisban* is a legnagyobb filmsiker, *úgyannyira, hogy még a párisi német mozik is ezt a filmet játsszák, persze német feliratokkal.*

Repülő ördögök

City és Omnia

kitüno **Stan és Pan, az amerikai humornak ez a két jellegzetes képviselője ezúttal a Szaharába rándult, hogy az idegenlégió félelmes világában mulattassa közönségét. Erről szól a film, a két komikusnak mulatságos és hajmeresztő kalandjairól, amelyek egy párisi estén kezdődnek, reménytelen öngyilkossági kísérlettel, amelynek oka szerelmi bánat. A két komikus közül természetesen ezúttal is a kövérrel van baj, az ő szerelmi bánata indítja meg a nevetés-förgeteget, amely végigviharzik Párison, a Szahara poros mezőin és végül is repülőgépre pattanva oldja meg a végletekig bonyolódott komédiát. A film ellenállhatatlanul mulatságos.**

A két komikus önmagát mulja felül ebben a fejetetejére állitott kavargásban; az ember jóformán nem is képes figyelemmel kisérni az eseményeknek ezt a veszekedett pergését, annyira gyors és váratlan minden fordulat. A film különösképpen azoknak való, akik szeretik Stan és Pan humorát, de való aztán mindenkinek, aki nevetni szeret, mert ez a történet két óráig nevetteti az embert. A Repülő ördögök-nek kétségtelenül nagy sikere lesz. A közönség szereti a mulatságot, a burleszket és ez pedig burleszk a javából. A City és az Omnia kellemes karácsonyt szerzett ezzel a filmmel magának is és a közönségének is.

A NOTREDAMEI TORONYŐR

a Casinóban

A *Casino filmszínház* karácsony első napjától kezdve ismét játssza Charles *Laughton* és Maureen *O'Hara* feledhetetlen történelmi filmjét, *A notredamei toronyőr*-t, amelyet az *RKO*-gyár készitett *Hugo* Victor regényéből.

A film emlékezetes, nagy sikert aratott a Rádius filmszínházbeli bemutatón és hosszú hetekig zsúfolt házak nézték végig ezt a kituno *Hunnia—RKO* produkciót. A *Casino* filmszínház tehát csak a közönség sürgető óhajának tett eleget, amikor műsorára tűzte ezt a kivételes szépségű, monumentális filmköltemenyt, amelyet Charles *Laughton* megdöbbentő alakitása tesz feledhetetlenné.

Fiatal táncosnőket

keres a Royal Varieté, mert új revüjéhez ki akarja bővíteni házi balettjét. A szinház ezúton is felkéri a pillanatnyilag szerződés nélkül levő táncosnőket, különös tekintettel a baletre, hogy jelentkezzenek akármelyik délelőtt egy órakor a Royal Varieté igazgatói irodájában az Erzsébet-körúton.

SIMONE SIMON:

A fekete asszony

A szép Simone *Simon* annyi édeskés amerikai és francia film után végre komoly drámai szerepet kapott felfedezője, a híres francia filmrendező, Jean *Renoir* legújabb filmjében.

Zola Emil *La bete humaine (Állat az emberben)* című regényéből készült filmben a szőke Simone Simon játssza a női főszerepet, a »*fekete asszonyt*«. Természetesen fekete hajjal játszik a népszerű sztár, de lelkiismeretes színésznőhöz méltón, nem fekete parókával, hanem a *Zola-film* kedvéért feketére festett hajjal.

Partnere, a bünbe sodródott mozdonyvezető szerepében a franciák nagy jellemszínésze, Jean *Gabin* remekel. Az új francia filmremek *A fekete asszony* címmel kerül rövidesen a pesti mozijáró közönség elé.

A Turul Szövetség december 27-én díszelőadást rendez a Magyar Művelődés Házában a keresztény nyugdíjas és szerződésnélküli színészek, valamint a szegénysorsú szininövendékek segélyezésére. A védnökséget fáj Fáy István államtitkár, vitéz Bonczos Miklós államtitkár, Törs Tibor, a képviselőház alelnöke, Ilovszky János országgyülési képviselő és gróf Festetics Domokos országgyülési képviselő vállalta. A gazdag műsorban többek között a következő művészek lépnek fel: T. Mátray Erzsi, Mezey Mária, Simor Erzsi, Muráti Lili, Kiss Manyi, Tolnay Klári, Bilicsi Tivadar, Szilassy László, Pataky Miklós, Lauris-in Lajos, Korén Endre, Cselényi József. Karnagyok: Eisemann Mihály, Endre Emil, Török Emil.

HIREK

— BETLEHEM SÖTÉTBEN... Betlehem teljesen el van sötétítve. Az elsötétített városban megtartják a hagyományos körmenetet, amely felett az angol légi haderő gépei teljesítenek biztonsági szolgálatot.

— TŰZ EGY ROMÁN REPÜLŐTÉREN. A Bukarest közelében levő Giulesti község polgári repülőterén hétfőn tűz ütött ki. A kár igen nagy.

— TORLASZOK DUBLIN UTCÁIN. A dublini gépkocsivezetőket figyelmeztették, hogy vigyázattal haladjanak, mert a kanyarodókban torlaszokba ütközhetnek. A fegyveres őrség tüzel mindenkire, aki felszólításukra nem áll meg.

— ÁRUHALMOZÁSÉRT HALÁL. A Csangkaisek-kormány székhelyén, Csungkingban hétfőn reggel kivégezték Csengtu kínai város volt polgármesterét, akit a rendkívüli törvényszék áruhalmozás miatt halálraítélt.

— »NYMPHIS MEDICIS«, azaz a gyógyító nimfák tiszteletére állított hatalmas oltárkövet bizonyos Commodus Orpitianus nevű római úr, aki közel kétezer év előtt Pannóniának propraetora volt. Semmi kétség, hogy az Aquincumban székelő magasállású római tisztviselő a budai gyógyhatású hévforrások iránti háláját fejezte ki ezzel a feliratos oltárkővel, amelyet Esztergomban a hercegprímási lapidárium őriz. Forrásaink kétezeréves kőbevésett dicsérete ez az oltárkő.

De van más bizonyságunk is ebből az időből, hogy hévvizeink jóhíre a tengerentúlra is eljutott. Az óbudai Táborhegyen végzett ásatások alatt tudósaink múmiasírra bukkantak. A csontokról megállapították, hogy az illető köszvényes volt. Igen érdekes a halott mellé helyezett papucs két parafabetétje, amely a quercus suber kérgéből készült. Ez a fa az afrikai partokon tenyészik. Használata nem volt általános, de Plinius megemlékezik róla, könyvében elmondva, hogy az asszonyok használták téli hidegben. A reumás betegeknek igen hasznos jószág lehetett. Általában Itáliától északra nem volt szokásos a mumifikálás. A konzerválás módja is azt mutatja, hogy a halott keletről származott, nyilván földünk csodálatos erejű forrásaiban keresett gyógyulást a messze idegenből idekerült asszony.

Tudunk a hunok fürdőjéről. Krónikásaink megemlékeznek Zsigmond magyar király, a későbbi német-római császár pompás fürdőjéről, amelyet ugyanesak a budai gyógyforrások vize táplált s valószínűen a mai Szent Imre fürdő helyén állott. Ugyanezek a gyógyforrások látták el természetes melegvizükkel Mátyás királyunk itteni gyönyörű fürdőpalotáját és ugyanezek a források töltötték meg a Budát megszálló törökök pompás fürdőinek hatalmas márványmedencéit. A mai Rudas fürdő fenséges kupolájával s nemesvonalú oszlopaival teljes épségben maradt reánk a török világból s megcsodálhatjuk a hajdani muzulmán építőművészet e remekét.

Ugyanesak ezekről a kiapadhatatlan gyógyerejű forrásvizekről szól nagy lelkesedéssel a XVIII. század elején egy könyv, amely nyomatékosan hangsúlyozza, hogy »ezek a fürdők megszabadítják testünket a bágyadtságtól és gyengeségtől... hatékony és balzsamos erőik segítségével!« A régiek tapasztalatuk útján ismerték fel a budai hőforrások hámulatos üdítő és gyógyító erejét és »balzsamosnak« nevezték forrásainkat. Ma már tudományosan ismerjük ezt a »csodatevő balzsamot« — a rádiumot, amellyel telítve vannak budai forrásaink.

A hosszú századok kegyetlen viszontagságai alatt egyszer-egyszer feledésbe merült hévforrásaink csodálatos gyógyító ereje, de áldott földünknek ezt a természetadta kincsét mindig és újra felfedezték az ittlakók, rómaiak, hunnok, a XV. század nagy magyar királyai, a megszálló törökök s a XVIII. században fejlődésnek induló orvostudomány is méltányolta. Ma ezeknek az ősi forrásoknak fürdői legnagyobbrészt Budapest székesfőváros tulajdonában és kezelésében vannak, maga a főváros visel gondot rájuk a Szent Gellért-, Rusas-, Széchenyi és Szent Imre fürdőben hogy a betegek gyógyítását és a fáradtak üdülését minél kényelmesebben, a modern orvostudomány előírásai szerint szolgálják.

Egészségünk, féltve őrzött fiatalságunk, munkabírásunk megőrzésének, megtartásának áldott helyei ezek a fürdők, ahol nemcsak meggyógyul a beteg szervezet, de regenerálódik a bágyadt, fáradt, a szellemi és testi munkában elcsigázott test.

— GYÁSZROVAT. *Holló* Géza ref. lelkész 68 éves korában elhúnyt.

Adatik tudtára mindenkinek, hogy megalakult a Pestmegyei Kisbírók Egyesülete

Országos gondjairól és terveiről beszél az elnök

A megrontott népszínműíróképzelet a *kisbíróban* humoros figurát látott, aki hasas, pergő dobjával végigjárta a falut és kiabálta: »A hatósági barakban egy kiló marhahús 2 pengő 20!« és hogy: »Elárverezik Monok János házát vasárnap a hel színén!«

A kisbírónak a bőkezű rendezők kackiás bajuszt adtak, arcát pedig borsípte-vörösre pingálták, így lett belőle »vicces« alak. A valóság nem ez: *a kisbírók bizalmi emberei a falunak*, közigazgatási, katonai, leventeügyek bizalmasai, eljárnak a kihágási és járványügyekben épúgy, mint a falu rendőri dolgaiban. Ők kézbesítik a faluban az idézéseket, kidobolják a rendeleteket és dobszó mellett ismertetik a hatósági rendelkezéseket. *Előfordul, hogy naponta 250 300 iratot kell kézbesiteniök*, el kell végezniök egyéb hivatalos ügyeiket és mindezért *havi 40—100 pengőt* kapnak.

„Eg a ház a fejünk felett."

A kisbírók érdekeik jogos védelmére *országos szervezkedést* indítottak, *először a Pestmegyei Kisbírók Egyesülete alakult meg.* Eddig mintegy *70 kisbíró* lépett be az érdekközösségbe és máris tárgyalják az első választmányi ülés programpontjait. Ha sikereket tudnak felmutatni, nagyobb lesz a bizalom és könnyebben indulhat meg az országos tömörülés. Az első pestmegyei elnök, *Farkas* Imre kisbíró, szívén viseli kartársai ügyét és mikor a *Magyarorszag* munkatársa meglátogatta csillaghegyi hivatalában, hogy munkaprogramja iránt érdeklődjék, ezzel kezdte a hivatalos nyilatkozatot:

— *Eg a ház a fejünk felett!* Tömörülnünk kellett, a tömörülésben az erő.

Farkas Imre keménygerincű, mokány magyar. Negyvenéves. Lakása egyszerű. Nem szégyenli, hogy egyik ágyában sincs dunyha. *Két fiát tanittatja*, az egyik — a kisebbik — ügyesen mesterkedik az agyaggal, fúr-farag, vés és mintáz. Néhány szobrot már készített. Ott áll az éjjeliszekrényen a kis agyagportré, arannyal mázolva és szinte szikrázik a keményfejű magyar szeme, alatta a domborművű írás: *Apám!* Az egész családot jelképezi ez az egy szobor. A gyerek, mihelyt kinyílik a szeme, oltárra teszi zsenge tehetségét és szoborral rajongja körül hallgatagon a jó apát. *És aranyal vonja be a kis szobrot.* Az apa pedig a háromszázadik kézbesítés után leül, olvas, tanul, mert »a kisbírók feje nem lehet tanulatlan«. És nem lehet egyoldalú. *Farkas* Imre a honvédségnél nyerte akaraterejét és kitartását, ott »szerezte ötleteit«. Mikor a dobolásban, a hivatalos tennivalókban már megfáradott, *éjjel nként s játkezileg házat épített, téglát téglára rakott* és keverte a maltert, meszet oltott és követ faragott. Gerendát ácsolt. Most ott lakik házának manzardlakásában.

Ez egyike a kisbíróknak, Ácsol, épít és kézzel-szájjal-körömmel küzd. Havi fizetése 78 pengő.

Családi pótlék, egyenruha

Egy másik csillaghegyi kisbíró — Csillaghegy és Békásmegyer három kisbírót tart — *23 évi szolgálat után még mindig havi 91 pengő fizetést kap.* Az özvegyek nem kapnak férjük után nyugdíjat, vagy járulékot, a gyerekek nem részülnek családi pótlékban.

— Az alispán úrnak feliratot küldünk — mondja az elnök — és kérjük hogy *biztositson számunk a emberi életet.* Olvasni kezdi a *felirat ot:* »Az emberi méltányosság is azt kívánja, hogy ne maradjunk háttérben az egyéb állami vagy községi véglegesített altisztek és szolgák mögött...«

— Mi szolgák vagyunk, — folytatja aztán — de *nincs egyenruhánk.* Pedig akarom, hogy mint elnök, rendszeresiteni tudjam az egyforma ruhát. Az egyenruha kötelezi a viselőjét és azt is, aki a viselőjével szemben áll. *Eddig a falu ruhadijat adott a kisbírónak, de ezt senki sem volt köteles felhasználni uja céljaira.* Ez a jövőben megszünik. Az egyenruha szent, a felvonulásokon mindenki lássa rajtunk, hogy kisbírók vagyunk! Csinlátatunk *zászlót* is és Isten segítségével ez alatt vonulunk fel hivatalos alkalmakkor. *Saját indulónkka.* Majd valaki a költők közül ír szöveget és egy zeneszerző megzenésíti. Egyszerre akarunk lépni az indulóra, mert katonák vagyunk.

150 pengő!

— Álmatlan éjszakák gyötörnek, — mondja tovább *Farkas* Imre — hogy kartársaim életét megjavítsam. Ugy érhető ez el, ha a faluk vezetősége belátással lesz érdekeinkkel szemben. *Sok falu kibirna aká 150 pengős havi kisbirófizetést is!* — és a százötven pengős fizetés említésekor arca úgy elborul, mintha mesét mondana és álomképek villannának fel agyában. A 150 pengő igen nagy összeg, a Farkas Imrék szemében. Életcél és talán elérhetetlen álom. Mikor a kis szobrászcsemete meghallotta a százötven pengős álomterveket, felcsillant a szeme és *vastagabb falat kenyérre, meg esetleg érettségire* gondolt. Egyelőre polgáriba jár.

Kisbíró-bált!

Farkas Imre a kisbírók műveltségi viszonyait is rendezni szeretné. A kisbírók aránytalanul el vannak foglalva és gyakran családtagjaikat is igénybe kell venniök a munka gyors elvégzésére. Alig marad idejük arra, hogy művelődjenek.

— *Ha lett volna pénzem*, — vallja az elnök — akkor sem tudtam volna elmenni a moziba. *Már több év óta nem voltam moziban és színházban, könyvet is csak a legritkább esetben tudok kezembe venni.* Pedig nagyon szeretek olvasni. Régente még tollforgatással is megpróbálkoztam.

— A jövőben rendszeresiteni akarom a *kultúrdélutánokat és a kultúresteket.* Meghívunk néhány jó *színész és színészt*, aki majd szaval a nagy költők verseiből. Akadnak köztünk is jó mókás emberek, akik elviccelnek, mert arra is kell gondolni, hogy a *kevésbé művelt* kisbírók megtalálják a maguk szórakozását. A *kisbíróbálok* rendezését is tervbe vettem. *Már a farsangban megrendezem az elsőt*, ennek jövedelmét az elaggott és nyomorgó kisbírók megsegélyezésére fordítjuk.

...Igy tervezget egy jó magyar, aki kisbíróelnök lett Pest megyében, de egyúttal azon is töpreng, hogy vajjon január elsején *nem küldik-e el az állásából.*

Baráth Ferenc.

— RAFFAY SÁNDOR PÜSPÖK MEGGYÓGYULT. Dr. *Raffay* Sándor bányakerületi evangélikus püspök, titkos tanácsos, mintegy tíz napja meghült, azóta a szobát őrzi. A püspök állapota az utóbbi napokban örvendetesen javul s karácsony első napján a Deák-téri templom délelőtti szentszolgálatát minden bizonnyal maga végezheti.

— KÖNYV A TAROKKRÓL. A régi magyar kaszinók kedves játékáról, a négyes tarokkról irt kimerítő könyvet dr. *Kovács* Endre és dr. *Szigetvári* Zoltán. A »Tarokk-őr« című munka a huszas hívásos tarokk elemeivel ismerteti meg az olvasót, amellett kiosztások és példák boncolgatásával és elemezésével teszi lehetővé a játék finomságainak megismerését.

— A MOVE ORSZÁGOS NAGYTANÁCSA most tartotta évvégi ülését. A megnyitó beszédet *Szeder* János országgyűlési képviselő, országos elnök mondotta. Az országos nagytanács leszögezte, hogy a jövőben fokozottabb mértékben óhajtja a magyar faj érdekét szolgálni. Erre irányuló elgondolásait az országos nagytanács memorandum formájában juttatja el illetékes helyre.

x A mi szűcsünk a vácutcai Palugyai.

— ZÁRORAMEGHOSSZABBÍTÁST csak néhány elitbál kap a farsangban, természetesen első helyen a hagyományos farsangnyitó Jogászbál, január 11-én a Vigadóban. Budapest legszebb 12 elsőbálos lánya parádés nagy táncbemutatóval nyitja meg a bált, ezenkivül Harmine előkelő erdélyi lány külön táncszámot ad elő. A próbák már megkezdődtek.

— BRAUCHITSCH KARÁCSONYA A FRONTON. *Brauchitsch* vezértábornagy, a német hadsereg főparancsnoka a karácsonyt a nyugati fronton tölti az egyik német csapattestnél. Délután ¾5-kor beszédet mond, amelyet valamennyi német rádióállomás közvetít.

— NÉGYEZER LÉGITÁMADÁS DÜNKIRCHEN ÓTA. A dünkircheni visszavonulás óta a német légihaderő több mint négyezer támadást intézett a kenti grófság katonai célpontjai ellen.

Folttalan festés, pörköletlen hullám

Egy hölgyfodrász érdekes találmányai

Egy fiatal magyar hölgyfodrászmester két jelentős fodrászati újitást talált fel alapos kisérletezés után. A Magyarország munkatársa felkereste a feltalálót az esküúti üzletében. Kirakatában sztárok dedikált képei: »A mesternek a gyönyörű frizuráért.«

— Misik Pál vagyok — mondta a kölcsönös bemutatkozáskor a fiatal mester és szerényen hárította el magáról a kérdést. Szivesebben beszélt arról, hogy

— Miben állnak újszerű eljárásai?

— A fodrászatnak — válaszolta — van két problémája. Az egyik a folttalan hajfestés, a másik a pörköletlen hullám. A festett haj gyakran elveszíti a természetes hajszín illuzióját, foltos marad és nyilvánvaló lesz, hogy a hajnak más a természetes szine. Hosszas kisérletezés után egy különleges színapplikációs eljárást találtam, melynek segitségével a festék befedi ugyan az ősz, vagy bármilyen színű hajat, de a festés után nem hagy foltot. Emellett előnye a tartósság.

— Mi a másik eljárásnak a lényege?

— Ez fából vaskarika. Nagy fodrászati gond, hogy a haj ne »szálkásodjék« meg a tartós hullámositásnál. Ennek egy sajátos összetételű krémkészitmény a megakadályozója. Ez a sajátkészitésű krém, melyet hullámositás előtt kennek a hajra, valósággal lágyabbá teszi a hullámot, nem lesz a hullám érdes, vagy ahogyan mondani szokás, nem lesz kreppes, plisszirozott. Bizonyos fajok ugyanis ártalmasak a hajra, ezeket a gondos kezelésben nem szabad alkalmazni.

Miközben ezeket a mester mondja, egymásután keresik fel szebbnélszebb asszonyok. Biztosan nem is sejtik, hogy ez a fiatalember most élete nagy titkairól beszél és talán senki sem gondol arra, hogy mennyi munka árán érte el a folttalan festést és a pörköletlen hullámot... — r

— NÉMETORSZÁG NEM FENYEGETTE MEG VICHYT. Berlini illetékes körökben határozottan cáfolják, hogy Németország Franciaországot a fegyverszüneti egyezmény felmondásával fenyegette meg.

— FARKAS ISTVÁN MEGYÉSPÜSPÖK ÁLLAPOTA JAVUL. *Farkas* István tiszáninneni református püspök, aki hétfőn délben súlyosabb műtétnek vetette magát alá, az éjszakát nyugodtan töltötte és fájdalmai is csökkentek. Állapota mindenesetre komoly és látogatók még nem kereshetik fel.

— HÁZASSÁG. *Erdős* Rózsi és *Klausz* Béla ma házasságot kötöttek. (Minden külön értesítés helyett.)

Iritz Margit (Makó) és dr. *Huszár* György fogorvos házasságot kötöttek. (Minden külön értesítés helyett.)

Kovald Edithet eljegyezte ifj. dr. *Szutrély* Barna.

Lex Irma, a Magyar Leszámitoló és Pénzváltó Bank tisztviselője és *Czeglényi* László, a Weiss Manfréd-gyár műszaki tisztviselője jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

Früchtl Olga és *Komáromi* István jegyesek.

— A »FIATALOK« karácsonyi számában a budapesti napilapok főszerkesztői nyilatkoznak az ifjúsági sajtó hivatásáról. A lap nagy riportban számol be az ifjúsági szervezetek élénk új alapokra helyező új törvényről, érdekes cikkeket közöl és »Fiatal szemmel« rovatában hangot ad az ifjúság véleményének egyes időszerű kérdésekben.

— AZ UJ VILÁG karácsonyi száma szenzációs cikkekben számol be a magyar gazdasági élet legfrissebb eseményeiről.

elvei felett mintha eljárt volna az idő. A cégérek alig mondanak valamit. Mintha Schmollpasztát árulnának a zöldségboltban, s a patikában is lehetne banánt kapni. A fesztivált jegyző hat alkotóműhely, azaz hat stúdió mindegyikében készül például dokumentumfilm. Ez önmagában nem is volna baj, ha nem vezetné félre a nézőt, érdeklődőt. Ha nem keltene kétfokra tudná felhevíteni vitakedvünket.

Igazságtalan volna a közélet kapcsán elhallgatni: huszonegynéhány év után egymásra talált a közművelődés meg a már régebben közművelődésinek titulált filmes szakma. Személyesen is. Mennyire magától értetődik, hogy a nem játékmű-fajú filmeknek és filmeseknek dialógusra van szükségük a népművelőkkel. Evidencia ez,

VARJAS ENDRE:

Pipa

Néhány hónapja, mikor a Nemzeti Színházban bemutatták Spiró György Esti műsor című darabját, szóvá tettem, hogy a szerzőnek kitűnő drámái szunnyadnak bemutatlanul, s hogy az inkább csupán stíluskísérletnek, ujjgyakorlatnak, etűdnek tekinthető „naturalista játék" helyett talán helyesebb lett volna ezekből elővenni egyet. Többen figyelmembe ajánlották azóta, de magamnak is föltűnt, ahogy észreveheti minden, a színházak műsorát figyelemmel kísérő elfogulatlan néző: milyen sok *kevés szereplős* darabot mutatnak be és tartanak műsoron a nagy társulatok. A szereplők száma persze éppúgy nem értékmérő, mint ahogy a darab témája sem. Vannak e kis darabok között is remekművek, ha nem is nagy számban, vannak közönségfogó bravúrelőadások. Legtöbbjük azonban se hús, se hal szöveg, könnyű kézzel és felelősséggel színpadra vitt produkció. Biztonsági futam, amely a színházi költségvetést nem terheli túl, és nem kíván elmélyült munkát a rendezőtől meg az együttestől.

Tudom, hogy drágul a díszlet, a jelmez, a világítás, tudom, hogy kevés az egy bemutatóra átlagosan Mariann estjeit, a Frontátvonulást és a Vizsolyi Bibliát; a Pesti Színházban Gálfi László Rimbaud-ját, Füst Milán két egyfelvonásosát (összesen öt szereplővel), meg a hatszereplős Lédát — akkor a szomorú eredmény, hogy a négy legnagyobb budapesti együttes előadásainak jelentős részében csupán „tervet teljesít".

Ez így persze igazságtalan. És nem elsősorban azért, mert jogi státusukat tekintve többnyire *kamara*színházakról van szó (hiszen valójában mind a Vár, mind a Madách Kamara, mind a Pesti Színház *nagy színház*). Hanem mert vannak az említett produkciók közt nagy, súlyos, mély vállalkozások is, és mert épp az egyszemélyes színházi esték kínálnak valamit cserébe az együttes játék „csodájának" elvesztéséért: azt a másik „varázslatot", hogy egyetlen ember ki tud tölteni egy egész színpadot s egy egész estét.

Ha elvontan akarnám megfogalmazni a legalapvetőbb különbséget a felsorolt előadások közt, nagyon nehéz dolgom lenne. Szerencsére a bemutatók sorrendjének véletlene a segítségemre siet: az utol-

jelmezen átsütő, egyszerű, tiszta embersége, tartása — teljesen adekvát Sonia és Marie szerepével, mintha nem is játszanának *Váradi Hédi* évek óta nem volt olyan jó, mint ebben a rászabott szerepben — modorosságait részben lefaragta, részben be tudta építeni Helene figurájába. *Dózsa László* (Sonia fiának, Victornak szerepében) bravúrosan cikázik egy gyereklelkű felnőtt és egy sivár sorsú kisfiú megjelenítése között. *Hirtling István* (fh.) szintén jó mint Marie férje és Helene bátyja, akit a hölgyek emlékezvén idéznek vissza a halálból: merev, hideg, fehér, kissé „eltartott" alakítás. Az egészből mégis csak valami halvány gyorsan letörlődő benyomás marad meg, élmény helyett. Ez a mese nem rólunk szól.

Noha nem rólunk szól Pinter darabja sem, *Ascher Tamás* Katona József színházi rendezése, a játék mégis fejbeverően, mellbevágón élményszerű. A történeten túl, a figurák, a jellemek aktualitásával hat: mintha önmagunkkal, saját közvetlen környezetünkkel néznénk

Pérely Imre, [grafikus]

ÖTVEN ÉVE HALT MEG KRŰDY GYULA

Nagybeteg volt már évek óta, s 1933-ban, május 12-én, csöndben, örökre elszenderült. Még csak ötvenötödik esztendejét tapodta, mégis megváltásként jött neki a halál, hiszen elemi gondokkal küszködött. Akik szerették, az olvasói — már-már elfeledték. Művei nagy része hírlaptemetőkben, regényeinek halványult emléke, nem az ő ideje járta. Magányos volt mindig, az irodalom életét sohasem kedvelte, nem tartozott sehová, magának elég, büszke ember volt, és azt is megelégelte. Rövidre szabott élete ahhoz nem volt kevés, hogy a Jókai-életmű terjedelmével vetekedő munkát hagyjon maga után. Halála után mégiscsak a legendái meg rajongói éltették emlékét. Így volt ez legalább harminc évig. De az utóbbi húsz évben reneszánszát is megértük. Krúdy Gyula a magyar elbeszélés klasszikusai közé emelkedett. Olvasott klasszikusunk, mert hirtelen-váratlan nagy közönsége támadt. Világát az olvasók fölfedezték, erkölcsi nagyságát belátták. Senki olyan szépen nem tudott temetni, mint ő. A régi, a nemesi életformát ő parentálta el világosan artikulált szóval, pedig a könnyet is nyelte érte, hiszen az övéit temette. Olvatag mondatai fölött szólt a cigány zenéje, hogy „Viszik a menyasszony selymes ágyát…" S vonta négy szürke a gyászkocsit, vonta, mint a vörös postakocsit, poggyászával, az öreg idővel.

Mert vele — az öreg idővel — volt Krúdy Gyula meghitt viszonyban, olyan bensőséges kapcsolatban, mint csak a legnagyobb elbeszélők tudtak lenni mindig. Az az írás is meg tudja a vén időt szólítani, amelyet most halála napjának emlékezetére idézünk. A Magyar Tükörben látott ez a tollrajz napvilágot 1921-ben, aztán egy Kozocsa Sándor szerkesztette Krúdy-kötetben, a Magyar tájakban lehetett olvasni, 1959-ben. Krúdy Zsuzsa — az író lánya — ebből a könyvből másolta ki, s küldte el kérésünkre.

(Bata)

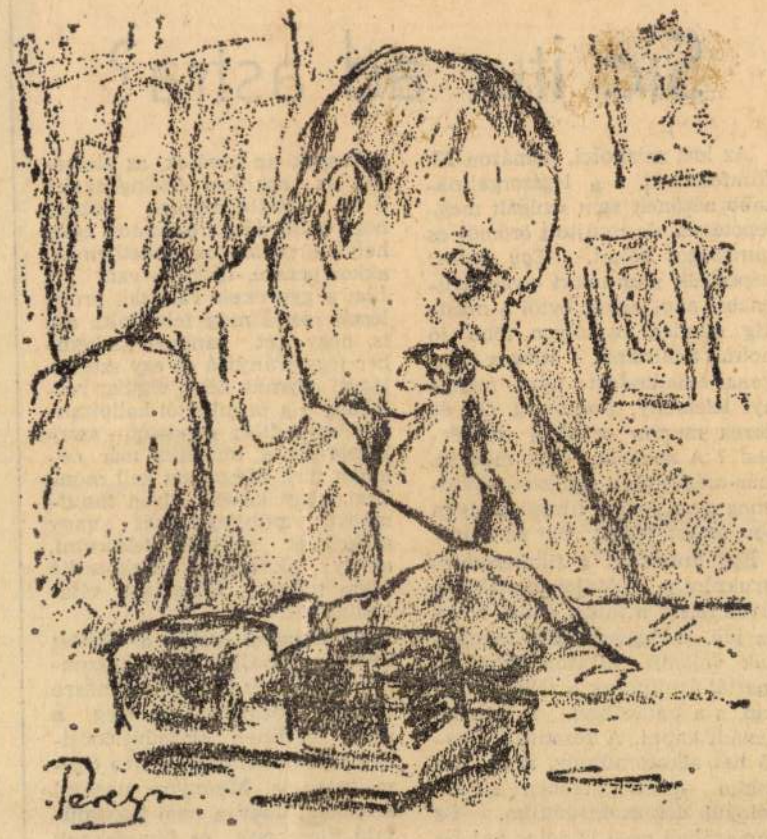

14.
máj. 13. XXVII/19

...jz megújításáért

ten-díjat), az úgynevezett „egyéniségkutató iskola" megteremtője, aki a folklórt megkísérli az „adatközlő" egyéniségek, az előadók és közönségük szemszögéből, vagyis nemcsak száraz szövegként vizsgálni, ily módon utalva a régi Magyarország társadalmi életének megoldhatatlanságára is. Ekkori dolgozataiban jól meg-

[illegible] rajzkutatásunk legtöbb ágazata, sőt, olyan területeken (összehasonlító balladakutatás, történeti filológia, finnugrisztikai folklorisztika, a modern módszerek felhasználása), ahol Ortutay csak legfeljebb a feladatok kijelöléséig jutott el, vagy az új irányzatok felbukkanását észlelhette, mára eredmények is sorolhatók.

És éppen ez a változtatva megőrző jellege a mai magyar néprajzi kutatásnak

Pérely Imre

Magyar Nemzet
1985. III. 23.

Pérely Imre rajza a költőről, 1932.

Cserépfalvi könyvnapi könyvei:

József Attila:

Összes versei és műfordításai

A két évvel ezelőtt meghalt József Attila századunk egyik legnagyobb költője, még európai értelemben is. Nagyságának felméréséhez évtizedek kellenek. A munkáról, a szegénységről, az éhségről, a szerelemről nem írtak még soha olyan tökéletes sorokat, mint ő. Két évvel ezelőtt megjelent verskötete teljesen elfogyott. Új és bővített kiadásban most megjelent kötete eddig kiadatlan verseit és összes műfordításait is tartalmazza. A szép kiállítású kötetet PÉRELY IMRE illusztrációi díszítik.

Ára a könyvnapon kötve P 5·80
könyvnap után P 9·—

József Jolán:

József Attila élete

Irodalmi életünk szenzációja József Jolán első írása. József Jolán életének két első évtizede fivérével, József Attilával együtt a legszegényebb sorsban, nélkülözésekben telt el. Ebben a könyvben megírta életüket, a nagy költő életrajzát. Ez az életrajz megrázóbb, mint egy regény. Kíméletlen és páratlan őszinteséggel tárja fel József Attila költészetének és tragikus, rövid életének ismeretlen, titkos rugóit. Felejthetetlenül nagyszerű olvasmány.

Ára a könyvnapon fűzve P 5·—, kötve P 6·20
könyvnap után fűzve P 6·50, kötve P 7·80

Az 1940. Magyar Könyvnap ünnepi eseménye a

«SZÓZAT és a NAGYVILÁG» megjelenése.

A 100 évvel ezelőtt megjelent SZÓZAT-nak *Vörösmarty* halhatatlan remekének 20 nyelvű fordítása (többek között: angol, német, olasz, görög, héber, török, szerb stb.) *Csekey István* egy. tanár bevezetőjével. *Ára könyvnapon 2·— P.* könyvnap után 3·— P.

ÚJ AURORA. Fiatal költők antológiája.

Ára a könyvnapon 3·— P, könyvnap után 3·60 P.

Horváth Jenő: **VÁRADI FRESKÓ** Nagyvárad története.

Ára fűzve 3·50 P, kötve 4·80 P.

Magyar Kulturszemle
1940. 6. sz.

nyének, a *„Mátyás király"* ünnepi kiadásának Mátyás király esztendeje ad különös aktualitást. A magyar vérből fa adt nagy uralkodó születésének ötszázadik évfordulóját, emlékéh z méltóan ülte meg a magyar nemzet. Ezt a páratlanul gazdag és a magyar történelem alakulása szempontjából felmérhetetlenül jelentős életet a legendák

állítja Harsányi Zsolt és a történettudós alaposságával, a művész ösztönösségével, kor- és emberábrázoló tehetségével vetíti elénk a magyar reneszansz tündöklő korszakát s e korszak megteremtőjét és nagy királyát: Mátyást.

Az „Emlékév"-kiadás ára egészvászonkötésben 4·50 pengő

vitéz SOMOGYVÁRY GYULA:

ÉS MIHÁLY HARCOLT

Ez a mű befejező kötete annak a regénytriológiának, melynek első része *„Virágzik a mandula"*, második része *„Ne sárgulj, fűzfa!"* címmel az utóbbi évek legnagyobb magyar könyvsikereit jelentette. Vitéz Somogyváry Gyula új regényében az összeomlás és a forradalom tragikus éveit festi megrázó erővel, lélekzetállítóan izgalmasan s a szemtanu és a beavatott hitelességével. A közelmult történetének ez a hű, teljes és művészi rajza avatja vitéz Somogyváry Gyula új regényét is történelmi regénnyé, korunk legizalmasabb, legidőszerűbb és legtanulságosabb történelmi regényévé.

Ára egészvászonkötésben 5 pengő.

SINGER és WOLFNER IRODALMI INTÉZET kiadása BUDAPEST

Kikiáltási ár pengőben

4826. —, Hervey' sirhalmai és elmélkedései. Buda. 1821. K. 8r., papírkts . . . . . 3.—

4827. PHARMACOPOEA AUSTRIACO-PROVINCIALIS EMENDATA. Viennae, 1794. 8r., papírkts . . . . . 2.—

4828. PHILIPP GYULA, A képírás régi nagy mesterei színes képekben. Budapest, Franklin. 4r., er. vkts. 120 többszínű melléklettel . . . . 10.—

4829. PHYSICA EXOTICA, seu arcana naturae et artis. Cassoviae, 1767. 12r., papírkts . . . . 1.—

4830. PICCOLOMINI, ENEA SILVIO, Briefe. Jena, 1911. 8r., fve 1.50

4831. PICHLER, CAROLINE, Sämmtliche Werke. Wien. 1828—1837. K. 8r., 54 kötet helyett 53 (a 21. kötet hiányzik), fvktsek . . . . . 3.—

4832. PICHON, RENÉ, Histoire de la littérature latine. Paris. Hachette. 1898. 8r., er. vkts . . 1.—

4833. PICINELLO, PHILIPPUS, Mundus symbolicus in emblematum universitate formatus. Coloniae Agrippinae, 1685. Folio, 2 kötet egybekötve, pergtkts. Sok rézmetszetű vignettel . . . . 3.—

4834. PIKLER GYULA, A jog keletkezéséről és fejlődéséről. Bpest. 1902. 8r., fvkts . . . . . 1.—

4835. —, A jog keletkezéséről és fejlődéséről. Bpest, 1911. — —, Az emberi egyesületek és különösen az állam keletkezése és fejlődése. Bpest, 1905. — —, A büntetőjog bölcselete. Bpest, 1910. 8r., 3 kötet, fvktsek . . . . . 2.—

4836. PILSUDSZKI JÓZSEF, 1920. Válasz. Ford. LIPCSEI-STEINER MIHÁLY, Bpest, 1934. 4r., fve. Arcképpel és számos mellékletttel . . 3.—

4837. PITROFF PÁL, A győri sajtó története (1728—1850.) Győr, 1915. 8r., fve . . . . . 2.—

4838. PLACZEK, Das Geschlechtsleben der Hysterischen. Eine medizinische, soziologische und forensische Studie. Bonn, 1919. 8r., er. fvkts . 1.50

4839. PLACZEK, Freundschaft und Sexualität. Bonn, 1919. És még 2 hasonló mű. 8r., 3 kötet, fve . 3.—

4840. PLANUM TABULARE vagy a' királyi Curiának végzései mellyeket ama' boldog emlékezetü Maria Therésia császárné és Magyar Országnak királynéja által e' végre kinevezett kiküldöttség összve- és rendbeszedett 1769. esztendőben. Most pedig magyar és deák nyelven kiadta CZÖVEK ISTVÁN. Buda. 1825. 2r., fve . 4.—

4841. PLATON, Gastmahl. Jena, 1920. 8r., er. papírkötés . . . . . 1.—

Kikiáltási ar pengőben

4809. —, A királyokhoz, Pest, Landerer és Heckenast. (1848. márc. végén.) Egylapos igen ritka aprónyomtatvány 8r. . . . . 20.—

4810. —, Ujabb költeményei. Pest, Emich, 1861. Kis 8r., 2 kötet. Fűzve és kötve . . . . . 1.—

4811. —, Összes költeményei. Harmadik kiadás. I. kötet: 1842—1844. II. kötet: 1844—1846. Pest, Emich. 1862. 8r., 2 köt, vktsek. (Az egyik sérült) 1.—

4812. —, Válogatott költeményei. Pest, 1867. 12r., er. (laza) vkts 1.50

4813. —, Költeményei. Második teljes kiadás. Bpest, Athenaeum. 1877. 8r., 4 kötet, er. vktsek aranymetszéssel . . . . . 7.—

4814. PETRÁSSEVICH GÉZA, Zsidó földbirtokosok és bérlők Magyarországon. Bpest, 1904. És még 7 hasonló füzet . . . . . 2.—

4815. PETROVICS ELEK, Magyar mesterművek. Bpest, 1936. 4r., er. papírkts. Illusztrációkkal 4.—

4816. PETTINATI, JACOBUS, Quinquertium historicum, sive prolusiones historicae de bellis augustissimae domus Austriacae. Vienna. 1707. K. folio, selyemkts. Magyar vonatkozásokkal! . . . . . 2.—

4817. —, Quinquertium historicum. sive prolusiones historicae de billis augustissimae Domus Austriacae. Viennae Austriae. 1707. K. folio, pergkts. Magyar vonatkozásokkal! 2.50

4818. PETTKÓ-SZANDTNER TIBOR, A magyar kocsikázás. Bpest, 1931. K. 4r., er. vkts . . . 5.—

4819. PEST. Egy tiszaháti magyar' őszinte megjegyzései a' hazafiság, utánzási kór és nevelés felett. Lipcse, 1846. K. 8r., fve. Er. borítékban 2.—

4820. PÉCZELY JÓZSEF, A magyarok történetei Ázsiából kijövetelektől fogva a mai időkig. Debrecen. 1837. 8r., 2 kötet egybekötve, fvkts 2.50—

4821. PÉRELY IMRE, Fény és árnyék. Fametszetek. K. 4r.-ű tokban . . . . . 2.—

4822. PÉTER PÁL, A telivér. Eredeti vigjáték öt felvonásban. Bpest, 1859. K. 8r., fvkts . . . 1.—

4823. PÉTZELI JÓZSEF, A' magyar koronához... mikor ezen drága kints Budára le-vitettésekor... Komárom alatt meg-állapodott . . . Komárom, Wéber. 1790. 3 levél 8r. Ritka . . . . . 2.—

4824. —, Yung' éjtszakáji és egyéb munkáji. Magyar nyelvre ford... Pozsony, 1815. 8r., 2 kötet egybekötve, papírkts . . . . . 4.—

4825. —, Hervey' sirhalmai és elmélkedései. Buda 1821. 8r., papírkts. (Kissé rongált!) . . . 2.—

Pérely Imre

Pérely Imre: Ady Endre édesanyja

Pérely

viseli. Különösen vadászok tudhatják értékelni ezeket a tárgyilagos feljegyzéseket, melyek az őszinte igazság erejével hatnak. Tanúságos azonban az afrikai állatokról szóló ismertetéseiben, továbbá eredeti megfigyeléseiben, melyeket az általa bejárt területen lakó népekről tett. Legkiemelkedőbb azonban tiszta, szép magyar nyelve, melynek érdekes zamatot ad ízes dunántúlisága. A mindvégig érdekes, színes és vonzó könyvet rengeteg, az afrikai népekről s a vadászatokon megölt állatokról felvett fénykép díszíti.

DR. KÜNKEL FRITZ: **A közösség.** A közösséglélektan alapfogalmai. Fordította: Dr. Vető Lajos. Scholtz Testvérek kiadása. 144 lap.

Künkel a legkiválóbb mai író orvos-pszichológusok közé tartozik. Művei főként nevelő természetűek. Van műve, mely már 27 kiadást ért meg csak németül, de műveit angol, svéd és sok más nyelvre is lefordították. Eredetileg az Adler-féle individuálpszichológiának volt a híve, majd azt továbbfejlesztve, egészen önálló útakra került. *A közösség* című könyve legújabb alkotása, mely a ma legkorszerűbb kérdést, az *emberi együttélés problémáját* teszi lélektani vizsgálódás tárgyává. De nem csak tényeket, száraz lélektani igazságokat állapít meg, hanem vizsgálódásainak tárgyait olyan formában közli, hogy az olvasóban a közösségi beállítottságot is felébreszteni és kifejleszteni törekszik. Kétségtelen, hogy műve sok tekintetben a német nemzeti szociálizmus pszichológiáját adja, noha erre se példáival, se másként nem utal. Műve tehát ezért is érdekes, de legfőbb értéke inkább abban rejlik, hogy erőteljesen ráeszmélteti olvasóit közösségi életünk fogyatkozásaira és arra, hogy ezek miként szünhetnek meg.

LESTYÁN SÁNDOR: **Jóskönyv, álomfejtés.** Régi magyar kalendáriumi furcsaságok. Officina kiadás.

A régi magyar kalendáriumok, csiziók, álmoskönyvek, babonás könyvek furcsaságai, érdekességei kelnek új életre *Lestyán Sándornak* ebben a művében. Az első Lőcsei Kalendáriom (1626.) és a Debretzeni Álmos Könyveczke (1635.) megjelenése óta sok minden változott a világban és az életben, de a naptár fájáról ma is a régi rendben peregnek le a levelek és az álmok örök kísérői maradnak az emberiség éjszakáinak. A mai világ embere azonban többet követel a jóslatok és álomfejtések régi, hagyományos magyarázatainál. Az író tehát kibővítette, teljessé tette művét azzal, hogy a fejezetek sorába beiktatta a most olyan népszerű Csillagjóslatot (Horoskóp), Tenyérjóslatot és a Kártyavetés szórakoztató művészetét. Mindezeket könnyed, áttekinthető, s az avatatlanok számára is hozzáférhető módon ismerteti, majd foglalkozik a misztikus tudományok ősi multjával, történetével, a kaldeusok 4000 éves, kőtáblákra vésett jóslataitól kezdve, a mai napok modern álomfejtéséig.

HAJDU ERNŐNÉ: **Főzzünk okosan.** Officina kiadás.

Sok tudományos szakmunka jelent már meg erről a tárgyról, azonban egy sem olyan, amely a laikus közönség számára könnyen érthető lenne. Ez a könyv népszerű módon tanít meg a korszerű helyes táplálkozás titkaira. Nem tudományosan, hanem a családját ellátó háziasszony számára érthetően magyarázza meg, hogy mire van voltaképen szüksége a szervezetnek, hogy mi a kalória, kinek mennyi kalóriára van szüksége, mi a különbség az egyes vitaminok között, amelyekről ma annyi szó esik. Mindezt oly könnyedén és világosan, hogy könyve nemcsak tudományos munka, hanem egyszersmind szórakoztató olvasmány. Táblázatai, hasznos háztartási, étrendi, bevásárlási, befőzési és költségvetési útmutatásai mindenki számára könnyűvé teszik az eddig oly nehéz háztartásvezetést. *Szőts Jenő* kedves illusztrációi a könyv tetszetősségét nagyon emelik.

Versek.

ADY ENDRE **Összes versei.** Athenaeum kiadás.

Már évek óta minden könyvnapon helyet foglal a XX. század legnagyobb magyar költőjének, *Ady Endrének* összes verseit tartalmazó kötete. Az idén *amatőrkiadásban, bibliapiroson* jelent meg. A kötet felöleli Ady összes verseskönyveit, melyek életében a közönség elé kerültek: *Új versek* (1906), *Vér és arany* (1907), *Az Illés szekerén* (1908), *Szeretném, ha szeretnének* (1909), *A Minden-titkok versei* (1910), *A menekülő Élet* (1912), *A magunk szerelme* (1913), *Ki látott engem?* (1914), *A halottak élén* (1915). Ezekhez járúl Ady posthumus kötete: *Az utolsó hajók* (1923), továbbá a *Margita élni akar* c. verses regény, melyet folytatásokban 1912-ben a Nyugat közölt és könyvalakban csak Ady halála után jelent meg (1921). Végül közli a kötet Adynak az Új versek megjelenése előtti verseit: *Versek* (Debrecen, 1899), *Még egyszer* (Nagyvárad, 1903).

ERDÉLYI JÓZSEF: **Emlék.** Összes versei. Magyar Élet kiadás.

Erdélyi József a háború után kialakult új magyar élet költője. Szinte váratlanul tünt fel egyik napról a másikra s azóta neve, versei állandóan megtalálhatók újságok és folyóiratok lapjain. Nem elvonatkoztatott költő: a mindennapok gondjait, kis örömeit éli, azokról énekel és büszke, rátartós magyarsága nem mesterfogás, hanem veleszületett, tudatos szükségszerűség. Költészetének vezérszólama ez a fajtájáért áldozatokra is kész rajongás. Egész költői munkásságának értékét ma még nehéz és felelőtlen nagyképűség volna felmérni akarni, hiszen egyelőre jóval innen van alkotó életének nagyobbik, értékesebb felén. Csapongó egyéniség: néha hetykén bátor, máskor ok nélkül csüggedő s ez nyomot hagy költői attitűdjén is. De egy bizonyos: *Erdélyi József* költő, a legjavából. Megdöbbentő, újszerű, harcos költő. Magyar és nem magyaros költő, akit ismerni, olvasni, szeretni kell. Tehetsége, írói szándékai a legkiválóbbak közé avatják.

ILLYÉS GYULA **Összegyüjtött versei.** Nyugat kiadás. 460 lap.

Illyés Gyula egyéni hangú költészetének teljes képét adja a hatalmas kötet, a költő eddig megjelent kötetei mellett újabb, külön kötetben még meg nem jelent verseit is tartalmazza. Tizenkét év költői termése, 1928-tól, amikor első kötete, a *Nehéz föld* megjelent, mostanáig, mutatja azt az útat, amelyet Illyés Gyula járt végig. Ő kétségkívül egyike ma élő költőink legkiválóbbjainak. Verseiben mély gondolatok, a magyar föld és tájak szeretete, forrón lángoló szerelem váltakoznak. Újabb kötetei s a legújabb versek mutatják költészetének érettebb, kiforrott korszakát. A gyüjteményben az 1928-ban megjelent első kötetén és újabb versein kívül a *Sarjúrendek, Három öreg, Ifjúság, Szálló ágyak alatt, Rend a romokban, Hűtlen jövő* és a *Külön világban* című kötetek szerepelnek.

JÓZSEF ATTILA **Összes versei és műfordításai.** Pérely Imre képeivel. Cserépfalvi kiadás.

A korán elhúnyt, nagytehetségű költő költői műveinek ez az első *teljes* kiadása. A két évvel ezelőtt megjelent gyüjteményből műfordításai hiányoztak. Pedig műfordításai között sok kitűnő darab van. József Attila a szegények, az elesettek költője volt, akinek szocializmusa nem annyira pártállást, mint inkább emberi és művészi hitvallást jelentett. Költészete pedig időtálló, magyar értéket. Sorsa úgy adta osztályrészéül, hogy rengeteg nélkülözés után akkor nyert elismertetést, mikor már meghalt. Pedig bizonyára nyert volna vele a magyar irodalom, ha újszerű, néha megdöbbentően éles életlátása a keserűségtől megtisztúlva, kellően lehiggadhatott volna. Költészetének legfőbb jellemzője az őszinteség, kevés nála őszintébb költője van újabb irodalmunknak. Verseinek ezt a gyüjteményes kiadását *Pérely Imre* képei díszítik. Pérely sajátos művészete nagyszerűen érvényesül a József Attila-témákban. Egyes képei messze túlemelkednek a szokott illusztrációs anyagokon.

JUHÁSZ GYULA **Összes versei.** Szukits-kiadás, Szeged. 400 lap.

A magyar könyvkiadás régi adósságát rója le e kötettel a kiadó. Juhász Gyula, a nagy magyar magányos költő, tragikus sorsa, sajátos szomorúsága, magyarságtudata új színt kap, örökké aktuális versei tükrében. A szegedi talajból, a magyar feltámadás városából indult el költészete és e regionális keretben az egyetemes magyarság tragédiája tárult lelke elé. Az „utolsó magyar igric" költészete emellett eleven szálakkal kapcsolódik a nagy nyugati nemzetek költészetébe, anélkül, hogy nyelvében, kifejezési formájában és tartalmában eltávolodott volna az Arany János-értelmezésű magyar klasszicitás egyszerűségétől és közvetlenségétől. Az új magyar líra remeke „Juhász Gyula versei", melynek helye az Adyé, a Kosztolányié és a Tóth Árpádé mellett lesz. A művet *Sík Sándor* előszava vezeti be, anyagát *Paku Imre* gyüjtötte össze és rendezte sajtó alá.

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ **Összegyüjtött versei.** Révai kiadás.

A modern magyar irodalomnak Ady mellett egyik legnagyobb alakja *Kosztolányi Dezső*. Ez a hatalmas kötet költői életművét foglalja össze. Azt a gyüjteményt, amelyet kevéssel halála előtt maga a költő rendezett sajtó alá. A kötetben szerepelnek a hagyatékban talált nagy Kosztolányi

Magyar Kultúrszemle
1940. 6

versek is. Kosztolányi Dezső az új magyar irodalom klaszszikusa, a tisztúlt érzések és a legszebb magyar nyelv költője. Kosztolányi szinte az érzékeivel alkotó költő. Egyszerre érzi, látja, ízleli, tapintja, hallja a dolgok lényegét s érzékszervei oly tökéletes összhangban kapcsolódnak a lényeghez, mint csak kiválasztott keveseknél a világirodalomban. Csodálatraméltó művésze a magyar nyelvnek, aki újabb költőink közül a legtöbbet tett a magyar nyelv tisztítása, csiszolása érdekében. Költeményeinek ez a gyüjteményes kiadása a legértékesebb, legszebb könyvnapi könyvek közé tartozik.

ARANY JÁNOS **Elbeszélő költeményei.** Franklin-Társulat kiadása. 540 lap.

A könyvnapra új kiadásra kerülő nagy magyar klasszikusok között minden évben előkelő hely illeti meg *Arany János* műveinek kiadását. Az idén Arany *elbeszélő költeményei* jelentek meg könyvnapi olcsó kiadásban. A kötet tartalmazza Arany első époszát, *Az elveszett alkotmányt*, továbbá a hatalmas hunn-éposz elkészült részét, a *Buda halálá*-t, Szécsi Mária és Wesselényi szerelmének oly sok magyar költőtől megénekelt leírását, a *Murány ostromá*-t, Arany egyetlen s a világirodalomban is szinte páratlanúl álló komikus époszát, a *Nagyidai cigányok*-at, azután Arany 1848-ban írt népies krónikáját, *Losonczi István*-t, a költői szépségekben gazdag népmesét, *Rózsa és Ibolyá*-t és végül a töredékben maradt, a költő önéletrajzának számító *Bolond Istók*-ot, s a többi elbeszélő költeményt. A szépkiállítású kötet a könyvnap legértékesebb könyvei közé tartozik.

FEKETE LAJOS: **Delelő nap.** Válogatott versek, 1925—1940. Láthatár kiadása. A Studium főbizománya.

A világháború után kisebbségi sorsba került délvidéki magyarság bontakozó irodalmában közel egy évtizedig fontos helyet töltött be *Fekete Lajos*, a vajdasági magyar költészet egyik legkiemelkedőbb tehetsége. Fekete férfias, komoly lírája már a mult évtizedben túlnőtt a jugoszláviai magyar nyelvterület szükebb határain, verseit szívesen közölték nemcsak az ottani, hanem a szlovenszkói, erdélyi és a csonkaország legértékesebb magyar folyóiratai is. Amikor pedig 1929-ben kénytelen volt odahagyni szűkebb pátriáját s Budapesten telepedett le, hamarosan itt is teljes elismerésre tett szert. 1934-ben Baumgarten díjat kapott. Most megjelent verseskönyvében, a Delelő napban költészetének java termését gyüjtötte egybe, tizenöt esztendő válogatott verseit. A kötet elé *Schöpflin Aladár*, a kiváló magyar kritikus írt bevezetőt.

MEGYERY SÁRI: **Te érted akartam.** Dr Vajna György és Társa kiadása. 80 lap.

Megyery Sári mély líraiságú, hangulatos, könnyedén ömlő verseit foglalja egybe a kötet. Sajátos varázsuk van ezeknek a verseknek: egy érzésekben gazdag asszonyi lélek őszintesége ad nekik különleges veretet. A versek tárgykőre az asszonyi világ és szemlélet különböző részeire terjed, de uralkodó érzelme mégis a szerelem. Szerelmi verseiben sok meghatóan szép darab akad. Egészen különleges csoportot jelent a kötetben az a ciklus, amelynek ezt a címet adta: „Haragos Holnap! Ó hozd vissza a békét!" A ciklus verseiben a mai háború lelki visszhangja nyilatkozik meg, a költőnő Párisban írta őket. A kötet újabb komoly állomást jelent Megyery Sári felfelé ívelő pályáján.

JANUS PANNONIUS: **A Duna mellől.** Geréb László fordítása. 120 lap.

A magyar reneszánsz európai-hírű nagy magyar költőjének, *Janus Pannoniusnak* verseit tartalmazza a könyv *Geréb László* művészi fordításában. Jelentősnek kell mondanunk ezt a vállalkozást főleg abból a szempontból, hogy ennek a nagy magyar költőnek latin nyelven írott verseit most végre közönségünk szélesebb rétege is megismerheti. *Geréb László* fordítását dícséret illeti, méltó Janus Pannonius költeményeihez. Ezek jelentőségét *Huszti József* a kötet elé írt bevezető tanúlmányában így méltatja: „Janus költői tehetsége volt bizonysága a világ előtt annak, hogy a harci erényeiről híres, folytonos háborúktól zaklatott, az európai műveltség védelmében vérző Magyarországon is születhetik nagy, mindenkitől elismert költő. Valóban az ő költészete is hirdette az európai kultúra közösségét alkotó népeknek, hogy mi is közéjük tartozunk, bennünk is megvan a közös örökség őrzésének és gyarapításának tehetsége és akarata".

Magyar Nemzeti Lant. A magyar hazafiság anthológiája.

Összeállította: BÓKA LÁSZLÓ. Officina kiadás.

Ez az anthológia a magyar költészet legszebb hazafias verseit gyüjti egybe. Nem volt a magyar költészetnek olyan kora, melyben költőink ajkán elhalt volna a nemzet szeretetének éneke. Hatalmas és gazdag anyagból kellett tehát az anthológia szerkesztőjének válogatnia. Ez módot adott arra, hogy az értékben kiemelkedők kerüljenek csak a gyüjteménybe. Így ez a kötet olyan hazafias versgyüjteménnyé vált, melyben az Árpádok hőskorától a trianoni béke felszámolásáig minden nemzeti esemény költői visszhangja a legméltóbb költők legjobb alkotásaiból zeng felénk. Magyarság és szépség találkozik a kötetben, melyre a talán soha nem volt ilyen szükség, mint ma. *Babits Mihály* írja a gyüjtemény elé írt bevezetésben: „Talán öngyógyító életösztönünket bizonyítja, ha ma ismét s mind jobban és jobban fölébred az érdeklődés, a vágy, az áhítat a „magyar nemzeti lant" iránt.

A Szózat és a nagyvilág. Cserépfalvi kiadás.

Rendkívül értékes ez a szépkiállítású könyvecske, mely Vörösmarty Mihály *Szózat*-át mutatja be a nagyvilághoz való viszonyában. Vörösmarty remekművét, melynek első kiadása 100 évvel ezelőtt jelent meg, úgyszólván minden kultúrnyelvre lefordították. Ez a kötet a Szózat 20, különböző nyelvű fordításait tartalmazza (angol, olasz, francia, német, görög, héber, török, szerb, stb.). Ez az összeállítás széles távlatban mutatja be a Szózat igazi jelentőségét, s különösen kiemelkedik azáltal, hogy ilyen gyüjtemény még egyáltalán nincs. (1861-ben és 1877-ben megjelent ugyan a magyar könyvpiacon magyar, német, francia és olasz nyelvű kiadása, ez azonban teljesen elfogyott s ma már az értékes ritkaságok közé tartozik). A könyvhöz *Csekey István* egyetemi tanár írt bevezető tanúlmányt, ebben rámutat a Szózat jelentőségére és hatására a világ különböző nemzeteinél. Az értékes művet szerencsés gondolat hozta létre.

Új Auróra. Fiatal költők anthológiája. Cserépfalvi kiadás. 110 lap.

Tizenkét fiatal költő — nagyobb részük alig húsz éves — összeállott ebbe a kötetbe, hogy elmondják verseiken keresztül, hogy kik és mit akarnak. Költői hitvallásuk szerint „a vers a lélek legszentebb kifejezőeszköze, és nem arra való, hogy társadalmi problémákat igyekezzünk megoldani vele. Hisszük és valljuk, hogy az ember legnagyobb és legijesztőbb problémája mindig az *ember* marad: és ezt az embert keressük mi verseinken keresztül". Érdekes éppen napjainkban ez az állásfoglalás s érdekes, hogy a legújabb, legfiatalabb költőgenerációból egy tizenkét tagú csoport vallja ezt. A kötet költői a következők: *ifj. Ambrózy Ágoston, Bárány Tamás, Devecseri Gábor, M. Fodor László, Hegedűs Zoltán, Karinthy Gábor, Körösényi Vilmos, Mészáros László, Sír Éva, Somlyó György, Tamás Tihamér, Végh György.* Verseik összeválogatásában finom kritikai érzék érvényesült. A kötetben lévő költemények között nem egy komoly, figyelemreméltó, értékes alkotás.

Regények elbeszélések.

BARABÁS PÁL: **Szeressük egymást!** Nova kiadás.

Barabás Pál új regénye szociális problémákat bogoz, egy hatalmas gyártelep életét eleveníti meg. A gyár nemcsak műselymet termel, hanem belekapcsolja sorsába azokat is, akik reggelenként belépnek kapuján. A regény eseménye párhuzamosan játszódik az előkelő negyed hozzáférhetetlenül álló gazdag és dús villáiban és az éjjel-nappal zajos külvárosban. Az események mögött az időszerű szociális problémák elevenednek meg. A regény előterében izgalmas, érdekes szerelmi történet bontakozik ki: két férfi és két nő egymástól annyira különböző szerelmének sokszor egymásbakapcsolódó vonala. Az egyik férfi gazdag, a másik szegény, a két női főszereplőt is egy egész világ választja el egymástól. Az író ügyes kezekkel bonyolítja a cselekményt, előadása, meseszövése mindvégig leköti az olvasót.

BEREND MIKLÓSNÉ: **Hazádnak rendületlenül.** Pantheon kiadás. 630 lap.

Berend Miklósné új regénye folytatása annak a nagyszabású társadalmi regénynek, amely a múlt évben „Akik kihullottak Isten tenyeréből" címmel jelent meg. Az 1867-tel kezdődő regény a „ferencjózsefi" kor, továbbá a világháború a forradalom és ellenforradalom időszakának hatalmas korképét adta. Új regénye a trianoni magyarság életéről és világáról rajzol képet. Hősei ugyanazok, mint előbbi regényében. Ugor Endre, a világháború vitéz katonája és Szilárd, a faját forrón szerető orvos együtt küzdenek a magyar falu felemeléséért. A regény a megcsonkított ország gyászának sötét hangulatával kezdődik és a szétpattanó trianoni bilincsek reményteljes akkordjaival végződik. Ugor Endre, aki annak idején a nyugatmagyarországi felkelők közt harcolt, most a felvidéki csaták hőse lesz. Orvosbarátját is odaszólítja sorsa. A világháborús nemzedék mindvégig megtette kötelességét. *Berend Miklósné* új regénye széles lát-

önmagától tűri el a nép a leparasztozást, azaz ott is kiki csak a maga személyéről mondhatja. De ilyenkor még mindig szemrehányással, hősiességgel, érzelgéssel vagy megadással van dolgunk. Talán azt is észbe lehet venni, hogy a legrégibb népdalainkban se fordul elő a „paraszt" név, hanem csak a „szolga", „béres", „gazda", „juhász".

„Prost" és „sprostý".

A cseh és a szlovák nyelv abból az ezerév előtti szláv nyelvből fejlődött ki, amelyből mi átvettük a „paraszt" szót. Azt a régi szlávot nem ismerhetem, de tizenegy évig kizárólag cseh és szlovák iskolákban és környezetben éltem, úgyhogy e nyelvekben eléggé bizonyító nyomokra találtam tudományosan pontos nyelvismeret nélkül is.

A „prost" (olvasd: proszt) egy ma is élő cseh jelző (határozatlan melléknévi alakban). Határozott melléknévi alakja a „prostý" s a szlovákban már csak így él, de a csehben is megvan ez az alakja is (a határozott jelző-rag mindig ý). Ez a szó ugyanaz, mint a mi „paraszt" szavunk, amely nagyobb jelentésváltozáson se ment keresztül, hanem csak a külsejében hasonult hozzá a magyar nyelv szellemehez. A *„prost"* vagy *„prostý"* mai jelentése: egyszerű, egyenes, mesterkéletlen, együgyű, valamitől mentes, valami nélkül való". Itt van egypár összetételes példa: *prostý* lid = egyszerű nép (a csehben igen járatos kifejezés); *Prost*omluva = próza, kötetlen beszéd; *prost*odušný = egyeneslelkű, naiv, együgyű, jóhiszemű; *prosto*ľudín = egyszerű ember; *prost*ota = egyszerűség; *prost*onárodné piesne = népies dalok (ebben az összetételben a -národné = népi, nemzeti; az egész kifejezés pontosan ezt jelenti: a nemzet egyszerű rétegének dalai); *prost*oreký = nyiltbeszédű, kotnyeles, szabadszájú; *prost*ost = egyszerűség, őszinteség, egyenesség; kolku *prosté* = bélyegtől mentes.

A *„prost*ost" szónak ilyen alakja is van: *„sprost*ost". Az „s-" csak igekötő. Mind a két alak „egyszerűséget" jelent, de az *igekötős* alak azonkívül már „ostobaság" jelentéssel is bír! Ez a két szóalak meggyőzően bizonyitja, hogy az egyszerű és az ostoba fogalmak édes rokonságban vannak egymással! Ime hát egy-két igekötős képződmény: *sprostý* = buta, ostoba, dőre, közönséges, *egyszerű, alacsonyrendű,* pimasz! *sprost*it = valamitől mentesíteni, megfosztani.

Ezekben a szókban valamennyiben megvan a „prost" régi szláv tő s a jelentésük egyezik a mi paraszt szavunk jelentéseivel (kivéve a földmüvelő jelentést, mert ez újabb jelentéstapadás). Teljesen bizonyos, hogy a „prost" tövű szláv (mai cseh és szlovák) szavaknak már a „paraszt" átvételének idejében, tehát a 10. század táján megvoltak nagyjában a mai jelentései, tehát akkor a „parasztot" is ilyen jelentésekkel vettük át! Mert nehezen lehet elképzelni, hogy a „prost" (= „paraszt") szóra az állítólagos „egyszerű" jelentésből kiindulva a három nyelvben tíz évszázados egymástól független fejlődésben ugyanazok a jelentések tapadtak volna. (Az egyetlen kirívó különbség csak az, hogy a magyarban a szóból egy egész népréteg neve is lett, de a szlávban nem.) A cseh „prostý lid" (= egyszerű nép) kifejezés szintén az előkelő osztályokkal állítja szembe a köznépet, de ez a szembeállítás sokkal enyhébb, mint az, amely a magyar paraszt névben érzik.

*

Ki volt már a X-ik században is az „egyszerű nép"? A rabszolgák s később a jobbágyok (= ignobilisok)! Ezek voltak a „parasztok" s a „prostý lid". Őket már akkor mély társadalmi és jogi szakadék választotta el az uraktól, a „nem-egyszerű" rendektől. Ez a szakadék azóta benne érzik az „egyszerű nép" „paraszt" nevében s az nem is tud ettől az érzéstől megszabadulni, mert a „paraszt" névnek nincs Bauer, paysan, villageois, countryman, sedlák stb. értelme.

A „paraszt" nevet egy régi osztályszemlélet szülte a magyarban s mivel ez az osztály föl akar emelkedni s eggyé akar válni a többi magyarsággal, azért mint akadályt, mint bélyeget kerüli, fájlalja a paraszt nevet. Érzi, hogy e szó minden betűjével s multat megelevenítő jelképével fogva tartja őt a mélyben, s az évszázadok sötétjében s világánál egészen apokaliptikus menekülési vágyakat kavar.

KUBIKOS

(Acsay Mihály, Kunszentmiklós)
„MUNKANÉLKÜLI"

Pérely Imre rajza. Budapest, 1940. X. 15. Vágóhíd-u., Kubikos-tábor.

Ezeknek ismeretében talán nem helyes és észszerű, ha egy természetes folyamatra az ellenkezőjét igyekszünk rákényszeríteni társadalompolitikai ideálok és „meggondolások" örvén. Mert olvastam olyan tanulmányt is, hogy a „paraszt" ma már átfogó s tág fogalom. Nem csak a falvak, tanyák s puszták népe tartozik belé, hanem a belőle följutó, de hozzája ragaszkodó orvosok, tanítók, tanárok, ügyvédek, katonatisztek, hivatalnokok, papok, mérnökök, írók is stb., s ha ezek parasztnak fogják magukat hirdetni, akkor végleg megtisztul a paraszt fogalma. En azt hiszem, részleges és ideiglenes eredménynél többet nem fog adni ez az elgondolás.

Inkább tudományos pontossággal ki kell vizsgálni az itt fölvetett összefüggéseket s azután szóban, sajtóban, irodalomban, tudományban és politikában ki kell mondani a végső ítéletet a paraszt szó fölött — hacsak nem jutunk ellenkező eredményre!

Nem vagyok sem nyelvész, sem történész, sem szociológus, csak mivel keményen belebotlottam a kérdésbe, azért foglalkoztam vele. Az eddigi fölfogás alapján a legapróbb írásommal is minduntalan szembe kerültem annak a népnek a megingathatatlan ellenvéleményével, amelyért dolgozom s amelyből vagyok.

Pontos böngészetet kellene végezni a „paraszt" szó és fogalom előfordulásairól a magyar és magyar vonatkozású irodalomban és történelemben, összehasonlító munkát kellene végezniök a nyelvészeknek s végigkísérni a szó jelentésváltozásait a legrégibb idők óta. Mért kellett ez a szláv

szó? (A „szolga“ és a „robot“ is ma is élő szláv szavak!) Sok ilyen kérdés nyelv- és társadalomtörténeti megvilágítása kellő nyomatékot tudna adni az egyik vagy a másik véleménynek.

A kérdés nagyfontosságú éppen a mai újuló, gomolygó időkben. Szavakkal sebeket üthetünk és gyógyíthatunk, utakat torlaszolhatunk el és nyithatunk meg, főleg a lélek útjait. Nem kicsinyíthetjük le, ami egy milliós tömegnek nagy.

Hogy mi lesz azután a „parasztbecsület“, „parasztész“, „parasztkollégium“, „paraszt párt“, „parasztdal“, „paraszti életforma“ stb. megállapodott kifejezésekkel, az sokkal kevesebbek baja, mint maga a paraszt név. A többség érdeke pedig a teljesség érdeke. Az élet majd teremt helyettük a nyelvészek, írók segítségével új szavakat, hiszen az idegen nyelvek is másképen jelölik ezeket a fogalmakat. Megszokás dolga! (S ha az új szavak senkit se fognak *sérteni* és magyarosak lesznek, kellő használattal gyökeret eresztenek.)

*

„Nem vagyunk parasztok, hanem földművelők. Azt csak az urak mondják rólunk, de ez sért bennünket. Kérjük, hogy az ujságban se írják, hogy parasztok . . .!“ — így kiált felém egy garamvölgyi kisgazda (Détáry István) levele, s még vagy száz zsongja utána, „nem vagyunk parasztok . . .“

És én nem tudom mitévő legyek!

Csűdi Mihály lelke

Irta: Kádár Lajos

A csontot hasogató szél betutul a halottasház szelelő likán. Kegyetlen tél van.

Tegnap haltam meg s már itt kinn szürenkezem a tiszarekettyési temetőben. Várok. Az orvos azt mondta, hogy ragályos a hullám, de az is lehet, hogy a jányom sugallatára tette. Mindegy. Én kisuttyantam a testemből. Most már csak arra várok, hogyan és miként adják meg testemnek a végtisztességet. Pipálhatnék itten, ha lehetne, gondolatban azonban rágyujtok. Mi? Hogy ki vagyok én?... Egy lélek vagyok! Csűdi Mihály gazdálkodó lelke. Most itt vagyok mondom a rekettyési temetőben, fönn kucorgok a boncház gerincén. Hogy?... Hogy megfázok? Á, dehogy. Nem érzek én már se hideget, se meleget, csak a szél tutulása kellemetlen.

Az előbb itt bóklázott körülöttem valami esett lélek, közeledésemre azonban úgy elillant, mint egy ködelőttem, ködutánam béli boszorkány. Lehetséges, hogy valami hazajáró lélek volt. Az egész falu tudta, hogy Kontráné minden éjjel hazajár, pedig esztendeje lesz Vízkeresztkor, hogy eltemették.

Most hallom, hogy harangoznak a faluban. Ugyan?... Hol van még az estéli hét óra... Gondolatnyival később már fönn ültem a templomtorony keresztjén. Furcsálottam itt kuporogni. Úgy éreztem, mintha a harangzúgás megmozgatná alattam a templomot. Hirtelen lejebb kúsztam az öreg Comboshoz, a harangozóhoz.

— Hagyja kee mán abba azt a harangozást! — mondta türelmetlenül egy asszony. Szemügyre vettem a szülét, a harangozóné türelmetlenkedett ott.

— Mingyán hékám — szuszogta az Egyház vén szolgája, aztán megpökte a tenyerét és új versesbe vágott.

Az asszony most megrángatta az embere újjasát:

— Ölég mán annak a vén nyiherászinak. Szen világéletében mindig fösvény volt, mint a nádi-veréb. Eccer náluk voltam jány koromban napszámon, oszt a vén uzsorás, az odatévelygő idegen kódusnak úgytett: „Nincsen cimboránk sömmink se, mink szögények vagyunk . . . Nem vóna egy kis szárazkenyér a tarisznyádban, hiszen azt mán úgy se öszöd mög, mink mög ládd meleg levesbe mögpuhítanánk . . .“

Most tudtam meg, hogy nekem harangozik ez a vén Combos s hogy a felesége engemet szapul. Hazudott a candra fehérnép . . . Azaz . . . igen-igen . . . Eccer tényleg vetődött a tanyámra egy tekergő csoze, dehogy én kenyeret kértem volna? . . . Mégha kértem is? . . . Kilenc családom volt . . .

Az öreg hirtelen abbahagyta a harangozást. Olyan furcsa süket csend támadt ott fönn, hogy a szél tutulását már nem is hallottam.

— Mehetünk — kötötte oda a harangkötelet az egyik horogfához és letotyogtak a toronyból. Most lekúsztam a harangkötélen oda, ahol az öreg az előbb állott. A harangkötél egészen meleg volt, ahol az öreg szorongatta.

Hirtelen átkúsztam a szelelőlikon a kórusba. Megvizsgáltam az orgonát. Most eszembe jutott, mikor az orgonát javították, az egyháztanács két köböl búzát kizsarolt tőlem, pedig akkor még csak árendás voltam ezen a mostani 250 holdon.

Bebujtam az orgonába. Csúnya poros volt benn minden. Egy pókhálóból alig bírtam kikecmeregni.

Aztán odarepültem az oltárhoz, onnan meg föl a szószékre. Most behallatszott, hogy kulcs kattan a sekrestye ajtajában. Leszálltam. Király Mátyás templomszolga lépett be a szent épületbe. Bort hozott ökelme egy kék sebhelyes kancsóban. Odaállította az italt a kegyszeres téka tetejére és leterítette szakajtóruhával. Elcsodálkoztam Király Matyin. Nem ivott az italból. Hamar a kancsóra vetettem magam. Még a sekrestyés el se távozott, nagy nekiveselkedésembe föl akartam ragadni az italos kancsót. — Hopp! — de csak elkacagom magam bosszúságomra, hiszen már csak lélek vagyok. Megbódultam kicsit az ital szagától. — Gyerünk ki a levegőre.

Kisettyentem.

Most eszembe jutott, hogy tavaly ilyenkor éppen a nádamat vágattam az ártéren és az a bitang Pillikány, a csősz maga lopott el a nádkupából öt kévét, hogy beszeghesse az ólja gerincét. Bosszantott, hogy eszembe jutott ez a nád-ügy. Igaz, mi se jutna most a gyerekeimnek abból az öt kéve nádból . . . Hova is repüljek, merre is menjek, töprengek ottan a piac-tér felett, aztán unalmamban kilebegtem a temetőbe, megnéztem a csőszt. Éppen ásta a síromat. Hűcsak! Már kötésig ért neki a gödör. Leleselkedtem egészen. Valaki odaköszönt. István, a legöregebb fiam lépett a síromhoz.

— Hát ide gyön majd az öreg megboldogult gazda — mondta egykedvűen a temetőcsősz. — Mikor temetik?

— Hónap — válaszolta a fiam és ösztönösen a gyászszalagjára pillantott s közben megtapogatta zsebében a kulcsokat. Láttam, jóleső mosoly szökkent az arcára. Most már megértem Istvánt. Sohasem adtam ki a kulcsokat a kezemből. — Tán még István a legtisztességesebb . . . Bár orrolt rám mindég, amér előre nem jussolhatott. Igaz, a menyem bíztatta föl, Búzás Mari.

Otthagytam a temetőt. A szívem rettentően fájt a fiam pazarlásán. A lelketlenje, pipadohánnyal kedveskedett a csősznek. Eszembe jutott hirtelen: megnézem a családomat. A falu felé vettem magamat. Amint az első házat elértem, gyökeret vertem Palástiék ablakában. Hangos tamburaszó és kurjongatás neszelt benn. Hamar bekúsztam a kulcslikon. A muzsikát világéletemben kedveltem.

Kézfogó állt Palástiéknál. Tele volt a ház vendéggel.

— Bolondság — gondoltam őszintén. Tisztára meg-

KELET NÉPE

FŐSZERKESZTŐ: MÓRICZ ZSIGMOND

„NEM VAGYUNK PARASZTOK“

Írta: SZŐKE PÉTER (Galánta)

Társadalomvizsgálók, történészek, nyelvészek, írók, költők és politikusok figyelmébe.

Naponta kapok levelet nagygazdáktól, kisgazdáktól, zsellérektől, béresektől, szabad földmunkásoktól, falusi kisiparosoktól, szóval — parasztoktól (mivel egy 40.000 példányban megjelenő néplap szerkesztőségében dolgozom). *„Nem vagyunk parasztok, hanem földművelők. Azt csak az urak mondják rólunk, de az sért bennünket. Kérjük, hogy az ujságban se írják, hogy parasztok...“* Ilyenféleképen hangzik a sok-sok tiltakozás, de némelyik egész remekbe fogalmazott kis tanulmány, verses, idézetes igazolásokkal.

Eddig nem adtam nekik igazat, mert panaszaikat csak az áldatlan paraszti élettől való menekülésnek véltem s azt hittem, ha kedvükért elejtem a paraszt nevet, azzal magam is elismerem e szó „elferdített“ és lealázó használatának helyességét. Azt hittem, hogy nagy társadalmi átalakulások árán visszaadhatjuk e szónak „régi tisztességes csengését“ s az új helyzetben a nép is vállalja majd. Csak az a szellem tűnjék el, amely az „évszázadok során“ megbélyegző, elválasztó és lealacsonyító értelmet adott neki.

Ehhez a kérdéshez utóbb új szempontokat leltem.

Kiss Lajos, a „Szegény ember élete“ c. könyv írója s a hódmezővásárhelyi múzeum tudós népismerője azt írja, hogy a *pásztoremberek* nem tartották magukat soha parasztnak, a szántó-vető parasztot *lenézték*, sült parasztnak, bukó parasztnak mondták.

Én úgy tapasztalom itt a kisalföldön, a Garam völgyében s az Ipoly völgyében, hogy a szántó-vető ember se maga tartja magát parasztnak, különösen nem a jobbmódúja. A szegényebbje vállalja ezt a nevet, de nem egységesen és csak kényszerből. Mintha valami régi jogtalanságból fakadó halvány igazságtudata és erkölcsi fölénye volna, amikor szemrehányóan mondja: „Ha a paraszt nem dolgozik, az úr nem eszik“. Ez annyit tesz, hogy „úgy-e, embernek paraszt vagyok, de a munkám, kenyerem azért jó, mi?“

És kérdés, volt-e a paraszt szónak valaha is nagyjából csak „földmíves“ vagy „falusi“, „gazdálkodó“ értelme, mint más nyelvekben. Hiszen a szervusok és ignobilisok már a honfoglalás idején is társadalmilag s jogilag mélyen alatta voltak az uraknak. Ezt elárulja akár Anonymus is (1150—1196): „Ha az oly igen *nemes magyar nemzet* eredetének eleit s minden vitézi tetteit a parasztság csalfa meséiből hallaná, az *igen éktelen és elég illetlen* lenne“. (Tehát inkább ő írta meg.)

A magyar „paraszt“-fogalom egyedülálló és tanulságos voltát kitűnően lehet szemléltetni, ha idegen nyelvekkel hasonlítjuk össze.

„Bauer“

A német nyelvben ez felel meg körülbelül a mi „paraszt“-unknak. Például: parasztság = Bauernstand; parasztasszony = Bäuerin, stb. Bauer szóból lett a magyar „pór“ is. De mi az eredeti jelentése?

Bauen = művel (földet), termel; Ackerbauer = földműves (Acker = szántóföld, -bauer = művelő ebben az összetételben); Ackerbau = földművelés.

A német „bau“ tőnek más fogalomkörbe tartozó jelentése nincsen. A Bauer név tehát az eredeti jelentésével is meg a hangulati velejárójával is elüt a magyar „paraszt“ szótól, mert ennek nagyon sokféle árnyalatú bántó értelme is lehet. „Te paraszt“ — mondhatjuk mi, s mindenki megért. „Du Bauer!“ — ezt legföljebb csak németül is tudó magyar értheti meg, de a német ilyesmit nem mondhat. Amit mi megbélyegezve póriasnak, parasztosnak nevezünk, az németül csak „pöbelhaft“ lehet. (Pöbel = csőcselék, s a latin „populus“-ból lett.)

A magyar és a német szemlélet közti különbségre szomorúan meg tréfásan mutat a „pórul járt“ kifejezés. Ez annyit tesz: úgy járt, ahogy a pórnép szokott járni, valahányszor kérni valója vagy panasza volt. De amit mi csak a német pór (Bauer) segítségével fejezhetünk ki, abban maga a német nyelv nem használhatja a Bauer (pór) szót, mert a „pórul járt“ németül „übel ankommen“.

A Bauer név szó szerint is „földművest“ jelent és kezdettől fogva tisztességes, nagyrabecsült foglalkozást, munkát jelöl.

„Paysan“, „villageois“

A franciában ezzel a két névvel fejezik ki körülbelül a magyar „paraszt“ fogalmát. De lényegében ezek a szavak is mást jelentek.

Pays = vidék, ország, haza, föld (milyen fenkölt fogalmak!). Village = falu. Ezek szerint a „paysan“ szó szerint „vidékit“, a „villageois“ pedig „falusit“ jelentene, de általában a magyar paraszt szó helyett használják őket. A „paysan“-nak „kisgazda“ jelentése is van a szótárak szerint.

A mi faragatlan, neveletlen jelentésű „pórias“ és „paraszt“ jelzőinknek a francia „rustique“, „rustre“ vagy „rustaud“ felel meg. De ezek nem jelentenek „parasztot“ is, hanem a szó szoros értelmében csak faragatlant, neveletlent (ruse = csel; rusé = ravasz).

A „paysan“ és „villageois“ tehát a francia nyelvben kizárólag „vidékit“, „falusit“ jelent, de nevei az egész francia parasztságnak. A francia „parasztság“ teljesen becsületes és ártatlan szemlélettel arról a helyről kapta nevét, ahol él: a vidékről. Mintha a francia társadalom szemében az volna a parasztság legföltűnőbb jegye, hogy nem városban él!

„Peasant“, „countryman“

Az angol így hívja a parasztot. A „peasant“ teljesen egyértelmű a francia „paysan“-nal. A „countryman“ szó szerint „vidéki embert“ jelent. Az angol szemlélet tehát egyezik a franciával.

Ha az angol durvát, gorombát, nyerset, faragatlant, érdest akar mondani, akkor nem a „peasant“-ból vagy a „countryman“-ból képzett jelzőkkel fejezi ezt ki, mint a magyar, aki parasztot mond, — hanem azt mondja: coarse, rough. S ezek a szók csakis durvát, gorombát, nyerset stb.

VI. évfolyam 20. szám **Egy szám ára 50 fillér** Budapest, 1940 november 1

jelentenek és semmi közük sincs az angol földmívesség általános nevéhez. Azokat is más szóval, nem a nevükkel csúfolja, mert legföljebb azt mondja rájuk, hogy „clown". Ez szó szerint „siheder".

Az angol szemlélet sem megbélyegző, mert szintén annak a helynek a nevéről nevezi a parasztságot, ahol az él.

„Sedliak", „sedlák"
(s = sz)

Az első a parasztság szlovák neve, a másik a cseh parasztságé. Csak egy betű köztük az eltérés. A szó értelemadó töve a *„sed-"* (néha „sad-" „sid-" vagy csak „sel-") és annyit tesz, hogy „ül" (megül, megtelepedik). Ezt a szótövet ilyen értelemben meglelni sok más szóban is. Például: *sedet* = ül; *sed*lo = nyereg (amiben ülnek); *sed*lisko = szekérülés; *sed*lina = üledék; *sídl*o = székhely; *sadl*o = ház (mert megülepszik a belső szerveken, rájuk rakódik); és még sok más. Továbbá: *sel*lák = paraszt (nyitrai tájszó); *selo* = falu (csehül) és tanya, major (a szlovákban); *sel*ce = tanya, major; *Sel*ce = község a délszláv tengerparton. Talán még a *„se*je" ige is ide tartozik, mert annyi mint „vet", „ültet".

A *sed*lák szó eredeti jelentését könnyen megérthetjük a használatából is. Bláha J. cseh szociológus tanár szerint sedláknak *szólítják* (!) és nevezik a cseh falvakban azokat a nagyobb gazdákat, akik emberemlékezeten kívüli idők óta „ülnek" a faluban, azaz több emberöltőn át élnek már ott jól gazdálkodva. A cseléd úgy szólítja „sedláku"-nak a gazdáját, mintha csak gazduramat mondana. De a cselédnek, zsellérnek, napszámosnak sosem jár a „sedlák" név és megszólítás, mert az csak a legmódosabb, tehát valószínűleg a *legrégibb* lakosokat illeti meg. Az irodalmi nyelvben azonban a sedlák név a többi „parasztra" is áll. (A sedlákok társadalmi előbbkelőségét a faluban az a rendszer biztosítja, hogy a birtokot sosem aprózzák el, hanem a legkisebb fiú örökli és sedlákként gazdálkodik rajta, az idősebbeket pedig az apa kitaníttatja tanárnak, bírónak, ügyvédnek, papnak, szóval „középosztálybelinek" s ezzel teljesen kielégíti őket.)

A szlovákságnál a sedliak névbe már valamennyi fajta szegényparaszt is belefér, sőt a városokhoz közeli tájakon már valami megbélyegzőt is éreznek e szóban, nyilván *idegen* hatásra. Természetesen a szó a szlovákban is „megültet", „letelepedettet" jelent. Újabban a fiatal szlovák intelligencia ajkán a sedliak név és fogalom a legnemesebb értelemben él.

Ez a két szláv nyelv tehát arról a sajátságáról nevezi a parasztját, hogy az régóta „ül" a maga helyén (utalás a városok későbbi kialakulására), *ellentétben az újabban megtelepült városiakkal.*

*

Az említett nyelvekben, amint láttuk, a parasztság neve nem *értékbírálat, nem társadalmi ítélet,* hanem csak az *ősiségének,* foglalkozásának, települési helyének *tárgyilagos* jelzője!

Ezekben a nyelvekben helyes társadalmi állapotokban nincs semmi akadálya annak, hogy a parasztság szívesen vagy akár büszkén viselje „osztályának" a nevét.

„Paraszt"

Balassa József azt írja most megjelent „Magyar nyelv szótárában", hogy *szláv* eredetű szó. Továbbá ezt írja:

1. Legrégibb jelentése: egyszerű, becsületes,
2. későbbi jelentése: egyszerű, durva, közönséges (pl.: parasztra őrli a lisztet),
3. mai főnévi jelentése: földművelő,
4. mai melléknévi jelentése: durva, műveletlen (pl.: paraszt viselkedés, nagy paraszt, sült paraszt),
5. tájnyelvi jelentései: jámbor, szelid, bevetetlenül maradt folt a gabonában.

Ebből vitán fölül látszik, hogy a *„paraszt" szó értékelés, bírálat, minősítés, a régi rabszolgák és jobbágyok rendjének egy szellemi jegyét emeli az egész réteg nevévé.* Mivel ez a réteg főleg földműveléssel foglalkozott, így tapadt a szóhoz átvitellel a „földmíves, földmívelő" jelentés is. Tehát nem „földet művelő ember" az eredeti jelentése, mert e szónak már a szláv őse is legkevesebb „egyszerűt", „együgyűt" jelentett. Lásd majd tovább.

Hogy a szó legrégibb jelentése „becsületes" is volt, az nem zavarja elgondolásomat. Együgyű, egyszerű, naiv, őszinte, nyílt, egyenes, hiszékeny, jóindulatú, becsületes, hülye és balek: mind *rokonfogalmak* ma is. Aki nem hiszi, tájékozódjon, mondjuk, egy nagyobb hivatal személyzetének egymásról való véleményéről.

De hacsak „egyszerű" is a paraszt legrégibb jelentése, már az is bizonyítja, hogy *nem a parasztság választotta,* hanem mások mondták rája. Nyilván, akik nem tartották magukat egyszerűnek, együgyűnek. Lélektanilag elképzelhetetlen, hogy egy népi réteg „egyszerűnek" nevezze magát, mert már ez is nyílt hirdetése lenne annak, hogy *sok minden hiányzik* belőle, s ez társadalmi értékben kicsinyíti. Az olyasféle kijelentések, hogy „én csak egyszerű" (tanulatlan) paraszt vagyok", nem annyit jelentenek, hogy a falu vak népe szívesen nevezi magát parasztnak, hanem csak azt, hogy érzi a parasztsorsból való kijutás lehetetlenségét, hát inkább józan valóságérzékkel megpróbál belenyugodni a helyzetébe, s hogy azt könnyebben vállalhassa, még erkölcsi elégtételt és önmegnyugvást is teremt magának az ilyen elszólásokkal. Mintha mondaná: no jó, én nektek csak paraszt vagyok, sebaj, de azért... S ezek a ki nem mondott de-azértok elárulják, mennyire és miért nyugodott bele látszólag a falvak népének egy része a paraszt névbe. A nyilt és lázadó tiltakozást pedig már éppenséggel mérlegelni kell. A dolog fonákját mutatja az is, hogy csak

KUBIKOS
(Mácsay Antal, Kalocsa)
„NINCS MUNKA"
Pérely Imre rajza. Budapest, 1940. X. 15. Vágóhíd-u., Kubikos-tábor.

Tükör. 1940. 12. 569

Pérely Imre rajzaival

A Zugliget néhány villája, kertészházával, templomával és korcsmájával, akár hegyvidéki falunak vagy havasi nyaralótelepnek is beillene. Néhány üzlete, gyógyintézete is van. Hallstatt, vagy Meyerling lehet ilyen régivilágbeli, ilyen korhadó, koppadó, ilyen gyanta- és eőszagú. Olyan az élete, mint egy öreg, elszegényedett mágnásé, ki ugyanabban a dohányillatban, örökegy ruhájában éli le emlékező életét. Egy hiányzik csak a Zugligetből. Nincsen temetője. Az idevetődő idegen, különösen az, aki már számontart néhány külföldi nyaralótelepet, hegyi falucskát, azonnal észreveszi ezt. Mintha örökéletre rendezkedtek volna itt be az emberek akár az Okeános északi partjain lakó mitológiai lények, a hyperboreusok. Annál nagyobb az idegen megdöbbenése, amikor egy-egy hepe-hupás utcácskán elsuhan-döcög előtte valamelyik temetkezési intézet fekete automobilja. A ládaszerű, aranyszegélyű fatákolmány belsejében nagyokat zökken, koppan valami . . . Valaki most költözik a régi kertek, szobrok, rozzant filagóriák, víztelen szökőkutak civitásából, szegény vén kertészlegény, vagy hozzátartozótlan penzióbeli vénkisasszony . . .

Csak idegen ország városaiban csapja meg a vándort annyi titokzatosság megsejtése, mint itt, a Fővárosnak ebben az istenhátamegetti zugában. Ez onnan van, hogy akár valamelyik tengerparti olasz városkában, akár valamelyik alpesi telepen jár, érthetetlen és eddigi életével vajmi gyér szálakkal összefüggő dolgok vetődnek elébe. Ezért hajlandó az egyszerűen érthetetlent mindjárt titokzatosnak felfogni ; ezért sejt a bezsaluzott, zsindelytetős villák homályában régi szerelmi drámák áldozataiként kószáló kísérteteket s a beszegezett kertajtók mögött halotti koszorúk zizegését.

A nagy élet folytonossága megszűnt itten. A huszadik századnak nem kell az árnyék, a nyirok ; akik 1880 tájt itt villát építettek, azóta még nyirkosabb, még árnyékosabb telepre költözködtek. Fiaik s unokáik azonban — ha erszényük engedi — nyaranta külföldre mennek, vagy a Dunára, Balatonra, vagy a Svábhegy napvert tetején vesznek szállást maguknak. Mint minden nyaralótelepén, fürdőhelyén a világnak, itt is zajlottak természetesen emberi tragédiák, családirtások, öngyilkosságok. Voltak itt víg majálisok, kertszentelések, almaszüretek, névnapi heje-huják is. Mégis, a becsöppenő vendég, vagy kószáló kiránduló ma inkább csak a tragédiák ízét érzi meg : olyan siralmas, rozzant, idődúlt itt minden emberi alkotás, még a legragyogóbb májusi délelőttön is. Hát még télen, amikor a természet szépítő zöldje, vidámító tarkasága nem borulhat leplezően e romladékok fölé! Amikor minden második kertkapun nehéz lakat lóg ökörláncra kötve s a zsalugáterek úgy tapadnak az ablakokra, mint a félvak emberek arcára a bársonykötés s a kéményekből füst nélkül nyújtják nyakukat a tavasz felé, a szobrok korhadt deszkakoporsóban vacognak, vagy hókacagánynyal állingálnak a tujafák, leveletlen naspolyafák tövében. A kecskelábú vagy malomköves kertiasztalok kísérteteket várnak vadász-ebédre . . . Csak a kisebb házakban pislákol az emberi élet mécsese. Didergő kutya zörgeti láncát a tyúkketrec tövében ; lábát finnyásan kapkodva, macska lépeget a hóban ; a szemétdombon varjak marakodnak egy kivetett sonkabokán s az erdőbe szaladó úton látni lehet egy-egy rőzsekötteggel kicsi öreget, embert, vagy asszonyt, hallani szomorú, száraz köhentésük . . . Ez a mai, az igazi Zugliget téli ábrázata.

Hol vannak azok, akik itt üdültek valaha? A mult század első nyaralói valának, divatteremtők, külföldjáró mágnások és pénzemberek, vagy magasrangú állami tisztviselők. A szerelmespárok borzongva bújnak össze a beszegezett kapuk, lelakatolt rácsos ajtók előtti grádicson,

Most jelent meg JÉKELY ZOLTÁN új regénye:

ZUGLIGET

FRANKLIN-TÁRSULAT KIADÁSA

Pásztor Árpád

akárha temetőben járnának, egymáshoz sodró rémületet keresve. Rettentő csend van, csak néha éktelenít bele a villamos csengetése, mint valami útálatos jajveszékelő állat . . . A barangoló ilyenkor azonnal két halott diáklányra gondol, akik itt vesztették életüket egy szép tavaszi napon az egyik kanyarodóban : sínpárjáról elszabadult, a fák közé rohant velük s pozdorjává ment a villamos . . .

Ilyen világba cseppentek be a józsefvárosi többéves idegbontó metropolis-élet után Gáltőyék. Alig néhány hónapba telt, hogy valósággal azonosuljanak környezetük lelkével ; erdélyi kisvároska életének nem egy hangulatkeltő elemét megtalálhatták itten. A tavaszi s a koranyári hónapokban érezték magukat különösen úgy, mintha valami székelyföldi fürdőhely üdülő vendégei volnának, Tusnádé vagy Előpataké. Egy-egy villa csak úgy sugározta magából a benne lakók életének ízét ; régi rokonokat, ismerősöket gyanítottak az emlék-keltegető, faberakásos, tornácos, középkori hajóformájú épületekben s mintha a gyümölcsösökben, kertekben elmúlt gyermekkorok napjai settenkedtek volna. S míg Pesten ridegek, kimértek, sőt elutasítók voltak a bérházak esetleg közeledő-kedvű lakóival szemben, itt egyik napról a másikra emberszeretőkké, ismerőskeresőkké, vendéglátókká váltak, mintha szomszédjaikat nem ugyanannak a nagyvárosnak centrifugális ereje vetette volna ki, amelyet úgy gyűlöltek házastul, emberestül — hanem talán mind volt kisvárosiak származtatták volna ide őket.

A Klotild-villa lakóinak jólelkét a vén Boruzs Dániel bá'-n kívül elsősorban Kisinóczy Baksa Ilona nevű koldusasszony érezte, aki egy elhagyatott kőbánya szűknyílású barlangjában aludt télen-nyáron s kétrétgörnyedt, rengeteg vastag szoknyát, kabátot és csomagolópapírt cipelő testével, S-alakban görbült gerincével-nyakával, vizenyősszék szörny-tekintetével úgy járta be a környék házait, mint a betegség és a nyomorúság rettentő középkori szimboluma, mintha elrettentő példaként, szántszándékkal, vagy végzetes rendeltetéssel tette volna, mondván : íme, így jár vénségére, aki fiatal bolond fővel otthagyja a szülői házat! Zavaros mondataiból néha ki-kivilágosodott pillanatokra a mult század felvidéki nemesi életének egy-egy jelenete, képe. Valami színésznőről, egy kanonokról, egy ezredesről beszélt leggyakrabban s a bátyjáról, egy nyugalmazott kúriai bíróról, aki azonban húsz éve nem törődik vele. Repertoárjába tartozott bizonyos Tömösi nevű doktor s a budai aggmenház nővére, Alexia szóror. Egyik nevet azonban a másikkal keverte, mondatait nem tudta értelmesen befejezni, úgyannyira, hogy tragédiájából csak töredékes «folytatásokat» kaptak kegyes meghallgatói. Szegény öregasszony örökös álmatlanságban szenvedett. — Csak bóbiskolok, kérem, csak bóbiskolok, — mondogatta repedtfazék-hangján — már tizenöt esztendeje nem tudok elaludni. Hekcencsúzom van, kérem — így kezdte mindenkinek, aki a szörnyű, kétrétgörnyedt öregasszonyt valami padon, vagy lépcsőn találván, megrendülten faggatni kezdte. Azután nemsokára a színésznő, a kanonok, az ezredes és Tömösi doktor következett. Össze-vissza. Ki ezt mondta, ki azt, ki ezt, ki azt tette vele. Hogy mit is tettek pontosan, sohase lehetett megtudni. Csak sejteni lehetett, hogy az ő árnányos közreműködésükből származott szegény Kisinóczy Baksa Ilona rettentő tragédiája . . . Egy zivatar után ázott zöldharkályfiókát talált az erdőben ; betette papirossal, hulladékkal telt szatyrába : a madár szegény azóta se került ki onnét, mindig magával hurcolja, becézi, kotyog hozzá. Néha meg-megtámadják komisz kiránduló gyermekek, csúfolják, utánozzák görnyedt cammogását, bokrok mögül megmegdobigálják. A diogenesfalvi proletárok olyasmit beszélnek róla, hogy rengeteg Ferenc József-aranyat ásott el itt valahol a vén boszorka ; a környékről azért nem tágít, mert kincsét őrzi holtáig. Olyan vélemény is van, hogy rendőrségnek kellene kényszerítenie a rejtekhely megvallására, mert kár volna annyi rengeteg aranyért, ha mindörökre a földé maradna . . .

Morotva Béla, vagyis a Halál, Gáltőyék másik háziszegénye. Halálnak a diogenesfalviak nevezték el rettentő so-

A PETŐFI IRODALMI MÚZEUM
meghívja Önt

PÉRELY IMRE
(1898-1944)
grafikusművész
EMLÉKKIÁLLÍTÁSÁRA,

melyet

DR. SUPKA MAGDOLNA
művészettörténész nyit meg
1994. X. 12-én 16 órakor a

NYUGAT IRODALMI
EMLÉKMÚZEUMBAN
(Bp. XII., Városmajor u. 48/b.)

A kiállítás megtekinthető 1994. XI. 20-ig hétfő kivételével 12-16 óra között.

Fk.: dr. Praznovszky Mihály főigazgató

Mori Tsouroumi: Pérely Imre (1933)

Pérely Imre

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188—296, 188—307

MAGYAR HÍRLAP

1988 OKT 27.

PÉRELY IMRE GRAFIKUSMŰVÉSZ emlékkiállítását ma, vasárnap délelőtt nyitja meg Pán, a Jókai Mór Művelődési Központban Varga László, a városi tanács vb-elnökhelyettese.

EXPOSERA
à partir du 29 Mai
jusqu'au 8 Juin 1934
de 14 H. à 18 H.

Perdy Lune

VERNISSAGE LE MARDI 29 MAI DE 15 HEURES A 19 HEURES

AU CLUB GLOBE-TROTTER

75, Bd Saint-Germain (1er Etge) Paris-VI. Tél. : Danton 34-34

INVITATION

DE LA PART DE _____

IMPRIMERIE DE LA PORTE SAINT-MARTIN, 2, RUE DE LANCRY, PARIS-X. BOTZ. 71-80

GROUPE FORMES ET COULEURS

IMRE PÉRELY

PÉRELY IMRE

EMLÉKKIÁLLÍTÁS

PÁPA, 1968

Vm. Ny. Pápa.

Pérely (Herz) Imre grafikus és festő. (Pápa, 1898. október 25. — Németország, 1944. október 26.) Az Iparművészeti Iskolában, a Képzőművészeti Főiskolán, Rippl-Rónai József szabadiskolájában és Kecskeméten, Iványi Grünwald Bélánál tanult. Több mint két évtizedes újságrajzolói munkássága, valamint kötetekben kiadott — írókat, művészeket, tudósokat, egyházi és társadalmi vezető személyeket ábrázoló — portréi, életképei, kompozíciói és illusztrációi révén vált ismertté és elismertté itthon és külföldön. Impresszionisztikus képektől a nagyvárosok munkásait, elesettjeit ábrázoló, víziószerű grafikák felé haladt művészete. A harmincas évek társadalmi problémáit megjelenítő, expresszív előadású rézkarcai, ecsetrajzai agitatív erejűek. Realista portréi kitűnően karakterizáltak. Tömörkény, Gorkij és József Attila műveit illusztrálta.

KÖTETEI:

Magyar fejek. Bp. 1922.
XI. Pius és udvara. Bp. 1925.
Magyar írók. Bp. 1927.
Fény és árnyék. Bp. 1931.
La Paix. Párizs, 1932.
Taciturne. Párizs, 1933.
Fauburg. Párizs, 1934.
Pacifista bélyegek. Párizs, 1934.
La Guerre. Párizs, 1935.
Rue. Párizs, 1938.
Fekete-fehér képek. Bp. 1940.

Az emlékkiállítást magán- és közgyűjtemények — köztük a Magyar Nemzeti Galéria — tulajdonában lévő művekből rendeztük. A kölcsönzésért ezúton is köszönetet mondunk a tulajdonosoknak.

H. L.

MEGHÍVÓ

A JÓKAI MÓR MŰVELŐDÉSI KÖZPONT
tisztelettel meghívja

PÉRELY IMRE
grafikusművész műveiből rendezett

EMLÉKKIÁLLÍTÁS

1968. október 27-én, vasárnap de. 11 órakor tartandó
MEGNYITÁSÁRA

Megnyitja:
VARGA LÁSZLÓ
a Városi Tanács VB elnökhelyettese

Tárlatvezetést tart: **Heitler László**

A kiállítás helye: Pápa, Jókai Mór Művelődési Központ, Bartók terem

NYITVA: november 17-ig, hétköznap du. 3—6-ig, vasárnap de. 10—12-ig, du. 3—6-ig.

PÉRELY IMRE

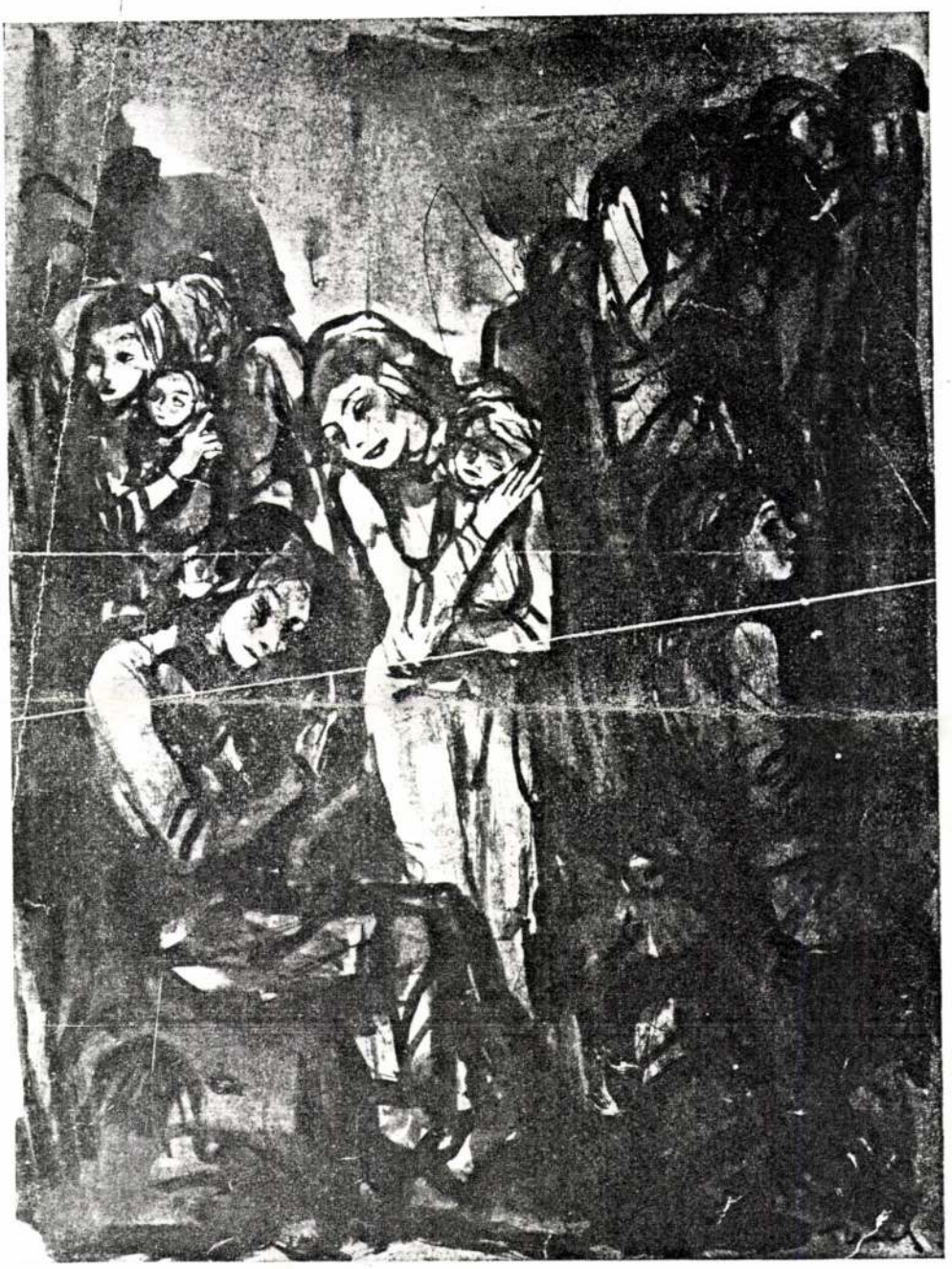

KIALLÍTÁSA PÁPÁN A KASZINÓ NAGYTERMÉBEN
JÚNIUS 17-26. MEGNYITÁS 17-ÉN ESTE 6 ÓRAKOR

20. vasárnap

RÁDIÓ

VASTAG MARGÓ – HELY SZÖVEG ÉS VILÁG KÖZÖTT
Látogatás az Artpool Művészetkutató Központban. Galántai György Klaniczay Júliával együtt addig-addig szorgoskodott, míg takaros kortárs művészeti dokumentumgyűjteményt hozott össze, és addig-addig küzdött, míg ezeknek a művészeti szamizdatoknak, videóknak, kazettáknak sikerült helyet találnia a Liszt téren – és változatosabbnál változatosabb formákban a közönség elé tárnia. Németh Gábor szerkesztő a hangarchívum anyagából válogatott. Petőfi, 10 h (ism.: hétfőn a Bartókon, 10.05-kor)

JAZZ
Részletek hangzanak el Kenny Barron WANTON SPIRIT című új trió CD-jéről (Charlie Haden – bőgő, Roy Haynes – dob). Barron 1962-ben lett Dizzy Gillespie zongoristája, később Freddie Hubbard és Ron Carter együtteseiben töltött hosszabb időt. A 80-as évek második felében Stan Gatz-cel turnézott, illetve készített lemezeket. 1992 novemberében a Philip Morris Super Band tagjaként járt Magyarországon. (Szerkesztő: Maloschik Róbert) Petőfi, 22.38

TELEVÍZIÓ

Két nagyszerű zongorista is szerepel a mai napon: KOCSIS ZOLTÁN MOCSÁRI KÁROLLYAL közös jótékonysági és születésnapi koncertjének első részét látjuk-halljuk. Tv1, 11.35

Késő este pedig SCHIFF ANDRÁS „rehabilitálja" Schubertet a zongora mellől. Tv1, 22.50

MERLIN KLUB

Eörsi István fecseg, Jordán Tamás belefecseg (22 h) (Bp. V., Gerlóczy u. 4.)

GYEREKEKNEK

FAZEKAS MIHÁLY–MÓRICZ ZSIGMOND: LÚDAS MATYI
A Szombathelyi Bábszínház előadásában
Művelődési és Ifjúsági Kp., 10 h
(Szombathely, Ady tér 5.)

KALAPKALAND
Bábszínház játszóházzal – a Budai Bábszínház vendégjátéka
Óbudai Művelődési Kp., 10 h
(Bp. III., San Marco u. 81.)

21. hétfő

FILM

AZ UTOLSÓ METRÓ

„Truffaut nagyon nehezen vált meg hisztérikus és kiegyensúlyozatlan kamasz alteregójától... Az utolsó metró hősei viszont, Bernard, a színész, Lucas Steiner, a színházi pincében rejtőző, de ott megbújva is előadásokat rendező, társulatát irányító színházi ember és felesége igazi felnőttek." (Bikácsy Gergely)
Örökmozgó, 20.30
(Bp. VII., Erzsébet krt. 39.)

KÉZMŰVES

A Tatabányi Közművelődés Háza Foltos Műhelyének alakuló összejövetele. Minden folton-folt technikával (patchwork) barátkozó nagymamát, lányt, asszonyt várnak. (17 h) (Tatabánya, Szt. Borbála tér)

RÁDIÓ

A MAGYAR NÉPZENE ÉS -KÖLTÉSZET HETE
Igen változatos és érdekes programok közül válogathatunk:
MIÉRT KELL NEKÜNK A NÉPZENE
Fodor András, Küllős Imola és Sebő Ferenc beszélgetése
Kossuth, 11.05
A gyerekeknek az esti mesét Nagy Zoltán gyűjtéséből Gajdár Béláné népi mesemondó meséli.
Hétfőtől vasárnapig, Kossuth, 19.30
BETYÁROK, PANDÚROK ÉS EGYÉB HÍRESSÉGEK
Részletek Szűcs Sándor könyvéből
Hétfőtől szombatig, Bartók, 14.05

KÁRPÁT-MEDENCEI KÖRSÉTA
Ezen a héten (hétfőtől péntekig, 19.40-kor a Kossuthon) Pomogáts Béla válogatásában hallunk a hazai és kisebbségi magyar irodalom javából.

JAZZ
A Blue Note Kiadó 25 legjobb albumát bemutató sorozat kéthetente hétfőn jelentkezik. Ma Miles Davis jazztörténeti jelentőségű, 1949–50-es BIRTH OF THE COOL című lemeze hallható.
Petőfi, 21.45

ZENE

RENDHAGYÓ ZONGORAHANGVERSENY – KÁRÁSZY SZILVIA ÉS VENDÉGEI
Műsoron Wagner és Liszt művei, közreműködik: Medveczky Ádám vezényletével a MÁV Szimfonikus Zenekar. Rendező: Eszenyi Enikő Zeneakadémia, 19.30 (Bp. VI., Liszt F. tér 8.)

Egy bátor rajzoló

PÉRELY IMRE EMLÉKKIÁLLÍTÁSA

A festményről egy kutató tekintetű, szeretetre éhes, sérülékenynek tűnő fiatalember néz ránk. Pérely Imre önarcképe 1916-os keltezésű, tizennyolc éves volt ekkor.

Önkéntesként részt vett a világháborúban, majd képzőművészetet tanult Budapesten. Megismerkedett a kor vezető művészeivel, róluk készített rajzai alkották első albumának anyagát, melyet 1922-ben adott ki. Előszavában Tóth Árpád „megannyi kis lélektérkép"-ként jellemezte a rajzokat. Pérely nem stilizált. Közel állt hozzá a karikatúra jellemet, egyéniséget hangsúlyozottan megmutató műfaja is. Portréi voltaképpen párbeszédek: kérdések, feleletek, hallgatások. Tanít velük, s tanul közben, Kosztolányitól gyengédséget, Babitstól komolyságot, Karinthytól humort.

A harmincas évek elején Párizsba költözött, ahol díjat nyert háborúellenes bélyegterveivel, s 1932-ben kötete jelent meg „22 rajz a békéről" címmel, Georges Duhamel bevezetőjével. Visszatérő figurái a prostituáltak, iszákosok, szegények – de soha sem szentimentális megközelítésben. Ugyanakkor szenvedélyesen kereste a szépséget: a démoniban talált rá, a MONTPARNASSE-I LÁNY-ban, az ő nyugtalanító, elérhetetlen szépségében. Párizsi utcaképein a szabálytalan vonalak, a sötétek és a fényfoltok keveredései meleg, otthonos hangulatot teremtenek.

1940-ben tért haza Magyarországra. Szegénység és betegség várta, alkalmi munkákból élt. Ez évben készült portréin Móricz Zsigmond és Hunyady Sándor is megfáradt, megkeseredett emberek, Pérely „önarcképei". 1944-ben halt meg, tüdőbajban.

A mostani kiállításán egy szőtt képpel tiszteleg neki az unoka, Pérely Zsuzsa gobelinművész.

SZARKA ZOLTÁN ■■■

A kiállítás november 20-ig látható
Nyugat Emlékmúzeum (Bp. XII., Városmajor u.)

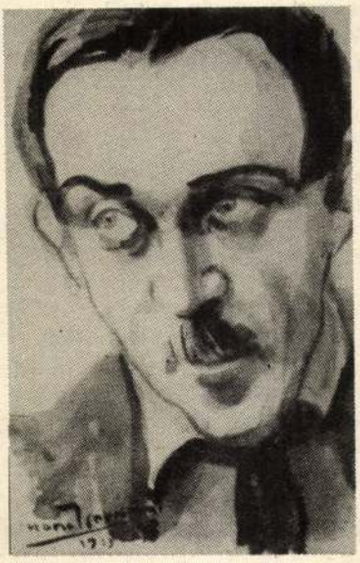

KANTOR

A VISSZATÉRÉS

„Ulyssesnek igazán vissza kell térnie – olvashatjuk Kantor háború elejéről származó naplójegyzetében. *Az életet a művészetben csak az élet hiányával, a halál és az üresség képzeletével és a kommunikáció hiányával lehet kifejezni* – írja később a HALÁSZÍNHÁZ manifesztumában, s ezzel egyúttal azt sugallja, hogy az igazi színházhoz is csak annak hiányán keresztül vezet az út. *Minden művész magán viseli témájának stigmáját, azzal jön a világra* – mondja a lengyel festészet történetével kapcsolatban, őnála minden bizonnyal a *visszatérés* témája ez a stigma. Első előadásától, az ULYSSES VISSZATÉRÉSÉ-től, mely Wyspianski azonos című darabjának motívumain alapszik, egészen utolsó előtti darabjáig (SOHA TÖBBÉ NEM TÉREK IDE VISSZA) ez a téma, a visszatérés kényszerének és lehetetlenségének már-már orpheuszi drámája foglalkoztatja.

A Konspirációs Színház előadásán (1944) Ulysses nem Ithakába, hanem Krakkóba, egy háború tönkretette szobába tér vissza, melyben egy ágyúcső és egy hangszóró az enteriőr. Kantor koncepciójában Ulysses, aki »Trója alól«, a frontról érkezett, egy emberségét is elveszített katona, aki nemcsak Penelopé kérőit, hanem az ártatlan Pásztort is megölte. A HALOTT OSZTÁLY a gyermekkorba való visszatérés lehetetlenségéről szól. Az öregek belépnek egykori osztálytermükbe, gyermekkori hasonmás-manekenjeiket vonszolván maguk után – amit látunk, igencsak távol áll attól a Milosz-féle lírai közegtől, mely az emlékezés számára a megtalált biztonságot jelenthetné, ez a színpadkép egy csapásra lerombolja bennünk a gyermekkor idillikus illúzióját. A VESSZENEK A MŰVÉSZEK!-et általában az előző korszak trilógiájának utolsó darabjaként tartják számon, vagyis A HALOTT OSZTÁLLYAL és a WIELOPOLÉval kapcsolják össze. Holott ez a mű sokkal inkább autobiografikus, sőt »autotematikus«, mint a WIELOPOLE, s talán Bergman filmjével, a FANNY ÉS ALEXANDER-rel áll a legközelebbi rokonságban, ahol az eltűnt gyermekkor világából sorra előlépnek a holtak, az elfeledett tárgyak, játékok, s ahol a történet keretét ugyancsak a művészet, a Vándorszínház adja. Kantor darabja a művész haláláról, egy thanatoszi halálról szól – nem a mulandóságot, hanem a végső formát, a művészi tökély örökkévalóságát jelenti." (Király Nina: ULYSSESNEK VISSZA KELL TÉRNIE)

■■■

PROGRAMOK

A HALOTT OSZTÁLY
Andrzej Wajda filmje az előadásból (1986)
november 17., csütörtök, 18 h

HOL VAN A TAVALYI HÓ
A. Sopija filmje
VESSZENEK A MŰVÉSZEK!
A. Zajaczkowski videofilmje az előadásról (1988)
november 24., csütörtök, 18 h

A HALOTT OSZTÁLY – INSTALLÁCIÓK
(a krakkói Galeria Starmach gyűjteményéből)
„Osztályterem
Emlékezetünk legeldugottabb zugában, egy sötét sarokban ott meredezik néhány szegény iskolai fapad...
a sokat forgatott könyvek lassacskán elporladnak...
Két sarokban, a táblára felrajzolt geometriai modellben, a megszenvedett büntetések emléke...
iskolai WC, a szabadság lehelete..."
(Kantor: Osztályterem, 1975/84
fordította: Király Nina és Heltai Gyöngyi)

TADEUSZ KANTOR A CRICOTECÁBAN A SZEPTEMBERI VERESÉG CÍMŰ KÉPET FESTI
PRÓBÁK, CSAK PRÓBÁK (video)
A. Sopija filmje
A Cricotecát Kantor hozta létre munkássága Élő Archívumaként, hogy gondolatait „ne egy könyvtár halott rendszerében, hanem a következő nemzedékek képzeletében és emlékezetében" őrizze meg.
november 21., hétfő, 18 h

A vetítések és a kiállítás helye a Lengyel Intézet
(Bp. VI., Nagymező u. 15.)

22. kedd

FILM

ÉLETRAJZOK
A ma kezdődő (és december 13-ig futó) sorozat olyan dokumentumokat mutat be, amelyek 1978 és 1990 között készültek a DEFA babelsbergi stúdiójában. Az NDK nevű rémállamot feltérképező munkák sorra aratták a nemzetközi fesztiválsikereket. Elkészültük (és bemutatásuk) valószínűleg ugyanannak a kirakatpolitikának köszönhette a létét, mint a hatvanas évek magyar filmjei. Ma Winfried Junge 1981-ben forgatott hosszú művének első része látható.
Goethe Intézet, 18 h (a 2. rész csütörtökön látható)
(Bp. VI., Andrássy út 24.)

ÖT ESTE
Nyikita Mihalkov filmje nem szokványos szerelmi történet. Hősei középkorú emberek, kik fiatalon szerették egymást, aztán a háború – meg az élet – elszakította őket egymástól. Sok év után találkoznak újra, kicsit már szürkén, nyúzottan és megkeseredve...
Örökmozgó, 18.30
(Bp. VII., Erzsébet krt. 39.)

MERLIN KLUB

Találkozás cigány vezetőkkel – Beszélgetés Dettre Gábor filmjei alapján (17 h)
Ando Drom – autentikus és kortárs cigány zene (22 h)
(Bp. V., Gerlóczy u. 4.)

RÁDIÓ

NEVEK ÜRÜGYÉN – TADEUSZ KANTOR
Korányi Tamás ebben a műsorában már számtalan színes portrét kínált nekünk gazdag háttérrel. Ezúttal aktuális portrét fest korunk páratlan művészéről.
Bartók, 23.00

JAZZ
A műsor vendégei: Regös István, a Jázzfőiskola zongoratanára, aki tíz éve kizárólag tenorszaxofonon játszik, meg az egyik legtehetségesebb, mindössze 24 éves zongorista, Oláh Kálmán és szextettje. Szerkesztő: Maloschik Róbert, riporter Kiss Bea
Petőfi, 21.45

TELEVÍZIÓ

LYUKASÓRA
Játszani jó. És még jobb olyan felkészült, ám se nem nagyképű, se nem tudálékos partnerekkel mint Mészöly Dezső, Lator László, Lukácsy Sándor, Gyurkovits Tibor, Mácsai Pál és Ráckevei Anna.
Tv2, 20.15

ÚRI DIVAT

A Péreli

Meghalt Péreli Gabriella humorista. Nem sikerült bekerülnie az irodalmi lexikonba. Föltehetően azért, mivel kötetekre rúgó humoreszkjeit napilapokba öntötte. Ha tanulmányt publikál *Szocialista társadalom és humanizmus* címmel: számon tartják. Köznapok kajla krónikásaként kimaradt. Legutóbb az Új Magyarország és a Népszabadság hasábjain adta közre vidorságait. Pártsemleges humorú volt. Szatírákat, krokikat, tréfás tárcákat írt, kisszíneseket, szösszeneteket. Sosem leplezett le társadalmi fonákságokat. Fonákul látta az emberi kapcsolatokat. Ferde szögből a világot. Nem a savanyú moralisták és a keserű humoristák közé tartozott, nedvdús humort művelt, derűlátóan tartotta reménytelennek az emberiséget, és mosolyogva lemondott a dolgok jobbra fordulásáról.

Évtizedekkel ezelőtt, amikor a Hungáriaként hirdetett New York kávéházba újra beengedték az újságirodalom népét, márványasztalnál silbakolt napszámban. Elegáns úriasszony létére humoreszkekkel töltötte meg a hírlapokat és a képes újságokat. Női humorista: gyanakvás fogadta mindenütt. A nevettetés férfiszakma. Mit keres egy nő a kacagás-mechanisták között? Különösen egy ilyen fess asszony. Szép asszony, okos asszony. Derűt teremthet asszony, de a komikum mestersége elkerüli. Női komikusok sincsenek. A szatíra évezredek óta férfimesterség. Nőírónak lehet éles szeme, lehetnek finom megfigyelései, de nincsenek ötletei. Péreli Gabinak volt ötlete. Sok ötlete. A kelleténél több ötlete. Mondatonként talált szellemes leleményre. Mondatonként néha kettőre-háromra. Megzabolázhatatlanul tolultak ötletei. Másoknak fejmunka kicsikarni valami megírhatót, leadhatót. Neki nagy munka lett volna lemondani a burjánzó tréfákról, megnyesni az áradó humort, lecsipegetni a mellékhajtásokat, az elszaporodó képzettársításokat. Nem volt türelme elhagyni, sem szíve kirostálni a sziporkákat. Tűzijátékokat írt. Szikráinak tömege kioltotta a fényt. Szerkesztői rendre nekiestek kigyomlálni az írásait. Szétválogatni a búzát – nem az ocsútól, hanem a zöldborsótól.

Egyszer sikerült színpadra fegyelmezni. Tömegek segítették fazonra nyírni humorát. Néhány százszor adták a Madách Kamrában Psotával *Roncsderbi* címmel. Egy megöregedni képtelen nő monológja, telefonrandevúi, házassági hirdetésekre jelentkezőkkel pörlekedései.

Teltek az évtizedek. Péreli fölött sem múlt el nyomtalanul az idő, habár semmit nem öregedett és nem nőtt be a feje lágya. Írt egy komédiát. *Ki mit lop?* Mai figurák mai mohóságokról. Húsz darabra is sok ötlettel telezsúfolt groteszk képzeletű vadság. Lett rendezője, aki türelemmel lefogta a tollát. Segített irtani a vicceket, célszerűen formálni a cselekményt. Péreli becsvágyó kitartással dolgozott. Befejezte színdarabját. Leírta: függöny. S mint ki jól bevégezte, meghalt.

Feküdt az intenzív osztályon. Szemközt haldokló-társa; idős, deliráló bácsi. Sorra szólongatta szeretteit. Név szerint, becézőn. Péreli jókora morfiummal ellátva hallgatta egy darabig a névsorolvasást, majd csípősen megjegyezte: „És a Tóth Ottó?" Ezek voltak utolsó szavai. Egy humorista halála: poénnal távozni előkelően, nem terhelve senkit félelmével.

M. G. P.

Inkább márkás hangszer, mint autó

Egy régi-új zenekar gondjai

Átalakulóban van a zenei élet. A koncertlátogatók száma szinte mindenütt csökken a világon. A két leghíresebb brit együttes, a Londoni Filharmonikusok és a Királyi Filharmonikusok vezetői úgy kívánják vonzóbbá tenni hangversenyeiket, hogy hangulatosabbá varázsolják a muzsikusok öltözékét. Vivalditól a Négy évszakot például úgy képzelik előadni, hogy a zenészek tételről tételre – azaz évszakról évszakra – más-más ruhába öltözzenek. Nem tudni, mit eredményez majd a gyakori ruhacsere. Annyi azonban bizonyos, hogy a változásokkal küszködő magyar szimfonikus zenekaroknak ennél jóval komolyabbak a gondjaik.

Mostoha körülmények között

SZABÓ BARNABÁS FELVÉTELE

Krisztusi korban van a Duna Szimfonikus Zenekar, mégis gyermekbetegségekkel küszködik. Az 1961-ben alapított együttes működésének első évtizedeiben alapvetően a Belügyminisztérium szerveinek zenei igényeit elégítette ki. Ami nem jelentette azt, hogy munkája ne lett volna igazán színvonalas. Első karmestere Vavrinecz Béla volt, de vezényelte a kor szinte minden elsőrangú magyar karnagya. Így például Kórodi András, Komor Vilmos, Lukács Ervin, Erdélyi Miklós és Medveczki Ádám. Dolgoztak vele kiváló előadóművészek Giuseppe di Stefanótól Melis Györgyön és Fischer Annie-n át Jandó Jenőig.

Az 1990-es esztendő azonban alapvető változásokat hozott az együttes életében. Az addig zárt körű belügyi klub megnyitotta kapuit a nagyközönség előtt. Az idén százéves Duna Palota – az egykori Lipótvárosi Kaszinó – valóságos ékszerdoboz a Belvárosban. Kiváló akusztikájú, gyönyörű, háromszáz férőhelyes hangversenyterme, emellett kitűnő konyhája és étterme van. Úgyhogy ideális hely egy vacsorával egybekötött koncertestre. Csakhogy...

Csakhogy még mindig nem eléggé közismert, hogy az egykor zárt belügyi ház ma nyilvános művelődési és szórakozóhely. Hogy a Duna Palotában egy kitűnő fiatal szimfonikus zenekar tart igényes hangversenyeket. Méghozzá többfélét. Péntekenként például két bérleti sorozat koncertjei hallhatók. Egy-egy zeneszerző, illetve egy-egy nemzet muzsikája kerül terítékre, vasárnap délelőttönként pedig a felnőtt zenei programokhoz kapcsolódóan bérletes gyermekelőadásokat tartanak. Ez persze csak a program töredéke, de hát ez itt nem a műsorismertetés helye.

Egy kopár irodai helyiségben beszélgetünk a Kerepesi úton, ahol a Duna Szimfonikus Zenekar próbaterme van. Szklenár Ferenc (35 éves), a zenekar fuvolása, aki ebben az évben lett az együttes művészeti vezetője, nem a bajokkal kezdi. Azt mondja, hogy noha magszűnt a korábbi kényelmes helyzet, amikor a Belügyminisztérium eltartotta az együttest, hála a magyar zenei képzésnek, a zenekar igen jó, fiatal erőkből áll. Az utóbbi esztendőkben teljesen kicserélődött az állományuk, a felvétel alapkövetelménye az akadémiai végzettség lett. Az örökség sem lebecsülendő, mert e több mint három évtized alatt hatalmas értékű kottatár jött össze. A hangszerpark viszont sajnos elavult, ma pedig milliókba kerülnek a minőségi hangszerek. Egy jó hangversenyzongora ára tízmillió forint körül van. Istenigazából azonban mégsem elérhetetlenül hatalmasak azok a pénzek, amelyekből rendezhetők lennének a zenekar ügyei. Úgy harmincmillió forintból nemcsak az új hangszerek, hanem egy-két CD lemez kiadása is kijönne. Márpedig ez utóbbiak sokat segíthetnének abban, amire a legnagyobb szüksége lenne az együttesnek: a megismertetésben.

Szóval az a helyzet, hogy a BM ma is segíti a Duna Zenekart, legfeljebb nem úgy, mint régen. Tehát nem az együttes kapja a pénzt, hanem a Duna Palota, és annak a költségvetéséből részesednek a szimfonikusok. Az a harmincmillió viszont ebből a forrásból nem fedezhető. Hiszen a hatvanfős zenekar tagjain túl fizetni kell a vendégművészeket, a vendégkarmestereket is. A koncertteremért nem kell fizetni, és a Kerepesi úti rendőrségi épületben lévő próbateremnek is csak a rezsiköltségeit kell állniuk.

Vagyis a belügyi tárca tisztában van azzal, hogy az együttes komoly értéket testesít meg, de a lehetőségeiből csupán annyira futja, amennyit láttunk. A zenekar tagjainak járó, a minimális közalkalmazotti bért jelentő fizetést tehát ki kell egészíteni. Öt éve tartanak kapcsolatot egy külföldi impresszárióval, aki a saját üzletét is most fejleszti fel, és aki lát fantáziát az együttesben. Rajta keresztül jutottak el Németországba és Svájcba is. Ugyancsak ő ajánlotta az együttest egy másik német menedzsernek. A dolog tehát sínre kerülni látszik, csak az a baj, hogy egy külföldön ismeretlen együttesnek hosszú idő kell, amíg bevezetik a piacra. Annak a feltétele pedig – a képességeken túl – a kifogástalan hangzás, amihez viszont kitűnő hangszerek kellenének...

Deák András, a 34 éves karmester 1991-ben került a zenekar élére, pályázat útján. Azt mondja, az együttes a rendszerváltással elveszítette hagyományos közönségét. Csoda, hogy ezt a helyzetet átvészelték. De még nagyobb csoda volt a megújulása. Ma szakmai körök is elismeréssel tekintenek az együttesre: talán senki sem gondolta, hogy elképzelhető ilyen átalakulás. Nagyon komoly, háromévi közös munka eredményeképp olyan szakmai-etikai szintre jutott az együttes, amely minden támogatást megérdemelne. Annál inkább, mert maga a Duna Szimfonikus Zenekar is támogat. Mostani bérleti évaduk mottója: Pódiumot az ifjú tehetségeknek! Olyan koncerteket szerveznek, amelyeken saját együttesük fiatal tehetségei fellépnek. Ezenkívül a fellépéshez csak ilyen úton jutó muzsikusok, énekesek bemutatkozását is segítik. Évek óta van kapcsolatuk a Zeneakadémiával. Diploma- és nagydíjhangversenyeken, karmesterórákon működnek közre. Mint Deák mondja, ez utóbbi kettős boldogságot jelent. Egyrészt az ifjú karmesterekét, akik nagyon nehezen jutnak zenekarhoz. Másrészt a zenekarét, amely olyan műhelymunkában vehet részt, amelyben tanítva tanul. Lukács Ervin irányításával nemcsak a növendékek fedeznek fel sok mindent, de az együttes is.

Szklenár és Deák örömmel beszélt arról a „nagy játékról", amit a Honvéd Művelődési Házban csinált a zenekar Mikó István vezényletével. Az országos visszhangot kiváltó hangverseny annál inkább emlékezetes a zenekar vezetői számára, mivel a szintén részt vevő Kobajasi Ken-Icsiró nagy elismeréssel, egyúttal elérzékenyülve nyilatkozott a „Dunáról", amelynek elődjét – hajdan, pályája kezdetén – már vezényelte.

Vagyis az a helyzet, hogy van itt egy fiatal, lelkes zenekar, amely keresi helyét ebben a mostani, bajos világban. Deák karmester azt mondja, ha muzsikusait bevinnék egy üzletbe, amelyben márkás autók é hangszerek közül választhatná nak, az autók gazda nélkül ma radnának. Ő csak annyit kívá hogy ezek az emberek abból hessenek, amit a legjobban s retnek, amihez a leginkább ér nek: a zenéből. Most ugyan legtöbbjük tehetségpazarló n lékmunkákat kénytelen válla Azért persze mindent megt nek, ami a saját erejükből t Csak rövid ideje szegődött zájuk félállásos vállalkozó nedzsernek egy fiatal, lelk nárnő, Marsenic Klára. B bíznak. És remélik, egyre figyelnek majd rájuk.

Hovanyecz

LOMBARD - HITEL

akár 2 óra alatt is!

Saját értékpapírjai, forint- vagy devizabetétei fedezetével bármikor hitelt vehet fel, legfeljebb 90 napra.

A kamat naponta: 0,085%

Például 100 000 forintra napi 85 forint.

realbank

Budapest VI., Andrássy út 124.
Debrecen, Piac u. 18.
Eger, Széchenyi u. 34.
Pécs, Király u. 75.
Tatabánya, Mártírok u. 81/B.
Dabas, Vörösmarty u. 10.

Kérjük, tájékozódjon nálunk az elfogadható értékpapírokról és a szükséges igazolásokról!

96906 LJ

Mi történhetett?

Méltón őseitől kapott nevéhez, Jámbor úr jámbor ember módjára élt. Békésen és kiegyensúlyozottan. Munkaidőben a fűrésztelepi farönkök között, a nap fennmaradó hányadában pedig kicsiny családja társaságában.

Húsz évet fűrészelt át kikezdhetetlen nyugalommal. Ezért nem kedvelték, akik nem ismerték. A nyugalmáért, hogy ösztöne olyan helyzetekben is harmóniára lelt, ahol más agyérgörcsöt kapott. Megpróbáltak vele mindent. Kijátszották és megalázták. Hiába. Mást a guta üti meg a méregtől, vagy ő üti meg a guta megszemélyesítőjét. Jámbor úr? Mosolygott, értetlenül a fejét csóválta, esetleg megjegyezte: „Ezt azért nem kellett volna". Ennyi, és nem több. Mindezt azért kellett előreengedni, hogy aki akarja, megérthesse annak a november végi szombatnak a jelentőségét. Az okok és okozatok szövedékéből kibontakozó végkifejletet.

Vásárolni indult aznap. Karácsonyi meglepetést a feleségének és az apjának. Valami majdcsak akad a boltban – gondolta, és joggal vélhette, mert valami mindig akadt.

Ünneplőöltönyét húzta fel, és a barna műbőr cipőjét, s mert hirtelen támadt a tél, és ő, ha tehette, kívülre gombolta a hideget, a vastag szövetkabátjába bújt.

– Nem tudok visszaadni! – mondta idegesen a pénztáros, aki már beütötte a gépbe az apának szánt kényelmes tapintású metszőolló árát.

– Miért? – csodálkozott Jámbor úr.

– Mit miért? Mert nincs forgalom ebben az istenverte faluban. Hiába van tizenegy óra, te vagy ma a negyedik vásárlóm! Az egyik százas szöget vett, a másik pétisót, Jóska, a szomszédod meg egy guriga zsineget. Ennyi. Csóró a falu, te meg ideállsz egy ekkora pénzzel! Nem tudok visszaadni. Nincs miből. Érted, ugye? Nincs. Valahol váltsd fel!

Megpróbálta. A falunak mind az öt boltjába benyitott. Mikor elmondta, miért jött, rálegyintettek. A kocsmáros majdnem kisegi aztán eszébe ju akkor ő nem t adni.

– Egy óra lán akkor... – tanács

E mondat után j ördög, állították a Mások szerint pu billent az agya.

– Az ég szaka va porfészekre! oly erővel Jám csapos háta m összekoccantak

Széttépte az ként akkorát c pultra, hogy együtt az ő cs pedt.

A kocsmáro ladt a vér, a vendége visel sem értette, ellen támadt lyen okból? megszégyen

Napokon tenteken hogy tette mindazt, Méltatlann viselésére.

Nem lát változtato

Nulladik évfolyam – esély a továbbtanulásra

RÉDEI FERENC FELVÉTELE

Egyre több fiatal szeretne továbbtanulni. Míg 1980 és 1992 között 16 százalékkal, a rendszerváltozás óta 30 százalékkal nőtt a felsőoktatásban részt vevők száma. Mindez nemcsak a demográfiai hullámnak köszönhető: az érettségizetteket ugyanis immár nem szívja fel a hatékonyabb munkaerő-gazdálkodásra törekvő gazdaság, „sima" érettségivel, szakképzettség nélkül ma már szinte lehetetlen elhelyezkedni. Az egyetemek és főiskolák a folyamatosan csökkenő költségvetési támogatás miatt egyre kevésbé képesek megbirkózni a továbbtanulni vágyó fiatalok rohamaival. Idén szeptemberben több mint ötvenezer felvételizőt kellett elutasítani, közülük sokan a munkanélküliek számát szaporítják. A Központi Statisztikai Hivatal megdöbbentő adata: a munkanélküliek 42 százaléka 25 éven aluli!

Mihez kezdhetnek azok a fiatalok, akik gyengébb középiskolai eredményeik vagy helyhiány miatt nem jutottak be a hőn áhított egyetemre, főiskolába, de nem adták fel továbbtanulási szándékukat? Rajtuk kíván segíteni az országosan már több helyen bevezetett „nulladik évfolyam" rendszere, amelyben az intézmények megpróbálják bepótolni a fiataloknak a középiskolában felgyülemlett hiányosságait, s képzési profiljuknak megfelelően megpróbálják felkészíteni őket a sikeres felvételire. Azaz, saját maguknak képezik a leendő elsőéveseket. Persze ez nem valamilyen humanitárius cselekedet, hanem kényszer is az egyetemek, főiskolák számára. Kényszer a hatalmas továbbtanulási igény, és kényszer a pénzhiány miatt. A nulladik évfolyam mindenütt térítéses képzés: a tandíj 20 ezertől akár 200 ezer forintig is terjedhet, vagyis pótlólagos bevételt jelent a felsőoktatási intézmények számára.

Illúziók nélkül

Dr. Bakos Károly, a Művelődési és Közoktatási Minisztérium tanácsosa szerint a nulladik évfolyam elsősorban abban különbözik a hagyományos előkészítő tanfolyamoktól, hogy felvételi mentességet jelent annak, aki bizonyos színvonalon elvégzi azt. A felvételi előkészítés mellett az esetek többségében szakmát is ad. Így ezek a fiatalok, ha nem kerülnek is be az adott felsőoktatási intézménybe, valamilyen szakmára képesítő levelet kapnak, ami segítheti munkaerő-piaci esélyeiket.

A felsőoktatási intézmények autonómiája ma lehetővé teszi, hogy az intézmények maguk dönthessenek arról, hogyan, milyen szempontok alapján válogassák ki leendő hallgatóikat. Vannak ezt kizárólag a középiskolai eredmény alapján, kikötve, hogy például négyes átlagnál vagy 55 pont felett felvételi vizsga nélkül bárkit felvesznek. Ma már az intézmények nagy része követi ezt a példát. Az idén a 36 ezer elsőből, 16 ezret vettek fel felvételi vizsga nélkül. A másik út a sikeres felvételi és a középiskolából hozott pontszám hányadosa, amely elismeri a középiskolai képzést, de lehetővé vagy a főiskola fenntartónak a jogot, hogy saját céljainak megfelelően válogasson. A harmadik a nulladik évfolyamos módszer, ahol az érettségizett középiskolai eredményétől függetlenül maga kérheti a felvételizendő hallgatóit a tanulmányaira. A minisztérium szerint az egészséges szelekció feltétele a felsőoktatás három rendszer közötti különböző csatornáinak lehessen bekötve a felsőoktatási intézmény tehát létjogosultságát a nulladik évfolyamos hallgatóinak a felvettek közül, ezért nagy a nulladik évfolyamra járók információéhségének: pontosan tudniuk, mire jogosítja fel az évfolyam, milyen költségekkel kell számolniuk a képzésben.

Ötből egy bejut

Csizmen *Csizmadia Ferenc* történelemtanár tíz éve folyó nulladik évfolyamos oktatás tapasztalatait. A felmérés egyik legérdekesebb kérdése, hogy vajon kikből tevődik össze a hallgatóság. Vajon tényleg a jómódú szülők gyenge képességű gyerekei juthatnak ily módon hozzá a továbbtanulás lehetőségéhez? A felmérés nem ezt igazolja. A szülők foglalkozását tekintve a válaszolók kétharmada alkalmazotti vagy értelmiségi családból való, egyértelmű tehát, hogy nem a gazdasági és politikai elit, de nem is a legalacsonyabb jövedelmű, leszakadó rétegek gyerekei kerülnek be. A tanulók 55 százalékát a szülők tartják el, 20 százalékukat a helyi önkormányzat vagy a munkaügyi központ támogatja, 20 százalékuk dolgozik. A kérdőívre válaszolók 63 százaléka gimnáziumban érettségizett, ami azt mutatja, hogy ebben a rétegben nagyobb a továbbtanulási szándék, a munkavállalási lehetőségeik ugyanakkor kisebbek. A Gödöllőn végzett nulladik évfolyamosok 73 százaléka jelentkezett valamilyen agrár-felsőoktatási intézménybe, s a jelentkezők 78 százalékát fel is vették. Ez azért is jelentős eredmény, mert a diákok nagy része egy sikertelen felvételi vizsga után került a nulladik évfolyamra, s egy év alatt sikerült pótolnia a középiskolai hiányosságokat.

A Pénzügyi és Számviteli Főiskola továbbképzési igazgatója, *Cirkos Tamás* elmondotta, hogy náluk második éve folyik nulladik évfolyamos képzés, tavaly 116 hallgatóval indultak, az idén a 264 jelentkezőből 168 fiatalt vettek fel. A képzés alapvető célja: elősegíteni a főiskola nappali, esti vagy levelező tagozatára való bejutást. Az előkészítő tárgyak mellett a hallgatók (például matematikából, idegen nyelvből) szakmai bizonyítványt, pénzügyi, számviteli, vállalkozási ügyintézői képesítést is kapnak. A részvételi díj 49 ezer forint egy félévre, a hallgatók ezért összesen 720 órányi képzést kapnak, de a jegyzeteket (10-15 ezer forint), a szakvizsgadíjat (4 ezer forint) is maguknak kell állniuk. A képzés meglehetősen intenzív, a megmérettetés három komplex vizsga keretében történik. Aki a vizsgakövetelmények 85 százalékát teljesíti, automatikusan bejut a főiskola első évfolyamára.

Ny. Attila idén érettségizett Jászberényben. Elmondása szerint a Közgázra jelentkezett, de matematika írásbelije nem sikerült, így igazi mentőöv volt számára a főiskolán indított nulladik évfolyam. – Az egész felvételi rendszer paradoxona – mondja –, hogy ha azonnal ide jelentkezik, mentességgel, felvételi vizsga nélkül kerülhetett volna be a főiskolára, hiszen maximális pontszámot, plusz egy középfokú nyelvvizsgát hozott magával. Ma már úgy gondolja, a főiskola naprakészebb, gyakorlatiasabb képzést ad, mint az egyetem, ezért mindenképpen itt szeretné folytatni tanulmányait. *J. Réka* Tatabányáról jár be mindennap a nulladik évfolyamra. Nehéz volt megszoknia és nagyon hiányzik a kollégium, mert albérletre már nem telik a tandíjköltségek mellett. Még szerencse, hogy – mivel a nulladik évfolyam nem jelent hallgatói jogviszonyt, tehát ezen a címen nem járnak kedvezmények – a főiskolának sikerült diákigazolványt szereznie az ide járó hallgatók számára, így az utazási költségek kedvezményesek. Réka szülei nem tudják fedezni a tandíjat, így a lány a munkaügyi központ támogatásával, regisztrált pályakezdő munkanélküliként vesz részt a képzésben, és a felvételi előkészítéssel párhuzamosan szakképesítést is szerez. Ez utóbbi ugyanis a támogatás alapfeltétele.

Hajtók és dekkolók

H. Csaba már két éve érettségizett, ő is a Közgáz felvételijén vérzett el, történelemből. Mint mondja, az volt az az időszak, amikor az 1945 utáni történelmet egyáltalán nem tanították a középiskolában, a felvételin viszont szerepelt. Csaba ezután „érettségihalmozóvá" vált. Szakérettségi bizonyítványt szerzett egy kereskedelmi szakközépiskolában, majd még egy középfokú oklevél birtokosa lett, de véleménye szerint a középfokú képesítésekkel manapság legfeljebb bolti eladó lehet. Csaba tehát mindenképpen be akar jutni a főiskolára, tanul, és mellette dolgozik, mert a tandíjat fokozatosan vissza szeretné fizetni édesanyjának.

F. Gabriella a Szilágyi Erzsébet Gimnáziumban érettségizett, most munkanélküli-segélyt kap, napi 265 forintot, ami havi 6-7 ezer forintot jelent. A tanfolyam költségeit jobbára a szülők állják, mint mondja, „nem túl boldogan". Ma már ő is úgy látja, hogy a főiskolai képzés közelebb áll az elképzeléseihez, berendezkedett itt, megismerkedett az intézménnyel, követelményeivel, itt szeretne maradni. *Sz. Judit* naponta jár be Szigethalomról. Őt – a változatosság kedvéért – ide nem vették fel, mert a matekfelvételije nem sikerült. Tudatosan készül a pénzügyi pályára, úgy érzi, hogy az előkészítő képzés során képes lesz bepótolni a középiskolai hiányosságokat, átállni egy főiskolai követelményszintre, hozzászokni egy másfajta képzési struktúrához. Judit szerint igazságosabb ez a fajta folyamatos megmérettetés, mint az egyszeri felvételi vizsga, amely nem ad lehetőséget a korrekcióra, ezért a hatalmas tét valósággal sokkolja a felvételizőket.

A nulladik évfolyamosok szerint a csaknem százezer forintos tandíj nagyon is relatív: sok annak, aki fizeti, hiszen átlagfizetésből kifizetni lehetetlen. De nem drága ahhoz képest, amit kapnak: újabb lehetőséget a továbbtanuláshoz és egy piackészítőbb szakmai képesítést. Állítják, hogy a felsőfokú intézménybe való bekerülés lehetősége jórészt tőlük függ. Aki komolyan veszi a felkészülést, aki tudja, miért hajt, annak minden esélye megvan a továbbtanulásra. Aki viszont csak „dekkol" a papa pénzén (mert ilyen is van), az visszavonhatatlanul lemorzsolódik.

Bonifert Mária

HÓCIPŐSAROK

Kampánycsend-háborító

Mostan Puszta igazán a Puszta, mármint hogy kampánycsend idején, se egy jó kis botrány, sehol egy leleplezés, pihen a politikus, kikötötték, benne hallgat a sötétség...

Zárt ajtók mögött persze minden mehet tovább, az Országgyűlés országgyűl, a képviselő képvisel és a ma a kampánycsend miatt megnevezhetetlen honatya kétperces hozzászólásában változatlanul parodizálja Éles Istvánt.

Csak éppen a rádiót és a tévét zárták ki az ülésteremből, magyarán: zártkörű rendezvénnyé magasztosult a törvényhozás, hogy mi, hallgatók, nézők semmiről se kaphassunk híradást, nehogy befolyásoljon minket a holnapi szavazásban.

Akár Amerikában az esküdteket, a tizenkét dühös embert, úgy izolálják nálunk a tízmillió abszolúte nem dühöset, hogy másnap szemrebbenés nélkül négy évre ítéljük a győztes jelölteket. Többre csak azért nem, mert tudjuk, előbb-utóbb úgyis felfüggesztik valamennyit helyettünk az önkormányzatok.

No persze ettől még szól a rádió, az újságokat is felöntik betűvel, hadd higgye a tisztelt előfizető, a mai nap semmivel sem silányabb a többinél, és csak azért nem fértek bele kedvenc lapjába a legutóbbi politikai botrányról, közéleti panamáról szóló híradások, mert egyszerűen kiszorították az izgalmasabbnál izgalmasabb kétfejű birkákról szóló tudósítások.

A publicistában meglenne a jó szándék. Magam is elhatároztam, kivételesen semmi politika, a bennem gyűlő indulatokat semleges sarokba terelem, magyarán, kiválasztok egy látszólag ártalmatlan jelenséget, egy teljességgel politikamentes történést, és lerántom róla a leplet.

Tessék elhinni, ahogy a cseppben benne él a tenger, ilyen steril jelenség nincs! Minden mai, akarom mondani tegnapi témában találtam valami apró hibát, amiben tetten érhető a homo politicus, legyen az kultúra, labdarúgás vagy éppen sárgarépaár-emelés. Csak egy példa, hogy amikor apró híradásként fölfedeztem, hogy a jövő héten hadseregünket új fegyverekkel látják el, előbb diadalmasan fölrikoltottam, no akkor ma a hadseregünkön verem el a port!

(Mert porolni, ez a mi munkánk, és nem is kevés... Bár egy ekkora bérházban, mint a miénk, köztudott, hogy hol poroló nincs, hol prakker, hol meg éppen kitör a kampánycsendrendelet.)

Nézem pontosabban, hát nem az áll a tudósításban, hogy harci gépeinket barát–ellenség felismerő szerkezettel látják el?! Kérdem én, kell ez nekem? Ilyen durván beavatkozni a választásokba? Aztán hetekig magyarázkodhatok, hogy nem azt írtam, ellenségh...

Az áthallást mindenki észrevenné, nekem meg égne a képem a szégyenkezéstől.

Írhatnék persze a csúcstalálkozóról, de nálunk a CSÚCS-ról mindenkinek eszébe jut valaki és máris megsértettem a csendet, vagy Eigner bíróról, ám rögtön felizzanának a telefonvonalak, hogy áruljuk el, melyik képviselőről derült ki, hogy ügynök?! És milyen párt ügynöke? Valamint egy réteg azért telefonálna, hogy jó-jó, a bíró neve most Eigner, na de azelőtt?

A sztrájkokat eleve vessük el, ahogy a szakszervezeteket is. Ami demokráciával kapcsolatos téma, szintén kiesik. A demokrácia ugyanis már pártügy és nálunk melyik párt nem demokratikus?

Nem csigázom tovább lankadó érdeklődésüket, mert még átkapcsolnak a következő oldalra (bár ott, azt hiszem, éppen reklám megy), de tépelődéseim közepette ennél a pontnál nyilallt belém a felismerés, hogy a gyermekkoromban, ifjúságomban az igazi problémák nagy része ugyanígy elkerülte újságjainkat. Vagy fordítva, az újságok kerülték el az igazi problémákat, erre most nem emlékszem.

Egy biztos, kampánycsend volt. Nem egy napig, hanem hosszú évekig volt kampánycsend, talán nem akarták befolyásolni a választókat a sokféle bajjal. Nem is volt ez a mostani nagy összevisszaság! Akkoriban 97,6 százalék már komoly megingásnak számított, pedig arra még elmondható a reklámszlogen: Egy tiszta szesz!

A százalékhibát az okozta, hogy akkoriban néhányan mindig a sorok között olvastak és érezték, hogy a végső, látszólag csodás eredménytől függetlenül, elég rossz a helyzet. Most viszont látszólag rosszak az eredmények...

MÁR CSAK

11 NAPIG!

ADÓALAP-CSÖKKENTÉS, RENDKÍVÜLI KEDVEZMÉNYEK

A kijelölt bankokban már csak **december 16-ig,** a Quaestor irodáiban pedig **december 27-ig** jegyezhető az az adóalap-csökkentő értékpapír, amely az adóalap-csökkentésen kívül rendkívüli kedvezményeket is nyújt a befektetőknek.

Ez a Quaestor Ingatlan Befektetési Jegy, „az évezred befektetése", amely

- **magas hozamot**
- **jegyzési hitelt** (40%-os hitel, illetve értékpapír-fedezetre +50% hitel)
- **ingatlanvásárlási kedvezményt** [10%, illetve 15% kedvezményt(!)] nyújt a befektetőknek.

A **3 éves futamidejű** értékpapír jegyezhető a **Quaestor**, a **Mezőbank**, az **Agrobank** és a **Takarékszövetkezet** országos hálózatában.

(Részletes információk a 212-1964-es és a 212-1965-ös telefonszámon)

98446NP

+4%

GGK

Színházi esték

A középszerűség konfliktusa

Goethe Clavigója mai színpadon

A RADNÓTI SZÍNHÁZ *Clavigo-bemutatója* ismételten arról győzhet meg, hogy színházi előadás céljára leginkább a jó drámák válnak be. Ha nyeglének tűnik ez a megállapítás, gondoljuk meg, hányszor próbálkoznak színházaink erőltetett adaptációkkal, eredetieskedő átdolgzásokkal, ilyen vagy olyan okból időszerűnek vagy divatosnak vélt rossz darabokkal, és akkor talán mégsem árt újra meg újra leszűrni ezt a tanulságot. A *Clavigo* meglepően jó darabnak bizonyul a *Radnóti Színház* új előadásában.

Persze azért aki nagyon akarta, tudhatta ezt róla. Először is nem akárki a szerzője: Johann Wolfgang *Goethe*. Igaz, Goethéhez többnyire a poros klasszicizmus és az ásító unalom képzete társul, de inkább a közkézen forgó sablonok, mint művei alapos ismerete nyomán. Goethét mifelénk nemigen szokás játszani színpadon, de ez mit sem változtat azon a tényen, hogy kiváló darabjai vannak. A *Clavigónak* ezen kívül semmi köze ahhoz a klasszikus eszmei és formai emelkedettséghez, amely híresebb drámáit valóban jellemzi – anélkül, hogy okvetlenül unalomba fojtaná őket. Ez a darab a *Werther* szomszédságából való, és hozzá hasonlóan mélyen személyes ihletésű és megtörtént, egykorú eseményen alapuló témát dolgoz fel. *Beaumarchais*, *A sevillai borbély* és a *Figaro házassága* írója 1774-ben Párizsban közreadta memoárjainak negyedik kötetét, és itt beszéli el részletesen, hogy 1764-ben hogyan vonta felelősségre Madridban Clavigót, az akkoriban jól ismert spanyol írót, amikor az a kitűzött esküvő előtt cserbenhagyta jegyesét, Beaumarchais húgát. Arra kényszerítette, hogy írásban ismerje el vétkét, és ezzel az önmagát erkölcsileg súlyosan elítélő nyilatkozattal Clavigo elvesztette hivatalát és az udvar kegyét.

Goethe, aki azon frissiben elolvasta Beaumarchais emlékiratát, Clavigo árulásában magára ismerhetett. Mint a *Költészet és valóság* című életregényében olvasható, nem egy olyan lányt hagyott ő is cserben, aki már úgyszólván jegyesének tekintette magát. Zsenitudatában, a *Sturm und Drangra* jellemző titanizmusában fűtötte a nagyság akarása, és ezzel nem fért össze, hogy egy polgári hitves oldalán magára vegye a családi élet sorvasztó kötelmeit. De ahogy a *Wertherben* is eltávolította magától személyes fájdalmát azzal, hogy az öngyilkosság helyett, amelyhez más állt modellt, ő maga regényt írt szerelmi bánatában, a *Clavigóban* sem egyszerűen saját árulásait vallotta meg.

VALLÓ PÉTER rendező értelmezése világosan feltárja, hogy itt valójában nem a lehetséges nagyság és a boldog polgári magánélet konfliktusáról van szó, nem arról, hogy Clavigo, mint Goethe, választhatna esetleg a diadalmas karrier, a dicsőség vagy a családi boldogság között. Ez a Clavigo, mint tehetséges, árnyalt, bár artikulációs gondokkal küzdő alakításában *László* Zsolt pontosan érezteti, eleve középszerű lény, aki *csak szeretne* sikeres, ünnepelt hős lenni, de ehhez hiányzik belőle mind a formátum, mind az erkölcsi gátlástalanság. A *Radnóti Színház Clavigo-előadása* a nagyság akarásának, a becsvágynak és a gyávaságnak, a középszerűségnek a konfliktusáról szól. Mentes minden politikai aktualizálástól, Clavigo drámájában mégis sok olyan kortársunk ismerhet önmagára, akit megkísértett a politika, a pénz, a hírnév csábítása, de végül nemcsak csalódás érte, de még magánélete is tönkrement, és önmagát is elvesztette.

A korhűségtől enyhén elemelt, de az aktualizálást mégsem erőltető előadást igen jól szolgálja az árnyképek ihlette színpadi látvány, amely *Szlávik* István díszlettervező és *Szakács* Györgyi jelmeztervező összehangolt munkája. A jelenetek között két rokokó kontúrú zenész fekete-fehér árnyképe vetül a függöny közepét alkotó vászonra, a jelenetek maguk pedig díszletestül, jelmezestül mind fekete-fehérbe, illetve köztes árnyalataikba vannak öltöztetve. Egyszerre idézi ez a látvány az árnyképek Goethe-korabeli divatját, s hat elvonatkoztatóan. Sőt a feketét végül a sötét, obskurus ambíciók és a következményükként fellépő gyász jeleként is érthetjük, a fehéret ellenben a polgári tisztesség tónusaként.

NEMCSAK NAGY KÁLÓZY ESZTER visel fehér ruhát, mint szerelmében és kétszeres megcsalatottságában elemésztődő, eleve sápkórosnak látszó Marie Beaumarchais is, hanem a megmentésére érkező, délceg fivére is porcelánöltönyben feszít. Őt *Széles* László alakítja igen jól, mikor hengerlő fölényben van Clavigóval szemben, és kevésbé jól, mikor elbizonytalanodik a dolgában. Az első rész csúcspontja, ahogy lerohanja és sarokba szorítja Clavigót. Nem először és nem utoljára vélhetné itt a néző, hogy voltaképp komédiát lát. Tragikomikus színezetű a második rész nagyjelenete is, ahol Clavigót kijózanítja újraéledt szerelméből rossz szelleme, az ördögi Carlos, akit *Kulka* János játszik mesterien, az előadás kiemelkedően legjobb produkciójaként. A romantikus, shakespeare-i–schilleri tragikus végkifejlet inkább már csak lerovandó penzum. A valóságban egyébként Clavigo nemhogy nem esett el párbajban, hanem végül is csak föltornászta magát a madridi *Királyi Színház* igazgatói székébe, és még *A sevillai borbélyt* is bemutatta.

Györffy Miklós

Platonovot mindenki kihasználja

CSEHOV PLATONOVJA évek óta a *Katona József Színház* sok sikeres előadása között is a legsikeresebbnek számít. Az 1989-es budapesti bemutatót megelőzően a társulat Párizsban, az *Odéon Színházban* otthonra lelt *Európa-Színház*ban előbemutatót tartott a *Platonovból*, francia közönségnek, magyar nyelven, amennyire tudom, *Ascher* Tamás kifejezett kívánságára „fülbesúgó" tolmácsgép nélkül. Hogy a magyar nyelvet nem ismerő közönség mégse legyen teljesen megfosztva a szöveg élvezetétől, azt a különös, bár nem egyedülálló megoldást választották, hogy a színpad fölé függesztett vászonra vetítették, a szó szoros értelmében *feliratozták* a francia szöveget. Ennek azután nem jutott túl nagy szerep, mivel az előadás lendülete elsöpörte a nézők esetleges olvasási kedvét. A párizsi színművészeti főiskolások például el voltak ragadtatva Ascher Csehov-látomásának szuggesztív erejétől. Ahogy a szünetekben magyarázták, ilyen típusú orosz klasszikus-értelmezéssel még nem találkoztak, a reveláció erejével hatott rájuk, hogy Csehov humorát együtt kell a legmélyebb tragikummal játszatni. A *„nagy orosz lélek"* pedig nem a hosszan elnyújtott sóhajokban, a távolbavesző, ábrándos pillantásokban, de még csak nem is a végeérhetetlen csendekben keresendő – ahogy azt nekik tanítják, és ahogy a legtöbb *Három nővér– és Cseresznyéskert*-előadásban láthatják –, hanem az emberi indulatok egyéniségekre lebontott, aprólékos felépítésében. Így pedig egyszeriben kortársainkká válnak a *Platonov* hősei. Elvágyódásaik, kitörni akarásuk nem a múlt kuriózuma, hanem a mi életünk tükre. Erre döbbent rá a *Katona József Színház* előadása, ezt az értelmezést sikerült akkor, ott, Párizsban a színház nyelvén élménnyé emelni.

A mostani, évadnyitó előadás más, mint a három évvel ezelőtti. Persze az is lehet, hogy egyszerűen más tűnik hangsúlyosnak ma, mint akkor. Annak idején *Cserhalmi* György játszotta a falusi tanítói sors ellen hiába lázadó Platonovot. Alakítása ennek a lázadásnak cél nélküliségére épült. De *lázadás* volt, lobogó-sodró lendületű, amely valójában a jobb sorsra érdemes ember vergődését mutatta meg. Olyan emberét, akit a környezete egyetlen tagja sem képes megérteni. A Platonovot körülvevő nők saját, elrontott életük újjávarázslását követelik a férfitól, aki nem képes minden, feléje irányuló vágynak egyszerre megfelelni, és a hullámok összecsapnak a feje felett. Cserhalmi egyetlen mozdulattal, a tragikus hősök rendíthetetlenségével pusztul el, a megalkuvási hajlam minden jele nélkül áll a gyilkos golyó elé.

BALKAY GÉZA vette át Cserhalmi kiválása után Platonov szerepét. Nyilván alkati kérdés is, de az ő alakítása leginkább abból a mondatból fejthető meg, hogy „... *most már értem, miért vakította meg magát Oidipusz*". Balkay Platonovjának a magyarázata a komikus szereptévesztésben keresendő: ez a Platonov fényévekre van nemhogy egy Oidipus, de bármilyen tragikus hős jellem- és sorsalakulásától. Ezzel a Platonovval a dolgok megtörténnek. Ő maga azonban csak áll, értetlenül sodródik az őt körülvevő indulatok és érzelmek árjában. Szegény ember mást sem akar, mint hogy békén hagyják. Persze telve van keserűséggel saját, félrecsúszott életpályája miatt, de ez legfeljebb arra indítja, hogy maradék intellektusával a környezetével szembeni fölényét fitogtassa. Az ő tragédiája, hogy nem ura a lénye keltette indulatoknak. Minden nő benne látja boldogsága kulcsát, minden nő őt akarja megszerezni, kisajátítani. Balkay Platonovja nem is érti, mit akarnak tőle. Jellemtelen, életeken, becsületen átgázoló gazemberré válik, mert *nincs ereje nemet mondani*. Ez a Platonov szeretne középszerű maradni, kisded játékai-kalandjai nem olyan léptékűek, hogy akárcsak a legkisebb mértékben is lázadásnak minősülhetnének. Környezete elpusztítja, eltapossa őt annak a folyamatnak a logikus betetőzéseként, amelyben mindenkinek önmagával, a Platonovba vetett hamis hitekkel kellene leszámolnia.

DÉMONIKUS ERŐVEL fejlődik ki e mostani előadásban a Platonov elleni összeesküvés: a nők nem is egymás ellen küzdenek a férfi szerelméért, hanem egymást kiegészítve törik meg Platonov ellenállását. Ebben a gyökeresen új értelmezésben természetesen a Platonovra vadászó nők szerepe is megváltozik. *Básti* Juli tábornoknéja, *Udvaros* Dorottya Szofjája, *Bertalan* Ágnes, ártatlan falusi libája, és *Szirtes* Ági Szásája is sokkal erőteljesebb, fenyegetőbb és fontosabb, mint amikor Cserhalmi játszotta Platonovot. Különösen Bertalan Ágnes alakult át gyökeresen: az ártatlanságot kiéletlen vágyak elfojtásának láttatja ma már, behódolása Platonovnak egy sikeres zsarolás utolsó állomása.

Ami nem változott a három évvel ezelőtti előadáshoz képest, az *Máté* Gábor alakítása: akkor is ő volt a legjobb, ma is. Nála ötvöződik a humor az emberi méltósággal. Ő tudja leginkább felmutatni azt a tragédiát, amit a csehovi hősök kiúttalanságának szoktak nevezni: ő látja Platonov értékeit, de a rá leselkedő veszélyeket, a teljesíthetetlen reményeket is. Ugyanakkor tehetetlen, mert őt viszont mindenki alábecsüli, beszorítják az éhenkórász, részeges körorvos szerepébe.

Karsai György

Fekete-fehér képek

Pérely Imrét csak a sötétségihlette

A párizsi *Magyar Intézet* januárban megnyíló kiállításának alcíme: *Hommage a Cserépfalvy*. A tavaly elhunyt *Cserépfalvi* Imre szívügye volt a fiatal tehetségek felkarolása, így a tárlaton szerepel néhány általa kiadott Pérely-mű is.

Pérely Imre Pápán született, 1898 október 25-én, *Hercz* Béla órásmester fiaként; a később-felvett művésznévvel anyjára, *Péreli* Karolinára emlékezik. Amikor 1968-ban Pápán emlékkiállítás mutatta be műveit, a Fő tér közeli, egykori órásbolt kirakatüvegén még sikerült kiböngésznem a belekarcolt Hercz Imre nevet.

Nem sokáig inaskodott apjánál. Beiratkozott a budapesti *Iparművészeti Iskolára*, de csakhamar félbehagyta azt is, és *Rippl-Rónai*, *Iványi-Grünwald* szabadiskolájában tanult. Korán vált foglalkoztatott művésszé. Lapoknak, kiadóknak írt, rajzolt és 1922-ben Pérely-különszámot jelentetett meg a *Magyar Grafika*. Ugyanekkor látott napvilágot a *Magyar fejek* című albuma, melynek előszavában *Tóth* Árpád írja: *„...Pérely első albuma, amelyet rövidesen a többi is követ, minden megbecsülésünket kiérdemlő kultúrajándék... ...Az út, amelyen megindult, a választottak útja..."* Kis Pantheon ez a könyv: *Babits*, *József* Attila, *Kosztolányi*, *Nadányi* Zoltán, *Nagy* Endre, *Tersánszky*, *Rippl-Rónai*, *Móricz* Zsigmond. A portrék alatt saját kezű soraik. Karinthy például ezt írta: *„Valaki azt mondta egyszer: magában van valami nőies. Azt feleltem rá ijedtemben: lehet, hogy anyámtól örököltem."*

1925-ben szülővárosa ösztöndíjával Rómába utazik, tanulmányútra. Éppen a Vatikánt rajzolgatja, amikor felfigyel rá *Vannuteli* bíboros, majd a pápa meghívja a Vatikánba, ahol személyesen ül modelt a fiatal magyar rajzolónak. A *XI. Pius pápa és udvara* című díszkiadványt elismerő kritikák sokasága méltatja, a *Közoktatásügyi Közlöny* pedig idézi a *M. Kir. Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium rendeletét: „...Az album a jubileumi szentév maradandó értékű művészi emléke, beszerzését ajánlom az elemi, középfokú iskolák, tanári könyvtárak számára..."*

Pérely huszonhét éves korára egyértelműen befutott. De el is futott a gyors sikerek színhelyéről. A karrier elfogadhatatlan, kényelmetlen életforma az ő számára. (Én csak tudom, a lánya vagyok.)

Ellenállhatatlanul vonzotta Párizs. Ott sem a fényt kereste. Később Pesten, kószálásaink röpke évei alatt meg-megállt a sötét ferenc- és józsefvárosi mellékutcákban, s az omladozó, szegényszagú emeletes nyomortanyákból kiszüremlő huszonötös égők fényében elmélázva mondta: *Ugye, milyen gyönyörű?* A puszta esztétikum nem érdekelte, neki csak a szorongató, megrendítő látvány adhatott témát. Dehogy volt megkeseredett! A remény vezette az ecsetjét. George *Duhamel* írta a Rue című Pérely-album elé: *„...Azok az emberek, akiket frappáns, drámai kompozícióiban Pérely megrajzol, nem az öröm és diadal népe, hanem a boldogtalan és küzdő emberiség, amely útját keresi a sötétségben..."*

Portré Karinthy Frigyesről

Duhamel-előszó az ismeretlen-idegenből jött fiatal festő munkáihoz? A franciák idegenkednek az idegenektől! Pérely 1931-ben ment ki Párizsba, nemsokára kiadták első albumát, majd évente a következőt: 1932: *La Paix* (A béke), 1933: *Taciturne* (Hallgatag), 1934: *Faubourg* (Külváros). Ötnyelvű feliratal pacifista bélyegsorozatot készít a *Comité mondial des Femmes* (*Nők Világszövetsége*) megbízásából, Romain *Rolland* kísérőszövegével. *Rolland*, *Barbusse*, *Ryner*, *Duhamel*, *Tóth* Árpád, *Szabó* Lőrinc – önmagában ez a névsor nemcsak a művészi tehetségét, hanem az emberi habitusát is minősíti.

Párizs nagy hivatalos tárlatán egyedüli külföldi művészként szerepel; ötvennégy képéről elismerően ír a *Le Figaro*, a *Beaux Arts*, a *Le Temps*, a *La Populaire*, a *Le Journal*, a *Párisi Hírlap*. Beszédes a két utolsó kiadvány címe: *La Guerre* (A háború), *Rue* (Utca).

Szíve, együttérzése, ecsetje az árnyékos oldalé, az elesetteké, magyukra hagyottaké, nyomorultaké, perditáké. Soha nem festett színesen, csak a sötétség ihlette, s a tömérdek szenvedés – a maga személyes gyötrelmei is – besötétítették az életét. Tüdőbaja elhatalmasodott, sarkában a háború.

1939-ben hazatért, ama naív reményben, hogy idehaza meggyógyul, hazája keblére ölheti. A megtapasztalt valóság: Róma, Párizs, világsiker után alkalmi újságrajzmunkákból tengődik, egy Körönd közeli konyhaalbérletben húzódik meg Párizsból hozott élettársával. Végül beszállítják a Szent János Kórházba, a bejegyzés: *„Nincs OTI-biztosítása! Sürgős!"* Egy darabig ott maradhat. 1944-ben halt meg. Egy nappal a születésnapja után.

Cserépfalvi kiadta *József Attila összes verseit* és műfordításait Pérely-illusztrációkkal; *Fekete-fehér képek* címmel válogatást jelentetett meg a Párizsban kiadott albumok anyagából. Megbízására Pérely elkészítette egy *Villon-kötet* illusztrációit is, a rajzok megvannak, de kiadásukra már – vagy még – nem került sor.

Évtizedekig ritkán esett szó Pérelyről, meg-megjelentek rajzai, néha névtelenül, máskor más művész nevével – a szignált rajzok. Szülővárosában két jubileumi tárlatot rendeztek, a hetven és a kilencven éves születési évfordulón. 1988-ban a nagyapa nevét viselő, művészetét továbbvivő gobelinművész unokával közös tárlatot láthattak a Pápa környéki érdeklődők.

Pérely életműve egészében alig ismert. Meg-megjelenik róla egy és más, hol valósághű, hol téves adalékokkal, ilyenkor meglepő együttérzésről tanúskodó küldeményeket kapok; így – ha főleg csak reprodukáltan is – szép gyűjteményem van apám munkásságáról. Kitelne belőle egy retrospektív kiállítás.

Pérely száz halállal halt meg. Idehaza hallgattak róla, Párisban a kilenc helyen elrejtett munkái elpusztultak. Írtam Párizsban élő régi barátjának; ezt válaszolta: *„...Milyen kár, hogy életében is, mint a képein, minden szürke-fekete volt! Mindig odament, ahol baj volt. Amit kiállított a Petit Palaisban, mind megvették. De hová lettek, akik megvették! A háború szétzilált mindent. Felidézem Pérelyt, ülünk a Coupoleban, a Montparnasse-on, éjszaka van és mi megváltjuk a világot..."*

Feloszlik-e az éjszaka? Megváltható-e a világ a művészet erejével? Vagy a decrescendo kérdőmondatot is elnyeli a mindinkább szürkülő-sötétülő vakvilág? Kiérezné-e a megváltathatóság szépségét a földet elözönlő anyagi-szellemi nyomorúságból vagy kegyelem volt, hogy csak negyvenhat évet élt?

Péreli Gabriella

Információ, kultúra és részvétel

Utak a demokráciához

Másodízben tartja hazánkban tudományos tanácskozását a *Jacques Maritain Nemzetközi Intézet*. Tevékenységük iránt egyre nagyobb az érdeklődés, hiszen napjaink kulcskérdése a *fejlődéshez és a demokráciához vezető utak Közép-Európában*. Csütörtök délben sajtótájékoztatón ismertették a konferencia célját. Antonio *Pavan*, a kutatóközpont igazgatója elmondta, hogy amikor az *információ, a kultúra és a részvétel* témakört választották, akkor az állt a szándékukban, hogy a *civil társadalom problémáit* tűzzék napirendre, hiszen aktív és felelősségteljes civil társadalom nélkül nem jöhet létre igazi demokrácia.

Szabó Iván ipari és kereskedelmi miniszter a *magyar védnöki bizottság* nevében szólt. Elmondta, hogy a térség társadalma a rendszerváltozás után új kihívásoknak van kitéve. Fájdalmas kötelesség volt ezt a konferenciát Budapesten megrendezni, hiszen igaz az, amit *Csoóri* Sándor mondott: a magyar értelmiség jó része *megbukott a rendszerváltozás során*. Ez abban mutatkozik meg, hogy a társadalom széles rétegeinek részvétele nélkül zajlik az az átalakulás, amit negyven éve vártunk.

A *Lublini Katolikus Egyetem* professzora elmondta, hogy Jugoszlávia tragikus helyzetét éppen a szimpózium címével lehet jellemezni: nem volt információ, nem volt kultúra és nem volt részvétel. *Ez a helyzet az előítéletek melegágya.*

A tudományos értekezés célja az, hogy ráirányítsa a figyelmet arra a lényeges szerepre, amelyet a szabad tájékoztatás, a civilizált módon elkötelezett kultúra és az állampolgárok aktív részvétele játszik a pluralista demokrácia építésében.

(hankó)

NYILVÁNOS AJÁNLATTÉTEL

Az OMKER Orvosi Műszerkereskedelmi Rt.

(Budapest VIII., Rezső u. 5–7.)

tájékoztatja az érdeklődőket, hogy az Állami Vagyonügynökség, mint tulajdonos, döntése értelmében, az Állami Értékpapír Felügyelet 1992. szeptember 22-én kelt, 20065/92. sz. határozata alapján

részvényei 10 %-át 150 000 000 Ft névértékben kárpótlási jegyek ellenében nyilvánosan forgalomba hozza.

A részvények kibocsátási ára a részvények névértékének 119,1 %-a, amely megegyezik az 1992. szeptember 1-jén érvényben lévő kárpótlási jegy kamattal növelt értékével.

A jegyezhető részvények bemutatóra szóló törzsrészvények.

Az osztalékra jogosultság kezdő időpontja: 1992. január 1-je.

A részvények nyilvános jegyzése 1992. szeptember 30.–1992. október 30. között történik.

A részvényeket az alábbi brókercégeknél lehet jegyezni:

OTP Értékpapír Ügynökség Rt.
1051 Budapest, Vigyázó Ferenc u. 6.
KULTURVEST Befektetési Kft.
1137 Budapest, Újpesti rkp 7.
Pakett Bróker Rt.
1051 Budapest, Semmelweis u. 2.
6721 Szeged, Szent István tér 16.
Nordline Magyar–Finn Rt.
1054 Budapest, Alkotmány u. 21.
New York Bróker Kft.
1088 Budapest, Rákóczi u. 1–3.
MID-Bróker Kft.
1052 Budapest, Deák f. u. 7–9.
Mikrobróker Kft.
1021 Budapest, Hűvösvölgyi út 75/A.
Lupis Brókerház Rt.
1052 Budapest, Váci u. 11/B.
K–H On Line Rt.
2801 Tatabánya, Mártírok útja 81/B.
Hungarobróker Rt.
1054 Budapest, Nagysándor J. u. 10.
Arany Bróker Kft.
1054 Budapest, Nagysándor J. u. 8.
Anker Értékpapír Ügynökség Kft.
1061 Budapest, Anker köz 2.
Co-Nexus Rt.
1013 Budapest, Roham u. 1.
Talentum Rt.
1051 Budapest, Akadémia u. 7.
Szenzor–Takarék Bróker Rt.
1055 Budapest, Szent István krt. 11.
Quaestor Brókerház Rt.
1055 Budapest, Balassi Bálint u. 21–23.
Pro Értékpapír Kft.
1054 Budapest, Kossuth tér 18.
Észak-magyarországi ICP Rt.
3530 Miskolc, Magyar–Szovjet Barátság tér 1.
1052 Budapest, Váci u. 12.
Generalbróker Kft.
1068 Budapest, Király u. 54.
Égszi–Börze Kft.
1027 Budapest, Csalogány u. 9–11.
Mezőbank Rt.
1054 Budapest, Hold u. 16.
DAIWA–MKB Rt.
1088 Budapest, Rákóczi út 1–3.
MHB–DAEWO Bank Rt.
1088 Budapest, Rákóczi út 1–3.
Budapest Értékpapír és Befektetési Részvénytársaság
Budapest, VII., Kertész u. 32.
Közép-európai Értékpapír Forgalmazási Kft.
1054, Vératnúk tere 1.
C. A. Értékpapír Ügynökség Rt.

A részvénytársaságot bemutató tájékoztató a kibocsátónál, a forgalmazónál és a jegyzési helyeken egyaránt hozzáférhető.

OMKER Rt. igazgatósága

3205

JÁNLATTÉTEL

ereskedelmi Bank Rt.

döntése értelmében az Állami Értékpapír Felügyelet
ján részvényei 5%-át 1 150 000 000 Ft névértékben kárpótlási

k 119,1%-a, amely megegyezik az 1992. szeptember 1-jén

em szavazó részvények.

L.

mber 30.–1992. október 30. között történik.

mint az alábbi brókercégeknél:

ere u. 19.
Rt.
y-Zs. u. 12.
er Rt.
tér 3.
net Értékpapír-kereskedelmi Kft.
rhajó u. 8–10.
erhause
smarty u. 32.
pír Forgalmazási Kft.
anúk tere 1.
ség Rt.
vsándor J. u. 10.
vsándor J. u. 8.
er köz 2.
m u. 1.

Talentum Rt.
1051 Budapest, Akadémia u. 7.
Szenzor Takarék Bróker Rt.
1055 Budapest, Szent István krt. 11.
Quaestor Brókerház Rt.
1055 Budapest, Balassi Bálint u. 21–23.
Pro Értékpapír Kft.
1054 Budapest, Kossuth tér 18.
Észak-Magyarországi ICP Rt.
3530 Miskolc, Magyar–Szovjet Barátság tér 1.
1052 Budapest, Váci u. 12.
Generalbróker Kft.
1068 Budapest, Király u. 54.
Égszi-Börze Kft.
1027 Budapest, Csalogány u. 9–11.
Mezőbank Rt.
1054 Budapest, Hold u. 16.
DAIWA-MKB Rt.
1088 Budapest, Rákóczi u. 1–3.
MHB-DAEWO Bank Rt.
1088 Budapest, Rákóczi u. 1–3.

3204

A SENIOR
Váci Kötöttárugyár

ezúton értesíti tisztelt hitelezőit,

hogy csődegyezségi tárgyalását 1992. október 5-én, hétfőn délelőtt 10 órakor tartja.

Helye:
Vác, Madách Imre Művelődési Központ
Dr. Csányi L. krt. 63.

3226

Külkereskedelemben jártas acélipari ismeretekkel és többéves gyakorlattal rendelkező angol és német nyelven magas szinten tárgyalóképes

férfi üzletkötőt keresünk

budapesti munkahelyre.
Jövedelem megegyezés szerint.

Érdeklődni lehet:
Diósgyőri Nemesacél Művek Kft.
munkagazdasági főosztályvezető
Tel.: 46/379-701, fax: 46/348-691

Cím:
Miskolc, Herczeg Ferenc u. 43. sz.

3167

GYERMEKÜDÜLŐ-CENTRUM ZÁNKA
miniszteri biztosa
az alábbi munkakörökre pályázatot hirdet:

1. KÖZGAZDASÁGI IGAZGATÓ

Feltételek: Mérnök-közgazdászi, illetve műszaki és gazdasági egyetemi végzettség, 10 éves gazdasági és műszaki területen töltött gyakorlat, legalább 50 mFt feletti költségvetéssel gazdálkodó 5 éves vezetői gyakorlat.

2. GAZDASÁGI IGAZGATÓHELYETTES

Feltételek: Közgazdasági egyetemi vagy pénzügyi és számviteli főiskolán szerzett szakirányú végzettség, költségvetési szervnél gazdasági területen szerzett 5 éves vezetői gyakorlat.

3. ANYAGGAZDÁLKODÁSI OSZTÁLYVEZETŐ

Feltételek: Pénzügyi és számviteli főiskolán szerzett szakirányú vagy ennek megfelelő végzettség, 3 éves vezetői gyakorlat. (Előny a számítógépes ismeret és gyakorlat)

4. GONDNOKI, ELLÁTÁSI OSZTÁLYVEZETŐ

Feltételek: Felsőfokú gazdasági- vagy műszaki végzettség. Tárgyaló- és irányítókészség, 3 éves gondnoki gyakorlat.

5. ENERGETIKUS

Feltételek: Felsőfokú szakirányú végzettség, 5 éves szakmai gyakorlat. (Vezetői gyakorlat, gazdasági és számítógépes ismeret előnyt jelent.)

A pályázatok benyújtásának határideje a közzétételtől számított 14 nap. Részletes tájékoztatást az intézmény főigazgatói referense ad.

Dr. Kudron Nándor sk. miniszteri biztos

3155

NYILVÁNOS A

Az Országos Takarékpénztár és K

(Budapest V,. Nádor u. 16.)

tájékoztatja az érdeklődőket,

hogy az Állami Vagyonügynökség mint tulajdonos, 1992.szeptember 22-én kelt 20-064/92. sz. határozata alap jegyek ellenében nyilvánosan forgalomba hozza.

A részvények kibocsátási ára a részvény névértékéne érvényben lévő kárpótlási jegy felkamatolt értékével.

A jegyezhető részvények bemutatóra szóló, elsőbbségi, ne

Az osztalékra jogosultság kezdő időpontja: 1992. január

A részvények nyilvános jegyzése 1992. szepte

Jegyzés helye: Az OTP Bank Rt. nagyobb fiókjaiban, vala

OTP Értékpapír Ügynökség Rt.
1051 Budapest, Vigyázó Ferenc u. 6.
KULTURVEST Befektetési Kft.
1137 Budapest, Újpesti rkp. 7.
Budapest Értékpapír és Befektetési Részvénytársaság
Budapest VII., Kertész u. 32.
Pakett Bróker Rt.
1051 Budapest, Szemmelweis u. 2.
6721 Szeged, Szent István tér 16.
Nordine Magyar–Finn Rt.
1054 Budapest, Alkotmány u. 21.
New York Bróber Kft.
1088 Budapest, Rákóczi út 1–3.
MID-Bróker Kft.
1052 Budapest, Deák F. u. 7–9.
Mikrobróker Kft.
1021 Budapest, Hűvösvölgyi út 75/A.
Lupis Brókerház Rt.
1052 Budapest, Váci u. 11/B.
K–H On Line Rt.
2801 Tatabánya, Mártírok útja 81/B.
Hungarobróker Rt.
1054 Budapest, Szem
Girozentrale Befektetési
1051 Budapest, Bajcs
Első Magyar–Angol Bró
1061 Budapest, Jókai
Első Magyarországi Nén
1052 Budapest, Fehé
Confides Hungaria Brok
1064 Budapest, Vörö
Közép-Európai Értékpap
1054 Budapest, Vért
C. A. Értékpapír Ügynö
1054 Budapest, Nag
Arany Bróker Kft.
1054 Budapest, Nag
Anker Bróker Kft.
1061 Budapest, Ank
Co-Nexus Rt.
1013 Budapest, roha

Klebelsberg a magasabb műveltségért

Tudományos rendezvény a nagy hatású kultuszminiszterről

A két világháború között Magyarország – ha kényszerből is – egyetlen stratégiai ágazattal rendelkezett. Gróf *Bethlen* István, a miniszterelnök és kultuszminisztere, *gróf Klebelsberg* Kunó az első világháború utáni Magyarország felépülésének zálogát az oktatás és a művelődési szint fejlesztésében látta. Felismerték, hogy ez a leghatásosabb eszköz, amely a Trianon utáni traumából kivezet, és a környező népekben sem kelthet revanstól való félelmet. Irányításuk alatt Magyarország köz- és felsőoktatása néhány év alatt annyit fejlődött, mint előtte egy évszázad alatt. *Klebelsberg* Évával, a *gróf Klebelsberg Kunó Alapítvány* életrehívójával a *Magyar Tudományos Akadémia* körtermében ma délután fél hat órai kezdettel megrendezett alapítványi est alkalmából beszélgettem. Először a nagy nevű elődhöz fűződő rokoni szálakról kérdeztem.

– Gróf Klebelsberg Kunó vallás- és közoktatási miniszter és apám unokatestvérek voltak. Pár rokoni látogatáson kívül nem volt szoros kapcsolat közöttük, mivel apám nála harminc évvel fiatalabb volt. Sajnálatos módon *Klebelsberg* Kunó és *Botka* Sarolta házasságából nem származott utód. Talán ez is közrejátszott abban, hogy életét tette fel kora Magyarországa problémáinak megoldására.

– *Magyarország három legnagyobb hatású kultuszminisztere Eötvös, Trefort és Klebelsberg volt. Kormányaik „második emberei" lettek a miniszterelnök mellett. Mi volt Klebelsberg esetében ennek a titka? Honnan indult, milyen módon bontakozott ki a koncepciója?*

– Amikor Klebelsbergnek mint kultuszminiszternek az érdemeiről beszélünk, nem szabad elfeledkeznünk arról, hogy rendkívüli konstruktivitása gróf Bethlen István miniszterelnök támogatása nélkül, valamint jó szemmel, szakmai igényességgel megválasztott munkatársak nélkül nem valósulhatott volna meg. Bethlen Istvántól bizalmat és anyagi támogatást kapott. Felismerték és meg is valósították azt, amit oly sokszor emlegetnek ma is, hogy a kultúrába és a tudományba fektetett összegek sokszorosan visszatérülnek. *„Én is jól látom, hogy elszegényedett országnak vagyok a minisztere, és hogy a külföldi ösztöndíjügyünk fenntartása igen komoly anyagi áldozatokat igényel. És ennek tudatában mégis felelősségem mellett állítom, hogy alig van pengő, amelyet előnyösebben használnánk fel, mint azokat a pengőket, amelyeket jól megválasztott külföldi ösztöndíjasainkra adunk"* – mondta 1927-ben. Szakértelme nem szorítkozott egyetlen szakterületre. Ifjúkorában az itthoni és külföldi egyetemeken folytatott jogi, közgazdasági és nem utolsósorban történettudományi tanulmányai során megalapozta azt a széles tudását, amely mindig segítségére volt az összefüggések felismerésében. *„A mi sebeinkre nincsen balzsam, és nem fog rajtunk senki sem segíteni. Csak önmagunkon segíthetünk, és csak egy eszközzel segíthetünk, s ez az eszköz a munka"* – ezek a szavak 1924-ből valók. Fiatalon megismerkedett a hátrányos helyzetű nemzetiségi területek magyar lakosságának iskola- és kultúraszervezési feladataival. Tíz évig vezette a *Julián Egyesületet*. Államtitkárként rokkantüggyel, hadiárva-gondozással foglalkozott. Szoros együttműködésben állt kora vezető statisztikusaival, akik nagy segítségére voltak szakterületén. (A Statisztikai Hivatal ekkor még a miniszterelnökséghez tartozott.) Kultuszminisztériumi államtitkárként, majd miniszterként egyformán fontosnak tartotta a tömeg és az egyén művelődési készségét és annak fejlesztését. A magasabb műveltség és a népoktatás szétválaszthatatlan egységét hangsúlyozta: *„Ne felejtsünk el egy igazságot: ars una, a magyar művelődés egy, ennek egyes tagozati között ellentétet konstruálni vétek és bűn."* Sikerét a világhírű magyar tudósok sora és a több ezer tanyai iskola igazolja.

– *Hogyan foglalt állást a huszadik század kényes kérdéseiben? Például az egyház és az állam viszonyát hogyan képzelte? Milyen szerep jutott az egyházaknak az iskoláztatásban Klebelsberg felfogása szerint?*

– Klebelsberg Kunó az akkori elnevezés szerint vallás- és közoktatásügyi miniszter volt, és ez számára a nemzetben és egyházban való gondolkodást jelentette. A székesfehérvári ciszterek nevelték kiváló gimnáziumukban. Hogyan is akarhatott volna lemondani az egyházi iskolák, valamint a hit adta minőség és stabilitás nyereségéről? Ugyanakkor a nagyon csöndes katolikus számára a vallás magánügy volt. A történelmi egyházak egyenértékűségét hirdette és támogatta a gyakorlatban is. A felekezeti békét az egészséges lét feltételének tartotta: *„A haza mindenkitől megkívánja, hogy uralkodjék idegein, és egyházainkkal szemben is fő kikötése a nemzetnek, hogy a megindult nyugodt fejlődést viták felidézésével meg ne akasszák, az emberi életben elkerülhetetlen incidenseket beteges érzékenységből fel ne fújják, ellenkezőleg: minden egyház, más egyházak vagy az állam beavatkozását be sem várva, maga hallgattassa el az agresszivitásnak saját táborában netán felsivító hangját"* – írta 1927-ben.

– *Mikor és milyen célokkal jött létre a Gróf Klebelsberg Kunó Alapítvány?*

– 1993-ban jött létre. Nagy örömömre szolgál, hogy *Kosáry* Domokos, a *Magyar Tudományos Akadémia* elnöke vállalta az alapítvány tiszteletbeli elnökének szerepét. Alapítványunk célja gróf Klebelsberg Kunó emlékének ápolása, művelődési, tudománypártoló, oktatási és művelődéspolitikai tevékenységének felidézése. Célunk a tevékenységéhez kapcsolódó kutatások támogatása és az eredmények közzététele. E cél érdekében az alapítvány kér mindenkit, ha tudomása van a néhai miniszter személyével kapcsolatos magán- vagy hivatalos levelekről, dokumentumokról, publikációkról vagy személyes tárgyi emlékekről, szíveskedjék arról alapítványunk archívumát értesíteni.

– *Milyen tervei, programjai vannak az alapítványnak?*

– Első rendezvényünket, a *Klebelsberg-konferenciát* 1994. április 27-én az MTA kongresszusi termében tartottuk. Első kiadványunkat is ekkor jelentettük meg, amely a beérkezett előadások tekintélyes részét foglalja magában. Az alapítvány baráti kört szervez, az itt ellhangzó előadásokat nyomtatásban is szeretnénk megjelentetni. Célunk a nemzeti önismeret fejlesztése történettudományos és művelődéstörténeti előadások, esetenként a témához kapcsolódó kirándulások segítségével. A Gróf Klebelsberg Kunó Alapítvány soron következő rendezvénye a baráti kör hétfői estje. Mai rendezvényünkön az *Akadémia* körtermében több érdekes előadás mellett *Borzsák* István professzor szavait hallgathatjuk meg *Huszti* Józsefről, a klasszika-filológusról és a nagy Klebelsberg-életrajz írójáról. Huszti Józsefnek ezt a munkáját szeretnénk reprint kiadásban megjelentetni. E könyv komoly segítség volna ugyanis minden kutató számára, mert a legalaposabb e témában, és hű tükre kora kulturális színvonalának.

R. T.

Ami egy rövid életből megmaradt

Pérely-emlékkiállítás a Nyugat Irodalmi Múzeumban

A városmajori *Nyugat Irodalmi Múzeum* csonka gyűjteményt mutat be október 12-től november 20-ig.

Pérely Imre negyvenhat évesen halt meg. Egyedüli családi öröksége, a tébécé vitte el. Betegségének utolsó stádiumában, mint szinte mindig, nyomor, betegség és hontalanság között vergődött. Így volt boldog. Huszonöt éven át a maga módján élt és dolgozott. Egyéb nem érdekelte.

Kisgyerekkoromban hagyta el a családját, és nemsokára Budapestet is. Hasztalan álma volt a családi idill, nem tudott mit kezdeni vele. Serdülőlány voltam, amikor először találkoztunk. Kora esti sétáink közben meg-megállt, félrehajtott fejjel merengett a sikátorok, tenyérnyi terek düledező házainak ablakán kiszüremlő szegényes fénysugárban, amely az ő számára egészen mást mondott, mint a közömbös járókelőknek. Azt látta bennük, amivé festette őket: a szánalmat, a felháborodott együttérzést, a gyermeteg reményt, hogy azért egyszer mind kitör nyomorából, elhagyatottságából. *„Pérely fekete-fehér képei: rímánkodó kiáltás az elnyomottakért"* – írták előszóírói, világnagyságok.

Pérely Imrét nem a megkülönböztetés vagy a mellőzés kergette nyugat felé, mint sokakat. A száműzöttség volt az életformája, az ihletője, narkotikuma, a hazája.

Apja, *Hercz* Béla pápai órásmester műhelyében, kisinasként ébredt rá, hogy nem ez a feladata. Felment hát Pestre, egy darabig tanult az iparművészetin, *Ripp-Rónai* és *Iványi-Grünwald* szabadiskolájában, de sietve abbahagyta a tanulást. Hihetetlen gyorsan aratott szerteágazó, elsöprő sikereket. Rendszeresen foglalkoztatták, írt, szerkesztett, lapokat, kiadványokat, lexikont illusztrált, a *Magyar Grafika* kiadta a Pérely-különszámát, albumai jelentek meg. A *Magyar fejekhez Tóth* Árpád írt elragadtatott előszót, a *Magyar írók* első számának folytatását is kilátásba helyezte a kiadó.

A *Magyar fejekből* a *Gárdonyi*-portrénak külön története van. A közismerten sváb családnévvel született író kikötötte az őt megörökítő Hercz Imrének, hogy mire a rajz elkészül, magyar névvel szignálja. Így lett Hercz Imréből Pérely 1921. július 16-án Egerben, huszonhárom évesen. Anyjára, Péreli Karolinára emlékezett.

Szülővárosa ösztöndíjjal jutalmazta. 1925-ben eljutott Pápától a pápáig, ahogy sok világlap megírta. Amikor a Vatikánt rajzolgatta, munkájára felfigyelt egy bíboros, beszámolt róla a pápának, aki meghívta az ismeretlen, fiatal művészt: örömmel fogadta meg, udvarával együtt. A portrégyűjtemény remekül sikerült; meghökkentő nyílt jellemábrázolása a technikájával is többet mond. Idehaza díszalbumban jelent meg, ott napvilágot, s a kultuszminiszter a kulturális és oktatási intézmények figyelmébe ajánlotta.

Pérely Imre huszonhét évesen visszavonhatatlanul beérkezett. De amit elért,

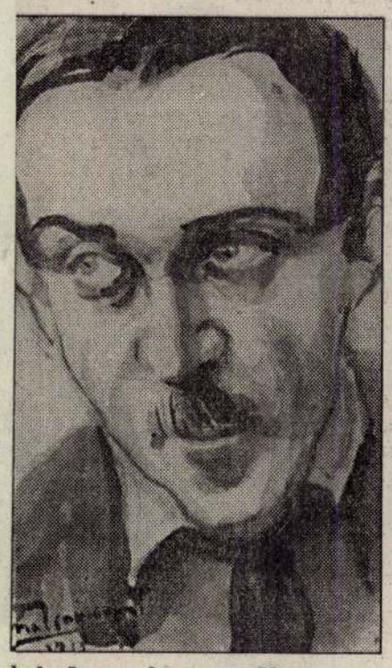

Pérely Imre, ahogyan a Montmartre egyik rajzolója látta

mindig el kellett hagynia. Zavarta az elismerés, a rutin, a konszolidáltság. Nekivágott a világnak.

Párizs! Új impressziók, új légkör. Új bonyolultság. Mi kell még?

Párizs megveti az idegent, hát még az olyat, aki ismert tájékról érkezőt, aki egy szót sem tud franciául!

És mégis! Az odaérkezését követő évtől kezdve minden esztendőben kiadták egy-egy albumát; 1932-ben a *La Paix*-t, 1933-ban a *Taciturne*-t, '34-ben a *Faubourgot*, '35-ben a *La Guerre*-t, '38-ban a *Rue*-t (Béke, Hallgatag, Külváros, Háború, Utca). Előszóírói: George *Duhamel*, Henri *Barbusse*, Romain *Rolland*.

1934-ben soknyelvű *béke*-bélyegsorozatot készít a *Comité mondial des Femmes* (Nők Világszövetsége) megbízásából; kinyomtatták őket, későbbi sorsuk ismeretlen. Szétszóródtak, elégtek a háborúellenes bélyegek a háborúban, illusztrálva a művész és a megrendelők békeóhajának naivitását. Kilenc helyen elrejtett képei hasonló sorsra jutottak.

A háború rohamosan közeledett Párizshoz, betegsége súlyosbodott; rátört a honvágy, hazatért. Haza?

1931-től 1940-ig élt Párizsban, híre eljutott a világ sok tájékára, előzőleg idehaza is elismert művész volt. Hiába. Ez a drága föld periodikus amnéziában szenved, ki ne tudná? Feledve Pérely minden sikere, dicsősége. Napilapi portrémegbízásokért kellett kunyorálni régi barátainál, hogy a konyhaalbérletet kifizethesse. Olyanvalaki karolta fel érdemeihez méltóan, akinek bujkálnia kellett mint illegális zsidó kiadónak: *Cserépfalvi* Imre kiadta, Pérely által illusztráltan *József Attila összes verseit*, kiadta a párizsi füzetekből összeválogatott *Fekete-fehér képeket*. (Duhamel előszavát *Szabó* Lőrinccel fordíttatta le.) Megrendelt egy Villon-illusztrációsorozatot is, de kiadására már – még? – nem kerülhetett sor, e rajzok eredetijét Cserépfalvi özvegye őrzi.

Jellemző a kiállítások időpontja és helyszíne.

1938: Párizs, *Petit Palais*. A reprezentatív kiállítóhelyen, egyedüli idegenként, ötvennégy képet állít ki, hatalmas kritikusi és közönségsikerrel. Ezután 1968-ban és '88-ban rendeztek tárlatot Pápán, születése nyolcvanadik és századik évfordulóján, néhány ottani vezető és egy buzgó festőművész-rajztanár segítségével.

1944-ben kaptam a hírt Hertától, apám Párizsból hozott, osztrák származású társától: *„Papa ist gestorben."* Nyakunkon volt a háború, én kiskatona férjemmel végigmenekültem a fél országot, apámat bevitték a János Kórházba, eltűntünk egymás szeme elől. Később a kórházba kerülése előzményét is kideríttettem, mint sok egyéb körülményt. A porlepett nyilvántartókönyv rubrikájában ez állt: *„Nincs OTI-ja. Sürgős!"* Hertát kósza hírek szerint agyonlőtték, nem tudni, ki, mikor és miért. Apámat a tébécé vitte el.

1994 halála ötvenedik évfordulója. Lám, a feledés fátylát olykor gyatra szálakból szövik: elég potom fél évszázad, hogy szétmálljon.

Az ötvenes évfordulót adott indíttatást arra, hogy gyűjteményes kiállításként prezentálják mindazt, ami életművéből – némelyik csak reprodukcióban – megmaradt.

Csupa menekülés, szánakozó együttérzés, a mind több akarása az elért sikerek feladása árán is, csupa nyomorúság és vakremény. Egy élet, amelyet a maga útját járó művész transzcendentális optimizmusa sző át.

Péreli Gabriella

FOLYÓIRATSZEMLE

Magyar Szemle

Egyre többet halljuk a sajtóban, főként kormánypárti oldalról, hogy kellenek konzervatív fórumok is. Kellenek ellenzéki vélemények, tükröző lapok, nem szabad megfojtani őket. A három éve újraindított *Magyar Szemle*, ha némi késéssel is de remélhetőleg még sokáig eljut olvasóihoz, akik néha elbizonytalanodnak az utcára kerülő újabb „konzervatív", esetleg magukat nemzeti és keresztény szelleműnek mondó lapok láttán: vajon miért nem társasági, munkahelyi téma az ő olvasmányuk. A *Magyar Szemle* irányítói,

Kodolányi Gyula

és *Czakó* Gábor is kénytelenek szembenézni azzal a ténnyel, hogy a konzervatív értékrendet követő lapok nem „divatosak", hiszen nem gyártanak tetszetős utópiákat, nem hirdetnek gyors, evilági megváltást. Ellenkezőleg: mérlegre teszik a szavaikat, a folyamatokat a maguk összetettségükben vizsgálják, számolnak az esendő emberrel, a világmegváltó ideák legfőbb „kerékkötőjével".

Molnár Attila már címében is ironikus írás, a *Bevezetés a „tudlibbe"* némiképp kilóg a *Magyar Szemle* „ellenfél" érvrendszerét elemzi, mármint azt, hogyan lett a tudományos szocializmusból tudományos liberalizmus. Az evidenciaszintenkezelhető részigazságok ellenére is hiányérzetünk támad az olvasás után, ez abból fakad, hogy a pamflet és a tudományos értekezés műfaji szabályait összeegyeztethetetlennek gondoljuk. Molnár Attila elméleti felkészültsége és lényeglátása még nem társul megfelelő írói kvalitásokkal.

Cseh-Szombathy László, *S. Molnár* Edit, *Ponrácz* Tiborné és *Utasi* Ágnes *Családi értékek – családi normák* című tanulmánya az előző kormány humánpolitikai kabinetjének felmérésére végzett vizsgálatokat elemzi. Figyelemre méltó az a viszafogottság és nyitottság, ahogy a kutatók a kérdéseket kezelik, ahogy arra figyelmeztetnek, hogy nincsenek minden tekintetben üdvözítő megoldások, hogy óvatosan kell bánni a családpolitikai eszközökkel. Nem véletlenül zárul a tanulmány figyelmeztetéssel: *„Eredményes családpolitika nem képzelhető el a társadalom szervek többségének egyetértése és közreműködése nélkül."*

Berényi Dénes

akadémikus esszéje, a *Felelősségünk a világ jelenéért és jövőjéért* döbbenetes tényekkel szembesít *(„A világon a kutatók közel fele katonai témákon dolgozik. A fejlett országokban általában az állam által finanszírozott kutatások fele, az Egyesült Államokban több mint a fele katonai kutatás.")* A természettudósok felelőssége óriási: *„Felelősek vagyunk elsősorban azért, mert tömegpusztító fegyverek kifejlesztésében vagyunk kulcsfigurák..."* – mondja a szerző *Dürrenmatt* drámahőseinek szellemében, de tovább is lép: *„Felelősek vagyunk az anyag- és energiapazarlásért is, amit a fegyverkezés az emberiség szempontjából jelent... Tettestársak vagyunk mindazon pazarlások: energia, anyag, emberi intelligencia elvesztegetésében, ami veszélyezteti azt, hogy az emberiség továbbéljen a Földön." Van-e kiút?* – tesszük fel a kérdést kétségbeesetten, és mindannyian látjuk, hogy életstílust kellene váltanunk. Berényi is ezt javasolja a pusztulás felé rohanó világnak, és bár tudja, hogy a váltás nem lesz könnyű, mégis felteszi a kérdést: *„Tényleg lehetetlen lenne egy olyan életstílus, amely annak belátásán alapulna, hogy a fogyasztás fokozása, az anyagi javak halmozása és a hatalom halmozása helyett az emberek életcéljukat az intellektuálisabb és spirituálisabb értékekben találják meg?"*

Az egyes ember „megtérése" kevés, egy nemzeté is, ha az újfajta terrorizmust, amiről

Pethő Tibor

ír, nem sikerül nemzetközi szinten kezelni. A nukleáris maffia fenyegetéséről van szó, a radioaktív anyagok ellenőrizetlen kereskedelméről. *„A veszély kettős* – írja Pethő Tibor. – *Egyrészt a csempészett plutónium azoknak az országoknak a kezébe kerülhet, amelyek atombomba előállításával kísérleteznek. Ilyenek Irak, Irán, Pakisztán és Líbia. A másik, hogy a maffia és a terrorcsoportok teszik rá a kezüket ezekre az anyagokra, és olyan hatalmas fegyverhez jutnak, amellyel nemcsak pusztító rombolást tudnak előidézni, hanem – a vízvezetéket megmérgezve – emberek millióinak halálát okozhatják."* Vajon az alaposan megtépázott tekintélyű ENSZ képes lesz-e az új terrorizmus élére állni?

Az egyes ember csak szorong. Szorong még akkor is, ha nem az emberiséget fenyegető globális kérdések foglalkoztatják. *Veres* Sándor és *Kapás* István *A lélekmentés felelőssége* címmel a pszichoanalízist bírálva a szorongás igazi okaként az Istentől való eltávolodást jelöli meg. *„Korunk tudományának rehabilitálnia kell az ember metafizikai szükségletét, helyre kell állítani kapcsolatát Istennel."* (Néhány éve Tringer László közölt ebben a témában kitűnő tanulmányt a *Vigiliában*.)

Hogy Isten kiválasztott emberei mire képesek a velük ellenséges világban, azt *Pál* József *Hamvas Endre és a felvidéki magyarok* című tanulmánya is példázza. Hiába a körlevelek, a tiltakozás, a tények feltárása *(„Az őslakó magyaroknak ingatlanjait veszik el, és karjukra M betűt tetoválnak, mint tették a németek a zsidókkal. Tobzódik a gyűlölet és fenekednek egymás ellen az emberek.")*...

Osztovits Ágnes

NAPLÓ

RUSZT TIBOR filmje – az 1992-ben készült A gólyák mindig visszatérnek – is részt vesz a chicagói gyerekfilmfesztiválon. A történet az ötvenes évek közepén játszódik. Főhőse egy nyolcéves kisfiú, akinek édesapja börtönbe kerül.

A NYOLCVANAS évek legjelentősebb színházi felvételeit vetítik a Műcsarnoki estek sorozatban az Ernst Múzeumban (Budapest, Nagymező u. 8.) október 11-én délelőtt 10 órától folyamatosan (12, 14, 16 órakor). Squat Theater: Andy Warhol utolsó szerelme, rendezte Halász Péter; kaposvári Csiky Gergely Színház: Marat/Sade, 1981, rendezte Ács János; Monteverdi Birkózókör: Drámai események, 1985, rendezte Jeles András; Katona József Színház: Catullus, 1987, rendezte Székely Gábor; kaposvári Csiky: Yvonne, 1989, rendezte Ascher Tamás.

A TRIANONI MAGYARORSZÁG, 1920–1994. Kontinuitás és diszkontinuitás címmel tart székfoglaló előadást Glatz Ferenc, az MTA levelező tagja, október 11-én, kedden délután három órakor a Magyar Tudományos Akadémia dísztermében (Budapest, Roosevelt tér 9. I. e.).

VÁCZY PÉTER történésznek, a középkori magyar és egyetemes történet egyik legeredetibb és legsokoldalúbb tudósának temetése október 14-én, pénteken 13 órakor lesz a Farkasréti temetőben. Az MTA rendes tagja, az Eötvös Loránd Tudományegyetem nyugalmazott egyetemi tanára, a Történettudományi Bizottság, a Magyarságtörténeti Komplex Bizottság tagja, a Köztársasági Érdemrend Középkeresztje és a Baumgarten-díj kitüntetettje életének 91. évében, szeptember 28-án hunyt el.

KOSSUTH LAJOS emlékkiállítása október 16-ig tekinthető meg a Magyar Nemzeti Múzeumban.

TURCSÁN MIKLÓS festőművész kiállítását október 26-ig tekinthetik meg a Csepel Galériában (Budapest XXI., Szent Imre tér 3.).

HOPPÁL JUDIT díszlet- és jelmeztervező grafikai kiállítása október 28-ig tekinthető meg a Rátkai Márton Klubban (Budapest VI., Városligeti fasor 38.).

ORAVECZ ATTILA Elveszett szerelmek című fotókiállítása az előadások kezdete előtt egy órával, október 29-ig tekinthető meg az egri Gárdonyi Géza Színház Műzsák Galériájában.

AZ IPARMŰVÉSZETI MÚZEUM október 30-ig mutatja be a hanaui Ötvösművészek Társasága Ékszerek és ötvösművek című kiállítását és műanyag ékszereket a müncheni Biró Galériából.

ZVOLSZKY ZITA A nemlét ablakai című kiállítása látható Szentendrén, az Ipszilon Galériában (Dalmát u. 9.).

A HITEL októberi számában többek között Balázs József filmnovellája, Kiss Benedek, Czegő Zoltán, Marsall László, M. Tóth Ferenc és Pardi Anna verse olvasható.

A KÁROLI GÁSPÁR Református Egyetem Bölcsészettudományi Kara az 1995. évi felvételi vizsgákra – kellő számú jelentkező esetén – előkészítő tanfolyamokat indít magyar nyelvből és irodalomból, történelemből, angol nyelvből és irodalomból, heti 2x2 órában, november elejétől április 30-ig, szakonként 8000 Ft ellenében. A tanfolyamok helye az egyetem Reviczky utcai épülete; jelentkezés ugyanott a tanulmányi osztályon, október 31-ig.

A MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ együttesét Németországba várják. A Szakály György balettigazgató vezette társulat vasárnap a baden-württembergi Tuttlingenben kezdte vendégszereplését, majd Lippstadt, Hameln, Itzehoe, Stade, Wolfsburg, Oberhausen, Hamm, Landau és a Nürbnerg melletti Fürth színpadain lép fel. A Magyar Nemzeti Balett néven fellépő társulat műsorán Beethoven, Debussy, Dohnányi, Haydn és Schubert művei szerepelnek.

„Olykor bizony faakba ütközöm…”

Benkő László, az MLSZ elnöke készülő programjáról, a maffiavádakról és a rendteremtésről

Sértődésekkel és visszalépésekkel színesített, viharos közgyűlésen választották a nyáron az MLSZ elnökévé Benkő Lászlót (61 éves). A Caola Rt. tulajdonosát – ki a szocialista időkben az első honi golfpályát építtette Kisoroszban – a Bp. Honvédon keresztül négy évtizedes kapcsolat fűzi a futballhoz. Kispesten volt többek között szakosztályvezető és elnökségi tag is, s végül klubelnökként köszönt el a piros-feketéktől.

– Botrányokkal teli hónapokat élt át nyár óta a magyar labdarúgás, Önt azonban ez idáig nem érték az elődjéhez, Laczkó Mihályhoz hasonlóan heves támadások. Talán mert a békéscsabai vesztegetési kísérlet, a Puhl-ügy, a debreceni meccsfélbeszakítás ellenére végre olykor futballt is láthatott a publikum, a Kispest és a Ferencváros pedig a nemzetközi porondon is helytállt. De vajon megmarad-e ez a nyugalom az esztendő két hátralévő válogatott mérkőzése, a németek és a svédek elleni találkozó után is?

– Noha az eredményeknél nincs hitelesebb értékmérő, mégsem szabad idegeskedni az előttünk álló erőpróbák miatt. Ha a klubok vezetői és a játékosok továbbra is partnerei lesznek a szövetségi kapitánynak, nem maradhatnak el a sikerek sem. Fölösleges lenne persze világraszóló diadalokról álmodozni, hiszen az évtizedek alatt felhalmozódott problémák egy új elnökkel és kapitánnyal sem orvosolhatók pillanatok alatt. Ha csupán a szakmát említem: *Mészöly* Kálmánnak úgy kellett harcba küldeni együttesét a *törökök* ellen, hogy előtte egyetlen edzőmeccsen sem gyakoroltathatta kiválasztottjaival az Eb-selejtezőre kidolgozott taktikát…

– A kapitány kijelölésére szabad kezet kapott, az MLSZ-ben azonban lényegileg az elődjétől megörökölt stábbal dolgozik.

– Nem azzal a szándékkal érkeztem a szövetségbe, hogy gondolkodás nélkül lecseréljem azt a csapatot, melynek a labdarúgás iránti elkötelezettsége minden kritika ellenére sem kérdőjelezhető meg. Miután a *Caola* ügyei jó kezekben vannak, megengedhetem magamnak, hogy az elődeimnél több időt töltsek a hivatalban, alaposabban foglalkozzam a szervezési, pénzügyi, etikai és strukturális kérdésekkel. S nem tagadom: időnként olyan falakba ütközöm, melyekkel sem az iparban, sem a kereskedelemben nem találtam szembe magam. Ezzel együtt is *visszautasítom* azonban azon megnyilatkozásokat, melyek – miképpen *Király* Ferenc újságíró tette a közelmúltban a *Naptévé* egyik adásában – *becstelenséggel vádolják és maffiózóknak minősítik* az MLSZ korábbi elnökeit, *Szepesi* Györgyöt és *Laczkó* Mihályt.

– Nem fél a hasonló támadásoktól?

– Tartom magam annyira erősnek erkölcsileg és anyagilag, hogy az efféle próbálkozásokat visszaverjem; az üzleti életben elért pozíciómnak köszönhetően tudniillik számomra nem egzisztenciális kérdés az elnöki poszt betöltése.

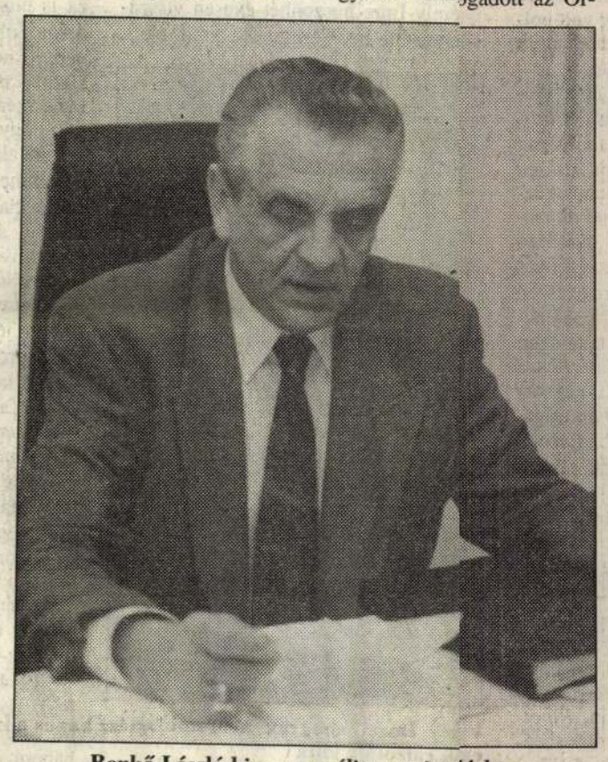

Benkő László hisz a morális megtisztulásban

– Ha személy szerint nincsenek is napi anyagi nehézségei, az MLSZ kasszája – legalábbis az elődjeitől úgy tudjuk – igencsak üres. Ön már találkozott a politikai élet meghatározó személyiségeivel, igaz, ígéretekben korábbi esztendőkben sem v hiány…

– Lassan valóban szinte minden kormánytaggal tárgyaltam már, ugyanis azt vallom, hogy az Országgyűlés elnöke, asztalhoz ültem a politikai pártok vezetőivel, s rendre éreztem a jó szándékot, a támogató eltökéltséget. Ugyanakkor tudomásul kell venni, hogy amíg az állam nem tud több pénzt adni, mondjuk, a kórházaknak, képtelen megnyugtatóan rendezni valamennyi nyugdíjas sorsát, a futball sem remélhet százmilliókat. Éppen ezért nem is pénzért kopogtattam a politikusok ajtaján, csupán azt kértem, ami a futballt joggal megilleti – vagyis a szerencsejáték bevételeinek ránk eső részét. S hogy a *totópénzek* megszerzésében okkal reménykedünk, azt *Horn* miniszterelnök úr személyes ígérete garantálja, ami jelzi: a politika felismerte, hogy a futball mifelénk több, mint csupán egy játék…

– A honi futballban még így is milliárdok forognak.

– A magyar labdarúgásban kétségkívül van pénz, s nem is kevés. Ha ebben az országban az utóbbi négy évtizedben *piacgazdaság* működik, bizonyosan a futball sem itt tartana; meg kell tehát tanulni *menedzselni* a sportágat, amibe a médiakapcsolatok kérdése éppúgy beletartozik, mint az, hogy a válogatottat tisztes árbevétel reményében lehessen túráztatni a világban.

– Hivatalba lépést követően egy hónap türelmi időt kért programjának összeállítására. Hol tart-e munkában?

– Hozzávetőleg egy héten belül véglegesen összeáll az anyag. A munkatársaimmal ötvenpontos tervezetet állítottunk össze, részben a korábbi szakmai anyagokra alapozva. Sajnálom, hogy az általam reméltnél *kevesebb visszajelzést* kaptam például a megyei szövetségektől, a megyei főtitkároktól vagy éppen az elnökség tagjaitól. Akik viszont vették a fáradtságot, s elemezték a nyersanyagot – így *Gallov* Rezső OTSH-elnök vagy éppen az NB I-es liga –, értékes segítséggel szolgáltak. Ha e program nem csupán írott szöveg marad, bizonyosan sok örömünk lesz még a magyar futballban; ehhez persze az iskolai labdarúgástól egészen a felnőtt válogatottig számos kérdést újra kell gondolni.

– Amit mondott, részben azért azt sugallja, hogy olykor légüres térbe kerül, támogatók nélkül marad…

– Nem olyan típus vagyok, aki körül elfogy a levegő, s nem is adom fel egykönnyen. *Mezey* Györgyöt például harmadszor kértem fel szakmai igazgatónak, mert a szakmában ma is őt tartom a legjobbnak. Anyagiakon igazán nem múlhat az együttműködésünk, hiszen e tisztségért *hatmilliós* jövedelmet kínáltam. Nincs és nem is volt közöttünk személyes ellentét, más kérdés, hogy megkövetelem a fegyelmet; nálam nem lehet egy vitáról kivonulni…

– Újabban divattá lett a politikában az első hónapok utáni számvetés. Az MLSZ elnöke milyen összegzést készíthetne?

– E feladatot szívesen meghagyom a médiáknak és a futballközvéleménynek. Nincsenek titkaim, munkám a nyilvánosság előtt zajlik, és a történések pontosan ellenőrizhetők.

– Mégis: sokan úgy vélik, az ön érdeme is, hogy, mondjuk, a válogatott körül megváltozott a légkör, s immár a játékosok és a kapitány is fontosnak tartják a sajtó s ekként a szurkolók kiszolgálását.

– Semmilyen eredményt nem szeretnék kisajátítani, mert a futball a pályán kívül is *csapatmunkát* feltételez. Mindenesetre keményen harcolok azért, hogy minél kevesebb súrlódással, minél emberségesebben oldhassuk meg a problémákat. S nem mintha félnék, hiszen már mondottam, hogy nem a futballból élek, de hát a labdarúgásban éppúgy elkerülhető lenne számtalan konfliktus, mint a gazdaságban vagy a politikában.

– Hivatalba lépésekor valóban nyugalomról álmodott, ehelyett a sportágban botrány botrányt követ…

– Bevallom, nem hittem volna, hogy ennyi vihar kíséri majd az őszt, ámbár meglehet: korábban is akadtak hasonló ügyek, csak éppen *nem kerültek nyilvánosságra.* Nekem azonban szilárd elhatározásom, hogy a szabályokat mindig és minden körülmények között – így tehát nem csak a *Debrecen* esetében – betartatom. A rendteremtés viszont nem mindenkinek érdeke, s a hozzá nem értők vagy éppen a futballból túlságosan is jól élők olykor mesterségesen kreálnak ügyeket. Jó példa erre a már említett Király-nyilatkozat, amikor Szepesi Györgyöt és Laczkó Mihályt a *tévé nyilvánossága előtt* érték a becsületüket megkérdőjelező vádak. Mindezek dacára hiszek a morális tisztulásban, s igazán remélem, hogy a bajkeverőket előbb-utóbb kiveti magából a futballtársadalom.

S. Tóth János

Külföldi stadionokban történt

Frankfurtnál „megáradt” a Majna

NÉMETORSZÁG. Már hetek óta lázban tartja a német sajtót az *Eintracht Frankfurt* körül kialakult botrány: miként lehet az, hogy a remek erőkből álló, több válogatottat felvonultató együttes másfél év alatt *négy edzőt fogyasztott el*, s könnyen lehet, a gárda mostani trénere sem bírja sokáig a *Majna* partján. A csapatban kialakult *széthúzásról* először a veterán kapus, Uli *Stein* lebbentette fel a fátylat, akit „válaszként” rögtön el is bocsátottak. Az együttesben egyedül Maurizio *Gaudino* állt a szókimondó Stein mellé, a többiek viszont mindannyian ellene fordultak. Gaudino ezért nyáron el akarta hagyni az Eintrachtot: a *Kaiserslautern* 5,7 millió márkát kínált érte. Csakhogy *Hölzenbein* elnök hallani sem akart a „játékmester” eltávozásáról. Úgy látszott, minden marad a régiben. Közbejött azonban valami… Mégpedig az új edző, Jupp *Heynckes*, aki – enyhén szólva – nincs valami jóban Gaudinóval. Valószínűleg azért, mert a játékos nem „tartotta a száját”, mindenkiről elmondta a véleményét. Heynckes válaszul *mellőzte* Gaudinót, a középpályásnak még a kispadon sem jutott hely. Elhatározta hát, megválik a klubtól. Ám még mielőtt felmondhatott volna, Hölzenbein elnök közölte vele: többé nem a Frankfurt játékosa. Persze a dolog azért nem ilyen egyszerű, hiszen Gaudinóért fizetnie kell annak a csapatnak, amelyik meg akarja venni. Méghozzá nem is csekély summát: 5,7 millió márkát, ugyanannyit, amennyit a 'Lautern kínált érte… Ma már viszont melyik együttes hajlandó ennyi pénzt áldozni Gaudinóért?

A Frankfurt egyébként lassacskán *kezdi kiheverni a sokkot*, mert az elmúlt két fordulóban nem kapott ki (ma már ez is sikernek számít az Eintrachtnál), ráadásul péntek este nyerni tudott a *Karlsruhe* ellen. Igaz, a Majna-partiak nem játszottak világverő csapat módjára, s győzelmük sem volt teljesen megérdemelt (a találkozó egyetlen gólját vitatható tizenegyesből szerezte a csapatkapitány, *Yeboah*), ám a két pont mégiscsak két pont. A forduló mérkőzését a *SAT 1* tévétársaság kedvéért előrehozták szerdára. A magyar nézők is láthatták, amint a betzenbergi „vörös ördögök”, azaz a Kaiserslautern 1-1-et játszott a *Papint* és *Suttert* felvonultató *Bayern Münchennel*.

A *Duisburgnak* nem használt sokat az edzőváltás és az új szerzemény, *Salimov* sem: a kékek elszenvedték sorozatban hatodik vereségüket. Az MSV saját otthonában kapott ki a *Freiburgtól*. A vendégek már 2-0-ra vezettek *Spies* és az argentin válogatott ajtaján kopogtató *Cardoso* góljával. A Duisburg a svájci *Közle* révén szépített, már amennyire az 1-2-t szépnek lehet nevezni.

Gondban van Berti *Vogts*, a német labdarúgó-válogatott szövetségi kapitánya. *Möller* és *Riedle* után ugyanis további kiszemelt játékosokról kellett lemondania. Különböző okok miatt nem számíthat *Nowotny, Wörns, Kirsten* és *Helmer* játékára sem, ezért utólag behívta a keretbe Olaf *Marschallt*, a Kaiserslautern támadóját. A *Budapestre* utazó 18 játékos névsora: *Kahn, Köpke* (kapusok); *Kohler, Matthäus, D. Schuster, Strunz, Weber, Basler, Eilts, Fink, Hässler, Sammer, Todt, Wagner, Ziege, Bobic, Klinsmann, Marschall.*

További eredmények: *Mönchengladbach–Leverkusen* 3-3, *Stuttgart–Uerdingen* 3-1, *Köln–Dynamo Dresden* 1-2, *Hamburg–Bochum* 3-1, *1860 München–Werder Bremen* 1-2, *Dortmund–Schalke* 3-2. **Az élen:** 1. Dortmund 13 pont, 2. Bremen 13, 3. Hamburg 12.

ANGLIA. Bár a *Tottenham* játékosállománya jelentősen megerősödött a nyári átigazolási időszakban, korántsem szerepel úgy, ahogy a szurkolók várják. Így érthető, hogy Osvaldo *Ardiles* edző támadások kereszttüzében áll. A londoniak, úgy hírlik, Franz *Beckenbauert* szeretnék megnyerni edzőnek. A „Császár” azonban egyelőre ellenáll, hiszen eredeti terveivel ellentétben a Bayern elnöke szeretne lenni. A Tottenham román csatárstársa, *Dumitrescu* sem váltotta be a hozzá fűzött reményeket. A *Steaua* egykori csillaga arra hivatkozik, túl nagy körülötte a felhajtás. Tény, a sajtó igencsak kikezdte Dumitrescut. A román válogatott erőssége ugyanis megtalálta szíve hölgyét a szigetországban. Egy angol lap fotósa éppen egy autóban „kapta le” választottjával. A képből egyértelműen kiderül: a román csatár és az angol „lady” kapcsolata *felettébb bensőséges*. A fotót persze első oldalon hozta az egyik bulvárlap. Ez még nem lenne akkora baj. Az viszont annál szomorúbb, hogy a hölgynek – mint kiderült – már van férje. Aki ráadásul rendőr…

A Tottenham továbbra sem „csillog”, hiszen a 9. fordulóban csak 1-1-et játszott a *Queens Park Rangers* ellen. A QPR jutott előnyhöz *Impey* révén, a „Spurs”-nek *Barmby* egyenlített. Folytatja jó szereplését a *Nottingham Forest*, most a *Manchester City* otthonában harcolt ki 3-3-as döntetlent (gólok: *Quinn* 2, *Lomas*, illetve *Collymore* 2, *Woan*). További eredmények: *Chelsea–Leicester* 4-0, *Liverpool–Aston Villa* 3-2, *Norwich–Leeds* 2-1, *Sheffield Wednesday–Manchester United* 1-0, *Southampton–Everton* 2-0, *West Ham–Crystal Palace* 1-0, *Wimbledon–Arsenal* 1-3, *Newcastle–Blackburn* 1-1. Az élen: 1. Newcastle 23 pont, 2. Nottingham 21, 3. Blackburn 18.

SPANYOLORSZÁG. Megkínlódott a Nou Camp stadionban a *Barcelona* az *Atletico Madrid* ellen. A hazaiak 4-1-es vezetése után a vendégek kis híján kiegyenlítettek. A végeredmény: 4-3, és a közönség elégedetlenségét jelző füttyszó. A mérkőzés csillaga a vébé játékosának vallott *Romário* volt, aki két góllal járult hozzá csapata sikeréhez. A második például egészen káprázatos volt: tizenhat méterről ívelte át a labdát a kapuson. A kint ólálkodó *Diego Guardiola* (portvendéglátók további góljait talanította a jobb felső sarkot) és *Sztoicskov* szerezte (*Koeman* szabadrúgását vágta kapásból a bal alsó sarokba), míg a vendégektől *Pirri, Simeone* és a „vonat” becenévre hallgató *Valencia* volt eredményes. További eredmények: *Real Sociedad–Sevilla* 0-0, *Real Oviedo–Tenerife* 1-2, *Valladolid–Valencia* 2-0, *La Coruna–Zaragoza* 3-3, *Celta Vigo–Compostela* 1-2, *Real Madrid–Santander* 3-1, *Logrones–Gijon* 1-3, *Albacete–Bilbao* 1-2.

EB-SELEJTEZŐK. 1. csoport: *Franciaország* az amerikai vébédöntős *Románokat* fogadta szombaton, jól szerepelt *Romániához* hasonlóan „na most megmutatjuk!” felfogásban léptek pályára, és 97 (!) percen át *fogcsikorgatva* rohamoztak, helyzetüket azonban csak egy volt, a második félidő derekán *Quedec* ajtó-ablak helyzetben a felső lécre bombázott. A románok *Belodedici* vezérletével remekül védekeztek, azt is kibírták, hogy *Hagi* kedvetlenül lődörgött a jobb szélen. A franciáknál a jobbhátvéd *Angloma* volt a legveszélyesebb támadó, *Cantona* osztogatott volna, de nem akadt társa, a középpályáról pedig hiányzott egy irányító játékos, aki átlátta volna, hogy a kapu elé ívelgetett labdák semmi nehézséget sem jelentenek a román kapusnak, *Stelea* pának. A közönség végül *hatalmas füttykoncerttel* díjazta a franciák produkcióját. **2. csoport:** *Örményország–Ciprus* 0-0. **4. csoport:** *Észtország–Olaszország* 0-2, *Horvátország–Litvánia* 2-0. **6. csoport:** *Lettország–Portugália* 1-3.

R

SKÓCIA. *Celtic–Aberdeen* 0-0, *Hibernian–Rangers* 2-1, *Kilmarnock–Dundee United* 0-2, *Motherwell–Falkirk* 5-3, *Partick–Hearts* 0-1. **Az élen:** Rangers 16, Celtic 16, Hibernian 15.

FINNORSZÁG. Befejeződött a labdarúgó-bajnokság. A záróforduló*ban* a tamperei *TPV* idegenben nyert 2-1-re a *Pietarsaari* ellen, így megszerezte a bajnoki címet. A nagy ellenlábas *MyPa* a *Kupio* ellenében 8-0-ra diadalmaskodott, de két ponttal lemaradva a TPV-től csak a második helyet tudta megszerezni. Búcsúzott az élvonaltól az *Oulu* és a *Kuopio*. **Az élcsoport:** 1. TPV 52 pont, 2. MyPa 50, 3. *HJK Helsinki* 43.

Tóth János

Totóeredmények

1. 1. FC Köln–Dresden	2
2. Dortmund–Schalke	1
3. Duisburg–Freiburg	2
4. Stuttgart–Uerdingen	1
5. Andria–Como	1
6. Acireale–Atalanta	1
7. Ascoli–Cesena	X
8. Lecce–Cosenza	2
9. Lucchese–Vicenza	1
10. Perugia–Palermo	1
11. Piacenza–Pescara	1
12. Salernitana–Chievo	2
13. Udinese–Ancona	X
14. 1860 Münch.–Bremen	2

UEFA-torna

A 16 évesek labdarúgó Európa-bajnokságának selejtezőjében a magyar válogatott – a múlt hét végi 4-1-es győzelem után – a Moszkvában 3-1 arányban kikapott *Oroszországtól*.

Jenei távozott a Parmalattól

Jenei Imre, a labdarúgó NB I-ben játszó *Parmalat FC* vezető edzője – orvosai tanácsára – megromlott egészségi állapota miatt kérte szerződése felbontását, melyhez *Brávácz* Ottó, a klub elnöke hozzájárult. A felek közös megegyezéssel, azonnali hatállyal vettek búcsút egymástól. A klub elnöke *Szabó* Károly szakedzőt, Jenei Imre eddigi segítőjét bízta meg a vezető edzői teendők ellátásával, szerződése 1995. június 30-ig szól.

NB II-es eredmények

Hatpontos siófoki győzelem

Keleti csoport: *Salgótarján–Kaba* 3-1, *Nyíregyháza–MVSC* 1-0, *Diósgyőr–Gödöllő* 2-1, *Tiszakécske–Balmazújváros* 3-1, *Tiszavasvári–Hódmezővásárhely* 1-1, *III. ker. TVE–MTK* 0-1, *Kazincbarcika–Szarvas* 2-2, *Hatvan–Hajdúnánás* 0-0. Az állás: 1. Salgótarján 20 pont, 2. MTK 19, 3. Kaba 17.

Nyugati csoport: *Veszprém–Matáv-Sopron* 1-0, *PVSK–Budafok* 1-1, *Baja–Mohács* 2-2, *ESMTK–Dunaferr* 1-0, *BKV Előre–Siófok* 1-3, *Beremend–Keszthely* 1-2, *Paks–Tatabánya* 0-1, *Százhalombatta–Haladás* 5-3. Az állás: 1. Siófok 19, 2. BKV Előre 16, 3. Százhalombatta 16.

Pályázati felhívás

A Ferencvárosi Önkormányzat képviselő-testülete

pályázatot hirdet

a Ferencvárosi Egészségügyi Szolgálat (szakrendelő és részben privatizált alapellátás) igazgató-főorvosi állására.

Pályázati feltételek:

– egy vagy több szakorvosi végzettség
– tudományos és oktatói előélet
– 15 éves szakmai gyakorlat
– legalább 5 éves vezetői gyakorlat (nyelvismeret előny).

A pályázatnak tartalmaznia kell egy kerület egészségügyi ellátásának szakmai és gazdasági programját.

A pályázat elkészítéséhez szükséges információk a Ferencvárosi Önkormányzat Polgármesteri Hivatalának szervezési irodáján állnak rendelkezésre. (Bp. IX., Bakáts tér 14., I. em.)

Bérezés: a közalkalmazotti törvény szerint.

A pályázat benyújtásának határideje: a megjelenéstől számított egy hét.
A pályázatot Krimi Katalin személyzeti vezetőnél lehet benyújtani.
Cím: 1450 Bp. IX., Bakáts tér 14., I. 34. • Tel.: 217-1216.

3346